

ကမ္ဘာ့ရေးရာ

Global Affairs

အမှတ် (၃၅) ဒီဇင်ဘာလ၊ ၂၀၂၅

INDEX	INDEX	INDEX
EURO	117.82	+0.73%
HONGKONG	68.30	+0.38%
FRANKFURT	27.99	-0.06%
TURKEY	19.650	-0.49%
KRIST	13.39	-0.28%

ဝင်ရိုးစုံကမ္ဘာနှင့်

အာဆီယံ - တရုတ် မိတ်ဖက်ဆက်ဆံရေး

urn:m

tr(35)

'Dmv?2025

အကြမ်းဖက်မှုပျောက်ရေးအတွက် ပြည်သူ့သို့ အသိပေးနှိုးဆော်ချက်

- ၁။ ပြည်သူ့အတွက်ဟု သုံးနှုန်း၍ ရဟန်းသံဃာများ၊ ဆရာ၊ ဆရာမများအပါအဝင် နိုင်ငံ့ဝန်ထမ်းများနှင့် ပြည်သူ့ကိုသတ်ဖြတ်၊ လုယက်ခြင်းကို CRPH၊ NUG၊ PDF အမည်ခံ အကြမ်းဖက်အုပ်စုများက ဥပဒေမဲ့ကျူးလွန်နေသည်။
- ၂။ ခြိမ်းခြောက်၊ လူသတ်၊ အဖျက်အမှောင့်လုပ်ရပ်များ လုပ်ဆောင်နေသည့် CRPH၊ NUG၊ PDF အကြမ်းဖက်သမားများကို အားပေးမှု၊ ထောက်ခံမှု၊ ကူညီထောက်ပံ့မှု မပြုခြင်းသည် ပြည်သူ့လူထု၏ အသက်အိုးအိမ်စည်းစိမ်ကို ကာကွယ်ပေးခြင်း ဖြစ်သည်။
- ၃။ ယင်းတို့၏ လက်နက်/ခဲယမ်း ကိုင်တွယ်သယ်ဆောင်မှုနှင့် အကြမ်းဖက်သမားတို့ ၏ သတင်းကို လျှို့ဝှက်ပေးပို့ခြင်းသည် အပြစ်မဲ့ပြည်သူများ၏ အသက်အိုးအိမ် စည်းစိမ်ကို ကာကွယ်ပေးခြင်းဖြစ်သည်။

Public Notice for elimination of violence

1. So called "CRPH", "NUG" and "PDF" terrorist groups are unlawfully committing killings monks, teachers, civil servants and general people and looting under the pretext of sayings "for the people".
2. Not rendering encourage support and assistance to the "CRPH", "NUG" and "PDF" terrorists that are committing intimidations, killings and destructive activities could be construed as protecting lives and property of general public.
3. Giving information secretly relating to bearing of their arms, ammunitions and terrorists to authorities could be tantamount to protecting lives and property of innocent people.

ur@& m

tr@f(35)

'D Bmv?2025

jrefma&&navkma&t z@

jrefma&&

tr@f(22^24)yxrxylfeyqkvefvr?

ausu vWmH@, ReE@f@W

z@f01- 8387568

Email: myanmaaffairs@gmail.com

jrefma&&ma vlvma&;t zlu xkwá0onf'

wefk

8500 uyf

tj&

1000

vksst zKzf

jrefma&&ma vlvma&;t zlu

xwá0ol

0Dufk&fvk(02506)

ykd

0Znfif&f(00241)

atZuy&vlf

tr&(118)?(4) vrf?

ykdjr&yúúfa'gkú, f

&éúúfú

rmwDum

t, fDnpum

ဝင်ရိုးစုံကမ္ဘာနှင့် အာဆီယံ-တရုတ် မိတ်ဖက်ဆက်ဆံရေး ၉

rsuEib;ldqmi fyg

၁။ အာဆီယံ-တရုတ် ဆက်ဆံရေးအပေါ် မဟာဗျူဟာမြောက် ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ သုံးသပ်ချက် (၂၁ ရာစု၏ ဝင်ရိုးစုံကမ္ဘာတွင် ရှင်သန်ရပ်တည်ရေး) ၁၄

uBbBbf

၂။ အာဆီယံ-တရုတ် စီးပွားရေးပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု (ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုနှင့် ကုန်သွယ်ရေး) ၂၂

ausfufvbf(SMART)

၃။ အာဆီယံ-တရုတ် မိတ်ဖက်စီးပွားဆက်ဆံရေး ၃၁

a'gufv09grmif

၄။ အာဆီယံ-တရုတ် မိတ်ဖက်ဆက်ဆံရေးများကို လေ့လာကြည့်ခြင်း ၄၆

qijZluffoefx

၅။ အာဆီယံ-တရုတ် မိတ်ဖက်ဆက်ဆံရေးရှုထောင့် ၅၇

oefx09oe*F

txlaqmi fyg

၆။ မင့်စံလမ်းမှသည် ပိုမိုခိုင်မာသည့် မဟာဗျူဟာ မိတ်ဖက်ဆက်ဆံရေးဆီသို့ ၆၅

a'gufvEib;ldqmi*F[nA[navkma&tZB

EbfA&

၇။ နောက်ဆုံးအင်ပါယာနှင့် မဟာပေါက်ကွဲမှု (The Last Empire and Big Bang) ၇၇

aeZifwf

၈။ တာကာအိချီနှင့် ထရမ့် (ဂျပန်-အမေရိကန် မဟာမိတ်အဖွဲ့၏ စီမံခန့်ခွဲမှုအသစ်) ၈၅

armi'fmi'fibe'pufwu09bf

၉။ ရှေးရိုးစွဲဝါဒ သို့မဟုတ် တစ်ကျော့ပြန် ပေလီယိုကွန်ဆာဗေးတစ်ဝါဒ ၉၂

uB(pufwu09bf

၁၀။ ယူကရိန်းနိုင်ငံတော်သစ်ကိုဖန်တီးမည့် အမေရိကန်၏
ငြိမ်းချမ်းရေးမူဘောင်

ausEʃvih

pyaŋa&

၁၁။ ဦးစားပေးရန်လိုအပ်လာသည့် စွမ်းအင်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ

wiEʃɛf

၁၂။ APEC ၏ နက်နဲသိမ်မွေ့သော အလှည့်အပြောင်း

atniʃwʃnɔl

၁၃။ စက်မှုပေါ်လစီကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သည့် ဆုံးရှုံးမှုနှင့် အကျိုးဖြစ်ထွန်းမှု

apnEʃ(tɔʃabnɪ'aA')

၁၄။ တရုတ်နိုင်ငံ၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်းများ

ausʃiʃD

ppʃa&

၁၅။ အငြင်းပွားနယ်စပ်မှာ တိုက်ပွဲများပြန်ဖြစ်နေသော
ထိုင်းနှင့်ကမ္ဘောဒီးယားတပ်ဖွဲ့များ

KMA

၁၆။ လက်ဖြောင့်တပ်သား သို့မဟုတ် စနိုက်ပါ

at;xʃɪf

၁၇။ အစွရေး-ပါလက်စတိုင်းစစ်ပွဲနှင့် ဂါဇာကမ်းမြောင်းဒေသ၏
အခြေအနေများကို လေ့လာသုံးသပ်ခြင်း

amiɔw(tnɪaɪ)

၁၈။ ပါလက်စတိုင်းများက ဟားမားစ်တို့ကို စွန့်ခွာရန် အသင့်ဖြစ်နေကြပြီလား

phʃeʃawniʃ

vʃpɔŋ

၁၉။ လူမှုစီးပွားဖွံ့ဖြိုးမှုအတွက် အရေးပါသော အထည်ချုပ်လုပ်ငန်း

oɛʃɪʃD

uɛʃɪa&

၂၀။ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများတွင် ဖြစ်ပွားနေသည့် ခုခံအားနည်းသောရောဂါများကို
ဆန်းစစ်လေ့လာခြင်း

a'ɔwʃɪɪɛʃɪʃɪnɔMɛʃɪa&)

Ekwumquqk;

၂၁။ ယူကရိန်း၏ ငြိမ်းချမ်းရေးခြေတစ်လှမ်း သို့မဟုတ် ပျက်သုဉ်းခြင်းဆီသို့ ၁၉၇
p&PÖ

enfynm

၂၂။ ၂၀၂၆ ခုနှစ်နောက်ပိုင်း ဆယ်စုနှစ်ကိုပုံဖော်မည့် ထိပ်တန်းနည်းပညာများ ၂၀၄
r&li f&f

obn0yw0efusi f

၂၃။ ကမ္ဘာ့ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုနှင့် COP 30 ၂၁၅
a&te&f&r

un&py&up0f&w&r&f&၇

၂၄။ ရုရှား-ယူကရိန်းစစ်ပွဲ ရက်စဉ်မှတ်တမ်းများ ၂၂၂
jrefma&&nav&kma&;t zB

၂၅။ အစ္စရေး-ဟားမားစ်ပဋိပက္ခ ရက်စဉ်မှတ်တမ်းများ ၂၃၁
jrefma&&nav&kma&;t zB

အယ်ဒီတာ့စကား

ဝိပဿနာ
တရားစာအုပ်အတွက်
တို့၏

“အာဆီယံ၏ မည်သည့်ဘက်ကိုမျှ မရွေးချယ်သော ရပ်တည်ချက်သည်
မသေချာမှုမဟုတ်ဘဲ
မဟာဗျူဟာဆိုင်ရာ လွတ်လပ်မှုကို ထိန်းသိမ်းလိုသည့်
ဆုံးဖြတ်ချက်ဖြစ်ပါသည်။”

အာဆီယံ (ASEAN)နှင့် တရုတ်နိုင်ငံအကြား မိတ်ဖက်ဆက်ဆံရေးသည် အင်ဒို-ပစိဖိတ်ဒေသအတွင်း အရေးပါဆုံး ဆက်ဆံရေးများထဲမှ တစ်ခုဖြစ်သည်။ မြေပြင်တည်နေရာ၊ သမိုင်းနောက်ခံနှင့် အကျိုးစီးပွားများကြောင့် ပုံဖော်လာသော အာဆီယံ-တရုတ် ဆက်ဆံရေးသည် ယခုအခါ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု၊ ယှဉ်ပြိုင်မှုနှင့် သတိထားညှိနှိုင်းမှုတို့ ပေါင်းစပ်နေသည့် ဆက်ဆံရေးတစ်ရပ်အဖြစ် ဖွံ့ဖြိုးလာခဲ့သည်။ နိုင်ငံရေးနှင့် ပထဝီနိုင်ငံရေး အခြေအနေများ မတည့်ငြိမ်လာသော ယခုခေတ်ကာလတွင် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို တိုးမြှင့်ရင်း မဟာဗျူဟာ ဆိုင်ရာ အခင်းအကျင်းများကို ထိန်းချုပ်နိုင်ရေးသည် အဓိက စိန်ခေါ်မှုဖြစ်လာသည်။

စီးပွားရေးအရ အာဆီယံ-တရုတ် မိတ်ဖက်ဆက်ဆံရေးသည် ခိုင်မာပြီး အပြန်အလှန် အကျိုးရှိသည်။ တရုတ်နိုင်ငံသည် ဆယ်စုနှစ်ကျော်အထိ အာဆီယံ၏ အကြီးဆုံး ကုန်သွယ် ဖက်နိုင်ငံအဖြစ် ဆက်လက်ရပ်တည်နေပြီး အာဆီယံသည်လည်း တရုတ်၏ အဓိကကုန်သွယ် ဖက်များထဲမှ တစ်ခုဖြစ်လာခဲ့သည်။ ဒေသတွင်း ဘက်စုံစီးပွားရေး ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု သဘောတူစာချုပ် (RCEP) နှင့် Belt and Road Initiative (BRI) ကဲ့သို့သော စီမံကိန်းများက ဒေသအတွင်း ချိတ်ဆက်မှု၊ ထောက်ပံ့ရေးကွင်းဆက်များနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများကို ပိုမို အားကောင်းစေခဲ့သည်။ အခြေခံအဆောက်အအုံဖွံ့ဖြိုးရေး၊ ဒစ်ဂျစ်တယ်စီးပွားရေးနှင့် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းမှုဆိုင်ရာ စီမံကိန်းသော ဖွံ့ဖြိုးရေးတို့သည် အထူးသဖြင့် အရှေ့တောင်အာရှဒေသကို ကမ္ဘာ့စီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု၏ အင်ဂျင်တစ်ခုအဖြစ် မြှင့်တင်နိုင်မည့် အခွင့်အလမ်းများဖြစ်သည်။

ဒေသတွင်း တည်ငြိမ်မှုနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုတို့တွင် အပြန်အလှန် ချိတ်ဆက်နေသော အာဆီယံနှင့် တရုတ်တို့သည် နှစ်ဖက်အကျိုးစီးပွားကိုသာမက ဒေသတစ်ခုလုံးအတွက်ပါ တာဝန်ယူမှုရှိနေပါသည်။ အင်အားကြီးနိုင်ငံများအကြား ယှဉ်ပြိုင်မှုပြင်းထန်လာခြင်း၊ စီးပွားရေးခွဲခြားမှုများ တိုးပွားလာခြင်းနှင့် လုံခြုံရေးစိန်ခေါ်မှုများ များပြားလာနေသည့် အခြေအနေအောက်တွင် အရှေ့တောင်အာရှနှင့် တရုတ်အကြား ဆက်ဆံရေးသည် ပိုမိုအရေး ပါလာသကဲ့သို့ ပိုမိုရှုပ်ထွေးလာခဲ့သည်။ ယခင်က ကုန်သွယ်ရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးကို အဓိကထား ခဲ့သည့် ဆက်ဆံရေးသည် ယနေ့တွင် အင်ဒို-ပစိဖိတ်ဒေသ၏ အနာဂတ်အစီအစဉ်များကိုပါ သက်ရောက်မှုရှိလာသော ဆက်ဆံရေးတစ်ရပ် ဖြစ်လာပြီဖြစ်သည်။

စီးပွားရေးအရ အာဆီယံနှင့် တရုတ်တို့သည် အပြန်အလှန် မဖြစ်မနေလိုအပ်နေသော အခြေအနေတစ်ရပ်တွင် ရှိနေဆဲဖြစ်သည်။ အာဆီယံသည် တရုတ်နိုင်ငံ၏ အကြီးဆုံး ကုန်သွယ်ဖက်များထဲမှ တစ်ခုအဖြစ် အခိုင်အမာရပ်တည်လာပြီး တရုတ်နိုင်ငံသည်လည်း အာဆီယံနိုင်ငံများအတွက် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု၊ ထုတ်လုပ်ရေးချိတ်ဆက်မှုနှင့် ဈေးကွက် ဝင်ရောက်ခွင့်များတွင် အရေးပါသော ပါဝင်သူတစ်ဦး ဖြစ်နေဆဲဖြစ်သည်။ ဒေသတွင်း ဘက်စုံစီးပွားရေး ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု သဘောတူစာချုပ် (RCEP) ကဲ့သို့သော ဖွဲ့စည်းပုံများ သည် ကာကွယ်ရေးဆိုင်ရာ စီးပွားရေးဝါဒနှင့် တစ်ဖက်သတ် ဆောင်ရွက်မှုများ တိုးလာနေ သည့် ကမ္ဘာ့အခြေအနေတွင် အခြေခံစီးပွားရေး ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို ထိန်းသိမ်းပေး နိုင်ခဲ့သည်။ ထောက်ပံ့ရေးကွင်းဆက်များ ပြန်လည်ညှိနှိုင်းနေသည့် ယနေ့ကာလတွင် အာဆီယံ၏ လက်တွေ့ကျသော တရုတ်နှင့် ဆက်ဆံရေးသည် ပြင်ပထိခိုက်မှုများကို လျော့ပါး

စေပြီး ဒေသတွင်း စီးပွားတိုးတက်မှုကို ဆက်လက်ထောက်ပံ့ပေးနိုင်ခဲ့သည်။

တောင်တရုတ်ပင်လယ်အရေးသည် အာဆီယံ-တရုတ် မိတ်ဖက်ဆက်ဆံရေး၏ ခံနိုင်ရည်ကို ဆက်လက်စမ်းသပ်နေဆဲဖြစ်သည်။ ဆွေးနွေးမှုနှင့် သည်းခံမှုကို အတည်ပြုထားကြသော်လည်း ပင်လယ်ဆိုင်ရာ ဖြစ်ရပ်များနှင့် အငြင်းပွားမှုများသည် စီးပွားရေး အပြန်အလှန် မှုတည်မှုဖြင့်သာ လုံခြုံရေးပြဿနာများကို ဖြေရှင်း၍ မရနိုင်ကြောင်းကို ထင်ရှားစေပါသည်။ ထိရောက်ပြီးအဓိပ္ပာယ်ရှိသော Code of Conduct တစ်ရပ်ကို အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ခြင်းသည် ပဋိပက္ခများကို ကာကွယ်ရန်၊ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဥပဒေကို ထောက်ခံရန်နှင့် လွတ်လပ်သော ရေကြောင်းသွားလာရေးကို ထိန်းသိမ်းရန် အရေးကြီးသော အခြေခံအချက်ဖြစ်ပါသည်။ ဤဆက်ဆံရေး၏ အချက်အချာမှာ အာဆီယံ၏ အလယ်ဗဟိုအခန်းကဏ္ဍ ဖြစ်ပါသည်။ အင်အားကြီးနိုင်ငံများအကြား ယှဉ်ပြိုင်မှုပြင်းထန်လာသည့် ယနေ့ခေတ်တွင် အာဆီယံ၏ မည်သည့်ဘက်ကိုမျှ မရွေးချယ်သော ရပ်တည်ချက်သည် မဟာဗျူဟာဆိုင်ရာ လွတ်လပ်မှုကို ထိန်းသိမ်းလိုသည့် ဆုံးဖြတ်ချက်ဖြစ်ပါသည်။ တရုတ်အတွက် အာဆီယံ၏ အလယ်ဗဟို အခန်းကဏ္ဍကို လေးစားခြင်းဆိုသည်မှာ အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုလုံးကို မိတ်ဖက်အဖြစ် ဆက်ဆံခြင်း၊ ကွဲပြားမှုများကို လက်ခံခြင်းနှင့် အာဆီယံ၏ ညီညွတ်မှုကို ထိခိုက်စေနိုင်သည့် လုပ်ရပ်များမှ ရှောင်ကြဉ်ခြင်းတို့ကို ဆိုလိုပါသည်။ တည်ငြိမ်သော အာဆီယံသည် ဒေသအတွက် သာမက တရုတ်၏ ရေရှည်မဟာဗျူဟာအတွက်ပါ အရေးပါသော အကျိုးကျေးဇူးဖြစ်ပါသည်။

ယနေ့ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံတကာစနစ်သည် တစ်နိုင်ငံတည်းအပေါ် အခြေခံထားသော အင်အားလွှမ်းမိုးမှု လျော့နည်းလာပြီး အင်အားများစွာ ပါဝင်လာသော ဝင်ရိုးစုံကမ္ဘာစနစ်သို့ တဖြည်းဖြည်း ပြောင်းလဲလာနေသည်။ အင်အားသည် တစ်နိုင်ငံတည်းတွင် မစုစည်းတော့ဘဲ ရှိပြီးသား အင်အားကြီးနိုင်ငံများ၊ တိုးတက်လာနေသောနိုင်ငံများ၊ ဒေသဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများနှင့် အစိုးရမဟုတ်သော အဖွဲ့အစည်းများအကြား သက်ရောက်မှုအဖြစ် ခွဲဝေယှံ့နှံ့လာနေသည်။ ဤပြောင်းလဲလာသော ကမ္ဘာ့အခြေအနေအောက်တွင် အာဆီယံ-တရုတ် မိတ်ဖက် ဆက်ဆံရေးသည် မဟာဗျူဟာအရ အထူးအရေးပါသော အခန်းကဏ္ဍတစ်ရပ်ကို ဖော်ဆောင်လာပြီး မဟာအင်အားများစွာ ပါဝင်လာသော ဝင်ရိုးစုံကမ္ဘာစနစ်၏ အခွင့်အလမ်းများနှင့် ကန့်သတ်ချက်များကို တစ်ပြိုင်နက်တည်း ပြသနေသည်။ ဝင်ရိုးစုံကမ္ဘာစနစ်၏ အဓိက လက္ခဏာမှာ စီးပွားရေး၊ နိုင်ငံရေး၊ သံတမန်ရေးနှင့် မဟာဗျူဟာဆိုင်ရာ သက်ရောက်မှုများကို အင်အားအလယ်အလတ်နိုင်ငံများစွာသို့ ဖြန့်ဝေသွားခြင်းဖြစ်သည်။ အနောက်နိုင်ငံများ၏ အင်အားလွှမ်းမိုးမှု လျော့နည်းလာခြင်းနှင့်အတူ တရုတ်နှင့် အခြားတိုးတက်လာနေသော စီးပွားရေးအင်အားများ ပေါ်ထွန်းလာခြင်းက ကမ္ဘာ့အုပ်ချုပ်မှုစနစ်နှင့် ဒေသဆိုင်ရာ မဟာဗျူဟာဆက်ဆံရေးများကို ပြန်လည်ပုံဖော်လာစေခဲ့သည်။ အရှေ့တောင်အာရှအတွက် ဤပြောင်းလဲမှုသည် မဟာဗျူဟာဆိုင်ရာ လှုပ်ရှားနိုင်စွမ်းကို တိုးမြှင့်ပေးသကဲ့သို့ အင်အားကြီးနိုင်ငံများအကြား ယှဉ်ပြိုင်မှု၏ သက်ရောက်မှုကို ပိုမိုခံစားရစေသော အခြေအနေတစ်ရပ်လည်း ဖြစ်လာစေသည်။ ထို့ကြောင့် အာဆီယံ၏ တရုတ်နှင့် ဆက်ဆံရေးကို နှစ်ဖက်ဆိုင်ရာ ဆက်ဆံရေးတစ်ရပ်အဖြစ်သာ မမြင်သင့်ဘဲ ဒေသနှင့် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ အင်အားဖွဲ့စည်းပုံ ပြန်လည်ညှိနှိုင်းလာမှု၏ အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုအဖြစ် နားလည်သင့်ပါသည်။

တရုတ်နိုင်ငံသည် ကမ္ဘာ့စနစ်အတွင်း အင်အားအချက်အချာတစ်ခုအဖြစ် တိုးတက်လာခြင်းဖြင့် အာဆီယံ၏ ပြင်ပဆက်ဆံရေးများအပေါ် အရေးပါသော သက်ရောက်မှုများ ရှိလာစေခဲ့သည်။ စီးပွားရေးအရ တရုတ်နိုင်ငံ၏ ဒေသတွင်း ထောက်ပံ့ရေးကွင်းဆက်များထဲသို့ ပေါင်းစည်းဝင်ရောက်လာမှုနှင့် အဓိကကုန်သွယ်ဖက်၊ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံဖက်အဖြစ် ရပ်တည်လာမှု တို့က အာဆီယံ၏ ဖွံ့ဖြိုးရေးလမ်းကြောင်းကို အားပေးထောက်ခံပေးခဲ့သည်။ ဒေသတွင်း ဘက်စုံစီးပွားရေး ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု သဘောတူစာချုပ် (RCEP) ကဲ့သို့သော ဖွဲ့စည်းပုံများသည် မဟာအင်အားများစွာ ပါဝင်လာသော ဝင်ရိုးစုံကမ္ဘာ့စနစ်အတွင်း မတူကွဲပြားသော စီးပွားရေးစနစ်များနှင့် ဖွံ့ဖြိုးမှုအဆင့်များကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားထားသည့် စည်းမျဉ်းအခြေခံပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်မှုကို ကိုယ်စားပြုနေပါသည်။ ဤအမြင်အရ အာဆီယံ-တရုတ် စီးပွားရေး ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုသည် ကမ္ဘာ့စီးပွားရေး ခွဲခြားမှုများကို လက်တွေ့ကျစွာ တုံ့ပြန်နေသော လုပ်ဆောင်ချက်တစ်ရပ်ဖြစ်သည်။

သို့ရာတွင် ကမ္ဘာ့အစီအစဉ်တွင် မဟာအင်အားများစွာ ပါဝင်လာခြင်းက မဟာဗျူဟာအရ မသေချာမှုများကိုလည်း တိုးပွားစေသည်။ တောင်တရုတ်ပင်လယ်အရေးကိစ္စသည် စီးပွားရေး အပြန်အလှန်မှုတည်မှုဖြင့် လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ အငြင်းပွားမှုများကို ဖြေရှင်း၍ မရနိုင်ကြောင်း ထင်ရှားစွာ ပြသနေပါသည်။ အင်အားများစွာ ပါဝင်လာသော စနစ်အောက်တွင် ဒေသဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများသည် မဟာဗျူဟာဆိုင်ရာ အခင်းအကျင်းများ၊ မိတ်ဖက်များကို မျိုးစုံဖွဲ့စည်းခြင်းနှင့် အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာစံနှုန်းများကို ခိုင်မာစေရန် ပိုမိုအလေးထားလာကြသည်။ အာဆီယံ၏ အလယ်ဗဟိုအခန်းကဏ္ဍနှင့် သဘောတူညီချက်အပေါ် အခြေခံသည့် ဆုံးဖြတ်ချက်လုပ်ငန်းစဉ်များသည် မဟာအင်အားများစွာ ပါဝင်လာသော ကမ္ဘာ့အခြေအနေသို့ ကိုက်ညီအောင် ပြောင်းလဲလိုက်သော ဖွဲ့စည်းပုံဆိုင်ရာ တုံ့ပြန်မှုတစ်ရပ်အဖြစ် ဖော်ပြနိုင်ပါသည်။

ဤအခြေအနေအောက်တွင် အာဆီယံ-တရုတ် မိတ်ဖက်ဆက်ဆံရေးသည် အင်အားမညီမျှမှုတစ်ရပ်ကို ကိုယ်စားပြုနေပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံ၏ ဘက်စုံတိုးတက်မှုများသည် အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံ တစ်နိုင်ငံချင်းစီထက် သာလွန်နေသည်။ ဤမိတ်ဖက်ဆက်ဆံရေး၏ ရေရှည်တည်တံ့နိုင်မှုသည် အင်အားညီမျှမှုထက် အပြန်အလှန်ထိန်းချုပ်မှု၊ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်နိုင်မှုနှင့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာစံနှုန်းများကို လိုက်နာမှုအပေါ် ပိုမိုမူတည်နေပါသည်။ တရုတ်နိုင်ငံအနေဖြင့် အာဆီယံကို အဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်အဖြစ် ဆက်ဆံခြင်း၊ နှစ်ဖက်ခြမ်းခွဲ၍ ဆက်ဆံခြင်းကို လျှော့ချခြင်းတို့သည် မဟာအင်အားများစွာ ပါဝင်လာသော ဒေသစနစ်အပေါ် တရုတ်၏သဘောထားကို သတ်မှတ်ပေးမည့် အရေးကြီးသော အညွှန်းကိန်းများဖြစ်လာမည်ဖြစ်သည်။

အရေးကြီးသည့်အချက်မှာ မဟာအင်အားများစွာ ပါဝင်လာခြင်းသည် မတည်ငြိမ်မှုကို အလိုအလျောက် မဖန်တီးပါ။ အစားထိုးအနေနှင့် ပိုမိုနက်ရှိုင်းသော သံတမန်ရေးနှင့် ပိုမိုခိုင်မာသော အဖွဲ့အစည်းများကို တောင်းဆိုလာခြင်းဖြစ်သည်။ ဆွေးနွေးမှုအခြေခံ ယန္တရားများနှင့် ယုံကြည်မှုတည်ဆောက်ရေး လုပ်ငန်းစဉ်များကို အာဆီယံက ဦးစားပေးခြင်းသည် မဟာအင်အားများစွာ ပါဝင်လာသောစနစ်၏ လုပ်ဆောင်နိုင်စွမ်း လိုအပ်ချက်များနှင့်

ကိုက်ညီနေပါသည်။ တောင်တရုတ်ပင်လယ်ဆိုင်ရာကျင့်ထုံးများကို ထိရောက်စွာ အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ရေးအတွက် တဖြည်းဖြည်း တိုးတက်လာခြင်းသည် စံနှုန်းဆိုင်ရာ ကတိကဝတ်များကို လက်တွေ့ကျသောတည်ငြိမ်မှုသို့ ပြောင်းလဲရန် ကြိုးပမ်းမှုတစ်ရပ်အဖြစ် သတ်မှတ်နိုင်ပါသည်။

သုတေသနအမြင်အရ အာဆီယံ-တရုတ် မိတ်ဖက်ဆက်ဆံရေးကို အချိန်တိုအတွင်း ဖြစ်ပေါ်သော အတင်းအကျပ်များ သို့မဟုတ် မဟာဗျူဟာဆိုင်ရာ စကားလုံးများဖြင့် မသတ်မှတ်သင့်ပါ။ ယင်းအစား စီးပွားရေးဖွင့်လှစ်မှု၏ တည်ငြိမ်မှု၊ လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ အပြုအမူများတွင် ထိန်းချုပ်မှုနှင့် ဘက်စုံအဖွဲ့အစည်းများကို ထောက်ခံပံ့ပိုးမှု စသည့် ရေရှည်လုပ်ဆောင်သည့် ပုံစံများကို အခြေခံ၍ အကဲဖြတ်သင့်ပါသည်။

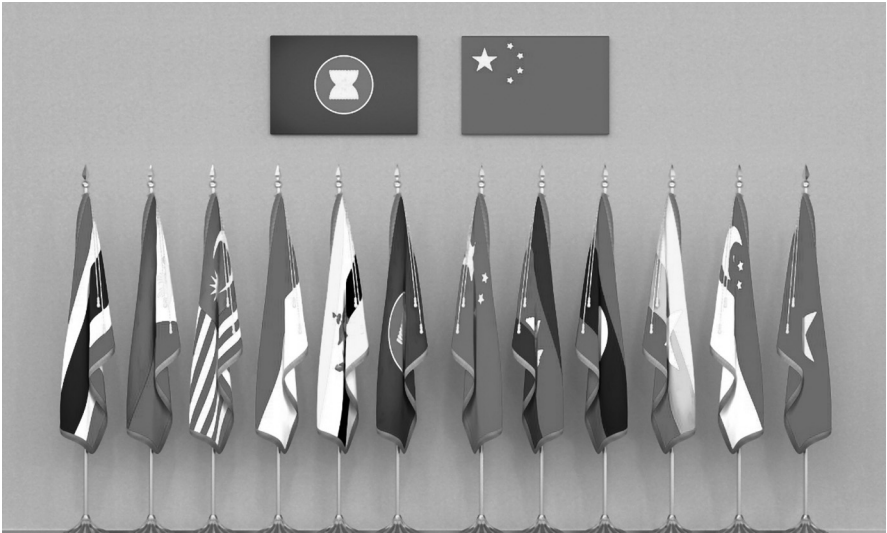
နိဂုံးချုပ်အနေဖြင့် မဟာအင်အားများစွာ ပါဝင်လာသော ဝင်ရိုးစုံကမ္ဘာ့စနစ်ပေါ်ထွန်းလာမှုသည် အာဆီယံ-တရုတ် ဆက်ဆံရေး၏ မဟာဗျူဟာအရေးပါမှုကို ပိုမိုမြင့်မားစေခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ အာဆီယံနှင့် တရုတ်တို့သည် အင်အားကို ဖိအားအဖြစ် အသုံးပြုခြင်းထက် ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းမှုဖြင့် သက်ရောက်မှုကို ရယူရမည့် စနစ်တစ်ရပ်အတွင်း လှုပ်ရှားနေကြရသည်။ ဤမိတ်ဖက်ဆက်ဆံရေး၏ အနာဂတ်သည် မဟာအင်အားများစွာ ပါဝင်လာသော ဝင်ရိုးစုံကမ္ဘာ့ အယူအဆကို နှစ်ဖက်လုံး မည်မျှအထိ အတွင်းကျကျ လက်ခံနိုင်မည်၊ အင်အားနှင့် တာဝန်ယူမှုကို ညှိနှိုင်းနိုင်မည်၊ အမျိုးသားအကျိုးစီးပွားနှင့် ဒေသတည်ငြိမ်မှုကို မည်သို့ ချိန်ညှိနိုင်မည် ဆိုသည့် အချက်ပေါ်တွင် မူတည်နေသည်။ ယင်းကို ပေါ်လွင်စေရန် မျက်နှာဖုံးဆောင်းပါးများဖြင့် ဖော်ပြလိုက်ပါသည်။

အယ်ဒီတာအဖွဲ့

တရုတ်ပြည်ထောင်စုတော်ကြီး
 ရှေးဟောင်းသုတေသနအဖွဲ့
 (၂၀၁၆ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ ၁၆ ရက်နေ့)

၂၀၁၆

“တရုတ်သည် အာဆီယံအတွက်
 မဟာဗျူဟာအရ မလွဲမရှောင်သာသော အိမ်နီးချင်း၊
 စီးပွားရေးအရ အသက်သွေးကြော ဖြစ်နေသကဲ့သို့
 လုံခြုံရေးအရလည်း အထူးအလေးထားရမည့်နိုင်ငံ ဖြစ်သည်။”

ဓာတ်ပုံ-အင်တာနက်

နိဒါန်း

၂၁ ရာစုတွင် တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံသည် ကမ္ဘာ့စီးပွားရေးနှင့် နိုင်ငံရေးဇာတ်ခုံပေါ်၌ လျင်မြန်စွာကြီးထွားလာသော အင်အားကြီးနိုင်ငံအဖြစ် နေရာယူလျက်ရှိသည်။ မကြာမီကာလအတွင်း ကမ္ဘာ့အင်အားအကြီးဆုံးဖြစ်လာမည့် တရုတ်နိုင်ငံသည် အာဆီယံ (အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများအသင်း) အတွက် မဟာဗျူဟာအရ အရေးအကြီးဆုံးသော အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံ ဖြစ်လာသည်။ တရုတ်နှင့် အာဆီယံနိုင်ငံတို့၏ ဆက်ဆံရေးသည် ဒေသတွင်း တည်ငြိမ်အေးချမ်းရေး၊ စီးပွားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးနှင့် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ရေးရာကိစ္စများတွင် အဓိကသက်ရောက်မှုရှိနေသည်။

ဤသုံးသပ်ချက်သည် အာဆီယံ-တရုတ် ဆက်ဆံရေး၏ ရှုပ်ထွေးနက်နဲမှု အထူးသဖြင့် မဟာဗျူဟာအရဆက်ဆံရေး၊ စီးပွားရေးဆိုင်ရာမှီခိုမှု၊ စစ်ရေးနှင့် လုံခြုံရေးဆိုင်ရာစိုးရိမ်မှုများအပေါ် အခြေခံ၍ ရေးသားထားသည်။ ထို့ပြင် ကမ္ဘာပေါ်၌ ဗဟုဝင်ရိုးစနစ် (Multipolar) အားကောင်းလာနေသည့် လက်ရှိအခြေအနေ၊ အမေရိကန်၏ ဒေသတွင်းမူဝါဒပြောင်းလဲမှုများနှင့်အတူ အာဆီယံအနေဖြင့် မည်သို့သော သံခင်းတမန်ခင်းဆိုင်ရာ လိမ္မာပါးနပ်မှုများဖြင့် ရှင်သန်ရပ်တည်သင့်ကြောင်းကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာတင်ပြသွားမည် ဖြစ်ပါသည်။

အာဆီယံနှင့်တရုတ်အကြား မဟာဗျူဟာနှင့် စီးပွားရေးအရ မလွဲမရှောင်သာသော ဆက်သွယ်မှု

မဟာဗျူဟာအရ အရေးအကြီးဆုံး အိမ်နီးချင်း

ပထဝီနိုင်ငံရေးအရ အာဆီယံနိုင်ငံများနှင့် တရုတ်နိုင်ငံသည် နယ်နိမိတ်ချင်း ထိစပ်နေသော အိမ်နီးချင်းများ ဖြစ်ကြသည်။ တရုတ်၏ ကြီးထွားလာသော စစ်ရေးနှင့်

စီးပွားရေး အင်အားသည် အာဆီယံဒေသအပေါ် တိုက်ရိုက်သက်ရောက်မှုရှိနေသည်။ တရုတ်နိုင်ငံသည် ၎င်း၏ အဓိက ရေရှည်အကျိုးစီးပွား (Core Interests) များကို အရှေ့တောင် အာရှတွင် အကောင်အထည်ဖော်နေပြီး အထူးသဖြင့် တောင်တရုတ်ပင်လယ် (South China Sea) အငြင်းပွားမှုများသည် ဒေသတွင်းလုံခြုံရေးစိုးရိမ်မှုများကို ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ သို့သော်လည်း မည်သည့်အင်အားကြီးနိုင်ငံနှင့်မဆို ဆက်ဆံရာတွင် တရုတ်ကို မလွန်ဆန် နိုင်သော၊ လျစ်လျူမရှုနိုင်သော မဟာဗျူဟာမိတ်ဖက်အဖြစ် အာဆီယံက သတ်မှတ်ထား ရသည်။

စီးပွားရေးမဏ္ဍိုင်နှင့် ကုန်သွယ်မှုအားထားချက်

တရုတ်နိုင်ငံသည် အာဆီယံအတွက် ကုန်သွယ်မှုနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုကဏ္ဍတွင် အဓိက အကျဆုံး မိတ်ဖက်ဖြစ်သည်။ နှစ်ဦးနှစ်ဖက် ကုန်သွယ်မှုပမာဏသည် နှစ်စဉ် တိုးတက်လျက် ရှိပြီး ၂၀၀၉ ခုနှစ်မှစ၍ တရုတ်သည် အာဆီယံ၏ အကြီးဆုံးကုန်သွယ်ဖက်နိုင်ငံ ဖြစ်လာခဲ့ သည်။ ၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် အာဆီယံ-တရုတ် လွတ်လပ်စွာကုန်သွယ်မှု သဘောတူညီချက် (CAFTA)ကို အဆင့်မြှင့်တင် ပြင်ဆင်ပြီးနောက် နှစ်ဖက်ကုန်သွယ်မှုပမာဏမှာ ၂၀၂၄ ခုနှစ် တွင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၉၈၂ ဘီလီယံအထိ မြင့်တက်လာခဲ့သည်။ ၂၀၂၅ ခုနှစ် အာဆီယံ ထိပ်သီးဆွေးနွေးပွဲ၌ CAFTA 3.0 အဖြစ် ထပ်မံမြှင့်တင်နိုင်ခဲ့သည်။

ကုန်သွယ်မှု (Trade) ကဏ္ဍတွင် တရုတ်နိုင်ငံသည် အာဆီယံအတွက် ကုန်စည်များ တင်ပို့သည့် အဓိကနေရာဖြစ်သလို အာဆီယံထုတ်ကုန်များကို ဝယ်ယူသည့် အဓိကဈေးကွက် လည်း ဖြစ်သည်။ ၂၀၀၈ ခုနှစ်မှ ၂၀၁၄ ခုနှစ်အကြား နှစ်ဖက်ကုန်သွယ်မှုမှာ ငါးဆခန့်အထိ ခုန်ပျံ့ကျော်လွှား တိုးတက်လာခဲ့သည်။ ဤစီးပွားရေးဆက်ဆံမှုသည် အာဆီယံနိုင်ငံများ၏ ဒေသတွင်းထုတ်လုပ်မှုကွင်းဆက် (Supply Chain) များအတွက် အသက်သွေးကြောပမာ အရေးပါလှပေသည်။

ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု (Investment) ကဏ္ဍတွင် တရုတ်၏ ရပ်ဝန်းနှင့် ပိုးလမ်းမစီမံကိန်း (BRI) သည် အာဆီယံဒေသတွင်း၌ အခြေခံအဆောက်အအုံ ဖော်ဆောင်ရေးအတွက် အဓိက ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူ ဖြစ်လာသည်။ ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် အာဆီယံဒေသအတွင်း တရုတ်၏ အစိမ်း ရောင်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုသည် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၂၆ ဒသမ ၄ ဘီလီယံအထိ ရှိခဲ့သည်။ သို့သော် ဤရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများသည် အာဆီယံနိုင်ငံငယ်များအပေါ် ကြွေးမြီ ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးမဖြစ်စေရန် စနစ်တကျ စီမံခန့်ခွဲသွားရန်လိုပေလိမ့်မည်။

နည်းပညာနှင့် ဒစ်ဂျစ်တယ် စီးပွားရေးကဏ္ဍတွင် တရုတ်၏ နည်းပညာကုမ္ပဏီများ (ဥပမာ- Huawei, TikTok) သည် အရှေ့တောင်အာရှဈေးကွက်ကို လျင်မြန်စွာ ထိုးဖောက် ဝင်ရောက်လျက်ရှိပြီး အာဆီယံ၏ ဒစ်ဂျစ်တယ်အနာဂတ်တွင်လည်း တရုတ်သည် အဓိက နေရာမှ ပါဝင်လာနေသည်။ ဉာဏ်ရည်တုနည်းပညာတွင်လည်း အာဆီယံ-တရုတ် ဉာဏ်ရည် တု ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးဌာနကို တရုတ်နိုင်ငံ နန်နင်းမြို့၌ ဖွင့်လှစ်ထားသည်။

**လုံခြုံရေးဆိုင်ရာစိုးရိမ်မှုနှင့် ဟန်ချက်ညီရေးနည်းလမ်းများ
တရုတ်အင်အားကြီးမားမှုအပေါ် အာဆီယံ၏စိုးရိမ်မှု**

စီးပွားရေးအရ တရုတ်ကို အားထားနေရသလောက် တရုတ်၏ စစ်ရေးနှင့် နိုင်ငံရေး အင်အား ကြီးထွားလာမှုသည် အာဆီယံအတွက် လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ စိုးရိမ်မှုများစွာကို ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ ဤစိုးရိမ်မှုများသည် အဓိကအားဖြင့် အောက်ပါကဏ္ဍများမှ လာသည်။

တောင်တရုတ်ပင်လယ် အငြင်းပွားမှုတွင် အငြင်းပွားဖွယ်ရေပိုင်နက်များ၌ တရုတ်က ၎င်း၏ စစ်ရေးအခြေခံအဆောက်အအုံများကို တည်ဆောက်ခြင်း၊ ငါးဖမ်းလှေများနှင့် ရေတပ်သင်္ဘောများ စေလွှတ်ခြင်းတို့သည် ပင်လယ်ရေပြင်နယ်နိမိတ်ထိစပ်နေသော ဗီယက်နမ်၊ ဖိလစ်ပိုင်၊ မလေးရှားနှင့် ဘရူနိုင်း အပါအဝင် အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ၏ အချုပ်အခြာအာဏာကို စိန်ခေါ်မှုအဖြစ် စိုးရိမ်မှုများတိုးပွားလျက်ရှိသည်။

ပြည်တွင်းရေး ဝင်ရောက်လွှမ်းမိုးနိုင်မှုအပေါ်စိုးရိမ်မှုတွင် သမိုင်းပေးသင်ခန်းစာများအရ ဒေသတွင်းရှိ ပင်လယ်ရပ်ခြားတရုတ်နွယ်ဖွားများ သို့မဟုတ် တရုတ်နှင့် လိုလားသော ဒေသခံနိုင်ငံရေးအင်အားစုများမှတစ်ဆင့် ပြည်တွင်းရေးရာများတွင် ဝင်ရောက်စွက်ဖက်လာမည့်အရေးကို စိုးရိမ်ကြသည်။ လက်ရှိ တရုတ်အစိုးရအနေဖြင့် အတိအလင်းကြေညာထားပြီးဖြစ်သည့် အိမ်နီးချင်းကောင်း မူဝါဒနှင့် အေးအတူပူအမျှ ကြမ္မာတူ အသိုက်အဝန်း ထူထောင်ရေး ကြွေးကြော်သံကို ထိရောက်စွာ အကောင်အထည်ဖော်ပြုနိုင်ရန် အရေးကြီးပေလိမ့်မည်။

သမိုင်းဝင် ဟန်ချက်ထိန်းညှိရေး မူဝါဒ

အစဉ်အလာအရ အာဆီယံနိုင်ငံများသည် ကြီးမားသော အင်အားကြီးနိုင်ငံနှစ်ခုကြားတွင် ဟန်ချက်ညီအောင် နေထိုင်သည့် နည်းလမ်းကို ကျင့်သုံးခဲ့ကြသည်။ ယင်းမူဝါဒမှာ စီးပွားရေးကို တရုတ်နှင့် အားပြုခြင်း (Engagement)၊ လုံခြုံရေးကို အမေရိကန်နှင့် အနောက်အုပ်စုကို မိတ်ဖွဲ့၍ ဟန်ချက်ထိန်းခြင်း (Balancing) တို့ဖြစ်သည်။ ဤသမိုင်းဝင်နည်းလမ်းကြောင့် အာဆီယံအဖွဲ့အတွင်း၌ တရုတ်အပေါ်ထားရှိသည့် သဘောထားကွဲပြားမှုများလည်း ရှိခဲ့သည် -

တရုတ်ကိုလိုလားသူများ (Pro-China Faction)။ ပထဝီနိုင်ငံရေး၊ နိုင်ငံရေးသဘောတရားနှင့် စီးပွားရေးအကျိုးစီးပွားကို အဓိကထား၍ တရုတ်နှင့် နီးကပ်စွာ ဆက်ဆံလိုသူများ။ (ဥပမာ- ကမ္ဘောဒီးယား၊ လာအို)

အမေရိကန်/အနောက်အုပ်စုကို လိုလားသူများ (Pro-US/West Faction)။ အစဉ်အလာအရ တရုတ်နှင့် ပြဿနာရှိခဲ့ပြီး လုံခြုံရေးအရ စိုးရိမ်မှုကြောင့် အမေရိကန်၊ ဩစတြေးလျ၊ ဂျပန်တို့ကဲ့သို့ မဟာမိတ်များနှင့် ဒေသတွင်းတွင် တရုတ်ကို ထိန်းချုပ်နိုင်မည့် မူဝါဒများကို ထောက်ခံလိုသူများနှင့် စီးပွားရေးအရ အနောက်အုပ်စုနှင့် ထဲထဲဝင်ဝင်ချိတ်ဆက်ထားသူများ။ (ဥပမာ - ဖိလစ်ပိုင်၊ ဗီယက်နမ်၊ စင်ကာပူ)

ကြားနေလိုသူများ (Neutralists)။ မည်သည့်ဘက်မှမလိုက်ဘဲ အာဆီယံ၏ ဗဟိုချက်ကျမှုကိုအားပြု၍ မိမိကိုယ်ကိုယ် အားကောင်းအောင် လုပ်ဆောင်လိုသူများ။

(ဥပမာ- အင်ဒိုနီးရှား၊ မလေးရှား)

ဤကွဲပြားမှုများသည် အာဆီယံအဖွဲ့အား တရုတ်နှင့်ပတ်သက်၍ တညီတညွတ်တည်း ရပ်တည်နိုင်ရန်အတွက် စိန်ခေါ်မှုကြီးတစ်ရပ် ဖြစ်နေလေသည်။

ကမ္ဘာ့အခြေအနေပြောင်းလဲမှု (Paradigm Shift)နှင့် အင်အားစုများ အချင်းချင်း အားပြိုင်မှု ဗဟုဝင်ရိုး (Multipolar) စနစ် ပေါ်ပေါက်လာမှု

ယခုအခါ ကမ္ဘာပေါ်၌ အမေရိကန် ဦးဆောင်သော ဝင်ရိုးတစ်ခုတည်း (Unipolar) စနစ်မှ တရုတ်၊ ရုရှား၊ အိန္ဒိယ၊ ဥရောပသမဂ္ဂ စသည်တို့ကဲ့သို့ အင်အားကြီးများစွာ ပါဝင်သော ဗဟုဝင်ရိုး (Multipolar) စနစ်သို့ ပြောင်းလဲအားကောင်းလာနေသည်။ ဤအခြေအနေသည် အာဆီယံကဲ့သို့ ဒေသဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများအတွက် အခွင့်အလမ်းနှင့် စိန်ခေါ်မှု နှစ်မျိုးလုံး ကို ယူဆောင်လာသည်ဟု ဆိုနိုင်ပေသည်။ အခွင့်အလမ်းအနေဖြင့် မိမိကိုယ်ကိုယ် ခိုင်မာအောင် တည်ဆောက်နိုင်ပါက မဟာဗျူဟာအရ ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့် ပိုမိုရရှိနိုင်ခြင်းဖြစ်ပြီး စိန်ခေါ်မှုမှာမူ အင်အားကြီးအုပ်စုချင်း ထိပ်တိုက်ရင်ဆိုင်ပွတ်တိုက်မှုများအကြား အင်အား နည်းသည့် နိုင်ငံငယ်များအနေဖြင့် ကြားညပ်သွားနိုင်ခြင်းဖြစ်သည်။

အမေရိကန်၏ မူဝါဒပြောင်းလဲမှုနှင့် ဒေသတွင်း တာဝန်လွှဲပြောင်းခြင်း

အမေရိကန်နိုင်ငံတွင် သမ္မတ ဒေါ်နယ်ထရမ်လက်ထက်မှစ၍ အမေရိကန် ပထမ (America First) မူဝါဒကို ကျင့်သုံးခဲ့ပြီး ကမ္ဘာ့အရေးတွင် စွက်ဖက်မှုများ လျှော့ချရန် ကြိုးပမ်းခဲ့သည်။ ဤအခြေအနေသည် အာဆီယံနိုင်ငံများအတွက် အမေရိကန်၏ ရာနှုန်းပြည့် လုံခြုံရေးအာမခံချက်အပေါ် သံသယများ ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သည် -

စီးပွားရေးတိုက်ရိုက်အားပြိုင်မှု။ အမေရိကန်သည် တရုတ်ကို စီးပွားရေးအရ တိုက်ရိုက်အားပြိုင်မှု (Trade War ၊ Technology Restrictions) ဖြင့် တိုက်ခိုက် လာသည်။

လုံခြုံရေးတာဝန်လွှဲပြောင်းခြင်း။ အမေရိကန်သည် စစ်ရေးအရ ဒေသတွင်း လုံခြုံရေး တာဝန်ကို ၎င်း၏ မဟာမိတ်များဖြစ်သော ဂျပန်၊ ဩစတြေးလျ၊ အိန္ဒိယနှင့် အမေရိကန် တို့ ပါဝင်သည့် (Quadrilateral Security Dialogue - QUAD) ကဲ့သို့သော နိုင်ငံများ အုပ်စုကို တာဝန်လွှဲပြောင်းပေးလိုသည့် သဘောထားများ ပိုမိုများပြားလာသည်။

ဤမူဝါဒသည် အာဆီယံနိုင်ငံများအား လုံခြုံရေးအာမခံချက် ပိုမိုနည်းပါးသော အခြေအနေတွင် တရုတ်နှင့် ရေရှည်ပဋိပက္ခကို ကိုယ့်အားကိုယ်ကိုး၍ ဖြေရှင်းဆောင်ရွက်ရမည့် အခြေအနေသို့ ရောက်ရှိစေနိုင်ပေသည်။

ဗဟုဝင်ရိုးကမ္ဘာတွင် အာဆီယံ၏ ရှင်သန်ရပ်တည်ရေး မဟာဗျူဟာ

လက်ရှိကမ္ဘာ့အခြေအနေအရ အာဆီယံနိုင်ငံများအနေဖြင့် ကြီးမားသော အင်အားကြီး နိုင်ငံနှစ်ခု (တရုတ်နှင့် အမေရိကန်) အကြားတွင် လိမ္မာပါးနပ်စွာ ရပ်တည်နိုင်ရန်အတွက် သံခင်းတမန်ခင်းဆိုင်ရာ မဟာဗျူဟာအသစ်များကို ကျင့်သုံးရန် လိုအပ်လာသည်။

သံခင်းတမန်ခင်းအရ လိမ္မာပါးနပ်စွာ ဆောင်ရွက်ခြင်း (Smart Diplomacy)

အာဆီယံနိုင်ငံများသည် အင်အားကြီးများ၏ ယှဉ်ပြိုင်မှုများကို အခွင့်အရေးအဖြစ် အသုံးပြုပြီး မိမိတို့၏ အကျိုးစီးပွားကို ဦးစားပေးကာ ဆောင်ရွက်ရမည်။

ဝင်ရိုးစုံချဉ်းကပ်မှု (Multi-Vector Approach) တွင် တရုတ်နှင့် ဆက်ဆံရေးကောင်းမွန်ရန် ကြိုးပမ်းသကဲ့သို့ အမေရိကန်၊ ဂျပန်၊ အိန္ဒိယ၊ ဥရောပ စသည်တို့နှင့်လည်း စီးပွားရေးနှင့် လုံခြုံရေးအရ ပူးပေါင်းမှုများကို ဆက်လက်တိုးမြှင့်ရမည်။ ဤနည်းလမ်းသည် အာဆီယံကို ရွေးချယ်စရာများစွာ ရရှိစေပြီး မည်သည့်အင်အားကြီးနိုင်ငံအပေါ်တွင် လုံးဝမှီခိုနေခြင်းမှ ကင်းဝေးစေကာ မဟာဗျူဟာအရ ကိုယ်ပိုင်ပြဋ္ဌာန်းခွင့် ပိုမိုရရှိလာစေမည်ဖြစ်သည်။

ကြားခံ Proxy အဖြစ်မခံဘဲ မျှတစွာ ဆက်ဆံရေးထိန်းသိမ်းခြင်း

အာဆီယံ၏ အဓိကရည်မှန်းချက်မှာ အင်အားကြီးနိုင်ငံနှစ်ခု၏ ပဋိပက္ခတွင် ကြားခံဒေသ သို့မဟုတ် ကိုယ်စားလှယ်စစ်ပွဲ (Proxy War) ဆင်နွှဲရာနေရာ အဖြစ်သို့ မရောက်ရှိစေရန်ဖြစ်သည်။

နိုင်ငံတိုင်းသည် ၎င်းတို့၏ အမျိုးသားအကျိုးစီးပွားကိုအခြေခံ၍ လွတ်လပ်သော နိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒကို ကျင့်သုံးပြီး တရုတ်နှင့် အမေရိကန် နှစ်နိုင်ငံလုံးနှင့် မျှတသော၊ လေးစားမှုရှိသော ဆက်ဆံရေးကို ထိန်းသိမ်းရမည်။ နိုင်ငံကြီးများနှင့် အင်အားအရာတွင် တန်းတူယှဉ်နိုင်စွမ်းမရှိသော်လည်း မိမိတို့၏ မဟာဗျူဟာ အချက်အချာကျမှုနှင့် အခြားအားသာချက်များကို လိမ်မာပါးနပ်စွာ အသုံးပြု၍ အမျိုးသားအကျိုးစီးပွားကို ဖြည့်ဆည်းကာကွယ်သွားရန်ဖြစ်ပေသည်။

တောင်တရုတ်ပင်လယ်ကဲ့သို့ အထိမခံနိုင်သော အငြင်းပွားဖွယ်ရာများတွင် တရုတ်နှင့် ပြေလည်စွာ ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းနိုင်ရန် ရှင်းလင်းမျှတပြီး နိုင်ငံတကာဥပဒေကို အခြေခံသော မူဘောင်များ (ဥပမာ - Code of Conduct) ကို အကောင်အထည်ဖော်ရန် တိုက်တွန်းအားပေးဖော်ဆောင်သွားသင့်ပေသည်။

အာဆီယံ၏ ပြည်တွင်းအားကို မြှင့်တင်ခြင်း

ဝင်ရိုးစုံကမ္ဘာတွင် ရှင်သန်ရပ်တည်နိုင်ရန်အတွက် အာဆီယံ၏ ပြည်ပသံခင်းတမန်ခင်းများ အရေးပါသကဲ့သို့ ပြည်တွင်းစည်းလုံးညီညွတ်မှုနှင့် အင်အားတောင့်တင်းခိုင်မာမှုသည်လည်း အရေးအကြီးဆုံးဖြစ်သည်။

အာဆီယံအဖွဲ့၏ ဗဟိုချက်ကျမှု (ASEAN Centrality) ကို အားမြှင့်ခြင်း

အာဆီယံသည် ဒေသတွင်းရေးရာကိစ္စများ ဆွေးနွေးဆုံးဖြတ်သည့် ဗဟိုချက်အဖြစ် ဆက်လက်တည်ရှိနေစေရန် လိုအပ်သည်။ ၎င်းကို အားမြှင့်ရန်အတွက် အာဆီယံဦးဆောင်သော ဖိုရမ်များတွင် အရှေ့အာရှထိပ်သီးအစည်းအဝေး (EAS)၊ အာဆီယံဒေသဆိုင်ရာဖိုရမ် (ARF) စသည်တို့ကို အသုံးပြု၍ အင်အားကြီးနိုင်ငံများအားလုံးကို ဆွဲဆောင်နိုင်စွမ်းရှိသော ဆွေးနွေးရေးနေရာတစ်ခုအဖြစ် ဆက်လက်ထိန်းသိမ်းရမည်ဖြစ်သည်။

“နိုင်ငံရေးတည်ငြိမ်မှု၊
 စီးပွားရေး ပွင့်လင်းမြင်သာမှု၊
 တရားဥပဒေစိုးမိုးမှုနှင့်
 အကျင့်ပျက်ခြစားမှု
 တိုက်ဖျက်ရေးတို့ကို
 လုပ်ဆောင်ခြင်းဖြင့်
 ပြည်တွင်းအင်အားကို
 မြှင့်တင်ရမည်ဖြစ်သည်။”

တညီတညွတ်တည်း ရပ်တည်ခြင်းအနေဖြင့် နိုင်ငံရေးနှင့်စီးပွားရေးအရအရေးကြီးသောကိစ္စရပ်များတွင် အာဆီယံနိုင်ငံများအားလုံး တညီတညွတ်တည်း ရပ်တည်ပြီး စုပေါင်းအင်အားဖြင့် တရုတ်နှင့် ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းနိုင်မှသာ အာဆီယံ၏အသံသည် ပိုမိုအရေးပါလာမည်။ ပြဿနာမှာ အာဆီယံသည် ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းမှုနှင့် ဘုံသဘောတူညီချက်ရယူမှုတို့အပေါ် အခြေခံ၍ လုပ်ဆောင်ကြရန် မူချမှတ်ထားသော်လည်း လက်တွေ့၌မူ မကြာခဏ ဘောင်ကျော်လုပ်ဆောင်မှုနှင့် ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းရန် ခက်ခဲမှုတို့ကို တွေ့ရခြင်းဖြစ်သည်။

အာဆီယံနိုင်ငံအချင်းချင်း သွေးစည်းညီညွတ်မှုနှင့် စုပေါင်းခွန်အား

တရုတ်နိုင်ငံသည် အာဆီယံနိုင်ငံများကို တစ်နိုင်ငံချင်းဆက်ဆံရာတွင် သီးခြားစီချဉ်းကပ်၍ ၎င်း၏ အကျိုးစီးပွားကို အဓိကထား ဖော်ဆောင်ကြိုးပမ်းနိုင်သည်။ ဤအချက်ကြောင့် အာဆီယံနိုင်ငံများ အကြား၌ ပင် သဘောထားအမြင်ကွဲပြားလာနိုင်သည်။ ယင်းကို ကျော်လွှားရန်အတွက် အဖွဲ့အစည်းအတွင်းစည်းလုံးညီညွတ်မှုတွင် အာဆီယံနိုင်ငံများအချင်းချင်း စီးပွားရေး၊ လုံခြုံရေးနှင့် လူမှုရေးပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများကို တိုးမြှင့်ပြီး အဖွဲ့အစည်းကို ပိုမိုခိုင်မာစေရန် လိုအပ်သည်။ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအကြား နိုင်ငံရေး၊ လုံခြုံရေး၊ စီးပွားရေးကဏ္ဍများ၌ အငြင်းပွားမှု စေ့စပ်ညှိနှိုင်းဖြေရှင်းရေး ယန္တရားများကို ခိုင်မာစွာ တည်ဆောက်ထားရန် လိုပေလိမ့်မည်။ ဥပမာအားဖြင့် လတ်တလောဖြစ်ပွားလျက်ရှိသည့် ထိုင်း-ကမ္ဘောဒီးယားစစ်ပွဲတွင် အာဆီယံ၏ ထိရောက်သော ကြားဝင်ဖြေရှင်းမှုမျိုး မတွေ့ရသေးပေ။

စီးပွားရေး စုပေါင်းဆောင်ရွက်မှုတွင် အာဆီယံ စီးပွားရေးအသိုက်အဝန်း (AEC) ကို ပိုမိုခိုင်မာစေခြင်းဖြင့် ဒေသတွင်း စီးပွားရေးကို အင်အားကြီး တစ်နိုင်ငံတည်းအပေါ် အလွန်အမင်း အားမပြုရစေရန် မတူညီသော ဈေးကွက်များကို ချိတ်ဆက်ဆောင်ရွက်သင့်ပေသည်။

တစ်နိုင်ငံချင်းအလိုက် အင်အားတောင့်တင်းခိုင်မာစေရန် လုပ်ဆောင်ခြင်း

မည်သည့်သံခင်းတမန်ခင်းမဟာဗျူဟာမဆို အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံ တစ်နိုင်ငံချင်းစီ၏ ကိုယ်ပိုင်အင်အားသည် အဓိကကျသောအခန်းမှ ပါဝင်နေမည်ဖြစ်သည်။

နိုင်ငံရေးတည်ငြိမ်မှု၊ စီးပွားရေးပွင့်လင်း မြင်သာမှု၊ တရားဥပဒေစိုးမိုးမှုနှင့် အကျင့်ပျက် ခြစားမှု တိုက်ဖျက်ရေးတို့ကို လုပ်ဆောင်ခြင်းဖြင့် ပြည်တွင်းအင်အားကို မြှင့်တင်ရမည်ဖြစ် သည်။ ပြည်တွင်းအင်အား မခိုင်မာပါက အင်အားကြီးနိုင်ငံများ၏ ဩဇာလွှမ်းမိုးမှုအောက်သို့ အလွယ်တကူ ကျရောက်သွားနိုင်သည်။

တရုတ်ကဲ့သို့ အင်အားကြီးနိုင်ငံများကို တိုက်ရိုက်ရင်ဆိုင်နိုင်ရန် မဟုတ်သော်လည်း မိမိ၏ အချုပ်အခြာအာဏာကို ကာကွယ်ရန်အတွက် အနည်းဆုံး တားဆီးကာကွယ်နိုင်စွမ်း (Deterrence) ရှိသော ကာကွယ်ရေးစွမ်းရည်ကို မြှင့်တင်ရမည်။

နိဂုံးချုပ်

အာဆီယံ-တရုတ် ဆက်ဆံရေးသည် ၂၁ ရာစု၏ ဒေသတွင်းနှင့် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ အရေးအကြီးဆုံး ဆက်ဆံရေးများထဲမှ တစ်ခုဖြစ်သည်။ တရုတ်သည် အာဆီယံအတွက် မဟာဗျူဟာအရ မလွဲမရှောင်သာသော အိမ်နီးချင်း၊ စီးပွားရေးအရ အသက်သွေးကြော ဖြစ်နေသကဲ့သို့ လုံခြုံရေးအရလည်း အထူးအလေးထားရမည့်နိုင်ငံ ဖြစ်သည်။ တရုတ်နိုင်ငံနှင့် သံတမန်ရေးအရ အဆင်ပြေစွာ ဆက်ဆံနိုင်ပြီး စီးပွားရေးအရ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို မြှင့်တင်ကာ မဟာဗျူဟာလုံခြုံရေးကိစ္စများကို ငြိမ်းချမ်းစွာဖြေရှင်းနိုင်ရန် ဦးတည်ကြိုးပမ်း ခြင်းသည်သာ အာဆီယံနိုင်ငံများအတွက် လက်တွေ့ကျသော အကျိုးစီးပွားကို ဖော်ဆောင် နိုင်လိမ့်မည် ဖြစ်ပေသည်။

ကမ္ဘာကြီးသည် ဗဟုဝင်ရိုးစနစ်ဆီသို့ ဦးတည်နေချိန်နှင့် အမေရိကန်၏ ဒေသတွင်း လုံခြုံရေး ကတိကဝတ်များ ပြောင်းလဲလာချိန်တွင် အာဆီယံနိုင်ငံများအနေဖြင့် နိုင်ငံကြီးနှစ်ခု ကြားတွင် ကိုယ်စားလှယ် (Proxy) အဖြစ် မခံယူဘဲ လွတ်လပ်ပြီး မျှတသော ဆက်ဆံရေးကို ကျင့်သုံးသွားရန်၊ အာဆီယံအဖွဲ့အတွင်း၌ သွေးစည်းညီညွတ်မှုကို အားကောင်းအောင် လုပ်ဆောင်ပြီး အာဆီယံဗဟိုချက်ကျမှု (ASEAN Centrality) ကို ထိန်းသိမ်းမြှင့်တင်ရန်၊ တစ်နိုင်ငံချင်းအလိုက် စီးပွားရေး၊ နိုင်ငံရေးနှင့် ကာကွယ်ရေးအရ တောင့်တင်းခိုင်မာမှုကို တည်ဆောက်ရန် လိုအပ်သည်။

အထက်ပါ မဟာဗျူဟာများကို လိမ္မာပါးနပ်စွာ အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းဖြင့်သာ အာဆီယံသည် ဤရှုပ်ထွေးသော ဝင်ရိုးစုံကမ္ဘာတွင် ရှင်သန်ရပ်တည်နိုင်ပြီး ဒေသတွင်း၏ ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် ဝပြောရေးကို ဆက်လက်ထိန်းသိမ်းနိုင်မည်ဖြစ်ကြောင်း သုံးသပ်တင်ပြ အပ်ပါသည်။

ကိုကိုလှိုင်

တရားဝင်လုပ်ငန်းများနှင့် (အခြားအဖွဲ့အစည်းများ)

အသုံးပြု (SMART)

“ကမ္ဘာ့ထုတ်လုပ်ရေး ထောက်ပံ့မှုကွင်းဆက်များ၊
နည်းပညာနှင့် ပထဝီနိုင်ငံရေး အပြောင်းအလဲများကြောင့်
အာဆီယံ-တရုတ် စီးပွားရေးပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုသည်
တစ်နေ့တခြား ပိုမိုအားကောင်းလာနေပါသည်။”

ဓာတ်ပုံ-အင်တာနက်

နိဒါန်း

အာဆီယံနှင့် တရုတ်နိုင်ငံတို့အကြား စီးပွားဆက်ဆံရေးသည် အာရှတွင် အလွန် အရေးပါပြီး အဓိကစွမ်းအားပြည့် မိတ်ဖက်တစ်ရပ် ဖြစ်နေပါသည်။ ၁၉၉၁ ခုနှစ်မှစ၍ အာဆီယံ-တရုတ် ဆက်ဆံရေး စတင်တည်ထောင်စဉ်ကတည်းက အခြေခံကုန်သွယ်ရေး ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများမှ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု၊ အခြေခံအဆောက်အအုံ ဖွံ့ဖြိုးရေး၊ ဒစ်ဂျစ်တယ် စီးပွားရေး၊ ဒေသတွင်းထုတ်လုပ်မှု ပေါင်းကူးဆက်သွယ်ရေး (Regional Supply Chain) အထိ ကျယ်ပြန့်စွာ တိုးတက်လာခဲ့ပါသည်။

တရုတ်သည် အာဆီယံနိုင်ငံများ၏ ဆယ်စုနှစ်ကျော် အကြီးဆုံးကုန်သွယ်ဖက် ဖြစ်နေခဲ့ပြီး အာဆီယံသည်လည်း တရုတ်၏ထိပ်တန်းကုန်သွယ်ဖက်တစ်ခု ဖြစ်လာခဲ့ပါသည်။ အာဆီယံနိုင်ငံများနှင့် တရုတ်တို့အကြား အပြန်အလှန်အားပြည့်ပေးသည့် စီးပွားရေးစနစ် တစ်ခု ဖြစ်လာပါသည်။ အာဆီယံ-တရုတ် လွတ်လပ်သော ကုန်သွယ်ရေးဒေသ (ASEAN China Free Trade Area - ACFTA) နှင့် ဒေသဆိုင်ရာနိုင်ငံစုံ စီးပွားရေးမိတ်ဖက် (Regional Comprehensive Economic Partnership - RCEP) စာချုပ်များကို စနစ်တကျ ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်နိုင်မှုတို့ကြောင့် စီးပွားရေးတိုးတက်မှုများ မြင့်တက်လာပါသည်။

အာဆီယံနှင့် တရုတ်ပေါင်းစည်းလျှင် စားသုံးသူ သန်း ၂၀၀၀ ကျော်ရှိသော ဈေးကွက် ကြီး ဖြစ်လာမည်ဖြစ်သဖြင့် စီးပွားရေးတိုးတက်မှုအလားအလာမှာ အလွန်ကြီးမားပါသည်။ တရုတ်၏စီးပွားရေးအင်အား (အဆင့်မြင့်ကုန်ထုတ်လုပ်ငန်း၊ နည်းပညာဖွံ့ဖြိုးမှု၊ ရင်းနှီး မြှုပ်နှံမှုစွမ်းရည်)များသည် အာဆီယံ၏အားသာချက် (လူငယ်လူဦးရေများပြားမှု၊ သဘာဝ

သယံဇာတ ပေါကြွယ်ဝမှု၊ စားသုံးသူဈေးကွက်များ ကြီးထွားလာမှုတို့ကို အပြန်အလှန် အကျိုးပြုနေပါသည်။

ကုန်သွယ်ရေးအနေဖြင့် အာဆီယံနှင့်တရုတ်ကြား နှစ်စဉ် ဒေါ်လာဘီလီယံချီရှိလာပြီး အီလက်ထရောနစ်၊ မော်တော်ကားအစိတ်အပိုင်းထုတ်လုပ်မှု၊ အစားအစာထုတ်လုပ်ရေးနှင့် ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုးမြဲစွမ်းအင်ကဏ္ဍများတွင် ထုတ်လုပ်ရေးဆက်သွယ်မှု (Interconnected Supply Chain) များ ပိုမိုချိတ်ဆက်လာပါသည်။ ဤကဲ့သို့ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု၏ အကျိုးဆက်များသည် ဒေသတွင်း စီးပွားရေးခံနိုင်ရည် (Economic Resilience) ကို အားကောင်းစေသည်သာမက အလုပ်အကိုင်အသစ်များ ဖန်တီးပေးပြီး အရှေ့တောင်အာရှတွင် တည်ငြိမ်မှု ရှိသည့် စီးပွားတိုးတက်မှုကို ဖြစ်စေပါသည်။

ကမ္ဘာ့အဓိကကျသော ကုန်သွယ်ရေးကြောင်းများ ဖြတ်သန်းရာ အာဆီယံဒေသသည် တရုတ်အတွက် မဟာဗျူဟာမြောက်နေရာ ဖြစ်နေသည့်အတွက် တရုတ်၏ ကုန်သွယ်ရေးနှင့် ချိတ်ဆက်ရေးလုပ်ငန်းများအတွက် အလွန်အရေးပါသည့် အချက်အချာနေရာ ဖြစ်နေပါသည်။ တရုတ်ကုမ္ပဏီများသည် ထုတ်လုပ်မှုကွန်ရက်များ ချဲ့ထွင်ရန်၊ ဈေးကွက်အသစ်များရှာရန်၊ စွမ်းအင်နှင့် သယံဇာတပတ်ဝန်းကျင်များ ရရှိအတွက် အာဆီယံနိုင်ငံများကို အကောင်းဆုံး မိတ်ဖက်အဖြစ် သတ်မှတ်ထားပါသည်။ တရုတ်၏ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများသည် နည်းပညာ လွှဲပြောင်းရယူမှု၊ ငွေကြေးထောက်ပံ့မှုနှင့် စက်မှုကဏ္ဍအဆင့်မြှင့်တင်ရေး အခွင့်အလမ်းများကို အာဆီယံအတွက် ယူဆောင်လာပါသည်။

ကမ္ဘာ့ထုတ်လုပ်ရေး ထောက်ပံ့မှုကွင်းဆက်များ၊ နည်းပညာနှင့် ပထဝီနိုင်ငံရေး အပြောင်းအလဲများကြောင့် အာဆီယံ-တရုတ် စီးပွားရေးပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုသည် တစ်နေ့ တခြား ပိုမိုအားကောင်းလာနေပါသည်။ ကုမ္ပဏီများသည် နေရာတစ်ခုတည်းကို ဗဟိုပြု ကုန်ထုတ်လုပ်ရာမှ ကုန်ထုတ်လုပ်ရေးပုံစံ ပြောင်းလာသည့် “China+1” ဗျူဟာ အတွက် အာဆီယံသည် ဦးစားပေးရမည့်နေရာ ဖြစ်လာပါသည်။ “China+1” ဗျူဟာကြောင့် ဗီယက်နမ်၊ အင်ဒိုနီးရှား၊ မလေးရှား၊ ထိုင်းနိုင်ငံတို့တွင် တရုတ်၏ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ မြန်ဆန်စွာ တိုးတက်လာပါသည်။ တစ်ချိန်တည်းမှာပင် ဒစ်ဂျစ်တယ်စီးပွားရေးတိုးတက်မှုများ ဥပမာ e-commerce ၊ AI ၊ Fintech နှင့် Cloud Services များကြောင့် အစိုးရနှင့် ပုဂ္ဂလိက ကဏ္ဍ နှစ်ခုစလုံးက ထောက်ခံသည့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု နယ်ပယ်အသစ်များကို ဖန်တီးပေးပါသည်။

ကုန်သွယ်ရေးနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု

အာဆီယံနိုင်ငံများသည် ၂၀၂၄ ခုနှစ်တွင် FDI (Foreign Direct Investment) ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု အမေရိကန်ဒေါ်လာ ခန့်မှန်းခြေ ၂၂၆ ဘီလီယံ ဆွဲဆောင်နိုင်ခဲ့ပြီး ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူ များအား ဆက်လက်ဆွဲဆောင်နိုင်မှု ရှိနေဆဲကို မီးမောင်းထိုးပြနေပါသည်။ မကြာသေးမီ နှစ်များအတွင်း အရှေ့တောင်အာရှသို့ တရုတ်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ လျင်မြန်စွာ တိုးတက် ဝင်ရောက်လာခဲ့ပြီး ယခုလက်ရှိတွင် အာဆီယံနိုင်ငံများအတွင်း တရုတ် FDI များသည် ကုန်ထုတ်လုပ်ရေးကဏ္ဍတွင် အဓိကတိုးပွားလာနေပါသည်။ သုတေသနပညာရှင်များ၏

အဆိုအရ အာဆီယံဒေသများအတွင်းရှိ တရုတ်နိုင်ငံ FDI များသည် ကုန်ထုတ်လုပ်မှုကဏ္ဍတွင် အလျင်အမြန် ဖွံ့ဖြိုးလာခဲ့ပြီး ၂၀၂၄ ခုနှစ်အတွက် တရုတ် FDI ၏ တစ်ဝက်ကျော် ခန့်ကို ကိုယ်စားပြုခဲ့သည်ဟု ခန့်မှန်းရသည်။

တရုတ်နှင့် အာဆီယံနိုင်ငံတို့သည် ဒစ်ဂျစ်တယ်စီးပွားရေး၊ အစိမ်းရောင်စီးပွားရေး (Green economy) နှင့် စီးပွားရေးထောက်ပံ့မှုကွင်းဆက် (Supply-chain) တို့ ပါဝင်သည့် CAFTA (China ASEAN Free Trade Area) ဖြစ်ပေါ်စေရန်အတွက် ညှိနှိုင်းမှုများ လုပ်ဆောင်ပြီးဆုံးခဲ့ပါသည်။ CAFTA သည် စီးပွားရေးဆက်ဆံမှုများကို ပိုမိုထိရောက် လာစေရန် စနစ်တကျ မြှင့်တင်ပေးနိုင်မည့် အထောက်အကူတစ်ခုလည်း ဖြစ်စေပါသည်။

အာဆီယံဒေသအတွင်း တရုတ်နိုင်ငံ၏ FDI သည် ကဏ္ဍပေါင်းစုံတွင် တည်ငြိမ်စွာ တိုးတက်လျက်ရှိသည်။ “China+1” ဗျူဟာများကြောင့် ကုန်ထုတ်လုပ်ငန်းကဏ္ဍသည် အကြီးဆုံးလက်ခံရရှိသည့် ကဏ္ဍအဖြစ် ဆက်လက်ရှိနေပြီး ဒစ်ဂျစ်တယ်နှင့် အခြေခံအဆောက်အအုံ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများလည်း ဆက်လက်မြှင့်တက်လျက်ရှိသည်။

အာဆီယံနိုင်ငံများအတွင်း တရုတ် ၏ FDI ဝင်ငွေများသည် ကြီးမားသော ကွဲပြားမှုများ ရှိနေပါသည်။ စင်ကာပူနိုင်ငံသည် ထိပ်တန်းနေရာတွင် ရပ်တည်နေပြီး အင်ဒိုနီးရှား၊ ဗီယက်နမ် နှင့် မလေးရှားနိုင်ငံများသည် အမိလိုက်နေပါသည်။ ထိုသို့ အမိလိုက်နိုင်ခြင်းမှာ ခိုင်မာသော ငွေကြေးစနစ်များ၊ စက်မှုအခြေခံအဆောက်အအုံများနှင့် ဒေသဆိုင်ရာထုတ်လုပ်မှု ပို့ဆောင်ရေးကွင်းဆက်များအတွင်း တက်ကြွစွာပါဝင်မှုတို့ကြောင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများကို ဆွဲဆောင်နိုင်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

အာဆီယံအတွင်း တရုတ်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ (ကဏ္ဍများနှင့် ပုံစံများ)

- (၁) **အခြေခံအဆောက်အအုံနှင့် ဆက်သွယ်မှု။** ရထားလမ်း၊ ဆိပ်ကမ်း၊ အဝေးပြေးလမ်းနှင့် ဓာတ်အားပေးစက်ရုံများကဲ့သို့ စီမံကိန်းကြီးများသည် အချက်အချာကျနေဆဲဖြစ်ပြီး ၎င်းတို့ကို တရုတ်၏ ရပ်ဝန်းနှင့်ပိုးလမ်းမစီမံကိန်း (Belt and Road Initiative - BRI) မူဘောင်များ၊ ချေးငွေများ သို့မဟုတ် အစိုးရ-ပုဂ္ဂလိက ပူးပေါင်းမှုများမှတစ်ဆင့် ချိတ်ဆက်လုပ်ဆောင်လေ့ ရှိပါသည်။ ဤစီမံကိန်းများသည် ထောက်ပံ့ပို့ဆောင်ရေး (Logistics)ကို မြှင့်တင်ပေးပြီး ကုန်သွယ်ရေးစရိတ်ကို လျှော့ချပေးသည့်အတွက် အပြန်အလှန်အားဖြင့် ထုတ်လုပ်ရေးနှင့် ဝန်ဆောင်မှု ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများကို ဆွဲဆောင်နိုင်ပါသည်။
- (၂) **စီးပွားရေးထောက်ပံ့မှုကွင်းဆက် (Supply Chain)။** မြင့်တက်လာနေသော လုပ်အားစရိတ်နှင့် မဟာဗျူဟာကျသည့် ပြောင်းလဲခြင်း (Strategic Diversification) တို့ကြောင့် တရုတ်ထုတ်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းအချို့ကို အာဆီယံနိုင်ငံများသို့ ပြောင်းရွှေ့စေခဲ့ပြီး အရည်အသွေးအသစ်များ တိုးချဲ့ခဲ့ပါသည်။ ရလဒ်အနေဖြင့် အီလက်ထရောနစ်၊ အဝတ်အထည်၊ မော်တော်ကား အစိတ်အပိုင်းများနှင့် လျှပ်စစ်ကား အစိတ်အပိုင်းများအတွက် ဒေသဆိုင်ရာ ထုတ်လုပ်မှုများကို ပိုမိုအားကောင်းလာစေပါသည်။

- (၃) **ဒစ်ဂျစ်တယ်စီးပွားရေးနှင့် ဝန်ဆောင်မှု။** အီလက်ထရောနစ်ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေး၊ နည်းပညာအခြေပြု ငွေကြေးဝန်ဆောင်မှု၊ Cloud ဝန်ဆောင်မှုများနှင့် ဒစ်ဂျစ်တယ်ထောက်ပံ့ပို့ဆောင်ရေးတို့သည် အဓိက တိုးတက်နေသော ကဏ္ဍများဖြစ်ပါသည်။ CAFTA 3.0 သည် ဒစ်ဂျစ်တယ်ကုန်သွယ်ရေးကို အလေးပေးခြင်းဖြင့် ဈေးကွက်ဝင်ရောက်ခွင့်နှင့် စည်းမျဉ်းများကို လွယ်ကူစေပြီး တရုတ်နည်းပညာကုမ္ပဏီများကို အရှေ့တောင်အာရှတွင် ချဲ့ထွင်ရန် အားပေးပါသည်။
- (၄) **စိမ်းလန်းစွမ်းအင်နှင့် သဘာဝသယံဇာတ။** ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုးမြဲစွမ်းအင်နှင့် ဆက်စပ်ထောက်ပံ့ရေးကွင်းဆက် (Related Supply Chain) များတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ တိုးမြှင့်လာနေပါသည်။ အာဆီယံ၏ စွမ်းအင်လိုအပ်ချက်များနှင့် ကာဗွန်ထုတ်လွှတ်မှုလျော့ချရေး ရည်မှန်းချက်များကြောင့်လည်း ဖြစ်ပါသည်။

နှစ်ဖက်စလုံးအတွက် အခွင့်အလမ်းများ

- (၁) **ဈေးကွက်ဝင်ရောက်နိုင်မှု (Market Access)နှင့် ဝယ်လိုအား။** အာဆီယံနိုင်ငံများ၏လူဦးရေ၊ တိုးတက်လာနေသောဝင်ငွေနှင့် မြို့ပြများ အဖြစ်သို့ တစ်ဟုန်ထိုး ပြောင်းလဲလာမှုတို့သည် တရုတ်ကုန်စည်များနှင့် ဝန်ဆောင်မှုများအတွက် ဆွဲဆောင်မှုရှိသော ဈေးကွက်တစ်ခု ဖြစ်စေပါသည်။
- (၂) **ထောက်ပံ့ရေးကွင်းဆက် ခံနိုင်ရည်။** တရုတ်ကုမ္ပဏီများအပါအဝင် အခြားနိုင်ငံ ကုမ္ပဏီများသည် တစ်နိုင်ငံတည်းကို အားထားရသော အန္တရာယ်အား လျော့ချရန်နှင့် ဒေသတွင်းကုန်သွယ်မှုဆိုင်ရာ အထူးအခွင့်အရေး စည်းမျဉ်းများမှအကျိုးအမြတ်ရယူနိုင်ရန်အတွက် ၎င်းတို့၏ကုန်ထုတ်လုပ်မှုနေရာများကို နိုင်ငံအများအပြားတွင် ခွဲခြားထားပါသည်။
- (၃) **အခြေခံအဆောက်အအုံဖြည့်ဆည်းမှု။** တရုတ်ဘက်မှ ငွေကြေး၊ ကန်ထရိုက်တာများနှင့် စက်ပစ္စည်းများကို အများအပြား ထောက်ပံ့ပေးနေစဉ် အာဆီယံနိုင်ငံများဘက်မှ မဟာဗျူဟာကျသော လမ်းကြောင်းများ၊ သတ္တုသယံဇာတများနှင့် လုပ်သားအင်အားများကို ထောက်ပံ့ပေးနေခြင်းကြောင့် စီမံကိန်းကြီးများအတွက် အပြန်အလှန် သဟဇာတဖြစ်စေသော ဖြည့်ဆည်းပေးမှု ဖြစ်စေပါသည်။

စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအတွက် အဓိကစိုးရိမ်မှုများနှင့် ကန့်သတ်ချက်များ

- (၁) **နိုင်ငံရေးနှင့်ပထဝီနိုင်ငံရေး စိုးရိမ်မှုများ။** တောင်တရုတ်ပင်လယ်ပြဿနာများ၊ စွမ်းအားကြီးနိုင်ငံများယှဉ်ပြိုင်မှု (အမေရိကန်-တရုတ်)နှင့် အိမ်ရှင်နိုင်ငံများမှ နိုင်ငံရေးဆန့်ကျင်မှုများသည် အထူးသဖြင့် အချုပ်အခြာအာဏာနှင့် အမျိုးသားလုံခြုံရေးကို ထိခိုက်စေနိုင်သည်ဟု သတ်မှတ်ခံရသည့် စီမံကိန်းများကို

နှောင့်နှေးစေနိုင်သလို လမ်းလွဲစေနိုင်ပါသည်။ တောင်တရုတ်ပင်လယ်ပြင် ဖြစ်ရပ်များနှင့် နိုင်ငံရေးထုတ်ပြန်ချက်များသည် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများ၏ ယုံကြည်မှုကို မကြာခဏ ထိခိုက်စေပါသည်။

- (၂) **အကြွေးဝန်ထုပ်၊ အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် အရည်အသွေးစိုးရိမ်မှုများ။** ကြီးမားသည့် အခြေခံအဆောက်အအုံ စီးပွားရေးသဘောတူညီချက်များသည် မကြာခဏ ဆိုသလို အကြွေး ဆက်လက်ပေးဆပ်နိုင်မှု၊ ဝယ်ယူရာတွင် ပွင့်လင်းမြင်သာမှု နှင့် ပတ်ဝန်းကျင်/လူမှုရေးစံနှုန်းများဆိုင်ရာ မေးခွန်းများကို ပေါ်ပေါက်စေပါသည်။ အာဆီယံနိုင်ငံအစိုးရအဖွဲ့များနှင့် ငွေကြေးထောက်ပံ့သူများသည် အရည်အသွေးမြင့်မားသော စီမံကိန်းများနှင့် ကွဲပြားခြားနားသည့် ငွေကြေးထောက်ပံ့မှုများ (Diversified financing) ကို ပိုမိုအလိုရှိလာပါသည်။
- (၃) **စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းမညီညွတ်မှု။** စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအနေဖြင့် နိုင်ငံအများအပြားတွင် လုပ်ငန်းချဲ့ထွင်သောအခါ အာဆီယံနိုင်ငံ တစ်နိုင်ငံချင်းစီ၏ မတူကွဲပြားမှုများကြောင့် ရှုပ်ထွေးသော လိုက်နာရမှုများကို ရင်ဆိုင်နေရပါသည်။ CAFTA 3.0 အဆင့်မြှင့်တင်မှုသည် အဆင်မပြေမှုအချို့ကို လျှော့ချစေရန် ရည်ရွယ်သော်လည်း အမှန်တကယ် အကောင်အထည်ဖော်ရန် အတွက်မူ လုံလုံလောက်လောက် အချိန်ယူရပါဦးမည်။
- (၄) **အခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများ၏ ယှဉ်ပြိုင်မှုများ။** အမေရိကန်၊ ဂျပန်၊ တောင်ကိုရီးယားနှင့် ဥရောပသမဂ္ဂတို့သည် ငွေကြေးထောက်ပံ့မှုသာမက ထုတ်လုပ်ရေး၊ ပေါင်းကူးဆက်သွယ်ရေးများနှင့် လူ့စွမ်းအားမြှင့်တင်ရေးကိုပါ အပြိုင်အဆိုင်ကမ်းလှမ်းလာပါသည်။ ထို့ကြောင့် အာဆီယံနိုင်ငံများသည် မိတ်ဖက်နိုင်ငံအများအပြားနှင့် ဟန်ချက်ညီနေပါသည်။ ဤအချက်သည် တရုတ်၏ ဩဇာအာဏာကို လျော့နည်းစေနိုင်သော်လည်း အာဆီယံအစိုးရများနှင့် ကုမ္ပဏီများအတွက် ရွေးချယ်စရာများ တိုးပွားလာပါသည်။

ကုမ္ပဏီများနှင့် မူဝါဒချမှတ်သူများအတွက် လက်တွေ့လုပ်ဆောင်သင့်သည်များ

နိုင်ငံတကာကုမ္ပဏီများအတွက် ရာသီဥတုနှင့် လူမှုရေးအုပ်ချုပ်မှုကို အလေးအနက်ထားဆောင်ရွက်ရပါမည်။ ငွေကြေးထောက်ပံ့သူများနှင့် အိမ်ရှင်အစိုးရများသည် ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ အဆင့်မြင့်စံချိန်စံနှုန်းများကို တိုးတက်တောင်းဆိုနေပါသည်။

အာဆီယံအစိုးရများအတွက် စီမံကိန်းအရည်အသွေးကို စိစစ်ခြင်း၊ ပွင့်လင်းမြင်သာမှုနှင့် အကြွေး ဆက်လက်ပေးဆပ်နိုင်မှုတို့ကို စိစစ်ခြင်း၊ ဒေသတွင်း အကျိုးကျေးဇူးရရှိမည့် အချက်များ (ဒေသတွင်းလူငယ်များကို အလုပ်ခန့်အပ်ခြင်း၊ နည်းပညာလွှဲပြောင်းခြင်း)၊ အရည်အသွေးမြင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများကို ဆွဲဆောင်နိုင်ရန် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများကို ဦးစားပေးညှိနှိုင်းရပါမည်။ ADB၊ ကမ္ဘာ့ဘဏ်စီမံချက်များ (ဥပမာ ဒေသဆိုင်ရာ မဟာဓာတ်အားလိုင်းများအတွက်ငွေကြေးထောက်ပံ့ခြင်း)သည် စိမ်းလန်းစီမံကိန်းများအတွက် စိုးရိမ်မှုအန္တရာယ်များကို မည်သို့လျှော့ချနိုင်ကြောင်း ဖော်ပြရပါမည်။

တရုတ်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများအတွက် စိတ်ခံစားမှုမြင့်မားစေသော ဒေသတွင်း ဖြစ်ပေါ် နေသည့် နိုင်ငံရေး အကြောင်းအရာများကို နားလည်အောင်လုပ်ပါ။ လူသားစွမ်းရည်မြှင့်တင် ရေးနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်ကာကွယ်ရေးတို့ကို အလေးပေးပါ။ CAFTA 3.0 ကဲ့သို့ ကုန်သွယ်ရေး စည်းမျဉ်းများကို အသုံးပြုကာ ဝန်ဆောင်မှုများနှင့် ဒစ်ဂျစ်တယ်လုပ်ငန်း ချဲ့ထွင်မှုများကို တိုးမြှင့်ပါ။ သို့သော်လည်း နိုင်ငံရေးအရ စိတ်ခံစားမှုမြင့်မားသောကဏ္ဍများ (Political Sensitive Sectors) တွင် အလွန်အကျွံ အာရုံစိုက်မှုကို ရှောင်ကြဉ်ပါ။

စိန်ခေါ်မှုများနှင့် ရှုပ်ထွေးမှုများ

အာဆီယံ-တရုတ် ဆက်ဆံရေးတွင် ဖွဲ့စည်းပုံဆိုင်ရာနှင့် ပထဝီနိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ စိန်ခေါ်မှုများ ကျန်ရှိနေပါသေးသည်။ အာဆီယံ-တရုတ် စီးပွားရေးနှင့် ကုန်သွယ်ရေး ဆက်ဆံမှုသည် ခိုင်မာသည်ဟု ဆိုရမည်ဖြစ်သော်လည်း ပြောင်းလဲနေသည့် ကမ္ဘာ့ပတ်ဝန်း ကျင် (ပထဝီနိုင်ငံရေးပြိုင်ဆိုင်မှု၊ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ထုတ်လုပ်ရေးပေါင်းကူးဆက်သွယ်ရေး များ နေရာရွေ့မှု၊ အမျိုးသားအကျိုးစီးပွားကို ကာကွယ်ရေးဝါဒ တိုးမြှင့်လာမှု) တို့ကြောင့် အာဆီယံနိုင်ငံများအတွက် တစ်ခါတစ်ရံ ရွေးချယ်မှု ခက်ခဲစေပါသည်။ တရုတ်နှင့် ခိုင်မာသည့် စီးပွားရေးဆက်သွယ်မှုကို အခြားမိတ်ဖက်နိုင်ငံများ၊ ပြင်ပဖိအားများနှင့် မည်သို့ ချိန်ခွင်လျှာညှိ မည်ဆိုသည့် ရွေးချယ်မှု ဖြစ်ပါသည်။ CAFTA ကို 3.0 အထိအဆင့်မြှင့်တင်ရန် ရည်ရွယ်ချက် သည် ပိုမိုခိုင်မာသည့် ပေါင်းစည်းမှုကို စနစ်တကျဖြစ်အောင် လုပ်ဆောင်ရန်ဖြစ်ပါသည်။ သို့သော် “နယ်စပ်ဖြတ်ကျော်” နောက်ကွယ်က စည်းမျဉ်းညီညွတ်မှု၊ စံနှုန်းများ၊ စည်းမျဉ်းများ သည် နိုင်ငံရေးအရော နည်းပညာအရပါ ထိလွယ်ရှလွယ် ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ အာဆီယံနိုင်ငံများ အကြား အကောင်အထည်ဖော်မှု ကွဲပြားနိုင်ပြီး အကျိုးကျေးဇူး မညီမျှမှုများ ဖြစ်စေနိုင်ပါ သည်။ အာဆီယံအတွင်း အကျိုးစီးပွားကွဲပြားမှုမှာ အာဆီယံအတွင်း မတူညီသည့် နိုင်ငံရေး စနစ်၊ စီးပွားရေးစွမ်းရည်၊ လုံခြုံရေးစိုးရိမ်မှု၊ နိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒ ဦးတည်ချက်ရှိသည့် နိုင်ငံ များစွာ ပါဝင်ပါသည်။ အတွင်းပိုင်းကွဲပြားမှုသည် အာဆီယံ၏ လုံးဝ စုစည်းမနေခြင်းကို ပြပါသည်။ ယင်းအချက်သည် ထိလွယ်ရှလွယ် ကိစ္စရပ်များတွင် (ဥပမာ - ပင်လယ်ပြင် အငြင်းပွားမှု၊ ပြိုင်ဆိုင်မှု၊ လုံခြုံရေး၊ ပြင်ပဖိအား) တရုတ်နှင့်ပတ်သက်ပြီး ညီညွတ်သည့် သဘောထားတစ်ခု ချမှတ်ရန် ရှုပ်ထွေးစေနိုင်ပါသည်။ စီးပွားရေးအရ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက် ကြ သော်လည်း ခိုင်မာသည့် နိုင်ငံရေးညီညွတ်မှုကို နိုင်ငံအားလုံးက အသာတကြည် သဘော တူချင်မှတူမည် ဖြစ်ပါသည်။

၂၀၂၅-၂၀၃၀ မျှော်မှန်းချက်

CAFTA 3.0 ဆီသို့ ဦးတည်ပြောင်းလဲမှုက အာဆီယံ-တရုတ် ဆက်ဆံရေးသည် ရိုးရာ ကုန်သွယ်ရေးထက် ပိုမိုကျယ်ပြန့်သည့် ဒစ်ဂျစ်တယ်စီးပွားရေး၊ ထုတ်လုပ်ရေးပေါင်းကူး ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေး၊ အခြေခံအဆောက်အအုံ၊ စိမ်းလန်းဖွံ့ဖြိုးမှု စသည့် ပိုမို ပေါင်းစည်း ထားသော အဆင့်သစ်ဆီကို ဝင်ရောက်နေပြီကို ညွှန်ပြနေပါသည်။

အာဆီယံနိုင်ငံများအတွက် တရုတ်၏ သယံဇာတများ၊ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ၊ ဈေးကွက်

များကို အသုံးပြုရန် အခွင့်အလမ်းရှိပါသည်။ ယင်းတို့သည် ခေတ်မီဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် အထောက်အကူ ပြုနိုင်ပါသည်။ သို့သော် ပိုမိုခိုင်မာသည့် ပေါင်းစည်းခြင်း၏အောင်မြင်မှုသည် အာဆီယံနိုင်ငံများက ၎င်းတို့၏ပြည်တွင်းပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးများ၊ စည်းမျဉ်းညီညွတ်ရေးများ၊ အခြားကမ္ဘာ့အင်အားကြီးနိုင်ငံများနှင့် ဆက်ဆံရေးအခြေအနေ ချိန်ညှိမှုများကို မည်သို့အကောင်အထည်ဖော်သည်ဆိုသည့်အပေါ် အဓိကမူတည်နေပါလိမ့်မည်။ နိုင်ငံရေးနှင့် နည်းဗျူဟာအရ အာဆီယံသည် “Multi-alignment” ချဉ်းကပ်နည်းကို ဆက်လက်ကျင့်သုံးနေမည်ဟု ယူဆရပါသည်။ တရုတ်နှင့် စီးပွားရေးအရ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ပြီး ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ကို ထိန်းသိမ်းကာ အခြားနိုင်ငံများနှင့် ဆက်ဆံရေးကို ချိန်ညှိလျှာညှိမည်ဆိုလျှင် စွမ်းအားကြီးနိုင်ငံ ပြိုင်ဆိုင်မှုကြောင့် ဖြစ်နိုင်သည့် စိုးရိမ်မှုများကို လျှော့ချနိုင်သည့် လက်တွေ့ကျသော နည်းလမ်းတစ်ခုဖြစ်လာနိုင်ပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံအတွက် အရေးပါမှု

မြန်မာနိုင်ငံသည်လည်း အာဆီယံထဲတွင် ပါဝင်သည့် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံဖြစ်သည့်အတွက် တိုးတက်ပြောင်းလဲနေသည့် အာဆီယံ-တရုတ် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု၏ သက်ရောက်မှုများ ရှိနေပါသည်။ ပိုမိုကောင်းမွန်လာမည့် ဆက်သွယ်ရေးလမ်းကြောင်းများနှင့် အခြေခံအဆောက်အအုံစီမံကိန်းများ (နယ်စပ်ဖြတ်ကျော်ပို့ဆောင်ရေး၊ ကုန်သွယ်ရေးလမ်းကြောင်းများ၊ ထုတ်လုပ်ရေးဆက်သွယ်မှုများ)သည် နိုင်ငံအတွင်း ကုန်သွယ်ရေးနှင့် စီးပွားရေးအခွင့်အလမ်းအသစ်များ ဖန်တီးပေးနိုင်ပါသည်။ အာဆီယံ-တရုတ် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုမှ အကျစ်တယ်စီးပွားရေးနှင့် စိမ်းလန်းရေးတိုးတက်မှုကို ပိုမိုအာရုံစိုက်လာခြင်းသည် ရေရှည်တည်တံ့သော စွမ်းအင်နှင့် ဇီဝဓာတ်ငွေ့စီမံကိန်းများအတွက် လမ်းကြောင်းဖွင့်ပေးနိုင်ပါသည်။ သို့သော် အာဆီယံအတွင်း ဆက်ဆံရေးမူဝါဒများနှင့် ပြင်ပဖိအားများသည် နိုင်ငံတစ်ခုချင်းစီအတွက် မည်မျှ အကျိုး

“မြန်မာနိုင်ငံသည်လည်း အာဆီယံထဲတွင် ပါဝင်သည့် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ ဖြစ်သည့်အတွက် တိုးတက်ပြောင်းလဲနေသည့် အာဆီယံ-တရုတ် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု၏ သက်ရောက်မှုများ ရှိနေပါသည်။”

ကျေးဇူးရမည်ဆိုသည့်အပေါ်မူတည်ပြီး သက်ရောက်မှု ရှိမည်ဖြစ်၍ နိုင်ငံတွင်း တည်ငြိမ်ရေး၊ အမျိုးသားရေးမူဝါဒနှင့် ဒေသဆိုင်ရာပေါင်းစည်းမှုများသည် အလွန်အရေးကြီးပါလိမ့်မည်။

နိဂုံးချုပ်

ယနေ့ခေတ် အာဆီယံ-တရုတ် စီးပွားရေးပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုသည် လက်တွေ့ကျသည့် စီးပွားရေးအခြေခံ မောင်းနှင်မှုဖြစ်ပါသည်။ စနစ်တကျ အဆင့်မြှင့်တင်မှုများ လုပ်နေသည့် CAFTA 3.0၊ ထုတ်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းများ ပြောင်းရွှေ့မှုတိုးလာခြင်း၊ ဒစ်ဂျစ်တယ် ဆက်သွယ်မှုများ တိုးတက်လာခြင်း၊ တရုတ်၏တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းဖြစ်သော ရပ်ဝန်းနှင့် ပိုးလမ်းမစီမံကိန်း(BRI)နှင့် ဆက်စပ်နေသည့် အခြေခံအဆောက်အအုံစီမံကိန်း အားလုံးသည် ပိုမိုခိုင်မာ နက်ရှိုင်းသည့် ပေါင်းစည်းမှုဆီသို့ ညွှန်ပြနေပါသည်။ သို့သော် ပေါင်းစည်းမှု၏ အရှိန်နှုန်းနှင့် အရည်အသွေးသည် အစိုးရများ၏ နိုင်ငံရေး စိန်ခေါ်မှုများ၊ စည်းမျဉ်း ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်စံနှုန်းများကို မည်သို့ စီမံခန့်ခွဲ နိုင်မည်အပေါ် မူတည်ပါသည်။ အာဆီယံဒေသက စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအတွက် အခွင့်အလမ်းနှင့်အတူ ရှုပ်ထွေးမှုများက တွဲနေပါသည်။ မူဝါဒချမှတ်သူများအတွက်ကတော့ အချုပ်အခြာအာဏာ ရေရှည်တည်တံ့နိုင်မှု နှင့် ရေရှည် ဖွံ့ဖြိုးရေး ရည်မှန်းချက်များကို ကာကွယ်၍ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု အကျိုးကျေးဇူးများကို ရယူနိုင်ရန်ပင် ဖြစ်ပါသည်။

ကျော်ကျော်လှိုင်(SMART)

အာဆီယံသည် ကမ္ဘာ့ပဉ္စမအကြီးဆုံး စီးပွားရေးအုပ်စုဖြစ်ပြီး

၂၀၂၅ ခုနှစ်တွင် စုစုပေါင်း GDP သည်

အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၄ ဒသမ ၂ ထရီလီယံအထိ ရောက်ရှိရန်
ခန့်မှန်းထားကြောင်း IMF ၏ အဆိုအရ သိရသည်။”

ဓာတ်ပုံ-အင်တာနက်

ကဏ္ဍစုံပါဝင်လာသည့် အာဆီယံ-တရုတ် မိတ်ဖက်စီးပွားဆက်ဆံရေး

အာဆီယံ-တရုတ် ဆက်ဆံရေးသည် နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေးနှင့် လူမှုရေးရာများကို လွှမ်းခြုံထားသော ပြည့်စုံသည့် မဟာဗျူဟာမြောက် မိတ်ဖက်ဆက်ဆံရေးတစ်ခုဖြစ်ပြီး မကြာသေးမီက အဆင့်မြင့် ထိတွေ့ဆက်ဆံမှုများသည် ဒစ်ဂျစ်တယ် ဆန်းသစ်တီထွင်မှု၊ ကုန်သွယ်ရေးနှင့် ဥပဒေရေးရာကိစ္စရပ်များတွင် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို နက်ရှိုင်းစေရန် အာရုံစိုက် ဆောင်ရွက်လာခဲ့သည်။

၂၀၃၀ အာဆီယံ-တရုတ် မဟာဗျူဟာမြောက် မိတ်ဖက်ဆက်ဆံရေး၏ ရည်မှန်းချက်

၂၀၃၀ အာဆီယံ-တရုတ် မဟာဗျူဟာမြောက် မိတ်ဖက်ဆက်ဆံရေး၏ ရည်မှန်းချက် မှာ ဒေသတွင်း ငြိမ်းချမ်းရေး၊ တည်ငြိမ်မှုနှင့် အပြန်အလှန် ကြွယ်ဝချမ်းသာမှုကို မြှင့်တင်ရန် နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေးနှင့် လူမှု-ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ ရှုထောင့်များတွင် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို မြှင့်တင်ရန် ရည်ရွယ်ထားသည်။ ၂၀၃၀ အာဆီယံ-တရုတ် မဟာဗျူဟာမြောက် မိတ်ဖက် ဆက်ဆံရေး ရည်မှန်းချက်အဖြစ် အာဆီယံနှင့် တရုတ်နိုင်ငံအကြား ဆက်ဆံရေး၏ အနာဂတ် ကို ပုံဖော်ရန်၊ ပွင့်လင်းမြင်သာပြီး ရေရှည်တည်တံ့သော ကမ္ဘာကြီးတည်ဆောက်ရေး အာရုံ စိုက် ဆောင်ရွက်ရန် အတည်ပြုခဲ့သည်။

ဤရည်မှန်းချက်သည် ရေရှည်တည်တံ့သောစီးပွားရေးတိုးတက်မှုအတွက် အင်ဂျင်များ အဖြစ် နိုင်ငံတကာကုန်သွယ်ရေး (International Trade) နှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု (Investment) တို့၏ အရေးပါမှုကို အလေးပေးဖော်ပြပြီး ၂၀၃၀ ပြည့်နှစ်တွင် အာဆီယံ-တရုတ် ကုန်သွယ်ရေး

ပမာဏ အမေရိကန် ဒေါ်လာ ၁ ထရီလီယံနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုပမာဏအားဖြင့် အမေရိကန် ဒေါ်လာ ၁၅၀ ဘီလီယံ ရည်မှန်းချက်ရရှိရန် ရည်ရွယ်ထားပါသည်။

မဟာဗျူဟာမြောက် မိတ်ဖက်ဆက်ဆံရေး၏ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု အဓိကနယ်ပယ်များ နိုင်ငံရေးနှင့် လုံခြုံရေးပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု (Political and Security Cooperation)

အာဆီယံ-တရုတ် နိုင်ငံများအကြား အငြင်းပွားမှုများကို ငြိမ်းချမ်းစွာဖြေရှင်းခြင်း၊ အပြန်အလှန်ယုံကြည်မှုနှင့် ယုံကြည်မှုတည်ဆောက်ခြင်းဆိုင်ရာ ကတိကဝတ်များကို ပြန်လည်အတည်ပြုသည်။ ၎င်းသည် နိုင်ငံတကာဥပဒေကို လိုက်နာခြင်းနှင့် ဒေသတွင်း တည်ငြိမ်မှုအား ထိန်းသိမ်းခြင်း၏အရေးပါမှုကို အလေးပေး ဖော်ပြထားပါသည်။

စီးပွားရေးပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု(Economic Cooperation)

ဤမိတ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းနှစ်ခုသည် Belt and Road Initiative (BRI) စီမံကိန်းကို အာဆီယံမျှော်မှန်းချက် ၂၀၂၅ (ယခုအချိန်တွင် ASEAN Vision-2045) နှင့် ပေါင်းစပ်ရန် ရည်ရွယ်ပြီး ချိတ်ဆက်မှုနှင့် စီးပွားရေးပေါင်းစည်းမှုကို မြှင့်တင်ရန်ရည်ရွယ်သည်။ ရည်မှန်းချက်မှာ ဒေသတွင်း ဘက်စုံစီးပွားရေးပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုသဘောတူစာချုပ် (RCEP) အတွက် ဆွေးနွေးမှုများကို အရှိန်မြှင့်တင်ရန်နှင့် ကုန်သွယ်ရေးနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုစီးဆင်းမှုများကို မြှင့်တင်ရန်ဖြစ်သည်။

လူမှု-ယဉ်ကျေးမှုဖလှယ်မှုများ (Socio-Cultural Exchanges)

အာဆီယံနှင့် တရုတ်နိုင်ငံတို့အကြား အပြန်အလှန်နားလည်မှုနှင့် ချစ်ကြည်ရင်းနှီးမှုကို ခိုင်မာစေရန် ရည်ရွယ်ပြီး ပြည်သူ့ချင်းဖလှယ်မှုနှင့် လူမှု-ယဉ်ကျေးမှု ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို ခိုင်မာအားကောင်းစေရန် ဖြစ်သည်။

အကောင်အထည်ဖော်ရေး မဟာဗျူဟာများ (Implementation Strategies)

ဤမိတ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းသည် ကဏ္ဍစုံ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို နက်ရှိုင်းစေရန် အတွက် သီးခြားရည်မှန်းချက်များနှင့် လက်တွေ့ကျသော အစီအမံများဖြင့် အာဆီယံ ပေါင်းစည်းမှုကို ပံ့ပိုးရန်အတွက် စွမ်းရည်မြှင့်တင်ခြင်းနှင့် အရင်းအမြစ်များ စုဆောင်းခြင်း၊ ဆက်သွယ်ရေး၊ အီလက်ထရောနစ် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးနှင့် ခေတ်မီမြို့တော်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးကဲ့သို့သော နယ်ပယ်များတွင် ပူးတွဲလုပ်ဆောင်မှုများ၊ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို မြှင့်တင်ရန်နှင့် ဘုံစိန်ခေါ်မှုများကို ဖြေရှင်းရန် ပုံမှန်ဆွေးနွေးပွဲများနှင့် အဆင့်မြင့်အလုပ်ရုံ ဆွေးနွေးဖလှယ်မှုများကို ဆောင်ရွက်ရန်ဖြစ်ပါသည်။

အာဆီယံ-တရုတ် ကုန်သွယ်ရေး ဆက်ဆံရေး (ASEAN-China Trade Relations)

အာဆီယံသည် ၎င်း၏ကျယ်ပြန့်သော ပထဝီဝင်လွှမ်းခြုံမှု၊ မဟာဗျူဟာအရအရေးပါသော ကုန်သွယ်ရေးလမ်းကြောင်းများ ပေါများမှု၊ လူဦးရေများပြားမှုနှင့် အလျင်အမြန်

တိုးချဲ့လာသော စီးပွားရေးတို့ကြောင့် တရုတ်နိုင်ငံအတွက် အရေးကြီးသော ကုန်သွယ်ရေးနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု မိတ်ဖက်တစ်ခုဖြစ်သည်။ မကြာသေးမီနှစ်များအတွင်း တရုတ်နှင့် အာဆီယံ အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအကြား ကုန်သွယ်ရေးနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများသည် သိသိသာသာ တိုးတက် လာခဲ့ပြီး ဒေသနှစ်ခုကြား နက်ရှိုင်းသော စီးပွားရေးဆက်ဆံရေးကို ထင်ဟပ်စေခဲ့သည်။ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို တိုးချဲ့ပြီး ကုန်သွယ်ရေးအတားအဆီးများကို လျှော့ချပေးသည့် ကုန်သွယ်ရေးနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု သဘောတူညီချက်အမျိုးမျိုးကို လက်မှတ်ရေးထိုးခြင်းဖြင့် အားကောင်းစေခဲ့သည်။

အုပ်စုတစ်ခုလုံးအနေဖြင့် အာဆီယံသည် တရုတ်နိုင်ငံ၏ အကြီးဆုံး ကုန်သွယ်ဖက် ဖြစ်ပြီး ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်တွင် EU ကို ကျော်တက်သွားခဲ့သည်။ ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် အာဆီယံနိုင်ငံ များနှင့် ကုန်သွယ်မှုသည် တရုတ်နိုင်ငံ၏ စုစုပေါင်း နိုင်ငံခြားကုန်သွယ်မှု၏ ၁၅ ဒသမ ၉ ရာခိုင်နှုန်း ရှိပြီး နှစ်နိုင်ငံကုန်သွယ်မှုစုစုပေါင်း ယွမ် ၃ ဒသမ ၃၆ ထရီလီယံ (အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၄၆၈ ဒသမ ၈ ဘီလီယံ) ရောက်ရှိခဲ့သည်။ ၂၀၂၂ ခုနှစ်ကထက် ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် ၁၀ ဒသမ ၅ ရာခိုင်နှုန်း တိုးတက်လာခဲ့သည်။

တရုတ်နိုင်ငံသည် အာဆီယံနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက ကုန်သွယ်မှု ပိုငွေပြနေဆဲ ဖြစ်သည်။ ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် တရုတ်နိုင်ငံအနေဖြင့် အာဆီယံနိုင်ငံ ၁၀ နိုင်ငံကို ကုန်ပစ္စည်း ယွမ် ၂ ဒသမ ၀၃ ထရီလီယံ (အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၂၈၃ ဒသမ ၂ ဘီလီယံ) တင်ပို့ခဲ့ပြီး ၂၀၂၂ ခုနှစ်ထက် ၁၄ ဒသမ ၂ ရာခိုင်နှုန်း တိုးလာခဲ့ပြီး ယွမ် ၁ ဒသမ ၃၃ ထရီလီယံ (အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၁၈၅ ဒသမ ၆ ဘီလီယံ) တင်သွင်းခဲ့သည်။ တရုတ်နိုင်ငံသည် ၂၀၂၂ ခုနှစ်နှင့် နှိုင်းယှဉ်လျှင် ၂၀၂၃ ခုနှစ်၌ အာဆီယံနိုင်ငံများမှ ၅ ဒသမ ၂ ရာခိုင်နှုန်း တိုးတက် တင်သွင်းခဲ့သည်။

အာဆီယံနိုင်ငံများထဲတွင် တရုတ်နိုင်ငံ၏ အကြီးဆုံးကုန်သွယ်ဖက်မှာ ဗီယက်နမ်နိုင်ငံ ဖြစ်သည်။ ၂၀၂၃ ခုနှစ်မှာ ဗီယက်နမ်နှင့် တရုတ်နိုင်ငံကြား စုစုပေါင်းကုန်သွယ်မှုသည် ယွမ် ၁ ဒသမ ၆ ထရီလီယံ (အမေရိကန် ဒေါ်လာ ၂၂၃ ဒသမ ၂ ဘီလီယံ) အထိ ရောက်ရှိခဲ့သည်။ ယင်းအနက် တရုတ်မှ ဗီယက်နမ်သို့ပို့ကုန်မှာ စုစုပေါင်း ယွမ် ၉၆၈ ဒသမ ၄ ဘီလီယံ (အမေရိကန် ဒေါ်လာ ၁၃၅ ဒသမ ၁ ဘီလီယံ) ရှိပြီး သွင်းကုန်မှာ ယွမ် ၆၅၀ ဒသမ ၂ ဘီလီယံ ရှိခဲ့သည်။ တရုတ်နိုင်ငံအတွက် ကုန်သွယ်မှုပိုငွေ ယွမ် ၃၁၈ ဒသမ ၂ ဘီလီယံ (အမေရိကန် ဒေါ်လာ ၄၄ ဒသမ ၄ ဘီလီယံ) ရှိခဲ့သည်။

ဗီယက်နမ်၊ မလေးရှား၊ အင်ဒိုနီးရှား၊ ထိုင်း၊ စင်ကာပူနှင့် ဖိလစ်ပိုင် စသည့် နိုင်ငံ များသည် တရုတ်နှင့် အာဆီယံ ကုန်သွယ်မှု အများစုဖြစ်သည်။ ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် လာအို၊ ကမ္ဘောဒီးယား၊ မြန်မာနှင့် ဘရူနိုင်းတို့သည် အာဆီယံနှင့် တရုတ်ကုန်သွယ်မှု၏ ၅ ရာခိုင်နှုန်း သာ ရှိပါသည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်မှစ၍ အင်ဒိုနီးရှားသည် ထိုင်းနိုင်ငံကိုကျော်၍ အာဆီယံအတွင်း တရုတ် နိုင်ငံ၏ တတိယ အကြီးဆုံး ကုန်သွယ်ဖက်အဖြစ် လွှဲပြောင်းနေရာယူခဲ့ပြီး ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် တရုတ်နှင့် အာဆီယံ၏ စုစုပေါင်းကုန်သွယ်မှု၏ ၁၆ ဒသမ ၁ ရာခိုင်နှုန်းရှိပြီး ထိုင်းနိုင်ငံ၏ ၁၄ ဒသမ ၆ ရာခိုင်နှုန်းရှိသည်။

GAC ၏ အဆိုအရ အာဆီယံသည် တရုတ်နိုင်ငံ၏ အလယ်အလတ် ကုန်စည်များ

အတွက် အကြီးဆုံး ကုန်သွယ်ဖက်ဖြစ်ပြီး ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် အလယ်အလတ်ကုန်စည်များ၏ နှစ်နိုင်ငံ ကုန်သွယ်မှုမှာ အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၄ ဒသမ ၁၃ ထရီလီယံ ရှိသည်။

တရုတ်နှင့် အာဆီယံတို့သည် စိမ်းလန်းသောစွမ်းအင်နှင့် အီလက်ထရောနစ် ပစ္စည်းများကဲ့သို့သော စက်မှုလုပ်ငန်းများတွင်လည်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို နက်ရှိုင်းစေခဲ့ပြီး တရုတ်နိုင်ငံသည် အာဆီယံသို့ လစ်သီယမ်ဘက်ထရီများနှင့် ဆိုလာဆဲလ်များ တင်ပို့မှုနှင့် အသံနှင့် ဗီဒီယိုပစ္စည်းများ တင်သွင်းမှုမှာ အလျင်အမြန် တိုးတက်လာခဲ့သည်။

ICT Trade Map မှ အချက်အလက်များအရ ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် တရုတ်နိုင်ငံ၏ အာဆီယံ နိုင်ငံများသို့ အဓိကတင်ပို့မှုများ၌ အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၁၂၈ ဒသမ ၆၆ ဘီလီယံ တန်ဖိုး ရှိသော လျှပ်စစ်စက်ပစ္စည်းများ၊ နျူကလီးယားဓာတ်ပေါင်းဖိုများ၊ ဘွိုင်လာများ၊ စက်ယန္တရား များနှင့် စက်မှုပစ္စည်းများသည် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၆၄ ဒသမ ၉၄ ဘီလီယံ တန်ဖိုးရှိသည်။ သတ္တုလောင်စာနှင့် ရေနံများသည် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၂၀ ဒသမ ၀၅ ဘီလီယံဖြင့် ဒုတိယ နေရာတွင် ရပ်တည်ခဲ့ပြီး ပလတ်စတစ်ပစ္စည်းများတင်ပို့မှုမှာ အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၁၈ ဒသမ ၅၀ ဘီလီယံ တန်ဖိုးရှိသည်။

၁၉၉၁ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လတွင် ကွာလာလမ်ပူ၌ ကျင်းပသော (၂၄)ကြိမ်မြောက် အာဆီယံ ဝန်ကြီးများ အစည်းအဝေး၏ ဖွင့်ပွဲတွင် ထိုစဉ်က တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ နိုင်ငံခြားရေး ဝန်ကြီး H.E. Qian Qichen က မလေးရှားအစိုးရ၏ ဧည့်သည်တော်အဖြစ် တက်ရောက်ခဲ့စဉ် အာဆီယံ-တရုတ် ဆက်ဆံရေး စတင်ခဲ့ပါသည်။ အပြန်အလှန် အကျိုးရှိစေရန်အတွက် အာဆီယံနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန် တရုတ်နိုင်ငံ၏စိတ်အားထက်သန်မှုကို ဖော်ပြဆွေးနွေးခဲ့ ကြသည်။ ထို့နောက် ၁၉၉၆ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လတွင် အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံ ဂျကာတာ၌ ကျင်းပသော (၂၉)ကြိမ်မြောက် အာဆီယံဝန်ကြီးများ အစည်းအဝေးတွင် တရုတ်နိုင်ငံအား ဆွေးနွေးရေး မိတ်ဖက်နိုင်ငံအဖြစ် အပြည့်အဝ အသိအမှတ်ပြုခဲ့သည်။

၂၀၀၉ ခုနှစ်မှစ၍ တရုတ်နိုင်ငံသည် အာဆီယံ၏ အကြီးဆုံး ကုန်သွယ်ဖက်အဖြစ် ၎င်း၏ ရပ်တည်ချက်ကို ထိန်းသိမ်းထားခဲ့သည်။ အာဆီယံနှင့် တရုတ်နိုင်ငံအကြား ကုန်သွယ်မှု သည် ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ်မှစ၍ အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၂၃၅ ဒသမ ၅ ဘီလီယံမှ ၂၀၁၉ ခုနှစ်တွင် အမေရိကန် ဒေါ်လာ ၅၀၇ ဒသမ ၉ ဘီလီယံ အထိ (အာဆီယံ၏ စုစုပေါင်း၏ ၁၈ ရာခိုင်နှုန်း) အထိ နှစ်ဆကျော်မြင့်တက်လာခဲ့ပြီး ၂၀၀၅ ခုနှစ်တွင် အာဆီယံ-တရုတ် ကုန်စည်ကုန်သွယ်ရေး သဘောတူညီချက် အသက်ဝင်ပြီး နောက်ပိုင်း လေးဆနီးပါး မြင့်တက်လာခဲ့သည်။

အာဆီယံ၏ တရုတ်နိုင်ငံသို့ ပို့ကုန်များသည် ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ်မှ ၂၀၁၉ ခုနှစ်အတွင်း ပျမ်းမျှ နှစ်စဉ် ၁၀ ဒသမ ၄ ရာခိုင်နှုန်းဖြင့် တိုးတက်ခဲ့ပြီး တစ်ချိန်တည်းတွင် အာဆီယံ၏ တရုတ်နိုင်ငံမှ တင်သွင်းမှုမှာ ၁၂ ဒသမ ၅ ရာခိုင်နှုန်း ရှိခဲ့သည်။

တရုတ်နိုင်ငံနှင့် အာဆီယံ၏ ကုန်သွယ်မှု လိုငွေပြုမှုသည် ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ်တွင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၁၀ ဒသမ ၄ ဘီလီယံမှ ၂၀၁၉ ခုနှစ်တွင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၁၀၂ ဒသမ ၉ ဘီလီယံအထိ မြင့်တက်လာခဲ့သည်။

ကနဦး အချက်အလက်များအရ တရုတ်နိုင်ငံမှ အာဆီယံသို့ FDI စီးဆင်းမှုသည် ၂၀၁၉ ခုနှစ်တွင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၉ ဒသမ ၁ ဘီလီယံအထိ ရောက်ရှိခဲ့ပြီး ဒေသတွင်းသို့

FDI စီးဆင်းမှု စုစုပေါင်း၏ ၅ ဒသမ ၇ ရာခိုင်နှုန်းရှိသည်။ ၎င်းသည် အာဆီယံ၏ ဆွေးနွေးဖက် နိုင်ငံများထဲတွင် တရုတ်နိုင်ငံအား FDI ၏ စတုတ္ထအကြီးဆုံး ရင်းမြစ်အဖြစ် ရပ်တည်စေခဲ့သည်။ တရုတ်ဘက်မှ စာရင်းအင်းများအရ ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ရောဂါရှိနေသော် လည်း ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ် ပထမနှစ်ဝက်အတွင်း အာဆီယံနှင့် တရုတ်အကြား ကုန်သွယ်မှုပမာဏသည် ၂ ဒသမ ၂ ရာခိုင်နှုန်း တိုးမြှင့်လာခဲ့သည်။ အာဆီယံသည် ပထမဆုံးအကြိမ်အဖြစ် တရုတ်နိုင်ငံ၏ အကြီးဆုံး ကုန်သွယ်ဖက်ဖြစ်လာခဲ့ပြီး အာဆီယံနှင့် တရုတ်တို့သည် အပြန်အလှန် ထိပ်တန်း ကုန်သွယ်ဖက်များ ဖြစ်လာခဲ့သည်။

အာဆီယံ-တရုတ် ကုန်သွယ်ရေးနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု ဆက်ဆံရေး

အာဆီယံ-တရုတ် ကုန်သွယ်ရေးနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုသည် လွန်ခဲ့သောနှစ် ၂၀ အတွင်း မြင့်တက်လာခဲ့ပြီး အကြီးဆုံး ကုန်သွယ်ဖက်ဖြစ်လာခဲ့သည်။ အာဆီယံ-တရုတ် လွတ်လပ် သောကုန်သွယ်ရေးဇုန်နှင့် RCEP ကဲ့သို့သော ကုန်သွယ်ရေး သဘောတူညီချက်များက ပံ့ပိုးပေးထားသော ဤတိုးတက်မှုသည် စီးပွားရေးဆက်ဆံရေးကို ပိုမိုနက်ရှိုင်းစေခဲ့သည်။ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများကို မြှင့်တင်ပေးခဲ့ပြီး ထုတ်လုပ်ရေး၊ စိမ်းလန်းသောစွမ်းအင်နှင့် စားသုံးသူ အီလက်ထရောနစ်ပစ္စည်းများကဲ့သို့သော ကဏ္ဍများတွင် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို တိုးချဲ့ခဲ့ သည်။ ဤဆက်ဆံရေး မည်သို့တိုးတက်ပြောင်းလဲလာသည်ကို နားလည်ရန် နှစ်နိုင်ငံ ကုန်သွယ်ရေးနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု အချက်အလက်များကို လေ့လာနိုင်ပါသည်။

အာဆီယံ- တရုတ် နှစ်နိုင်ငံ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု

တရုတ်နှင့် အာဆီယံနိုင်ငံများအကြား နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုသည် လွန်ခဲ့သော ဆယ်စုနှစ် အနည်းငယ်အတွင်း တဖြည်းဖြည်းမြင့်တက်လာခဲ့သည်။ အထူးသဖြင့် အာဆီယံ တွင် တရုတ်၏ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုသည် ပြီးခဲ့သည့် ဆယ်စုနှစ်အတွင်း အရှိန်မြှင့်လာခဲ့ပြီး ၂၀၁၃ ခုနှစ် မှ ၂၀၂၂ ခုနှစ်အထိ ၉ ဒသမ ၈၈ ရာခိုင်နှုန်းဖြင့် တိုးတက်လာခဲ့သည်။

တရုတ်ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေးဝန်ကြီးဌာန (MOFCOM) မှ ထုတ်ပြန်သော အချက် အလက်များအရ ၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လအထိ တရုတ်နှင့် အာဆီယံနိုင်ငံများအကြား စုစုပေါင်း အပြန်အလှန် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုမှာ အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၃၈၀ ဘီလီယံကျော် ရှိလာပြီဖြစ်သည်။

အာဆီယံရှိ တရုတ် FDI

MOFCOM မှ ထုတ်ပြန်သည့် ၂၀၂၂ ခုနှစ် တရုတ်နိုင်ငံ၏ ပြည်ပတိုက်ရိုက်ရင်းနှီး မြှုပ်နှံမှု စာရင်းအင်းသတင်းလွှာအရ ၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် အာဆီယံနိုင်ငံများ၌ တရုတ်နိုင်ငံ၏ တိုက်ရိုက်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုမှာ အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၁၈ ဒသမ ၆၅ ဘီလီယံရှိပြီး ယခင်နှစ်ထက် ၅ ဒသမ ၅ ရာခိုင်နှုန်း ကျဆင်းခဲ့သည်။ ဤရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုသည် တရုတ်နိုင်ငံ၏ နိုင်ငံခြားရင်းနှီး မြှုပ်နှံမှုစုစုပေါင်း၏ ၁၁ ဒသမ ၄ ရာခိုင်နှုန်းနှင့် အာရှသို့ FDI စီးဆင်းမှု၏ ၁၅ ရာခိုင်နှုန်းရှိသည်။ ၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် အာဆီယံရှိ တရုတ် FDI စုစုပေါင်းစတော့ရှယ်ယာသည် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၁၅၄ ဒသမ ၆၆ ဘီလီယံအထိ ရောက်ရှိခဲ့ပြီး တရုတ်နိုင်ငံ၏ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ FDI စတော့

ရှယ်ယာ၏ ၅ ဒသမ ၆ ရာခိုင်နှုန်းနှင့် အာရှရှိ ၎င်း၏ FDI စတော့ရှယ်ယာ၏ ၈ ဒသမ ၄ ရာခိုင်နှုန်း ရှိသည်။ တရုတ်နိုင်ငံသည် ၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လအထိ အာဆီယံတွင် တိုက်ရိုက် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုလုပ်ငန်းပေါင်း ၆၅၀၀ ကျော်ကို တည်ထောင်ထားပြီး နိုင်ငံခြားသား လုပ်သား ၆၆၀,၀၀၀ ကျော်ကို အလုပ်ခန့်ထားနိုင်ခဲ့သည်။

စင်ကာပူသည် ၂၀၂၂ ခုနှစ်ကုန်အထိ တရုတ်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုစုစုပေါင်း အမေရိကန် ဒေါ်လာ ၇၃ ဒသမ ၄၅ ဘီလီယံဖြင့် အမြင့်ဆုံးပိုင်ဆိုင်ထားပြီး အဓိကအားဖြင့် ငှားရမ်းခြင်းနှင့် စီးပွားရေးဝန်ဆောင်မှုများ၊ လက်ကားနှင့် လက်လီထုတ်လုပ်မှုနှင့် ငွေကြေးဝန်ဆောင်မှုများကို ဦးတည်ခဲ့သည်။ အင်ဒိုနီးရှားသည် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၂၄ ဒသမ ၇၂ ဘီလီယံဖြင့် ဒုတိယ နေရာတွင် ရပ်တည်ခဲ့ပြီး ထုတ်လုပ်ခြင်း၊ လျှပ်စစ်၊ အပူစွမ်းအင်၊ ဓာတ်ငွေ့နှင့် ရေထုတ်လုပ်မှုနှင့် ထောက်ပံ့မှု၊ သတ္တုတူးဖော်ရေးတို့ကို အဓိကထားသည်။ မလေးရှားသည် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၁၂ ဒသမ ၀၅ ဘီလီယံဖြင့် တတိယနေရာတွင် ရပ်တည်ခဲ့ပြီး ထုတ်လုပ်ခြင်း၊ လျှပ်စစ်၊ အပူစွမ်းအင်၊ ဓာတ်ငွေ့နှင့် ရေထုတ်လုပ်မှုနှင့် ထောက်ပံ့မှု၊ ဆောက်လုပ်ရေးနှင့် လက်ကားနှင့် လက်လီတို့ကို အဓိကထားသည်။

၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် တရုတ်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုအတွက် အာဆီယံဒေသတွင်း အဓိကကဏ္ဍမှာ ထုတ်လုပ်ရေး ဖြစ်ပြီး အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၈ ဒသမ ၂၁ ဘီလီယံ ရရှိခဲ့ပါသည်။ ဤရင်းနှီး မြှုပ်နှံမှုများအတွက် အဓိကနေရာများမှာ အင်ဒိုနီးရှား၊ ဗီယက်နမ်၊ စင်ကာပူနှင့် မလေးရှားတို့ ဖြစ်သည်။ လက်ကားနှင့် လက်လီကဏ္ဍတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၄ ဒသမ ၂ ဘီလီယံ ရရှိခဲ့၍ ယခင်နှစ်ထက် ၃၂ ဒသမ ၄ ရာခိုင်နှုန်း တိုးလာခဲ့ပြီး စင်ကာပူသို့ သိသိ သာသာ ရောက်ရှိလာခဲ့သည်။ သတ္တုတွင်းကဏ္ဍတွင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၁ ဒသမ ၈၁ ဘီလီယံ ရရှိခဲ့ပြီး ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများမှာ စင်ကာပူနှင့် အင်ဒိုနီးရှားသို့ အဓိက စီးဆင်းလာခဲ့သည်။

လျှပ်စစ်၊ အပူစွမ်းအင်၊ ဓာတ်ငွေ့၊ ရေထုတ်လုပ်မှုနှင့် ထောက်ပံ့မှုတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု များမှာ အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၁ ဒသမ ၅၈ ဘီလီယံ ရှိပြီး ၈ ဒသမ ၆ ရာခိုင်နှုန်း တိုးလာခဲ့ပြီး အင်ဒိုနီးရှား၊ မလေးရှားနှင့်စင်ကာပူတို့တွင် သိသာထင်ရှားသော ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ ရှိခဲ့သည်။ ဘဏ္ဍာရေးကဏ္ဍတွင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၉၄၀ သန်း ရရှိခဲ့ပြီး ၄၄ ရာခိုင်နှုန်း မြင့်တက်လာခဲ့ပြီး အဓိကအားဖြင့် စင်ကာပူသို့ ဦးတည်ခဲ့သည်။ ငှားရမ်းခြင်းနှင့် စီးပွားရေးဝန်ဆောင်မှုများ၊ သတင်းအချက်အလက်ထုတ်လွှင့်ခြင်း၊ ဆော့ဖ်ဝဲနှင့် IT ဝန်ဆောင်မှုများ၊ ပညာရေးနှင့် နေထိုင်သူများအတွက် ဝန်ဆောင်မှုကဲ့သို့သော အခြားကဏ္ဍများတွင်လည်း ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု အဆင့်အမျိုးမျိုးကို တွေ့ရှိခဲ့ရသည်။

စက်မှုလုပ်ငန်းအလိုက် စုစုပေါင်း စတော့ရှယ်ယာအရ ထုတ်လုပ်ရေးသည် အမေရိကန် ဒေါ်လာ ၄၉ ဒသမ ၂၈ ဘီလီယံဖြင့် ဦးဆောင်ခဲ့ပြီး အင်ဒိုနီးရှား၊ စင်ကာပူ၊ ဗီယက်နမ်၊ ထိုင်းနှင့် မလေးရှားတို့တွင် အဓိကဖြန့်ဖြူးခဲ့သည်။ လက်ကားနှင့် လက်လီရောင်းချမှုသည် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၂၄ ဒသမ ၇၇ ဘီလီယံဖြင့် ဒုတိယအများဆုံး ဖြစ်ပြီး စင်ကာပူ၊ မလေးရှားနှင့် ထိုင်းနိုင်ငံတို့တွင် အဓိကထားကာ ငှားရမ်းခြင်းနှင့် စီးပွားရေး ဝန်ဆောင်မှုမှာ အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၂၂ ဒသမ ၄၉ ဘီလီယံရှိပြီး စင်ကာပူ၊ အင်ဒိုနီးရှားနှင့် လာအိုတို့တွင် အများဆုံးဖြစ်သည်။

ဆောက်လုပ်ရေး၊ ငွေကြေးဝန်ဆောင်မှု၊ သယ်ယူပို့ဆောင်ရေး၊ သို့လှောင်မှု၊ စာတိုက် ဝန်ဆောင်မှုများ၊ သတ္တုတူးဖော်ရေး၊ စိုက်ပျိုးရေး၊ သစ်တော၊ တိရစ္ဆာန်မွေးမြူရေးနှင့် ငါးလုပ်ငန်းတို့သည်လည်း သိသာထင်ရှားသော ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများကို ဆွဲဆောင်ခဲ့သည်။

တရုတ်နိုင်ငံရှိ အာဆီယံ FDI

၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် အာဆီယံနိုင်ငံများ၏ တရုတ်နိုင်ငံသို့ FDI စီးဆင်းမှုသည် စုစုပေါင်း အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၁၁ ဒသမ ၉၁ ဘီလီယံအထိ ရောက်ရှိခဲ့ပြီး တရုတ်နိုင်ငံ၏ နိုင်ငံခြား အရင်းအနှီး အသုံးပြုမှု၏ ၆ ဒသမ ၃ ရာခိုင်နှုန်းခန့်ရှိသည်။ အများစုဖြစ်သည့် ၈၉ ရာခိုင်နှုန်း သည် စင်ကာပူမှဖြစ်ပြီး ထိုနှစ်တွင် တရုတ်နိုင်ငံ၌ အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၁၀ ဒသမ ၆ ဘီလီယံ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံခဲ့သည်။ စင်ကာပူသည် ၂၀၂၂ ခုနှစ်ကုန်အထိ အာဆီယံမှ တရုတ်နိုင်ငံသို့ စုစုပေါင်း FDI စီးဆင်းမှု၏ ၈၅ ရာခိုင်နှုန်းနီးပါးနှင့် ကမ္ဘာတစ်ဝန်းမှ တရုတ်နိုင်ငံ၏ စုစုပေါင်း FDI ၏ ၄ ဒသမ ၇ ရာခိုင်နှုန်းခန့် ရှိသည်။ FDI ၏ ဒုတိယအကြီးဆုံးရင်းမြစ် မလေးရှားသည် ၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် စုစုပေါင်း၏ ၉ ရာခိုင်နှုန်းနှင့် စုစုပေါင်း၏ ၅ ဒသမ ၉ ရာခိုင်နှုန်းရှိသည်။

**တရုတ်-အာဆီယံ ကုန်သွယ်ရေးနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု သဘောတူညီချက်များ
တရုတ်-အာဆီယံ လွတ်လပ်သော ကုန်သွယ်ရေးဇုန် အဆင့်မြှင့်တင်ခြင်း (ACFTA 3.0)**

အာဆီယံ-တရုတ် လွတ်လပ်သော ကုန်သွယ်ရေးဇုန် (ACFTA) ကို ၂၀၀၂ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် ကျင်းပသော ဆဋ္ဌမအကြိမ်မြောက် တရုတ်-အာဆီယံ ထိပ်သီးအစည်းအဝေး တွင် တရုတ်-အာဆီယံ ဘက်စုံစီးပွားရေး ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုဆိုင်ရာ မူဘောင်သဘော တူညီချက်ကို လက်မှတ်ရေးထိုးခြင်းဖြင့် ပထမဆုံး တည်ထောင်ခဲ့သည်။ ဤကနဦး သဘော တူညီချက်သည် တရုတ်နှင့် အာဆီယံနိုင်ငံများအကြား ပိုမိုနီးကပ်သော စီးပွားရေးနှင့် ကုန်သွယ်ရေး ဆက်ဆံရေးအတွက် အုတ်မြစ်ချပေးခဲ့ပြီး ၂၀၀၅ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လတွင် အသက်ဝင်ခဲ့သော ကုန်စည်ကုန်သွယ်ရေး သဘောတူညီချက်ကို ၂၀၀၄ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့သည်။ ထို့နောက် ဝန်ဆောင်မှုကုန်သွယ်ရေး သဘောတူညီချက်ကို ၂၀၀၇ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလတွင် လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ကာ ထိုနှစ် ဇူလိုင်လတွင် အသက်ဝင်ခဲ့ပြီး ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု သဘောတူညီချက်ကို ၂၀၀၉ ခုနှစ်၊ ဩဂုတ်လတွင် လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့သည်။

ACFTA သည် တရုတ်-အာဆီယံ ကုန်သွယ်မှုကို သိသိသာသာ သက်ရောက်မှုရှိခဲ့ပြီး အထူးသဖြင့် ၂၀၁၉ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် တရုတ်-အာဆီယံ ဘက်စုံစီးပွားရေး ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု မူဘောင် သဘောတူညီချက်ကို ပြင်ဆင်ခြင်းဆိုင်ရာ ပရီတိုကော၏ အပြည့်အဝ အကျိုးသက်ရောက်မှုဖြင့် တရုတ်-အာဆီယံ ကုန်သွယ်မှုကို သိသိသာသာ သက်ရောက်မှုရှိခဲ့သည်။ ထိုသဘောတူညီချက်တွင် ကုန်စည် ၉၀ ရာခိုင်နှုန်းကျော် (အမျိုး အစား ၇၀၀၀ ခန့်) အား အခွန်ကင်းလွတ်ခွင့်မှ အကျိုးကျေးဇူးရရှိစေခဲ့သည်။ ဤသည်မှာ နှစ်ဖက်အကြား ကုန်သွယ်ရေးနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု လွတ်လပ်ခွင့်နှင့် လွယ်ကူချောမွေ့မှုကို များစွာ မြှင့်တင်ပေးခဲ့ပြီး ပိုမိုခိုင်မာသော စီးပွားရေးဆက်ဆံရေးကို မြှင့်တင်ပေးကာ ဒေသ တွင်း စီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို အထောက်အကူပြုခဲ့သည်။

ACFTA အတွက် နောက်ထပ်ပြင်ဆင်မှုများနှင့် အဆင့်မြှင့်တင်မှုများအတွက် ညှိနှိုင်းမှု များကို ဆက်လက်လုပ်ဆောင်နေပြီး ACFTA 3.0 ဗားရှင်းသည် ပိုမိုပါဝင်မှု၊ ခေတ်မီမှု၊ ပြည့်စုံမှုနှင့် အပြန်အလှန် အကျိုးရှိသော FTA တစ်ခု ဖန်တီးရန် ရည်ရွယ်ထားသည်။ ၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် ကျင်းပခဲ့သော (၂၅)ကြိမ်မြောက် အာဆီယံ-တရုတ် ထိပ်သီးအစည်းအဝေးတွင် စတင်ခဲ့သော ဤညှိနှိုင်းမှုများတွင် အလုပ်အဖွဲ့အမျိုးမျိုးနှင့် ACFTA အထူးပူးတွဲကော်မတီတို့ ပါဝင်ခဲ့သည်။ တတိယအချိန် ညှိနှိုင်းမှုများကို ၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ ဇွန်လ ၂၄ ရက်မှ ၂၇ ရက်အထိ တရုတ်နိုင်ငံ ကူမင်းမြို့တွင် ကျင်းပခဲ့ပြီး ဒစ်ဂျစ်တယ်စီးပွားရေး၊ အစိမ်းရောင်စီးပွားရေးနှင့် ထောက်ပံ့ရေး ကွင်းဆက်ချိတ်ဆက်မှုကဲ့သို့ ပေါ်ပေါက်လာသော နယ်ပယ်များတွင် ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်မှုကို မြှင့်တင်ရန် အဓိကထားခဲ့သည်။ နှစ်ဖက်စလုံးသည် ၂၀၂၄ ခုနှစ်အတွင်း ညှိနှိုင်းမှုများကို ပြီးမြောက်အောင် လုပ်ဆောင်ရန် ကတိပြုထားသည်။

ဒေသတွင်းဘက်စုံစီးပွားရေး ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု (RCEP)

အာဆီယံနှင့် တရုတ်၊ ဂျပန်၊ ကိုးရီးယား၊ ဩစတြေးလျ၊ နယူးဇီလန်တို့ ပါဝင်ခဲ့သည့် ဒေသတွင်း ဘက်စုံစီးပွားရေး ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု (Regional Comprehensive Economic Partnership-RCEP) သဘောတူစာချုပ် စေ့စပ်ညှိနှိုင်းစဉ်နှင့် လက်မှတ်ရေးထိုးစဉ် ကာလ များ၌ RCEP သဘောတူစာချုပ်နှင့် မြန်မာနိုင်ငံက ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှုတို့ကို အများပြည်သူ သိရှိနိုင်ရန် သတင်းစာများတွင် ရေးသားဖော်ပြ၍ လည်းကောင်း၊ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းရှင်များသို့ ဆွေးနွေးချပြမှုကိုလည်းကောင်း ဆောင်ရွက်ခဲ့ပါသည်။

၂၀၁၂ ခုနှစ်မှစတင်၍ RCEP ကို ရှစ်နှစ်ကြာ ညှိနှိုင်းခဲ့ကြပြီး မြန်မာနိုင်ငံအပါအဝင် အာဆီယံနိုင်ငံများနှင့် တရုတ်၊ ဂျပန်၊ ကိုးရီးယား၊ ဩစတြေးလျနှင့် နယူးဇီလန်နိုင်ငံတို့သည် ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ ၁၅ ရက်နေ့တွင် လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ပါသည်။ RCEP သဘောတူ စာချုပ်သည် ကမ္ဘာ့လူဦးရေ၏ ၃၀ ရာခိုင်နှုန်း၊ ကမ္ဘာ့စီးပွားရေး၏ ၃၀ ရာခိုင်နှုန်း၊ ကမ္ဘာ့ ကုန်သွယ်မှု၏ ၂၉ ရာခိုင်နှုန်းနှင့် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု တိုက်ရိုက်စီးဝင်ခြင်း၏ ၃၀ ရာခိုင်နှုန်းကို လွှမ်းခြုံထားသည့် ကမ္ဘာ့အကြီးမားဆုံး စည်းမျဉ်းအခြေခံ နိုင်ငံစုံကုန်သွယ်မှု သဘောတူ စာချုပ်တစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ ယင်းသဘောတူစာချုပ်သည် မြန်မာနိုင်ငံနှင့် တရုတ် နိုင်ငံတို့အကြား ၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ မေလ ၁ ရက်နေ့တွင် စတင်အသက်ဝင်ခြင်းဖြင့် စာချုပ်ပါ အခွင့်အလမ်းများကို ရယူခံစားနိုင်တော့မည် ဖြစ်ပါသည်။

တရုတ်နှင့် အာဆီယံနိုင်ငံများသည် ကမ္ဘာ့အကြီးဆုံး လွတ်လပ်စွာ ကုန်သွယ်ရေး သဘောတူညီချက် (FTA) ဖြစ်သော RCEP ၏ အဖွဲ့ဝင်များဖြစ်သည်။ ဩစတြေးလျ၊ ဂျပန်၊ နယူးဇီလန်နှင့် ကိုးရီးယားတို့သည်လည်း အဖွဲ့ဝင်များဖြစ်သည်။

RCEP သည် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအကြား ကုန်သွယ်ရေးစည်းမျဉ်းများကို ရိုးရှင်းပြီး စည်းလုံးစေရန် ရည်ရွယ်ပြီး ကုန်သွယ်ရေးအတားအဆီးများကို လျှော့ချရန်နှင့် ပိုမိုချောမွေ့ သော ကုန်သွယ်ရေး ပတ်ဝန်းကျင်ကို ဖန်တီးရန် ရည်ရွယ်သည်။ သဘောတူညီချက်တွင် ကုန်စည်နှင့် ဝန်ဆောင်မှုကုန်သွယ်မှု၊ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု၊ ဉာဏပစ္စည်းမူပိုင်ခွင့်၊ အီလက်ထရောနစ် ကူးသန်းရောင်းဝယ်ရေး၊ အသေးစားနှင့် အလတ်စားလုပ်ငန်းများ (SMEs)၊ စီးပွားရေးနှင့်

နည်းပညာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုနှင့် အစိုးရဝယ်ယူရေး အပါအဝင် ကျယ်ပြန့်သော နယ်ပယ် များကို လွှမ်းခြုံထားသည်။

RCEP ၏ အဓိကကတိကဝတ်များထဲမှ တစ်ခုမှာ သဘောတူညီချက် အသက်ဝင်ပြီး နောက် နှစ် ၂၀ အတွင်း ကုန်သွယ်မှုကုန်စည်များအတွက် အခွန် ၉၂ ရာခိုင်နှုန်းခန့်ကို တဖြည်းဖြည်း ဖယ်ရှားရန်ဖြစ်သည်။ ၎င်းသည် တရုတ်၊ ဗီယက်နမ်နှင့် စင်ကာပူကဲ့သို့ ပို့ကုန်ကို ဦးတည်သော စီးပွားရေးများအတွက် အကျိုးရှိပြီး အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများမှ ကုန်ပစ္စည်းများ သည် ဦးစားပေးဈေးကွက် ဝင်ရောက်နိုင်စေကာ ဒေသတွင်းဈေးကွက်များတွင် ၎င်းတို့၏ ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းကို မြှင့်တင်ပေးမည်ဖြစ်သည်။

ပြန်လည်ဟန်ချက်ညီအောင် ကြိုးပမ်းနေသော အာဆီယံ-တရုတ် ဆက်ဆံရေး

အဖွဲ့ဝင် ၁၁ နိုင်ငံပါဝင်သော အာဆီယံသည် ကမ္ဘာ့ ပဉ္စမအကြီးဆုံး စီးပွားရေးအုပ်စု ဖြစ်ပြီး ၂၀၂၅ ခုနှစ်တွင် စုစုပေါင်း GDP သည် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၄ ဒသမ ၂ ဝီလီယံအထိ ရောက်ရှိရန် ခန့်မှန်းထားကြောင်း IMF ၏ အဆိုအရ သိရသည်။ ၂၀၂၃ ခုနှစ်မှ ၂၀၃၁ ခုနှစ် အတွင်း အာဆီယံ၏ ပို့ကုန်များသည် ၉၀ ရာခိုင်နှုန်းနီးပါး မြင့်တက်လာပြီး နှစ်စဉ် အမေရိကန် ဒေါ်လာ ၃ ဒသမ ၂ ဝီလီယံခန့်အထိ ရှိလာမည်ဟု BCG က ခန့်မှန်းထားပြီး ၃၀ ရာခိုင်နှုန်း အောက်သာ မြင့်တက်လာမည်ဟု မျှော်လင့်ရသော ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာကုန်သွယ်မှု တိုးတက်မှု ထက် ကျော်လွန်နေသည်။

ဤပို့ကုန်တိုးတက်မှုသည် မော်တော်ကားနှင့် မော်တော်ကား အစိတ်အပိုင်းများ၊ စားသုံးသူအီလက်ထရောနစ်ပစ္စည်းများ၊ အဝတ်အထည်၊ အစားအစာနှင့် စိုက်ပျိုးရေးထုတ်ကုန် များ၊ ဒေတာစင်တာများနှင့် IT ဝန်ဆောင်မှုများတွင် အာဆီယံအတွင်း ထောက်ပံ့ရေးကွင်းဆက် များ ပေါင်းစည်းဖွယ်ရှိသည်။

မဟာဗျူဟာမြောက်မူဘောင် အာဆီယံ-တရုတ် ဘက်စုံ မဟာဗျူဟာမြောက် မိတ်ဖက် ဆက်ဆံရေး (Strategic Framework ASEAN-China Comprehensive Strategic Partnership)

အဓိကပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေး နယ်ပယ်များမှာ ဒစ်ဂျစ်တယ် ဆန်းသစ်တီထွင်မှု၊ စက်မှုလုပ်ငန်းနှင့် ထောက်ပံ့ရေးကွင်းဆက်များ၊ လူငယ် နှင့် ရေကြောင်းစီးပွားရေး၊ ပြည်သူ့ချင်း ဖလှယ်မှု၊ ကုန်သွယ်ရေးနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု၊ ချိတ်ဆက်မှု၊ စိမ်းလန်းသော စီးပွားရေး၊ နိုင်ငံဖြတ်ကျော် ရာဇဝတ်မှုတိုက်ဖျက်ရေးနှင့် ဥပဒေ/တရားစီရင်ရေး ကိစ္စရပ်များဖြစ် သည်။

မကြာသေးမီက အဆင့်မြင့်ဖြစ်ရပ်များမှာ ၂၀၂၅ အာဆီယံ-တရုတ် ရက်သတ္တပတ် (၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ၊ ဖူကျိုး)၊ တရုတ်-အာဆီယံ နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီးများ အစည်းအဝေး (၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လ၊ ကွာလာလမ်ပူ)၊ (၇)ကြိမ်မြောက် တရုတ်-အာဆီယံ တရားဥပဒေစိုးမိုး ရေးဖိုရမ် (၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ၊ ချုံကင်း) တို့တွင် ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ ယန္တရားများ နိုင်ငံအလိုက် ညှိနှိုင်းရေးမှူးများမှ ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်သော အာဆီယံ-တရုတ်

ဆွေးနွေးရေးဆက်ဆံရေး၊ အာဆီယံ-တရုတ်စင်တာ (ASEAN-China Centre - ACC) မှ ပံ့ပိုးသည်။

Trump Administration 2.0 ကာလအတွင်း အမေရိကန်ဦးဆောင်မှုနှင့် ကုန်သွယ်ရေးမူဝါဒများ ပြောင်းလဲမှုကြောင့် အာဆီယံ-တရုတ် ဆက်ဆံရေး အပေါ် သွယ်ဝိုက်သော သက်ရောက်မှုများ ရှိနေပါသည်။ လက်ရှိအခြေအနေမှာ ရှုပ်ထွေးပြီး တစ်ဖက်သတ် ပိုမို နီးကပ်လာသည်ဟု အတိအကျ မသတ်မှတ်နိုင်သေးဘဲ အာဆီယံနိုင်ငံများအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏စီးပွားရေးအကျိုး စီးပွားကို ကာကွယ်ရန် မဟာဗျူဟာသစ်များ ချမှတ် နေရသည့် အပြောင်းအလဲကာလတစ်ခု ဖြစ်နေပါသည်။

သက်ရောက်မှုများ

အမေရိကန်၏ ကုန်သွယ်ရေးမူဝါဒ အမေရိကန် ဈေးကွက်သို့ ဝင်ရောက်ခွင့် ခက်ခဲလာခြင်းကြောင့် အာဆီယံနိုင်ငံများသည် ၎င်းတို့၏ ကုန်စည်တင်ပို့မှု အတွက် အခြားဈေးကွက်များကို ရှာဖွေရန် လိုအပ်လာ နိုင်သည်။ အမေရိကန်-တရုတ် နှစ်နိုင်ငံစီးပွားရေး တင်းမာမှုများ မြင့်တက်လာပါက တရုတ်နှင့် ပိုမိုနီးကပ် စွာ ပူးပေါင်းရန် အာဆီယံနိုင်ငံအချို့က ရွေးချယ်လာ နိုင်သည်။

အမေရိကန်၏ ဒေသတွင်းပါဝင်မှုမှာ အမေရိကန် သည် သမားရိုးကျမဟုတ်သော ကုန်သွယ်ရေးနည်း လမ်းများကို အသုံးပြုခြင်းနှင့် မဟာမိတ်များထံမှ လိုချင်သော ရလဒ်ရရှိရန် တိုက်ရိုက်တောင်းဆိုခြင်းများ ပြုလုပ်နေသည်။

ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်နိုင်သည့် အခြေအနေများ စီးပွားရေးအရ ပြန်လည်ချိန်ညှိခြင်း

အမေရိကန်ဈေးကွက်အပေါ် မှီခိုမှု လျော့နည်း စေရန်နှင့် ကုန်သွယ်ရေးချို့တဲ့မှုများကို ကာကွယ်ရန် အာဆီယံနိုင်ငံများသည် ဥရောပသမဂ္ဂ၊ အရှေ့အာရှနှင့် အရှေ့အာရှအလယ်ပိုင်း၊ အာဖရိက၊ လက်တင်အမေရိက ကဲ့သို့ အခြားသော ကြီးမားသည့် စီးပွားရေးဈေးကွက် ကြီးများနှင့် ချိတ်ဆက်ရန် ကြိုးစားနေကြသည်။

“အမေရိကန်၏ ကုန်သွယ်ရေးမူဝါဒ အမေရိကန်ဈေးကွက်သို့ ဝင်ရောက်ခွင့် ခက်ခဲလာခြင်းကြောင့် အာဆီယံနိုင်ငံများသည် ၎င်းတို့၏ ကုန်စည်တင်ပို့မှုအတွက် အခြားဈေးကွက်များကို ရှာဖွေရန် လိုအပ်လာနိုင်သည်။”

အာဆီယံအတွင်း ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်နိုင်မှု

ထရပ်အုပ်ချုပ်ရေးသည် ဒေသတွင်းအဖွဲ့အစည်းများကို ဦးစားပေးမှုနည်းပါးသည့်အတွက် အာဆီယံအနေဖြင့် တရုတ်နှင့် အမေရိကန်အကြား ညှိနှိုင်းရာတွင် ပေါင်းစည်းညီညွတ်စွာ ဆောင်ရွက်ရန် ခက်ခဲစေနိုင်သည်။

တုံ့ပြန်မှု ကွဲပြားနိုင်ခြေများ

အာဆီယံနိုင်ငံအားလုံးသည် တူညီသော မဟာဗျူဟာကို ကျင့်သုံးမည် မဟုတ်ပါ။ နိုင်ငံအသီးသီး၏ အမျိုးသားအကျိုးစီးပွားပေါ် မူတည်၍ တရုတ်ဘက်သို့ ပိုမိုယိမ်းခြင်း၊ အမေရိကန်နှင့် သီးသန့်ညှိနှိုင်းခြင်း သို့မဟုတ် တတိယ စီးပွားရေးမိတ်ဖက်သစ်များကို ရှာဖွေခြင်း စသည်ဖြင့် ကွဲပြားသည့် ချဉ်းကပ်မှုများ ရှိလာခဲ့သည်။

သုံးသပ်ချက်

ယခုလက်ရှိအချိန်သည် အာဆီယံ-တရုတ် ဆက်ဆံရေး ပိုမိုနီးကပ်လာမလား ဆိုသည်မှာ ရှင်းရှင်းလင်းလင်း မသိရသေးသော်လည်း ဒေသတွင်းစီးပွားရေးနှင့် နိုင်ငံရေးတည်ငြိမ်မှုကို ထိန်းသိမ်းရန် အာဆီယံနိုင်ငံများ၏ ကြိုးပမ်းမှုသည် အဓိကကျသော အခန်းကဏ္ဍတွင် တည်ရှိနေပါသည်။ အမေရိကန်ဦးဆောင်မှု ပုံစံပြောင်းလဲခြင်းသည် အာဆီယံအား ၎င်း၏ ဗျူဟာမြောက်ရွေးချယ်မှုများကို ပြန်လည်သုံးသပ်ရန် နှိုးဆော်လိုက်ခြင်းသာ ဖြစ်နိုင်ပါသည်။

“Trump Administration 2.0 ကာလအတွင်း တရုတ်-အာဆီယံ ဆက်ဆံရေး ပိုမိုနီးကပ်လာနိုင်မည်လား”ဟူသည့် မေးခွန်းနှင့်စပ်လျဉ်း၍ နက်ရှိုင်းသည့် သုံးသပ်ချက် လိုအပ်ပါသည်။ အဆိုပါမေးခွန်းအား ဖြေကြားရန် အချုပ်အားဖြင့် ပိုမိုရှုပ်ထွေးလာပြီး **“နီးကပ်မှု”**သည် နယ်ပယ်အလိုက် ကွဲပြားသွားနိုင်ပေသည်။ အချို့နယ်ပယ်များတွင် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု ပိုများလာနိုင်သလို အချို့နယ်ပယ်များတွင် စိန်ခေါ်မှုများရှိနေဦးမည် ဖြစ်သည်။

ပိုမိုနီးကပ်လာနိုင်သည့် နယ်ပယ်များ (ဖိအားပေးချက်များ) စီးပွားရေးအရ ဖိခိုမှုပိုမိုမြင့်တက်လာခြင်း

အမေရိကန်၏ ကုန်သွယ်ရေးမူဝါဒ မတည်ငြိမ်မှုကြောင့် အာဆီယံနိုင်ငံများသည် ၎င်းတို့၏ ပင်မစီးပွားရေး မောင်းနှင်အားဖြစ်သည့် တရုတ်ဈေးကွက်အပေါ် ပိုမိုအားထားလာရနိုင်ပါသည်။ RCEP သဘောတူညီချက်သည် ယခုအခါ ပိုပြီးအရေးပါလာခဲ့သည်။ ဤစာချုပ်အနေဖြင့် အာဆီယံနိုင်ငံများအတွက် တရုတ်ဈေးကွက်ထဲသို့ ဝင်ရောက်နိုင်ရန် ပိုမိုလွယ်ကူသော ဥပဒေရေးရာ လမ်းကြောင်းတစ်ခု ဖြစ်စေပါသည်။

ဒေသတွင်းရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုနှင့် Supply Chain ပြန်လည်စီမံခြင်း

အမေရိကန်က “de-risking” (ဘေးကင်းရေးပြုလုပ်ခြင်း)ကို အားပေးလာတာနှင့်အမျှ တရုတ်ကုမ္ပဏီများသည် အာဆီယံဒေသထဲတွင် ပိုမိုရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများပြုလုပ်ကာ ၎င်းတို့၏

ထုတ်လုပ်မှုကွင်းဆက်များကို ပြန်လည်စီမံနိုင်ရန် ဖြစ်သည်။ ဥပမာ - ဗီယက်နမ်၊ ထိုင်း၊ မလေးရှားနှင့် အင်ဒိုနီးရှားတို့တွင် လျှပ်စစ်ကားနှင့် ဆားကစ်တို့ကဲ့သို့သော နည်းပညာဖြင့် ထုတ်ကုန်များအတွက် စက်ရုံသစ်တည်ဆောက်မှု များပြားလာကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။

အခြေခံအဆောက်အအုံ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ

တရုတ်နိုင်ငံ၏ Belt and Road Initiative (BRI) သည် အာဆီယံဒေသအတွက် အရေးပါသည့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု အရင်းအမြစ်တစ်ခုအဖြစ် ဆက်လက်တည်ရှိနေမည်ဖြစ်ပြီး အထူးသဖြင့် လာအို၊ ကမ္ဘောဒီးယားနှင့် မြန်မာစသည့်နိုင်ငံများအတွက် ပို၍အရေးကြီးပါသည်။ အခြေခံအဆောက်အအုံဖွံ့ဖြိုးမှုနှင့် ဒေသတွင်းချိတ်ဆက်မှုအတွက် ဆက်လက်အရေးပါ နေမည်ဖြစ်သည်။

**စိန်ခေါ်မှုများနှင့် မတည်ငြိမ်မှုများ
တောင်တရုတ်ပင်လယ် ပဋိပက္ခ**

အမေရိကန်က တရုတ်ကိုပိုမိုခက်ထန်သည့် ချဉ်းကပ်မှုယူမည်ဆိုလျှင် ဗီယက်နမ်၊ ဖိလစ်ပိုင်၊ မလေးရှားနှင့် အင်ဒိုနီးရှား စသည့် ပင်လယ်ရေပြင်ဆိုင်ရာ အခွင့်အရေး ငြင်းခုံနေရ သည့် အာဆီယံနိုင်ငံများနှင့် တရုတ်နိုင်ငံတို့အကြား တင်းမာမှုများ ပိုမိုမြင့်တက်လာနိုင်သည်။ အာဆီယံသည် အရှေ့တောင်အာရှဒေသတွင် အလယ်အလတ် အင်အားကြီးနိုင်ငံများအဖြစ် မဟာဗျူဟာကျသော ဗဟိုချက် (ASEAN Centrality) တွင် တည်ရှိနေသည်။ သို့ဖြစ်ပါ၍ အာဆီယံနိုင်ငံများသည် “အမေရိကန်ကို စစ်ရေးအရမှီခိုပြီး တရုတ်ကို စီးပွားရေးအရမှီခိုခြင်း” ဟူသည့် ခပ်ပါးပါး လမ်းကြောင်းပေါ် ဗျူဟာကျကျ Balancing Act အရ ကြိုးပမ်းလျှောက် လှမ်းလျက်ရှိသည်။

အမေရိကန်နှင့် တရုတ်နိုင်ငံတို့အကြား ပြင်းထန်လာသော ပြိုင်ဆိုင်မှုကြားတွင် ကမ္ဘာတစ်ဝန်းရှိ နိုင်ငံများသည် အဓိကအင်အားကြီးနိုင်ငံများအပေါ် မှီခိုမှုကို လျှော့ချရန် နည်းလမ်းများကို ရှာဖွေနေကြသည်။ အထူးသဖြင့် အရေးကြီးသည်မှာ ပိုမိုခိုင်မာသော စီးပွားရေး ပြန်လည်ကောင်းမွန်လာစေရန် လမ်းခင်းပေးမည့် လုံခြုံရေးဗျူဟာများဖြစ်သည်။ အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများသည် ဤမရေရာမှုကို မည်သို့စီမံခန့်ခွဲရန် စိစဉ်ထားသည်မှာ စိတ်ဝင်စားစရာကောင်းလှပေသည်။

အင်ဒိုနီးရှား သမ္မတသစ်

အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံသည် ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် အာဆီယံဥက္ကဋ္ဌနိုင်ငံအဖြစ် ဆောင်ရွက်ခဲ့ပြီး အာဆီယံရေးရာမူဝါဒများအပေါ် များစွာလွှမ်းမိုးမှုပြုခဲ့သည့်နိုင်ငံဖြစ်သည်။ အင်ဒိုနီးရှား နိုင်ငံတွင် သမ္မတသစ် ပရာပိုလ်ဆူဘီယန်၏ အုပ်ချုပ်ရေးအသစ်သည် အာဆီယံ-တရုတ် ဆက်ဆံရေးအတွက် ကိန်းရှင်အသစ်တစ်ခု ဖြစ်လာနိုင်ပေသည်။ နိုင်ငံရေးအရ အနောက်နိုင်ငံ များနှင့် ရင်းနှီးသော်လည်း အင်ဒိုနီးရှား၏ စီးပွားရေးအကျိုးစီးပွားအတွက်မူ တရုတ်နိုင်ငံနှင့် ဆက်ဆံရေးကောင်းမွန်ရန် လိုအပ်လျက်ရှိသည်။

အမေရိကန်နိုင်ငံ၏ အကောက်ခွန်မူဝါဒနှင့် ၎င်း၏ သက်ရောက်မှုများ

ပထဝီနိုင်ငံရေးနှင့် ပထဝီစီးပွားရေး သက်ရောက်မှုများသည် စိန်ခေါ်မှုများနှင့် မတည်ငြိမ်မှုများကို ဖြစ်ပေါ်စေလျက်ရှိသည်။ Trump 2.0 လက်ထက် အမေရိကန်ပထမ မူဝါဒအရ အကောက်ခွန်နှင့် ကုန်သွယ်မှုဆိုင်ရာမူဝါဒနှင့် နိုင်ငံအချင်းချင်းညှိနှိုင်းမှုများသည် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ စီးပွားရေးအားမတည်ငြိမ်မှု၊ ကုန်သွယ်မှုနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုလမ်းကြောင်းများ ပြောင်းလဲခြင်းတို့ကို ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သည်။

အနာဂတ်မျှော်မှန်းချက်

စီးပွားရေးဆက်ဆံရေး ပိုမိုနက်ရှိုင်းလာနိုင်မည်ဖြစ်ခြင်း

RCEP ၏ သက်ရောက်မှုနှင့်အတူ ကုန်သွယ်ရေးနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုသည် ဆက်လက်တိုးပွားလာနိုင်မည် ဖြစ်သည်။

ဒေသတွင်းလုံခြုံရေး ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုနှင့် စိန်ခေါ်မှုများ

အထူးသဖြင့် တောင်တရုတ်ပင်လယ်တွင် အာဆီယံနိုင်ငံများနှင့် တရုတ်အကြား မယုံကြည်မှုများ ဆက်ရှိနေဦးမည်ဖြစ်ပြီး လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို ကန့်သတ်ထားနိုင်သည်။

အာဆီယံဗဟိုပြုမှု၏ စိန်ခေါ်မှုများ

ထရမ်အုပ်ချုပ်ရေးသည် ဒေသတွင်းအဖွဲ့အစည်းများနှင့် နိုင်ငံစုံစနစ် (Multilateralism) အား အားပေးမှုမရှိပါမူ အာဆီယံအနေဖြင့် တရုတ်နိုင်ငံနှင့် အမေရိကန်နိုင်ငံတို့ အကြားတွင် ချိတ်ဆက်ပေးနိုင်သည့် စွမ်းရည်ကျဆင်းသွားနိုင်သည့် စိန်ခေါ်မှုများ တည်ရှိနေပါသည်။

Trump Administration 2.0 ကာလအတွင်း အာဆီယံ-တရုတ် ဆက်ဆံရေးသည် စီးပွားရေးဘက်မှာ ပိုမိုနီးကပ်လာနိုင်သော်လည်း ဒေသတွင်းလုံခြုံရေးနှင့် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ စိန်ခေါ်မှုများကြောင့် ထိုနီးကပ်မှုသည် အပြည့်အဝမဖြစ်နိုင်သေးသည့်အနေအထားဖြစ်ကြောင်း သုံးသပ်ပါသည်။ အာဆီယံနိုင်ငံများ၏ အဓိကဦးတည်ချက်မှာ နှစ်ဖက်စလုံးမှ အကျိုးအမြတ်ရယူပြီး ၎င်းတို့၏ အချုပ်အခြာအာဏာနှင့် ဒေသတွင်းငြိမ်းချမ်းရေးကို ကာကွယ်နိုင်ရေးအတွက် Balancing Act အရ ဆောင်ရွက်ရန် ကြိုးပမ်းနေခြင်းပင်ဖြစ်သည်။

နိဂုံး

၂၀၃၀ ပြည့်နှစ် အာဆီယံ-တရုတ် မဟာဗျူဟာမြောက် မိတ်ဖက်ဆက်ဆံရေးမျှော်မှန်းချက်သည် ရေရှည်ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုအတွက် ပုံစံတစ်ခုအဖြစ် ဆောင်ရွက်ပေးပြီး ဒေသတွင်းစိန်ခေါ်မှုများကို ဖြေရှင်းခြင်းနှင့် မျှဝေကြွယ်ဝချမ်းသာမှုကို မြှင့်တင်ခြင်းနှင့်အတူ နှစ်နိုင်ငံဆက်ဆံရေးကို အဆင့်သစ်သို့ မြှင့်တင်ရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။ ဤမဟာဗျူဟာမြောက်

မိတ်ဖက်ဆက်ဆံရေးသည် အရှေ့တောင်အာရှ၏ အနာဂတ်နှင့် တရုတ်နိုင်ငံနှင့် ၎င်း၏ ဆက်ဆံရေးကို ပုံဖော်ရာတွင် အရေးပါသော အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်လိမ့်မည်ဟု မျှော်လင့် ရပေသည်။

ဒေါက်တာဝါဝါမောင်

- Ref: - China-ASEAN Trade and Investment Relations, Arendse HuldReading, August9,2024, China-ASEAN Trade and Investment Relations
- China-ASEAN Trade and Investment Relations, China-ASEAN Trade and Investment Relations
 - External Trade Focus: ASEAN-China Relations in a Rebalanced World
 - Published on 24/11/2025, External Trade Focus: ASEAN-China Relations in a Rebalanced World - ASEAN EXCHANGES
 - china-asean strategic partnership vision 2030, ASEAN-China-Strategic-Partnership-Vision-2030.pdf

တရားရုံးချုပ်၊ နယ်မြေတည်တံ့မှုကို လေးစားရန်၊ မကျူးကျော်ကြရန်၊ ပြည်တွင်းရေးကို ဝင်ရောက်မစွက်ဖက်ကြရန်၊ အငြင်းပွားမှုများကို ငြိမ်းချမ်းစွာဖြေရှင်းကြရန် စသော အခြေခံမူများကို လိုက်နာကြရန် စာချုပ်တွင် ဖော်ပြထားသည်။”

၂၀၁၆

“နိုင်ငံတိုင်း၏ အချုပ်အခြာအာဏာ၊ လွတ်လပ်ရေးနှင့်
နယ်မြေတည်တံ့မှုကို လေးစားရန်၊
မကျူးကျော်ကြရန်၊ ပြည်တွင်းရေးကို ဝင်ရောက်မစွက်ဖက်ကြရန်၊
အငြင်းပွားမှုများကို ငြိမ်းချမ်းစွာဖြေရှင်းကြရန် စသော အခြေခံမူများကို
လိုက်နာကြရန် စာချုပ်တွင် ဖော်ပြထားသည်။”

ဓာတ်ပုံ-အင်တာနက်

နိဒါန်း

မျက်မှောက်ကာလ နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေးကို ဗဟုဝင်ရိုးစနစ်ဟု မှတ်ယူပြောဆို ရေးသားနေကြသည်ကို တွေ့မြင်ရသည်။ အမေရိကန်နှင့်တရုတ်တို့သည် အဓိကဝင်ရိုးကြီးများ၊ နိုင်ငံကြီးများအဖြစ် ရပ်တည်နေကြပြီး ရုရှား၊ အိန္ဒိယ၊ အီးယူ၊ အေယူနှင့် အာဆီယံတို့ကို အခြားအရေးပါသော ဝင်ရိုးများအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုထားသည်။ ထို့ပြင် ၂၁ ရာစုကို အာရှ ရာစုဟု ပြောစမှတ်ပြုပြီး အာရှဒေသ၏ အရေးပါသော အနေအထားကို သတိထားလျက် ရှိသည်။ ယခုဆောင်းပါးတွင် ဝင်ရိုးကြီးနှင့် ဝင်ရိုးလေးဟု ပြောနိုင်သော တရုတ်နိုင်ငံနှင့် အာဆီယံအဖွဲ့တို့၏ ဆက်ဆံရေးများကို အကျဉ်းလေ့လာလိုပါသည်။ စစ်အေးလွန်ခေတ် တစ်နည်းဆိုသော် ၁၉၉၀ ပြည့်လွန်နှစ်များတွင် မြင်တွေ့ခဲ့ရသော အာဆီယံ-တရုတ် ဆက်ဆံရေးများကို လေ့လာကြည့်မည် ဖြစ်ပါသည်။

စစ်အေးလွန်ခေတ်ဦးပိုင်း

၁၉၉၀ ပြည့်လွန်နှစ်ဦးပိုင်းကာလတွင် တရုတ်နှင့်အာဆီယံအဖွဲ့တို့သည် မည်သို့ ရပ်တည်သနည်း။ တရုတ်နိုင်ငံသည် ၁၉၈၀ ပြည့်လွန် ဆယ်စုနှစ်တစ်ခုလုံးတွင် စီးပွား ပြုပြင်ရေးလုပ်ငန်းကို ဦးစားပေးဆောင်ရွက်ခဲ့ရာ ၁၉၉၀ ပြည့်လွန် နှစ်ဦးပိုင်းရောက်ချိန်တွင် အခြားနိုင်ငံများက အသိအမှတ်ပြုလာရသည်အထိ အောင်မြင်မှုများ ရလာသည်။ အာဆီယံ အဖွဲ့အနေဖြင့် ၁၉၈၀ ပြည့်လွန်ဆယ်စုနှစ်များတွင် ကမ္ဘောဒီးယားပြဿနာကို ဖြေရှင်းရန် ကြိုးစားရင်း အဖွဲ့၏ စည်းလုံးမှုကို တည်ဆောက်နိုင်ခဲ့သည်။ တစ်ပြိုင်နက်တည်းပင် တရုတ်

နိုင်ငံနှင့် ခင်မင်သော ဆက်ဆံရေးများကို ထူထောင်နိုင်ခဲ့သည်။ ယင်းတို့ကို အခြေခံပြီး ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်၊ ဇူလိုင်လတွင် အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံ၊ နိုဝင်ဘာလတွင် စင်ကာပူနိုင်ငံတို့သည် တရုတ်နိုင်ငံနှင့် တရားဝင်သံတမန်ဆက်ဆံရေးများကို ထူထောင်သည်။ (၁၉၇၄-၇၅ ခုနှစ် ကတည်းက မလေးရှား၊ ထိုင်းနှင့် ဖိလစ်ပိုင်နိုင်ငံများသည် တရုတ်နှင့် သံတမန်ဆက်ဆံရေး များကို ထူထောင်ပြီးဖြစ်သည်။)

၁၉၉၀ ပြည့်လွန်နှစ်များ

၁၉၉၀ ပြည့်လွန်နှစ်များတွင် တရုတ်နိုင်ငံသည် စီးပွားရေးပြုပြင်မှုများကို ဆက်လက် ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများနှင့် ချစ်ခင်စွာဆက်ဆံရေးမူဝါဒ (Good Neighborliness) ကို ချမှတ်အကောင်အထည်ဖော်ခဲ့သည်။ ထိုအချိန်တွင် အာဆီယံအဖွဲ့ဝင် နိုင်ငံများအနေဖြင့်လည်း စီးပွားတိုးတက်ရေးကို ဦးစားပေးထားသည်။ တစ်ပြိုင်နက်တည်း ဆိုသလိုပင် အာဆီယံသည် အရှေ့တောင်အာရှရှိ နိုင်ငံများအားလုံးအာဆီယံအဖွဲ့ဝင်ဖြစ်ရေးကို ကြိုးပမ်းခဲ့သည်။ ၁၉၉၅ ခုနှစ်တွင် ဗီယက်နမ်၊ ၁၉၉၇ ခုနှစ်တွင် မြန်မာနှင့်လာအို၊ ၁၉၉၉ ခုနှစ်တွင် ကမ္ဘောဒီးယားတို့သည် အဖွဲ့ဝင်အသစ်များဖြစ်လာသည်။ ယင်းသို့ဖြင့် အာဆီယံ ၁၀ နိုင်ငံ ဖြစ်လာသည်။ (၁၉၈၄ ခုနှစ်တွင် ဘရူနိုင်းနိုင်ငံသည် အဖွဲ့ဝင်ဖြစ်ခဲ့သည်။)

၁၉၉၇ ခုနှစ်တွင် အာရှဘဏ္ဍာရေးအကျပ်အတည်းကြုံတွေ့ရပြီး ယင်းအကျပ်အတည်းတွင် တရုတ်နိုင်ငံက အကူအညီ အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၄ ဘီလီယံကို အာဆီယံနိုင်ငံများ အထူးသဖြင့် ထိုင်းနှင့် အင်ဒိုနီးရှားတို့အား ပေးအပ်ခဲ့သည်။ ထို့ပြင် Chaingmai Initiative ခေါ် အစီအစဉ်သစ်တွင် တရုတ်၏ဦးဆောင်မှုဖြင့် ငွေကြေးအကျပ်အတည်းကို ကျော်လွှားနိုင်ခဲ့ကြသည်။ အာဆီယံ၏ နိုင်ငံခြားဆက်ဆံရေးတွင် အာဆီယံအပေါင်း ၃ ဟုခေါ်သော တရုတ်၊ ဂျပန်၊ တောင်ကိုရီးယားတို့နှင့် ဆက်ဆံရေးယန္တရားကို တည်ဆောက်ခဲ့သည်။ တရုတ်-အာဆီယံ နှစ်ဖက် ကုန်သွယ်မှုတန်ဖိုးသည် ၁၉၉၁ ခုနှစ်တွင် ဒေါ်လာ ၃၀ ဘီလီယံ မှ ၁၉၉၈ ခုနှစ်တွင် ၆၀ ဘီလီယံအထိ တိုးတက်ခဲ့သည်။

၂၀၀၀ ပြည့်လွန်နှစ်များ

သမ္မတဟူကျင်တောင် အစိုးရလက်ထက် (၂၀၀၃-၂၀၁၃)တွင် တရုတ်နိုင်ငံသည် Peaceful Development မူဝါဒဖြင့် စီးပွားတိုးတက်ရေးကို ဆက်လက်ဦးစားပေးခဲ့သည်။ ၂၀၀၁ ခုနှစ်တွင် တရုတ်နိုင်ငံသည် ကမ္ဘာ့ကုန်သွယ်မှုအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံဖြစ်လာပြီး နိုင်ငံတကာ ကုန်သွယ်မှုများကို တိုးချဲ့သည်။ ၂၀၀၂ ခုနှစ်တွင် တရုတ်နှင့် အာဆီယံတို့သည် Framework Agreement on Comprehensive Economic Cooperation ကို သဘောတူညီနိုင်ပြီး လွတ်လပ်သော ကုန်သွယ်မှု ထူထောင်နိုင်ရေးကို ဦးတည်ကြိုးပမ်းသည်။ နှစ်ဖက် ကုန်သွယ်မှု တန်ဖိုးသည် ၂၀၀၉ ခုနှစ်တွင် ၁၀၀ ဘီလီယံအထိ တိုးတက်ခဲ့သည်။

တရုတ်နှင့်အာဆီယံအဖွဲ့အကြား စီးပွားကုန်သွယ်မှုများ တိုးချဲ့နေစဉ်မှာပင် တောင် တရုတ်ပင်လယ်အတွင်း ကျွန်းစုများနှင့် ရေပြင်ပိုင်နက် အငြင်းပွားမှုများဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။ အထင်ရှားဆုံးဖြစ်ရပ်မှာ Mischief အငြင်းပွားမှုဖြစ်ပြီး တရုတ်၏နယ်ချဲ့မှုဟု ရှုမြင်ကြသည်။

တစ်ပြိုင်နက်တည်း တရုတ်၏ ခြိမ်းခြောက်မှုဟုလည်း ဆိုကြသည်။ သို့သော် နှစ်ဖက်စလုံးက ငြိမ်းချမ်းစွာ ဖြေရှင်းနိုင်ရန် ကြိုးစားရင်း ၂၀၀၂ ခုနှစ်တွင် DOC (Declaration on the Conduct of Parties in the South China Sea) ကို ရရှိခဲ့သည်။ ထိုမှတစ်ဆင့် နှစ်ဖက်စလုံးက လက်ခံနိုင်သော COC (Code of Conduct) မှုကြမ်းတစ်ခု ရေးဆွဲနိုင်ရေးကို ကြိုးပမ်းခဲ့ကြသည်။

၂၀၀၃ ခုနှစ်တွင် တရုတ်နိုင်ငံက အာဆီယံအဖွဲ့၏ ချစ်ကြည်ရေးနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးစာချုပ် (Treaty of Amity and Cooperation - TAC) ကို ပါဝင်လက်မှတ်ရေးထိုးသည်။ ယင်းစာချုပ်တွင် ပါဝင်လက်မှတ်ရေးထိုးခြင်းသည် နိုင်ငံရေးအရများစွာ အရေးကြီးသည်။ နိုင်ငံတိုင်း၏ အချုပ်အခြာအာဏာ၊ လွတ်လပ်ရေးနှင့်နယ်မြေတည်တံ့မှုကို လေးစားရန်၊ မကျူးကျော်ကြရန်၊ ပြည်တွင်းရေးကို ဝင်ရောက်မစွက်ဖက်ကြရန်၊ အငြင်းပွားမှုများကို ငြိမ်းချမ်းစွာဖြေရှင်းကြရန် စသော အခြေခံမူများကို လိုက်နာကြရန် စာချုပ်တွင် ဖော်ပြထားသည်။

TAC သို့ တရုတ်နိုင်ငံ ပါဝင်လက်မှတ်ရေးထိုးခြင်းသည် နှစ်ဖက် နိုင်ငံရေး၊ လုံခြုံရေးဆက်ဆံမှုများကို ဆောင်ရွက်ရန် အခြေခံကောင်းများကို ဖြစ်စေခဲ့သည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် နှစ်ဖက် စီးပွားကုန်သွယ်မှုများ တိုးချဲ့နေခြင်းမှ နိုင်ငံရေး၊ လုံခြုံရေးကိစ္စများတွင် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်နိုင်ရန် လမ်းပွင့်လာခြင်းဖြစ်သည်။

၂၀၀၀ ပြည့်လွန်နှစ်ဦးပိုင်းတွင် အာဆီယံအဖွဲ့သည် အာဆီယံချာတာရေးဆွဲရေးကို ဆောင်ရွက်ခဲ့ရာ ၂၀၀၇ ခုနှစ်တွင် အာဆီယံချာတာကို ရေးဆွဲအတည်ပြုနိုင်ပြီး ၂၀၀၈ ခုနှစ်တွင် စတင် အာဏာသက်ဝင်ခဲ့သည်။ အာဆီယံချာတာ၏ အနှစ်ချုပ်မှာ အာဆီယံအဖွဲ့ကို တစ်ခုတည်းသော အသိုက်အဝန်းအဖြစ် တည်ဆောက်ရန်၊ ဒေသတွင်း နိုင်ငံခြားဆက်ဆံရေးများတွင် အာဆီယံအဖွဲ့ကဦးဆောင်နိုင်သော အာဆီယံဗဟိုပြု အချက်အချာဖြစ်ရေး (ASEAN Centrality) ကို အကောင်အထည်ဖော်ရန် ဖြစ်သည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် အာဆီယံသည် အရှေ့တောင်အာရှဒေသတွင်း ဆက်ဆံရေးတွင် မိမိကိုယ်ကိုယ် ဝင်ရိုးတစ်ခုအဖြစ် အောင်မြင်စွာ ဖန်တီးတည်ဆောက်ခြင်းဖြစ်သည်။

၂၀၁၀ ပြည့်လွန်နှစ်ကာလများ

၂၀၁၀ ပြည့်လွန်နှစ်ကာလတွင် အာဆီယံ-တရုတ် ဆက်ဆံရေးများ၏ ပြောင်းလဲမှုများကို တွေ့မြင်ရသည်။ ၂၀၁၃ ခုနှစ်၊ မေလတွင် သမ္မတရှီကျင့်ဖျင်အစိုးရသည် နောင်တွင် BRI (Belt and Road Initiative) ဟု နာမည်ကြီးသော စီမံကိန်းကို ကြေညာသည်။ တရုတ်နိုင်ငံက အာရှအလယ်ပိုင်းမှတစ်ဆင့် ဥရောပအရှေ့ပိုင်းဒေသအထိ ကုန်းလမ်းကြောင်း၊ အရှေ့တောင်အာရှနှင့် တောင်အာရှမှတစ်ဆင့် အာဖရိက အရှေ့ဘက်အထိ ပင်လယ်ရေလမ်းကြောင်း တည်ဆောက်ရေး ဖြစ်သည်။ တစ်ပြိုင်နက်တည်း တရုတ်နိုင်ငံမှ အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံအားလုံးနှင့် ဆက်သွယ်ရေးကွန်ရက် ထူထောင်ရေး ဖြစ်သည်။

တရုတ်နိုင်ငံက အဆိုပါ BRI စီမံကိန်းဖြင့် စီးပွားတိုးချဲ့ရာတွင် အာဆီယံနိုင်ငံများသည် အခြေခံနေရာဒေသအဖြစ် ပါဝင်သည်။ အာဆီယံနိုင်ငံများက စီးပွားတိုးတက်ရေးအတွက်

လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေး၊ ဆိပ်ကမ်းများဆောက်လုပ်ရေး စသော လုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်နေချိန်ဖြစ်သည်။ ယင်းလိုအပ်ချက်များကို တရုတ်၏ BRI စီမံကိန်းဖြင့် အကောင်အထည်ဖော်ရန်အတွက် လိုအပ်သောငွေကြေးရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများနှင့်အတတ်ပညာကို တရုတ်နိုင်ငံက အဓိကထည့်ဝင်ဆောင်ရွက်ပေးမည်ဖြစ်သည်။ တရုတ်ဘက်က စီမံကိန်းအကြီးစားများကို အလျင်အမြန်ဆောင်ရွက်လိုပြီး အာဆီယံနိုင်ငံများဘက်က တရုတ်၏ ချေးငွေများဖြင့် ဆောင်ရွက်ရမည်ဖြစ်ခြင်းကြောင့် ကြေးမြီဒဏ် ပိနေမည်ကို စိုးရိမ်နေခဲ့ကြသည်။

၂၀၂၀ ပြည့်လွန်နှစ်ကာလများ

တရုတ်သမ္မတနိုင်ငံကျင့်ဖျင့်သည် ၂၀၂၀ ပြည့်လွန်နှစ်များတွင် BRI စီမံကိန်းကြီးများကို လက်တွေ့ အမှန်တကယ် အကောင်အထည်ဖော်နိုင်ရေးကို အားစိုက်ကြိုးပမ်းသည်။ လာအိုနိုင်ငံတွင် အမြန်ရထားလမ်းဖောက်လုပ်ရေးကို ဆောင်ရွက်နိုင်သောကြောင့် တရုတ်နိုင်ငံနှင့် သာမက ထိုင်းနိုင်ငံနှင့်ပါ လျင်မြန်စွာ ကူးသန်းရောင်းဝယ်နိုင်လာသည်။ တစ်ပြိုင်နက်တည်း လိုပင် အင်ဒိုနီးရှားတွင် ဂျာကာတာ-ဘာလီ အမြန်ရထားလမ်းဖောက်လုပ်ရေးမှာ အကောင်အထည် ပေါ်လာသည်။

ထို့ပြင် တရုတ်နှင့်အာဆီယံတို့သည် ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ်တွင် Comprehensive Strategic Partnership သဘောတူညီချက်ကို ရရှိခဲ့သည်။ ယင်းမှာ တရုတ်နိုင်ငံသည် အာဆီယံ၏ အကြီးဆုံး ကုန်သွယ်ဖက်ဖြစ်သည်ကို အသိအမှတ်ပြုခြင်းဖြစ်ပြီး Regional Comprehensive Economic Partnership ဘောင်အတွင်း စီးပွားဆက်ဆံရေးများတိုးချဲ့ရေးကိုသာမက ဒေသတွင်း တည်ငြိမ်ရေးနှင့် ဆက်ဆံရေးအပြောင်းအလဲများတွင် အာဆီယံ၏ အရေးပါမှုကို အသိအမှတ်ပြုကြောင်း၊ အာဆီယံ-တရုတ် ဆက်ဆံရေးများသည် စီးပွားရေး၊ နိုင်ငံရေးနှင့် လုံခြုံရေး နယ်ပယ်အသီးသီးတွင် တိုးတက်လာပြီး နှစ်ဦးနှစ်ဖက် အကျိုးရှိကြောင်း၊ ရေရှည် ဒေသတွင်းတည်ငြိမ်မှုရေးနှင့် စိန်ခေါ်မှုများကို အတူတကွ ရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းကြရန် စသည်ဖြင့် ဖော်ပြထားသည်။

လေ့လာတွေ့ရှိချက်များ

အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများသည် ၁၉၉၀ ပြည့်လွန်နှစ်များတွင် စီးပွားတိုးတက်ရေးကို ဦးစားပေး ဆောင်ရွက်ခဲ့ကြသည်။ ထို့ပြင် အာဆီယံအဖွဲ့ကို တိုးချဲ့ဖွဲ့စည်းနိုင်ရေးကို ဆောင်ရွက်ခဲ့ရာ ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်အကုန်တွင် အာဆီယံအဖွဲ့ဝင် ၁၀ နိုင်ငံဖြစ်လာသည်။ အာဆီယံအဖွဲ့ကို တိုးချဲ့ခြင်းမှာ စီးပွားတိုးချဲ့တည်ဆောက်နိုင်ရန် ရည်ရွယ်ခဲ့သည့်အပြင် အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံငယ်များအနေဖြင့် အချင်းချင်း စည်းလုံးစွာ နေထိုင်နိုင်မှသာလျှင် ပြင်ပနိုင်ငံကြီးများ၏ ဝင်ရောက်စွက်ဖက်မှုနှင့် လွှမ်းမိုးကြီးစိုးမှုကို တားဆီးနိုင်မည်ဟု ယုံကြည်သောကြောင့် ဖြစ်သည်။

၂၀၀၀ ပြည့်လွန်နှစ်တွင် တစ်နည်းအားဖြင့် ၂၁ ရာစုအစပိုင်းတွင် အာဆီယံချာတာရေးဆွဲရေးကို ဆောင်ရွက်ခဲ့ရာ ၂၀၀၇ ခုနှစ်တွင် ချာတာကို အတည်ပြုနိုင်ခဲ့ပြီး ၂၀၀၈ ခုနှစ်တွင် အာဏာသက်ဝင်လာခဲ့သည်။ ချာတာအရ အာဆီယံနိုင်ငံများသည် တစ်ခုတည်းသော

အမြင်ဖြင့် တစ်ခုတည်းသော အသိုက်အဝန်းတစ်ခု တည်ဆောက်ရေးကို ဆောင်ရွက်ကြရန်၊ ဒေသတွင်းရေးရာများတွင် အာဆီယံဗဟိုပြုအချက်အချာကျရေးကို အကောင်အထည်ဖော်ရန် ရည်မှန်းသည်။ ယင်းသို့ဖြင့် အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများသည် စီးပွားတိုးတက်မှုများ ရရှိခဲ့သည့်အပြင် အာဆီယံအဖွဲ့အနေဖြင့်လည်း ၂၀၁၀ ပြည့်လွန်နှစ်များတွင် ဒေသရေးရာများတွင် အရေးကြီးသော အဖွဲ့အစည်းကြီးဖြစ်လာသည်။ ဝင်ရိုးတစ်ခုအဖြစ် ရပ်တည်နိုင်သည်။

စစ်အေးလွန်ခေတ် တရုတ်နိုင်ငံ၏ နိုင်ငံခြားဆက်ဆံရေးကို ပိုင်းခြားကြည့်ရာတွင် သမ္မတ ကျန်ဇီမင်း လက်ထက်(၁၉၉၃-၂၀၀၃) တွင် စီးပွားပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးများကို ငြိမ်းချမ်းစွာ ဆက်လက်ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် အိမ်နီးချင်းကောင်းနိုင်ငံခြားဆက်ဆံရေးမူဝါဒ (Good Neighborliness) ကို ချမှတ်ခဲ့သည်။ သမ္မတ ဟူကျင်တောင်လက်ထက် (၂၀၀၃-၂၀၁၃) တွင် ငြိမ်းချမ်းစွာတိုးတက်ရေး (Peaceful Development) မူဝါဒဖြင့် စီးပွားတိုးတက်မှုများကို ခိုင်မာအောင် ဆက်လက်ကြိုးစားခဲ့သည်။ ၂၀၁၃ ခုနှစ်တွင် အာဏာရလာသော သမ္မတ ရှီကျင့်ဖျင်လက်ထက်တွင် အဓိကနိုင်ငံကြီးဖြစ်ရေး (Major Country) မူဝါဒကို အကောင်အထည်ဖော်သည်။ စီးပွားတိုးတက်မှုနှင့်အတူ စစ်ရေးအင်အား တည်ဆောက်မှုများကို အားစိုက်ဆောင်ရွက်ပြီး ဒေသတွင်းနှင့် နိုင်ငံတကာရေးရာတွင် အင်အားကြီးနိုင်ငံအဖြစ် ရပ်တည်နိုင်ရန် ကြိုးစားခဲ့သည်။ BRI စီမံကိန်းကြီးကိုသာမက GDI ၊ GSI ၊ GCI နှင့် GGI အဆိုပြုချက်များဖြင့် နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေးပုံစံအသစ်ကို တည်ဆောက် ဦးဆောင်နိုင်ရန် ကြိုးစားလျက်ရှိသည်။

အထက်ဖော်ပြပါ အာဆီယံ-တရုတ်တို့၏ အသီးသီး တိုးတက်ဖြစ်ထွန်းရေးလမ်းကြောင်းတွင် ဆက်ဆံရေးများကို မည်သို့ မြင်တွေ့ရသနည်း။ မိတ်ဖက်ဆက်ဆံရေးလား။ ရန်ဘက်သဘောဆောင်သလား။ အပြန်အလှန် အကျိုးပြုသော ဆက်ဆံရေးမျိုးလား။

၁၉၉၀ ပြည့်လွန်နှစ်များကတည်းက ကောင်းမွန်သော တရုတ်-အာဆီယံ ဆက်ဆံရေးများသည် စီးပွားကုန်သွယ်မှုများမှသည် နိုင်ငံရေး၊ လုံခြုံရေး၊ ကာကွယ်ရေး အကြောင်းခြင်းရာများကို ဆွေးနွေးခြင်း၊ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်းများ ပြုလုပ်နိုင်သည်အထိ ကျယ်ပြန့်နက်ရှိုင်းလာခဲ့သည်ကို တွေ့မြင်ရသည်။ ၂၀၂၅ ခုနှစ် ပထမ ရှစ်လအထိ နှစ်ဖက်ကုန်သွယ်မှု တန်ဖိုးသည် ဒေါ်လာ ၇၀၀ ဘီလီယံ ရှိကြောင်း၊ နှစ်စဉ် ၉ ဒသမ ၇ ရာခိုင်နှုန်း တိုးတက်နေကြောင်း မှတ်တမ်းတစ်ခုက ဖော်ပြထားသည်။ အာဆီယံဒေသတွင်း တရုတ်၏ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများသည် ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် ဒေါ်လာ ၂၆ ဒသမ ၄ ဘီလီယံကျော် ရှိနေပြီး အမေရိကန်က ၇ ဘီလီယံ၊ တောင်ကိုရီးယားက ၅ ဒသမ ၇ ဘီလီယံ၊ ဂျပန်က ၂ ဒသမ ၄ ဘီလီယံ စုစုပေါင်းထက် ပိုမိုများပြားနေသည်ဟု ဆိုသည်။ လောလောဆယ်တွင် သမ္မတထရမ်၏ အခွန်ကောက်နှုန်းပြောင်းလဲမှုများကြောင့် အာဆီယံဒေသတွင် တရုတ်၏ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများသည် ပိုမိုများပြားလာဦးမည်ဟု မှန်းဆနေကြသည်။ ယင်းသို့ ဘက်စုံ တိုးချဲ့အောင်မြင်လာသော အာဆီယံ-တရုတ် မိတ်ဖက်ဆက်ဆံရေးများမှာ မည်သို့သောအကြောင်းများကို အခြေခံပြီး ဖြစ်ထွန်းလာခဲ့သနည်း။

မိတ်ဖက်နိုင်ငံဟု နှစ်ဦးနှစ်ဖက် အပြန်အလှန်လက်ခံခြင်း

စစ်အေးတိုက်ပွဲကာလတွင် ဒေသကွန်မြူနစ်များအား အကူအညီပေးခဲ့ခြင်းများကို တရုတ်ဘက်က ဖြတ်တောက်ခဲ့ပြီး စစ်အေးလွန်ကာလတွင် အာဏာရအစိုးရများနှင့် ဆက်ဆံရေးများကောင်းမွန်ရန် တရုတ်နိုင်ငံက အားထုတ်ခဲ့သည်။ ၁၉၉၅ ခုနှစ် ဝန်းကျင်တွင် တရုတ်နိုင်ငံသည် စီးပွားတိုးတက်သော နိုင်ငံဖြစ်လာသောကြောင့် Chinese Threat ဟူသော အယူအဆကို အာဆီယံနိုင်ငံအချို့တွင် ဖော်ထုတ်ခဲ့သည်။ ထိုအချိန်တွင် မလေးရှားနိုင်ငံက စီးပွားတိုးတက်နေသော တရုတ်နိုင်ငံကို စီးပွားတိုးတက်ရေးအတွက် မိတ်ဖက်နိုင်ငံအဖြစ် ရှုမြင်ခဲ့သည်။ တရုတ်ကွန်မြူနစ်ရန်ဟု စိုးရိမ်နေခဲ့သော အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံကလည်း တရုတ်နှင့် ဆက်ဆံပြီး စီးပွားတိုးတက်ရန် ကြိုးစားလာခဲ့သည်။ သမိုင်းကြောင်းတွင် မသင့်မတင့် ဖြစ်ခဲ့သော ဗီယက်နမ်နိုင်ငံကလည်း တရုတ်နှင့် စီးပွားရေးဆက်ဆံမှုများဖြင့် တိုးတက် ဖွံ့ဖြိုးရန် ကြိုးစားနိုင်ခဲ့သည်။ ယင်းသို့ နှစ်ဖက်အခြေခံသဘောထားများ ပြောင်းလဲပြီး တရုတ်နိုင်ငံကလည်း အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများကို စီးပွားရေးမိတ်ဖက်အဖြစ် လက်ခံထား သည်။ ယင်းမှာ သိသာထင်ရှားသော အရေးကြီးသော အကြောင်းတစ်ခုဖြစ်သည်။

စီးပွားတိုးတက်ရေးကို ဦးစားပေးခြင်း

၁၉၉၀ ပြည့်လွန်နှစ်များတွင် နှစ်ဖက်စလုံးသည် စီးပွားတိုးတက်ရေးကို ပထမ ဦးစားပေးအဖြစ် သတ်မှတ်ဆောင်ရွက်ကြသည်။ တရုတ်ဘက်က ၁၉၈၀ ပြည့်လွန်နှစ် များတွင် ရရှိထားသော စီးပွားတိုးတက်မှုများကို ဆက်လက်ဖြစ်ထွန်းစေရန် အိမ်နီးချင်း နိုင်ငံများနှင့် ချစ်ခင်ရေးကို အလေးထားခဲ့သည်။ ၂၀၀၀ ပြည့်လွန်နှစ်များ တစ်နည်းဆိုသော် တရုတ်သမ္မတ ဟူကျင်တောင်လက်ထက်တွင် တရုတ်နိုင်ငံက ငြိမ်းချမ်းစွာတိုးတက်ရေးမူ ဝါဒဖြင့် စီးပွားတိုးတက်ရေးကို ဆက်လက် အလေးထားဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ကမ္ဘာ့ကုန်သွယ် ရေးအဖွဲ့သို့ ဝင်ရောက်ခြင်းဖြင့် စီးပွားတိုးတက်မှုအရှိန်ကို မြှင့်တင်နိုင်ခဲ့သည်။ ထို့အတူ အာဆီယံအဖွဲ့နှင့် လွတ်လပ်သောကုန်သွယ်မှုကို တည်ဆောက်နိုင်ခဲ့သည်။ အာဆီယံအဖွဲ့ အနေဖြင့် အာဆီယံချာတာကို အတည်ပြုနိုင်ပြီး နောက်ပိုင်းတွင် နိုင်ငံရေးအရသာမက စီးပွားရေးအရ တစ်ခုတည်းသော အသိုက်အဝန်းတစ်ခုဖြစ်ရေးကို ချမှတ်အကောင်အထည် ဖော်ခြင်းကြောင့် အဖွဲ့ဝင်အချင်းချင်းအကြားတွင်လည်းကောင်း၊ ပြည်ပနိုင်ငံများနှင့် စီးပွားဆက်သွယ်ရာတွင်လည်းကောင်း တိုးတက်ခဲ့သည်။ အာဆီယံနိုင်ငံများ၏စီးပွားဖွံ့ဖြိုးမှု အဆင့်သည် တရုတ်၏ စီးပွားဖွံ့ဖြိုးမှုအဆင့်နှင့် များစွာမကွာခြားသောကြောင့် စီးပွား ကုန်သွယ်ရေး၊ ရင်းနှီးမြုပ်နှံရေး ဆောင်ရွက်ရာတွင် လျင်မြန်သွက်လက်ခဲ့သည်။ အပြန် အလှန် အထောက်အကူ ဖြစ်ခဲ့သည်။

ပြဿနာများကို ငြိမ်းချမ်းစွာ ဖြေရှင်းနိုင်ရန် ကြိုးပမ်းခြင်း

၁၉၉၅-၉၇ ခုနှစ် တွင် တောင်တရုတ်ပင်လယ်အတွင်း အငြင်းပွားမှုများသည် အရေးကြီးလာသည်။ သို့သော် ၂၀၀၃ ခုနှစ်တွင် တရုတ်နိုင်ငံက အာဆီယံ TAC စာချုပ်ကို လက်မှတ်ရေးထိုးပြီး နောက်ပိုင်းတွင် ပြဿနာများကို ငြိမ်းချမ်းစွာဖြေရှင်းကြရန် အခြေခံ

အားဖြင့် သဘောတူထားနိုင်ခဲ့သည်။ တရုတ်ဘက်က အငြင်းပွားနေသော နိုင်ငံများနှင့် နှစ်နိုင်ငံချင်း ဆွေးနွေးဆောင်ရွက်ရေးနည်းလမ်းကို ဦးစားပေးသော်လည်း အာဆီယံအဖွဲ့က အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအတွက် ဦးဆောင်ရပ်တည်ပြီး အာဆီယံ-တရုတ် နှစ်ဖက်ဆွေးနွေးအဖြေ ရှာရေးနည်းလမ်းကို ဖော်ထုတ်သည်။ ယင်းသို့ ကွဲပြားမှုရှိသော်လည်း တောင်တရုတ် ပင်လယ်အတွင်း အရေးကိစ္စများနှင့်ပတ်သက်ပြီး လိုက်နာရမည့် Code of Conduct ရေးဆွဲ လိုက်နာရေးကို ဦးတည်ဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့ကြသည်။

ဒီမိုကရေစီနှင့် လူ့အခွင့်အရေးများကို ဦးစားမပေးခြင်း

စစ်အေးလွန်ကာလတွင် အမေရိကန်က ၎င်း၏နိုင်ငံခြားဆက်ဆံရေးများတွင် ဒီမိုကရေစီနှင့် လူ့အခွင့်အရေးအကြောင်းအရာများနှင့် ဆက်စပ်ထားသည်။ ဥပမာ - ထိုင်းနိုင်ငံ တွင် ၂၀၀၆ ခုနှစ်နှင့် ၂၀၁၄ ခုနှစ်များတွင် စစ်ဘက်အာဏာသိမ်းခြင်းကြောင့် အမေရိကန်က ရှိရင်းစွဲ ဆက်ဆံရေးလုပ်ငန်းအချို့ကို ဖြတ်တောက်ခြင်း၊ လျှော့ချခြင်းများ ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ထို့ပြင် ထိုင်းနိုင်ငံက ပြဋ္ဌာန်းထားသော ဘုရင်စနစ်ကာကွယ်ရေးဥပဒေများကို ပြစ်တင်ဝေဖန်ခဲ့ သည်။ အလားတူပင် မလေးရှား၊ စင်ကာပူ၊ အင်ဒိုနီးရှားနိုင်ငံတို့၏ ဒီမိုကရေစီနှင့် လူ့အခွင့် အရေးကိစ္စများကို ဝေဖန်လေ့ရှိသည်။ ထိုအချိန်တွင် တရုတ်နိုင်ငံအနေဖြင့် အာဆီယံ နိုင်ငံများ၏ နိုင်ငံရေးစနစ်များကို ဝေဖန်ပြစ်တင်ခြင်းမပြုဘဲ ဆက်ဆံခဲ့သည်။ ဒီမိုကရေစီနှင့် လူ့အခွင့်အရေးကိစ္စများသည် သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံများ၏ပြည်တွင်းရေးကိစ္စများသာဖြစ်သည်ဟု မှတ်ယူထားပြီး တရုတ်နိုင်ငံနှင့် ဆက်ဆံရေးများကို မထိခိုက်ရန် ဂရုစိုက်ဆောင်ရွက်သည်။ အာဆီယံနိုင်ငံများအနေဖြင့် ပြည်တွင်းရေး ဝင်ရောက်မစွက်ဖက်ရေးမူကို အခိုင်အမာ ကိုင်စွဲ ထားသည်။ ယင်းသို့ အခြေခံ နိုင်ငံရေးသဘောထားများ တူညီခြင်းသည် နှစ်ဖက်မိတ်ဖက် ဆက်ဆံရေးကို ဖြစ်ထွန်းစေသည်။

လုံခြုံရေး၊ ကာကွယ်ရေးပူးပေါင်းမှုများ ဖြစ်ထွန်းလာခြင်း

စီးပွားကုန်သွယ်မှု ပူးပေါင်းမှုများနှင့် နှိုင်းယှဉ်လျှင် အာဆီယံ-တရုတ်ဆက်ဆံရေး များတွင် လုံခြုံရေး၊ ကာကွယ်ရေး ဆက်ဆံမှုများမှာ နည်းပါးနေခဲ့သည်။ သို့သော် စီးပွား ကုန်သွယ်မှုဆက်ဆံရေးများ တိုးချဲ့ကောင်းမွန်လာသည်နှင့်အမျှ နိုင်ငံရေး၊ လုံခြုံရေးရာ များတွင် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်လာသည်ကို တွေ့မြင်ရသည်။ ၂၀၀၃ ခုနှစ်တွင် တရုတ်နိုင်ငံက အာဆီယံ TAC ကို လက်မှတ်ရေးထိုးပြီး နောက်ပိုင်းတွင် လုံခြုံရေး၊ ကာကွယ်ရေးကိစ္စ များကို ဆွေးနွေးဆောင်ရွက်နိုင်သည်။ ၂၀၀၄ ခုနှစ်တွင် သမားရိုးကျမဟုတ်သော လုံခြုံရေးကိစ္စ များကို ဆွေးနွေးလာပြီး ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ်တွင် ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးများ အစည်းအဝေးကို ကျင်းပနိုင်သည်။ ၂၀၁၈ ခုနှစ်တွင် ASEAN-China Strategic Partnership Vision 2030 ကို ချမှတ်ပြီး လုံခြုံရေး၊ ကာကွယ်ရေးနယ်ပယ် ပူးပေါင်းမှုများ ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ တရုတ်နှင့် အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအကြား နှစ်နိုင်ငံချင်း ပူးတွဲစစ်ရေးလေ့ကျင့်မှုများကို ဆောင်ရွက် နိုင်သည်။

“အာဆီယံနှင့် တရုတ်နိုင်ငံတို့သည် စစ်အေးလွန်ကာလတွင် စီးပွားရေးကို ဦးစားပေး ဆက်ဆံခြင်းဖြင့် မိတ်ဖက်ဆက်ဆံရေးကို တည်ဆောက်ထားသည်ဟု ဆိုနိုင်သည်။”

နိဂုံးသုံးသပ်ချက်

စစ်အေးလွန်ကာလကို ၁၉၉၀ ပြည့်လွန်နှစ်များမှ စတင်သည်ဟု ပြောဆိုကြသည်။ သို့ဖြစ်သောကြောင့် စစ်အေးလွန်ကာလသည် ၃၅ နှစ်တာကာလသာ ရှိသေးသဖြင့် သမိုင်းစဉ်အရ တိုတောင်းသော ကာလအပိုင်းအခြားတစ်ခုသာဖြစ်သည်။ ထိုကာလအတွင်း ၁၉၉၀ ပြည့်လွန်နှစ်များမှ ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ်များအထိ နှစ်ပေါင်း ၂၀ ကြာကာလကို အမေရိကန်တစ်နိုင်ငံတည်းဦးဆောင်သော ဧကဝင်ရိုးစနစ် ထွန်းကားသော ကာလဟု ဆိုကြသည်။ ၂၀၁၀ ပြည့်လွန်နှစ်များတွင် တရုတ်နိုင်ငံသည် ကမ္ဘာ့အင်အားကြီးနိုင်ငံအဖြစ် အထင်အရှား ရပ်တည်လာသည်။ ထို့အတူ ရုရှား၊ အိန္ဒိယ၊ အိန္ဒိယ၊ ဂျပန်၊ ဘရာဇီးနိုင်ငံများနှင့် အိန္ဒိယ၊ အာဆီယံ၊ အေယူ စသော နိုင်ငံ/အဖွဲ့အစည်းများသည်လည်း နိုင်ငံတကာရေးရာများ အထူးသဖြင့် သက်ဆိုင်ရာဒေသရေးရာများတွင် များစွာအရေးပါသော နိုင်ငံ/အဖွဲ့အစည်းများ ဖြစ်လာသည်။ ယင်းသို့ဖြင့် ၂၀၁၅ ခုနှစ်ဝန်းကျင်မှစပြီး နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေးသည် ဗဟုဝင်ရိုးစနစ်အဖြစ် ရှုမြင်သုံးသပ်ကြသည်။

အမေရိကန်နှင့် တရုတ်အားပြိုင်မှု မထင်ရှားသော ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်ကာလမှ ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ်အထိ ကာလတွင် အာဆီယံ၏ အရေးပါမှုမှာ မသိသာ မထင်ရှားဘဲ ဖြစ်နေခဲ့သည်။ ၂၀၁၀ ပြည့်လွန်နှစ်နောက်ပိုင်းတွင် အမေရိကန်-တရုတ်အားပြိုင်မှုများသည် ထင်ရှားလာသည်။ ၂၀၂၀ ပြည့်လွန်နှစ်ကာလတွင် အမေရိကန်က ဦးဆောင်ပြီး AUKUS ၊ QUAD စသော အစီအစဉ်များ၊ အင်ဒို-ပစိဖိတ် အယူအဆများလည်း ပေါ်ထွက်လာခဲ့သည်။ ထိုအခြေအနေတွင် အာဆီယံက အင်ဒို-ပစိဖိတ် ဒေသဆိုင်ရာ အာဆီယံအယူအဆကို ဖော်ထုတ်ပြီး ASEAN Centrality: ASEAN Unity စသော အယူအဆများဖြင့် ဒေသတွင်း အရေးပါသောဝင်ရိုးအဖြစ် ရပ်တည်နိုင်ရန် ကြိုးစားခဲ့သည်။

လောလောဆယ်အားဖြင့် အမေရိကန်နှင့် တရုတ် နှစ်ဖက်စလုံးက ASEAN Centrality ကို အသိအမှတ်ပြုပါသည်ဟု ပြောဆို၍ အာဆီယံကို အပြိုင်

စည်းရုံးနေသည်။ အာဆီယံကလည်း အမေရိကန်နှင့် တရုတ်၏ အားပြိုင်မှုကြားတွင် လွတ်လပ်စွာ ရပ်တည် နိုင်ရန် နှစ်ဖက်ထိန်းညှိသော ဆက်ဆံရေးနည်းလမ်းများ (Hedging) ဖြင့် ကြိုးစားနေရသည်။

အာဆီယံနှင့် တရုတ်နိုင်ငံတို့သည် စစ်အေးလွန်ကာလတွင် စီးပွားရေးကို ဦးစား ပေးဆက်ဆံခြင်းဖြင့် မိတ်ဖက်ဆက်ဆံရေးကို တည်ဆောက်ထားသည်ဟု ဆိုနိုင်သည်။ အာဆီယံ-တရုတ်ဆက်ဆံရေးကို မိတ်ဖက်ဆက်ဆံရေးဟု အကဲဖြတ်လျှင် ဝင်ရိုးကြီး အမေရိကန်နှင့် အာဆီယံဆက်ဆံရေးကို မည်သို့အမည်တပ်ပေးနိုင်သနည်း။ အမေရိကန်သည် အာဆီယံနိုင်ငံများ၏ စီးပွားရေးတွင် တရုတ်နိုင်ငံနည်းတူ အရေးကြီးသော စီးပွားရေး မိတ်ဖက်နိုင်ငံကြီးဖြစ်သည်။

တောင်တရုတ်ပင်လယ်တွင်း အငြင်းပွားမှုများတွင် တရုတ်နှင့် အာဆီယံနိုင်ငံ အချို့ သည် ပြိုင်ဘက်သဖွယ် ဖြစ်နေသည်။ အမေရိကန်သည် တရုတ်နှင့်အငြင်းပွားနေသော အာဆီယံနိုင်ငံများဘက်တွင် အထင်အရှားမရပ်တည်ဘဲ လွတ်လပ်စွာ ပင်လယ်ရေကြောင်း သွားလာနိုင်ရေး အခြေခံရပ်တည်ချက်ကိုသာ ဦးစားပေးနေလျက်ရှိသည်။ တစ်ပြိုင်နက်တည်း အငြင်းပွားမှုတွင် ပါဝင်နေသော အာဆီယံနိုင်ငံအချို့နှင့် ပင်လယ်ရေပြင်လုံခြုံရေး၊ ကာကွယ် ရေးဆိုင်ရာ အကူအညီများကို ပေးကမ်းနေသည်။

သမ္မတရီကျင့်ဖျင်အစိုးရသည် တရုတ်နိုင်ငံအား ကမ္ဘာ့အင်အားကြီးနိုင်ငံအဖြစ် လှမ်းတက်ရေး ကြိုးပမ်းမှုအဖြစ် Global Initiatives အမျိုးမျိုးကို ဖော်ထုတ်အဆိုပြုထားသည်။ ဒုတိယကမ္ဘာ့စစ်ကြီးပြီးဆုံး ကတည်းက အမေရိကန်က ဦးဆောင်ပြီး တည်ဆောက်ထားသော နိုင်ငံတကာ နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး၊ လုံခြုံရေး၊ အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် ဆက်ဆံရေးစနစ်များကို အစားထိုးတည်ဆောက်ရန် ကြိုးစားခြင်းဖြစ်သည်။ အာဆီယံက မည်သို့ တုံ့ပြန်သနည်း။ တစ်ပြိုင်နက်တည်းမှာပင် အမေရိကန်သမ္မတ ထရမ်က အမေရိကန်နိုင်ငံ ပြန်လည်အင်အား ကြီးမားလာရေး Make America Great Again ရည်မှန်းချက်ကို အကောင်အထည်ဖော်ရန် ကြိုးစားနေသည်။ အာဆီယံက မည်သို့ တုံ့ပြန်သနည်း။ လောလောဆယ်အားဖြင့် မရေရာ မသေချာသော၊ ခန့်မှန်းရခက်သော နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေးဟု ဆိုကြသည်။ နိုင်ငံတကာ ဆက်ဆံရေးပုံစံသစ် ဖြစ်လာနေသည်ဟု ဆိုကြသည်။ သို့သော် မည်သို့သော စနစ်ဖြစ်သည်ကို မပြောနိုင်ဘဲ ဖြစ်နေသည်။

စစ်အေးတိုက်ပွဲကာလ ၁၉၄၅ ခုနှစ်မှ ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ်အတွင်းကာလတွင် အရှေ့တောင် အာရှသည် အမေရိကန်နှင့် တရုတ်တို့၏ အားပြိုင်မှုကြားတွင် ရှိနေခဲ့သည်။ အားပြိုင်မှုတွင် မြေစာပင်မဖြစ်ရေး၊ တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးရေးကို မျှော်မှန်းပြီး အာဆီယံအဖွဲ့ကို ၁၉၆၇ ခုနှစ်တွင် ဖွဲ့စည်းဆောင်ရွက်ခဲ့ရာ နှစ်ပေါင်း ၆၀ ခန့် ရှိပြီဖြစ်သည်။ မျက်မှောက်ကာလတွင် အာဆီယံ သည် အာဆီယံချာတာဖြင့် ခိုင်မာသော အဖွဲ့အစည်းတစ်ရပ်ဖြစ်နေပြီဖြစ်သည်။ မျက်မှောက် ပြုနေရသော နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေးကို ရင်ဆိုင်ရန် ASEAN Common Vision 2045 ကို ချမှတ်ပြီး ပြင်ဆင်လျက်ရှိသည်။ အာဆီယံအနေဖြင့် အိမ်နီးချင်း တရုတ်နိုင်ငံနှင့် မိတ်ဖက် ဆက်ဆံရေးများကို ပိုမိုမြှင့်တင်ရုံသာမက အမေရိကန်နိုင်ငံ အပါအဝင် အခြားသော အင်အားကြီးနိုင်ငံများနှင့်ပါ ကောင်းမွန်သော ဆက်ဆံရေးများကို ထိန်းသိမ်းမြှင့်တင်ရင်း

အာဆီယံ၏ စည်းလုံးညီညွတ်မှုနှင့်အတူ ဒေသတွင်းရေးရာများတွင် ဦးဆောင်မှုအခန်းကဏ္ဍ ဗဟိုအချက်အချာ အရေးပါမှုအနေအထားကို ဆက်လက် ထိန်းသိမ်းသွားရန် ကြိုးစားနေမည် ဖြစ်ပါကြောင်း နိဂုံးချုပ်ဖော်ပြလိုပါသည်။

ဆင်ဖြူကျွန်း သန်းထွန်း

Ref: – Chinese Foreign Ministry (Nov,2011) China-Asean Cooperation 1991-2011

- Paul Haenis and Sharon Seah--- ASEAN’s Response to China’s New Foreign Policy Initiatives.
- Yang Jiann (Fudan University) China-ASEAN Relations at 30: Braving Ups and Downs and Creating the Future Together

တၢ်မၤနီၤတၢ်ဆၢၤတၢ်ဆၢၤတၢ်ဆၢၤ

တၢ်မၤနီၤတၢ်ဆၢၤတၢ်ဆၢၤတၢ်ဆၢၤ

“ဒေသတွင်းတည်ငြိမ်ရေးအတွက်
အာဆီယံ-တရုတ် ဆက်ဆံရေး တိုးတက်ကောင်းမွန်ခြင်းသည်
ဒေသဆိုင်ရာ လုံခြုံရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးအတွက်
ကြီးမားစွာ အထောက်အကူရရှိလာမည်ဖြစ်သည်။”

ဓာတ်ပုံ-အင်တာနက်

နိဒါန်း

အရှေ့တောင်အာရှ နိုင်ငံများအသင်း အာဆီယံ (ASEAN) နှင့် တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံတို့အကြား မိတ်ဖက်ဆက်ဆံရေးသည် အာရှ-ပစိဖိတ်ဒေသ၏ မဟာဗျူဟာမြောက်ပထဝီနိုင်ငံရေးအတွက် အဓိကကျသော အရာဟုဆိုနိုင်သည်။ ကြီးမားတိုးတက်ပြောင်းလဲလာသော စီးပွားရေးအင်အားကြီးနှင့် သမိုင်းဝင်ယဉ်ကျေးမှု ဆက်နွယ်ချက်များရှိသည့် အိမ်နီးချင်းဒေသတစ်ခုအဖြစ် တရုတ်နိုင်ငံနှင့် အာဆီယံကြား ဆက်ဆံရေးသည် စီးပွားရေးပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများ၊ နိုင်ငံရေးထိတွေ့ဆက်ဆံမှုများနှင့် ဒေသတွင်း စိန်ခေါ်မှုများကြားမှ လျှောက်လှမ်းနေရသည့် ရှုပ်ထွေးသော ဆက်ဆံရေးတစ်ခုလည်း ဖြစ်ပါသည်။ တစ်ချိန်တည်းမှာပင် အာရှ-ပစိဖိတ်ဒေသ၏ ဗဟိုချက်မှနေပြီး ဒေသတွင်းနှင့် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေး၊ လုံခြုံရေးတို့အတွက် အလွန်အရေးပါသော ဆက်ဆံရေးအဖြစ်လည်း ရှုမြင်နိုင်ပါသည်။ ဤဆက်ဆံရေးသည် နက်ရှိုင်းစွာကျယ်ပြန့်လာခဲ့ပြီး စီးပွားရေး၊ နိုင်ငံရေး၊ လုံခြုံရေးနှင့် လူမှု-ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ ကဏ္ဍများစွာသို့တိုင် ချိတ်ဆက်ယှဉ်နှိုင်းနေသည်ကို တွေ့မြင်ရမည်ဖြစ်သည်။

ဆက်ဆံရေးသမိုင်းကြောင်း

အာဆီယံ-တရုတ် ဆက်ဆံရေး၏ အခြေခံအုတ်မြစ်ကို ၁၉၉၁ ခုနှစ်တွင် တရုတ်နိုင်ငံနိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး ချန်ကျိန်းက မလေးရှားအစိုးရ၏ ဖိတ်ကြားမှုအရ အာဆီယံနိုင်ငံများသို့ သွားရောက်ခဲ့ခြင်းနှင့် တရားဝင်ဆက်ဆံရေး စတင်ခဲ့ခြင်းတို့ဖြင့် ချမှတ်နိုင်ခဲ့သည်။ ၁၉၉၆ ခုနှစ်တွင် တရုတ်နိုင်ငံသည် အာဆီယံ၏ တရားဝင်အပြန်အလှန် ဆွေးနွေးပူးပေါင်းမှုမိတ်ဖက် (Dialogue Partner) အဖြစ် အသိအမှတ်ပြုခြင်းကို ရရှိခဲ့သည်။ ၂၀၀၃ ခုနှစ်တွင် တရုတ်နှင့် အာဆီယံအကြား စီးပွားရေးနှင့် လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု မဟာဗျူဟာ

မိတ်ဖက်အဖြစ် လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ပြီး ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ်တွင် အာဆီယံ-တရုတ် လွတ်လပ်သော ကုန်သွယ်ရေးဇုန် (ACFTA) ကို စတင်နိုင်ခဲ့သည်။ သမိုင်းကြောင်းအရ ယုံကြည်မှုအပိုင်းတွင် အနည်းငယ်သာ တည်ဆောက်နိုင်ခဲ့သော်လည်း အထူးသဖြင့် ၂၀၀၈ ခုနှစ် နောက်ပိုင်း ကမ္ဘာ့စီးပွားပျက်ကပ် ကာလအတွင်း တရုတ်နိုင်ငံအပေါ် စီးပွားရေးအရ မှီခိုမှုများ တိုးပွား လာခဲ့သည်။ ၂၀၁၃ ခုနှစ်တွင် အာဆီယံနှင့် တရုတ်ကြား ဆက်ဆံရေးကို ကဏ္ဍစုံ မဟာဗျူဟာ မြောက် မိတ်ဖက် (Comprehensive Strategic Partnership) အဆင့်သို့ တိုးမြှင့်ခဲ့ပြီး နှစ်ဦးနှစ်ဖက် ဆက်ဆံရေး၏ ကျယ်ပြန့်မှုကို ပြသခဲ့သည်။ တရုတ်နိုင်ငံ၏ ငြိမ်းချမ်းစွာ ပေါ်ထွန်းလာခြင်း (Peaceful Rise) မူဝါဒနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်ငြိမ်းချမ်းရေး (Peripheral Diplomacy) အပါအဝင် ပြောင်းလဲလာသော မူဝါဒများသည် ဤဆက်ဆံရေးကို ပုံဖော်ရာတွင် အရေးပါသော အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်ခဲ့သည်။ တရုတ်နိုင်ငံ၏ ငြိမ်းချမ်းစွာပေါ်ထွန်းလာခြင်း (Peaceful Rise) ဟူသော အသုံးအနှုန်းကို ၂၀၀၃ ခုနှစ် နှောင်းပိုင်း Boao Forum for Asia ၌ Central Party School ၏ ဒုတိယကျောင်းအုပ်ဟောင်း တရုတ်ပညာရှင် Zheng Bijian ပြောကြားသော မိန့်ခွန်းတွင် ပထမဆုံး လူသိရှင်ကြား အသုံးပြုခဲ့သည်။ ၂၀၀၅ ခုနှစ်တွင် Zheng ၏ ဤဘာသာရပ်နှင့်ပတ်သက်သည့် ဆောင်းပါးကို Foreign Affairs (Zheng, 2005) တွင် ထုတ်ဝေခဲ့သည်။ ထိုအသုံးအနှုန်းသည် တရုတ်နိုင်ငံ၏ ခြိမ်းခြောက်မှုသီအိုရီကို ငြင်းဆိုရန်ရည်ရွယ်ပြီး သမ္မတဟူကောင်တောင် လက်ထက်တွင် တရားဝင်မူဝါဒဖြစ်လာခဲ့သည်။ ၎င်းသည် တရုတ်နိုင်ငံအား နိုင်ငံတကာငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် လုံခြုံရေးအတွက် ခြိမ်းခြောက်မှု မဖြစ်နိုင်ကြောင်း ဆိုလိုရင်းဖြစ်ပြီး တစ်ဦးတည်း လွှမ်းမိုးချုပ်ကိုင်မှု ရယူနေသော နိုင်ငံ မဟုတ်ဘဲ တာဝန်ယူမှုရှိသော ကမ္ဘာ့အင်အားကြီး နိုင်ငံတစ်ခုအဖြစ် ဖော်ပြရန် ကြိုးပမ်းခဲ့သည်။

လက်ရှိတွင် အာဆီယံ-တရုတ် ဆက်ဆံရေးသည် နှစ်ဖက်စလုံးအတွက် အရေးပါသော ဆက်ဆံရေးတစ်ရပ်အဖြစ် တည်ရှိနေသည်။ စီးပွားရေးအရ တရုတ်နိုင်ငံသည် အာဆီယံ၏ အဓိကကုန်သွယ်ဖက် ဖြစ်နေပြီး နှစ်စဉ် ကုန်သွယ်ရေးပမာဏသည် ဒေါ်လာ ဘီလီယံပေါင်း များစွာ ရှိသည်။ အာဆီယံဒေသသည် တရုတ်၏ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုအတွက် အဓိက ချိတ်ဆက်မှု တစ်ခုဖြစ်ပြီး တရုတ်နိုင်ငံ၏ “ရပ်ဝန်းနှင့်ပိုးလမ်းမစီမံကိန်း” (Belt and Road Initiative - BRI) အတွက် အရေးပါသော အချက်အချာနေရာတစ်ခုလည်းဖြစ်သည်။ နိုင်ငံရေးနှင့် လုံခြုံရေးအရ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများကို စဉ်ဆက်မပြတ် တိုးတက်ဖြစ်ထွန်းစေရန် အာဆီယံဒေသ၏ ဗဟိုချက်မ (ASEAN Centrality) အခန်းကဏ္ဍနှင့် အာဆီယံ-တရုတ် ဆွေးနွေးပွဲများမှ တစ်ဆင့် ဆက်လက်ထိန်းသိမ်းထားသည်။ သို့သော် တောင်တရုတ် ပင်လယ် (South China Sea) အရေးကိစ္စ၊ ဒေသတွင်း အငြင်းပွားမှုများ၊ အင်အားကြီးနိုင်ငံများ၏ ပြိုင်ဆိုင်မှုနှင့် မဟာဗျူဟာမြောက် ယုံကြည်မှု အားနည်းချက်များကြောင့် ဆက်ဆံရေးတွင် စိန်ခေါ်မှုများလည်း ယှဉ်တွဲရှိနေဆဲ ဖြစ်သည်။

အဓိက ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုနယ်ပယ်များ

အရှေ့အာရှရှိ နိုင်ငံရေးနှင့်လုံခြုံရေး အခြေအနေသည် မတည်ငြိမ်မှုများ ဆက်လက် ဖြစ်ပေါ်နေသောကြောင့် အာဆီယံနှင့် တရုတ်နိုင်ငံတို့ကြား ဒေသတွင်း ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့်

တည်ငြိမ်မှုကို ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရန် ကတိကဝတ်ပြုထားရမည် ဖြစ်သည်။ “ချစ်ကြည် ရင်းနှီးမှု၊ ရိုးသားမှု၊ အပြန်အလှန် အကျိုးရှိမှုနှင့် ပူးပေါင်းပါဝင်မှု” စသည့် ဦးတည်ချက်များဖြင့် တရုတ်နှင့် အာဆီယံတို့သည် ချစ်ကြည်ရင်းနှီးသော၊ ငြိမ်းချမ်းပြီး ကြွယ်ဝချမ်းသာသော အသိုက်အဝန်းတစ်ခုနှင့် ဘုံရည်မှန်းချက်များ၊ ဘုံကြွယ်ဝချမ်းသာမှု၊ ဘုံတာဝန်ယူမှုတို့ဖြင့် အတူတကွ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ကြပြီး တက်ကြွသော အိမ်နီးချင်းကောင်းနှင့် ချစ်ကြည် ရင်းနှီးမှုဆိုင်ရာ မိတ်ဖက်ဆက်ဆံရေးကို အမြင့်ဆုံးအဆင့်သို့ ရောက်ရှိစေရန် ကြိုးပမ်းရမည် ဖြစ်သည်။ တရုတ်နှင့် အာဆီယံနိုင်ငံများသည် ဈေးကွက်နှင့် ဆန်းသစ်တီထွင်မှု၏ မောင်းနှင် အားကို ပိုမိုအားကိုးခြင်းဖြင့် ဒေသတွင်း တန်ဖိုးကွင်းဆက်ကို ခိုင်မာစေပြီး ပိုမို သန်စွမ်းသော၊ ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်းရှိသော၊ တက်ကြွပြီး ရေရှည်တည်တံ့သော အာဆီယံ-တရုတ် စီးပွားရေး အသိုက်အဝန်းကို တည်ဆောက်ရမည် ဖြစ်သလို အရှေ့အာရှ စီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု၏ အဓိကပံ့ပိုးသူအဖြစ်လည်း ဆောင်ရွက်နိုင်ရမည် ဖြစ်သည်။

အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများနှင့် တရုတ်နိုင်ငံအကြား အုပ်ချုပ်မှု၊ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအဆင့် နှင့် ဘာသာရေးအပါအဝင် ကွဲပြားခြားနားမှုများသည် နှစ်နိုင်ငံပြည်သူချင်း ပူးပေါင်း ဖလှယ်မှုများကို မြှင့်တင်ရာတွင် မည်သည့်အခါမျှ ရပ်တန့်မသွားခဲ့ကြောင်း ပါဝင်သူများ အကြား ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် အသိအမှတ်ပြုပြီး သဘောတူညီကြရန် လိုအပ်ပါသည်။

၂၀၃၀ ပြည့်နှစ်ကုန်တွင် နှစ်ဖက်အကြား အပြန်အလှန်နားလည်မှုနှင့် အပြန်အလှန် ယုံကြည်မှုကို ပိုမိုမြှင့်တင်နိုင်ရန်အတွက် လူငယ်များကို အထူးအာရုံစိုက်ကာ လူမှုရေး၊ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် ပြည်သူချင်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု နယ်ပယ်အားလုံးတွင် ပိုမိုကျယ်ပြန့်ပြီး နက်ရှိုင်းသော ပူးပေါင်းမှုများ ပြုလုပ်ရန် အလွန်အရေးကြီးပါသည်။ ဖလှယ်မှုနှင့် ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်မှုသည် ပွင့်လင်းမြင်သာမှု၊ အားလုံးပါဝင်မှု၊ တန်းတူညီမျှမှုနှင့် အပြန်အလှန် လေးစားမှုတို့ကို အခြေခံသင့်ပြီး အာဆီယံချိတ်ဆက်မှု ၂၀၂၅ မဟာအစီအစဉ်နှင့် Belt and Road အစီအစဉ်၏ မူဘောင်အတွင်း ပိုမိုနက်ရှိုင်းစွာ တိုးချဲ့သင့်ပါသည်။

ယဉ်ကျေးမှု၊ ပညာရေး၊ အားကစား၊ စာပေ၊ စာကြည့်တိုက်၊ ရုပ်ရှင်၊ ခရီးသွားလုပ်ငန်း၊ ဆင်းရဲမွဲတေမှုလျှော့ချရေး၊ ပြည်သူ့ကျန်းမာရေး၊ နည်းပညာ လွှဲပြောင်းမှု၊ ဆေးပညာ၊ လူမှုဖူလုံရေး၊ အကတိလိုက်စားမှု တိုက်ဖျက်ရေး၊ ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေး၊ ဘေးအန္တရာယ် စီမံခန့်ခွဲမှု၊ အမွေအနှစ်ထိန်းသိမ်းရေး စသည်တို့ ကဲ့သို့သော အကြောင်းအရာအမျိုးမျိုးကို လွှမ်းမိုးထားသော အစီအစဉ်မျိုး ဖြစ်ရပါမည်။ နှစ်ဖက်ကြား ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု နယ်ပယ် များကို လေ့လာကြည့်ပါမည်။

စီးပွားရေးနှင့် ကုန်သွယ်ရေး

ACFTA သည် ကမ္ဘာ့လူဦးရေ အများဆုံး လွတ်လပ်သော ကုန်သွယ်ရေးဇုန်တစ်ခုဖြစ်ပြီး ကုန်သွယ်ရေး အတားအဆီးများကို လျှော့ချပေးခဲ့သည်။ ဒစ်ဂျစ်တယ်စီးပွားရေး၊ အင်တာနက် ကုန်သွယ်ရေးနှင့် စိမ်းလန်းသော စီးပွားရေးတို့တွင် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများ တိုးမြှင့်လာ သည်။

အခြေခံအဆောက်အအုံ ဖွံ့ဖြိုးရေး

တရုတ်နိုင်ငံ၏ BRI စီမံကိန်းသည် အာဆီယံ ဒေသအတွင်း လမ်းမကြီးများ၊ ရထားလမ်းများ၊ ဆိပ်ကမ်းများနှင့် စက်မှုဇုန်များ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး ကဏ္ဍအတွက် အဓိကရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ ပြုလုပ်လျက်ရှိသည်။

လူမှု-ယဉ်ကျေးမှုနှင့် လူသားချင်းဆက်ဆံရေး

ပညာရေးဖလှယ်မှုများ၊ ခရီးသွားလာရေး လွယ်ကူချောမွေ့စေရန် ဆောင်ရွက်မှုများ၊ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် အားကစားဆိုင်ရာဖလှယ်မှုများကို မြှင့်တင်လျက်ရှိသည်။

ဘေးကင်းလုံခြုံရေးနှင့် ရပ်တည်ချက်

နှစ်ဖက်စလုံးသည် အကြမ်းဖက်ဝါဒ၊ ပင်လယ်ဓားပြမှုနှင့် ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ ကပ်ရောဂါများကဲ့သို့ သော ကြိုတင်မမြင်နိုင်သည့် အန္တရာယ်များကို ရင်ဆိုင်ရာတွင် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်။

ပတ်ဝန်းကျင်ထိန်းသိမ်းရေးနှင့် ရေရှည်တည်တံ့သော ဖွံ့ဖြိုးရေး

မဲခေါင်မြစ်ဝှမ်းဒေသဖွံ့ဖြိုးရေး၊ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုဆိုင်ရာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများကို ဆက်လက်ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်။ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုအခွင့်အရေးတိုင်းတွင် တရုတ်နိုင်ငံမှ အကြီးတန်း နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များသည် ဤဆက်ဆံရေးကို အဆင့်သစ်တစ်ခုသို့ မြှင့်တင်လိုသည့် နိုင်ငံ၏ဆန္ဒကို အလေးပေးပြောကြားခဲ့ပြီး ထိုသို့ပြုလုပ်ရန် အရေးကြီးကြောင်း ယုံကြည်ခဲ့သည်။ ဘဏ္ဍာရေး အရင်းအမြစ်များ၊ ထုတ်လုပ်မှု ကျွမ်းကျင်မှုနှင့် လူဦးရေများပြားမှုကို စုစည်းခြင်းသည်နှစ်ဖက်စလုံးပိုမိုကြွယ်ဝချမ်းသာစေရန် ကူညီပေးနိုင်ပါသည်။ အဓိကအချက်မှာ ကောင်းမွန်သောဆက်ဆံရေး၏ရှုထောင့်များကိုလက်တွေ့အသုံးပြုရန်နှင့် ပွင့်လန်းလာသော ကုန်သွယ်ရေးပေါင်းစည်းဆက်ဆံမှုမှ အခြားအကျိုးအမြတ်များကိုလည်း ရရှိစေရန် လုပ်ဆောင်နိုင်ရမည်ဖြစ်သည်။

“အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၊ အိန္ဒိယနှင့် ဂျပန် စသော အခြားနိုင်ငံများ၏ ဒေသတွင်း ပါဝင်ပတ်သက်မှု အခန်းကဏ္ဍသည် အာဆီယံ-တရုတ် ဆက်ဆံရေးအပေါ် သက်ရောက်မှုရှိနေသည်။”

အခွင့်အလမ်းနှင့် စိန်ခေါ်မှုများ

စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အပြန်အလှန် အကျိုးကျေးဇူးများအနေဖြင့် အာဆီယံနိုင်ငံများ အတွက် ဈေးကွက်ဝင်ရောက်နိုင်မှု ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုနှင့် နည်းပညာ လွှဲပြောင်းမှုများရရှိစေခြင်း၊ တရုတ်နိုင်ငံအတွက် သဘာဝအရင်းအမြစ်များ၊ မဟာဗျူဟာမြောက်လမ်းကြောင်းများနှင့် စီးပွားရေးတိုးတက်မှု မောင်းနှင်အားကို ရရှိစေခြင်းတို့ ဖြစ်ပါသည်။ ဒေသတွင်းတည်ငြိမ်ရေးအတွက် အာဆီယံ-တရုတ် ဆက်ဆံရေး တိုးတက်ကောင်းမွန်ခြင်းသည် ဒေသဆိုင်ရာ လုံခြုံရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးရေးအတွက် ကြီးမားစွာ အထောက်အကူရရှိလာမည် ဖြစ်သည်။ ဘက်ပေါင်းစုံ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု မြှင့်တင်ခြင်းအဖြစ် လုံခြုံရေးမှသည် ယဉ်ကျေးမှုအထိ နယ်ပယ်ကဏ္ဍများစွာတွင် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု များစွာရှိနေပြီး နှစ်ဖက်ပြည်သူများကြား ဆက်ဆံရေးတိုးတက်ကောင်းမွန်မှုကို အထောက်အကူ ပြုနိုင်ပါသည်။

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၊ အိန္ဒိယနှင့် ဂျပန် စသော အခြားနိုင်ငံများ၏ ဒေသတွင်း ပါဝင်ပတ်သက်မှု အခန်းကဏ္ဍသည် အာဆီယံ-တရုတ်ဆက်ဆံရေးအပေါ် သက်ရောက်မှု ရှိနေသည်။ သမိုင်းကြောင်း၊ နိုင်ငံရေးစနစ်ကွဲပြားမှုနှင့် မဟာဗျူဟာမြောက် ယှဉ်ပြိုင်မှုများကြောင့် ယုံကြည်မှုပိုင်း အားနည်းချက်များလည်း ရှိနေဆဲဖြစ်သည်။ အချို့သော BRI စီမံကိန်းများနှင့်ပတ်သက်၍ ကြွေးမြီဆိုင်ရာ စိုးရိမ်မှုများ၊ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ သက်ရောက်မှုများနှင့် ဒေသခံလူထု၏ ဆန့်ကျင်မှုများကိုလည်း ဖြေရှင်းသွားနိုင်ရန် လိုအပ်လျက်ရှိသည်။

အနာဂတ်အလားအလာများ

အဆုံးစွန်အားဖြင့် အာဆီယံနှင့် တရုတ်နိုင်ငံအကြား ပိုမိုနက်ရှိုင်းသော ပေါင်းစည်းမှုသည် လူများနှင့် ၎င်းတို့၏ဘဝများကို မည်သို့ပိုမိုကောင်းမွန်အောင် ပြောင်းလဲနိုင်သည်ဆိုသည့် အကြောင်းပေါ်တွင် မူတည်ပါသည်။ အခြေခံအဆောက်အအုံများ၊ ကုန်သွယ်ရေးစီးဆင်းမှုများ၊ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုနှင့် နိုင်ငံရေးသဘောတူညီချက်များသည် ဒေသနှစ်ခုအတွင်း နေထိုင်သော လူဦးရေ နှစ်ဘီလီယံနီးပါး၏ ဘဝများကို တိုးတက်ကောင်းမွန်စေရန် သတ်မှတ်ပြဋ္ဌာန်းထားသည့် ရည်မှန်းချက်ဆီသို့ ဦးတည်နေသော နည်းလမ်းများသာ ဖြစ်သည်။ အဆိုပါ ရည်မှန်းချက်သည် ပြည်သူများအား ပိုမိုကောင်းမွန်သော ဘဝအတွက် အခွင့်အလမ်းများ ပိုမိုပေးအပ်နိုင်ခြင်းနှင့် သက်ဆိုင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် အဆင့်မြင့် နိုင်ငံတော်ခရီးစဉ်များ၊ ကော်မတီနှင့် ဆပ်ကော်မတီအစည်းအဝေးများနှင့် အဆိုပြုချက်အမျိုးမျိုး၏ နောက်ကွယ်တွင် ဒေသနှစ်ခုမှ ခေါင်းဆောင်များသည် ၎င်းတို့၏ စစ်မှန်သောတာဝန်၊ တက်ကြွသော ဆွေးနွေးတိုင်ပင်မှု အလားအလာများမှတစ်ဆင့် နှစ်ဖက်သော ပြည်သူများအား ပိုမိုအဆင့်မြင့် တိုးတက်ကောင်းမွန်သော ဘဝများရရှိရန် အခွင့်အရေး ပေးအပ်နိုင်ရမည် ဖြစ်သည်။

အနာဂတ်တွင် အာဆီယံ-တရုတ် ဆက်ဆံရေးသည် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုနှင့် ပြိုင်ဆိုင်မှုကြား ဆက်လက်တည်ရှိနေဦးမည် ဖြစ်သည်။ အဓိကဦးတည်ချက်များမှာ -

- (၁) **COC ဆွေးနွေးမှုများ။** တောင်တရုတ်ပင်လယ်ရေပြင်ဆိုင်ရာ ကျိုးကြောင်းဆီလျော်သော အပြုအမူကုဒ် (Code of Conduct - COC) ဆွေးနွေးမှုများကို အရှိန်မြှင့်တင်ပြီး ဒေသတွင်းငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် တည်ငြိမ်ရေးကို မြှင့်တင်ရန်။

- (၂) စီးပွားရေး ပြန်လည်ရုန်းထမြင့်တင်ရေး။ ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ရောဂါအလွန် စီးပွားရေး ပြန်လည်ရုန်းထမြင့်တင်ရေးနှင့် ဒစ်ဂျစ်တယ်စီးပွားရေး၊ စီမံခန့်ခွဲရေး စီးပွားရေးစသည့် ကဏ္ဍသစ်များတွင် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန်။
- (၃) ဘက်စုံဗဟိုချက် တည်ဆောက်ရေး။ အာဆီယံဒေသ၏ဗဟိုချက် (ASEAN Centrality) ကို ထိန်းသိမ်းရန်နှင့် ပွင့်လင်းပြီး ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းနိုင်သော ဒေသတွင်းပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေး ဖွဲ့စည်းပုံကို တည်ဆောက်ရန်။
- (၄) လူသားချင်းဆက်သွယ်မှု နက်ရှိုင်းစေရေး။ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် ပညာရေးဖလှယ်မှု များကို တိုးမြှင့်ပြီး ယုံကြည်မှုနှင့် နားလည်မှုကို အားကောင်းစေရန်။
- (၅) ကြိုတင်မမြင်နိုင်သော အန္တရာယ်များကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းခြင်း။ ကျန်းမာရေး ဆိုင်ရာ ကပ်ရောဂါများ၊ သဘာဝဘေးအန္တရာယ်များနှင့် ဆိုက်ဘာလုံခြုံရေးနှင့် ကြိုတင်မမြင်နိုင်သော အန္တရာယ်များကို ပူးပေါင်းကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန် စသည့် အချက်များပေါ်တွင် ဆက်လက်ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်နိုင်ကြမည်ဟု သုံးသပ်ရ ပါသည်။

အရှေ့တောင်အာရှ၌ တရုတ်နှင့် အာဆီယံနိုင်ငံများသည် အပြန်အလှန် ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်မှုတွင် အောင်မြင်သော ဇာတ်လမ်းတစ်ပုဒ်ရှိသည်။ ပထဝီဝင်နှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ နီးကပ်မှုသည် နက်ရှိုင်းသော ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို ခိုင်မာစေသည့် အဓိကအကြောင်းရင်း များ ဖြစ်သည်။ အရှေ့တောင်အာရှသည် သင့်လျော်သော ပထဝီဝင်တည်နေရာတစ်ခုဖြစ်ပြီး BRI ၏ ကုန်းနှင့်ရေ ဆက်စပ်မှုဆောင်ပုဒ်နှင့် ပိုမိုကူညီသည်။ ဤဒေသကို တောင်တရုတ် ပင်လယ်၊ ထိုင်းပင်လယ်ကွေ့၊ ဖိလစ်ပိုင်ပင်လယ်၊ ဆယ်လီဘက်စ်ပင်လယ်၊ ဂျာဝါပင်လယ်၊ ဘန်ဒါပင်လယ်နှင့် ဗီယက်နမ်၊ မြန်မာ၊ လာအိုနိုင်ငံတို့နှင့် ထိစပ်နေသော တရုတ်၏ ကုန်းမြေ နယ်နိမိတ်တို့က ဝန်းရံထားသည်။ တရုတ်နိုင်ငံ၏ ၂၁ ရာစု ရေကြောင်းပိုးလမ်းမကြီး အစီအစဉ်မှတစ်ဆင့် ပင်လယ်ရေကြောင်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို အရှိန်မြှင့်တင်ရန် အချက်အခြာဒေသအဖြစ် သင့်လျော်နေပါသည်။ အများအားဖြင့် တရုတ်နိုင်ငံ၏ ပျော့ပျောင်း သော နိုင်ငံရေးအင်အားသည် ၎င်း၏ BRI စီမံကိန်းများနှင့် အာဆီယံနိုင်ငံများကြား မဟာ ဗျူဟာမြောက် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို ခိုင်မာစေရန် အရေးကြီးသော အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင် လျက်ရှိသည်။

အနှစ်ချုပ် သုံးသပ်ချက်

အာဆီယံ-တရုတ် မိတ်ဖက်ဆက်ဆံရေးသည် ရှုပ်ထွေးသော်လည်း ကြီးမားသော အလားအလာများနှင့် အရေးပါမှုရှိသည့် ဆက်ဆံရေးတစ်ရပ်ဖြစ်သည်။ နှစ်ဖက်စလုံးသည် ယုံကြည်မှု တည်ဆောက်ခြင်း၊ စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အပြန်အလှန် အကျိုးကျေးဇူးများ ရရှိခြင်းနှင့် ဒေသတွင်း တည်ငြိမ်ရေး ထိန်းသိမ်းခြင်းတို့ကို အဓိကထားကာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သွားရန် လိုအပ်သည်။ စိန်ခေါ်မှုများကို ရင်ဆိုင်ဖြေရှင်းရာတွင် နှစ်ဖက်စလုံး၏ ပြည်သူ့အကျိုးစီးပွား၊ ဒေသတွင်း ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးကို အခြေခံသော ညီညွတ်သော ချဉ်းကပ်မှုမျိုး လိုအပ်သည်။ အနာဂတ်တွင် အာဆီယံ-တရုတ် ဆက်ဆံရေး၏ အောင်မြင်မှုသည် အပြန်

အလှန်လေးစားမှု၊ လက်တွဲပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုနှင့် ရေရှည်တည်တံ့သော ဖွံ့ဖြိုးရေးဟူသော မူဘောင်အတွင်း တည်ရှိနေမည်ဖြစ်သည်။

အာဆီယံ-တရုတ် မိတ်ဖက်ဆက်ဆံရေးသည် စီးပွားရေး ပေါင်းစပ်မှု၊ နက်ရှိုင်းသော သမိုင်းကြောင်း ဆက်သွယ်မှုများနှင့် ပထဝီနိုင်ငံရေး လိုအပ်ချက်များအပေါ် အခြေခံထားသော ရှုပ်ထွေးသည့် ဒွန်တွဲမှုတစ်ရပ်လည်း ဖြစ်သည်။ စီးပွားရေး ပူးပေါင်းမှုများသည် ကြီးမားသော အကျိုးကျေးဇူးများကို ယူဆောင်လာခဲ့သော်လည်း အနာဂတ်တွင် အောင်မြင်မှုရရှိရန်အတွက် အာဆီယံသည် ၎င်း၏ ဗဟိုပြုမှုနှင့် စည်းလုံးညီညွတ်မှုကို ထိန်းသိမ်းထားရန်၊ တရုတ်သည် ပွင့်လင်းမြင်သာပြီး အားလုံးပါဝင်ပတ်သက်မှုရှိသော မူဝါဒများချမှတ်နိုင်ရန် လိုအပ်ပြီး နှစ်ဖက်စလုံးသည် ယုံကြည်မှု တည်ဆောက်ရေးနှင့် ပဋိပက္ခ စီမံခန့်ခွဲရေးအတွက် ထိရောက်သော ဆက်သွယ်ရေးလမ်းကြောင်းများကို ထိန်းသိမ်းရန် အရေးကြီးပေသည်။ နောက်ဆုံး အနေဖြင့် ဒေသတွင်း ငြိမ်းချမ်းရေး၊ တည်ငြိမ်ရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် အာဆီယံ-တရုတ် ဆက်ဆံရေး၏ ဟန်ချက်ညီမှုသည် အဓိကကျသော အခန်းကဏ္ဍတစ်ခုအဖြစ် အရေးပါနေဆဲ ဖြစ်လေသည်။

သိန်းထွန်းဦး (သေနင်္ဂ)

Ref: - ASEAN Secretariat. (2021). ASEAN-China Dialogue Relations. Jakarta: ASEAN Secretariat.

- Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China. (2023). China's Relations with ASEAN.
- ASEAN-China Centre. (2022). ASEAN-China Economic Cooperation Forum Report.
- World Bank. (2022). Trade and Investment between ASEAN and China: Trends and Prospects.
- "2030 Vision for ASEAN-China Strategic Partnership" (Network of ASEAN-China Think-Tanks / NACT)

ရိပ်စွဲတို့၏အဓိပ္ပာယ် ရ [၂၀၁၆] မြန်မာ့စာပေအဖွဲ့ချုပ်

အစီအစဉ်
(၂၀၁၆) [၂၀၁၆] မြန်မာ့စာပေအဖွဲ့ချုပ်

“ဘယ်လျှင်သည် မြန်မာနိုင်ငံအား အရှေ့တောင်အာရှဒေသတွင်
အလားအလာရှိသော မိတ်ဖက်နိုင်ငံအဖြစ် သတ်မှတ်ပြီး
ကုန်သွယ်မှုနှင့် စီးပွားရေးပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို တိုးချဲ့ရန်
ကြိုးပမ်းလျက်ရှိကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရသည်။”

ဓာတ်ပုံ-အင်တာနက်

နိဒါန်း

ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်နှင့် ဘယ်လာရုစ်သမ္မတနိုင်ငံတို့၏ နှစ်နိုင်ငံ ဆက်ဆံရေးသည် ပထဝီဝင်အနေအထားအရ ကွာဝေးသော်လည်း ဘုံအကျိုးစီးပွားများ၊ အပြန်အလှန်လေးစားချစ်ကြည်မှုများနှင့် အချုပ်အခြာအာဏာဆိုင်ရာ တူညီသော မျှော်မှန်းချက်များအပေါ်အခြေခံ၍ မည်သို့ နက်ရှိုင်းသော မဟာဗျူဟာမြောက်ဆက်ဆံရေးကို တည်ဆောက်နိုင်သည် ဆိုသည့်အချက်ကို ပြသနေပါသည်။ ၁၉၉၉ ခုနှစ်တွင် မြန်မာနှင့် ဘယ်လာရုစ်နိုင်ငံတို့အကြား သံတမန်ဆက်ဆံရေးကို တရားဝင်စတင်ခဲ့ပြီးနောက် ပုံမှန် သံတမန်လုပ်ထုံးလုပ်နည်းအဆင့်မှာသည် ကာကွယ်ရေး၊ စိုက်ပျိုးရေး၊ ပညာရေးနှင့် စက်မှုဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး အစရှိသည့် ကဏ္ဍစုံပါဝင်သော မိတ်ဖက်ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုအဖြစ် ပြောင်းလဲလာခဲ့ပါသည်။ ယခင်က ရှိပြီးသား ဒေသတွင်းအဖွဲ့အစည်းများထက် ကျော်လွန်၍ နိုင်ငံတကာ မိတ်ဖက်ဆက်ဆံရေးကို ဖြန့်ကြက်ရန် ဆန္ဒရှိကြသည်နှင့်အညီ အဆင့်မြင့်ခရီးစဉ်များဖြင့် တွန်းအားပေးကာ မကြာသေးမီနှစ်များအတွင်း ဤဆက်ဆံရေးအရှိန်အဟုန်သည် ပိုမိုမြန်ဆန်လာခဲ့သည်။ ဤဆောင်းပါးသည် မြန်မာ-ဘယ်လာရုစ် ဆက်ဆံရေး၏ အပြုသဘောဆောင်သော တိုးတက်ဖြစ်ပေါ်မှုများ၊ အဓိကမှတ်တိုင်များ၊ ခိုင်မာသောပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု နယ်ပယ်များနှင့် ဤမဟာဗျူဟာ မိတ်ဖက်ဆက်ဆံရေး၏ အနာဂတ်အလားအလာများကို မီးမောင်းထိုးပြထားပါသည်။

သမိုင်းဆိုင်ရာ နောက်ခံအခြေအနေနှင့် သံတမန်ရေးရာ အခြေခံအုတ်မြစ်များ

- (က) ဆက်ဆံရေးစတင်ထူထောင်ခြင်း။ နှစ်နိုင်ငံ သံတမန်ဆက်ဆံရေးကို ၁၉၉၉ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ ၂၂ ရက်နေ့တွင် တရားဝင်ထူထောင်ခဲ့သည်။ ကနဦး ဆယ်စုနှစ်တစ်ခုအတွင်း ဆက်ဆံရေးသည် ရင်းနှီးမှုရှိသော်လည်း တစ်နိုင်ငံနှင့် တစ်နိုင်ငံ နိုင်ငံရေးအခင်းအကျင်းကို အခြေခံနားလည်မှု တည်ဆောက်ခြင်း အပေါ်သာ အဓိကထားခဲ့သဖြင့် အကန့်အသတ်ရှိခဲ့သည်။
- (ခ) မဟာဗျူဟာမြောက်မိတ်ဖက်အဖြစ်ပြောင်းလဲလာခြင်း။ နိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ချဲ့ထွင်ရန် နှစ်နိုင်ငံစလုံးက ကြိုးပမ်းလာကြသဖြင့် ၂၀၁၀ ပြည့်လွန်နှစ်များတွင် ဆက်ဆံရေးအရှိန်အဟုန် မြင့်တက်လာခဲ့သည်။ ဘယ်လာရုစ်နိုင်ငံအတွက် မြန်မာနိုင်ငံသည် အရှေ့တောင်အာရှဈေးကွက်သို့ ဝင်ရောက်ရန် တံခါးပေါက်တစ်ခုဖြစ်ပြီး မြန်မာနိုင်ငံအတွက် ဘယ်လာရုစ်သည် ခေတ်မီစက်မှုလုပ်ငန်းများနှင့် ပြည်တွင်းရေး ဝင်ရောက်စွက်ဖက်ရေး မူဝါဒ ကို ကျင့်သုံးသော ယုံကြည်စိတ်ချရသည့် အရှေ့တောင်စတင်မိတ်ဖက်နိုင်ငံတစ်ခု ဖြစ်လာခဲ့သည်။
- (ဂ) အဆင့်မြင့်ခရီးစဉ်များ။ ပုံမှန်သွားရောက်လေ့ရှိသော အဆင့်မြင့်ခရီးစဉ်များက ဤမိတ်ဖက်ဆက်ဆံရေးကို ပိုမိုခိုင်မာစေခဲ့သည်။ ထင်ရှားသောခရီးစဉ်များတွင် ၂၀၁၁ ခုနှစ်က ဘယ်လာရုစ်ဝန်ကြီးချုပ်၏ မြန်မာနိုင်ငံခရီးစဉ်နှင့် ယင်းနောက်ပိုင်း လွတ်တော်ကိုယ်စားလှယ်အဖွဲ့များ၏ ခရီးစဉ်များ ပါဝင်သည်။ ၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် ဘယ်လာရုစ်သမ္မတ အလက်ဇန္ဒား လူကာရှန်ကို၏ မြန်မာနိုင်ငံသို့ လာရောက်သည့် သမိုင်းဝင် တရားဝင်ခရီးစဉ်ဖြင့် နှစ်နိုင်ငံ ဆက်ဆံရေးသည် အမြင့်ဆုံးအဆင့်သို့ ရောက်ရှိလာခဲ့သည်။ နိုင်ငံတော် ယာယီသမ္မတ ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီး မင်းအောင်လှိုင်၏ ဘယ်လာရုစ်နိုင်ငံသို့ သွားရောက်သည့် ခရီးစဉ်များကို အပြန်အလှန်အားဖြင့် လာရောက်သော ဤခရီးစဉ်သည် သာမန်ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုမူမူသည် ဘက်စုံမိတ်ဖက် ဆက်ဆံရေးဆီသို့ အဆင့်မြင့်တင်လိုက်ကြောင်း ပြသနေပါသည်။ နိုင်ငံတော် ယာယီသမ္မတ ဗိုလ်ချုပ်မှူးကြီးမင်းအောင်လှိုင်သည် ၂၀၂၅ ခုနှစ်အတွင်း ဘယ်လာရုစ်နိုင်ငံသို့ နှစ်ကြိမ်တိုင်တိုင် သွားရောက်ခဲ့ပါသည်။ ထို့အပြင် ရုရှားနှင့် တရုတ်နိုင်ငံခရီးစဉ်များအတွင်းတွင်လည်း ဘယ်လာရုစ်သမ္မတနှင့် ချစ်ကြည်ရင်းနှီးစွာတွေ့ဆုံဆွေးနွေးခဲ့ကြောင်းလည်း လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။
- (ဃ) စီးပွားရေးပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများ။ စီးပွားရေးအပြန်အလှန်ချိတ်ဆက်မှု သည် မြန်မာ-ဘယ်လာရုစ် ဆက်ဆံရေး၏ အဓိကမောင်းနှင်အား ဖြစ်သည်။ ကုန်သွယ်မှုပမာဏသည် အနည်းငယ်မှ စတင်ခဲ့သော်လည်း အပြန်အလှန် ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်သော စီးပွားရေးလိုအပ်ချက်များကြောင့် သိသာထင်ရှား သော တိုးတက်မှုနှုန်းကို ပြသနေသည်။ ကုန်သွယ်မှုကို မြှင့်တင်ရန်အတွက် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းရှင်အချင်းချင်း တိုက်ရိုက်ထိတွေ့ဆက်ဆံမှုကို ဦးစားပေး

လုပ်ဆောင်ခဲ့သည်။ ရန်ကုန်နှင့် မင်းမာမြို့တို့တွင် ကျင်းပသော မြန်မာ-ဘယ်လာ ရှစ်စီးပွားရေးဖိုရမ်များသည် လုပ်ငန်းရှင်များအတွက် အဓိကပလက်ဖောင်း ဖြစ်လာခဲ့သည်။ ကုန်သည်ကြီးများအသင်း (UMFCCI နှင့် BelCCI) နှင့် ပုဂ္ဂလိကကုမ္ပဏီများအကြား အစားအစာ ထုတ်လုပ်ခြင်းမှသည် ထောက်ပံ့ ပို့ဆောင်ရေးလုပ်ငန်းများအထိ နားလည်မှုစာချွန်လွှာ (MoUs) ပေါင်းများစွာကို လက်မှတ်ရေးထိုးနိုင်ခဲ့သည်။

ငွေကြေးဆိုင်ရာ ချိတ်ဆက်မှုသည် ကုန်သွယ်ရေးအတွက် အရေးပါကြောင်း အသိအမှတ်ပြုထားသည့်အတွက် ငွေပေးချေမှုစနစ်များ လွယ်ကူချောမွေ့ စေရန် ဗဟိုဘဏ်များအကြား ဆွေးနွေးမှုများ စတင်နိုင်ခဲ့သည်။ နှစ်ထပ်ကွမ်း အခွန်ကောက်ခံမှု ရှောင်ရှားရေးနှင့် အကောက်ခွန်ဆိုင်ရာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေး သဘောတူညီချက်များသည် နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် လုပ်ကိုင်နေသော စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများအတွက် အဆင်ပြေချောမွေ့စေပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံနှင့် ဘယ်လာရှစ်နိုင်ငံတို့၏ ပထဝီမဟာဗျူဟာဆိုင်ရာ အရေးပါမှု ဆက်စပ်ချက် အား လေ့လာခြင်း

မြန်မာနိုင်ငံနှင့် ဘယ်လာရှစ်နိုင်ငံတို့၏ ပထဝီမဟာဗျူဟာဆိုင်ရာ အရေးပါမှုများကို ၎င်းတို့၏ ပထဝီဝင်တည်နေရာ၊ ကြားခံ သို့မဟုတ် တံခါးပေါက်နိုင်ငံများအဖြစ် ၎င်းတို့၏ အခန်းကဏ္ဍနှင့် ပိုမိုကြီးမားသော အိမ်နီးချင်း မဟာအင်အားကြီးနိုင်ငံများနှင့် ဆက်ဆံရေး တို့ကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်းဖြင့် ဆက်စပ်နိုင်ပါသည်။ နိုင်ငံနှစ်ခုစလုံးသည် ၎င်းတို့ အိမ်နီးချင်း မဟာအင်အားကြီးနိုင်ငံများအတွက် အရေးပါသော ပထဝီဝင်အနေအထားများကို ပိုင်ဆိုင်ထားပြီး ၎င်းတို့သည် အရေးပါမှုရှိစေရန် ဆောင်ရွက်နေကြသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ (အရှေ့တောင်အာရှ/ အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာ)

မြန်မာနိုင်ငံသည် တောင်အာရှ (အိန္ဒိယ)၊ အရှေ့တောင်အာရှ (ထိုင်း၊ လာအို) နှင့် အရှေ့အာရှ (တရုတ်) တို့၏ လမ်းဆုံတွင် တည်ရှိသည်။ ဘင်္ဂလားပင်လယ်အော်နှင့် ရှည်လျားသော အန်ဒမန်ပင်လယ်ကမ်းရိုးတန်းသည် တရုတ်နိုင်ငံအတွက် ကြီးမားသော မဟာဗျူဟာမြောက် တန်ဖိုးရှိသည်။ တရုတ်နိုင်ငံသည် မြန်မာနိုင်ငံကို ကုန်သွယ်ရေးနှင့် စွမ်းအင် (ဥပမာ - ယူနန်ပြည်နယ်သို့ ရေနံနှင့် သဘာဝဓာတ်ငွေ့ပိုက်လိုင်းများ) အတွက် မလတ္တာရေလက်ကြား၏ အန္တရာယ်ရှိနိုင်သောလမ်းကြောင်းကို ရှောင်ရှားနိုင်သည့် အရေးပါသော ကုန်းတွင်းလမ်းကြောင်းတစ်ခုအဖြစ် ရှုမြင်သည်။ ၎င်းသည် တရုတ်၏ ရပ်ဝန်းနှင့် ပိုးလမ်းမစီမံကိန်း (BRI) နှင့် တရုတ်-မြန်မာ စီးပွားရေးစင်္ကြံ (CMEC) ၏ အဓိကအစိတ်အပိုင်းတစ်ခုအဖြစ် ဆောင်ရွက်နေပြီး ယင်းသည် အမေရိကန်နှင့် အိန္ဒိယတို့ ယှဉ်ပြိုင်နေသော အင်ဒို-ပစိဖိတ် ပဋိပက္ခအတွက် အဓိပ္ပာယ်သက်ရောက်မှု ကြီးမားပါသည်။

ဘယ်လာရစ်နိုင်ငံ (အရှေ့ဥရောပ/ မြောက်ဥရောပ လွင်ပြင်)

ဘယ်လာရစ်နိုင်ငံသည် နေတိုးနှင့် ဥရောပ သမဂ္ဂအဖွဲ့ဝင် သုံးနိုင်ငံ (ပိုလန်၊ လစ်သူယေးနီးယား၊ လက်ဗီးယား)၊ ရုရှား၊ ယူကရိန်းတို့နှင့် နယ်နိမိတ်ချင်း ထိစပ်နေသည့် မြောက်ဥရောပလွင်ပြင်ပေါ်တွင် တည်ရှိသည်။ ၎င်းသည် ရုရှားနှင့် ဥရောပအကြား စွမ်းအင်အခြေခံအဆောက်အအုံများ (Druzhba ရေနံပိုက်လိုင်းကဲ့သို့)နှင့် ကုန်သွယ်မှုအတွက် သမိုင်းကြောင်းအရအရေးပါသော အကူးအပြောင်းစင်္ကြံတစ်ခု ဖြစ်သည်။ ၎င်း၏ ပထဝီဝင်တည်နေရာက ၎င်းအား စစ်ရေးနှင့် မဟာဗျူဟာမြောက် နယ်နိမိတ်တစ်ခု ဖြစ်စေသည်။ ဤနည်းဖြင့် ဘယ်လာရစ်သည် ရုရှားနှင့် အနောက်နိုင်ငံများအကြား အရေးပါသော ကြားခံ နယ်မြေတစ်ခု ဖြစ်လာသည်။ ရုရှား၏ ၂၀၂၂ ခုနှစ် ယူကရိန်းတွင် ဆင်နွှဲနေသည့် အထူးစစ်ဆင်ရေးတွင် ဘယ်လာရစ်ပိုင်နက်ကို အသုံးပြုခဲ့ပြီး မော်စကို၏ အနောက်ဘက်လုံခြုံရေး နယ်နိမိတ်အတွက် ၎င်း၏ တိုက်ရိုက် စစ်ရေးမဟာဗျူဟာဆိုင်ရာ အရေးပါမှုကို မီးမောင်းထိုးပြနိုင်ခဲ့သည်။

နိုင်ငံနှစ်ခုစလုံးသည် ၎င်းတို့ပတ်ဝန်းကျင်ရှိ များစွာကြီးမားသော အိမ်နီးချင်း အင်အားကြီးနိုင်ငံ၏ ဩဇာလွှမ်းမိုးမှုနယ်ပယ်အတွင်းရှိ နိုင်ငံငယ်များအနေ ဖြင့် ရှုပ်ထွေးသော ပထဝီနိုင်ငံရေး ပတ်ဝန်းကျင် အခြေအနေကို ကြုံတွေ့ဖြတ်သန်းလျက်ရှိနေကြပြီး တစ်ချိန်တည်းမှာပင် မဟာဗျူဟာမြောက် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့် (Strategic Autonomy) ရရှိရန် အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ ကြိုးပမ်းနေကြသည်။ နိုင်ငံနှစ်ခုစလုံးအတွက် အဓိက အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများ၏ လွှမ်းမိုးမှုမှာ ကြီးမားစွာရိုက်ခတ်နေသည်။ မဟာအင်အားကြီးနိုင်ငံနှစ်ခုစလုံးသည် သက်ဆိုင်ရာ အစိုးရများအား အရေးပါသော နိုင်ငံရေး၊ စီးပွားရေးနှင့် မကြာခဏဆိုသလို စစ်ရေးအကူအညီများ ပံ့ပိုးပေးပါသည်။

သမိုင်းကြောင်းအရ နိုင်ငံနှစ်ခုစလုံးသည် ပြည်ပအား လုံးဝမှီခိုမှုကို ရှောင်ရှားရန် ၎င်းတို့၏ နိုင်ငံခြားနှင့်

“ဘယ်လာရစ်နိုင်ငံ၏ ပထဝီမဟာဗျူဟာဆိုင်ရာ အရေးပါမှုသည် အဓိကအားဖြင့် ကုန်းမြေအခြေခံနှင့် စစ်ရေးဗဟိုပြုဖြစ်ပြီး ရုရှားနှင့် နေတိုးတို့ကြား မြောက်ဥရောပ လွင်ပြင်ပေါ်တွင် အရေးပါသော ကြားခံ/စစ်မဟာဗျူဟာ အရေးကြီးနယ်မြေအဖြစ် ဆောင်ရွက်နေပါသည်။”

စီးပွားရေးဆက်ဆံရေးကို ပြောင်းလဲရန် ကြိုးပမ်းမှုအမျိုးမျိုးကို ပြုလုပ်ခဲ့ကြသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် သမိုင်းကြောင်းအရ တရုတ်၊ အိန္ဒိယ၊ အာဆီယံတို့နှင့် ရင်းနှီးချစ်ကြည်သော ဆက်ဆံရေး ရှိသည်။ ဘယ်လာရစ်နိုင်ငံသည် ၎င်း၏ အနေအထားကို အနောက်နိုင်ငံများနှင့် ဥရောပသမဂ္ဂတို့ထံမှ အခွင့်အရေးများရယူရန် သို့မဟုတ် ဆက်ဆံရေး တိုးတက်စေရန် ကြိုးပမ်းခဲ့သော်လည်း ရုရှားနှင့် ၎င်း၏ မဟာဗျူဟာမြောက်နှင့် စစ်ရေးအရ ပေါင်းစည်းမှုများသည် ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ် နောက်ပိုင်း သိသိသာသာ နက်ရှိုင်းလာခဲ့သည်။

အနှစ်သာရအားဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ ပထဝီမဟာဗျူဟာဆိုင်ရာ အရေးပါမှုသည် အဓိကအားဖြင့် ပင်လယ်ပြင်နှင့် ကုန်သွယ်မှုဗဟိုပြု ဖြစ်ပြီး တရုတ်နိုင်ငံအား အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာသို့ အရေးပါသော ကုန်းလမ်း၊ ပင်လယ်လမ်းတံခါးပေါက်နှင့် မလက္ကာရေကြောင်းဆိုင်ရာ အကျပ်အတည်းများကို ရှောင်ကွင်းရန် လမ်းကြောင်းအား ဖန်တီးပေးပါသည်။ ဘယ်လာရစ်နိုင်ငံ၏ ပထဝီမဟာဗျူဟာဆိုင်ရာ အရေးပါမှုသည် အဓိကအားဖြင့် ကုန်းမြေအခြေခံနှင့် စစ်ရေးဗဟိုပြု ဖြစ်ပြီး ရုရှားနှင့် နေတိုးတို့ကြား မြောက်ဥရောပလွင်ပြင်ပေါ်တွင် အရေးပါသော ကြားခံ/ စစ်မဟာဗျူဟာအရေးကြီးနယ်မြေအဖြစ် ဆောင်ရွက်နေပါသည်။

မြန်မာ-ဘယ်လာရစ် ချစ်ကြည်ရင်းနှီးမှုက ယူရေးရှားဒေသအတွက် စီးပွားရေးနှင့် လုံခြုံရေးအပေါ် မည်သို့ သက်ရောက်မှုရှိသနည်း

မျက်မှောက်ခေတ် မြန်မာ-ဘယ်လာရစ် ဆက်ဆံရေး၏ အဓိကတွန်းအားတစ်ခုမှာ ဘယ်လာရစ်သမ္မတ အလက်ဇန္ဒား လူကာရှန်ကို၏ နေပြည်တော်သို့ လာရောက်သည့် တရားဝင်ချစ်ကြည်ရေးခရီးစဉ်နှင့် နှစ်နိုင်ငံ အစိုးရအချင်းချင်း သဘောတူစာချုပ်များ လက်မှတ်ရေးထိုးခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ယင်းတို့တွင် ၂၀၂၆-၂၀၂၈ ခုနှစ်အတွက် လမ်းပြမြေပုံ (Roadmap)၊ အပြန်အလှန် ဗီဇကင်းလွတ်ခွင့် သဘောတူညီချက်နှင့် အခြားသော သဘောတူညီချက် ၁၅ ခုခန့် ပါဝင်သည်။ ထို့အပြင် စီးပွားရေးဖိုရမ်အတွင်း ချုပ်ဆိုခဲ့သည့် စာချုပ်များနှင့် နားလည်မှုစာချွန်လွှာများ (စာချုပ်တန်ဖိုး စုစုပေါင်း အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၉ သန်းခန့်) လည်း ပါဝင်သည်။ ဤအကြောင်းအရာကို Capital Television မှ အသေးစိတ် သတင်းပို့ထားပြီး Belarus.News ကလည်း အတည်ပြုသည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ်တွင် မြန်မာနှင့် ဘယ်လာရစ်တို့အကြား ကုန်သွယ်မှုပမာဏသည် အမေရိကန် ဒေါ်လာ ၃၄ ဒသမ ၆ သန်းအထိ ရောက်ရှိခဲ့ပြီး ၂၀၂၃ ခုနှစ်နှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက ရာခိုင်နှုန်း ၁၉၀ တိုးတက်လာခြင်း ဖြစ်သည်။

ခရီးစဉ်အတွင်း နှစ်ဖက်သဘောတူခဲ့သော အဓိက သဘောတူညီချက်များနှင့် လက်တွေ့ကျသည့် အဆင့်များကား အဘယ်နည်း။

၎င်းတွင် ဗီဇအပြန်အလှန်ကင်းလွတ်ခွင့်၊ ၂၀၂၆-၂၀၂၈ လမ်းပြမြေပုံ၊ စက်မှုလုပ်ငန်း၊ စိုက်ပျိုးရေး၊ ဆေးဝါးလုပ်ငန်း၊ သိပ္ပံနှင့် ပညာရေးကဏ္ဍများကို လွှမ်းခြုံသည့် ကဏ္ဍအလိုက် သဘောတူညီချက်များဖြစ်ပြီး စီမံကိန်းများနှင့် ဝန်ထမ်းများ အပြန်အလှန် စေလွှတ်ခြင်းများကို အလျင်အမြန် ဆောင်ရွက် နိုင်ရန်အတွက် ဖြစ်သည်။ ဤအချက်များသည် Belarus.News

ရေးသားထားသည့်အတိုင်း ကနဦးရရှိသည့်အချက်များ ဖြစ်သည်။ သဘောတူညီချက်များတွင် ပါဝင်သည်များမှာ -

- ၂၀၂၆-၂၀၂၈ ခုနှစ်အတွက် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု လမ်းပြမြေပုံနှင့် ဗီဇအပြန်အလှန်ကင်းလွတ်ခွင့်။ စီးပွားရေးဆိုင်ရာခရီးသွားလာမှုနှင့် ဝန်ထမ်းများ အပြန်အလှန် သွားရောက်မှုများကို မြန်ဆန်စေသည်။
- ပူးတွဲစီမံကိန်းများ။ ထွန်စက်များ တပ်ဆင်ထုတ်လုပ်ခြင်း၊ တိရစ္ဆာန် ဆေးကုသရေး ကာကွယ်ဆေးများ ပူးတွဲထုတ်လုပ်ခြင်း၊ MAZ ယာဉ်များ၊ နိုက်ထရိုဂျင် ဓာတ်မြေဩဇာများ၊ ဆေးဝါးများ၊ နို့မှုန့်ခြောက်နှင့် ကလေးအစားအစာများ ပံ့ပိုးပေးခြင်း။
- အကောက်ခွန်နှင့် သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးဆိုင်ရာ အစိုးရအချင်းချင်း သဘောတူညီချက်များ။ အကောက်ခွန်ကိစ္စရပ်များတွင် အပြန်အလှန် အကူအညီပေးရေးနှင့် ပို့ကုန်ချေးငွေများ ပေးအပ်ရေးတို့ဖြစ်သည်။

ဤအချက်များကို ဆွေးနွေးပွဲဆိုင်ရာ အစီရင်ခံစာများနှင့် စီးပွားရေးဖိုရမ်၏ ရလဒ်များအဖြစ် Belarus Today သတင်းဌာနက ဖော်ပြထားသည်။

“ဘယ်လာရစ်သည် မြန်မာနိုင်ငံနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု တိုးချဲ့ရန်အတွက် ဖွင့်လှစ်ထားသည်။ ကျွန်ုပ်တို့သည် ပြင်ပမှ ပါဝင်သူများကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်းမရှိဘဲ နိုင်ငံတော်၏ အကျိုးစီးပွားကိုသာ ဦးတည်ဆောင်ရွက်သည်”ဟု အလက်ဇန္ဒား လူကာရှန်ကိုက ခရီးစဉ်အတွင်း ပြောကြားခဲ့သည်။

ဤဆက်ဆံရေး နီးကပ်လာမှုသည် ယူရေးရှား ပေါင်းစည်းရေးနှင့် BRICS ၏ အခန်းကဏ္ဍအတွက် မည်သို့သော စနစ်ကျသည့် အကျိုးဆက်များ ရရှိနိုင်သနည်း။

နှစ်နိုင်ငံအတွက် လက်တွေ့ကျသော ယူရေးရှားနှင့် ဆက်ဆံရေးကို ပိုမိုခိုင်မာစေခြင်းနှင့် အရှေ့တောင်အာရှရှိ BRICS/SCO ၏ ကွန်ရက်ကို နှစ်နိုင်ငံ ပူးတွဲစီမံကိန်းများနှင့် မိတ်ဖက်အဆင့်တိုးမြှင့်ခြင်းတို့မှတစ်ဆင့် တိုးချဲ့နိုင်ခြင်းတို့ ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် ဒေသဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းများဖြစ်သည့် SCO နှင့် BRICS တို့တွင် ၎င်း၏အဆင့်အတန်းကို မြှင့်တင်ရန် စိတ်ဝင်စားမှုကို ပြသနေပြီး ဘယ်လာရစ်သည် လက်တွေ့ကျသော အခွင့်အလမ်းပြတင်းပေါက်တစ်ခုဖြစ်သည့် EAEU ဈေးကွက်များနှင့် ကျွမ်းကျင်သူကွန်ရက် (Expert Network) သို့ ဝင်ရောက်ခွင့်ကို ဖန်တီးပေးသည်။

တစ်ချိန်တည်းမှာပင် ဘယ်လာရစ်သည် ယူရေးရှား လုံခြုံရေးနှင့် ပေါင်းစည်းရေးဆိုင်ရာ ၎င်း၏ ကိုယ်ပိုင်အယူအဆများကို တက်ကြွစွာ မြှင့်တင်လျက်ရှိသည်။ ၎င်းသည် ရုရှားနှင့်အတူ ဘယ်လ်ဂျီယံရှိ ကျွမ်းကျင်သူဖိုရမ်တစ်ခုတွင် “ယူရေးရှား လုံခြုံရေး ပဋိညာဉ်စာတမ်း”ကို တင်ပြခဲ့ပြီး ဒေသတွင်း ဘက်ပေါင်းစုံ လုံခြုံရေးတည်ဆောက်မှု ဗီဇသုကာဆိုင်ရာ ဆွေးနွေးမှုကို တရားဝင်ဖြစ်စေရန် ကြိုးပမ်းနေကြောင်း ဖော်ပြသည်။

BRICS+ ကုမ္ပဏီများနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများအတွက် မည်သည့် နည်းဗျူဟာမြောက် စွန့်စားရမှုများနှင့် အခွင့်အလမ်းများ ပေါ်ပေါက်လာသနည်း။

BRICS+ ကုမ္ပဏီများနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများဘက်ကကြည့်လျှင် အရှေ့တောင်အာရှ တွင် စက်မှုအင်ဂျင်နီယာ၊ စိုက်ပျိုးရေးနှင့် ဆေးဝါးလုပ်ငန်းများတွင် ရှေ့ပြေးစီမံကိန်းများ အတွက် လက်တွေ့ကျသော အခွင့်အလမ်းများရှိသော်လည်း စွန့်စားရမှုများလည်း ရှိသည်။

အကျိုးအမြတ် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်မှုများ

အခွင့်အလမ်းများ

- **ဗီဇကင်းလွတ်ခွင့်စနစ်။** စီးပွားရေးဆိုင်ရာခရီးသွားလာမှုနှင့် ဝန်ထမ်းများ အပြန်အလှန် လဲလှယ်စေလွှတ်မှုများကို ရိုးရှင်းစေပြီး စီမံကိန်းများ စတင်ရန် အတွက် ကုန်ကျစရိတ်များကို လျော့ချပေးသည် (လမ်းပြမြေပုံနှင့် ဗီဇအပြန် အလှန်ကင်းလွတ်ခွင့် သဘောတူညီချက်)။
- **ဦးစားပေးကဏ္ဍများစာရင်း။** စိုက်ပျိုးရေး၊ စက်မှုလုပ်ငန်းများနှင့် ယာဉ် ယန္တရားများ တပ်ဆင်ထုတ်လုပ်ခြင်း (ဥပမာ - ထွန်စက်များ)၊ ဆေးဝါးလုပ်ငန်း (ပူးတွဲ ကာကွယ်ဆေးထုတ်လုပ်ခြင်း အပါအဝင်)၊ MAZ ယာဉ်များတင်သွင်းခြင်း နှင့် စားသောက်ကုန်များ ပံ့ပိုးပေးခြင်း။ ဘယ်လာရစ်နှင့် မိတ်ဖက်ကုမ္ပဏီများ အတွက် တိကျသေချာစွာ ဝင်ရောက်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံနိုင်သည့် ကဏ္ဍများ ဖြစ်သည်။
- **ငွေကြေးထောက်ပံ့မှုနှင့် အခွန်/အကောက်ခွန်ဆိုင်ရာ ပံ့ပိုးမှု။** ပို့ကုန်ချေးငွေ များ၊ နှစ်ထပ်အခွန် ကင်းလွတ်ရေးနှင့် အကောက်ခွန်ပူးပေါင်းဆောင်ရွက် ရေးဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက်များသည် အရောင်းအဝယ်များနှင့် ထောက်ပံ့ ပို့ဆောင်ရေး ကွင်းဆက်များကို စနစ်တကျ ပြုလုပ်ရန် ယန္တရားတစ်ရပ်ကို ဖန်တီးပေးသည်။

စွန့်စားရမှုများ

- နှစ်ဖက်စလုံးက ဒေသတွင်း တည်ငြိမ်မှု၏ အရေးပါပုံကို အလေးထားပြောကြား ကြပြီး ယင်းသည် ကြီးမားသော ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု စီမံကိန်းများ အကောင်အထည် ဖော်မှုကို တိုက်ရိုက်သက်ရောက်မှုရှိနိုင်သည်။
- ပထဝီအနေအထားဝေးကွာမှုကြောင့် ပို့ဆောင်ဆက်သွယ်ရေး ကုန်ကျစရိတ် မြင့်မားခြင်းများ ကြုံတွေ့လာရနိုင်သည်။
- ဘယ်လာရစ်ကုမ္ပဏီများအတွက် မြန်မာ့စီးပွားရေးပတ်ဝန်းကျင်အခြေအနေကို နားလည်သဘောပေါက်မှု အားနည်းနိုင်ပါသည်။
- လက်ရှိစာချုပ်များ၏ အရွယ်အစားနှင့် အတိမ်အနက်မှာ စီးပွားရေးဖိုရမ် တွင် စာချုပ်တန်ဖိုး အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၉ သန်းခန့်ကို ချုပ်ဆိုနိုင်ခဲ့ကြောင်း မှတ်တမ်းများအရ သိရှိရသည်။ ၎င်းတို့သည် လုပ်ငန်းများ စတင်ရန်အတွက် အရေးပါသော်လည်း နောက်ဆက်တွဲ ငွေကြေးထောက်ပံ့မှုအဆင့်များနှင့် အာမခံချက်များမပါဘဲ ကြီးမားသည့် စက်မှုကုန်ထုတ်လုပ်ငန်းများ အောင်မြင်မှု

အတွက် အာမခံနိုင်လောက်အောင် မလုံလောက်သေးပါ။ (ရင်းမြစ်များ- Belarus.News နှင့် Belarus Today ၏ သုံးသပ်ချက် အချက်အလက်များရှိ ခရီးစဉ်ရလဒ်များနှင့် စီးပွားရေးဖိုရမ်၏ သုံးသပ်ချက်)။

အနာဂတ် တစ်လမှ ခြောက်လအတွင်း ဆောင်ရွက်ရန် အကြံပြုချက်များ

ပညာရှင်များက ဘယ်လာရစ်အား အောက်ဖော်ပြပါ အကြံပြုချက်များ ဆောင်ရွက် ရန် အကြံပြုထားကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည် -

- ထောက်ပံ့ပို့ဆောင်ရေးနှင့် ဒေသခံမိတ်ဖက်များကို အကဲဖြတ်ရန် ဗီဇကင်း လွတ်ခွင့်စနစ်၏ အောက်တွင် စီးပွားရေးဆိုင်ရာခရီးစဉ်များစီစဉ်ခြင်း (ဗီဇနှင့် အကောက်ခွန်ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးဆိုင်ရာ လက်မှတ်ရေးထိုးထားသော သဘောတူညီချက်များအပေါ် အခြေခံ၍)။
- ဦးစားပေး နယ်ပယ်နှစ်ခုတွင် (ဥပမာ- စိုက်ပျိုးရေးသုံးစက်ယန္တရားနှင့် ဆေးဝါး ကာကွယ်ဆေးများ) ပူးတွဲလုပ်ငန်းများ (JVs) ကို ရှင်းလင်းသော Stop-Loss ပုံစံဖြင့် စီစဉ်ခြင်း။ အကန့်အသတ်ရှိသော ပမာဏများဖြင့် စတင်ခြင်း (စီးပွား ရေး ဖိုရမ်စာချုပ်များကို ကိုးကားအဆင့်အဖြစ် အသုံးပြု၍)။
- ပို့ကုန်ချေးငွေများအတွက် အာမခံ (Insurance) နှင့် အာမခံချက် (Guarantee) ယန္တရားများနှင့် ပြောင်းလွယ်ပြင်လွယ်ရှိသော Forfeiting စနစ်များကို ပြင်ဆင်ထားခြင်း။
- သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးလမ်းကြောင်းများနှင့် အိန္ဒိယသမုဒ္ဒရာ ဆိပ်ကမ်းများမှ တစ်ဆင့် ဖြတ်သန်းပို့ဆောင်ခြင်း၏ အားသာချက်များအပြင် လက်မှတ် ရေးထိုးထားသော နားလည်မှုစာချုပ်လွှာများတွင် ဖော်ပြထားသည့် အခွန်နှင့် အကောက်ခွန် အခြေအနေများကို အကဲဖြတ်ခြင်း။

လူကာရှန်ကို၏ မြန်မာနိုင်ငံခရီးစဉ်သည် နှစ်နိုင်ငံဆက်ဆံရေးကို ကြေညာချက် ထုတ်ခြင်းအဆင့်မှသည် လက်တွေ့အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်သည့်အဆင့်သို့ ပြောင်းလဲ စေသည်။ နှစ်နိုင်ငံအကြား ရှေ့ပြေးစီမံကိန်းများကို အလျင်အမြန် စတင်နိုင်ရန် ကူညီပေးမည့် စာချုပ်စာတမ်းများကို လက်မှတ်ရေးထိုးနိုင်ခဲ့ပါသည်။ ကြီးမားသော အကျိုးသက်ရောက်မှု ရရှိရန်အတွက် နောက်ထပ် ငွေကြေးထောက်ပံ့မှု၊ ဒေသတွင်းတည်ငြိမ်မှုနှင့် သဘောတူထား သော ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု ယန္တရားများကို အဆင့်လိုက် အကောင်အထည်ဖော်ရန် လိုအပ် မည်ဖြစ်သည်။

မင့်စံမြို့သို့ အလည်တစ်ခေါက်

စာရေးသူအနေဖြင့် ၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလအတွင်းက ဘယ်လာရစ်နိုင်ငံ၏ မြို့တော် မင့်စံသို့ အလည်တစ်ခေါက် ရောက်ရှိခဲ့ပါသည်။ မင့်စံမြို့တော်သည် တိတ်ဆိတ်ငြိမ်သက်ပြီး သန့်ရှင်းသပ်ရပ်မှုများဖြင့် ပြည့်စုံနေသည်ကိုတွေ့ရသည်။ ထူးခြားမှုမှာ မိမိရောက်ရှိသည့် အချိန်သည် ဆောင်းရာသီဖြစ်ရာ ကမ္ဘာ့အချို့နေရာများတွင် ရေခဲများ အရည်ပျော်တစ်ဝက်၊

ရေခဲလျက် တစ်ဝက်ဖြင့် ညစ်ပတ်နေတတ်ကြသော်လည်း မင့်စံမြို့တော်သည် အလွန်ပင် သန့်ရှင်းနေခြင်းဖြစ်သည်။ တိုက်ဆိုင်သည်ဟုဆိုရမည်ပင်။ မိမိရောက်ရှိသည့်နေ့က ဘယ်လာရစ် သမ္မတရွေးကောက်ပွဲ ကျင်းပသည့်နေ့ ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံရွေးကောက်ပွဲကော်မရှင်မှ တာဝန်ရှိသူများလည်း ရွေးကောက်ပွဲလေ့လာသူအနေဖြင့် ရောက်ရှိနေကြောင်းလည်း သိရှိရသည်။ မြို့တော်နေရာအနံ့တွင် ဖွင့်လှစ်ထားသော မဲရုံများကို မြင်တွေ့လေ့လာခွင့် ရှိခဲ့ပါသည်။ ထိုနေ့က အရာအားလုံး ငြိမ်သက်တိတ်ဆိတ်လျက် ရွေးကောက်ပွဲမှာ အောင်မြင်စွာ ပြီးမြောက်သွားကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရပါသည်။ အခါအခွင့်ကြုံကြိုက်ပါက ထပ်မံသွားရောက် လည်ပတ်လိုပါသေးသည်။

မင့်စံလမ်းမှသည်

သမ္မတလူကာရှန်ကို၏ မြန်မာနိုင်ငံခရီးစဉ်အတွင်း မြို့တော်နေပြည်တော်ရှိ ရာဇသင်္ဂဟလမ်းမကြီးနှင့် ဇေယျကျက်သရေလမ်းမကြီးကို ဆက်သွယ်ထားသော လမ်းမကြီး တစ်ခုအား “မင့်စံလမ်း” (Minsk Road) ဟု အမည်ပေး ဂုဏ်ပြုဖွင့်လှစ်လိုက်ခြင်းသည် ရိုးရှင်းသော သာမန်လမ်းဖွင့်ပွဲ သက်သက်မဟုတ်ပေ။ ၎င်းသည် ပထဝီဝင်အနေအထားအရ မိုင်ပေါင်း ၄၀၀၀ ကျော် ကွာဝေးသော နိုင်ငံနှစ်ခုကြား တည်ဆောက်လိုက်သည့် သံတမန်ရေးရာ တံတားတစ်စင်း၏ ပြယုဂ်ဖြစ်သလို ပြောင်းလဲလာသော ကမ္ဘာ့နိုင်ငံရေးအခင်းအကျင်းတွင် မဟာဗျူဟာမြောက် မိတ်ဖက်ဆက်ဆံရေးကို အခိုင်အမာတည်ဆောက်မည့် ခြေလှမ်းသစ်တစ်ခုဖြစ်ကြောင်းလည်း ညွှန်းဆိုနေပါသည်။ အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံဖြစ်သော မြန်မာနိုင်ငံ၏ မြို့တော်တွင် ဥရောပအလယ်ပိုင်းရှိ ဘယ်လာရစ်နိုင်ငံ၏ မြို့တော်အမည်ကို လမ်းတစ်လမ်းအဖြစ် ဂုဏ်ပြုသတ်မှတ်ခြင်းသည် သမိုင်းတွင် မရှိခဲ့ဖူးသော ထူးခြားသည့် သင်္ကေတတစ်ခုဖြစ်သည်။ ၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ ၂၈ ရက်နေ့တွင် ကျင်းပပြုလုပ်ခဲ့သော အဆိုပါ လမ်းဖွင့်ပွဲအခမ်းအနားသည် ဘယ်လာရစ်သမ္မတ အလက်ဇန္ဒား လူကာရှန်ကို (Aleksandr Lukashenko) ၏ မြန်မာနိုင်ငံခရီးစဉ်နှင့် တိုက်ဆိုင်စွာပေါ်ပေါက်လာခြင်းဖြစ်သည်။ နေပြည်တော်၏ အချက်အချာကျသောနေရာ၊ အထူးသဖြင့် မြန်မာ့စီးပွားရေးဘဏ်နှင့် သီရိမင်္ဂလာအဆင့်မြင့် ဈေးအနီးရှိ ပေ ၇၀၀၀ ခန့်ရှည်လျားသော လမ်းမကြီးကို ဘယ်လာရစ်နိုင်ငံ၏မြို့တော် “မင့်စံ” (Minsk) ဟုအမည်ပေးခဲ့ခြင်းက နှစ်နိုင်ငံ ချစ်ကြည်ရင်းနှီးမှုကို သမိုင်းမှတ်တိုင် စိုက်ထူလိုခြင်းလည်း ဖြစ်သည်။ ဤအခမ်းအနားသို့ ဘယ်လာရစ် နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး Maxim Ryzhenkov ကိုယ်တိုင် တက်ရောက်ခဲ့ပြီး နေပြည်တော်ကောင်စီဥက္ကဋ္ဌနှင့်အတူ လမ်းအမည်ဆိုင်းဘုတ်ကို ဖွင့်လှစ်ပေးခဲ့သည်။ ဤဖြစ်ရပ်သည် သံတမန်ရေးရာ Soft Power ကို အသုံးပြု၍ နှစ်နိုင်ငံ ပြည်သူများအကြား ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်မှုကို တိုးမြှင့်လိုသော ရည်ရွယ်ချက်ကို ထင်ဟပ်နေသည်။

အနာဂတ်အလားအလာများ

မြန်မာ-ဘယ်လာရစ် ဆက်ဆံရေးသည် အလွန်ပင် အပြုသဘောဆောင်နေပါသည်။ သာမန်သံတမန်မိတ်ဆွေအဖြစ်မှ နက်ရှိုင်းသော စီးပွားရေးနှင့် အခြားသက်ဆိုင်ရာ အဖွဲ့

အစည်းများအလိုက် ခိုင်မာစွာ အမြစ်တွယ်နေသည့် မဟာဗျူဟာမြောက် မိတ်ဖက်အဖြစ်သို့ ရင့်ကျက်လာခဲ့ပြီ ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံအတွက် ဘယ်လာရစ်သည် မိမိ၏ အိမ်နီးချင်း ဝန်းကျင်မှ ကျော်လွန်၍ အဓိပ္ပာယ်ရှိသော မိတ်ဖက်ဆက်ဆံရေးကို ထူထောင်နိုင်ကြောင်း သက်သေပြနေသည်။ ဘယ်လာရစ်အတွက်မူ မြန်မာသည် အရှေ့တောင်အာရှရှိ ယုံကြည် စိတ်ချရသော မိတ်ဆွေရင်းသဖွယ် တည်ရှိနေသည်။ ဘယ်လာရစ်သည် မြန်မာနိုင်ငံအား အရှေ့တောင်အာရှဒေသတွင် အလားအလာရှိသော မိတ်ဖက်နိုင်ငံအဖြစ်သတ်မှတ်ပြီး ကုန်သွယ်မှုနှင့် စီးပွားရေးပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို တိုးချဲ့ရန် ကြိုးပမ်းလျက်ရှိကြောင်း လေ့လာတွေ့ရှိရသည်။

မြန်မာ-ဘယ်လာရစ် ဆက်ဆံရေးသည် လက်တွေ့ကျပြီး နိုင်ငံအကျိုးစီးပွားကို အခြေခံသော သံတမန်ရေးရာ စွမ်းပကား၏ သက်သေပင် ဖြစ်သည်။ ၎င်းသည် ပထဝီဝင် နီးစပ်မှုဖြင့် သတ်မှတ်ထားခြင်းမဟုတ်ဘဲ တူညီသော ခံနိုင်ရည်ရှိမှုနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး အတွက် အပြန်အလှန် ကတိကဝတ်ပြုမှုတို့ဖြင့် သတ်မှတ်ထားသော မိတ်ဖက်ဆက်ဆံရေး ဖြစ်သည်။ မျက်မှောက်ခေတ် ဗဟုဝင်ရိုးကမ္ဘာ (Multipolar World) ကို တည်ထောင် ဖြတ်သန်းရာတွင် မိမိတို့နှစ်နိုင်ငံ၏မဟာဗျူဟာ မိတ်ဖက်ဖွဲ့မှုသည် သက်ဆိုင်ရာ နိုင်ငံခြားရေး မူဝါဒများကို တည်ငြိမ်စေပြီး အပြန်အလှန်အကျိုးပြုသော မဏ္ဍိုင်တစ်ခုအဖြစ် ရပ်တည်နေမည် ဖြစ်သည်။

နှစ်နိုင်ငံအနေဖြင့် ၂၀၂၆-၂၀၂၈ ခုနှစ် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေး လမ်းပြမြေပုံအား အရှိန်အဟုန်ဖြင့် ဆက်လက်ကောင်းမွန်နေစေရန် အကောင်အထည်ဖော် လုပ်ဆောင်သွားရပါမည်။ အနာဂတ် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုဆိုင်ရာ နယ်ပယ်များတွင် ဒစ်ဂျစ် တယ်နည်းပညာ၊ အစိမ်းရောင်စွမ်းအင် (Green Energy) နှင့် ကျယ်ပြန့်သော ယဉ်ကျေးမှု ခရီးသွားလုပ်ငန်းတို့တွင် ပိုမိုနက်ရှိုင်းစွာ ပေါင်းစည်းခြင်းများ ပါဝင်လာဖွယ်ရှိသည်။ ကုန်သွယ် ရေးဆိုင်ရာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများအနေဖြင့် မြန်မာ့သယံဇာတများနှင့် ဘယ်လာရစ် စက်မှုထုတ်ကုန်ပစ္စည်းများကို အပြန်အလှန်ဖလှယ်ခြင်း ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံမှ လယ်ယာ ထွက်ကုန်များ (ဆန်၊ ရော်ဘာ၊ ပဲမျိုးစုံ၊ သစ်သီးဝလံနှင့် ကော်ဖီ) နှင့် ရေထွက်ကုန်များကို တင်ပို့ပြီး ဘယ်လာရစ်နိုင်ငံမှ စက်ယန္တရားများ၊ မြေဩဇာများ၊ ဓာတုပစ္စည်းများနှင့် နည်းပညာဆိုင်ရာ စက်ကိရိယာများကို ပြန်လည်တင်သွင်းရန် အခွင့်အလမ်းများရှိပါသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ၏ မိုင်ပေါင်း ၁၃၀၀ ကျော် ရှည်လျားသော ကမ်းရိုးတန်းတစ်လျှောက် ရေနက်ဆိပ်ကမ်း စီမံကိန်းများ ရှိသည်။ အထူးသဖြင့် သီလဝါအထူးစီးပွားရေးဇုန်၊ ထားဝယ် အထူးစီးပွားရေးဇုန်နှင့် ကျောက်ဖြူရေနက်ဆိပ်ကမ်းစီမံကိန်းတို့သည် ကြီးမားသော ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု အခွင့်အလမ်းများကို ပေးစွမ်းနိုင်ပြီး အလားအလာရှိသော ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများ အတွက် ဆွဲဆောင်မှုရှိသော ရွေးချယ်စရာများ ဖြစ်လာစေပါသည်။ အဆိုပါ စီမံကိန်းများသည် ရုရှားနှင့် ဘယ်လာရစ်နိုင်ငံတို့အပါအဝင် မိတ်ဆွေနိုင်ငံများမှ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများအတွက် ရွေးချယ်စရာ အခွင့်အလမ်းသစ်များကို ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။

အခြားပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုဆိုင်ရာအခွင့်အလမ်းသစ်များအနေဖြင့်လေကြောင်းလိုင်း တိုက်ရိုက်ဖွင့်လှစ်ခြင်း၊ စိုက်ပျိုးရေးနည်းပညာ လွှဲပြောင်းခြင်း၊ ကျန်းမာရေးနှင့် ပညာရေး

ဆိုင်ရာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများ၊ ယူရေးရှားစီးပွားရေး စင်္ကြံ များနှင့် ချိတ်ဆက်ခြင်း စသည့် အခွင့်အလမ်းများလည်း ပေါ်ပေါက်လာနိုင်ပါသည်။

နိဂုံး

နေပြည်တော်ရှိ မင်္ဂလာဒုံလမ်းသည် ကီလိုမီတာ ထောင်ပေါင်းများစွာ ဝေးကွာသော နိုင်ငံနှစ်ခုကြားရှိ မဟာဗျူဟာ မိတ်ဖက်ဆက်ဆံရေးကို ပုံဖော်နေပါသည်။ အနောက်အုပ်စု၏ ဖိအားများ၊ ပထဝီနိုင်ငံရေး ပြိုင်ဆိုင်မှုများကြားမှ မြန်မာနှင့် ဘယ်လာရစ်တို့သည် အပြန်အလှန် အကျိုးပြုခြင်း(Mutual Benefit)နှင့် မဟာဗျူဟာမြောက်လိုအပ်ချက်(Strategic Necessity) ဟူသော အချက်နှစ်ချက်အပေါ် အခြေခံကာ လက်တွဲခဲ့ကြပါသည်။ ဤလမ်းမကြီးသည် ယာဉ်များသွားလာရန်သာမက အနာဂတ်တွင် နည်းပညာ၊ ကုန်သွယ်မှုနှင့် ယဉ်ကျေးမှုများ စီးဆင်းရာပြယုဂ် လမ်းမကြီးအဖြစ် ကိုယ်စားပြုလာနိုင်မည်လားဆိုသည်မှာ နှစ်နိုင်ငံ ခေါင်းဆောင်များ၏ သဘောတူညီချက်များကို မည်မျှထိရောက်စွာ အကောင်အထည်ဖော်နိုင်မည်နည်း ဆိုသည့်အချက်က အဆုံးအဖြတ်ပေးလိမ့်မည် ဖြစ်ပါသည်။ သေချာသည်မှာ နေပြည်တော်၏ မြေပုံပေါ်မှ မင်္ဂလာဒုံဟူသော အမည်သည် မြန်မာ-ဘယ်လာရစ် မဟာဗျူဟာ မိတ်ဖက်ဆက်ဆံရေးသမိုင်းစာမျက်နှာသစ်၏ သက်သေအဖြစ် တည်ရှိနေတော့မည် ဖြစ်ပါသည်။

ဒေါက်တာနိုင်ဆွေဦး
(သေနင်္ဂမဟာဗျူဟာလေ့လာရေးအဖွဲ့)

Ref: - How Belarus reached out to 'far arc' countries? No conspiracy theories, just facts!, Belta News, 4 December 2025

- Myanmar-Belarus diplomatic friendship long-lasting: Minsk Street name honorarily conferred in Nay Pyi Taw, Office of the Commander-in-Chief of Defence Services, 29 November 2025
- Myanmar-Belarus Business Forum held in Yangon, The Global New Light of Myanmar, 28 November 2025
- What does the rapprochement between Belarus and Myanmar mean for business and security in the Eurasian space?, B2BRICS News, 12 December 2025

**မဟာပေါက်ကွဲမှုနှင့် အင်အားကြီးဆုံး
(The Last Empire and Big Bang)**

အေဇီဒ်

“တတိယမြောက် မဟာပေါက်ကွဲမှုကတော့
“တရုတ်”နဲ့ ထိပ်တိုက်ရင်ဆိုင်မှုဖြစ်ပါတယ်။
မဟာပေါက်ကွဲမှုတွေထဲမှာ အင်အားအကြီးဆုံး
မဟာပေါက်ကွဲမှုတစ်ခုဖြစ်သွားနိုင်တယ်လို့ ယူဆရပါတယ်။”

ခေတ်ပုံ-အင်တာနက်

ခေတ်ပုံလက်နက်က စတင်လိုက်တဲ့ အင်ပါယာတွေကနေ ဒီကနေ့လက်နက်ဆန်းတွေ သုံးနေတဲ့ အင်ပါယာတွေအထိဆိုရင် ထင်ရှားတဲ့အင်ပါယာတချို့ ရှိခဲ့တာကိုတွေ့ရတယ်။

	စတင်နှစ်	ဆုံးနှစ်	ကြာချိန် (နှစ်)
(၁) ပါရှန်းအင်ပါယာ Achaemenid Empire	ဘီစီ - ၅၅၀	ဘီစီ - ၃၃၀	၂၂၀
(၂) ရောမအင်ပါယာ Roman Empire	ဘီစီ - ၂၇	အေဒီ - ၁၄၅၃	၁၄၈၀
(၃) တရုတ်အင်ပါယာ Han Dynasty	ဘီစီ - ၂၀၆	အေဒီ - ၂၂၀	၄၂၆
(၄) မွန်ဂိုအင်ပါယာ Mongol Empire	၁၂၀၆	၁၃၆၈	၁၆၂
(၅) အော်တိုမန်အင်ပါယာ Ottoman Empire	၁၂၉၉	၁၉၂၃	၆၂၄
(၆) မာယာယဉ်ကျေးမှု Maya Empire	ဘီစီ - ၂၀၀၀	အေဒီ - ၁၆၉၀	၃၆၉၀
(၇) ဗြိတိသျှအင်ပါယာ British Empire	၁၅၈၃	၁၉၉၇	၄၁၄
(၈) အမေရိကန်ခေတ်	၁၉၄၅	-	-
(၉) The Next Empire	-	-	-

မာယာယဉ်ကျေးမှု/အင်ပါယာက နှစ်ပေါင်း ၁၇၀၀ ခန့် ကြာမြင့်ခဲ့ပြီး ဒုတိယအကြာဆုံး ကတော့ ရောမအင်ပါယာဖြစ်ပါတယ်။ နှစ်ပေါင်း ၁၄၈၀ ခန့် ကြာခဲ့တယ်။ ပါရှန်းအင်ပါယာ၊ ရောမအင်ပါယာ၊ တရုတ်အင်ပါယာ၊ မွန်ဂိုအင်ပါယာခေတ်တွေမှာ မြင်းတွေစီးပြီး ဓား၊ လှံ၊ မြားခေတ်သာ ဖြစ်သေးပြီး အော်တိုမန်အင်ပါယာခေတ်မှာ ခေတ်သစ်လက်နက်တွေရဲ့ အစဦးပိုင်းကို ရောက်ရှိလာတဲ့ အချိန်ဖြစ်ပါတယ်။

ဗြိတိသျှအင်ပါယာခေတ်မှာ အစဦးပိုင်း လေယာဉ်ပျံတွေခေတ် မဟုတ်သေးပေမဲ့ အင်ပါယာတစ်ဝက်ကျော်လောက်မှာ လေယာဉ်ပျံတွေစပြီး ပေါ်လာခဲ့ပါပြီ။ နေမဝင်အင်ပါယာ လို့လည်းခေါ်တယ်။ သူ့ရဲ့ ကိုလိုနီနယ်တွေက နေထွက်ကနေ နေဝင်တဲ့အထိ ကျယ်ပြန့်လွန်း တာကြောင့်ဖြစ်တယ်။ ကမ္ဘာတစ်ဝက်လောက် ကျယ်ပြန့်တယ်လို့ တင်စားတာပါ။

ဒုတိယကမ္ဘာစစ်နောက်ပိုင်း စစ်စရိတ်ထောင်းပြီး ဗြိတိသျှတွေက ကိုလိုနီနိုင်ငံ တွေကို လွတ်လပ်ရေး အများအပြားပေးလိုက်ရတယ်။ စီးပွားရေးလည်း ကျဆင်းလာ တယ်။ အမေရိကန်က ဒုတိယကမ္ဘာစစ်နောက်ပိုင်း တက်လာခဲ့တယ်။ ဗြိတိသျှအင်ပါယာ ကိုတော့ ပညာရှင်တွေက (၁၅၈၃ - ၁၉၉၇) လို့ သတ်မှတ်ခဲ့တဲ့အတွက်ကြောင့် နှစ်ပေါင်း ၄၁၄ နှစ် ကြာခဲ့တယ်လို့ဆိုတယ်။ တချို့ ပညာရှင်တွေက နှစ် ၂၀၀ ကျော်လို့ သတ်မှတ်ကြ ပြန်တယ်။

အမေရိကန်ခေတ်

ဗြိတိသျှအကျ၊ အမေရိကန်အတက် ဖြစ်ပါတယ်။ အမေရိကန်က ဗြိတိသျှတွေ့ဆီက ၁၇၇၆ ခုနှစ်မှာ လွတ်လပ်ရေးရခဲ့ကြတာပါ။ အမှန်တကယ် အမေရိကန်ခေတ်ဖြစ်လာတာက ၁၉၅၀ ပြည့်နှစ်ကျော် ကာလမှပါ။ ပညာရှင်တွေအကြားမှာ သတ်မှတ်ချက်တွေ ကွဲပြား နေကြဆဲပါ။ ယေဘုယျအနေနဲ့ အမေရိကန်ခေတ်ကို ၁၉၄၅ ခုနှစ်ကတွက်ရင် ဒီနေ့နှစ်ပေါင်း ၈၀ ကြာခဲ့ပါပြီ။ အမေရိကန်ခေတ်ကို နှစ် ၄၀၀ ကျော်စေရမယ်ဆိုတဲ့ အမေရိကန်တွေရဲ့ အိပ်မက်က ၂၀၂၅ ခုနှစ်မှာ အကြီးအကျယ် ခြောက်လှန့်ခံနေရတာ တွေ့ရတယ်။

အမေရိကန်တွေရဲ့အချိန်ကို “အင်ပါယာ”လို့ မသတ်မှတ်တော့ဘဲ “ခေတ်” လို့သာ အမေရိကန်တွေက သုံးနှုန်းခဲ့ကြတယ်။ စစ်ရေးအင်အားကို ကမ္ဘာ့အကြီးဆုံးဖြစ်အောင် တည်ဆောက်ထားပေမဲ့ အမေရိကန်ခေတ်ကို ပညာခေတ်နဲ့ ပေါ်လွင်စေချင်တဲ့အတွက် အမေရိကန်ခေတ်လို့သာ ခေါ်ခဲ့ကြတယ်။

အမေရိကန်ခေတ်မှာ အမှန်တကယ်ပဲ “ဟိတ်ဆိုဟိတ်၊ တိတ်ဆိုတိတ်” ဖြစ်ခဲ့ရတယ်။ တစ်ကမ္ဘာလုံး ထုတ်လုပ်ကုန်ပစ္စည်းရဲ့ ၃၆ ရာခိုင်နှုန်းကို အမေရိကန်က ထုတ်လုပ်ပေးခဲ့တယ်။ ရှေးအမေရိကန်ခေါင်းဆောင်တွေက ပါးနပ်ကြတယ်။ အမြော်အမြင်ကြီးကြတယ်။ ပထမ ကမ္ဘာစစ်၊ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်မှာ စစ်ရှုံးနိုင်ငံတွေရဲ့ အတော်ဆုံးပညာရှင်တွေကို အမေရိကန် နိုင်ငံသားပေးပြီး အလုပ်လုပ်စေခဲ့တယ်။ ပညာနဲ့ ကမ္ဘာကြီးကိုချုပ်ကိုင်လို့ရတာကို ပြသသွား တာကြောင့် “အမေရိကန်ခေတ်”ကို “ပညာခေတ်”နဲ့ ပူးတွဲပြီး ကမ္ဘာကြီးကိုမြင်သွားစေနိုင် ခဲ့တယ်။ လိုအပ်ရင်တော့ စစ်အင်အားကိုသုံးဖို့ ကမ္ဘာ့အကြီးဆုံးစစ်တပ်ကို တည်ဆောက် ထားပြန်တယ်။

အမေရိကန်ခေတ်တစ်ခုဖြစ်လာဖို့ အဓိကထောက်တိုင်ကြီး သုံးခုနဲ့ တည်ဆောက်သွား တာကို တွေ့ရပါလိမ့်မယ်-

- (၁) အမေရိကန်ငွေကြေးကို အခြေခံတဲ့စနစ်နဲ့ ချုပ်ကိုင်ခြင်း၊
- (၂) Free Trade ဆိုတဲ့ လွတ်လပ်တဲ့ကုန်သွယ်မှု၊
- (၃) အကောင်းဆုံးပညာ၊ အကောင်းဆုံးနည်းပညာ။

နည်းပညာကို ကိုင်ထားနိုင်တဲ့ အမေရိကန်ဟာ အိမ်တိုင်းကို တံခါးခေါက်ပြီး ကုန်ကြမ်းကို ဝယ်ယူပါတော့တယ်။ ကုန်ကြမ်း တစ်တန်ကို အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၁၀၀၀ နဲ့ ဝယ်ယူပြီး ကုန်ချောဖြစ်တဲ့အခါ အမေရိကန်ဒေါ်လာ (၄၀၀၀၀ မှ ၅၀၀၀၀) လောက်ရပါတော့ တယ်။ အမေရိကန်ရဲ့ ချမ်းသာမှုက ဒီရေအလား တိုးပွားလာတယ်။

ရွှေ၊ ရေနံ၊ အရေးကြီးကုန်ပစ္စည်းများကို ဒေါ်လာနဲ့ ရောင်းဝယ်ကြရပြီး ကမ္ဘာ့နိုင်ငံ အားလုံးနီးပါးရဲ့ နိုင်ငံခြားအရန်ငွေ စုဆောင်းမှုဟာလည်း ဒေါ်လာအပေါ် အခြေခံထားကြတာ တွေ့ရတယ်။ အမေရိကန်သုံးငွေကို အခြေခံတဲ့စနစ်နဲ့ ကမ္ဘာကြီးကို ချုပ်ကိုင်ထားလိုက်တာ ဘယ်သူကမှ အမေရိကန်မျက်နှာညှိုးမှာကို အဖြစ်မခံရဲတဲ့ဘဝ ရောက်ကုန်ကြတယ်။ လွတ်လပ်စွာကုန်သွယ်မှုဟာ အမေရိကန်ကို နေ့ချင်းညချင်း ချမ်းသာသွားစေခဲ့တဲ့ ထောက် တိုင်ကြီးတစ်ခုဖြစ်ပါတယ်။

ဒါပေမဲ့လည်း ပြိုင်ဘက် ဆိုဗီယက်ယူနီယံပြိုလဲပြီးနောက် ၁၉၉၀ ပြည့်နှစ် နောက်ပိုင်းမှာ Unipolar World ကာလအတွင်း နှောင်းအမေရိကန်တွေက လွဲမှားတဲ့ Doctrine, Policy တွေ ချမှတ်ရာကနေ လျင်လျင်မြန်မြန် ပြန်ပြီးကျဆင်းလာခဲ့ပြန်တယ်။ ရှေးအမေရိကန်ခေါင်းဆောင်တွေက အမေရိကန်ခေတ်တစ်ခေတ်ဖြစ်အောင် တင်ပေးခဲ့ပေမယ့် နှောင်း အမေရိကန်ခေါင်းဆောင်တွေက နိုင်ငံ့အကျိုးကိုမကြည့်တော့ဘဲ ကိုယ့်ပါတီ မဲရရေး၊ ကိုယ် သမ္မတဖြစ်ရေးဘက်ကိုသာ အာရုံစိုက်ကြလေတော့ လျင်လျင်မြန်မြန်တိုးတက်ခဲ့တဲ့ အမေရိကန်ဟာ လျင်လျင်မြန်မြန်ပဲ ကျဆင်းသွားခဲ့ရပါတော့တယ်။

အမေရိကန်ခေတ်ကို နှစ် ၄၀၀ ကျော် ကြာစေရမယ်လို့ ကြွေးကြော်ခဲ့တဲ့ အမေရိကန် ဟာ နှစ် ၈၀ လောက်မှာပဲ အဘက်ဘက်က စိန်ခေါ်မှုတွေနဲ့ ရင်ဆိုင်နေရပါပြီ။ စိန်ခေါ်သူတွေက အင်အားကောင်းလာတာကြောင့် ပလ္လင်ပေါ်က ဆင်းမပေးရရေးအတွက် အသည်းအသန် ကြိုးစားနေချိန် ဖြစ်ပါတယ်။ အမေရိကန်ခေတ် နှစ် ၁၀၀ ခံဖို့ မလွယ်နိုင်တော့ဘူးလို့ ခန့်မှန်းရပါတယ်။

အတက်အကျတို့၏ အကြောင်းရင်း

Big Cycle ဆိုတဲ့ မဟာစက်ဝန်းမှာ နာမည်ကြီး Ray Dalio က အခင်းအကျင်းသစ်ရဲ့ “အတက်အကျ” ကို အကြောင်းရင်းရှာဖွေပေးခဲ့တယ်။ အချက်အားလုံးကိုရေးရင် ရှည်မှာစိုးလို့ အဓိကအချက်တချို့ကိုပဲ ရေးလိုက်ပါတယ်။ တက်ရတဲ့အကြောင်းမှာ -

- (၁) Strong Leadership
- (၂) Inventiveness
- (၃) Education

The Second Big Bang

ဒုတိယမဟာပေါက်ကွဲမှု စတင်ခဲ့တာကတော့ 9 - 11 နောက်ပိုင်း ၂၀၀၁ ခုနှစ် လွန်ကာလ သမ္မတ ဘုရှ်လက်ထက်မှာ အရှေ့အလယ်ပိုင်းစစ်ကို ဆင်နွှဲခဲ့တာပဲဖြစ်ပါတယ်။ အဲဒီကာလမှာ အမေရိကန်က အင်အားကြီးပြီး အရှေ့အလယ်ပိုင်းက ရေနံထွက်တာကလွဲပြီး ဘာမှမဟုတ်သေးလို့ ငြိမ်ခံနေရပေမယ့် ၂၅ နှစ်လွန်ကာလမှာ အခြေအနေတွေက အများကြီး ပြောင်းလဲသွားခဲ့ကြပါပြီ။

အီရန်က နျူကလိယပ်စ်ဆိုင်ဖို့ နီးစပ်လာတဲ့အပြင် ကာတာတိုက်ခိုက်မှုအလွန် ကာလမှာ မွတ်စလင်အင်အားစုက ခိုင်ခိုင်မာမာ ကျစ်ကျစ်လျစ်လျစ် စုစည်းသွားမိကြတာ တွေ့ရတယ်။ ထရမ်အပေါ် ယုံကြည်မှုမရှိတော့ဘဲ အချိန်မရွေး အရှေ့အလယ်ပိုင်း အင်အားစု ကြီးက ရုရှားနဲ့ တရုတ်ဘက်ကို ယိမ်းသွားနိုင်ပါတယ်။ အရေးကြီးတဲ့ ချိန်ခွင်လျှာတစ်ခု ဖြစ်ပါတယ်။ အမေရိကန်ဘက်က အတော်လေး ပြန်ထိန်းထားခဲ့ရတာ တွေ့ရတယ်။

“ရုရှား - အာရပ်အဖွဲ့ချုပ်” ဖိုရမ်တစ်ခုကို ရုရှားမှာ လုပ်အုံဆဲဆဲ အမေရိကန်က ကမန်းကတန်း အတင်းဖျက်ခဲ့ရတယ်။ ဒါတောင်မှ အရှေ့အလယ်ပိုင်းအင်အားစုကို ပိုင်ပိုင် နိုင်နိုင် ထိန်းချုပ်နိုင်ပြီလို့ တပ်အပ်သေချာပြောလို့မရသေးပါဘူး။ လူသိမခံတဲ့ လျှို့ဝှက်သဘော တူညီချက်တွေက ဘာတွေလဲ ဆိုတာ မသိရသေးပေမယ့် ဆော်ဒီကိုတော့ F - 35 တွေ ရောင်းပေးဖို့ အမေရိကန်က သဘောတူညီ ပေးလိုက်ရပါပြီ။

The Third Big Bang

တတိယမြောက်မဟာပေါက်ကွဲမှုကတော့ “တရုတ်”နဲ့ ထိပ်တိုက်ရင်ဆိုင်မှုဖြစ်ပါတယ်။ မဟာပေါက်ကွဲမှုတွေထဲမှာ အင်အားအကြီးဆုံး မဟာပေါက်ကွဲမှုတစ်ခုဖြစ်သွားနိုင်တယ် လို့ ယူဆရပါတယ်။ GDP - PPP အရ တရုတ်က ၂၀၁၇ ခုနှစ်ကတည်းက အမေရိကန်ကို ကျော်သွားခဲ့ပါပြီ။ ဒီနေ့ တရုတ်ရဲ့ GDP - PPP က ဒေါ်လာ ၃၇ + ထရီလီယံ ဖြစ်ပြီး အမေရိကန်က ဒေါ်လာ ၂၉ ထရီလီယံ ဖြစ်တယ်။ ထရမ်ရဲ့ သမ္မတ ပထမသက်တမ်းမှာ စတင်ကျော်သွားခဲ့တာပါ။

ဒါကြောင့်မို့လို့ ၂၀၁၈ ခုနှစ်မှာ ထရမ်က တရုတ်ကို Trade War နဲ့ စတင်ခဲ့တယ်။ အပြန်အလှန် အခွန်တွေ တိုးမြှင့်ကြရင်း ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ရောဂါ ဖြစ်လာခဲ့တယ်။ ဒီလိုနဲ့ ရွေးကောက်ပွဲအပြီးမှာ ဂျိုးဘိုင်ဒန် တက်လာပါတော့တယ်။ ဘိုင်ဒန်လက်ထက်မှာ ခေတ်သစ်ရဲ့ The First Big Bang ကို ဖန်တီးခဲ့တယ်။ ဘိုင်ဒန်လက်ထက် လေးနှစ်က တရုတ်အတွက် ပြင်ဆင်ချိန်ရသွားတာဟာ ကံကောင်းမှုတစ်ခုလို့ ပြောရလိမ့်မယ်။ ပထမမဟာပေါက်ကွဲမှုမှာ ခြေပြန်နုတ်မရတဲ့ အမေရိကန်ဟာ တစ်ကျော့ပြန် ထရမ်ရဲ့ ဒုတိယသမ္မတသက်တမ်းမှာတော့ မိတ်ဆွေ၊ ရန်သူမထား Tariff War ကို စတင်ပါတော့တယ်။

ရေတိုမှာ အမေရိကန်ဟာ အခွန်ပိုရတဲ့အတွက် အသာစီးရဟန်ရှိပေမယ့် ရေရှည်မှာ ဈေးကွက်ကျဉ်းမြောင်းသွားပြီး ဆန့်ကျင်ဘက်အကျိုးကို ခါးသီးစွာခံစားရဖို့ ရှိနေတာ တွေ့ရတယ်။ အမေရိကန်ကို ပြောင်ပြောင်တင်းတင်း အာခံလိုက်တာကတော့ အိန္ဒိယနဲ့ တရုတ်ပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ရုရှားဆီက ရေနံဆက်ဝယ်ရင် အိန္ဒိယကို အခွန် ၅၀ ရာခိုင်နှုန်း

ကောက်မယ်ဆိုတာကို မိုဒီက ကျောခိုင်းပြလိုက်ပြီး ရှုရှားဆီက ရေနံကို ဆက်ပြီး ဝယ်ယူပြခဲ့တယ်။

စီးပွားရေးအင်အားမှာတရုတ်ဟာအမေရိကန်နဲ့ “ပွင့်တူရွက်တူ” ဖြစ်လာခဲ့ပြီမို့ အမေရိကန်ကို ဂရုမစိုက်ကြောင်း ပြသခဲ့တယ်။ နောက်ဆုံးအချက် (၄) ချက် သဘောတူညီခဲ့ကြပေမယ့် မြေရှားသတ္တုနဲ့ တရုတ်က အမေရိကန်ရဲ့လည်ပင်းကို ညှစ်ထားနိုင်ခဲ့ဖြစ်နေပါတယ်။ ရှေ့ဆက်ပြီး ထိပ်တိုက်တွေ့ကြရင် ပြတ်သားတဲ့ မဟာပေါက်ကွဲမှုရဲ့အဖြေကို တွေ့ကြရမှာပါ။ အဲဒါက တော့ တရုတ်က အမေရိကန်ကို သူနဲ့အတူ ကြိုးချည်ထားလိုက်တာပါပဲ။ “ငါသေရင် မင်းလည်းသေမယ်။ မင်း အသေခံနိုင်ပြီလား” ဆိုတဲ့ မေးခွန်းကို အမေရိကန်ကို တရုတ်က မေးထားနိုင်လောက်အောင် ဖြစ်စေခဲ့တာပါ။

The Fourth Big Bang

ဗင်နီဇွဲလားက စတုတ္ထမဟာပေါက်ကွဲမှုအဖြစ် ရုတ်တရက်ပေါ်လာခဲ့တယ်။ သမ္မတ မာရူဒိုကို မူးယစ်ရာဇာလို့ စွပ်စွဲပြီး ဒေါ်လာသန်း ၅၀ အလိုရှိကြောင်း ထုတ်ထားတယ်။ အစိုးရအပြောင်းအလဲဖြစ်အောင် လုပ်မယ်ဆိုပြီး ရေတပ်နဲ့ဝိုင်းထားတယ်။ USS Gerald Ford က လက်တင်အမေရိကထဲ ဝင်လာပြီး အားဖြည့်ဖို့ ရောက်လာတယ်။

မူးယစ်နဲ့သာ မာရူဒိုကို ဖြုတ်ချချင်ရင် အစောကြီးထဲက လုပ်လို့ရပါတယ်။ ဘာကြောင့် အခုမှ တစ်ရေးနိုးထပြီး လုပ်ရတာလဲ။ အဖြေကရှင်းနေပါတယ်။ ဗင်နီဇွဲလားဆီက ရေနံအများဆုံး ဝယ်ယူသူက တရုတ်ဖြစ်နေပါတယ်။ ရေနံမရရင် တရုတ် မရှင်သန်နိုင်ပါဘူး။ ဗင်နီဇွဲလားအရေးဟာ တရုတ်နဲ့ရော၊ ရှုရှားနဲ့ရော သာမက အရှေ့အလယ်ပိုင်းနဲ့ပါ သက်ဆိုင်နေပါတယ်။

ဗင်နီဇွဲလားကိုသာ အစိုးရအပြောင်းအလဲလုပ်နိုင်ပြီး အမေရိကန်ရဲ့ ရုပ်သေးအစိုးရတင်နိုင်ရင် ကမ္ဘာ့အကြီးဆုံးရေနံသိုက်ရှိတဲ့ ဗင်နီဇွဲလားကနေ ကစားကွက်ပေါင်းများစွာကို ဖန်တီးခွင့်ရသွားမှာ ဖြစ်တယ်။ ရေနံကို အလျှံပယ်ထုတ်လိုက်ခြင်းအားဖြင့် ရေနံဈေးနှုန်းတွေ

“ဗင်နီဇွဲလားကိုသာ အစိုးရအပြောင်းအလဲ လုပ်နိုင်ပြီး အမေရိကန်ရဲ့ ရုပ်သေးအစိုးရတင်နိုင်ရင် ကမ္ဘာ့အကြီးဆုံး ရေနံသိုက်ရှိတဲ့ ဗင်နီဇွဲလားကနေ ကစားကွက်ပေါင်းများစွာကို ဖန်တီးခွင့်ရသွားမှာ ဖြစ်တယ်။”

အလွန်အမင်း ကျဆင်းသွားမယ်။ ရေနံပေါက် အမြတ်အစွန်းနဲ့ စစ်တိုက်နေနိုင်တဲ့ ရုရှားဟာ ယူကရိန်းကို စစ်ဆက်မတိုက်နိုင်တော့ပါဘူး။ အရှေ့အလယ်ပိုင်းကိုလည်း ဗင်နီဇွဲလားက တစ်ဆင့် ရေနံနဲ့ ထရမ်ကပြန်ပြီး ကစားကွက် ဖော်နိုင်ပါတယ်။ ရေနံကိုကိုင်ပြီး ထရမ်ကို အာခံချင်တဲ့ အရှေ့အလယ်ပိုင်းကို မလှုပ်ရဲအောင် ထရမ်က ပြန်ကစားခွင့်ရသွားပါလိမ့်မယ်။

တရုတ်ကိုတော့ ရေနံရောင်းမပေးဘဲ ဖြတ်တောက်ထားမယ်။ တရုတ်က အခြားရေနံ ထွက်တဲ့နိုင်ငံတွေဆီက ဝယ်ရမယ်။ အဲဒီနေရာတွေကို ဖိအားပေးပြီး ထရမ်က နှောင့်ယှက် နိုင်ပါတယ်။ ဗင်နီဇွဲလားအရေးဟာ တစ်ချက်ခုတ် သုံး၊ လေးချက်ပြတ် ကစားကွက်ပါ။ ထရမ်က ဗင်နီဇွဲလားကိစ္စမှာ ကစားကွက် သုံးကွက်ကို ဖော်ထားပါတယ်။

ပထမကစားကွက်က အတိုက်အခံ မာကာဒိုကို နီဘယ်ဆုပေးပြီး လူထုအားနဲ့ ဆန့်ကျင်ပြီး ဖြုတ်ချခိုင်းထားတယ်။ လောလောဆယ် မာရူဒိုက ထိန်းထားနိုင်ပါသေးတယ်။ ဒုတိယကစားကွက်က တပ်တွင်းအာဏာသိမ်းမှုကို လျှို့ဝှက်လုပ်ထားတယ်။ အဲဒီကစားကွက် နှစ်ခုထဲက တစ်ခုခု အောင်မြင်ရင် နောက်ကပံ့ပိုးပေးဖို့ ရေတပ်ကို အဆင့်သင့်လုပ်ထားတာပါ။ ရုရှား FSB နဲ့ တရုတ် MSS တို့က အဲဒီအကြံအစည် မအောင်မြင်အောင် ကူညီပေးနေတာ တွေ့ရတယ်။

အဲဒီ နှစ်ခု မအောင်မြင်ရင်တော့ ဗင်နီဇွဲလားကို အမေရိကန်က စစ်ပြုနိုင်ပါတယ်။ Regime Change အဆင့်အထိ မရရင်တောင်မှ ရေနံတွင်းတွေ၊ ရေနံချက်စက်ရုံတွေ၊ သိုလှောင်ရုံတွေကို ဗုံးကြဲ တိုက်ခိုက်ပြီး ဖျက်ဆီးပစ်နိုင်ပါတယ်။

ဒါပေမဲ့ မေးခွန်းတစ်ခု ဖြစ်လာခဲ့ပြန်တယ်။ ဗင်နီဇွဲလားကို စစ်အနိုင်တိုက်မှာလား။ ရုရှားနဲ့ တရုတ်လက်နက်တွေ ဗင်နီဇွဲလားမှာ ရောက်နေပါပြီ။ ရေနံဆိုင်ရာ အခြေခံအဆောက် အအုံတွေကို ဖျက်ဆီးပြီး ပြန်ထွက်သွားမှာလား။ စစ်ကို နိုင်အောင်မတိုက်နိုင်ဘဲ အမေရိကန် တပ် ပြန်ဆုတ်သွားရင် သမိုင်းမှာ ပြောစမှတ်တော့ ကျန်ရစ်သွားမှာဖြစ်ပါတယ်။

နေဇင်လတ်

၂၀၁၆ ခုနှစ်
(အောက်ဖော်ပြပါ အချက်များအပေါ် အခြေခံ၍)
အကျိုးဆက်ပေးရမည့်

“ဂျပန်နိုင်ငံဟာ
 အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုအပေါ် မှီခိုနေခြင်းမဟုတ်တဲ့
 လုံခြုံရေးမူဘောင်အလွှာများ တည်ဆောက်ဖို့
 လုပ်ဆောင်ခဲ့ပါတယ်။”

ဓာတ်ပုံ-အင်တာနက်

သံတမန်စာရေးဆရာမ Mercy A. Kuo သည် အမေရိကန်-အာရှ မူဝါဒအပေါ် ၎င်းတို့၏မတူကွဲပြားသော အမြင်များအတွက် ကမ္ဘာတစ်ဝန်းရှိ ဘာသာရပ်ကျွမ်းကျင်သူများ၊ မူဝါဒလက်တွေ့ကျင့်သုံးချမှတ်သူများနှင့် မဟာဗျူဟာမြောက် တွေးခေါ်သူများနှင့် ပုံမှန် ချိတ်ဆက်တွေ့ဆုံလျက်ရှိသည်။ ယခုစကားဝိုင်းသည် အမျိုးသားလုံခြုံရေးသုတေသန ဌာနရှိ ဂျပန်ဌာနမှူး ဒေါက်တာ Jeffrey Hornung နှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းမှုဖြစ်သည်။ သူသည် RAND ကော်ပိုရေးရှင်း၏ အကြီးတန်းနိုင်ငံရေးသိပ္ပံပညာရှင်ဖြစ်ပြီး “US-Japan Alliance Under New Management” စာအုပ်ကို ပူးတွဲရေးသားသူလည်း ဖြစ်သည်။ ဤစကားဝိုင်းသည် “ပစိဖိတ်ဖြတ်ကျော် ထိုးထွင်းအမြင်စီးရီး” တွင် ၄၈၆ ခုမြောက်ဖြစ်သည်။

မေး။ ဂျပန်-အမေရိကန် လုံခြုံရေးနဲ့ စီးပွားရေးဆက်ဆံရေးမှာ စဉ်ဆက်မပြတ်ဖြစ်ပေါ်မှုနဲ့ ပြောင်းလဲမှုရဲ့လမ်းကြောင်းများကို ဖော်ထုတ်ပြောပြပေးပါ။

ဖြေ။ အမေရိကန်-ဂျပန် မဟာမိတ်အဖွဲ့မှာ မကြာခဏ သတိမထားမိကြတဲ့ စဉ်ဆက်မပြတ် ဖြစ်ပေါ်မှု နယ်ပယ်များစွာရှိပါတယ်။ စီးပွားရေးနယ်ပယ်မှာ ဂျပန်နိုင်ငံဟာ CPTPP လို့ခေါ်တဲ့ (ပစိဖိတ်ဖြတ်ကျော်မဟာမိတ်အဖွဲ့အစည်းအတွက် ဘက်စုံနှင့် တိုးတက် သော သဘောတူညီချက်) ကဲ့သို့သော တရားဝင်ဘက်စုံပါဝင်ဆောင်ရွက်မှုများကို ထောက်ခံအားပေးနေစဉ်မှာ လွတ်လပ်ပြီး ပွင့်လင်းတဲ့ အင်ဒို-ပစိဖိတ် အစီအစဉ်ရဲ့ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်သူအဖြစ် ဆက်လက်ပါဝင်နေပါတယ်။ ပြီးတော့ အမေရိကန် ပြည်ထောင်စုဟာ နှစ်ပေါင်းများစွာ လုပ်ဆောင်ခဲ့တဲ့အတိုင်း CPTPP မှာ ပါဝင်ခြင်းကို ဆက်လက်ရှောင်ကြဉ်နေပေမယ့် ဂျပန်နိုင်ငံလိုပဲ တူညီတဲ့ ကိစ္စရပ်များစွာကို ရပ်တည်

ကာကွယ်ပေးနေပါတယ်။ အမေရိကန်နဲ့ ဂျပန်တို့ဟာ အဲဒီနယ်ပယ်များစွာမှာ အတူ တကွ လုပ်ဆောင်ကြပါတယ်။ အဲဒါတွေအထဲမှာ ထောက်ပံ့ရေးကွင်းဆက် ခံနိုင်ရည် ရှိမှု အန္တရာယ်လျှော့ချရေး၊ စီးပွားရေးများနဲ့ အရေးကြီးတဲ့ နည်းပညာကဏ္ဍတွေမှာ အတွေးအခေါ်တူတဲ့နိုင်ငံများနဲ့ ပါတနာလုပ်ဖို့ ရှာဖွေခြင်းတို့ ပါဝင်ပါတယ်။

လုံခြုံရေးနယ်ပယ်မှာ နှစ်နိုင်ငံစလုံးဟာ တရုတ်နိုင်ငံကို ဟန်ချက်ညီစေဖို့နဲ့ ဟန်တား ဖို့ နည်းလမ်းတစ်ခုအဖြစ် မဟာမိတ်နဲ့ မိတ်ဖက်ဆက်ဆံရေးကို ဦးစားပေးနေဆဲ ဖြစ်ပါတယ်။ ဂျပန်နိုင်ငံဟာ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုအပေါ် မှီခိုနေခြင်းမဟုတ်တဲ့ လုံခြုံရေးမူဘောင်အလွှာများ တည်ဆောက်ဖို့ လုပ်ဆောင်ခဲ့ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ ၎င်းဟာ လက်ရှိအစိုးရမတိုင်မီကတည်းက စတင်ခဲ့တဲ့ လမ်းကြောင်းတစ်ခုဖြစ်ပေမယ့် ဝါရှင်တန်ရဲ့ ထောက်ခံမှုကို ဆက်လက်ရရှိခဲ့ပါတယ်။

နှစ်နိုင်ငံဆက်ဆံရေး ပြောင်းလဲမှုဟာ သတင်းခေါင်းစဉ်များမှာ လွှမ်းမိုးနေပြီး အစဉ်အလာလုံခြုံရေးပြဿနာများထက် စီးပွားရေးကိစ္စရပ်များကို ဦးစားပေးလာ တယ်လို့ အကောင်းဆုံး အနှစ်ချုပ်ဖော်ပြလို့ရပါတယ်။ စည်းမျဉ်းအခြေခံကုန်သွယ်ရေး အစီအစဉ်နဲ့ အခွန်ကောက်ခံမှုများကို အသုံးပြုခြင်းအပေါ် မဟာမိတ်များက ကွဲပြားတဲ့ ချဉ်းကပ်မှု ပြုလုပ်ခြင်း သို့မဟုတ် ထုတ်လုပ်ရေးကွန်ရက်များကို ဘယ်လိုလုံခြုံအောင် ပြုလုပ်ရမလဲနဲ့ ကုန်သွယ်ရေးကွာခြားချက်များကို ဖြေရှင်းနည်းအပေါ် ၎င်းတို့ရဲ့ အမြင်များရှိပေမယ့် မဟာမိတ်များရဲ့ ကွဲပြားမှုများဟာ အထက်မှာဖော်ပြခဲ့တဲ့ စဉ်ဆက်မပြတ်ဖြစ်ပေါ်မှုများထက် မကြာခဏ ပိုမိုမြင်သာလေ့ရှိပါတယ်။

နှစ်နိုင်ငံစလုံးဟာ နိုင်ငံခြားအကူအညီရဲ့ တန်ဖိုးကို ဘယ်လိုမြင်သလဲဆိုတာကလွဲရင် လုံခြုံရေးနယ်ပယ်မှာ ပြောင်းလဲမှု နည်းပါးပါတယ်။ ကာကွယ်ရေးအသုံးစရိတ် ပိုမို သုံးစွဲဖို့ ဝါရှင်တန်ရဲ့ တောင်းဆိုချက်ဟာ ပြောင်းလဲမှုတစ်ခုလို့ ပြောရတာလွယ်တယ်။ ဒါဟာ တောင်းဆိုထားတဲ့ ရာခိုင်နှုန်းက ဖြစ်နိုင်ခြေရှိပေမယ့်လည်း မဟာမိတ် ဆက် ဆံရေးရဲ့ ရှုထောင့်အသစ်တစ်ခုတော့ မဟုတ်ပါဘူး။

အရေးကြီးတာက မကြာသေးမီက ထရမ်-တာကာအိချီ ထိပ်သီးအစည်းအဝေးမှာ ပြသခဲ့သလိုပဲ နှစ်နိုင်ငံဆက်ဆံရေးဟာ ခေါင်းဆောင်နှစ်ဦးကြား ကိုယ်ရေးကိုယ်တာ ဆက်ဆံရေးကြောင့် ခိုင်မာတဲ့ပုံပေါ်ပါတယ်။ ဒီဆက်ဆံရေးကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားရင် နှစ်နိုင်ငံဟာ မူဝါဒပြောင်းလဲမှုတွေကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာတဲ့ ပွတ်တိုက်မှုတွေကို ကျော် လွှားနိုင်ဖွယ်ရှိပါတယ်။

မေး။ ဂျပန်-အမေရိကန် မဟာမိတ်အဖွဲ့ဟာ အင်ဒို-ပစိဖိတ်ဒေသဆိုင်ရာ ဒိုင်းနမစ်များကို ပုံဖော်ဖို့ အသုံးပြုနိုင်တဲ့ နယ်ပယ်ငါးခုကို ဆန်းစစ်ပြောပြပေးပါ။

ဖြေ။ ပြောင်းလဲမှုများနဲ့ စဉ်ဆက်မပြတ်တည်ရှိနေမှုကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားရင် အမေရိကန်- ဂျပန် မဟာမိတ်အဖွဲ့ဟာ အင်ဒို-ပစိဖိတ်ဒေသရဲ့ ငြိမ်းချမ်းရေးနဲ့ တည်ငြိမ်မှုကို ဆက်လက် အကျိုးပြုနေပါတယ်။ အသုံးပြုပါက အကျိုးအမြတ်များ ရရှိနိုင်တဲ့ နယ်ပယ် ငါးခု ရှိပါတယ်။

“ထရမ့်အစိုးရဟာ
 အမေရိကန်
 အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ
 ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး
 အေဂျင်စီကို
 ပိတ်ပစ်ခဲ့ပေမယ့် အချို့
 လုပ်ငန်းဆောင်တာများကို
 နိုင်ငံခြားရေးဌာနသို့
 ပြန်လည်
 ပေါင်းစည်းခဲ့ပါတယ်။”

ပထမနယ်ပယ်မှာ ဒေသဆိုင်ရာနိုင်ငံများရဲ့ စွမ်းရည်မြှင့်တင်ရေးဖြစ်ပါတယ်။ မဟာမိတ်များရဲ့ အများပြည်သူဆိုင်ရာ အလားတူ အစပျိုး လုပ်ဆောင်မှုများမှတစ်ဆင့် မဟာမိတ်များရဲ့ ပံ့ပိုးမှုဟာ ဒေသဆိုင်ရာနိုင်ငံများရဲ့ စွမ်းရည်များကို မြှင့်တင်ပေးခြင်းဖြင့် ပိုမိုကြီးမားတဲ့ ဒေသဆိုင်ရာ ငြိမ်းချမ်းရေးနဲ့ တည်ငြိမ်ရေးကို အထောက်အကူ ပြုပါတယ်။

ဒုတိယနယ်ပယ်ကတော့ အမေရိကန်နဲ့ ဂျပန်တို့ အဓိကအဖွဲ့ဝင်များဖြစ်တဲ့ အသေးစား အဖွဲ့များ နက်ရှိုင်းလာခြင်းပဲဖြစ်ပါတယ်။ မကြာသေးမီ လများအတွင်း အသေးစားအဖွဲ့များမှာ တက်ကြွတဲ့ တွန်းအားပေးမှုမရှိပေမယ့် ၎င်းတို့ဟာ တည်ရှိနေဆဲဖြစ်ပြီး မဟာမိတ်အဖွဲ့ဟာ မျှဝေထားတဲ့ စိန်ခေါ်မှုများကို ရင်ဆိုင်ဖို့ ဘုံအကျိုးစီးပွားများကို ဖြေရှင်းဖို့နဲ့ ၎င်းတို့ကို အသုံးချဖို့ ဆန်းသစ်ဖန်တီးတဲ့ နည်းလမ်းတွေကို ရှာဖွေနိုင်ပါတယ်။

ဒုတိယနယ်ပယ်ကတော့ အကူအညီလိုအပ်နေတဲ့ နိုင်ငံတွေကို တုံ့ပြန်ခြင်းဖြစ်ပါတယ်။ ဂျပန်နိုင်ငံဟာ အဓိက နိုင်ငံတကာ ကူညီပေးသူ အဖြစ် ဆက်လက်တည်ရှိနေပြီး ၂၀၂၄ ခုနှစ်အထိ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုဟာ လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှု အကူအညီနဲ့ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု အကူအညီများမှာ ကမ္ဘာ့ဦးဆောင်ကူညီပံ့ပိုးသူ ဖြစ်ခဲ့ပါတယ်။ ထရမ့်အစိုးရဟာ အမေရိကန် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအေဂျင်စီကို ပိတ်ပစ်ခဲ့ပေမယ့် အချို့လုပ်ငန်းဆောင်တာများကို နိုင်ငံခြားရေးဌာနသို့ပြန်လည်ပေါင်းစည်းခဲ့ပါတယ်။ ရည်မှန်းချက်နှစ်ခုကို ကိုက်ညီတဲ့ အကူအညီပေးရေး နယ်ပယ်များမှာ ပိုမိုပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို ဖြစ်စေနိုင်ပါတယ်။

စတုတ္ထနယ်ပယ်ကတော့ စွမ်းအင်လုံခြုံရေးပါ။ နှစ်နိုင်ငံစလုံးဟာ စွမ်းအင်လုံခြုံရေးမှာ ဘုံအကျိုးစီးပွားတွေ ရှိကြပါတယ်။ လက်ရှိစွမ်းအင်

ထောက်ပံ့မှုနဲ့ သန့်ရှင်းတဲ့ စွမ်းအင်အရင်းအမြစ်တွေဆီ ကူးပြောင်းရေးတွေမှာ ၎င်းတို့ရဲ့ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို ပိုမို နက်ရှိုင်းစေပြီး အရေးကြီးတဲ့ သတ္တုတွင်းထွက်ပစ္စည်းများ၊ သတ္တုတူးဖော်ရေးနဲ့ စွမ်းအင်နည်းပညာတွေအတွက် ၎င်းတို့ရဲ့ထောက်ပံ့ရေးကွင်းဆက်တွေကို ကွဲပြားစေပါတယ်။ ဒါနဲ့ပတ်သက်လို့ ဝယ်ယူရေးတင်မကဘဲ ၎င်းတို့ရဲ့ရွေးချယ်စရာတွေကို ကွဲပြားစေပြီး လက်ရှိ ထောက်ပံ့မှုတွေကို ပိုမို စွမ်းရည်ရှိစွာ အသုံးပြုနိုင်စေဖို့ နည်းပညာအသစ်တွေ ဖန်တီးမြှင့်တင်ပေးတာတွေလည်း ပါဝင်နိုင်ပါတယ်။

နောက်ဆုံးနယ်ပယ်ကတော့ ကာကွယ်ရေးပစ္စည်းနဲ့ နည်းပညာတွေ ပူးတွဲထုတ်လုပ်ခြင်း၊ ပူးတွဲဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးနဲ့ ပူးတွဲထိန်းသိမ်းခြင်းတို့မှာ ကာကွယ်ရေးစက်မှုလုပ်ငန်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုပဲ ဖြစ်ပါတယ်။ တိုးချဲ့ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုက မဟာမိတ် နှစ်နိုင်ငံစလုံးကို ကာကွယ်ရေးပစ္စည်းအသစ်တွေ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် စုပေါင်းထားတဲ့ အရင်းအမြစ်တွေကို အသုံးပြုခွင့်ပေးရုံသာမက အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုကိုလည်း ဂျပန်သင်္ဘောကျင်းတွေမှာ အမေရိကန်ရေတပ်သင်္ဘောတွေ အပေါ် ရေတိုပြုပြင်ထိန်းသိမ်းမှုကို ပေးစွမ်းနိုင်ပြီး အမေရိကန်စစ်လေယာဉ်တွေ ဂျပန်နိုင်ငံမှာ ရရှိပြီးသား ပြုပြင်ထိန်းသိမ်းမှုပုံစံနဲ့ ဆင်တူပါတယ်။ အရေးကြီးတဲ့ လက်နက်တွေကို သို့လှောင်ထားဖို့ကိုလည်း ကူညီပေးနိုင်ပါတယ်။

မေး။ တရားဝင်အင်ဒို-ပစိဖိတ်လုံခြုံရေးမူဘောင်မရှိခြင်းတွင် ဂျပန်-အမေရိကန် အသေးစားအဖွဲ့များရဲ့ မဟာဗျူဟာမြောက် ဆက်စပ်မှုကို ရှင်းပြပါ။

ဖြေ။ အင်ဒို-ပစိဖိတ်ဒေသမှာ နေတိုး (NATO) နဲ့ ညီမျှတဲ့ တရားဝင်မူဘောင်မရှိခြင်းကြောင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုဟာ သီးခြားမူဝါဒများကို လိုက်ပါဆောင်ရွက်ဖို့ ၎င်းရဲ့ သီးခြား နှစ်နိုင်ငံမဟာမိတ်များအပေါ် သမိုင်းကြောင်းအရ အားထားခဲ့ရပါတယ်။ မကြာသေးမီနှစ်များအတွင်း အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုဟာ အမေရိကန်စာချုပ်မဟာမိတ်များကို အခြေခံတဲ့ အသေးစားအစီအစဉ်များကို အချို့ကိစ္စရပ်များမှာ အောင်မြင်စွာနဲ့ ဖော်ဆောင်ခဲ့မှုကို ပိုမိုနက်ရှိုင်းလာစေခဲ့တယ်။ ၎င်းတို့ရဲ့ သက်ဆိုင်ရာ ဖော်ဆောင်မှုအတွက် လှုံ့ဆော်မှုများ ကွဲပြားပေမယ့် မကြာသေးမီနှစ်များအတွင်း ဘုံတူညီချက်တစ်ခုမှာ တရုတ်နိုင်ငံအပေါ် အပြန်အလှန် စိုးရိမ်ပူပန်မှုဖြစ်ပါတယ်။ အရေးကြီးတာကတော့ အမေရိကန်နဲ့ ဂျပန်နိုင်ငံတို့ဟာ အဲဒီအစီအစဉ်တွေမှာ အဓိကကျပါတယ်။

အဲဒီအဖွဲ့များဟာ ဘုံအကျိုးစီးပွားများကို အခြေခံထားပြီး ပေါ်ပေါက်လာတဲ့ သီးခြားပြဿနာများကို ဖြေရှင်းနိုင်စေဖို့ လျင်မြန်မှုနဲ့ လိုက်လျောညီထွေဖြစ်အောင် လုပ်ဆောင်နိုင်မှုကို ပေးစွမ်းတဲ့အတွက်ကြောင့် မဟာမိတ်အဖွဲ့ဟာ ပိုမိုကျယ်ပြန့်တဲ့ မိတ်ဆက်စွမ်းရည်များကို အသုံးပြုနေစဉ်မှာ လိုအပ်ပါက ဒေသဆိုင်ရာပြဿနာများကို မြန်ဆန်တဲ့ သီးခြားနည်းလမ်းနဲ့ တုံ့ပြန်နိုင်ပါတယ်။

မေး။ ဂျပန်-အမေရိကန် စွမ်းအင်လုံခြုံရေးဆွေးနွေးပွဲဟာ အမေရိကန်ရဲ့ စွမ်းအင်လုံခြုံရေး ဦးစားပေးမှုများကို ဘယ်လိုနည်းလမ်းများဖြင့် မြှင့်တင်ပေးနိုင်ပါသလဲ။

ဖြေ။ ဂျပန်-အမေရိကန် စွမ်းအင်လုံခြုံရေး ဆွေးနွေးပွဲဟာ မဟာမိတ်များအား စွမ်းအင် လုံခြုံရေးကို အားကောင်းစေဖို့ သန့်ရှင်းတဲ့ စွမ်းအင်အသွင်ပြောင်းမှုကို အရှိန်မြှင့်တင် ဖို့နဲ့ အရေးကြီးတဲ့ သတ္တုများနဲ့ သန့်ရှင်းတဲ့ စွမ်းအင်နည်းပညာများအတွက် ထောက်ပံ့ရေးကွင်းဆက်များကို ကွဲပြားစေဖို့ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို ဆွေးနွေးဖို့ အခွင့်အရေးပေးပါတယ်။ အမေရိကန်ရဲ့ ဦးစားပေးမှုများဟာ ၂၀၂၄ ခုနှစ်မှာ နောက်ဆုံး အကြိမ်ကျင်းပခဲ့စဉ်ကထက် ယနေ့ခေတ်မှာ ကွဲပြားနိုင်ကြောင်း နားလည်ထားပါတယ်။ အဲဒါကြောင့် ဒီနေရာဟာ စွမ်းအင်လုံခြုံရေးမှာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ဖို့နဲ့ တရုတ်နိုင်ငံက လွှမ်းမိုးထားတဲ့ ၎င်းတို့ရဲ့ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ထောက်ပံ့ရေးကွင်းဆက်များ အပေါ် ၎င်းတို့ရဲ့ မျှဝေထားတဲ့ အားနည်းချက်များကို လျှော့ချဖို့ နည်းလမ်းများ ရှာဖွေဖို့ အခွင့်အလမ်းတစ်ခုပေးနေဆဲဖြစ်ပါတယ်။ ဂျပန်နဲ့ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုတို့ဟာ စွမ်းအင်ထောက်ပံ့ရေးကွင်းဆက်များနဲ့ အရေးကြီးတဲ့ သတ္တုများမှာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ဖို့နဲ့ လက်ရှိအမေရိကန်ရဲ့ စွမ်းအင်လုံခြုံရေးဦးစားပေးမှုများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းနေစဉ်မှာ မျှဝေထားတဲ့ အရေးပါတဲ့ နယ်ပယ်များမှာ ဆန်းသစ်တဲ့နည်းပညာများကို မြှင့်တင်ဖို့ အတူတကွလုပ်ဆောင်နိုင်ပါတယ်။

မေး။ တိုကျိုနဲ့ ဝါရှင်တန်တို့ ရင်ဆိုင်နေရတဲ့ ပြည်တွင်းနိုင်ငံရေးစိန်ခေါ်မှုများနဲ့ ဂျပန်-အမေရိကန် မဟာမိတ်ဖွဲ့မှု တိုးတက်ခြင်းအတွက် သက်ရောက်မှုများကို အကဲဖြတ်ပေးပါ။

ဖြေ။ မဟာမိတ်များရင်ဆိုင်နေရတဲ့ စိန်ခေါ်မှုများဟာ အလွန်ကွဲပြားပေမယ့် မဟာမိတ်အဖွဲ့အတွက် သက်ရောက်မှုများ ရှိပါတယ်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုမှာ သမ္မတ ဒေါ်နယ်ထရမ်ဟာ ပြည်တွင်းမှာ လူတိုင်းထောက်ခံခြင်းမရှိတဲ့ ကျယ်ပြန့်တဲ့အစီအစဉ်တစ်ခုကို ဆက်လက်အာရုံစိုက်နေပြီး အချို့က အနှောင့်အယှက်ဖြစ်စေတယ်လို့ ယူဆထားတဲ့ခြေလှမ်းနဲ့ လုပ်ဆောင်နေပါတယ်။ အဲဒါတွေအထဲမှာ အမေရိကန် တောင်ပိုင်းနယ်စပ်ကို လုံခြုံအောင်ထိန်းသိမ်းခြင်း၊ ဖက်ဒရယ်အစိုးရရဲ့အရွယ်အစားကို လျှော့ချခြင်း၊ ယူကရိန်းနဲ့ ဂါဇာစစ်ပွဲများကို အဆုံးသတ်ဖို့ နည်းလမ်းများရှာဖွေခြင်းနဲ့ အမေရိကန်ကုန်သွယ်ဖက်များအပေါ် စီးပွားရေးအခွန်များ လျှော့ချခြင်း စတဲ့ ရည်မှန်းချက်ကြီးမားတဲ့ ပြည်တွင်းစီးပွားရေးအစီအစဉ်ကို မြှင့်တင်ခြင်းတို့ ပါဝင်ပါတယ်။ အရေးကြီးတဲ့အချက်ကတော့ ၎င်းရဲ့ မကြာသေးမီက အင်ဒို-ပစိဖိတ်ခရီးစဉ်မှလွဲပြီး ဒေသတွင်းမူဝါဒကို အာရုံစိုက်မှုမရှိသေးပါ။ အမျိုးသားလုံခြုံရေးမဟာဗျူဟာ သို့မဟုတ် အမျိုးသားကာကွယ်ရေးမဟာဗျူဟာ မရှိသေးရုံသာမက အင်ဒို-ပစိဖိတ်မဟာဗျူဟာ သို့မဟုတ် တရုတ်မဟာဗျူဟာကို ဆွေးနွေးခြင်းမရှိတဲ့အတွက်ကြောင့် ဂျပန်နိုင်ငံဟာ အမေရိကန်မဟာဗျူဟာမှာ ဘယ်လိုနေရာမှာ အံဝင်ခွင့်ကျဖြစ်မလဲ သို့မဟုတ် မဟာမိတ်အဖွဲ့ကို ဒေသဆိုင်ရာ ရည်မှန်းချက်များအတွက် ဘယ်လိုအသုံးပြုနိုင်မလဲ

ဆိုတာကို အသေးစိတ်ကျတဲ့ အနာဂတ်အမြင်ကို ဖော်ပြထားခြင်းမရှိပါဘူး။
 ပြီးတော့ တစ်ဖက်မှာ မဟာမိတ်ကို ချီးကျူးပြီးနောက် အခွန်အကောက်များ လျှော့ချ
 ခြင်းနဲ့ အခြားတစ်ဖက်မှာ ကာကွယ်ရေး ပံ့ပိုးကူညီမှုများကို တိုးမြှင့်ဖို့ မျှော်လင့်ခြင်း
 ဟာ ဂျပန်နိုင်ငံအတွက် တစ်သမတ်တည်းမရှိတဲ့ သတင်းစကားမရှိခြင်းဖြစ်ပြီး ၎င်း
 အချက်က ပွတ်တိုက်မှုအတွက် အလားအလာကို လမ်းဖွင့်ထားခြင်းဖြစ်ပါတယ်။
 ဝန်ကြီးချုပ် တာကာအိုချီရင်ဆိုင်နေရတဲ့ စိန်ခေါ်မှုများဟာ ပြည်တွင်းရေးလည်းဖြစ်ပြီး
 နိုင်ငံရေးပြဿနာတွေနဲ့ ဆက်စပ်နေပါတယ်။ သူမရဲ့ ရှေ့မှ ဝန်ကြီးချုပ်နဲ့ မတူဘဲ
 တာကာအိုချီဟာ အလွန်မြင့်မားတဲ့ ထောက်ခံမှုအဆင့်များကို ရရှိနေပါတယ်။ ဒါပေမဲ့
 သူမရဲ့ပါတီဟာ အဓိကကျတဲ့ ရွေးကောက်ပွဲ နှစ်ခုမှာ ရှုံးနိမ့်ခဲ့တဲ့အတွက်ကြောင့်
 သူမရဲ့အစိုးရဟာ မဲဆန္ဒရှင်များရဲ့ ယုံကြည်မှုကို မြှင့်တင်ဖို့ လိုအပ် ပါတယ်။ ဒါဟာ
 ပထဝီနိုင်ငံရေးပြဿနာများ သို့မဟုတ် ကာကွယ်ရေးဆိုင်ရာ ကြိုးပမ်းမှုများသာ
 မဟုတ်ဘဲ အခြေခံလိုအပ်ချက်များ ထောက်ပံ့ပေးခြင်းကိစ္စရပ်များမှာ ကြိုးစားအား
 ထုတ်ဖို့ လိုအပ်မှာဖြစ်ပါတယ်။

သူမဟာ အဓိကမဟာဗျူဟာမြောက် စာတမ်းသုံးခုကို ပြင်ဆင်မှုစတင်ခဲ့ပြီး သမ္မတ
 ထရမ်နဲ့ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ချီးကျူးခံရတဲ့ ထိပ်သီးအစည်းအဝေးကို လက်ခံကျင်းပ
 ခဲ့ပြီးဖြစ်ပါတယ်။ ဒါပေမဲ့ ပြည်တွင်းရေးအခြေခံလိုအပ်ချက်ပြဿနာများကို လျစ်လျူ
 ရှုထားတယ်လို့ မြင်တွေ့ရတဲ့ ဘယ်ကြိုးပမ်းမှုမဆို သူမရဲ့ ထောက်ခံမှုနှုန်းကို ထိခိုက်
 စေပြီး မဲဆန္ဒရှင်များ သူမရဲ့ပါတီမှ လှည့်ထွက်သွားနိုင်စေပါတယ်။ ဒီလိုဖြစ်လာပါက
 သူမရဲ့အစိုးရအဖွဲ့သက်တမ်း တိုတောင်းနိုင်ပါတယ်။ သူမက ပြည်တွင်းရေးပြဿနာ
 များကိုဖြေရှင်းနေပါတယ်လို့ မမြင်ရပါရင် တာကာအိုချီအစိုးရရဲ့ နိုင်ငံရေးအရင်းအနှီးကို
 ကန့်သတ်ထားနိုင်ပါတယ်။

မောင်မောင်မြင့်သိန်း(စက်မှုတက္ကသိုလ်)

Ref : Takaichi and Trump : The Japan-US Alliance Under New Management by
 Mercy A. Kuo.

အနာဂတ်အတွက်
 နေရာချထားရေး
 နည်းလမ်း

“ပေလီယိုကွန်ဆာဗေးရှင်းသည် အနှစ်သာရအားဖြင့်
 ရှေးရိုးစွဲဝါဒီ အတွေးအခေါ်တစ်ခုဖြစ်သည်။
 ၎င်းသည် အနောက်တိုင်းယဉ်ကျေးမှု၊ ခရစ်ယာန်ဘာသာနှင့်
 ရိုးရာအစဉ်အလာ မိသားစုကို လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ အခြေခံအုတ်မြစ်အဖြစ်
 နက်ရှိုင်းစွာ လေးစားတန်ဖိုးထားသည်။”

Paleoconservative

ဓာတ်ပုံ-အင်တာနက်

ကျယ်ပြန့်ပြီး မကြာခဏအငြင်းပွားဖွယ်ရာဖြစ်သော အမေရိကန်နိုင်ငံရေး အတွေးအခေါ်နယ်ပယ်တွင် ကွန်ဆာဗေးတစ်ဝါဒသည် တသီးတသန့် ထီးထီးကြီး ရှိနေပါသည်။ မျက်မှောက်ခေတ် အမေရိကန် ခေတ်သစ်လက်ယာယိမ်းနိုင်ငံရေးကို နိုင်ငံတကာတွင် ကြားဝင်စွက်ဖက်သော နိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒနှင့် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ လွတ်လပ်သောကုန်သွယ်မှု တို့ဖြင့် လူအများက ဆက်စပ်သိမြင်ကြသော်လည်း ပိုမိုတိတိဆိတ်ဆိတ်သော၊ ပိုမိုရှေးရိုးဆန်သော၊ နက်ရှိုင်းသော အမျိုးသားရေးဝါဒီ အတွေးအခေါ်တစ်ရပ်က ရှိနေပါသည်။ ယင်းမှာ ပေလီယို ကွန်ဆာဗေးတစ်ဝါဒ ဖြစ်သည်။

ရှေးကျသောဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည့် ဂရိဘာသာစကား ပေလီယို(paleo)မှ ဆင်းသက်လာသည့် ဤဝေါဟာရကို မူလ အမေရိကန်ကွန်ဆာဗေးတစ်အစဉ်အလာ၏ စစ်မှန်သော အမွေဆက်ခံမှုအဖြစ် ရှုမြင်ထားကြသည်။ ယင်းသည် ချုပ်တည်းခြင်း၊ အစဉ်အလာကို လေးစားခြင်းနှင့် ပြင်းထန်သော အမျိုးသားရေးသစ္စာစောင့်သိခြင်းတို့အပေါ် အခြေခံသည့် အတွေးအခေါ်ဖြစ်ပြီး ဆယ်စုနှစ်များစွာ လက်ယာယိမ်းနိုင်ငံရေးတွင် လွှမ်းမိုးခဲ့သော ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ရည်မှန်းချက်များနှင့် ဆန့်ကျင်ဘက်တွင် ရပ်တည်နေသည်။

ပေလီယိုကွန်ဆာဗေးတစ်ဝါဒကို နားလည်ခြင်းသည် အင်ပါယာတည်ထောင်မှုကို သံသယရှိခြင်း၊ နယ်နိမိတ်များကို ကာကွယ်ခြင်းနှင့် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသည် ကမ္ဘာသို့ တင်ပို့ရမည့် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ အတွေးအခေါ်တစ်ခုမဟုတ်ဘဲ ထိန်းသိမ်းထိုက်သော ကိုယ်ပိုင် ယဉ်ကျေးမှုရှိသည့် သီးခြားနိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ ဖြစ်သည်ဟူသော ယုံကြည်ချက်တစ်ခု နက်နက်ရှိုင်းရှိုင်းအမြစ်တွယ်နေခြင်းဟူသည့် ကမ္ဘာ့အမြင်တစ်ခုကို နားလည်ခြင်းပင်ဖြစ်သည်။

ယင်းသည် မြို့ပြကြီးများထက် မြို့ငယ်လေးများ၊ နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများထက် အမျိုးသားရေးနိုင်ငံများနှင့် နိုင်ငံစုံကော်ပိုရေးရှင်းများထက် အလုပ်သမားများကို ပို၍ဦးစားပေးပါသည်။ မကြာခဏ အထင်မှားခံရသော ဤနိုင်ငံရေးအတွေးအခေါ်၏ သမိုင်းဆိုင်ရာ

စာစစ်မြစ်၊ အဓိကယုံကြည်ချက်များ၊ အဓိကပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် ခေတ်ပြိုင်ဆက်စပ်မှုများကို လေ့လာကြည့်ပါမည်။

သမိုင်းဆိုင်ရာစာစစ်မြစ်- ရှေးရိုးစွဲဝါဒနှင့် အတိုက်အခံသစ်တစ်ခု ပေါ်ထွန်းလာခြင်း

ပေလီယိုကွန်ဆာဗေးတစ်ဝါဒ၏ ဉာဏဆိုင်ရာမျိုးရိုးသည် ၂၀ ရာစု ပထမနှစ်ဝက်တွင် ထင်ရှားခဲ့သော ကွန်ဆာဗေးတစ်များ၊ လစ်ဘရယ်တေးရီးယန်း(ပုဂ္ဂိုလ်ရေးလွတ်လပ်ခွင့် ဝါဒီ)များနှင့် ရှေးရိုးစွဲဝါဒီများ၏ မဟာမိတ်အဖွဲ့ဖြစ်သည့် ရှေးရိုးစွဲဝါဒ (Old Right) ကို ခြေရာခံထားသည်။ အိုဟိုင်းအိုးပြည်နယ်မှ အထက်လွတ်တော်အမတ် ရောဘတ်အေတာ့ဖ် (Robert A. Taft) ကဲ့သို့သော ပုဂ္ဂိုလ်များသည် အောက်ပါအချက်အလက်တို့ဖြင့် ထင်ရှားသော ပလက်ဖောင်းတစ်ခုကို ထူးချွန်စွာ ဦးဆောင်ခဲ့ကြသည်။

နိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒတွင် ကြားဝင်မစွက်ဖက်ရေး

ရှေးရိုးစွဲဝါဒီများသည် နိုင်ငံခြားရေးတွင် ပါဝင်ပတ်သက်မှုများကို အလွန်သံသယ ရှိခဲ့ပြီး ပထမကမ္ဘာစစ်နှင့် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်နှစ်ခုလုံးသို့ အမေရိကန်ဝင်ရောက်မှုကို ဆန့်ကျင် ခဲ့ကြသည်။ သူတို့သည် သမ္မတ ဖရန်ကလင်ဒီရစဗွဲ၏ နိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒနှင့် သူ၏ New Deal ဟူသော အစီအစဉ်မှတစ်ဆင့် အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာ ချဲ့ထွင်မှုကို အမေရိကန်လွတ်လပ်မှု နှင့် အချုပ်အခြာအာဏာအတွက် ကြီးမားသော ခြိမ်းခြောက်မှုတစ်ရပ်အဖြစ် ရှုမြင်ခဲ့ကြ သည်။

ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ ကွန်ဆာဗေးတစ်ဝါဒ

ယင်းတို့သည် ဟန်ချက်ညီသော ဘတ်ဂျက်၊ အစိုးရအသုံးစရိတ်ကန့်သတ်မှုနှင့် ဖက်ဒရယ်အစိုးရ၏အနည်းဆုံးဝင်ရောက်စွက်ဖက်မှုဖြင့် ဆောင်ရွက်နေသော လွတ်လပ်သော ဈေးကွက်ကို ထောက်ခံခဲ့ကြသည်။

ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချခြင်း

အဓိကယုံကြည်ချက်မှာ အာဏာအများစုကို ပြည်နယ်များနှင့် ဒေသန္တရအစိုးရများ အတွက် သီးသန့်ထားရှိပြီး ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုရှိသော အာဏာပိုင်အစိုးရကို အပြည့်အဝ ယုံကြည်မှု မရှိသည့် အကန့်အသတ်ရှိသော ဖက်ဒရယ်အစိုးရတစ်ရပ်ဖြစ်သည်။

အဆိုပါ ရှေးရိုးစွဲဝါဒ ဘုံသဘောတူညီချက်သည် စစ်အေးတိုက်ပွဲကြောင့် အစိတ်စိတ် အပိုင်းပိုင်း ကွဲသွားခဲ့သည်။ ဆိုဗီယက်ကွန်မြူနစ်ဝါဒ၏ ခြိမ်းခြောက်မှုကြောင့် ဝီလျံအက်ဖ် ဘက်ကလေ ဂျူနီယာ (William F. Buckley Jr.) ကဲ့သို့သော ပုဂ္ဂိုလ်များ ဦးဆောင်သည့် ပိုမိုပြင်းထန်ပြီး နိုင်ငံတကာရေးရာတွင် ပါဝင်သော ကွန်ဆာဗေးတစ်ဝါဒ ပုံစံသစ်တစ်ရပ် ကို ပေါ်ပေါက်စေခဲ့သည်။ ဤ “ပေါင်းစပ်ကွန်ဆာဗေးတစ်ဝါဒသစ်”သည် လွတ်လပ်သော ဈေးကွက်ကို ထောက်ခံသူများ၊ လူမှုရေးရှေးရိုးစွဲဝါဒီများနှင့် ကွန်မြူနစ် ဆန့်ကျင်ရေးသမား များကို စုစည်းပေးခဲ့သည်။ ကြားဝင်မစွက်ဖက်ရေးကို ထောက်ခံသော အုပ်စုသည် USSR

၏ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာစိန်ခေါ်မှုကို ထိပ်တိုက်ရင်ဆိုင်ရန် လုံလောက်မှုမရှိဟု သတ်မှတ်ခံရပြီး ဘေးသို့ ဖယ်ထုတ်ခံခဲ့ရသည်။

၁၉၈၀ ပြည့်လွန်နှစ်များက သမ္မတရောင်အစိုးရလက်ထက်တွင် ဤပေါင်းစပ်မဟာမိတ် အဖွဲ့အတွင်း တင်းမာမှုများသည် ငြင်းဆိုမရအောင် သိသာထင်ရှားလာခဲ့သည်။ ယခင် လစ်ဘရယ်များဖြစ်ခဲ့ပြီး နောက်ပိုင်းတွင် ပြင်းထန်သော ကွန်မြူနစ်ဆန့်ကျင်ရေးသမား များနှင့် ဒီမိုကရေစီကို မြှင့်တင်သည့် နိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒကို ထောက်ခံသူများဖြစ်လာကြသည့် နီယိုကွန်ဆာဗေးတစ်များ ထွန်းပေါ်လာမှုသည် နောက်ဆုံးအကွဲအပြဲကို ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သည်။

ချုပ်တည်းသည်းခံမှု၊ အမျိုးသားရေးဝါဒနှင့် အစဉ်အလာ စသည့် ရှေးရိုးစွဲဝါဒ၏ အခြေခံမူများကို ဆုပ်ကိုင်ထားသော အတွေးအခေါ်ပညာရှင်များသည် သီးခြားဉာဏ်ဆိုင် ရာလှုပ်ရှားမှုတစ်ခုအဖြစ် စုစည်းလာကြသည်။ သူတို့သည် ရှေးကျသောအစဉ်အလာနှင့် ဆက်စပ်နေမှုကို ပြသရန်နှင့် အသစ်လွှမ်းမိုးလာသော “နီယိုများ”နှင့် ခွဲခြားရန် သူတို့ကိုယ် သူတို့ “ပေလီယိုကွန်ဆာဗေးတစ်များ”ဟု ခေါ်ဝေါ်ခဲ့ကြသည်။ ဤအကွဲအပြဲသည် နိုင်ငံခြားရေး မူဝါဒ တစ်ခုတည်းကြောင့်မဟုတ်ဘဲ ကွန်ဆာဗေးတစ်လှုပ်ရှားမှု၏ ရည်ရွယ်ချက်နှင့် အမေရိကန်နိုင်ငံ၏ သဘောသဘာဝအပေါ် အခြေခံကျကျ သဘောထားကွဲလွဲမှုကြောင့် ပေါ်ပေါက်ရခြင်းဖြစ်သည်။

ပေလီယိုကွန်ဆာဗေးတစ်ဝါဒ၏ အဓိကယုံကြည်ချက်များ

ပေလီယိုကွန်ဆာဗေးတစ်ဝါဒသည် သမိုင်းဝင် အမေရိကန်နိုင်ငံ၏ အကျိုးစီးပွားကို ပထမ ဦးစားပေးသည့် တစ်သမတ်တည်းရှိသော အခြေခံမူများဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားသည် -

- (၁) ကြားဝင်မစွက်ဖက်သော “အမေရိကန် ပထမ” နိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒ။ ယင်းသည် ပေလီယိုကွန်ဆာဗေးတစ် အတွေးအခေါ်၏ အုတ်မြစ်ဖြစ်သည်။ သူတို့က ကမ္ဘာပေါ်တွင် အမေရိကန်၏ အခန်းကဏ္ဍသည် စံပြုဖြစ်သင့်ပြီး အတွေးအခေါ် သွတ်သွင်းသူ မဖြစ်သင့်ဟု ဆိုကြသည်။ သူတို့သည် “ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ဒီမိုကရက်တစ်အင်ပါယာ” ဟူသည့် အသုံးအနှုန်းကို ပြင်းပြင်းထန်ထန် ဝေဖန်ကြပြီး စစ်အင်အားသုံး၍ ဒီမိုကရေစီကို တင်ပို့ရန် ကြိုးပမ်းမှုများသည် မောက်မာခြင်း၊ လူ့အသက်နှင့် ငွေကြေးအရင်းအနှီးများခြင်းနှင့် နောက်ဆုံးတွင် ကျရှုံးရန်သာရှိသည်ဟု ယုံကြည်ကြသည်။ သူတို့သည် ကုလသမဂ္ဂ၊ ကမ္ဘာ့ဘဏ်နှင့် နေတိုးကဲ့သို့ စစ်ရေးမဟာမိတ်အဖွဲ့များကဲ့သို့သော နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများကို သံသယဖြင့် ရှုမြင်ကြပြီး ၎င်းတို့အား အမျိုးသားအချုပ်အခြာ အာဏာကို တိုက်စားစေပြီး အမေရိကန်ကို ယင်းနှင့် မသက်ဆိုင်သော ပဋိပက္ခများထဲသို့ ဆွဲသွင်းသည့် ယန္တရားများအဖြစ် ရှုမြင်ကြသည်။ ပေလီယိုကွန်ဆာဗေးတစ်များအတွက် စစ်မှန်သော မျိုးချစ်တစ်ဦးသည် မိမိနိုင်ငံနှင့် ပြည်သူများ၏ လုံခြုံရေးနှင့် သာယာဝပြောရေးကို မရေရာသော နိုင်ငံတကာရေးရာ စံနှုန်းများထက် ဦးစားပေးသူ ဖြစ်သည်။

(၂) **စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အမျိုးသားရေးဝါဒနှင့်အကာအကွယ်ပေးရေးဝါဒ။** ခေတ်သစ်ကွန်ဆာဗေးတစ်အများစုသည် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ လွတ်လပ်သော ကုန်သွယ်မှုကို ထောက်ခံကြသော်လည်း ပေလီယိုကွန်ဆာဗေးတစ်များသည် အလွန်သံသယရှိကြသည်။ သူတို့က ဆယ်စုနှစ်များစွာ လွတ်လပ်သော ကုန်သွယ်မှုသဘောတူညီချက်များသည် အမေရိကန်၏ စက်မှုလုပ်ငန်းအချက်အချာကျသောဒေသများကို စက်မှုလုပ်ငန်းမဲ့ဖြစ်စေပြီး အလုပ်အကိုင်များကို ပြည်ပသို့ပို့ဆောင်ကာ အလုပ်သမားလူတန်းစားများကို ပျက်စီးပြုန်းတီးစေခဲ့သည်ဟု ဆိုကြသည်။ သူတို့သည် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အမျိုးသားရေးဝါဒီများဖြစ်ပြီး နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏စီးပွားရေးမူဝါဒသည် မိမိနိုင်ငံသားများအတွက် အကျိုးပြုသင့်သည်ဟု ယုံကြည်ကြသည်။ ဤအချက်က ပြည်တွင်းစက်မှုလုပ်ငန်းများကို မမျှတသော နိုင်ငံခြားပြိုင်ဆိုင်မှုမှ ကာကွယ်ရန်နှင့် အမေရိကန်အလုပ်သမားများ၏ အလုပ်အကိုင်များကို ဦးစားပေးရန် အခွန်စည်းကြပ်ခြင်း (Tariffs) ကဲ့သို့သော ပြည်တွင်းလုပ်ငန်း အကာအကွယ်ပေးရေး ဆိုင်ရာ အစီအမံများကို ထောက်ခံလာရေး ဦးတည်သွားစေသည်။ သူတို့က ခိုင်မာသော ကုန်ထုတ်လုပ်မှုအခြေခံသည် စီးပွားရေး ခိုင်မာရေးအတွက်သာမက အမျိုးသား လုံခြုံရေးနှင့် လွတ်လပ်ရေးအတွက်ပါ မရှိမဖြစ်လိုအပ်သည်ဟု ရှုမြင်ကြသည်။

(၃) **လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေး ကန့်သတ်ခြင်းနှင့် ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာစည်းလုံးမှု။** ပေလီယိုကွန်ဆာဗေးတစ်ဝါဒသည် နိုင်ငံကို သီးခြားယဉ်ကျေးမှုနှင့် သမိုင်းဆိုင်ရာ ရပ်တည်မှုတစ်ခုအဖြစ် အလေးပေးသည်။ ထို့ကြောင့် ၎င်းတို့သည် တင်းကျပ်သော လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေး ထိန်းချုပ်မှုများကို အပြင်းအထန် ထောက်ခံကြသည်။ အထူးသဖြင့် ယဉ်ကျေးမှု အလွန်ကွဲပြားသော ဒေသများမှ လူများ အစုလိုက်အပြုံလိုက် ဝင်ရောက်လာခြင်းသည် လူမှုစည်းလုံးမှုကို အလွန်အမင်းထိခိုက်စေပြီး လုပ်ခလစာများကို ကျဆင်းစေကာ နိုင်ငံကို စည်းနှောင်ထားသည့် ဘုံအမွေအနှစ်နှင့် တန်ဖိုးများကို ပျက်ပြားစေရန် ခြိမ်းခြောက်မှုဖြစ်သည်ဟု စောဒကတက်ကြသည်။ ဤသည်မှာ လူမျိုးရေးဆိုင်ရာငြင်းခုံမှု မဟုတ်ဘဲ ယဉ်ကျေးမှုဆိုင်ရာ ငြင်းခုံမှုတစ်ခု ဖြစ်နေသည်။ ဘုံယဉ်ကျေးမှုနှင့် ဘာသာစကားသည် တည်ငြိမ်ပြီး စည်းလုံးသော လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ အခြေခံအုတ်မြစ်ဖြစ်ပြီး လျင်မြန်သော လူဦးရေဆိုင်ရာ ပြောင်းလဲမှုသည် မတည်ငြိမ်မှု ဖြစ်စေသော အန္တရာယ်တစ်ခုဟု ၎င်းတို့က ယုံကြည်သည်။

(၄) **ရှေးရိုးစွဲဝါဒနှင့် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှုလျှော့ချခြင်း။** ပေလီယိုကွန်ဆာဗေးတစ်ဝါဒသည် အနှစ်သာရအားဖြင့် ရှေးရိုးစွဲဝါဒီ အတွေးအခေါ်တစ်ခုဖြစ်သည်။ ၎င်းသည် အနောက်တိုင်းယဉ်ကျေးမှု၊ ခရစ်ယာန်ဘာသာနှင့် ရိုးရာအစဉ်အလာ မိသားစု

ကို လူ့အဖွဲ့အစည်း၏ အခြေခံအုတ်မြစ် အဖြစ် နက်ရှိုင်းစွာ လေးစားတန်ဖိုးထား သည်။ ခေတ်မီဝါဒ၊ ယဉ်ကျေးမှုစုံ ရော ယှက်မှုနှင့် ရိုးရာကိုယ်ကျင့်တရားတန်ဖိုး များ ပျက်စီးစေသည်ဟု ရှုမြင်သည့်အရာ များကို ပြင်းပြင်းထန်ထန် ဝေဖန်သည်။

အဆိုပါ အစဉ်အလာအပေါ် ယုံကြည်မှုသည် အစိုးရအပေါ်ထားရှိသော ၎င်းတို့၏ အမြင်အပေါ်လည်း သက်ရောက်စေသည်။ ပေလီယိုကွန်ဆာဗေးတစ်များ သည် ဖက်ဒရယ်စနစ်နှင့် ဗဟိုချုပ်ကိုင်မှု လျှော့ချထား သော အာဏာကို ခိုင်ခိုင်မာမာကာကွယ်သူများဖြစ် သည်။ အထိရောက်ဆုံးနှင့် အန္တရာယ်အနည်းဆုံး အစိုးရ သည် ပြည်သူများနှင့် အနီးကပ်ဆုံးဖြစ်သော ဒေသန္တရ နှင့် ပြည်နယ်အစိုးရများဖြစ်သည်ဟု ၎င်းတို့က ယုံကြည် ကြသည်။ ဝါရှင်တန်ဒီစီရို ဖက်ဒရယ်ဗျူရိုကရေစီ၏ တိုးပွားလာသော အာဏာကို လွတ်လပ်မှုနှင့် ဒေသ လူ့ အဖွဲ့အစည်းများ၏ သန်စွမ်းရေးအတွက် ခြိမ်းခြောက်မှု တစ်ရပ်အဖြစ် ၎င်းတို့က ရှုမြင်ကြသည်။

“ပေလီယိုကွန်ဆာဗေးတစ် လှုပ်ရှားမှုကို ဩဇာကြီးမားသော စာရေးဆရာများနှင့် နိုင်ငံရေးပုဂ္ဂိုလ် အများအပြားက ပုံဖော်ခဲ့ကြသည်။”

အဓိကပုဂ္ဂိုလ်များနှင့် ခေတ်ပြိုင်လွှမ်းမိုးမှု

ပေလီယိုကွန်ဆာဗေးတစ်လှုပ်ရှားမှုကို ဩဇာ ကြီးမားသော စာရေးဆရာများနှင့် နိုင်ငံရေးပုဂ္ဂိုလ် အများအပြားက ပုံဖော်ခဲ့ကြသည်။

ပတ်ဗျူကန်နန် (Pat Buchanan)

သမ္မတသုံးဦး၏ အကြီးတန်းအကြံပေးနှင့် သမ္မတလောင်းအဖြစ် သုံးကြိမ် ဝင်ရောက်ယှဉ်ပြိုင်ခဲ့သူ ဗျူကန်နန်သည် ပေလီယိုကွန်ဆာဗေးတစ် အတွေး အခေါ်များကို ပင်မရေစီး နိုင်ငံရေးနယ်ပယ်သို့ သယ် ဆောင်လာခဲ့သည်။ “အမေရိကန် ပထမ” စီးပွားရေး အကာအကွယ်ပေးရေးနှင့် နိုင်ငံခြားစစ်ပွဲများကို အဆုံး သတ်ရေးဟူသော ဆောင်ပုဒ်များဖြင့် သူ၏မဲဆွယ်ပွဲ များသည် နောက်ပိုင်း လူထုဝါဒလှုပ်ရှားမှုများအတွက် အခြေခံအုတ်မြစ်ချပေးခဲ့သည်။ သူ၏ “သမ္မတနိုင်ငံ၊ အင်ပါယာမဟုတ် (A Republic, Not an Empire)”

စာအုပ်သည် ပေလီယိုကွန်ဆာဗေးတစ် နိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒ၏ အခြေခံကျမ်းတစ်စောင်အဖြစ် ဆက်လက် တည်ရှိနေသည်။

ပေါလ် ဂေါ့ဖရိုင်း (Paul Gottfried)

ပညာရှင်နှင့် နိုင်ငံရေးအတွေးအခေါ်ပညာရှင်ဂေါ့ဖရိုင်းသည် “ပေလီယိုကွန်ဆာဗေးတစ် ဝါဒ” ဟူသောဝေါဟာရကို တီထွင်ခဲ့သူအဖြစ် အသိအမှတ်ပြုခံရသည်။ သူ၏ ပညာရပ်ဆိုင်ရာ လုပ်ဆောင်မှုများသည် နီယိုကွန်ဆာဗေးတစ်ဝါဒနှင့် ကျယ်ပြန့်သော ကွန်ဆာဗေးတစ် တည်ဆောက်မှုတို့နှင့် ကွဲပြားကာ ပေလီယိုကွန်ဆာဗေးတစ် လှုပ်ရှားမှုအတွက် ဉာဏ် ဆိုင်ရာမူဘောင်ကို ပံ့ပိုးပေးခဲ့သည်။

ဆမ်မြူရယ်တီဖရန်စစ် (Samuel T. Francis)

အငြင်းပွားဖွယ်ရာဖြစ်သော်လည်း ထက်မြက်သော သီအိုရီပညာရှင် ဖရန်စစ်က စစ်မှန်သော နိုင်ငံရေးကွဲပြားမှုသည် လက်ဝဲနှင့် လက်ယာကြားတွင်မဟုတ်ဘဲ အုပ်စိုးသူ အထက်တန်းလွှာနှင့် အခွင့်အရေးမဲ့ အလယ်အလတ်တန်းစား အမေရိကန် တော်လှန်ရေး ဝါဒီများ အကြားတွင် ဖြစ်သည်ဟု ဆိုခဲ့သည်။ အာဏာနှင့် လူတန်းစားဆိုင်ရာ သူ၏သုံးသပ် ချက်များသည် လက်ယာယိမ်း လူထုဝါဒီ အသိုင်းအဝိုင်းများအကြားတွင် အလွန်ဩဇာ ညောင်းခဲ့သည်။

အချိန်ကြာမြင့်စွာပင် ယင်းကို အဆွယ်အပွားလှုပ်ရှားမှုဝါဒတစ်ခုအဖြစ် သတ်မှတ်ခံခဲ့ရ သော်လည်း ပေလီယိုကွန်ဆာဗေးတစ် အတွေးအခေါ်များသည် ၂၁ ရာစုတွင် သိသိသာသာ ပြန်လည် ထွန်းကားလာခဲ့သည်။ အီရတ်နှင့် အာဖဂန်နစ္စတန်ရှိ ရှည်လျားသော စစ်ပွဲများအပေါ် ပြည်သူများ၏ ငြီးငွေ့လာမှုနှင့် ကမ္ဘာ့ပြုခြင်းဖြစ်စဉ်ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော စီးပွားရေးစိုးရိမ် ပူပန်မှုတို့သည် အဆိုပါ ဝါဒ၏ သတင်းစကားများအပေါ် အားသစ်လောင်းသလိုဖြစ်စေခဲ့သည်။

၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် “အမေရိကန် ပထမ” နိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒ၊ ကုန်သွယ်မှုအကာအကွယ် ပေးရေးနှင့် လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေးကန့်သတ်ချက်များဟူသော ပေလီယိုကွန်ဆာဗေးတစ် အဓိကမဏ္ဍိုင်များပေါ်တွင် တည်ဆောက်ခဲ့သော ဒေါ်နယ်ထရမ်ကဲ့သို့သော နိုင်ငံရေးပုဂ္ဂိုလ်များ ထွန်းပေါ်လာမှုကြောင့် တစ်ချိန်က အရေးမပါဟု ထင်ထားခဲ့ကြသည့် ယင်း၏အတွေး အခေါ်များက လူတွေကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ပြန်လည်ဆွဲဆောင်နိုင်ခဲ့သည်။ အနှစ်သာရ အားဖြင့် ပေလီယိုကွန်ဆာဗေးတစ်ဝါဒသည် ခေတ်သစ်လက်ယာလူထုဝါဒ အတွေးအခေါ် ဆိုင်ရာ ပုံစံတစ်ခုကို မွေးထုတ်ပေးနိုင်ခဲ့သည်။

နိဂုံးချုပ်ရလျှင် ပေလီယိုကွန်ဆာဗေးတစ်ဝါဒသည် ခေတ်သစ်အမေရိကန် ကွန်ဆာ ဗေးတစ်ဝါဒအား လေးနက်ခိုင်မြဲစွာ ဝေဖန်သည်။ ငြိမ်းချမ်းသော၊ မိမိကိုယ်ကိုယ်အားကိုးသော၊ မိမိ၏ယဉ်ကျေးမှုနှင့် ပြည်သူများကို ခိုင်ခိုင်မာမာ ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ပြီး ရှေးကျကာ ပို၍သင့်တော်သော အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု သမ္မတနိုင်ငံအဖြစ်သို့ ပြန်သွားရန် တောင်းဆို ထားသည့် အတွေးအခေါ်တစ်ခုဖြစ်သည်။ ဝေဖန်သူများက ယင်းကို အထီးကျန်ဝါဒ သို့မဟုတ် ဇာတိဝါဒဟု တံဆိပ်ကပ်နိုင်သော်လည်း ထောက်ခံသူများက ယင်းကို မျိုးချစ်စိတ်၏

အစစ်မှန်ဆုံးပုံစံအဖြစ် ရှုမြင်ကြသည်။ ထိုပုံစံမှာ သီးခြားနေရာတစ်ခုနှင့် သီးခြားလူမျိုး တစ်စုကို ချစ်မြတ်နိုးပြီး ယင်းတို့ကို နိုင်ငံခြားရေးရှုပ်ထွေးမှုများမှ ကင်းဝေး၍ ကြီးပွား တိုးတက်ပြီး လုံခြုံစွာနှင့် လွတ်လပ်စွာ ရှင်သန်ကြီးထွားစေလိုသော လိုအင်ဆန္ဒတစ်ခု ဖြစ်နေသည်။

ကိုကို(စက်မှုတက္ကသိုလ်)

Ref : Wikipedia, study.com, aei.org, fiveable.me, scholarship.org

၊ ယူကရိန်းအနေဖြင့် အချုပ်အခြာအာဏာ၏ သင်္ကေတများ tar&deK N dcr&rabmi f

aus&Eviñ

“ယူကရိန်းအနေဖြင့် အချုပ်အခြာအာဏာ၏ သင်္ကေတများ
(အလံ၊ ပါလီမန်၊ သမ္မတ)ကို ထိန်းသိမ်းထားသော်လည်း
၎င်း၏ ရှင်သန်မှုအတွက်
နိုင်ငံခြားအထောက်အပံ့အပေါ်တွင် မှီခိုနေခြင်းဖြစ်ရာ
သူများနှာခေါင်းပေါက်ဖြင့် အသက်ရှူနေရသကဲ့သို့ ဖြစ်နေပါသည်။”

ဓာတ်ပုံ-အင်တာနက်

ယူကရိန်းစစ်ပွဲ အဆုံးသတ်ရေးနှင့်ပတ်သက်၍ အမေရိကန်အစိုးရ ရေးဆွဲခဲ့သည့် ငြိမ်းချမ်းရေး အဆိုပြုချက်မူဘောင်တွင် ယူကရိန်းအနေဖြင့် ရုရှားထံ နယ်မြေအချို့ပေးအပ်ရန်၊ အမြဲတမ်းတပ်ဖွဲ့ဝင်အရေအတွက် ကန့်သတ်လျှော့ချရန်နှင့် အချို့သောအချက်များအား လက်ခံရန် ထည့်သွင်းထားရာ ယူကရိန်းအတွက် အရှုံးဟု ဝေဖန်မှုများ ရှိလာခဲ့သည်။

နယ်မြေအချို့ စွန့်လွှတ်ရန်၊ NATO အဖွဲ့ဝင်အဖြစ် ဝင်ရောက်ရန် ကြိုးပမ်းခြင်းကို ရပ်တန့်ရန်နှင့် ယူကရိန်းတပ်ဖွဲ့အပေါ် ရေရှည်ထိန်းချုပ်ကန့်သတ်မှုများကို လက်ခံရန် ငြိမ်းချမ်းရေး သဘောတူညီချက်မူဘောင်တွင် ထည့်သွင်းရေးဆွဲထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ယူကရိန်းစစ်ပွဲသည် နိုင်ငံတော်ကာကွယ်ရေးကြိုးပမ်းမှုမှသည် အမေရိကန်နှင့် ရုရှားတို့ ထိပ်တိုက်ရင်ဆိုင်မှုအဖြစ်သို့ ပြောင်းလဲသွားသောအခါ ယူကရိန်း၏ အချုပ်အခြာအာဏာမှာ တဖြည်းဖြည်းတိုက်စားသွားခဲ့သည်။ အင်အားကြီးနှစ်နိုင်ငံသည် ယူကရိန်းစစ်ပွဲ အဆုံး သတ်ရေးအပေါ် ညှိနှိုင်းရာတွင် ယူကရိန်းမှာ ဗီသုကာအဆင့် မဟုတ်တော့ဘဲ အပြုခံဘဝအဖြစ် လျော့ကျသွားရာ ပထဝီနိုင်ငံရေး၏ နက်နဲမှုကိုဖော်ပြနေခြင်းဖြစ်သည်။ ယင်းမှာ သမ္မတ ဖဲလ်ဒ်စ်၏ အားနည်းချက်ကိုသာ ထင်ဟပ်နေခြင်းမဟုတ်ဘဲ နျူကလီးယားအင်အားကြီး နိုင်ငံများအကြား ပဋိပက္ခဖြစ်လာပြီ ဆိုပါက နိုင်ငံငယ်လေးနှင့် အလယ်အလတ်အဆင့်ရှိ နိုင်ငံများမှာ မကြာခဏဆိုသကဲ့သို့ play ခံရသည့်ကမ္ဘာတွင် ယူကရိန်းလည်း ပါဝင်သွားသည့် သာကေတစ်ခုပင် ဖြစ်သည်။

ယူကရိန်းစစ်ပွဲသည် နိုင်ငံရေး ၊ စီးပွားရေး ရှုထောင့်မှကြည့်လျှင် ယူကရိန်းအား ခေတ်သစ်ဥရောပတွင် မှီခိုမှုအဝန်းအဝိုင်းထဲသို့ ရောက်ရှိစေခဲ့သည်။ ၂၀၂၃ မှ ၂၀၂၅ ခုနှစ်

များတွင် ယူကရိန်း ဘတ်ဂျက်၏ တစ်ဝက်ကျော်မှာ အနောက်နိုင်ငံများ၏ အထောက်အပံ့ ဖြစ်သည်။ အဆင့်မြင့် လက်နက်၊ ထောက်လှမ်းရေးစွမ်းရည်များ၊ စွမ်းအင်အခြေခံ အဆောက် အအုံနှင့် ကာကွယ်မှု အားလုံးနီးပါးသည် အမေရိကန်နှင့် ဥရောပ၏ ထောက်ပံ့မှုအပေါ် မှီခိုနေခြင်းဖြစ်သည်။ ယင်းမှာ ရှောင်လွှဲမရနိုင်သော မညီမျှမှုကိုဖန်တီးခဲ့သည်။ ယူကရိန်း အနေဖြင့် အချုပ်အခြာအာဏာ၏ သင်္ကေတများ (အလံ၊ ပါလီမန်၊ သမ္မတ)ကို ထိန်းသိမ်းထား သော်လည်း ၎င်း၏ ရှင်သန်မှုအတွက် နိုင်ငံခြားအထောက်အပံ့အပေါ်တွင် မှီခိုနေခြင်းဖြစ်ရာ သူများနှာခေါင်းပေါက်ဖြင့် အသက်ရှူနေရသကဲ့သို့ ဖြစ်နေပါသည်။ သို့ဖြစ်ရာ ဆုံးဖြတ်ချက် ချမှတ်ခြင်းဆိုင်ရာ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်မှာ ကျဉ်းမြောင်းလာသည်။ ၎င်းမှာ ယူကရိန်းတစ်နိုင်ငံ တည်း ကြုံတွေ့ခဲ့ရခြင်းမျိုးမဟုတ်ပါ။ ၁၉၇၀ ပြည့်လွန်နှစ်များ အစောပိုင်းက တောင်ဗီယက် နမ်၊ ၂၀၀၀ ပြည့်လွန်နှစ်များက အာဖဂန်နစ္စတန်နှင့် ၁၉၉၀ ပြည့်လွန်နှစ်များက ဘော်လ်ကန် ဒေသ အချို့တွင်ပင် အလားတူသဘောသဘာဝများ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်။ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ ကိုယ့်ကိုယ်ကိုယ် ကာကွယ်နိုင်စွမ်းသည် နိုင်ငံခြားထောက်ပံ့မှုအပေါ် အဓိကမှီခိုနေရသည်နှင့် တစ်ပြိုင်နက် ထောက်ပံ့သူသည် စစ်မဟာဗျူဟာအပြင် ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်များ အပေါ် တွင်ပါ လွှမ်းမိုးလာသည်။ အမေရိကန်သည် ယခုအခါ ထိုလွှမ်းမိုးမှုကို အသုံးပြုလာခြင်း ဖြစ်သည်။ အမေရိကန်၏ တွက်ချက်မှုသည် ယူကရိန်းအတွက် အမြင့်ဆုံးရည်မှန်းချက်ဖြင့် ပုံဖော်ထားခြင်းမဟုတ်ဘဲ ရုရှားနှင့်တင်းမာမှုများ မြင့်မားလာနိုင်သည့်အန္တရာယ်ကို လျော့ချ လိုခြင်း၊ ဥရောပကို တည်ငြိမ်စေခြင်းနှင့် တရုတ်နိုင်ငံနှင့်ယှဉ်ပြိုင်မှု လျင်မြန်စွာတိုးလာနေသည့် အင်ဒို-ပစိဖိတ်ဒေသဆီသို့ အရင်းအမြစ်များရွှေ့ပြောင်းလာခြင်းဟူသော ကျယ်ပြန့်သည့် ပထဝီနိုင်ငံရေး အစီအစဉ်ဖြင့် ပုံဖော်နေခြင်းဖြစ်သည်။

ဖဲလန်းစကီးအတွက်မူ ရွေးကောက်ခံသမ္မတနှင့် ခံနိုင်ရည်ရှိမှု၏ မျက်နှာစာအဖြစ် ရှိနေသော်လည်း သူလည်ပတ်နေသည့် မဟာဗျူဟာမူဘောင်မှာမူ ယူကရိန်းအတွင်းမှ ဖြေရှင်းနိုင်စွမ်းမရှိတော့ပါ။ ၎င်း၏ ပြည်တွင်းတရားဝင်မှုသည် နယ်မြေပေါင်းစည်းမှုကို ထိန်းသိမ်းရန်နှင့် ယူရို-အတ္တလန္တိတ်ပေါင်းစည်းရေး ကတိများအပေါ် အခြေခံထားခြင်း ဖြစ်သည်။ သို့သော် အမေရိကန် ပုံဖော်နေသော ငြိမ်းချမ်းရေးပုံသဏ္ဍာန်သည် ယင်းအခြေခံ ရည်မှန်းချက်များနှင့် ဆန့်ကျင်နေသည်။ ၎င်း၏အခန်းကဏ္ဍသည် ယခုအခါ ပြည်ပမှပံ့ပိုးပေး ထားသော စစ်အတွင်းနိုင်ငံများမှ ခေါင်းဆောင်များ၏ အခန်းကဏ္ဍနှင့် အလားသဏ္ဍာန် တူသည်။

အမေရိကန်နှင့် ရုရှားတို့၏ ညှိနှိုင်းမှုများကြောင့် အခြေအနေမှာ ပိုမိုရှုပ်ထွေးလာသည်။ အင်အားကြီးနှစ်နိုင်ငံလုံးသည် ယုံကြည်မှု နက်နက်ရှိုင်းရှိုင်းမရှိကြသော်လည်း မည်သူမျှ စစ်ပွဲအား ထပ်မံကြာရှည်လိုခြင်း မရှိသော ဘုံရည်မှန်းချက်မှာ တူညီနေကြသည်။ အမေရိကန် အတွက်မူ စစ်ပွဲကြာရှည်ခြင်းသည် ပြည်သူများ၏ ငြီးငွေ့မှုနှင့် မဟာဗျူဟာမြောက် အာရုံ ပျံ့လွင့်မှု အန္တရာယ်ရှိသည်။ ရုရှားအတွက်မူ စစ်ပွဲအား အကန့်အသတ်မဲ့ တိုက်နေခြင်းဖြင့် စီးပွားရေး တုံ့နှေးခြင်းနှင့် ပြည်တွင်းမတည်ငြိမ်မှုအန္တရာယ် ကြုံတွေ့ရနိုင်သည်။ နျူကလီးယား အင်အားကြီး နှစ်နိုင်ငံသည် သဘောတူညီချက်တစ်ခုရယူရန် အချိန်တန်ပြီဟု ဆုံးဖြတ်သော အခါ နိုင်ငံငယ်လေးများတွင် လှုပ်ရှားနိုင်သောနေရာမှာ အကန့်အသတ်ဖြင့်သာရှိသည်ကို

ယူကရိန်းသည် အမေရိကန်မပါဘဲ စစ်ပွဲကို ဆက်လက်တိုက်နိုင်မည်မဟုတ်ပါ။ အဆိုပါ မညီမျှမှုသည် ဇလန်စကီးကို နိုင်ငံရေးအရ ထိခိုက်လွယ်စေသည်။

ဇလန်စကီးအတွက် ပြည်တွင်းနိုင်ငံရေးက ၎င်း၏ အခန်းကဏ္ဍကို ပိုမိုရှုပ်ထွေးစေ သည်။ ယူကရိန်းလူ့အဖွဲ့အစည်းသည် နယ်မြေဆုံးရှုံးခြင်း၊ မြို့ရွာများပျက်စီးခြင်းနှင့် လူအများအပြား နေရာရွှေ့ပြောင်းခြင်းတို့ ခံစားခဲ့ရသည်။ ယူကရိန်းနိုင်ငံသားအများစုကမူ နယ်မြေစွန့်လွှတ်မှုနှင့် NATO အဖွဲ့သို့ဝင်ရောက်ရန် ငြင်းဆိုခံရခြင်းများ ပါဝင်သည့် သဘောတူညီချက်ကို လက်နက်ချခြင်းအဖြစ် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုနိုင်သည်။ အမာခံနိုင်ငံရေး အဖွဲ့အစည်းများနှင့် အမျိုးသားရေးဝါဒီများသည် ပြင်ပမှချမှတ်သော မည်သည့်သဘော တူညီချက်ကိုမဆို သစ္စာဖောက်မှုအဖြစ် ရှုမြင်နိုင်သည်။ ဇလန်စကီးသည် ပြည်ပတွင် ရေးဆွဲထားသော ငြိမ်းချမ်းရေးမူဘောင်ကြောင့် ပြည်တွင်းတွင် မကျေနပ်မှုများ ဖြစ်ပေါ် စေပြီး ယူကရိန်း၏ ဗဟိုချက်ဖြစ်သော စည်းလုံးမှုကို ထိခိုက်စေမည့်အန္တရာယ်နှင့် ရင်ဆိုင် နေရသည်။

သို့သော် အမေရိကန်ရေးဆွဲထားသည့်ငြိမ်းချမ်းရေးမူဘောင်ကိုပယ်ချခြင်းသည်လည်း အန္တရာယ်များသည်။ အနောက်နိုင်ငံများ၏ ထောက်ပံ့မှုမရှိပါက ယူကရိန်း၏ စစ်ရေး အခြေ အနေမှာ အလျင်အမြန်ပင် ယိုယွင်းသွားမည် ဖြစ်သည်။ ရုရှားသည် လူဦးရေ၊ စက်မှုလုပ်ငန်း အခြေခံနှင့် အမြောက်စွမ်းရည်ကို အဓိက ထိန်းသိမ်းထားသည်။ ပြင်ပအကူအညီများ မရှိတော့ပါက စစ်မြေပြင်အခြေအနေမှာ ရုရှားဘက်သို့ သိသိသာသာ ယိုင်သွားပြီး အမေရိကန် အဆိုပြုသည့် ငြိမ်းချမ်းရေးမူဘောင်ထက် ပိုမိုကြီးမားသော နယ်မြေဆုံးရှုံးမှုများ ဖြစ်ပေါ် နိုင်သည်။

အရေးကြီးသည်မှာ ပဋိပက္ခအလွန် တက်လာမည့်သမ္မတ ဖြစ်သည်။ ၎င်းသည် ယူကရိန်းပြည်သူများထံ ငြိမ်းချမ်းရေးသတင်းစကားပေးပို့သူအဖြစ်နှင့် စစ်အတွင်း ခံနိုင်ရည် ရှိမှု၏ သင်္ကေတအဖြစ် မရှိမဖြစ်လိုအပ်သော်လည်း ယူကရိန်းအနာဂတ်အား မဟာဗျူဟာ မြောက် ဖန်တီးသူ မဟုတ်တော့ပါ။ ၎င်း၏ အနေအထားသည် သမိုင်းကြောင်းအရ မှီခိုနေရ သော စစ်အတွင်း နိုင်ငံခေါင်းဆောင်များ၏ အနေအထားနှင့်ဆင်တူသည်။ ဇလန်စကီး၏ အကျပ်အတည်းသည် ပုဂ္ဂိုလ်ရေးသက်သက်မဟုတ်ဘဲ ဖွဲ့စည်းပုံဆိုင်ရာ ဖြစ်သည်။ ၎င်းသည် နျူကလီးယား အင်အားကြီးနိုင်ငံများက ပုံဖော်ထားသော ပဋိပက္ခများတွင် နိုင်ငံငယ်များနှင့် အလယ်အလတ်နိုင်ငံများအတွက် ရရှိနိုင်သော လုပ်ပိုင်ခွင့်များ၏ ကန့်သတ်ချက်များကို ထင်ဟပ်နေခြင်းဖြစ်သည်။

ဖြစ်ပေါ်လာမည့် ငြိမ်းချမ်းရေးအခြေအနေများအရ နယ်မြေစွန့်လွှတ်မှု၊ အမြဲတမ်း တပ်ဖွဲ့ဝင်အရေအတွက် ကန့်သတ်လျော့ချမှုနှင့် NATO အဖွဲ့သို့ ဝင်ရောက်လိုသည့် ရည်မှန်း ချက်များကို တရားဝင်စွန့်လွှတ်ရမည်ဖြစ်သည်။ ယင်းမှာ နယ်မြေပေါင်းစည်းမှု၊ လူဦးရေ၊ ကျန်းမာရေး၊ အမျိုးသားလိုခြံရေးနှင့် စီးပွားရေးအချုပ်အခြာအာဏာ ရှုထောင့်မှ ကြည့်လျှင် ယူကရိန်းအတွက် ရှုံးနိမ့်မှု ဟုတ်ပါသလားဟုမေးလျှင် ဟုတ်သည်ဟုပင် လိုတိုရှင်း ရဖြေမည် ဖြစ်သည်။ သို့သော် အသေးစိတ် ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာကြည့်ပါက ယူကရိန်း၏ ရှုံးနိမ့်မှု သက်သက် မဟုတ်ပါ။ စစ်ပွဲဖြစ်ပွားနေစဉ်အတွင်း ရုရှားသည် ခရိုင်းမီးယား၊ ဒိုနက်ခိန်နှင့် လူဟန်ခိန်နှင့်

ခါဆွန်နှင့် ဇာပိုရစ်ဇ်ဇာဒေသ အစိတ်အပိုင်းများအား အခိုင်အမာထိန်းချုပ်ထားသည်။ အမေရိကန်၏မူဘောင်တွင် ယူကရိန်းသည် သတ္တုတွင်းဒေသများ၊ သတ္တုစက်ရုံများ၊ စွမ်းအင် အခြေခံအဆောက်အအုံနှင့် Azov ပင်လယ်သို့ ထွက်ပေါက်လမ်းကြောင်းများကို တရားဝင် စွန့်လွှတ်ရမည်ဆိုပါက ကုန်းမြေကိုသာမက ၎င်း၏ စက်မှုလုပ်ငန်း အချက်အချာဒေသကိုပါ ဆုံးရှုံးခြင်းဖြစ်သည်။ အဆိုပါနယ်မြေများသည် ယူကရိန်း၏ အဖိုးတန်ဆုံး သဘာဝအရင်း အမြစ်များဖြစ်သည့် သံရိုင်း၊ ကျောက်မီးသွေး၊ ရှားပါးသတ္တုဓာတ်များ၊ ပင်လယ်နက်နှင့် မဟာဗျူဟာမြောက် ချိတ်ဆက်ထားသော သယ်ယူပို့ဆောင်ရေး အခြေခံအဆောက်အအုံ အချို့ရှိနေသည်။ အဆိုပါနယ်မြေများ ဆုံးရှုံးမှုသည် နယ်မြေဆုံးရှုံးမှုသက်သက်မဟုတ်ဘဲ စီးပွားရေးအရလည်း လွန်စွာအထိနာမည်ဖြစ်သည်။

နောက်တစ်ခုမှာ NATO ဖြစ်သည်။ ၂၀၁၄ ခုနှစ်ကတည်းက ယူရို-အတ္တလန္တိတ် ပေါင်းစည်းရေးသည် ယူကရိန်းနိုင်ငံတော် တည်ထောင်ရေး အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုသည့် မဟာ ဗျူဟာရည်မှန်းချက် ဖြစ်ခဲ့သည်။ ၎င်းသည် ရွေးကောက်ပွဲနိုင်ငံရေး၊ နိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒ၊ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပြင်ဆင်ချက်များနှင့် စစ်ရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးတို့ကို ပုံဖော်ခဲ့သည်။ အမေရိကန်သည် ယခုအခါ ယူကရိန်းအား အမြဲတမ်းကြားနေရေးကို လက်ခံရန် ဖိအား ပေးပါက လုံခြုံရေးအာမခံချက် သို့မဟုတ် စစ်ရေးကန့်သတ်ချက်များအဖြစ် မည်သို့ပင် ပုံဖော်စေကာမူ ၎င်းသည် ယူကရိန်း အတွက် ရေရှည်လုံခြုံရေး၏ ဗဟိုချက်ကို ဖြိုခွဲလိုက်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ယူကရိန်းသည် ပထဝီနိုင်ငံရေးအရ ထိလွယ်ရှလွယ်နေရာတွင်ရှိနေရာ NATO အကာအကွယ်မရှိဘဲ ရပ်တည်ရန် ခက်ခဲမည်ဖြစ်သည်။ ၎င်းသည် ရပ်တည်ချက်မရေရာသော ဂျော်ဂျီယာနှင့် မော်လဒိုဗားနိုင်ငံများ၏ မတည်မငြိမ် အနေအထားများကိုပါ ထင်ဟပ်နေသည်။ အရှေ့နှင့်အနောက် နှစ်ခုလုံး၏ ထိခိုက်လွယ်မှုများကို ခံယူနေရသောနိုင်ငံများ ဖြစ်သည်။ တတိယအချက်မှာ လူဦးရေဆိုင်ရာကိစ္စဖြစ်သည်။ ယူကရိန်းသည် ၂ ရာစုတွင် အပြင်းထန်ဆုံး လူဦးရေပြုလဲမှုကို ခံစားခဲ့ရသည်။ သန်းနှင့်ချီသောလူများ နိုင်ငံမှထွက်ခွာသွားခဲ့ပြီး ရာနှင့် ချီသောလူများ သေဆုံး၊ ဒဏ်ရာရခဲ့ကြကာ မွေးဖွားနှုန်းလျော့ကျသွားခဲ့သည်။ အလုပ် လုပ်နိုင်သော အသက်အရွယ်ရှိ အမျိုးသားများဆုံးရှုံးမှု၊ အမျိုးသမီးများနှင့် ကလေးများ ဥရောပသို့ ထွက်ပြေးမှုသည် ရေရှည်အားဖြင့် လူဦးရေကျုံ့ခြင်းကိုဖြစ်စေပြီး အဆိုပါအခြေ အနေကို အမြန်ကုစားနိုင်မည်ဆိုလျှင်ပင် ဆယ်စုနှစ်များစွာ ကြာမြင့်နိုင်သည်။ လူဦးရေ လျော့နည်းခြင်းသည် စီးပွားရေးပြန်လည်နာလန်တူမှု၊ အခွန်အခ၊ စစ်မှုထမ်းစုဆောင်းမှုနှင့် လူမှုသဟဇာတဖြစ်မှုတို့ကို ကန့်သတ်လိုက်ခြင်းဖြစ်သည်။ အနောက်တိုင်းအကူအညီများ အလုံအလောက်ရရှိလျှင်ပင် လူဦးရေလျော့နည်းခြင်းသည် ဖွဲ့စည်းပုံဆိုင်ရာ အတားအဆီး ဖြစ်လာသည်။

အခြေခံအဆောက်အအုံများ ဖျက်ဆီးခံရခြင်းသည် အကျပ်အတည်းကို ပိုမိုနက်ရှိုင်းစေ သည်။ မြို့ပြဒေသများ အလုံးစုံအပျက်အစီးများအဖြစ်သို့ လျော့ကျသွားခဲ့သည်။ စွမ်းအင် အခြေခံအဆောက်အအုံများ၊ ဆိပ်ကမ်းများ၊ စက်ရုံများ၊ လမ်းများ၊ ရေပေးဝေမှုစနစ်များနှင့် အိမ်ရာအဆောက်အအုံများသည် စစ်ပြီးခေတ် အနောက်ဥရောပနှင့်မတူဘဲ စစ်ပြီးခေတ် အီရတ် သို့မဟုတ် ဆီးရီးယားကဲ့သို့ အကြီးစား ပြန်လည်တည်ဆောက်ရန် လိုအပ်သည်။

“ခြံ၍ကြည့်လျှင်
 နယ်မြေဆုံးရှုံးမှု
 NATO မှ ဖယ်ထုတ်ခံရခြင်း၊
 လူဦးရေပြိုလဲမှု၊
 အခြေခံအဆောက်အအုံ
 ဖျက်ဆီးခံရခြင်း၊
 အရင်းအမြစ်
 ထိခိုက်လွယ်မှုတို့သည်
 မဟာဗျူဟာမြောက်
 ရှုံးနိမ့်မှုကို ဖြစ်စေသည်။”

အနောက်တိုင်း ကုမ္ပဏီများသည် ပြန်လည်တည်ဆောက်ရေး စာချုပ်များကို မလွဲမသွေ လွှမ်းမိုးမည် ဖြစ်ပြီး ယူကရိန်းအား အနည်းဆုံး မျိုးဆက်တစ်ခုအတွက် နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုနှင့် နိုင်ငံခြားဦးစားပေးမှုများအပေါ် မှီခိုစေမည် ဖြစ်သည်။ ၎င်းသည် Marshall Plan မဟုတ်ဘဲ ကြွေးမြီရှင်က အပေးအယူလုပ်နိုင်စွမ်းနည်းပါးသော စစ်ပြီးခေတ်စီးပွားရေး ပြန်လည်ဖွဲ့စည်းမှု ပုံစံတစ်မျိုး ဖြစ်သည်။

နောက်တစ်ချက်မှာ သဘာဝအရင်းအမြစ်များအပေါ် အချုပ်အခြာအာဏာနှင့် ပတ်သက်၍ မေးခွန်းထုတ်စရာများရှိသည်။ အနောက်တိုင်းရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများ၊ နိုင်ငံတကာ ကန်ထရိုက်တာများနှင့် ဘဏ္ဍာရေးအဖွဲ့အစည်းများသည် ယူကရိန်း၏ ပြန်လည်တည်ဆောက်ရေးဈေးကွက်သို့ ဝင်ရောက်ရန် ပြင်ဆင်နေချိန်တွင် ရုရှားသည် တစ်ချိန်တည်းမှာပင် အရှေ့ဘက်ရှိ သတ္တုဓာတ်ကြွယ်ဝသော နယ်မြေများအပေါ် ထိန်းချုပ်မှုကို ခိုင်မာစေသည်။

ခြံ၍ကြည့်လျှင် နယ်မြေဆုံးရှုံးမှု၊ NATO မှ ဖယ်ထုတ်ခံရခြင်း၊ လူဦးရေပြိုလဲမှု၊ အခြေခံအဆောက်အအုံ ဖျက်ဆီးခံရခြင်း၊ အရင်းအမြစ်ထိခိုက်လွယ်မှုတို့သည် မဟာဗျူဟာမြောက် ရှုံးနိမ့်မှုကို ဖြစ်စေသည်။ သို့သော် အဆိုပါရှုံးနိမ့်မှုမှာ တစ်ဦးချင်း နိုင်ငံရေးအမှားအယွင်းအဖြစ် သတ်မှတ်၍မရပါ။ ၎င်းသည် နိုင်ငံတကာ ဖွဲ့စည်းပုံအဆင့်ဆင့်၏ နက်နဲသော ယုတ္တိဗေဒကို ထင်ဟပ်နေခြင်းဖြစ်သည်။ နျူကလီးယား အင်အားကြီးနိုင်ငံများ၏ အကျိုးစီးပွားနှင့် ကန့်သတ်ချက်များဖြင့် ပုံဖော်ထားသော စစ်ပွဲကို တိုက်ခိုက်ရသည့် ပထမဆုံးနိုင်ငံမှာ ယူကရိန်း မဟုတ်ပါ။ နျူကလီးယားလက်နက်မရှိသော နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံသည် အင်အားကြီးနိုင်ငံများအကြား စစ်မြေပြင်ဖြစ်လာသောအခါ ၎င်း၏ အချုပ်အခြာအာဏာသည် စစ်ရေးနှင့် ဘဏ္ဍာရေး အလွန်အကျွံ လွှမ်းမိုးမှုရှိသော နိုင်ငံများ၏ မဟာဗျူဟာ ဦးစားပေးမှုများအပေါ် မူတည်ပြီး ညှိနှိုင်းနိုင်သော အခြေအနေအဖြစ် သို့ ရောက်ရှိသွားသည်။ ထို့ကြောင့် ယူကရိန်းအကျပ်အတည်းသည် ခေါင်းဆောင်တစ်ဦးတည်း သို့မဟုတ်

သံတမန်ရေးရာကျရှုံးမှု တစ်ခုတည်း၏ ရလဒ်မဟုတ်ပါ။ NATO ပေါင်းစည်းမှုနှောင့်နှေးခြင်း၊ စီးပွားရေးမှီခိုမှု၊ ရုရှားနှင့် ဒေသဆိုင်ရာမညီမျှမှု၊ အမေရိကန်၏ မဟာဗျူဟာဦးတည်ချက် တရုတ်နိုင်ငံဆီသို့ ပြောင်းလဲလာခြင်းတို့ဖြစ်သည်။ သို့ဖြစ်ရာ ယူကရိန်းကိစ္စမှာ သင်ခန်းစာ ယူစရာ ဖြစ်သည်။

အမေရိကန်ရေးဆွဲထားသော ငြိမ်းချမ်းရေးမူဘောင်နောက်ကွယ်တွင် သမ္မတ ဇေလန်းစကီးအား လက်ခံရန် ဖိအားပေးမှုသည် အမေရိကန်နှင့် ရုရှားအကြား ပိုမိုကျယ်ပြန့် သော ပထဝီနိုင်ငံရေးပေါင်းဆုံမှုအဖြစ် ထင်ဟပ်နေခြင်း ဖြစ်သည်။ နက်နဲသော အတွေးအခေါ် ဆိုင်ရာ ရန်လိုမှုများရှိသော်လည်း အင်အားကြီးနှစ်ခုလုံးသည် စစ်ပွဲဆက်လက်ဖြစ်ပွား နေခြင်းက ၎င်းတို့၏ မဟာဗျူဟာအကျိုးစီးပွားကို အထောက်အကူမပြုတော့သည့်အခြေ အနေသို့ ရောက်ရှိလာခဲ့သည်။ အင်အားကြီးနှစ်နိုင်ငံ ပေါင်းဆုံမှုသည် မိတ်ဖက်ဖွဲ့ခြင်း သို့မဟုတ် ယုံကြည်မှုရရှိခြင်းဟု ဆိုလိုခြင်းမဟုတ်ပါ။ ယင်းအစား ၎င်းသည် ကုန်ကျစရိတ်၊ အန္တရာယ်နှင့် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ဦးစားပေးများ ပြောင်းလဲခြင်းဆိုင်ရာ တွက်ချက်မှုများမှ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းဖြစ်သည်။ ရလဒ်မှာ နျူကလီးယားအင်အားကြီး နှစ်နိုင်ငံ၏ မဟာဗျူဟာ လိုအပ်ချက်များဖြင့် ပုံဖော်ထားသော ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ် ဖြစ်သည်။

အမေရိကန်၏ မူဝါဒသဘောတရားကို နားလည်ရန်မှာ စစ်ပွဲအပေါ် အမေရိကန်၏ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ မဟာဗျူဟာထောင့်မှ ကြည့်ရှုသင့်သည်။ အမေရိကန်သည် လျင်မြန်စွာ တိုးလာနေသော တရုတ်နိုင်ငံနှင့်ပြိုင်ဆိုင်မှုကို ရင်ဆိုင်နေရပြီး ယင်းပြိုင်ဆိုင်မှုသည် ပစ်ဖိတ်ရှိ စစ်ရေးဟန်ချက်ညီမှု၊ နည်းပညာထိပ်တန်းနေရာ၊ မဟာဗျူဟာ အရင်းအမြစ်များနှင့် ကမ္ဘာလုံး ဆိုင်ရာမဟာမိတ် စသည့်နယ်ပယ်များက လွှမ်းခြုံထားသည်။ ယူကရိန်းစစ်ပွဲသည် ရန်ပုံငွေ များ၊ နိုင်ငံရေးအရင်းအနှီးနှင့် စစ်ရေးသို့လှောင်ရုံများကို အင်ဒို-ပစ်ဖိတ်စစ်မြေပြင်မှ လွှဲပြောင်း ယူသွားပြီး ၎င်းသည် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ခေါင်းဆောင်မှုအတွက် နောက်ထပ် အဆုံးအဖြတ် ပေးမည့် ပြိုင်ပွဲ ဖြစ်ပေါ်လာမည်ဟု အမေရိကန် မူဝါဒရေးဆွဲသူများက ယုံကြည်ကြသည်။

အမေရိကန်တွင်လည်း နိုင်ငံရေးဂယက်ရိုက်မှုများ မြင့်တက်လာနေသည်။ ပြည်တွင်း ကွဲပြားမှုများ၊ ကွန်ဂရက်၏ ပိတ်ဆို့မှုများ၊ စစ်ပွဲများနှင့် နပန်းလုံးနေခြင်းအပေါ် လူထု၏ သံသယများသည် ယူကရိန်းအတွက် ထောက်ပံ့မှု အလုံအလောက် မရရှိနိုင်သည့် ဝန်းကျင် တစ်ရပ် ဖြစ်စေခဲ့သည်။ ဥပဒေပြုအမတ်များသည် အမေရိကန်အခြေခံအဆောက်အအုံ၊ လူဝင်မှုကြီးကြပ်ရေးနှင့် ဘတ်ဂျက်လိုငွေ တောင်းဆိုမှုများကြားတွင် ယူကရိန်းအတွက် ထောက်ပံ့ပေးရမည့် စရိတ်အပေါ် မေးခွန်းထုတ်လာကြသည်။

ဥရောပသည်လည်း အကန့်အသတ်မရှိ စစ်ပွဲအတွက် စိတ်ပါဝင်စားမှုလျော့နည်းလာ သည်။ စွမ်းအင်များ၊ ငွေကြေးဖောင်းပွမှုနှင့် ကာကွယ်ရေးဘတ်ဂျက် ဖိအားများသည် ဥရောပ တစ်ဝန်းရှိ နိုင်ငံရေးစည်းလုံးမှုကို ထိခိုက်စေခဲ့သည်။ ဂျာမနီသည် စက်မှုလုပ်ငန်းကျဆင်းမှုကို ရင်ဆိုင်နေရသည်။ ပြင်သစ်သည် ပြည်တွင်းဆူပူအုံကြွမှုနှင့် ရင်ဆိုင်နေရသည်။ အရှေ့ဥရောပ နိုင်ငံများက အမေရိကန်၏ ခိုင်မာသော ထောက်ခံမှုမရှိဘဲ ပဋိပက္ခကြာရှည်ခြင်းက ၎င်းတို့ကို ထိခိုက်စေမည်ကို စိုးရိမ်လာကြသည်။

ရုရှား၏ လှုံ့ဆော်မှုများသည် ကွဲပြားသော်လည်း တူညီသောဦးတည်ချက်ကို ညွှန်ပြနေ

သည်။ ရုရှားသည် ၎င်း၏ နယ်မြေရရှိမှု ခိုင်မာစေရန်၊ နယ်နိမိတ်အသစ်များကို တရားဝင် အသိအမှတ်ပြုမှု ရယူရန်နှင့် ယူကရိန်းအား NATO ၏ စစ်စခန်း ဖြစ်လာနိုင်ခြင်းမရှိစေရေး သေချာစေရန် ကြိုးပမ်းနေခြင်းဖြစ်သည်။ လေးနှစ်ကျော်ကြာတိုက်ပွဲများအပြီးတွင် ရုရှား၏ စစ်ရေးစက်မှုလုပ်ငန်းစနစ်သည် ဆက်လက်လည်ပတ်နိုင်စွမ်း ရှိနေဆဲဖြစ်သော်လည်း အကန့်အသတ်မဲ့စစ်ပွဲအား ဆက်လက်ဆင်နွှဲနေပါက စီးပွားရေးတုံ့ဆိုင်းခြင်း၊ အလုပ်သမား ပြတ်လပ်ခြင်း၊ ပြည်တွင်းနိုင်ငံရေး မတည်မငြိမ်ဖြစ်နိုင်ခြေ စသည့်အန္တရာယ်များ ရင်ဆိုင်လာရ နိုင်သည်ကို ရုရှားအစိုးရက နားလည်ထားသည်။ နယ်မြေအားသာချက်များကို ရယူပြီး အနောက်တိုင်း၏ အနာဂတ်စစ်ရေးချဲ့ထွင်လာနိုင်မှုကို တားဆီးပေးသည့်သဘောတူညီချက် ရယူခြင်းသည် စစ်ပွဲအား ရေရှည်ဆင်နွှဲနေခြင်းထက် မဟာဗျူဟာအရ ပိုမိုနှစ်သက်စရာ ဖြစ်လာသည်။

နှစ်ဖက်စလုံးသည် တင်းမာမှုမြင့်မားလာခြင်းအပေါ် နျူကလီးယား အင်အားကြီး နိုင်ငံများအကြား တိုက်ရိုက်ပဋိပက္ခကို ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သည့် အခြေအနေများကို စိုးရိမ်လာ သည်။ အပြန်အလှန် ကြောက်ရွံ့မှုသည် ထိန်းချုပ်မရသော ထိပ်တိုက်ရင်ဆိုင်မှု အန္တရာယ်ကို လျော့ချပေးမည့် သဘောတူညီချက်ဆီသို့ မောင်းနှင်ပေးခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။

ယင်းပေါင်းဆုံမှုသည် သဘောထားတိုက်ဆိုင်မှုမှ မွေးဖွားလာခြင်းမဟုတ်ဘဲ မဟာဗျူဟာလိုအပ်ချက်အရ ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းဖြစ်သည်။ အမေရိကန်သည် ယူကရိန်းကို ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ဦးစားပေးမှုရှုထောင့်မှ ရှုမြင်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ရုရှားကမူ လုံခြုံရေးရှုထောင့်မှ ရှုမြင်ခြင်း ဖြစ်သည်။ ယူကရိန်းအတွက်မူ ပထဝီနိုင်ငံရေးပေါင်းဆုံမှုသည် နှစ်ဖက်ရုဗားကဲ့သို့ ဖြစ်သည်။ တစ်ဖက်တွင် ၎င်းသည် နောက်ထပ်ဖျက်ဆီးမှုများကို ရပ်တန့်စေမည့် နိုင်ငံတကာမှ အတင်းအကျပ် ဆောင်ရွက်သော အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး ဖြစ်နိုင်ခြေကိုတိုးစေသည်။ အခြား တစ်ဖက်တွင်မူ ၎င်းသည် ယူကရိန်း၏ ဦးစားပေးများ၊ နယ်မြေပြန်လည်ထူထောင်ရေး၊ NATO အဖွဲ့ဝင်ဖြစ်ခွင့်၊ ရေရှည် လုံခြုံရေးအာမခံချက်များသည် ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်၏ အဓိကမောင်းနှင်အားများ မဟုတ်တော့ကြောင်း ဆိုလိုသည်။ အရေးပါဆုံး သဘောထားမှာ ယူကရိန်းတွင်မရှိဘဲ အမေရိကန်နှင့် ရုရှားတွင် ရှိနေသည်။

အဆိုပါသဘောသဘာဝသည် ယူကရိန်းအတွက် သီးသန့်မဟုတ်ပါ။ နျူကလီးယား အင်အားကြီး နှစ်နိုင်ငံတို့သည် အကျပ်အတည်းကို တည်ငြိမ်စေရန် အချိန်တန်ပြီဟု ဆုံးဖြတ် သောအခါ နိုင်ငံငယ်များသည် ၎င်းတို့အပေါ် ချမှတ်ထားသော သဘောတူညီချက်ပုံစံနှင့် လိုက်လျောညီထွေဖြစ်အောင် လုပ်ဆောင်ရမည်ကို သမိုင်းက ထပ်ခါတလဲလဲ သင်ခန်းစာ ပေးခဲ့ပြီး ဖြစ်သည်။ ၁၉၈၀ ပြည့်လွန်နှစ်များနှောင်းပိုင်းက အာဖဂန်နစ္စတန်၊ ၂၀ ရာစု အလယ်ပိုင်းက ကိုရီးယားကျွန်းဆွယ်၊ ၁၉၉၀ ပြည့်လွန်နှစ်များက ဘော်လီကန်ဒေသနှင့် စစ်အေးခေတ် ကြားခံပဋိပက္ခတို့သည် အဆိုပါပုံစံကို ထင်ဟပ်ပြနေခြင်း ဖြစ်သည်။ အင်အား မညီမျှမှုသည် သံတမန်ရေးရာ မညီမျှမှုအဖြစ်သို့ တိုက်ရိုက်ပြောင်းလဲသွားသည်။

နောက်ဆုံးပေါ်ထွက်လာသောသဘောတူညီချက်သည်စစ်မြေပြင်၏ရလဒ်သက်သက် မဟုတ်ပါ။ ယူကရိန်း၏ ပေးဆပ်မှုသည် နိုင်ငံတကာ နိုင်ငံရေးကို ပုံဖော်သည့် ဖွဲ့စည်းပုံဆိုင်ရာ အင်အားစုများကို ကျော်လွှားရန် မလုံလောက်ခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ အမေရိကန် ရေးဆွဲထားသော

ငြိမ်းချမ်းရေးမူဘောင်အရ နယ်မြေစွန့်လွှတ်ခြင်း၊ အမြဲတမ်းကြားနေခြင်းနှင့် စစ်ရေး ကန့်သတ်ချက်ထားရှိခြင်းများသည် ယူကရိန်းစစ်ပွဲ၏ အလှည့်အပြောင်းကိုသာမက ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ နိုင်ငံရေး၏ ဖွဲ့စည်းပုံနှင့်ပတ်သက်၍ သင်ခန်းစာပေးနေခြင်းဖြစ်သည်။ ပဋိပက္ခစတင်ကတည်းက မည်သည့်အချိန်နှင့်မျှမတူဘဲ ၎င်းတို့၏ ပထဝီနိုင်ငံရေးတွက်ချက်မှုများသည် ယခုအခါ ပိုမိုနီးကပ်စွာပေါင်းဆုံလာသည်။

သမ္မတ ဇေလန်းစကိုးသည် ငြိမ်းချမ်းရေး၊ သာယာဝပြောရေးနှင့် ယူရို-အတ္တလန္တိတ်ပေါင်းစည်းရေးကို ကတိပြုကာ သမ္မတရာထူးရယူခဲ့သည်။ ၎င်း၏ နိုင်ငံရေးအခန်းကဏ္ဍသည် အမျိုးသားမဟာဗျူဟာဗိသုကာဖြစ်ခြင်းမှ ပြည်ပတွင် ရေးဆွဲထားသော သဘောတူညီချက်အား အကောင်အထည်ဖော်သူအဖြစ်သို့ ရောက်ရှိသွားခဲ့သည်။ ယူကရိန်းအကျပ်အတည်းကို ဇေလန်းစကိုး၏ အမှားသက်သက်ဟုလည်း ဆို၍မရနိုင်ပါ။ အဓိကအချက်မှာ စစ်ပွဲသည် နျူကလီးယားခေတ် ပထဝီနိုင်ငံရေး၏ အဆင့်ဆင့်ဖွဲ့စည်းပုံများဖြင့် ပုံဖော်ထားဆဲဖြစ်သော နိုင်ငံတကာစနစ်တွင် အလယ်အလတ်နိုင်ငံများ၏ ဖွဲ့စည်းပုံဆိုင်ရာ ထိခိုက်လွယ်မှုများကို မီးမောင်းထိုးပြနေခြင်းဖြစ်သည်။ ယူကရိန်းသည် သတ္တိရှိရှိဖြင့် တိုက်ခိုက်ခဲ့ပြီး မကြုံစဖူးလှထုစည်းလုံးမှုရယူကာ ပြင်းထန်သောဖိအားများကို ရင်ဆိုင်ခဲ့ကြသည်။ သို့သော် ယူကရိန်း၏ သူရဲသတ္တိသည် ပထဝီနိုင်ငံရေးကို မကျော်လွှားနိုင်ခဲ့ပါ။ ပြည်သူများ၏ စည်းလုံးမှုသည် လူဦးရေမညီမျှမှုကို မဖြတ်သန်းနိုင်ခဲ့ပါ။

ထွက်ပေါ်လာသည့်ရလဒ်မှာ ယူကရိန်းအတွက် လုံးဝရှုံးနိမ့်မှုအဖြစ် ယူဆနိုင်ပါသလားဟု မေးပါက တိကျသော ပထဝီနိုင်ငံရေး အကြည့်လျှင် မဟုတ်ကြောင်း ငြင်းဆိုရန် ခက်ခဲသည်။ ယူကရိန်းအနေဖြင့် ရေရှည်စိန်ခေါ်မှုကို ရင်ဆိုင်ရမည် ဖြစ်သည်။ ဒေသများစွာတွင် နယ်မြေများ ကွဲထွက်ခြင်း၊ မျိုးဆက်များစွာ ကြာနိုင်သည့်လူဦးရေပြိုလဲမှု၊ နိုင်ငံတော်အခြေခံ လုပ်ငန်းဆောင်တာများအတွက် အနောက်တိုင်းရန်ပုံငွေပေါ်မှီခိုမှု၊ NATO မှ ဖယ်ထုတ်ခံရခြင်းတို့သည် ၎င်းကို လုံခြုံရေး မသေချာသော ဧရိယာတွင် ကျရောက်စေသည်။

သို့သော် ကံကောင်းသောအချက်မှာ ယူကရိန်းသည် အရေးပါသော ပိုင်ဆိုင်မှုတစ်ခုကို ထိန်းသိမ်းထားသည်။ ငြိမ်းချမ်းရေးသည် မည်မျှပင်မပြည့်စုံစေကာမူ တည်ငြိမ်မှုကို ယူဆောင်လာပါက အကန့်အသတ်ဖြင့်သာ ရှိနေသည့် အချုပ်အခြာအာဏာပင်လျှင် အလုံးစုံဖျက်ဆီးခြင်း ထက်စာလျှင် ပိုကောင်းသည်ဟု ဆိုရမည်ဖြစ်သည်။ ပြန်လည်တည်ဆောက်ရေး အကူအညီများကို မှန်မှန်ကန်ကန် စီမံခန့်ခွဲပါက ခေတ်မီအခြေခံအဆောက်အအုံ ရရှိနိုင်သည်။ စက်မှုလုပ်ငန်းအသစ်များ တည်ဆောက်နိုင်ပြီး ဥရောပနှင့် ပိုမိုနီးကပ်စွာပေါင်းစည်းမှုကို မြှင့်တင်နိုင်သည်။ မိသားစုများပြန်လာပြီး ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုတိုးလာသည်နှင့်အမျှ လူဦးရေကျဆင်းမှုသည် နောက်ဆုံးတွင် တည်ငြိမ်သွားနိုင်သည်။ ယူကရိန်း၏ နိုင်ငံရေးစနစ်သည် မည်မျှပင် ထိခိုက်ဒဏ်ရာရစေကာမူ ရှင်သန်ရေးဖိအားမရှိဘဲ အဖွဲ့အစည်းများအား ပြန်လည်တည်ဆောက်ရန် နေရာ ရှာတွေ့နိုင်သည်။

ယူကရိန်း၏ အံ့မခန်းသတ္တိဖြင့် တိုက်ခိုက်ခဲ့သောစစ်ပွဲသည် ပြင်ပအင်အားကြီးနိုင်ငံများ၏ အာဂျင်ဒါနှင့်အခင်းအကျင်းအောက်တွင် အဆုံးသတ်သွားခဲ့ပြီ ဖြစ်သည်။ ပေါ်ထွက်လာသည့် ငြိမ်းချမ်းရေးမူဘောင်သည် သွေးထွက်သံယိုမှုကို ရပ်တန့်စေနိုင်သော်လည်း

ယူကရိန်းမှာ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာပြိုင်ဆိုင်မှု၏ ထိလွယ်ရှလွယ်နေရာတွင် တည်ရှိနေသည့်နိုင်ငံ ဖြစ်ရာ နိုင်ငံ၏ အချုပ်အခြာအာဏာဆိုသည်မှာ အကန့်အသတ်နှင့်သာ ရှိနေမည်ဆိုသည်ကို မှတ်တမ်းတင်ရတော့မည် ဖြစ်သည်။

ကျော်နိုင်တင့်

Jeffrey Sachs ၏ U.S. Tells Kyiv: Give Up Land, Give Up NATO — The Endgame Revealed အား ဆီလျော်အောင် ဘာသာပြန်ဆိုခြင်း ဖြစ်သည်။

ဝိညာဏ်စိတ် ပညာစိတ်

ဝိညာဏ်

“အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအတွက်
လိုခြံစိတ်ချရသော၊ ရေရှည်တည်တံ့ပြီး ပြန်လည်ကောင်းမွန်လာသော
စွမ်းအင်အနာဂတ်ကို သေချာစေရန်အတွက်
ဆက်လက်ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု၊ ဆန်းသစ်သော ဗျူဟာများနှင့်
မူဝါဒချိန်ညှိမှုများ လိုအပ်ပါသည်။”

ဓာတ်ပုံ-အင်တာနက်

နိဒါန်း

စွမ်းအင်လုံခြုံရေးသည် အမျိုးသားလုံခြုံရေးစနစ်အတွင်းရှိ စီးပွားရေးလုံခြုံရေး၏ အရေးကြီးသော အစိတ်အပိုင်းတစ်ခုဖြစ်သည်။ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ စွမ်းအင်အေဂျင်စီသည် စွမ်းအင်လုံခြုံရေးကို “တတ်နိုင်သောဈေးနှုန်းဖြင့် စွမ်းအင်အရင်းအမြစ်များ အနှောင့်အယှက် ကင်းစွာရရှိနိုင်ခြင်း” အဖြစ် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုထားပြီး ရေရှည်နှင့်ရေတို စွမ်းအင်လုံခြုံရေးကို ခွဲခြားထားသည်။

ရေရှည်စွမ်းအင်လုံခြုံရေးသည် အဓိကအားဖြင့် စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုများနှင့် ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာလိုအပ်ချက်များနှင့်အညီ စွမ်းအင်ထောက်ပံ့ရန် အချိန်နှင့်တစ်ပြေးညီ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းသည်။ အခြားတစ်ဖက်တွင် ရေတိုစွမ်းအင်လုံခြုံရေး သည် “ထောက်ပံ့မှုနှင့် ဝယ်လိုအား ချိန်ခွင်လျှာတွင် ရုတ်တရက်ပြောင်းလဲမှုများကို ချက်ချင်း တုံ့ပြန်နိုင်သည့် စွမ်းအင်စနစ်၏စွမ်းရည်”ကို အာရုံစိုက်သည်။ ထိုသို့ မျက်မှောက်ကာလ၌ အမျိုးသားအကျိုးစီးပွားတိုးတက်အောင် ကြိုးပမ်းမြှင့်တင်မည်ဆိုပါက မိမိတို့နိုင်ငံအတွက် ရေရှည်စွမ်းအင်လုံခြုံရေးအတွက် စွမ်းအင်ကို တတ်နိုင်သောဈေးနှုန်းဖြင့် အကျိုးရှိထိရောက်စွာ ဦးစားပေး၍ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံရန် လိုအပ်သကဲ့သို့ ရေတိုတွင် လောင်စာစွမ်းအင် လိုအပ်ချက်ကို ကြံ့ကြံ့ခံနိုင်ရည်ရှိစွာ တုံ့ပြန်နိုင်သည့်စွမ်းအင်ထောက်ပံ့မှုကွင်းဆက်နှင့် တန်ဖိုးကွင်းဆက်ကို စနစ်တကျစီမံခန့်ခွဲနိုင်သည့်စွမ်းရည်ရှိရန် လိုအပ်ပါသည်။ စွမ်းအင်လုံခြုံရေးစီမံခန့်ခွဲမှု စွမ်းရည်ရှိရန်အတွက် အာဆီယံစွမ်းအင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု မူဝါဒနှင့် စွမ်းအင်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုမဟာ ဗျူဟာတို့အပေါ် လေ့လာသုံးသပ်လျက် မိမိတို့နိုင်ငံနှင့် ဆီလျော်မည့် မဟာဗျူဟာ လုပ်ငန်း

စဉ်များကို ရေးဆွဲအကောင်အထည်ဖော်ရာ၌ အထောက်အကူဖြစ်စေရန် ရေးသားဖော်ပြခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

ကမ္ဘာ့စွမ်းအင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံထုတ်လုပ်သုံးစွဲမှု အခြေအနေ

မျက်မှောက်ကာလတွင် ကမ္ဘာပေါ်ရှိ လူဦးရေသန်းပေါင်း ၇၃၀ ခန့်သည် လျှပ်စစ်မီး မရှိဘဲ နေထိုင်နေရဆဲဖြစ်ပြီး နှစ်ဘီလီယံနီးပါးသည် ညစ်ညမ်းစေသော ချက်ပြုတ်နည်းများကို မှီခိုနေဆဲဖြစ်သောကြောင့် ကမ္ဘာကြီးသည် ခေတ်မီစွမ်းအင်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု များစွာလိုအပ် လျက်ရှိသည်။ အခြားတစ်ဖက်တွင် ကမ္ဘာကြီးပူနွေးလာမှုကို ၁ ဒသမ ၅ ဒီဂရီစင်တီဂရိတ်အထိ ကန့်သတ်လျက် ကာဗွန်ဒိုင်အောက်ဆိုက် ထုတ်လွှတ်မှုကို ၃၇ ဂစ်ဂါတန်(Gt) လျော့ချပြီး ၂၀၅၀ ပြည့်နှစ်တွင် စွမ်းအင်ကဏ္ဍ၌ ကာဗွန်သုည ထုတ်လွှတ်မှုအထိ ရည်မှန်းချက်ကို ၁၉၉၇ ခုနှစ် ကျိုတိုပရိုတိုကောနှင့် ၂၀၁၅ ခုနှစ် ပါရီသဘောတူညီချက်ကတိကဝတ်အရ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာကြိုးပမ်းနေကြဆဲဖြစ်သည်။

ထိုသို့ ကာဗွန်သုညစွမ်းအင်စနစ်သို့ ကူးပြောင်းရန် ကြိုးပမ်းလျက်ရှိရာ၌ အာဆီယံက ၂၀၅၀ ပြည့်နှစ်တွင် အခြေခံအခြေအနေ၌ Greenhouse Gas Emissions (GHG) ထုတ်လွှတ်မှုများသည် ကဏ္ဍအလိုက် လျှပ်စစ်မှ ၅၈ ရာခိုင်နှုန်း၊ သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးမှ ၂၁ ရာခိုင်နှုန်းနှင့် စက်မှုလုပ်ငန်းမှ ၁၈ ရာခိုင်နှုန်း အဓိကလာနိုင်သည်ဟု ခန့်မှန်းထားပါသည်။

စွမ်းအင်အသွင်ကူးပြောင်းမှုကို ကြိုးပမ်းလျက်ရှိကြရာ၌ ရုပ်ကြွင်းအခြေခံစွမ်းအင်စနစ် များ ဖြစ်ကြသည့် ကျောက်မီးသွေး၊ ရေနံနှင့် သဘာဝဓာတ်ငွေ့တို့မှ လေနှင့် နေရောင်ခြည် ကဲ့သို့သော ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုးမြဲ သန့်ရှင်းသော စွမ်းအင်အရင်းအမြစ်များကို ရင်းနှီးမြှုပ်နှံ ထုတ်လုပ်လျက်ရှိကြသည်။

စွမ်းအင်ဝယ်လိုအားနှင့် ထုတ်လုပ်ထောက်ပံ့နိုင်မှု

ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ စွမ်းအင်ဝယ်လိုအားသည် ၂၀၂၄ ခုနှစ်တွင် အရှိန်အဟုန် မြင့်တက် လာခဲ့ရာ ၂ ဒသမ ၂ ရာခိုင်နှုန်း တိုးတက်လာခဲ့ပြီး ယခင်ဆယ်စုနှစ်၏ နှစ်စဉ်ပျမ်းမျှ ၁ ဒသမ ၃ ရာခိုင်နှုန်းထက် ပိုမိုမြန်ဆန်သောနှုန်းဖြစ်သည်။ ယင်းအနက် လျှပ်စစ်ဝယ်လိုအားသည် ၄ ဒသမ ၃ ရာခိုင်နှုန်း မြင့်တက်လာခဲ့ပြီး စုစုပေါင်း စွမ်းအင်ဝယ်လိုအားသည် GDP ထက် များစွာ ပိုမိုမြန်ဆန်စွာ တိုးတက်လာခဲ့သည်။ ဤတိုးတက်မှုသည် ဒေတာစင်တာများ၊ AI လျှပ်စစ်ယာဉ်များ တိုးချဲ့လာခြင်းနှင့် လေအေးပေးစက် အသုံးပြုမှု မြင့်တက်လာခြင်းတို့ကြောင့် ဖြစ်သည်။

ထုတ်လုပ်ထောက်ပံ့မှုတွင် ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုးမြဲစွမ်းအင်သည် စုစုပေါင်း စွမ်းအင် ထောက်ပံ့မှုတွင် တိုးတက်မှုအများဆုံးဝေစု ၃၈ ရာခိုင်နှုန်းရှိပြီး သဘာဝဓာတ်ငွေ့ ၂၈ ရာခိုင်နှုန်း၊ ကျောက်မီးသွေး ၁၅ ရာခိုင်နှုန်း၊ ရေနံ ၁၁ ရာခိုင်နှုန်းနှင့် နျူကလီးယား ၈ ရာခိုင်နှုန်း တို့နောက်တွင် ရှိနေသည်။

စွမ်းအင်ရောနှောမှု (Energy Mix) ရှုထောင့်အရ ရုပ်ကြွင်းလောင်စာများသည် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ လျှပ်စစ်ဓာတ်အားထုတ်လုပ်မှု၏ ၆၀ ရာခိုင်နှုန်းနီးပါးကို ကိုယ်စားပြုနေဆဲ

ဖြစ်သော်လည်း ကာဗွန်နည်းပါးသော အရင်းအမြစ်များ (ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုးမြဲစွမ်းအင်နှင့် နျူကလီးယား) ၏ ဝေစုသည် ၂၀၂၄ ခုနှစ်တွင် ပထမဆုံးအကြိမ်အဖြစ် ၄၀ ရာခိုင်နှုန်း ကျော်သွားခဲ့သည်။

ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ စွမ်းအင်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုပမာဏ

ဒေသအနှံ့တွင် မညီမျှမှုများ ရှိနေသော်လည်း သန့်ရှင်းသောစွမ်းအင် (Clean Energy) တွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုသည် ရုပ်ကြွင်းလောင်စာများထက် သိသိသာသာ မြင့်မားနေပါသည်။ စုစုပေါင်းရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုသည် ၂၀၂၄ ခုနှစ်တွင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ သုံးထရီလီယံအထိ ရောက်ရှိရန် မျှော်မှန်းထားသည်။

သန့်ရှင်းသောစွမ်းအင်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုတွင် ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုးမြဲစွမ်းအင်၊ နျူကလီးယား၊ ဓာတ်အားလှိုင်းများ၊ သိုလှောင်မှုနှင့် ထိရောက်မှုတို့ကို လွှမ်းခြုံထားသည့် အမေရိကန်ဒေါ်လာ နှစ်ထရီလီယံအထိ ရောက်ရှိရန် သတ်မှတ်ထားသည်။ နေရောင်ခြည်စွမ်းအင်သုံး PV တွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုတစ်ခုတည်းသည် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၅၀၀ ဘီလီယံကျော်ရန် ခန့်မှန်းထား သည်။

ရုပ်ကြွင်းလောင်စာ (Fossil Fuel) ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုတွင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ တစ် ထရီလီယံခန့်ရှိမည်ဟု ခန့်မှန်းထားပြီး ရေနံနှင့် သဘာဝဓာတ်ငွေ့ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုသည် ၇ ရာခိုင်နှုန်း မြင့်တက်လာကာ အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၅၇၀ ဘီလီယံအထိ ရှိလာမည်ဖြစ်သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်အတွက် အလားအလာ

ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ စွမ်းအင်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုသည် ၂၀၂၅ ခုနှစ်တွင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၃ ဒသမ ၃ ထရီလီယံအထိ ဆက်လက်မြင့်တက်လာမည်ဟု ခန့်မှန်းရသည်။ နေရောင်ခြည်နှင့် လေစွမ်းအင် ထုတ်လုပ်မှုသည် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ တိုးမြှင့်လာသော ဝယ်လိုအား၏ ၉၀ ရာခိုင်နှုန်းကျော်ကို ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်မည်ဟု ခန့်မှန်းထားသောကြောင့် လျှပ်စစ်ဓာတ်အား လိုအပ်ချက်သည် ဆက်လက်မြင့်တက်နေမည်ဟု မျှော်လင့်ရသည်။ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ နျူ ကလီးယားစွမ်းအင်ထုတ်လုပ်မှုသည်လည်း ၂၀၂၅ ခုနှစ်တွင် မှတ်တမ်းသစ်တစ်ခုသို့ ရောက်ရှိ ရန် လမ်းကြောင်းပေါ်တွင် ရှိနေသည်။

အာဆီယံနိုင်ငံများ၏ စွမ်းအင်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံထုတ်လုပ်သုံးစွဲမှု အခြေအနေ

အာဆီယံနိုင်ငံများသည် ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် အာဆီယံ၏ လျှပ်စစ်ဓာတ်အားလိုအပ်ချက် မှာ ၁၂၅၈ TWh (Terawatt-hour) အထိ ရောက်ရှိခဲ့ပြီး ရုပ်ကြွင်းလောင်စာများ (၇၄ ရာခိုင်နှုန်း) မှ အဓိကလွှမ်းမိုးထားသော စွမ်းအင်ထောက်ပံ့မှု၊ ရောနှောမှုဖြင့် အများစုကို ဖြည့်ဆည်းပေးခဲ့သည်။ ဒေသတွင်းသည် ၂၀၂၄ ခုနှစ်တွင် သန့်ရှင်းသော စွမ်းအင်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု တွင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၄ ဒသမ ၆ ဘီလီယံခန့် ဆွဲဆောင်နိုင်ခဲ့ပြီး ၎င်း၏ စွမ်းအင်အသွင် ကူးပြောင်းရေး ရည်မှန်းချက်များအတွက် လိုအပ်သော ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု၏ အစိတ်အပိုင်း တစ်ခုသာ ဖြစ်သည်။

စွမ်းအင်လိုအပ်ချက်နှင့် ထုတ်လုပ်ထောက်ပံ့မှုပမာဏ

၂၀၂၄ ခုနှစ်တွင် အာဆီယံ၏ စွမ်းအင်အခြေအနေသည် သမားရိုးကျအရင်းအမြစ်များမှ အများအားဖြင့် ဖြည့်ဆည်းပေးသော ကြီးထွားလာသော လိုအပ်ချက်ဖြင့် သွင်ပြင်လက္ခဏာရှိသည်။ စွမ်းအင်လိုအပ်ချက်၌ အာဆီယံတွင် လျှပ်စစ်ဓာတ်အား လိုအပ်ချက်သည် လွန်ခဲ့သော ဆယ်စုနှစ်နှစ်ခုအတွင်း နှစ်ဆကျော် မြင့်တက်လာခဲ့ပြီး ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် ၁၂၅၈ TWh အထိ ရောက်ရှိခဲ့သည်။ ကပ်ရောဂါအပြီး စီးပွားရေး ပြန်လည်ကောင်းမွန်လာမှု၊ စက်မှုထွန်းကားလာမှုနှင့် ဒေတာစင်တာများနှင့် လျှပ်စစ်ယာဉ်များ တိုးတက်မှုကြောင့် ဤလိုအပ်ချက်သည် လျင်မြန်စွာ ဆက်လက် မြင့်တက်လာရန် မျှော်လင့်ရသည်။ ရှစ်ကြိမ်မြောက် အာဆီယံ စွမ်းအင်အလားအလာမှ ခန့်မှန်းချက်များအရ အခြေခံအခြေအနေအရ ၂၀၅၀ ပြည့်နှစ်တွင် ဒေသတွင်း စွမ်းအင်လိုအပ်ချက်သည် ၂၀၂၂ ခုနှစ် တန်ဖိုးထက် ၂ ဒသမ ၆ ဆ တိုးလာမည်ဟု ခန့်မှန်းထားသည်။

စွမ်းအင်ထုတ်လုပ်ထောက်ပံ့မှု၌ ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် လျှပ်စစ်ဓာတ်အားထုတ်လုပ်မှု၏ ၇၄ ရာခိုင်နှုန်းသည် ရုပ်ကြွင်းလောင်စာများမှ ရရှိပြီး ကျောက်မီးသွေးမှာ ၄၄ ရာခိုင်နှုန်း ရှိသည်။ ၂၀၂၄ ခုနှစ်တွင် ကျောက်မီးသွေးသည် အာဆီယံ၏ လျှပ်စစ်ဓာတ်အား၏ ၄၅ ရာခိုင်နှုန်းကို ထောက်ပံ့ပေးနေဆဲဖြစ်သည်။ ၂၀၂၃ ခုနှစ်တွင် ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုးမြဲစွမ်းအင်သည် လျှပ်စစ်ဓာတ်အားထုတ်လုပ်မှု၏ ၂၆ ရာခိုင်နှုန်း ဖြစ်သော်လည်း အာဆီယံ စွမ်းအင်ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်မှုအစီအစဉ် (APAEC) အရ ၂၀၂၅ ခုနှစ်တွင် တပ်ဆင်ထားသောစွမ်းရည်၏ ၃၅ ရာခိုင်နှုန်းအထိ တိုးမြှင့်ရန် ရည်မှန်းထားသည်။ သဘာဝဓာတ်ငွေ့၊ ရေနံနှင့် ကျောက်မီးသွေးတို့သည် ၂၀၅၀ ပြည့်နှစ်တွင် စုစုပေါင်းစွမ်းအင်ထောက်ပံ့မှု၏ အများဆုံးဝေစု (၇၆ ရာခိုင်နှုန်း) တွင် ဆက်လက်ပါဝင်နေဦးမည်ဟု ခန့်မှန်းထားသည်။

“သန့်ရှင်းသော စွမ်းအင်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုသည် အရှိန်အဟုန် ရလာသော်လည်း ဒေသတွင်းလိုအပ်ချက်များနှင့် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ စီးဆင်းမှုများနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက အကန့်အသတ် ရှိနေဆဲဖြစ်သည်။”

အာဆီယံ စွမ်းအင်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုပမာဏ

သန့်ရှင်းသောစွမ်းအင်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုသည် အရှိန်အဟုန်ရလာသော်လည်း ဒေသတွင်း လိုအပ်ချက်များနှင့် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာစီးဆင်းမှုများနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက အကန့်အသတ်ရှိနေဆဲ ဖြစ်သည်။ လက်ရှိရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု၌ ၂၀၂၄ ခုနှစ်တွင် အရှေ့တောင်အာရှသည် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ စွမ်းအင်ဝယ်လိုအား၏ ၅ ရာခိုင်နှုန်းရှိသော်လည်း ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာသန့်ရှင်းသောစွမ်းအင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု၏ ၂ ရာခိုင်နှုန်းသာ ဆွဲဆောင်နိုင်ခဲ့သည်။ ဖိလစ်ပိုင်၊ ဗီယက်နမ်နှင့် အင်ဒိုနီးရှား တို့သည် အာဆီယံ၏ စွမ်းအင်လိုအပ်ချက်၏ ၆၀ ရာခိုင်နှုန်းနီးပါးကို မောင်းနှင်ပေးသည့် နိုင်ငံနှစ်ခုပေါင်းသည် ၂၀၂၄ ခုနှစ်တွင် သန့်ရှင်းသော စွမ်းအင်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုတွင် စုစုပေါင်း ဒေါ်လာ ၄ ဒသမ ၆ ဘီလီယံ ရရှိခဲ့သည်။ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု ကွာဟချက်သည် အာဆီယံတွင် နှစ်စဉ်ပျမ်းမျှ စွမ်းအင်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုမှာ ဒေါ်လာ ၇၂ ဘီလီယံ ခန့်ရှိမည်ဟု ခန့်မှန်းထားပြီး အရှိန်မြှင့်စွမ်းအင်အသွင်ကူးပြောင်းမှုအတွက် လိုအပ်ချက်များနှင့် များစွာ ကွာဟနေပါသည်။ ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုးမြဲစွမ်းအင်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုလိုအပ်ချက်များကို ပြည့်ဆည်းရန်အတွက် ငွေကြေးကွာဟချက်မှာ ၂၀၃၀ ပြည့်နှစ်တွင် ဒေါ်လာ ၉၆ ဘီလီယံခန့်ရှိမည်ဟု ခန့်မှန်းထားသည်။

ခန့်မှန်းရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုလိုအပ်ချက်သည် အာဆီယံ၏ ကာဗွန်ကြားနေရေးပစ်မှတ်များ အောင်မြင်ရန် လိုအပ်သော စုစုပေါင်းရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုမှာ ၂၀၃၀ ပြည့်နှစ်တွင် ဒေါ်လာ ၀ ဒသမ ၈ - ၁ ဒသမ ၁ ထရီလီယံနှင့် ၂၀၅၀ ပြည့်နှစ်တွင် ဒေါ်လာ ၃ ဒသမ ၇ - ၆ ဒသမ ၇ ထရီလီယံ ကြားတွင် ရှိမည်ဟု ခန့်မှန်းထားသည်။ ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုးမြဲစွမ်းအင်၊ ဓာတ်အားပို့လွှတ်မှုနှင့် ထိရောက်မှုအပါအဝင် စွမ်းအင်ကဏ္ဍတစ်လျှောက် စုစုပေါင်းရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုအခွင့်အလမ်း များသည် ၂၀၅၀ ပြည့်နှစ်အထိ စုစုပေါင်း ဒေါ်လာ ခြောက်ထရီလီယံကျော် ရှိနိုင်သည်။

အာဆီယံနိုင်ငံများ၏ စွမ်းအင်မူဝါဒများ

ရေရှည် အမျိုးသားမူဝါဒများနှင့် သဟဇာတဖြစ်သော ဒေသဆိုင်ရာ စံနှုန်းများ ချမှတ်ခြင်းသည် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများ၏ ယုံကြည်မှုကို မြှင့်တင်ရန်အတွက် အရေးကြီးသည့် အလျောက် နိုင်ငံအလိုက် စွမ်းအင်အရင်းအမြစ်များနှင့် စွမ်းအင်ကုန်သွယ်မှုအပေါ် မူတည် သည့် အမျိုးသားစွမ်းအင်လုံခြုံရေးကိုသာမက အောက်ပါဒေသတွင်းပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု ကိုလည်း အလေးပေးသည်-

- (က) **စွမ်းအင်လုံခြုံရေးကို မြှင့်တင်ရန်။** နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် စွမ်းအင်ကုန်သွယ်ရေး၊ အပြန်အလှန် ချိတ်ဆက်မှုနှင့် စွမ်းအင်အရင်းအမြစ်များ မျှဝေခြင်းကို မြှင့်တင် ခြင်းဖြင့် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများသည် ထောက်ပံ့မှုပြတ်တောက်မှုများကို လျော့ချရန် နှင့် ၎င်းတို့၏ကြီးထွားလာသောစီးပွားရေးများအတွက် ယုံကြည်စိတ်ချရသော စွမ်းအင်ထောက်ပံ့မှုကို သေချာစေရန် အတူတကွ လုပ်ဆောင်ကြသည်။ အာဆီယံစွမ်းအင်မူဝါဒသည် နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများ၊ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက် ရေးအေဂျင်စီများနှင့် အခြားနိုင်ငံများနှင့် အတွေ့အကြုံများ မျှဝေရန်၊ ရန်ပုံငွေ ရရှိရန်နှင့် စွမ်းအင်ဆိုင်ရာ စီမံကိန်းများတွင် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန် မိတ်ဖက် များကို မြှင့်တင်ပေးသည်။

(ခ) အာဆီယံစွမ်းအင်သိုလှောင်မှုစနစ်များနှင့် Smart Grid ။ အဆင့်မြင့်စွမ်းအင် နည်းပညာများ၏ သုတေသနနှင့်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ သည် စွမ်းအင်စနစ်၏ ခံနိုင်ရည်ရှိမှုနှင့် ရေရှည်တည်တံ့မှုကိုမြှင့်တင်ရန် အကြံ ပြုထားသည်။ ထို့အပြင် ပါရီသဘောတူညီချက်ကဲ့သို့သော နိုင်ငံတကာရာသီ ဥတု ကတိကဝတ်များနှင့် စွမ်းအင်မူဝါဒများကို ချိန်ညှိခြင်းသည် ကာဗွန်နည်း ပါးသော စွမ်းအင်စနစ်များသို့ ကူးပြောင်းရန် လွယ်ကူ ချောမွေ့စေနိုင်သည်။

ဤကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုသည် ဒေသတွင်းစွမ်းအင်စီမံခန့်ခွဲမှုများ ကို ထိရောက်စွာ ဖြေရှင်းနိုင်စွမ်းကို အားကောင်းစေသည်။ အာဆီယံစွမ်းအင်မူဝါဒသည် ဒေသတွင်း စွမ်းအင်စီမံခန့်ခွဲမှုများကို ဖြေရှင်းရန် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု ကတိကဝတ်ကို ထင်ဟပ်စေသည်။ စွမ်းအင်လုံခြုံရေး၊ ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲမှုနှင့် စီးပွားရေးတိုးတက်မှုကို မြှင့်တင်ခြင်းဖြင့် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများသည် ၎င်းတို့၏ စွမ်းအင်အရင်းအမြစ်များကို စီမံခန့်ခွဲရာတွင် အတူတကွ လုပ်ဆောင်ရန်နှင့် ပိုမိုလုံခြုံပြီး ကြွယ်ဝသော စွမ်းအင်အနာဂတ်ကို ပုံဖော်ရာတွင် အတိုးမြှင့်ချပေးသည်။

ပြန်လည်သုံးသပ်ချက်

အာဆီယံရှိ စွမ်းအင်စီမံခန့်ခွဲမှုမူဝါဒ၏ ရှုပ်ထွေးမှုကို အလေးပေးဖော်ပြထားပြီး စွမ်းအင်လုံခြုံရေး၊ ပတ်ဝန်းကျင်ရေရှည်တည်တံ့မှုနှင့် မူဝါဒညှိနှိုင်းမှုနှင့် ဆက်စပ်သော စီမံခန့်ခွဲမှုများပါဝင်သည်။ ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုးမြဲစွမ်းအင်အရင်းအမြစ်များ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးနှင့် စွမ်းအင်ထိရောက်မှုတိုင်းတာမှုများကို အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် ဒေသ၏တိုးတက်မှုသည် အလားအလာကောင်းများရှိသည်။ သို့သော် အာဆီယံအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများအတွက် လုံခြုံစိတ်ချ ရသော၊ ရေရှည်တည်တံ့ပြီး ပြန်လည်ကောင်းမွန်လာသော စွမ်းအင်အနာဂတ်ကို သေချာ စေရန်အတွက် ဆက်လက်ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု၊ ဆန်းသစ်သော ဗျူဟာများနှင့် မူဝါဒချိန်ညှိမှု များ လိုအပ်ပါသည်။

အာဆီယံစွမ်းအင်ဆိုင်ရာ အနာဂတ်ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုထိရောက်ရေး မူဝါဒ

အာဆီယံစွမ်းအင်ဆိုင်ရာအနာဂတ် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုထိရောက်ရေးမူဝါဒများ အဖြစ် အောက်ပါ မူဝါဒများကို ချမှတ်ဆောင်ရွက်ကြပါသည်-

- (၁) ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုးမြဲစွမ်းအင်တိုးချဲ့မှု (Renewable Energy Expansion)
- (၂) Smart Grid အကောင်အထည်ဖော်မှု (Smart Grid Implementation)
- (၃) အဆောက်အဦများတွင် စွမ်းအင်ထိရောက်မှု (Energy Efficiency in Buildings)
- (၄) စက်မှုလုပ်ငန်းသုံး စွမ်းအင်ထိရောက်မှု (Industrial Energy Efficiency)
- (၅) လျှပ်စစ်သွားလာမှုနှင့် သယ်ယူပို့ဆောင်ရေး (Electric Mobility and Transportation)
- (၆) စွမ်းအင်သိုလှောင်မှု ဖြေရှင်းချက်များ (Energy Storage Solutions)
- (၇) နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် စွမ်းအင်ကုန်သွယ်ရေး (Cross-Border Energy Trade)

- (စ) ဒစ်ဂျစ်တယ်စနစ်သို့ ပြောင်းလဲခြင်းနှင့် စွမ်းအင်ဒေတာ ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာမှု (Digitalization and Energy Data Analytics)
- (ဇ) စိမ်းလန်းသောဘဏ္ဍာရေးနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု (Green Finance and Investment)
- (ဇ) နိုင်ငံတကာပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုနှင့် အသိပညာဖလှယ်မှု (International Collaboration and Knowledge Exchange)

အာဆီယံတွင် စွမ်းအင်စီမံခန့်ခွဲမှုမူဝါဒအတွက် မဟာဗျူဟာများ

စွမ်းအင်စီမံခန့်ခွဲမှု မူဝါဒအတွက် အောက်ဖော်ပြပါမဟာဗျူဟာ ရေးဆွဲဆောင်ရွက်ရန် နည်းဗျူဟာလုပ်ငန်းစဉ်များ ချမှတ်ထားပါသည်-

- (၁) စွမ်းအင်အရင်းအမြစ်များ ကွဲပြားစေခြင်း (Diversification of Energy Sources)
- (၂) စွမ်းအင်ထိရောက်မှု မြှင့်တင်ခြင်း (Enhanced Energy Efficiency)
- (၃) နယ်စပ်ဖြတ်ကျော် စွမ်းအင်ကုန်သွယ်မှု (Cross-Border Energy Trade)
- (၄) နည်းပညာဆန်းသစ်တီထွင်မှုနှင့် သုတေသန (Technology Innovation and Research)
- (၅) မူဝါဒညှိနှိုင်းမှုနှင့် သဟဇာတဖြစ်မှု (Policy Coordination and Harmonization)
- (၆) စွမ်းရည်မြှင့်တင်ခြင်းနှင့် အများပြည်သူအသိပညာပေးခြင်း (Capacity Building and Public Awareness)

အရှေ့တောင်အာရှရှိ စွမ်းအင်အသွင်ကူးပြောင်းရေးအတွက် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု မဟာဗျူဟာများသည် ဆန်းသစ်သော ငွေကြေးထောက်ပံ့မှုနှင့် အစိုးရ-ပုဂ္ဂလိက မိတ်ဖက်များမှ တစ်ဆင့် သိသာထင်ရှားသော အရင်းအနှီးများကို စုစည်းခြင်းအပေါ် အာရုံစိုက်ပြီး ရေရှည် တည်တံ့သော ဘဏ္ဍာရေးအတွက် အာဆီယံ အမျိုးအစားခွဲခြားမှုကဲ့သို့သော ဒေသဆိုင်ရာ မူဘောင်များဖြင့် လမ်းညွှန်ထားသည်။ လိုအပ်သော နှစ်စဉ်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု စုစုပေါင်းမှာ အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၂၁၀ ဘီလီယံခန့်ရှိမည်ဟု ခန့်မှန်းထားသည်။

စွမ်းအင်မဟာဗျူဟာလုပ်ငန်းစဉ် (၂၀၂၁ - ၂၀၂၅)

- (က) **အာဆီယံဓာတ်အားလိုင်း။** ဒေသတွင်းဘက်စုံလျှပ်စစ်ဓာတ်အားကုန်သွယ်မှုကို တိုးချဲ့ရန်၊ ဓာတ်အားလိုင်းခံနိုင်ရည်ရှိမှုနှင့် ခေတ်မီအောင်ပြုလုပ်ခြင်းကို အားကောင်းစေရန်နှင့် သန့်ရှင်းပြီး ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုးမြဲစွမ်းအင် ပေါင်းစည်းမှု ကို မြှင့်တင်ရန်။
- (ခ) **အာဆီယံဖြတ်ကျော်ဓာတ်ငွေ့ပိုက်လိုင်း။** ဓာတ်ငွေ့နှင့် LNG ချိတ်ဆက်မှုနှင့် လက်လှမ်းမီမှုကို မြှင့်တင်ခြင်းဖြင့် အာဆီယံအတွက် ဘုံဓာတ်ငွေ့ဈေးကွက် တစ်ခု ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရန်။

- (ဂ) ကျောက်မီးသွေးနှင့်သန့်ရှင်းသောကျောက်မီးသွေးနည်းပညာ။ ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲမှုဆီသို့ကူးပြောင်းရာတွင် သန့်ရှင်းသောကျောက်မီးသွေးနည်းပညာ၏ အခန်းကဏ္ဍကို အကောင်းဆုံးဖြစ်အောင် လုပ်ဆောင်ရန်။
- (ဃ) စွမ်းအင်ထိရောက်မှုနှင့်ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရေး။ ၂၀၀၅ ခုနှစ်အဆင့်များအပေါ် အခြေခံ၍ ၂၀၂၅ ခုနှစ်တွင် စွမ်းအင်ပြင်းထန်မှုကို ၃၂ ရာခိုင်နှုန်း လျှော့ချရန်နှင့် အထူးသဖြင့် သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးနှင့် စက်မှုကဏ္ဍများတွင် စွမ်းအင်ထိရောက်မှုနှင့် ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရေးဆိုင်ရာ ကြိုးပမ်းအားထုတ်မှုများကို အားပေးရန်။
- (င) ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုးမြဲစွမ်းအင်။ ၂၀၂၅ ခုနှစ်တွင် အာဆီယံစွမ်းအင်ရောနှောမှုတွင် ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုးမြဲစွမ်းအင်၏ အစိတ်အပိုင်းကို ၂၃ ရာခိုင်နှုန်းအထိ တိုးမြှင့်ရန်၊ ၂၀၂၅ ခုနှစ်တွင် တပ်ဆင်ထားသော လျှပ်စစ်ဓာတ်အားတွင် RE ၏ဝေစုကို ၃၅ ရာခိုင်နှုန်းအထိ တိုးမြှင့်ခြင်းဖြင့် မျှော်မှန်းချက်ပန်းတိုင်သို့ ရောက်ရှိရန်။
- (စ) ဒေသဆိုင်ရာစွမ်းအင်မူဝါဒနှင့် စီမံကိန်းရေးဆွဲခြင်း။ ဒေသတွင်းစွမ်းအင်အသွင်ကူးပြောင်းမှုနှင့် ခံနိုင်ရည်ရှိမှုကို အရှိန်မြှင့်တင်ရန် စွမ်းအင်မူဝါဒနှင့် စီမံကိန်းရေးဆွဲခြင်းတို့ကို မြှင့်တင်ရန်။
- (ဆ) အရပ်ဘက် နျူကလီးယားစွမ်းအင်။ နျူကလီးယားသိပ္ပံနှင့် လျှပ်စစ်ဓာတ်အားထုတ်လုပ်ရေးအတွက် လူ့စွမ်းအားအရင်းအမြစ်စွမ်းရည်များ တည်ဆောက်ရန်။

ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုအတွက် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများ

ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုလုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို အောက်ပါအဓိကမူဘောင်များဖြင့် ချမှတ်ထားသည် -

- (က) ရေရှည်တည်တံ့သောဘဏ္ဍာရေးအတွက် အာဆီယံအမျိုးအစားခွဲခြားခြင်းကို အသုံးပြုခြင်း။ ရေရှည်တည်တံ့သောဘဏ္ဍာရေးအတွက် အာဆီယံအမျိုးအစားခွဲခြားခြင်းသည် ရေရှည်တည်တံ့သောစီးပွားရေးလုပ်ဆောင်ချက်များကို သတ်မှတ်ရန်နှင့် အမျိုးအစားခွဲခြားရန် အဓိကဒေသဆိုင်ရာလမ်းညွှန်အဖြစ် ဆောင်ရွက်သည်။
- (ခ) အမျိုးအစားခွဲခြားခြင်း။ လုပ်ဆောင်ချက်များကို အခြေခံသော Foundation Framework (အရည်အသွေး) သို့မဟုတ် Plus Standard (သတ်မှတ်ထားသော metrics နှင့် thresholds များကို အသုံးပြု၍) ကို အသုံးပြု၍ အကဲဖြတ်သည်။ ၎င်းတို့သည် “Green” သို့မဟုတ် “Amber” (အသွင်ကူးပြောင်းရေး) ဟုတ်မဟုတ် ဆုံးဖြတ်သည်။
- (ဂ) အဓိကစံနှုန်းများ။ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုအားလုံးသည် ပတ်ဝန်းကျင်နှင့် လူမှုရေးဆိုင်ရာ ကာကွယ်မှုများကို သေချာစေရန် “Do No Exceptional Harm” (DNSH)၊ “Remedial Measures to Transition” နှင့် “Social Aspects” စံနှုန်းများကို လိုက်နာရမည်။

- (ဃ) **ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးဘဏ်များနှင့်ထိတွေ့ဆက်ဆံခြင်း။** ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများသည် အာရှဖွံ့ဖြိုးရေးဘဏ်နှင့် ကမ္ဘာ့ဘဏ်ကဲ့သို့သော အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်လေ့ရှိပြီး ၎င်းတို့သည် နည်းပညာအကူအညီ၊ လျှော့ပေါ့ပေးသည့် ငွေကြေးထောက်ပံ့မှုနှင့် Energy Transition Mechanism (ETM) နှင့် ASEAN Catalytic Green Finance Facility (ACGF) ကဲ့သို့သော အစီအစဉ်များမှ တစ်ဆင့် စီမံကိန်းပြင်ဆင်မှုအတွက် ဝံ့ပိုးမှုများကို ပေးဆောင်သည်။
- (င) **အစိုးရ-ပုဂ္ဂလိက မိတ်ဖက်များ (PPPs)။** ASEAN Power Grid ကဲ့သို့သော ကြီးမားသော စီမံကိန်းအများစုကို PPPs များမှတစ်ဆင့် လုပ်ဆောင်ပြီး အစိုးရများ၊ အသုံးအဆောင်များ၊ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများနှင့် ဆန်းသစ်တီထွင်သူများအကြား ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု လိုအပ်ပါသည်။
- (စ) **အမျိုးသားမူဝါဒများနှင့် ကိုက်ညီစေခြင်း။** အာဆီယံအမျိုးအစားခွဲခြားမှုသည် ဒေသတွင်း လမ်းညွှန်ချက်တစ်ခု ပေးစွမ်းသော်လည်း ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများသည် နိုင်ငံတစ်ခုချင်း၏ အမျိုးအစားခွဲခြားမှုများနှင့် မူဝါဒများနှင့်လည်း ကိုက်ညီရမည်။ (ဥပမာ- ဗီယက်နမ်၊ ထိုင်း၊ အင်ဒိုနီးရှား၊ မလေးရှားနှင့် ဖိလစ်ပိုင်တို့တွင် ၎င်းတို့၏ ကိုယ်ပိုင်မူဘောင်များ ရှိသည်။)
- (ဆ) **ပွင့်လင်းမြင်သာမှုနှင့် အကျိုးတူပါဝင်သူများ ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှုကို သေချာစေခြင်း။** လုပ်ငန်းစဉ်သည် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုနှင့် စီမံကိန်းများအတွက် ကျယ်ပြန့်သော ဝယ်ယူမှုကို သေချာစေရန် ဒေသခံအသိုင်းအဝိုင်းများ၊ အလုပ်သမားသမဂ္ဂများနှင့် အရပ်ဘက်လူ့အဖွဲ့အစည်းများနှင့် အဓိပ္ပာယ်ရှိသော တိုင်ပင်ဆွေးနွေးမှုကို အလေးပေးပါသည်။

နိုင်ငံအလိုက် စွမ်းအင်ထုတ်လုပ်သုံးစွဲရန် ရည်မှန်းချက်များ ဘဏ္ဍာနှိုင်း

၂၀၁၁ ခုနှစ် အခြေခံနှစ်နှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက ကဏ္ဍအားလုံး (လူနေအိမ်၊ စီးပွားဖြစ်၊ စက်မှုလုပ်ငန်းနှင့် အစိုးရ)တွင် လျှပ်စစ်ဓာတ်အားသုံးစွဲမှုကို ၃၀ ရာခိုင်နှုန်း လျှော့ချမည်။ ၂၀၃၅ ခုနှစ်တွင် နှစ်စဉ် ယာဉ်ရောင်းချမှု စုစုပေါင်း၏ ၆၀ ရာခိုင်နှုန်းအထိ EV များ၏ စုစုပေါင်းဝေစုကို တိုးမြှင့်မည်။ ၂၀၃၅ ခုနှစ်တွင် ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုးမြဲစွမ်းအင် လျှပ်စစ်ဓာတ်အား ထုတ်လုပ်မှု ရောနှောမှုတွင် RE ၏ ၃၀ ရာခိုင်နှုန်း ဝေစုကို ရရှိရန်ရည်မှန်းသည်။

ကမ္ဘောဒီးယား

အိမ်ထောင်စု အနည်းဆုံး ၉၀ ရာခိုင်နှုန်းသည် ၂၀၃၀ ပြည့်နှစ်တွင် လျှပ်စစ်ဓာတ်အား လိုင်းသို့ အသုံးပြုနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ ၂၀၃၀ ပြည့်နှစ်တွင် အခြေခံနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက စွမ်းအင် လိုအပ်ချက် ၁၅ ရာခိုင်နှုန်း လျှော့ချရန်၊ ၂၀၃၀ ပြည့်နှစ်တွင် ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုးမြဲစွမ်းအင် များဓာတ်အားရောနှောမှု၌ (နေရောင်ခြည်၊ လေ၊ ရေအား၊ ဇီဝလောင်စာ) ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုးမြဲစွမ်းအင် ၂၅ ရာခိုင်နှုန်း တိုးလာရန် ရည်မှန်းသည်။

အင်ဒိုနီးရှား

၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် လျှပ်စစ်ဓာတ်အား ၁၀၀ ရာခိုင်နှုန်းရရှိစေရန်၊ ၂၀၂၅ ခုနှစ်တွင် တစ်နှစ်လျှင် စွမ်းအင်ပြင်းထန်မှု (TPES per GDP) ကို ၁ ရာခိုင်နှုန်းလျှော့ချရန်၊ ၂၀၂၅ ခုနှစ်တွင် ဘီး ၄ ဘီးပါ EV ၁၉၀၀၀ ခန့်နှင့် ဘီး ၂ ဘီးပါ EV ၇၅၀၀၀၀ ခန့် ရရှိအောင်ထုတ်လုပ်ရန်၊ ၂၀၃၀ ပြည့်နှစ်တွင် လျှပ်စစ်ကား နှစ်သန်းနှင့် လျှပ်စစ်မော်တော်ဆိုင်ကယ် ၁၃ သန်း ရရှိအောင်ထုတ်လုပ်ရန်။ ၂၀၂၅ ခုနှစ်တွင် မူလစွမ်းအင် ထောက်ပံ့မှုတွင်ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုး မြဲစွမ်းအင် RE ဝေစုကို ၂၃ ရာခိုင်နှုန်းနှင့် ၂၀၅၀ ပြည့်နှစ်တွင် ၃၁ ရာခိုင်နှုန်းအထိ တိုးမြှင့်ရန်။ ၂၀၂၅ ခုနှစ်တွင် ဇီဝဒီဇယ် ရောစပ်အမျိုး ၃၀ ရာခိုင်နှုန်း ပစ်မှတ်၊ ၂၀၂၅ ခုနှစ်တွင် ဇီဝအီသနော ရောစပ်အမျိုး ၂၀ ရာခိုင်နှုန်းနှင့် ၂၀၅၀ ပြည့်နှစ်တွင် ၅၀ ရာခိုင်နှုန်း ရရှိရန်၊ ၂၀၃၀ ပြည့်နှစ်တွင် လျှပ်စစ်ထုတ်လုပ်မှုတွင် RE ဝေစု ၁၉ ဒသမ ၆ ရာခိုင်နှုန်း ရရှိရန် ရည်မှန်းသည်။

လာအို

၂၀၂၅ ခုနှစ်တွင် အိမ်ထောင်စုစုပေါင်း၏ ၉၈ ရာခိုင်နှုန်းအထိ လျှပ်စစ်ဓာတ်အား သုံးစွဲမှုနှုန်းကို မြှင့်တင်ရန်၊ အခြေခံစံနှုန်းနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက ၂၀၃၀ ပြည့်နှစ်တွင် TFEC ကို ၁၀ ရာခိုင်နှုန်း နှင့် ၂၀၄၀ ပြည့်နှစ်တွင် ၂၀ ရာခိုင်နှုန်း လျှော့ချရန်၊ ၂၀၂၅ ခုနှစ်တွင် စုစုပေါင်း စွမ်းအင်သုံးစွဲမှုတွင် ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုးမြဲစွမ်းအင်များ RE ၏ ၃၀ ရာခိုင်နှုန်း ဝေစုရရန်၊ ယင်းတွင် ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုးမြဲစွမ်းအင်ဝေစု ၂၀ ရာခိုင်နှုန်း (အကြီးစားရေအားလျှပ်စစ်မှအပ) နှင့်ဇီဝလောင်စာဝေစု ၁၀ ရာခိုင်နှုန်း (ရောစပ်အမျိုး ၅ ရာခိုင်နှုန်း -၁၀ ရာခိုင်နှုန်း) ပါဝင် သည်။ ၂၀၃၀ ပြည့်နှစ်တွင် နိုင်ငံအတွင်း စုစုပေါင်းရေအားလျှပ်စစ်စွမ်းရည် ၁၃ GW (ပြည်တွင်း နှင့် ပို့ကုန်အသုံးပြုမှု)ရရှိရန် ရည်မှန်းသည်။

မလေးရှား

၂၀၁၆ မှ ၂၀၂၅ ခုနှစ်အထိ ၁၀ နှစ်တာကာလအတွင်း BAU နှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက လျှပ်စစ်ဓာတ်အား ၅၂၃၃ GWh ချွေတာနိုင်ခဲ့ပြီး အစီအစဉ်အဆုံးတွင် လျှပ်စစ်ဓာတ်အား လိုအပ်ချက် ၈ ရာခိုင်နှုန်း တိုးတက်မှုလျော့ကျမှုနှင့် ကိုက်ညီရန်၊ ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုးမြဲ စွမ်းအင်များ ၂၀၂၅ ခုနှစ်တွင် လျှပ်စစ်ဓာတ်အားရောနှောမှုတွင် RE ဝေစုကို ၃၁ ရာခိုင်နှုန်း အထိ တိုးမြှင့်ပြီး ၂၀၃၅ ခုနှစ်တွင် ၄၀ ရာခိုင်နှုန်းအထိ တိုးမြှင့်ရန်ရည်မှန်းသည်။

မြန်မာနိုင်ငံ

၂၀၂၅-၂၀၂၆ ခုနှစ်တွင် လျှပ်စစ်ဓာတ်အားသုံးစွဲမှုနှုန်းကို ၆၀ ရာခိုင်နှုန်းနှင့် ၂၀၃၀ ပြည့်နှစ်တွင် ၁၀၀ ရာခိုင်နှုန်းအထိ တိုးမြှင့်ရန်၊ ၂၀၁၂ ခုနှစ် အခြေခံအဆင့်မှ ၂၀၂၅ ခုနှစ်တွင် ၁၆ ရာခိုင်နှုန်းနှင့် ၂၀၃၀ ပြည့်နှစ်တွင် ၂၀ ရာခိုင်နှုန်းအထိ စွမ်းအင်ချွေတာမှုရရှိရန်၊ စွမ်းအင် ချွေတာသော မီးဖိုများ မြှင့်တင်ခြင်းဖြင့် ၂၀၁၂ ခုနှစ် အဆင့်များနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက ရိုးရာဇီဝ လောင်စာအသုံးပြုမှုတွင် ၅ ရာခိုင်နှုန်း လျှော့ချခြင်းနှင့် ၂၀၃၀ ပြည့်နှစ်တွင် ၇ ရာခိုင်နှုန်းအထိ

လျော့ချရန်၊ ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုးမြဲစွမ်းအင်များ ၂၀၃၀ ပြည့်နှစ်တွင် လျှပ်စစ်ဓာတ်အား ထုတ်လုပ်မှုတွင် RE ၏ဝေစုကို ၃၉ ရာခိုင်နှုန်းအထိ တိုးမြှင့်ရန် ရည်မှန်းသည်။

ဖိလစ်ပိုင်

၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် အိမ်သုံးလျှပ်စစ်ဓာတ်အား ၁၀၀ ရာခိုင်နှုန်း ရရှိအောင် လုပ်ဆောင်ရန်၊ ၂၀၄၀ ပြည့်နှစ်တွင် ရေနံထွက်ကုန်များနှင့် လျှပ်စစ်ဓာတ်အားမှ စွမ်းအင် ၅ ရာခိုင်နှုန်း ချွေတာရန်၊ ၂၀၄၀ ပြည့်နှစ်တွင် လမ်းသယ်ယူပို့ဆောင်ရေးအတွက် EV (ဆိုင်ကယ်များ၊ ကားများ၊ ဂျစ်ကားများ) ၁၀ ရာခိုင်နှုန်း ထိုးဖောက်မှုနှုန်းရောက်ရှိရန် ရည်မှန်းသည်။ ၂၀၃၀ ပြည့်နှစ်တွင် လျှပ်စစ်ဓာတ်အားထုတ်လုပ်မှု၊ ရောနှောမှုတွင် ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုးမြဲစွမ်းအင် များ RE ဝေစုကို ၃၅ ရာခိုင်နှုန်းအထိ တိုးမြှင့်ရန်၊ ၂၀၂၂ ခုနှစ်တွင် စတင်၍ ဇီဝဒီဇယ်အတွက် ၅ ရာခိုင်နှုန်း ရောစပ်ခြင်းကို ၂၀၄၀ ပြည့်နှစ်တွင် ၅၀ ရာခိုင်နှုန်း ဝေစုအကောင်အထည် ဖော်ရန်ရည်မှန်းသည်။

စင်ကာပူ

၂၀၀၅ ခုနှစ်အဆင့်နှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက ၂၀၃၀ ပြည့်နှစ်တွင် စွမ်းအင်ကို ၃၅ ရာခိုင်နှုန်း မြှင့်တင်ရန်၊ စက်မှုလုပ်ငန်းသုံး EE တွင် နှစ်စဉ် ၁ ရာခိုင်နှုန်း မှ ၂ ရာခိုင်နှုန်း တိုးတက်မှုရရှိရန်၊ ၂၀၄၀ ပြည့်နှစ်တွင် ၁၀၀ ရာခိုင်နှုန်း သန့်ရှင်းသော စွမ်းအင်သုံး အများပြည်သူသုံး ဘတ်စ်ကား များနှင့် တက္ကစီများ (လျှပ်စစ် သို့မဟုတ် ဟိုက်ဘရစ်ယာဉ်များ)ရရှိရန်၊ စုစုပေါင်း စွမ်းအင် သုံးစွဲမှုကို တစ်နှစ်လျှင် ရှစ်သန်းကျော် MWh လျော့ချရန်၊ ၂၀၂၅ ခုနှစ်တွင် ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုးမြဲ စွမ်းအင် ဖြစ်သောနေရောင်ခြည်စွမ်းအင် ဖြန့်ကြက်မှုကို အနည်းဆုံး ၁ ဒသမ ၅ GWP နှင့် ၂၀၃၀ ပြည့်နှစ်တွင် ၂ GWP အထိ တိုးမြှင့်ရန်ရည်မှန်းသည်။

ထိုင်းနိုင်ငံ

၂၀၃၇ ခုနှစ်တွင် စွမ်းအင်ပြင်းထန်မှု (TFEC/GDP) ၃၀ ရာခိုင်နှုန်း ကို ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ် အဆင့်နှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက ၃၀ ရာခိုင်နှုန်း လျော့ချရန်၊ ၂၀၃၀ ပြည့်နှစ်တွင် လျှပ်စစ်ကားများ ၃၀ ရာခိုင်နှုန်း ထုတ်လုပ်ရန်၊ ၂၀၃၇ ခုနှစ်တွင် TFEC တွင် ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုးမြဲစွမ်းအင် RE ဝေစုကို ၃၀ ရာခိုင်နှုန်း အထိ တိုးမြှင့်ရန် ရည်မှန်းသည်။

ဗီယက်နမ်

၂၀၂၅ ခုနှစ်တွင် TFEC တွင် စွမ်းအင်ပြင်းထန်မှုကို ၅ ရာခိုင်နှုန်း မှ ၇ ရာခိုင်နှုန်းအထိ လျော့ချပြီး ဓာတ်အားဆုံးရှုံးမှုများကို ၆.၅ ရာခိုင်နှုန်းအောက် ထားရှိရန်၊ ၂၀၃၀ ပြည့်နှစ်တွင် TFEC တွင် စွမ်းအင် ပြင်းထန်မှုကို ၈ ရာခိုင်နှုန်းမှ ၁၀ ရာခိုင်နှုန်း အထိလျော့ချပြီး ဓာတ်အား ဆုံးရှုံးမှုများကို ၆ ရာခိုင်နှုန်း အောက်ထားရှိရန်၊ သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးတွင် လောင်စာနှင့် ရေနံသုံးစွဲမှုကို ၅ ရာခိုင်နှုန်း လျော့ချရန်။ ၂၀၃၀ ပြည့်နှစ်တွင် TFEC တွင်ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုးမြဲစွမ်းအင် RE ရှယ်ယာကို ၃၂ ဒသမ ၃ ရာခိုင်နှုန်း အထိ တိုးမြှင့်ပြီး ၂၀၅၀ ပြည့်နှစ်တွင်

၄၄ ရာခိုင်နှုန်းအထိ တိုးမြှင့်ရန်၊ ဓာတ်အားထုတ်လုပ်မှုတွင် RE ရှယ်ယာကို ၂၀၃၀ ပြည့်နှစ်တွင် ၃၂ ရာခိုင်နှုန်းအထိ တိုးမြှင့်ပြီး ၂၀၅၀ ပြည့်နှစ်တွင် ၄၃ ရာခိုင်နှုန်းအထိ တိုးမြှင့်ရန် ရည်မှန်းသည်။

နိဂုံး

၂၀၅၀ ပြည့်နှစ်တွင် လူမှုရေးကုန်ကျစရိတ်သည် ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်က တန်ဖိုးထက် ၃ ဒသမ ၅ ဆ အထိ မြင့်တက်လာမည်ဟု ခန့်မှန်းထားကြောင်း တွေ့ရှိခဲ့သည်။ အခြေခံအခြေအနေအောက်ရှိ လူမှုရေး ကုန်ကျစရိတ်၏ အကြီးမားဆုံးဝေစုကို ဝယ်လိုအားဘက်ခြမ်းအောက်တွင် တွေ့ရှိရသည်။ သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးနှင့် စက်မှုကဏ္ဍများမှ လူမှုရေးကုန်ကျစရိတ်များသည် ၂၀၅၀ ပြည့်နှစ်တွင် ၅၄ ရာခိုင်နှုန်းနှင့် ၄၀ ရာခိုင်နှုန်း အသီးသီးဖြင့် အများဆုံး ဝေစုရရှိကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။ ထို့ကြောင့် စွမ်းအင်ဝယ်လိုအားဘက်ခြမ်းကို စီမံခန့်ခွဲရန် အစီအမံများ (စွမ်းအင်ထိရောက်မှု) ကို အားကောင်းစေရန် လိုအပ်ကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။

၂၀၅၀ ပြည့်နှစ်တွင် စွမ်းအင်ဝယ်လိုအားလျှော့ချရန်နှင့် ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ပြင်ပပြဿနာများကို လျှော့ချရန် လိုအပ်မည်ဟု ပညာရှင်များတွက်ချက် ထောက်ပြထားသည်။ ယင်းအခြေအနေကြောင့် ထုတ်လုပ်ထောက်ပံ့မှုဘက်ခြမ်းတွင် အနည်းဆုံးကုန်ကျစရိတ်ဖြင့် အကောင်းဆုံးဖြစ်အောင် လုပ်ဆောင်ရန် လိုအပ်လာသည်။ အနည်းဆုံးကုန်ကျစရိတ်အကောင်းဆုံးဖြစ်အောင် လုပ်ဆောင်ခြင်း (LCO) အခြေအနေသည် လျှပ်စစ်ကဏ္ဍရှိ လက်တွေ့ကျသော နည်းပညာအားလုံး၏ အနည်းဆုံးကုန်ကျစရိတ် အကောင်းဆုံးဖြစ်အောင် လုပ်ဆောင်ခြင်းကို အသုံးပြုခြင်းဖြင့် နည်းပညာ ကြားနေချဉ်းကပ်မှုကို အသုံးပြုသည်။ အာဆီယံဒေသတွင် ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများရှိသောကြောင့် နိုင်ငံများသည် တိုးပွားလာသော စွမ်းအင်ထောက်ပံ့မှုနှင့် ဝယ်လိုအားကို ဖြည့်ဆည်းရန်အတွက် ကုန်ကျစရိတ် အကျိုးရှိ ထိရောက်ရေး၊ ကုန်ကျစရိတ်ကို တတ်နိုင်ရေး၊ ဘေးကင်းမှုနှင့် ရေရှည်တည်တံ့ ခိုင်မြဲမှုတို့ကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားရေး တို့ကို မူဝါဒချမှတ်သူများက စဉ်းစားတွက်ချက်ရန် လိုအပ်လာသည်။

အကောင်းဆုံးစနစ်သည် စီမံကိန်းကာလတစ်လျှောက်လုံးတွင် ထုတ်လုပ်မှုကုန်ကျစရိတ်၏ စုစုပေါင်း အသားတင်လက်ရှိတန်ဖိုး အနိမ့်ဆုံးရှိသော ဖွဲ့စည်းမှုတစ်ခုအဖြစ် သတ်မှတ်သည်။ ဤအခြေအနေတွင် ထည့်သွင်းစဉ်းစားထားသော ကုန်ကျစရိတ်သတ်မှတ်ချက်များတွင် အရင်းအနှီးကုန်ကျစရိတ်၊ ပုံသေနှင့် ပြောင်းလဲနိုင်သော လည်ပတ်မှုနှင့် ပြုပြင်ထိန်းသိမ်းမှုကုန်ကျစရိတ်နှင့် လောင်စာဆီကုန်ကျစရိတ်တို့ ပါဝင်သည်။

အာဆီယံရှိ လက်ရှိဓာတ်အားပေးစက်ရုံများမှ ရရှိနိုင်သော ဒေတာများအပေါ် အခြေခံ၍ နည်းပညာတစ်ခုလျှင် အရင်းအနှီးကုန်ကျစရိတ်နှင့် နှိုင်းယှဉ်ထည့်သွင်းစဉ်းစားခဲ့ပြီး အထူးသဖြင့် အာဆီယံတွင် ပျမ်းမျှအရင်းအနှီးကုန်ကျစရိတ်အမြင့်ဆုံးရှိသော ထိပ်တန်း နည်းပညာငါးခုမှာ ရေအားလျှပ်စစ်သိုလှောင်မှု၊ စွန့်ပစ်ပစ္စည်း၊ မြေအောက်အပူစွမ်းအင်၊ နျူကလီးယားနှင့် ဇီဝလောင်စာများ တို့ဖြစ်သည်။ မိမိတို့နိုင်ငံ၏ ရေမြေတောတောင်သဘာဝအရ စွမ်းအင်အရင်းအမြစ်များရှိသော နိုင်ငံဖြစ်သည့်အားလျော်စွာ စွမ်းအင်လုံခြုံရေးအတွက် “တတ်နိုင်သောဈေးနှုန်းဖြင့် စွမ်းအင်အရင်းအမြစ်များ အနှောင့်အယှက်ကင်းစွာ ရရှိနိုင်ရေး”

အတွက် မှန်ကန်သော ရေတိုရေရှည် စွမ်းအင်မူဝါဒချမှတ်ပြီး စွမ်းအင်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံရေးမဟာ ဗျူဟာ လုပ်ငန်းစဉ်များချမှတ် အကောင်အထည်ဖော်သွားခြင်းဖြင့် အနာဂတ်တွင် စွမ်းအင် လုံခြုံရေးကောင်းမွန်တိုးတက်လာပြီး နိုင်ငံစီးပွားရေးနှင့် ပြည်သူတို့၏ လူမှုစီးပွားတိုးတက်ရေး ဖြည့်ဆည်းဆောင်ရွက်နိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။

တင်နိုင်သိန်း

Ref: – Investigating and Enhancing Energy Management Policy and Strategies in ASEAN.

- The 7th ASEAN Energy Outlook 2020 – 2050.

APEC \ eufbdfm tvSibajmf

atmifwfn6l

“သို့ရာတွင် အရှေ့အာရှနိုင်ငံများ
(အထူးသဖြင့် တောင်ကိုရီးယားနှင့် တရုတ်)တို့ကမူ
AI ကို ကြီးမားသော စီးပွားရေးအသွင်ပြောင်းမှုကို မောင်းနှင်မည့်
ထုတ်လုပ်နိုင်စွမ်းရှိသော အင်အားတစ်ခုအဖြစ်
အဓိကထား ရှုမြင်ကြသည်။”

ဓာတ်ပုံ-အင်တာနက်

တောင်ကိုရီးယားနိုင်ငံ ဂျောင်ဂျူးမြို့တွင် ကျင်းပသော ၂၀၂၅ APEC (အာရှ-ပစိဖိတ် စီးပွားရေးပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု) ထိပ်သီးအစည်းအဝေးသည် တိတ်ဆိတ်ငြိမ်သက်သော် လည်း နက်နဲသိမ်မွေ့သော အလှည့်အပြောင်းတစ်ခုဖြစ်သည်။ ဆယ်စုနှစ် သုံးခုကြာ APEC သည် အမေရိကန်ဦးဆောင်သော စီးပွားရေးလွတ်လပ်ခွင့်နှင့် ဈေးကွက်ဦးစားပေးမှုကို သင်္ကေတအဖြစ် ကိုယ်စားပြုခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ယခုနှစ်ရှိ အဓိကကျသော “လွတ်လပ်သော ကုန်သွယ်မှု”အစီအစဉ်သည် အဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများက ၎င်း၏ထင်ရှားမှုကို သဘောမတူနိုင်သဖြင့် ဘေးဖယ်ထားခံခဲ့ရသည်။

ယင်းအစား APEC အစီအစဉ်သည် အရှေ့အာရှ၏ ဉာဏ်ရည်တု (AI) ဆိုင်ရာ အမြင် များကို အလေးပေးဖော်ပြခဲ့သည်။ နည်းပညာအသွင်ပြောင်းမှု၏ ထုတ်လုပ်မှုဘက်ကို အလွန်အမင်းအာရုံစိုက်ပြီး ကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာ သို့မဟုတ် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းဆိုင်ရာ ကန့် သတ်ချက်များအတွက် စိုးရိမ်မှုနည်းပါးစွာ ပြသခဲ့သည်။ ၎င်းကို AI ၏ အလားအလာအား အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရန် နိုင်ငံနှင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု အတွက် တွန်းအားပေးခြင်းနှင့်အတူ တွဲဖက်ခဲ့သည်။ ၎င်းသည် APEC ၏ ကနဦး ရည်ရွယ် ချက်နှင့် လုံးဝဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်ပြီး ဈေးကွက်ကို အခြေခံသော ချဉ်းကပ်မှုကို ဦးစားပေး သည့် နိုင်ငံနှင့်စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုဆိုင်ရာ အလေ့အကျင့်များကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ဆန့်ကျင်ခဲ့သည်။

ဤပြောင်းလဲမှုသည် အကြောင်းရင်းများစွာ ပေါင်းစပ်မှုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာခြင်း ဖြစ်သည်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၏ ဘက်စုံအစီအစဉ်များကို ပုံဖော်ရန် ကတိကဝတ် ကျဆင်းလာခြင်းနှင့် တောင်ကိုရီးယားကဲ့သို့သော အလယ်အလတ်အင်အားကြီးနိုင်ငံများက

လစ်ဟာမှုထဲသို့ တက်ကြွစွာဝင်ရောက်ရန် ဆန္ဒရှိခြင်းတို့ဖြစ်သည်။ ဤပြောင်းလဲမှုသည် APEC နှင့် ဘက်စုံအုပ်ချုပ်မှု၏ အနာဂတ်အတွက် နက်ရှိုင်းသော သက်ရောက်မှုများ ရှိသည်။

အမေရိကန်အစီအစဉ်၏ လွှမ်းမိုးမှု - လစ်ဘရယ်ဝါဒနှင့် ဈေးကွက်ဦးစားပေးမှု

APEC ကို စစ်အေးခေတ်အလွန် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၏ ဦးဆောင်မှုအောက်တွင် စတင် တည်ထောင်ခဲ့သည်။ ၎င်း၏ အဓိကရည်ရွယ်ချက်မှာ အာရှ-ပစိဖိတ်၏ ကျယ်ပြန့်ပြီး ကွဲပြားသောနိုင်ငံရေးနှင့် စီးပွားရေးစနစ်များကို အမေရိကန် ကျောထောက်နောက်ခံပြုထားသော အခြေခံစည်းမျဉ်းပွင့်လင်းသော လစ်ဘရယ်အစီအစဉ်၊ လွတ်လပ်သောကုန်သွယ်မှုနှင့် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းစဉ်များနှင့် စုရုံးပြင်ဆင်ပြီး ချိန်ညှိရန်ဖြစ်သည်။

ဤမူဘောင်သည် စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အမျိုးသားရေးဝါဒ၊ နိုင်ငံတော်ဦးဆောင်သော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုပုံစံများနှင့် နှစ်နိုင်ငံ လွတ်လပ်သော ကုန်သွယ်ရေးသဘောတူညီချက်များ သို့မဟုတ် ဥရောပသမဂ္ဂ (EU) ပုံစံ စီးပွားရေးအုပ်စုများကဲ့သို့သော ခွဲခြားဆက်ဆံသည့် ဒေသဆိုင်ရာ အစီအစဉ်များ၏ အတွင်းပိုင်းကိုကြည့်သော (Inward-looking) ချဉ်းကပ်မှုများကို ရှင်းလင်းပြတ်သားစွာ ဆန့်ကျင်ဘက်အဖြစ် တည်ရှိခဲ့သည်။ ဤအစီအစဉ်သည် အမေရိကန် ဦးဆောင်မှုအောက်ရှိ APEC ၏ ဆင့်ကဲဖြစ်စဉ်တွင် ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ထင်ဟပ်နေသည်။

၁၉၈၉ ခုနှစ်တွင် ဝန်ကြီးအဆင့် စတင်တည်ထောင်ပြီးနောက် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသည် ပထမဆုံး APEC ထိပ်သီးအစည်းအဝေးကို ၁၉၉၃ ခုနှစ်တွင် လက်ခံကျင်းပခဲ့သည်။ ဤတွင် ကလင်တန်အစိုးရသည် လွတ်လပ်ပွင့်လင်းသော ကုန်သွယ်မှုနှင့် ဘက်စုံစီးပွားရေးဝါဒ အစီအစဉ်ကို အဓိကထား ပုံဖော်ခဲ့သည်။ နောက်ပိုင်းတွင် APEC ထိပ်သီးအစည်းအဝေးများသည် ၁၉၉၄ ခုနှစ် Bogor ကြေညာစာတမ်း (Bogor Declaration) ဖြင့် အထွတ်အထိပ်သို့ရောက်ရှိခဲ့သည်။ ယင်းသည် ဖွံ့ဖြိုးပြီးနိုင်ငံများအတွက် ၂၀၁၀ ပြည့်နှစ်တွင် ကုန်သွယ်မှုလွတ်လပ်ခွင့်နှင့် ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများအတွက် ၂၀၂၀ ပြည့်နှစ်တွင် ကုန်သွယ်မှုလွတ်လပ်ခွင့်ကို အကောင်အထည်ဖော်ရန် ရည်ရွယ်ခဲ့သည်။ ဆယ်စုနှစ်များစွာ အကြာ “လွတ်လပ်သောကုန်သွယ်မှု” (Free Trade) သည် APEC အဖွဲ့၏ အဓိက အာရုံစိုက်မှုအဖြစ် ရှိနေခဲ့သည်။

သို့သော်လည်း ဤအစီအစဉ်၏ ဦးစားပေးမှုသည် APEC ၂၀၂၅ ထိပ်သီးအစည်းအဝေးတွင် သိသိသာသာ ပျောက်ဆုံးသွားခဲ့သည်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုက အဖွဲ့အစည်း၏ အဓိက အာရုံစိုက်မှုမှာ “လွတ်လပ်သော ကုန်သွယ်မှု” မဟုတ်ဘဲ “တရားမျှတသော ကုန်သွယ်မှု” (Fair Trade) ဖြစ်သင့်ကြောင်း ပွင့်ပွင့်လင်းလင်း အလေးပေးပြောကြားခဲ့သည်။ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၏ ရေရှည်ရင်းနှီးသောမိတ်ဖတ် ကနေဒါနိုင်ငံသည် APEC ဖိုရမ်များတွင် စီးပွားရေးလွတ်လပ်မှုကို ထောက်ခံအလေးပေးခဲ့ပြီး အမေရိကန်နှင့်အတူ လက်ရှိ အခြေအနေကို အသိအမှတ်ပြုခဲ့သည်။ ကနေဒါဝန်ကြီးချုပ် မာ့ခ်ကာနီ (Mark Carney) က “လွတ်လပ်သောကုန်သွယ်မှုနှင့်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုခေတ် ကုန်ဆုံးသွားပြီ” ဟု ပြောကြားခဲ့သည်။

အိမ်ရှင်နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး ချိုဟွန်က အမေရိကန်နှင့် အခြားအဖွဲ့ဝင်နိုင်ငံများ၏ ဆန့်ကျင်မှုကြောင့် တရားဝင်အစီအစဉ်တွင် “လွတ်လပ်သောကုန်သွယ်မှု” သည် ထည့်သွင်း

ရန် အလွန်ခက်ခဲကြောင်း အရိပ်အမြှက် ပြောကြားခဲ့သည်။ အဓိက ငြင်းခုံချက်မှာ ရှင်းနေပါသည်။ ယင်းသည် တစ်ချိန်က အမေရိကန်က မြှင့်တင်ပေးခဲ့သော အဓိက ပလက်ဖောင်းတစ်ခုဖြစ်သည့် စစ်အေးခေတ်လွန် “လွတ်လပ်သောကုန်သွယ်မှု” အစီအစဉ်သည် APEC ၏ အဓိကတာဝန် မဟုတ်တော့ခြင်းပင်ဖြစ်သည်။

အရှေ့အာရှအစီအစဉ်ပေါ်ပေါက်လာခြင်း

(ဉာဏ်ရည်တု၊ ကုန်ထုတ်စွမ်းအားနှင့် နိုင်ငံတော်စီးပွားရေးပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု)

၂၀၂၅ ထိပ်သီးအစည်းအဝေးသည် တရုတ်-အမေရိကန်ပြိုင်ဆိုင်မှု၏ ဘုံကိုးကားချက်ဖြစ်သော “G-2” မူဘောင်ထက် ကျော်လွန်သော နည်းလမ်းများဖြင့် အရေးပါမှုကို သက်သေပြခဲ့သည်။ APEC ၏ အဓိကအာရုံစိုက်မှုတွင် ပိုမိုတိတိဆိတ်သော်လည်း ပိုမိုနက်ရှိုင်းသော အပြောင်းအလဲတစ်ခု ဖြစ်ပွားခဲ့သည်။ ယင်းသည်ကား AI ကို ပိုမိုအလေးပေးခြင်းပင်ဖြစ်သည်။

ယခုနှစ် ထိပ်သီးအစည်းအဝေးတွင် AI ၏ အဓိက အချက်အချာကျမှုသည် မကြုံစဖူးဖြစ်ပြီး APEC Artificial Intelligence (AI) Initiative (၂၀၂၆-၂၀၃၀) ဟု အမည်ပေးထားသည့် သီးခြားရည်စူးဖော်ပြထားသော ကြေညာချက်ဖြင့် အထွတ်အထိပ်သို့ ရောက်ရှိခဲ့သည်။ ဤအစီအစဉ်တွင် APEC ၏ AI ဦးတည်ချက်ကို လက်တွေ့ကျစွာ ပုံဖော်ရန်အတွက် လက်ဆုပ်လက်ကိုင်ပြနိုင်သော လုပ်ဆောင်ချက်များနှင့် စီမံကိန်းများပါဝင်ပြီး APEC AI မှသည်ကိုရီးယားအစိုးရမှ ဦးဆောင်သော APEC AI စင်တာတစ်ခု တည်ထောင်ခြင်းအထိ ပါဝင်သည်။ AI ပါဝင်မှုသည် အရှေ့အာရှ၏ ထူးခြားသော ရှုထောင့်ကို ထင်ဟပ်စေသည်။

AI သည် အားလုံးအတွက် အရေးကြီးသော နိုင်ငံတကာပြဿနာတစ်ခု ဖြစ်သော်လည်း အနောက်နိုင်ငံများနှင့် အရှေ့တိုင်းအကြား ဦးစားပေးမှုကတော့ သိသိသာသာ ကွာခြားသည်။ အနောက်နိုင်ငံများက တာဝန်ယူမှုရှိသော AI နှင့် ကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာ စိုးရိမ်မှုများကို အဓိကထားလေ့ရှိသည်။ သို့ရာတွင် အရှေ့အာရှနိုင်ငံများ (အထူးသဖြင့် တောင်ကိုရီးယားနှင့် တရုတ်) တို့ကမူ AI ကို ကြီးမားသော စီးပွားရေးအသွင်ပြောင်းမှုကို မောင်းနှင်မည့် ထုတ်လုပ်နိုင်စွမ်းရှိသော အင်အားတစ်ခုအဖြစ် အဓိကထား ရှုမြင်ကြသည်။ APEC AI အစီအစဉ်မှာ အရှေ့တိုင်းချဉ်းကပ်မှုကို မီးမောင်းထိုးပြထားပြီး စီးပွားရေးပြောင်းလဲမှုအတွက် AI ကို အသုံးပြုခြင်းနှင့် အလားအလာရှိသော စိုးရိမ်မှုများ သို့မဟုတ် အန္တရာယ်များအပေါ် ဆွေးနွေးမှုများကို သိသိသာသာ နည်းပါးစွာ အာရုံစိုက်ထားသည်။

နောက်ထပ် အဓိကဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုတစ်ခုမှာ ဒေသတွင်း AI အလားအလာကို အကောင်အထည်ဖော်ရန်အတွက် အရှေ့အာရှတွင် အစိုးရ-စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုပုံစံကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ထည့်သွင်းထားခြင်းဖြစ်သည်။ အရှေ့အာရှ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုပုံစံဖြင့် လမ်းညွှန်ထားသော AI ၏ အကျိုးကျေးဇူးကို အမြင့်ဆုံးရရှိစေရန် အစိုးရ-ပုဂ္ဂလိက ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို အကောင်အထည်ဖော်ခြင်းသည် APEC အတွက် သိသာထင်ရှားသော ထွက်ခွာမှုတစ်ခုဖြစ်သည်။ ယင်းသည် အမေရိကန်မှ မြှင့်တင်ပေးသော စစ်အေးခေတ်လွန် ဝါရှင်တန်သဘောတူညီချက်၏ အဓိက အခြေခံများနှင့်

လုံးဝ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သည်။ အမေရိကန်ထောက်ခံသူများက အစိုးရ-စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို “ခရိုနီအရင်းရှင်စနစ်” (Crony Capitalism) ဟုမကြာခဏခေါ်ဝေါ်လေ့ရှိသည်။ အကျဉ်းချုပ်အားဖြင့် ၂၀၂၅ ခုနှစ်သည် APEC အစီအစဉ်၏ အခြေခံသဘောတရားတွင် သိသာထင်ရှားသော အပြောင်းအလဲတစ်ခုကို အမှတ်အသားပြုခဲ့သည်။

ပြောင်းလဲမှု၏ မောင်းနှင်အားများ (အမေရိကန်၏ ကတိကဝတ်လျော့နည်းလာခြင်းနှင့် အလယ်အလတ် အင်အားကြီးနိုင်ငံများ၏ခေါင်းဆောင်မှု ပေါ်ထွက်လာခြင်း)

APEC ၏ အစီအစဉ်ပြောင်းလဲမှုသည် အဓိကအချက်နှစ်ချက် ပေါင်းစပ်မှုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာခြင်းဖြစ်သည်။ ပထမအချက်မှာ APEC ၏အဓိက အထောက်အကူပြုသူနှင့် ခေါင်းဆောင်ဖြစ်သော အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၏ အဓိက လစ်ဘရယ်ဝါဒအစဉ်ကို ကတိကဝတ်လျော့နည်းလာခြင်းဖြစ်သည်။ ဒုတိယအချက်မှာ တောင်ကိုရီးယားကဲ့သို့ အလယ်အလတ် အင်အားကြီးနိုင်ငံများက ကမ္ဘာ့ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး အစီအစဉ်ကို တက်ကြွစွာ ပံ့ပိုးရန် ဆန္ဒရှိခြင်းပင်ဖြစ်သည်။

လစ်ဘရယ်ဝါဒကို ထောက်ခံအားပေးရန် ဝါရှင်တန်၏ တွန့်ဆုတ်မှုသည် အဓိကအကြောင်းရင်း တစ်ခုဖြစ်ပြီး “လွတ်လပ်သောကုန်သွယ်မှု”မှ “တရားမျှတသော ကုန်သွယ်မှု” သို့ ဦးစားပေးပြောင်းလဲလာမှုက သက်သေပြနေသည်။ ဤသည်မှာ ထရမ်အစိုးရအာဏာပြန်လည်ရရှိလာပြီးကတည်းက နိုင်ငံတကာရေးရာများတွင် အမေရိကန်မဟာဗျူဟာ၏ အဓိက ကြီးမားသော အင်အားဖြစ်လာသော “အမေရိကန် ပထမ” (America First) ချဉ်းကပ်မှုကို ထင်ဟပ်စေသည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်တွင် APEC အစည်းအဝေးများအတွင်း ယင်းအချက်ကို ထင်ဟပ်စေခဲ့သည်။ ဥပမာအားဖြင့် သမ္မတ ဒေါ်နယ်ထရမ်၏ APEC CEO ထိပ်သီးအစည်းအဝေး မိန့်ခွန်းတွင် ပြည်တွင်းဦးစားပေးမှုများက

“လစ်ဘရယ်ဝါဒကို ထောက်ခံအားပေးရန် ဝါရှင်တန်၏ တွန့်ဆုတ်မှုသည် အဓိကအကြောင်းရင်းတစ်ခုဖြစ်ပြီး “လွတ်လပ်သော ကုန်သွယ်မှု”မှ “တရားမျှတသော ကုန်သွယ်မှု” သို့ ဦးစားပေးပြောင်းလဲလာမှုက သက်သေပြနေသည်။”

လွမ်းမိုးထားသည်။ အမေရိကန်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများအနေဖြင့် ခွဲခြားဆက်ဆံသော အခွန် အကောက်များကို ရှောင်ရှားရန် တိုက်တွန်းခဲ့ပြီး စီးပွားရေးဆိုင်ရာ အမျိုးသားရေးဝါဒကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ပြသခဲ့သည်။ အမေရိကန်ဘဏ္ဍာရေးဝန်ကြီး Scott Bessent ၏ APEC စီးပွားရေးခေါင်းဆောင်များဆွေးနွေးပွဲတွင် ပြောကြားသော မိန့်ခွန်း၌ “လွတ်လပ်သော ကုန်သွယ်မှု”ကို ဆန့်ကျင်သည့် “တရားမျှတသော ကုန်သွယ်မှု” ရှုထောင့်ကိုလည်း ပြင်းပြင်း ထန်ထန် တွန်းအားပေးခဲ့ပြီး အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသည် APEC တွင် ဆယ်စုနှစ်များစွာ ကြာမြင့်စွာ စီးပွားရေးလွတ်လပ်ခွင့်ဆိုင်ရာ အမြင်ကို ထောက်ခံရန် ဆန္ဒမရှိတော့ကြောင်း ညွှန်ပြနေသည်။

သို့သော် အမေရိကန်ဝါဒတစ်ခုတည်းသည် ပြောင်းလဲမှုအတွက် ထည့်သွင်းစဉ်းစား ထားခြင်းမဟုတ်ချေ။ အိမ်ရှင်နိုင်ငံ၏ လုပ်ဆောင်ချက်များသည် အစီအစဉ်သစ်ကို ပုံဖော် ရာတွင် တူညီစွာ တာဝန်ရှိသည်။ တောင်ကိုရီးယားအတွက် AI လုပ်ငန်းဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို အမျိုးသားစီးပွားရေးရှင်သန်ရေးကိစ္စအဖြစ် ရှုမြင်ကြသည်။ သမ္မတ လီဂျေမြောင်သည် တောင်ကိုရီးယားအား ထိပ်တန်း AI သုံးစွဲရာတွင် ပါဝင်စေရန် ရည်ရွယ်၍ AI လုပ်ငန်း ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်ရေးကို အမျိုးသားအစီအစဉ်၏ ထိပ်ဆုံးတွင် ထားရှိခဲ့သည်။ ဤရည်မှန်းချက်ကို အကောင်အထည်ဖော်ရန်အတွက် လီဂျေမြောင်အစိုးရသည် AI လုပ်ငန်းဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး အတွက် နိုင်ငံတော်စီးပွားရေး ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို မြှင့်တင်ခြင်းဖြင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်သော နိုင်ငံတော်ပုံစံကို ကျင့်သုံးခဲ့သည်။

ဤအမျိုးသားဦးစားပေးမှုနှင့် ၎င်းကိုရရှိရန် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးနည်းလမ်းများကို APEC အစီအစဉ်တွင် အောင်မြင်စွာထင်ဟပ်စေခဲ့သည်။ တောင်ကိုရီးယားသည် ၎င်း၏ ထုတ်လုပ်မှုကို အာရုံစိုက်ခြင်းဖြင့် AI ကို ထိပ်တန်းစားပွဲတွင်ထားခဲ့ပြီး AI အလားအလာ ကို အကောင်အထည်ဖော်ရန် နိုင်ငံပိုင်စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ “ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်မှု”ကို ထည့်သွင်းခဲ့သည်။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ကျန် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး နည်းလမ်းများသည် တောင်ကိုရီးယား၏ AI ရည်မှန်းချက်များကို အောင်မြင်ရန် အဓိက ကျသောကြောင့်ဖြစ်သည်။ ဤအချက်က အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသည် APEC အစီအစဉ်၏ တစ်ဦးတည်းသော ပုံဖော်သူမဟုတ်တော့ကြောင်း ပြသနေသည်။ တောင်ကိုရီးယားကဲ့သို့ တက်ကြွသော အာရှစီးပွားရေးအင်အားကြီးနိုင်ငံများသည် ဒေသတွင်းကိုအာရုံစိုက်မှုကို တက်ကြွပြီး ဆုံးဖြတ်ချက်ချသူများ ဖြစ်လာနေကြသည်။

APEC နှင့် ဘက်စုံအုပ်ချုပ်မှုအနာဂတ်

စစ်အေးခေတ်အလွန် အစောဆုံး ဘက်စုံဖိုရမ်များထဲမှ တစ်ခုအနေဖြင့် APEC ၏ ဆင့်ကဲဖြစ်စဉ်သည် ဘက်စုံဝါဒ၏ အနာဂတ်အတွက် အဓိကသက်ရောက်မှုများစွာကို ပေးဆောင်သည်။ အဓိက သက်ရောက်မှုမှာ APEC အတွင်း ခေါင်းဆောင်မှုအသွင်ကူးပြောင်း ခြင်းဖြစ်ပြီး ၎င်းသည် ဘက်စုံခေါင်းဆောင်မှု၏ အနာဂတ်အခန်းကဏ္ဍအတွက် ပိုမိုကျယ် ပြန့်စွာ သိသာထင်ရှားသော အဓိပ္ပာယ်ရှိသည်။

မကြာသေးမီက ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုများသည် အမေရိကန်ပြည်ထောင်စုသည် ဘက်

ပေါင်းစုံဝါဒ၏ လမ်းညွှန်အင်အားစုများ မဟုတ်တော့ကြောင်း ညွှန်ပြနေသည်။ ၎င်းသည် အဓိက စီးပွားရေးလွတ်လပ်ခွင့်နှင့် ဈေးကွက်ဦးစားပေးမှုဆိုင်ရာ အစီအစဉ်ကို မြှင့်တင်ရန် ဆန္ဒမရှိတော့ချေ။ အမေရိကန်မှ ဖန်တီးထားသော လစ်ဟာမှုကို တောင်ကိုရီးယားကဲ့သို့သော အလယ်အလတ်အင်အားကြီးနိုင်ငံများက ဖြည့်ဆည်းပေးနေပြီး ၎င်းတို့သည် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာအုပ်ချုပ်မှုတွင် တက်ကြွသော အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်ရန် ဆန္ဒရှိသည်။ ၎င်းနိုင်ငံများသည် ပြည်တွင်းတွင် အဆင့်မြင့်နည်းပညာလုပ်ငန်းများကို မြှင့်တင်ရန်နှင့် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ဒစ်ဂျစ်တယ်အသွင်ကူးပြောင်းမှုများတွင် အခွင့်အလမ်းများကို စူးစမ်းလေ့လာရန် ၎င်းတို့၏ အမျိုးသားရည်မှန်းချက်များကို အားဖြည့်ရန်အတွက် အထူးသဖြင့် AI နှင့် ဒစ်ဂျစ်တယ် အသွင်ကူးပြောင်းမှုနှင့်ပတ်သက်၍ ကမ္ဘာဆုံးဆိုင်ရာအုပ်ချုပ်မှုအစီအစဉ်များကို ပုံဖော်ရန် အရေးကြီးကြောင်း ယုံကြည်ကြသည်။

အလားတူစွာ အရေးပါသည်မှာ အရှေ့အာရှ၏ အုပ်ချုပ်မှုနှင့် နည်းပညာတိုးတက်မှု ဆိုင်ရာ ချဉ်းကပ်မှုသည် APEC အပါအဝင် အနာဂတ် ဘက်ပေါင်းစုံဝါဒ၏ အဓိကရူထောင့် တစ်ခု ဖြစ်လာလိမ့်မည်။ ရှည်ကြာသောကာလအတွင်း ဈေးကွက်ဖော်ဆောင်သော ချဉ်းကပ်မှုနှင့် အနောက်ပိုင်း စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းဆိုင်ရာ မူဘောင်များသည် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ဘက်ပေါင်းစုံဝါဒဆွေးနွေးမှုကို လွှမ်းမိုးခဲ့သည်။ သို့သော်လည်း နိုင်ငံစုံဖိုရမ်များတွင် အရှေ့အာရှချဉ်းကပ်မှုများကို ပိုမိုမြင်တွေ့လာရသည်။ ဥပမာအားဖြင့် နိုင်ငံအဆင့် စီးပွားရေး လုပ်ငန်းများ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို ဦးစားပေးခြင်းနှင့် AI အကောင်အထည်ဖော်မှု၏ အရှေ့အာရှဗားရှင်းများသည် ကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာဘက်ထက် AI ၏ ထုတ်လုပ်မှုဘက်ကို ပိုမို အာရုံစိုက်သည်။

အောင်မြင်စည်သူ

Ref : The Gyeongju Summit Was a Turning Point for APEC

ပြည်ထောင်စုတစ်နိုင်ငံတော် ပြန်လည်ထူထောင်ရေးအဖွဲ့

(အဖွဲ့ဝင်များအားဖြင့်)

“စက်မှုပေါ်လစီ ရေးဆွဲအကောင်အထည်ဖော်ရာတွင်
အစိုးရ၏ ဘဏ္ဍာရေးအခြေအနေ၊
စီးပွားရေးစွမ်းဆောင်ရည်တို့အပေါ်
သက်ရောက်လာနိုင်ခြေတို့ကိုလည်း
ကြိုတင်စဉ်းစားတွက်ချက်ထားရမည်။”

ဓာတ်ပုံ-အင်တာနက်

စက်မှုပေါ်လစီ

စက်မှုပေါ်လစီ (Industrial Policy) ဆိုသည်မှာ စက်မှုကဏ္ဍကိုအခြေပြု၍ နိုင်ငံစီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရန် လုပ်ဆောင်ရာတွင် အစိုးရက ကူညီပံ့ပိုးပေးနိုင်ရေးအတွက် ရေးဆွဲထားသောမူဝါဒဟု ယေဘုယျဆိုနိုင်ပါသည်။ တစ်နည်းဆိုသော် စက်မှုပေါ်လစီသည် နိုင်ငံစီးပွားရေး လုပ်ဆောင်ချက်များတွင် အစိုးရ၏ဝင်ရောက်ဆက်နွှယ်မှုဖြစ်သည်။ သို့သော် အပေါင်းလက္ခဏာကို ရည်ရွယ်သော လုပ်ဆောင်ချက်ဟု သဘောပေါက်ရသည်။

စက်မှုပေါ်လစီ၏ ရည်ရွယ်ချက်များတွင် စက်မှုလုပ်ငန်းများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး၊ နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ ဆွဲဆောင်နိုင်ရေး၊ အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်းများ ဖန်တီးပေးရေး၊ နည်းပညာဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးနှင့် ပို့ကုန်ပမာဏမြှင့်တင်ရေး စသည်ဖြင့် နိုင်ငံစီးပွားရေးအတွက် အပေါင်းလက္ခဏာဆောင်သော အခြေအနေများလည်း ပါဝင်သည်။ စက်မှုပေါ်လစီကို အကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် အခွန်သက်သာခွင့်ပေးခြင်း၊ အခြေခံအဆောက်အအုံများ ဖြည့်ဆည်းပေးခြင်း၊ ဘဏ္ဍာရေးပံ့ပိုးပေးခြင်း၊ လူ့စွမ်းအားအရင်းအမြစ်ပျိုးထောင်ပေးခြင်း၊ အထူးစီးပွားရေးဇုန်များ သတ်မှတ်ပေးခြင်းတို့ကို အဓိကနည်းလမ်းများအဖြစ် အသုံးပြုလျက် ရှိသည်ကို စီးပွားရေးအောင်မြင်နေသည့် နိုင်ငံများ၏ အတွေ့အကြုံများအရ သိရှိနိုင်ပါသည်။

လက်တွေ့အသုံးချ စက်မှုပေါ်လစီ

လွန်ခဲ့သည့် ဆယ်စုနှစ်များအတွင်း ဖွံ့ဖြိုးပြီး စီးပွားရေးအဆောက်အအုံနှင့် တွန်းသစ်စေ့ကွက် စီးပွားရေးအဆောက်အအုံများစုတိုင် မက်ခရိုစီးပွားရေးအခြေအနေ ကောင်းမွန်

ရေးအတွက်လည်းကောင်း၊ ရည်ရွယ်ထားသောကဏ္ဍများ ပိုမိုဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် လည်းကောင်း စက်မှုမူဝါဒများကို ပိုမိုအလေးထား အကောင်အထည်ဖော်ခဲ့ကြသည်။ စက်မှုပေါ်လစီဖြင့် ကုန်ထုတ်လုပ်မှုဖြင့်တင်ရေး၊ အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်းများ ပိုမိုဖန်တီး နိုင်ရေး၊ လိုအပ်လာပါက နိုင်ငံရပ်ခြား မှီခိုမှုကိုလျှော့ချ၍ ပြည်တွင်းထုတ်လုပ်မှုဖြင့် ရပ်တည် နိုင်ရေး၊ ပိုမိုကွဲပြားခြားနားသော ထုတ်လုပ်မှုကဏ္ဍများ ပေါ်ထွက်လာစေရေး၊ ရောင်းလိုအား ကွင်းဆက်များ အားကောင်းခိုင်မာလာစေရေး၊ သက်တမ်းနုနယ်သေးသည့်လုပ်ငန်းငယ် များ ပိုမိုဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာစေရေး စသည့် စီးပွားရေးရည်မှန်းချက်များရရှိရေးအတွက် လုပ်ဆောင်ခဲ့ကြသည်။ စွမ်းအင်ကဏ္ဍကို အလွယ်တကူ ဥပမာပေးနိုင်ပါသည်။ နိုင်ငံအချို့ သည် ၎င်းတို့စီးပွားရေးအတွက် ရေနံနှင့်သဘာဝဓာတ်ငွေ့တင်သွင်းမှုများကို အလွန်အမင်း မှီခိုနေမှုများ လျှော့ချနိုင်သလောက် လျှော့ချနိုင်ရေးအတွက် စက်မှုမူဝါဒကို ကောင်းစွာ အသုံးပြုခဲ့ကြကြောင်း သုတေသီများကလည်း ထောက်ပြထားကြသည်။

ဆုံးရှုံးမှုနှင့် အကျိုးဖြစ်ထွန်းမှု အပေးအယူ (Trade-off)

အစိုးရများ၏ စက်မှုပေါ်လစီရေးဆွဲအကောင်အထည်ဖော်မှုတွင် အပေါင်းလက္ခဏာ ဆောင်သော စီးပွားရေးတိုးတက်ပြောင်းလဲတိုးတက်မှုကိုသာဦးတည်ကြသဖြင့် စက်မှု ပေါ်လစီအမျိုးမျိုးအောက်တွင် သက်ဆိုင်ရာနိုင်ငံများ၏ စီးပွားရေးသည်လည်းကောင်း၊ ပြည်တွင်းလုပ်ငန်းကဏ္ဍများသည်လည်းကောင်း သိသိသာသာအားကောင်းခဲ့သည်ကို လက်တွေ့ မြင်တွေ့ခဲ့ကြသည်။ စီးပွားရေးအဆောက်အအုံတစ်ခုလုံး၏ ဖွဲ့စည်းမှုကို ပြောင်းလဲရေးအတွက်လည်း အထောက်အကူများစွာ ရစေခဲ့သည်။ သို့သော် မူဝါဒတစ်ရပ်ကို ရေးဆွဲကျင့်သုံးလိုက်ရုံမျှဖြင့် ကောင်းမွန်သော အကျိုးသက်ရောက်မှုများ အလိုအလျောက် ဖြစ်ထွန်းရရှိလာနိုင်မည်မဟုတ်ပေ။ ရလဒ်ကောင်းရရှိမှု၏ နောက်ကွယ်တွင် ဆုံးရှုံးမှုများ၊ ကုန်ကျမှုများရှိနေသည်ကို သတိပြုရန်လိုသည်။

စက်မှုပေါ်လစီတိုင်း အကျိုးဖြစ်ထွန်းမှုရရှိမည်ဟု အာမခံနိုင်မည်မဟုတ်ပါ။ ဆုံးရှုံးမှု များလည်း ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သည်ကို သတိပြုရမည်။ စက်မှုပေါ်လစီ ရေးဆွဲအကောင်အထည် ဖော်ရာတွင် အစိုးရ၏ ဘဏ္ဍာရေးအခြေအနေ၊ စီးပွားရေးစွမ်းဆောင်ရည်တို့အပေါ် သက် ရောက်လာနိုင်ခြေတို့ကိုလည်း ကြိုတင်စဉ်းစားတွက်ချက်ထားရမည်။ နှစ်အလိုက်ဖြစ်စေ၊ ကဏ္ဍအလိုက်ဖြစ်စေ မြေပြင်နှင့်အနီးစပ်ဆုံး ကိန်းဂဏန်းအချက်အလက်များကို အသုံးပြု၍ စီးပွားရေးမော်ဒယ်များ တည်ဆောက်၍ သုတေသနပြုထွက်ပေါ်လာသော ရလဒ်များပေါ် မှုတည်၍ လုပ်ဆောင်ရမည်။ စက်မှုပေါ်လစီ အကောင်အထည်ဖော်မှုကြောင့် ဖြစ်လာနိုင်သည့် ဆုံးရှုံးမှု၊ အကျိုးဖြစ်ထွန်းမှု(industrial trade-off)တို့ကို ချိန်ဆစေခြင်းဖြစ်သည်။

ထို့ကြောင့် စက်မှုပေါ်လစီ၏ အပေါင်းလက္ခဏာသက်ရောက်မှုများ အမြင့်မားဆုံး ရရှိရေးနှင့် ဆက်စပ်ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သည့် ဆုံးရှုံးမှုများကို ထိန်းချုပ်ကန့်သတ်နိုင်ရေးအတွက် နိုင်ငံအစိုးရများအနေဖြင့် စက်မှုပေါ်လစီကို မည်သို့ ရေးဆွဲကြမည်နည်းဟူသော မေးခွန်းကို ကောင်းစွာဖြေဆိုရန် ပြင်ဆင်ထားရမည်။

စီးပွားရေးအဆောက်အအုံတစ်ခုလုံးအပေါ် သက်ရောက်မှုများ

စက်မှုပေါ်လစီသည် ရည်ရွယ်ထားသည့် လုပ်ငန်းများ၊ စက်မှုကဏ္ဍများကို အထောက်အကူဖြစ်နေစဉ်မှာပင် စီးပွားရေးအဆောက်အအုံတစ်ခုလုံး၏ ကျယ်ပြန့်သောအကျိုးဖြစ်ထွန်းမှုများရရှိရေး လုပ်ဆောင်မှုများတွင် စိန်ခေါ်မှုများက တန်းစီစောင့်လျက်ရှိနေသည်။

သုတေသီများ၏လေ့လာတွေ့ရှိချက်များအရ စက်မှုပေါ်လစီသည် ရည်ရွယ်ထားသော စက်မှုလုပ်ငန်းကဏ္ဍများတွင် အလုပ်အကိုင်အခြေအနေ၊ ကုန်ထုတ်လုပ်မှုစွမ်းအားနှင့် ထုတ်ကုန်ပမာဏတို့ တိုးတက်မှုရှိခဲ့သည်။ သို့သော် ကုန်ထုတ်စွမ်းအားစု အရင်းအမြစ်များသည် ယခင်ကတည်းက တည်ရှိနေပြီးဖြစ်သော ထုတ်လုပ်မှုကဏ္ဍများမှ လမ်းကြောင်းသွေဖည်သွားမှုများလည်း ရှိလာသည်ဟုဆိုသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ ယခင်စီးဆင်းနေကျ ထုတ်လုပ်မှုကဏ္ဍများမှ ထုတ်ကုန်စွမ်းအားစုအရင်းအမြစ်များသည် အခြားလမ်းကြောင်းများမှ ပြောင်းလဲ စီးဆင်းသွားသဖြင့် အဆိုပါကဏ္ဍများတွင် ကုန်ထုတ်စွမ်းအားလျော့ကျကာ ထုတ်လုပ်မှုပမာဏကျဆင်းသွားခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုမှတစ်ဆင့် စီးပွားရေးအဆောက်အအုံတစ်ခုလုံး၏ ပြည်တွင်းစုစုပေါင်းကုန်ထုတ်လုပ်မှု အခြေအနေပါ ကျဆင်းလာနိုင်သည့် အလားအလာများ ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သည်။

ထို့ကြောင့် ရည်ရွယ်ထားသောဦးစားပေးထုတ်လုပ်မှုကဏ္ဍများ တိုးတက်မှုရှိလာနိုင်သော်လည်း စီးပွားရေးအဆောက်အအုံအတွင်း အရင်းအမြစ်များ စီးဆင်းမှု လွှဲချော်ခြင်း၊ လွှဲမှားစွာခွဲဝေမှု ဖြစ်ပေါ်ခြင်းတို့ကြောင့် မက်ခရိုစီးပွားရေးရလဒ်များအနုတ်လက္ခဏာဖြစ်လာနိုင်ပြီးကာလရှည်တွင်စီးပွားရေးအဆောက်အအုံတစ်ခုလုံး၏ အခြေအနေ ပိုမိုဆိုးရွားလာစေနိုင်သည်ဟုလည်း အကြံပြုထားကြသည်။

ချိန်ဆ၊ ချိန်ညှိခြင်း

နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံသည် စက်မှုပေါ်လစီကို ကနဦးစတင်ချိန်တွင် လုပ်ဆောင်ရမည့် ဒီဇိုင်းရေးဆွဲပုံဖော်

“သုတေသီများ၏ လေ့လာတွေ့ရှိချက်များအရ စက်မှုပေါ်လစီသည် ရည်ရွယ်ထားသော စက်မှုလုပ်ငန်းကဏ္ဍများတွင် အလုပ်အကိုင်အခြေအနေ၊ ကုန်ထုတ်လုပ်မှုစွမ်းအားနှင့် ထုတ်ကုန်ပမာဏတို့ တိုးတက်မှုရှိခဲ့သည်။”

ခြင်းနှင့် ဖြစ်ပေါ်လာသည့်ပေါ်လစီကို လက်တွေ့ကျင့်သုံးအကောင်အထည်ဖော်ခြင်းတို့ကို ဂရုတစိုက် ချိန်ညှိ ပြုလုပ်နိုင်မှုသည် ပေါ်လစီအောင်မြင်ရေးအတွက် အဓိကအရေးပါကြောင်း သုတေသီများ၏လေ့လာတွေ့ရှိချက်များက မီးမောင်းထိုးပြလျက်ရှိသည်။ ကြွေးမြီပမာဏ မြင့်တက်လျက်ရှိနေပြီး ဘဏ္ဍာရေးအခြေအနေ ကန့်သတ်ထားရသည့် စီးပွားရေးအဆောက် အအုံတွင် စက်မှုပေါ်လစီ အကောင်အထည်ဖော်ရသည့် အစိုးရများအနေဖြင့် အသုံးစရိတ် ပြုန်းတီးမှု ဖြစ်လာနိုင်ခြေဘေးအန္တရာယ်များကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားထားရမည်ဟုလည်း အကြံပြုထားသည်။

စက်မှုပေါ်လစီသည် မက်ခရိုစီးပွားရေး ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများနှင့် လိုက်လျောညီ ထွေဖြစ် မဖြစ်၊ ဟန်ချက် ညီ မညီ၊ ဆန့်ကျင်ဘက်သဘောဆောင်နေခြင်း ရှိ မရှိ လေ့လာ သုံးသပ်ရမည်။ စက်မှုပေါ်လစီ ပြဋ္ဌာန်းကျင့်သုံးမှုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သည့် ဆုံးရှုံးနစ်နာမှု တစ်နည်းဆိုရလျှင် စက်မှုပေါ်လစီအကောင်အထည်ဖော်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသည့် အခွင့်အလမ်းစရိတ်တို့ကို ချိန်ဆဆောင်ရွက်သင့်သည်ဟု ဆိုလိုခြင်းဖြစ်သည်။

အစိုးရများအနေဖြင့် ဆုံးရှုံးမှု၊ အကျိုးဖြစ်ထွန်းမှု (အပေးအယူ) တို့နှင့်ပတ်သက်၍ ရှင်းရှင်းလင်းလင်းသိမြင်၍ စီမံလုပ်ဆောင်သင့်သည်။ အကြီးစားစက်မှုလုပ်ငန်းများနှင့် ပတ်သက်သည့် စက်မှုပေါ်လစီတစ်ရပ်ရေးဆွဲအကောင်အထည်ဖော်ရာတွင် ပို၍ သတိကြီးကြီး ထားသင့်သည်။ အကြီးစားလုပ်ငန်းများဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် ရည်ရွယ်ရေးဆွဲထား သော စက်မှုပေါ်လစီအကောင်အထည်ဖော်ရာ၌ နိုင်ငံနယ်နိမိတ်များကို ဖြတ်ကျော်ဖြစ်ပေါ် လာနိုင်သည့် လျှို့ဝှက်ချက်ရောက်မှုများဖြစ်လာနိုင်ပြီး ကုန်သွယ်ဖက်များ၏ လက်တုံ့ပြန်မှု ကိုလည်း ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်ကြောင်း သတိပြုဆင်ခြင်ရလိမ့်မည်။

ထိရောက်သော အထောက်အပံ့ဖြစ်စေရေးသို့

စက်မှုပေါ်လစီရေးဆွဲသူများသည် ခိုင်မာသော အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာမူဘောင်၊ မက်ခရို စီးပွားရေးမူဘောင်များအောက်တွင် ပြည်တွင်းနှင့် နိုင်ငံတကာဈေးကွက်များအတွင်း ပြိုင်ဆိုင်ရောင်းဝယ်မှုများကို အားပေးရေးနှင့် ဈေးကွက်ဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများ လိုက်နာရေးတို့ကို အားပေးသည့် အချက်များထည့်သွင်းပြဋ္ဌာန်းပေးခြင်း၊ ပုံမှန်အကဲဖြတ်ခြင်း နှင့် ပြန်လည်ချိန်ညှိခြင်း (Regular evaluation and recalibration) လုပ်ငန်းများကို ထည့်သွင်းရေးဆွဲခြင်းတို့ကိုပါ လုပ်ဆောင်သင့်ပေသည်။

အစိုးရတစ်ရပ်အနေဖြင့် စက်မှုပေါ်လစီကျင့်သုံးအကောင်အထည်ဖော်ရာ၌ နိုင်ငံ၏ ဘဏ္ဍာရေးဆိုင်ရာ ရေရှည်လုပ်ဆောင်နိုင်မှု (Fiscal sustainability)၊ စီးပွားရေးဆိုင်ရာ စွမ်းဆောင်ရည်ရှိမှု (Economic efficiency) တို့ကို ထိခိုက်မှုမရှိစေဘဲ ကျင့်သုံးနိုင်မှသာ စက်မှုပေါ်လစီမှ ရရှိနိုင်သည့် အထောက်အပံ့ကောင်းများကို ထိထိရောက်ရောက် ရရှိခံစား နိုင်ပေလိမ့်မည်။

စောနိုင် (အသုံးချဘောဂဗေဒ)

အိန္ဒိယနိုင်ငံ၏ နိုင်ငံခြားရေး

အခြေအနေ

“(၁၅)ကြိမ်မြောက် ငါးနှစ်စီမံကိန်း၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ လူသားအားလုံးအတွက် အတူတကွ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာစေရန်ဖြစ်ပြီး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု၏ အသီးအပွင့်များကို သာတူညီမျှ ရယူသုံးစွဲနိုင်ရန် ဖြစ်သည်။”

ဓာတ်ပုံ-အင်တာနက်

တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီ၏ (၂၀)ကြိမ်မြောက် ဗဟိုကော်မတီ စတုတ္ထအကြိမ် မျက်နှာစုံညီ အစည်းအဝေးကို ပြီးခဲ့သည့် အောက်တိုဘာလ ၂၀ ရက်နေ့မှ ၂၃ ရက်နေ့အထိ ကျင်းပခဲ့ပြီး အဆိုပါအစည်းအဝေးတွင် လာမည့်နှစ်၌ စတင်မည့် (၁၅)ကြိမ်မြောက် ငါးနှစ်စီမံကိန်းနှင့် ပတ်သက်သည့် အကြံပြုချက်များကို အတည်ပြုချမှတ်နိုင်ခဲ့သည်။

အဆိုပါမျက်နှာစုံညီအစည်းအဝေးကို အပိုင်း သုံးပိုင်းခွဲ၍ကျင်းပခဲ့ပြီး ပထမပိုင်းတွင် ပြီးခဲ့သည့် ၁၄ ကြိမ်မြောက် ငါးနှစ်စီမံကိန်း၏ အောင်မြင်မှုများ၊ သင်ခန်းစာများကို ဆွေးနွေးခဲ့ပြီး လာမည့် (၁၅)ကြိမ်မြောက် ငါးနှစ်စီမံကိန်းအတွက် အောင်မြင်နိုင်မည့် အခြေအနေများကို ဆွေးနွေးခဲ့သည်။ ဒုတိယပိုင်းတွင် တရုတ်နိုင်ငံ၏ ရေရှည်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက် အဓိကကျသည့် အချက်များကိုဆွေးနွေးခဲ့ပြီး (၁၅)ကြိမ်မြောက် ငါးနှစ်စီမံကိန်းအတွက် ကဏ္ဍအလိုက် ဆောင်ရွက်ရမည့်အပိုင်းများကို ဆွေးနွေးခဲ့သည်။ တတိယနှင့် နောက်ဆုံးပိုင်းတွင် ပါတီဗဟိုကော်မတီ၏ဦးဆောင်မှုအားကောင်းရေး၊ဗဟိုဦးစီးစနစ် ပိုမိုခိုင်မာရေးနှင့် ဟောင်ကောင်၊ မကာအိုနှင့် ထိုင်ဝမ်(တရုတ်-တိုင်ပေ)အရေးများကို ထည့်သွင်းဆွေးနွေးခဲ့သည်။

တရုတ်နိုင်ငံကွန်မြူနစ်ပါတီသည်တရုတ်ပြည်လွတ်မြောက်ပြီးနောက်လေးနှစ်အကြာ ၁၉၅၃ ခုနှစ်တွင် ငါးနှစ်စီမံကိန်းများကို စတင်ခဲ့သည်။ ၁၉၅၃ ခုနှစ်မှ ၁၉၅၇ ခုနှစ်အထိ ပထမ ငါးနှစ်စီမံကိန်းတွင် တရုတ်နိုင်ငံ၏ စက်မှုလုပ်ငန်းများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရန်အတွက် အုတ်မြစ်များ ချမှတ်နိုင်ခဲ့သည်။ ၁၉၅၈ ခုနှစ်မှ စတင်၍ ၁၉၆၂ ခုနှစ်တွင် ပြီးဆုံးခဲ့သော ဒုတိယငါးနှစ်စီမံကိန်းတွင် ပါတီ ဥက္ကဋ္ဌ မော်စီတုန်း၏ မဟာခုန်ပျံကျော်လွှားရေး အစီအစဉ် ပါဝင်ခဲ့သည်။ ထိုအစီအစဉ်ကြောင့် စက်မှုလုပ်ငန်းဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် အလားအလာကောင်းများအစား ဖွံ့ဖြိုးမှုနှောင့်နှေးခဲ့ရသည်။

၁၉၆၂ ခုနှစ်နောက်ပိုင်းတွင် စီးပွားရေးစီမံကိန်းအတွက် တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီ ထိပ်တန်းခေါင်းဆောင်များအကြား အကျေအလည် ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းခဲ့ကြပြီးနောက် တတိယ နှင့် စတုတ္ထ ငါးနှစ်စီမံကိန်းများကို ၁၉၆၆ ခုနှစ်မှ ၁၉၇၅ ခုနှစ်အထိ ချမှတ်လုပ်ဆောင်ခဲ့သည်။ ထိုအချိန်မှစတင်၍ ငါးနှစ်စီမံကိန်းများကို ဆက်တိုက်ချမှတ်ခဲ့ရာ ယခု (၁၅)ကြိမ်မြောက် ငါးနှစ်စီမံကိန်းအတွက် ၂၀၂၆ ခုနှစ်မှ ၂၀၃၀ ပြည့်နှစ်အတွက် ချမှတ်ခဲ့ပါသည်။

တရုတ်နိုင်ငံ၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက် ငါးနှစ်စီမံကိန်းပေါင်း (၁၅)ကြိမ်ရှိပြီဖြစ်ရာ ၁၉၈၁ ခုနှစ်မှ ၁၉၈၅ နှစ်အတွင်း ချမှတ်ခဲ့သည့် (၆)ကြိမ်မြောက် ငါးနှစ်စီမံကိန်းသည် ထူးခြားလှသည်။ ဥက္ကဋ္ဌ မော်စီတုန်း ကွယ်လွန်ပြီးနောက် ချမှတ်ခဲ့သည့် အဆိုပါ ငါးနှစ် စီမံကိန်းမှ စတင်၍ တရုတ်နိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးကို ပြုပြင်ပြောင်းလဲခဲ့ပြီး တံခါးဖွင့်စီးပွားရေး ကျင့်သုံးရန် ပြင်ဆင်ခဲ့သည်။

၁၉၈၂ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလ ၁ ရက်နေ့တွင် စတင်ကျင်းပခဲ့သည့် တရုတ်ကွန်မြူနစ် ပါတီ (၁၂)ကြိမ်မြောက် အမျိုးသားကွန်ဂရက်တွင် တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီ ဥက္ကဋ္ဌ ဟူရောင်ဘန်း က မိန့်ခွန်းပြောကြားရာတွင် “ကျွန်ုပ်တို့သည် စီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုဆိုသို့ ပြတ်ပြတ် သားသား အာရုံပြောင်းကာ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းတွင် ကာလကြာရှည် တည်မြဲနေသည့် လက်ဝဲဝါဒီအမှားများကို ပြတ်ပြတ်သားသား ဖယ်ရှားကာ မှန်ကန်သော ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး နှင့် စီးပွားရေးမြှင့်တင်ရေးမူဝါဒကို စိတ်အားထက်သန်စွာ အကောင်အထည်ဖော်ဆောင် ရွက်ခဲ့ပါသည်။ ယခုအခါ တရုတ်နိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးသည် အခက်အခဲဆုံးကာလကို ဖြတ် ကျော်ပြီး တည်ငြိမ်သော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးလမ်းကြောင်းကို စတင်နိုင်ခဲ့သည်” ဟု ပြောဆိုခဲ့ ပါသည်။

၎င်းက ဆက်လက်၍ “ကျွန်ုပ်တို့၏ ပညာရေး၊ သိပ္ပံနှင့် ယဉ်ကျေးမှုလုပ်ငန်းများသည် လမ်းကြောင်းမှန်ပေါ် ရောက်နေပြီဖြစ်ပြီး ကြီးပွားချမ်းသာမှု၏ ကနဦးလက္ခဏာများကို ပြသသော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအချို့ကို ရရှိခဲ့ပါသည်။ ပါတီနှင့် ပညာတတ်များအကြား ဆက်ဆံရေးသည် ယခင်ကနှင့် နှိုင်းယှဉ်လျှင် များစွာ တိုးတက်ကောင်းမွန်လာသည်။ အခြေခံ လူမှုရေးအင်အားစုသုံးရပ်ဖြစ်သည့် အလုပ်သမား၊ တောင်သူလယ်သမားနှင့် ပညာတတ်များ အကြား စည်းလုံးညီညွတ်မှုသည် အတော်ပင် ကောင်းမွန်နေပြီဖြစ်သည်” ဟု ဆက်လက် ပြောဆိုခဲ့သည်။ အဆိုပါ ပါတီကွန်ဂရက်တွင် ၎င်း၏ ရာထူးကို ပါတီဥက္ကဋ္ဌအဖြစ်မှ ပါတီ အထွေထွေအတွင်းရေးမှူးအဖြစ်ပြောင်းလဲခဲ့သည်။ ထိုအစဉ်အလာသည် ယခုတိုင် တည်မြဲ လျက်ရှိသည်။

အဆိုပါ (၆)ကြိမ်မြောက် ငါးနှစ်စီမံကိန်းမှ စတင်၍ အိမ်ထောင်စုအလိုက် စာချုပ်ပါ တာဝန်ယူမှုစနစ်ကိုစတင်ခဲ့ပြီး အဆိုပါစနစ်ကြောင့် စိုက်ပျိုးရေးထုတ်ကုန်များ တိုးတက် ဖွံ့ဖြိုးလာသည်။ အဆိုပါစနစ်တွင် လယ်ယာမြေကို အစိုးရ သို့မဟုတ် ကျေးရွာအာဏာပိုင် များက ဘုံပိုင်အဖြစ် သတ်မှတ်ထားသော်လည်း လယ်ယာလုပ်ငန်းလုပ်ကိုင်သည့် လယ်သမား များကို တစ်ဦးချင်းစီအလိုက် သို့မဟုတ် အိမ်ထောင်စုတစ်ခုအလိုက် ပြန်လည် အငှားချထား သည့် စနစ်ဖြစ်သည်။ ထိုသို့အငှားချပြီးနောက် ထွက်ရှိလာသည့် လယ်ယာထွက်ကုန်များကို နိုင်ငံတော်သို့ သတ်မှတ်ထားသည့် ခွဲတမ်းကို ပေးသွင်းပြီးနောက် ပိုလျှံသည့် ထွက်ကုန်များကို

လွတ်လပ်စွာရောင်းချခွင့် ပြုခဲ့သည်။ ဤသို့ဖြင့် လယ်ယာကဏ္ဍမှာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာခဲ့သည်။ ထို့အပြင် ၎င်း (၆) ကြိမ်မြောက် ငါးနှစ်စီမံကိန်းတွင် ကမ်းရိုးတန်းဒေသများ၌ အထူးစီးပွားရေး ဇုန်များ စတင်ဖော်ဆောင်ခဲ့ပြီး နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများကို ဆွဲဆောင်ခဲ့သည်။ အဆိုပါ အထူးစီးပွားရေးဇုန်များတွင် လာရောက်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများအတွက် ကော်ပိုရိတ် ဝင်ငွေခွန် များ လျော့ပေါ့သက်သာခွင့်ပေးခြင်း၊ တင်းကျပ်သော စည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများကို လျော့ပေါ့ ပေးထားခြင်း၊ ဒေသဆိုင်ရာ အာဏာပိုင်များကို လုပ်ပိုင်ခွင့်နှင့် အာဏာများ ပိုမို အပ်နှင်း ထားခြင်းနှင့် ပြည်ပပို့ကုန်ဖြင့် တင်ပို့ရေးအတွက် ဦးစားပေးခြင်းတို့ဖြင့် အထူးစီးပွားရေးဇုန်များကို ဖော်ဆောင်ခဲ့သည်။

၎င်းအထူးစီးပွားရေးဇုန်များသည် ပါတီခေါင်းဆောင် တိန်ရှောင်ဖိန်၏ “ပြုပြင် ပြောင်းလဲရေးနှင့် တံခါးဖွင့်စီးပွားရေးဖော်ဆောင်ရေး” မူဝါဒ၏ အဓိက အစိတ်အပိုင်းလည်း ဖြစ်သည်။ ပထမဆုံး အထူးစီးပွားရေးဇုန်များကို ရှန်ကျန် (Shenzhen)၊ ကျူဟိုင် (Zhuhai)၊ ရှန်တုန် (Shantou) နှင့် ရှန်မန် (Xiamen) တို့တွင် စတင် အကောင်အထည်ဖော်ခဲ့သည်။ ဤ ပထမဆုံး အထူးစီးပွားရေးဇုန် လေးခုကြောင့် နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုနှင့် နည်းပညာ များကို ဆွဲဆောင်နိုင်ခဲ့သည်။ ထို့အပြင် တံခါးဖွင့် ဈေးကွက်စီးပွားရေးကို စတင် စမ်းသပ်ရာ နေရာများ လည်းဖြစ်ပြီး တရုတ်နိုင်ငံ တစ်နိုင်ငံလုံးအတွက် တံခါးဖွင့် စီးပွားရေးကျင့်သုံးနိုင်ရန် အစပျိုးခြင်းလည်းဖြစ်သည်။

အဆိုပါ (၆) ကြိမ်မြောက် ငါးနှစ် စီမံကိန်းမှ အစပြုခဲ့သည့် ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများသည် နောက်လာမည့် ငါးနှစ်စီမံကိန်းများအတွက် အခြေခံအုတ်မြစ် ဖြစ်လာပြီး ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှု များ ကဏ္ဍအလိုက်၊ ဒေသအလိုက် မြှင့်တင်ဆောင်ရွက်လာခဲ့ရာ လာမည့် (၁၅) ကြိမ်မြောက် ငါးနှစ်စီမံကိန်းအထိ အဆင့်မြှင့်တင် ဆောင်ရွက်နိုင်ခဲ့သည်။

ဥပမာအားဖြင့် ပြီးခဲ့သည့် (၁၄) ကြိမ်မြောက် ငါးနှစ်စီမံကိန်းတွင် တရုတ်နိုင်ငံ၏ စုစုပေါင်း စီးပွားရေးတိုးတက်မှု ပမာဏမှာ ၁၄၀ ထရီလီယံ ယွမ် အထိရှိခဲ့သည်။ အမေရိကန် ဒေါ်လာတန်ဖိုးနှင့် တွက်မည်ဆိုပါက ၁၉ ဒသမ ၂ ထရီလီယံ ရှိပါသည်။ ပြီးခဲ့သည့် ငါးနှစ် အတွင်း ထပ်ပေါင်းတိုးတက်မှုပမာဏမှာ ၃၅ ထရီလီယံ ယွမ်ရှိခဲ့ပါသည်။ ပြီးခဲ့သည့် ငါးနှစ် စီမံကိန်းတွင် ပထမ (၄) နှစ်အထိ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုနှုန်းမှာ ယေဘုယျအားဖြင့် ၅ ဒသမ ၅ ရာခိုင်နှုန်းရှိခဲ့သည်။ ပြီးခဲ့သည့် ငါးနှစ်အတွင်း သုတေသနနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို ဦးစားပေးခဲ့သဖြင့် တရုတ်နိုင်ငံတွင် ပထမဆုံးတပ်ဆင်ထုတ်လုပ်သည့် လေယာဉ်တင် သင်္ဘော ဖူကျင့်ကို တည်ဆောက်နိုင်ခဲ့သည်။ ထို့အပြင် တရုတ်နိုင်ငံ၏ ပထမဆုံး အာကာသ စခန်း တီယံဂွန်ကိုလည်း အပြီးသတ် တည်ဆောက်နိုင်ခဲ့သည်။

(၁၄) ကြိမ်မြောက် ငါးနှစ်စီမံကိန်း၏ အစပိုင်းကာလများတွင် ကိုဗစ်-၁၉ ကဲ့သို့ ကမ္ဘာ့ ကပ်ရောဂါဆိုးများနှင့် ကြုံတွေ့ခဲ့ရသဖြင့် တရုတ်နိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးကို ခြိမ်းခြောက်ခဲ့သော် လည်း (၁၄) ကြိမ်မြောက် ငါးနှစ်စီမံကိန်းကာလအတွင်း တရုတ်နိုင်ငံ၏ စီးပွားရေး ချမ်းသာ ကြွယ်ဝမှုမှာ စီးပွားရေးခိုင်မာအားကောင်းမှုအဆင့်သို့ တက်လှမ်းနိုင်ခဲ့သည်။ ပြည်တွင်း စီးပွားရေးပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုအတွက် လိုအပ်ချက်များ၊ တည်ငြိမ်ရေးအတွက် ဦးစားပေးရမည့် အစီအစဉ်များ ရှိလင့်ကစား တရုတ်နိုင်ငံ၏ စီးပွားရေးအင်အား၊ သိပ္ပံနှင့်နည်းပညာ၏

စွမ်းပကားများနှင့် တရုတ်နိုင်ငံ၏ အမျိုးသားအင်အား သည် ထိပ်ဆုံးသို့ တက်လှမ်းနိုင်ခဲ့သည်။

လာမည့် (၁၅)ကြိမ်မြောက် ငါးနှစ်စီမံကိန်းကို တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီ၏ အထွေထွေအတွင်းရေးမှူး၊ တရုတ်ပြည်သူ့သမ္မတနိုင်ငံ၏ သမ္မတ ရှီကျင့်ဖျင် ကိုယ်တိုင် ဦးဆောင်ရေးဆွဲခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုသို့ ရေးဆွဲရာတွင် အင်တာနက်မှတစ်ဆင့် တရုတ်ပြည်သူ လူထု အကြံပြုချက်ပေါင်း သုံးသန်းကျော် စုဆောင်း ရယူခဲ့သည်။ (၁၅)ကြိမ်မြောက် ငါးနှစ်စီမံကိန်း၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ လူသားအားလုံးအတွက် အတူတကွ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာစေရန်ဖြစ်ပြီး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု၏ အသီးအပွင့်များကို သာတူညီမျှ ရယူသုံးစွဲနိုင်ရန် ဖြစ် သည်။

(၁၅)ကြိမ်မြောက် ငါးနှစ်စီမံကိန်းတွင် အဆင့် အတန်းမြင့်အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်းများအပြည့်အဝ ရရှိရေး၊ အကောင်းဆုံး ဝင်ငွေခွဲဝေမှုစနစ်၊ လူအများ၏ မျှော်လင့်ချက်ကို ရောင်ပြန်ဟပ်သည့် ပညာရေးစနစ်၊ လူမှုလုံခြုံရေးစနစ်ကို ပြန်လည်သုံးသပ်ရေး၊ အိမ်ခြံမြေ ကဏ္ဍ အဆင့်မြင့်မားစွာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး၊ ကျန်းမာ သော တရုတ်နိုင်ငံ ကနဦးခြေလှမ်းအတွက် အောင်မြင် စေရေး၊ အဆင့်အတန်းမြင့် လူဦးရေဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး၊ အခြေခံပြည်သူ့ဝန်ဆောင်မှုလုပ်ငန်းများကိုသာတူညီမျှ သုံးစွဲနိုင်ရေး စသည်တို့အတွက် ရည်ရွယ်သော မူဝါဒနှင့် လုပ်ငန်းစဉ်များပါဝင်သည်။

(၁၅)ကြိမ်မြောက် ငါးနှစ်စီမံကိန်းသည် တရုတ် နိုင်ငံ၏ လက်ရှိ GDP ကို ၄ ရာခိုင်နှုန်းမှ ၅ ရာခိုင်နှုန်း အထိ ပိုမိုတိုးတက်စေမည်ဟု ခန့်မှန်းထားသည်။ (၁၅) ကြိမ်မြောက် ငါးနှစ်စီမံကိန်း၏ ရလဒ်များကြောင့် တရုတ်နိုင်ငံ၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို ၃၀ ရာခိုင်နှုန်းခန့် ပိုမိုဖွံ့ဖြိုးစေလိမ့်မည်ဟုလည်း ခန့်မှန်းထားကြသည်။ တရုတ်နိုင်ငံ၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက် စက်ဝန်းငါးခု ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးစီမံကိန်းနှင့်လေးဘက်ထောက် ဘက်စုံမဟာဗျူဟာတို့ကို အသုံးပြု၍ နယ်ပယ်စုံတွင် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရန် ချမှတ်အကောင်အထည်ဖော် ထားသည်။ စက်ဝန်းငါးခု ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေး

“(၁၅)ကြိမ်မြောက် ငါးနှစ်စီမံကိန်းသည် တရုတ်နိုင်ငံ၏ လက်ရှိ GDP ကို ၄ ရာခိုင်နှုန်းမှ ၅ ရာခိုင်နှုန်းအထိ ပိုမိုတိုးတက်စေမည်ဟု ခန့်မှန်းထားသည်။”

စီမံကိန်းမှာ စီးပွားရေး၊ နိုင်ငံရေး၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ လူမှုရေး၊ ဂေဟဗေဒတို့ လက်တွဲညီညီ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးကို တိုးမြှင့်ရန် ဖြစ်သည်။ လေးဘက်ထောက် ဘက်စုံမဟာဗျူဟာ ဆိုသည်မှာ ခေတ်မီဆိုရှယ်လစ်နိုင်ငံထူထောင်ရေး၊ အခြေခံကျကျ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး၊ တိုးတက်သော ဥပဒေအခြေခံသည့် အုပ်ချုပ်မှုစနစ်နှင့် ပါတီ၏ အုပ်ချုပ်မှုကို ခိုင်မာအား ကောင်းစေရေးတို့ဖြစ်သည်။

(၁၅) ကြိမ်မြောက် ငါးနှစ်စီမံကိန်း၏ အသီးအပွင့်များကို တရုတ်တစ်နိုင်ငံတည်း အတွက် မရည်ရွယ်ဘဲ တရုတ်နိုင်ငံ၏ အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများနှင့် အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများ၊ တောင်အာရှနိုင်ငံများအထိပါ တစ်ပါတည်း ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရန် ရည်ရွယ်သည်ဟု ဆိုသည်။ လက်ရှိ တရုတ်နိုင်ငံ၏ လူဦးရေသည် သန်းပေါင်း ၁၄၀၀ ကျော်ရှိပြီး အလယ်အလတ်ဝင်ငွေ ရှိသော လူဦးရေမှာ သန်း ၄၀၀ ကျော်ရှိသည်။ တရုတ်နိုင်ငံ၏ တစ်နှစ် သုံးစွဲမှုပမာဏမှာ ၅၀ ထရီလီယံ ယွမ်ရှိပြီး အမေရိကန်ဒေါ်လာတန်ဖိုးအားဖြင့် ၇ ဒသမ ၀၂ ထရီလီယံ ရှိသည်။ တရုတ်နိုင်ငံ၏ သွင်းကုန်တန်ဖိုးမှာ တစ်နှစ်လျှင် ယွမ် ၂၀ ထရီလီယံကျော်ကျော်ရှိသဖြင့် ကြီးမားကျယ်ပြန့်လှသည် ဈေးကွက်ကြီးတစ်ခု မြန်မာနိုင်ငံနှင့် ကပ်လျက် တည်ရှိလျက်ရှိ သည်။

မြန်မာနိုင်ငံအနေနှင့်လည်း တရုတ်ကွန်မြူနစ်ပါတီ ဦးဆောင်သည့် တရုတ်ပြည်သူ့ သမ္မတနိုင်ငံအစိုးရ၏ ဖွံ့ဖြိုးရေးအစီအစဉ်များ၊ တိုးတက်မှု ညွှန်းကိန်းများနှင့် တရုတ်ပြည်သူ များ၏ လူနေမှုအဆင့်အတန်းမြင့်မားလာမှုများကို စဉ်ဆက်မပြတ် လေ့လာထားသင့်သည်။ ထိုသို့ အိမ်နီးချင်းတရုတ်နိုင်ငံ၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုများမှ မြန်မာနိုင်ငံအတွက် စီးပွားရေးအခွင့် အလမ်းများ ဖန်တီးခြင်း၊ မြန်မာနိုင်ငံတွင် လာရောက်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံရန်အတွက် ဆွဲဆောင် စည်းရုံးခြင်း၊ တရုတ်နိုင်ငံ၏ စားသုံးသူဈေးကွက်ကို ထိုးဖောက်နိုင်ရန်အတွက် မဟာဗျူဟာ နှင့် နည်းဗျူဟာများချမှတ်ခြင်းတို့ကို စတင်လုပ်ဆောင်ရန် တိုက်တွန်းအပ်ပါသည်။

ကျော်လင်းဦး

Ref: China Insight

တိုင်းအမှတ်(၂)စစ်ဒေသက နောက်တစ်ခါထပ်ပြီး ကမ္ဘောဒီးယားကို စွပ်စွဲလိုက်တာကတော့ ကမ္ဘောဒီးယားတပ်ဖွဲ့တွေက ထိုင်းစစ်သားတွေကို ဆီဆာဆက်-ပရေယာဗီဟီးယား နယ်စပ်မှာ လက်နက်ငယ်တွေနဲ့ ပစ်ခတ်တယ်လို့ ဆိုပါတယ်။”

KMA

ဓာတ်ပုံ-အင်တာနက်

ထိုင်းနှင့်ကမ္ဘောဒီးယားနယ်စပ်တလျှောက်မှာ အပြန်အလှန် ပစ်ခတ်တာတွေ ပြန်ဖြစ်လာလို့ အောက်တိုဘာလက မလေးရှားနိုင်ငံမှာ လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့တဲ့ ငြိမ်းချမ်းရေးသဘောတူစာချုပ်က ပျက်တော့မယ့်အခြေအနေကို ရောက်နေပါပြီ။ မကြာခင်က ထုတ်ပြန်ခဲ့တဲ့ ကြေညာချက်တစ်စောင်မှာ ကမ္ဘောဒီးယား ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာနက ထိုင်းတပ်တွေဟာ ဘီ ၄၀ စက်သေနတ်တွေနဲ့ ၆၈ မမ မော်တာတွေကိုသုံးပြီး ပရောဟာဗီဟီးယားပြည်နယ်က နယ်စပ်အနားမှာကပ်ပြီး ကမ္ဘောဒီးယားစစ်သားတွေကို ပစ်ခတ်ခဲ့တယ်လို့ ပြောပါတယ်။

“ဒီဖြစ်ရပ်အတွင်းမှာ ကမ္ဘောဒီးယားတပ်ဖွဲ့တွေဟာ လုံးဝကို လက်တုံ့မပြန်ခဲ့ပါဘူး။ ပြီးတော့ အခြေအနေကို အစွမ်းကုန်သတိထားပြီး နိုးနိုးကြားကြားနဲ့ စောင့်ကြည့်နေပါတယ်”ဟု ဝန်ကြီးဌာန၏ ပြောရေးဆိုခွင့်ရပုဂ္ဂိုလ် ဒုတိယဗိုလ်ချုပ်ကြီး မာလီဘိုချီတာက သတင်းစာရှင်းလင်းပွဲမှာ ပြောကြားခဲ့ပါတယ်။ “ဒီတိုက်ပွဲနဲ့ပတ်သက်ပြီးတော့ အာဆီယံ စောင့်ကြည့်ရေးအဖွဲ့တွေကို အကြောင်းကြားပြီးတော့ သေသေချာချာ စုံစမ်းစစ်ဆေးပေးဖို့ တောင်းဆိုထားပါတယ်”ဟုလည်း သူက ထပ်လောင်းပြောကြားခဲ့သည်။

မကြာခင်မှာပဲ ထိုင်းစစ်တပ်က သတင်းထုတ်ပြန်ချက်တစ်စောင်ထုတ်ပြီး တုံ့ပြန်ခဲ့ပါတယ်။ အဲဒီကြေညာချက်မှာ စစ်တပ်ရဲ့ ပြောရေးဆိုခွင့်ရပုဂ္ဂိုလ် ဗိုလ်ချုပ် ဝင်ထိုင်းဘူဗားရီးက ကမ္ဘောဒီးယားကို သူတို့ဘက်က စခွဲတာပါလို့ စွပ်စွဲခဲ့ပါတယ်။ ထိုင်းနိုင်ငံရဲ့အချုပ်အခြာအာဏာပိုင်နက်နယ်မြေဖြစ်တဲ့ ဆီဘာဆက်ပြည်နယ်ထဲမှာ လမ်းပြင်နေတဲ့ အင်ဂျင်နီယာတပ်ဖွဲ့ကို အကာအကွယ်ပေးနေတဲ့ ထိုင်းစစ်သားတွေက အတိုက်ခံရတာလို့ သူက ပြောပါတယ်။ “ထိုင်းတပ်တွေက အဲဒီတော့ ပြန်ပစ်တော့ ထိတွေ့မှုဖြစ်ပြီး ၁၅-၂၀ မိနစ်

လောက် ပစ်ခတ်ကြပါတယ်”ဟု သူက ပြောပါတယ်။ ထိုင်း အမှတ်(၂)စစ်ဒေသတိုင်း စစ်သား နှစ်ယောက်က ဒီဖြစ်စဉ်မှာ ဒဏ်ရာရတယ်လို့ ပြောပါတယ်။ “သူတို့ရဲ့ ဒဏ်ရာတွေကို ကနဦး စစ်ဆေးချက်ပေါ်မှာ အခြေခံပြီးတော့ ပြောရရင် သူတို့ကို သတ်ဖို့ စနိုက်ပါနဲ့ပစ်တယ်လို့ သံသယဝင်ပါတယ်”လို့လည်း ထပ်ပြီးတော့ ပြောခဲ့ပါတယ်။

နောက်တော့ ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာနက ကမ္ဘောဒီးယားဘက်က ထိုင်းစစ်သား တွေကို ပစ်မှတ်ထားတယ်ဆိုတာ ရှင်းပါတယ်လို့ ကမ္ဘောဒီးယားကို စွပ်စွဲပါတယ်။ ပြီးတော့ ဒီဖြစ်ရပ်ဟာ တင်းမာမှုတွေကို ပိုဆိုးလာဖို့ ရည်ရွယ်တယ်လို့ ထင်ရတဲ့ ဖြစ်ရပ်တွေထဲက တစ်ခုလို့လည်း သူက ပြောပါတယ်။

ထိုင်းအမှတ်(၂)စစ်ဒေသက နောက်တစ်ခါထပ်ပြီး ကမ္ဘောဒီးယားကို စွပ်စွဲလိုက်တာ ကတော့ ကမ္ဘောဒီးယားတပ်ဖွဲ့တွေက ထိုင်းစစ်သားတွေကို ဆီဆာဆက်-ပရေယာဇီဟီးယား နယ်စပ်မှာ လက်နက်ငယ်တွေနဲ့ ပစ်ခတ်တယ်လို့ ဆိုပါတယ်။ ဒါတင်မကသေးဘဲ နယ်စပ် တစ်လျှောက် နေရာတော်တော်များများမှာ ပစ်ခတ်မှုတွေ လုပ်ပါသေးတယ်။

အပေါ်မှာပြောခဲ့တဲ့ ကြေညာချက်ကို ကိုးကားပြီးတော့ အင်္ဂလိပ်ဘာသာနဲ့ရေးထားတဲ့ ခေါင်တော့ဒ်ရဲ့သတင်းတစ်ပုဒ်က ပြောတာကတော့ ထိုင်းစစ်တပ်တွေက ကမ္ဘောဒီးယား ဘက်ကို ပြန်လှန်ပစ်ခတ်တဲ့အခါမှာ အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ ထိတွေ့ပစ်ခတ်မှု နည်းဥပဒေတွေ ကို လိုက်နာတယ်လို့ ဆိုပါတယ်။ နောက်ပြီး အမှတ်(၂)စစ်တိုင်းက မည်သည့်ကျူးကျော်မှု မဆို ထိုင်းရဲ့အချုပ်အခြာအာဏာကို ကာကွယ်ရမယ်လို့ အတိအလင်း ကြေညာခဲ့ပါတယ်။ နောက်ပိုင်း ခေါင်တော့ဒ်ရဲ့သတင်းတစ်ပုဒ်အရ ထိုင်းစစ်တပ်က အတည်ပြု ပြောကြားလိုက် တာက ထိုင်းစစ်အခြေစိုက်စခန်းတစ်ခုကို ကမ္ဘောဒီးယားက တိုက်ခိုက်လို့ ထိုင်းစစ်သား တစ်ယောက်သေပြီး နှစ်ယောက်ဒဏ်ရာရခဲ့တဲ့နောက်မှာ ကမ္ဘောဒီးယား အမြောက်တွေရှိတဲ့ နေရာတွေကို တိုက်ခိုက်ဖို့ ထိုင်းက အင်္ဂလိပ်-၁၆ တိုက်ခိုက်ရေး ဂျက်လေယာဉ်တွေကို ဖြန့် ကြက်ထားတယ်ဆိုတာပါပဲ။

တစ်ခါ ကမ္ဘောဒီးယားကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာနက ထိုင်းကို ပြန်ပြီး တုံ့ပြန်စွပ်စွဲ လိုက်တာက သူတို့ဘက်က စပြီး ရန်စတာမဟုတ်ဘဲနဲ့ သူတို့ရဲ့စစ်သားတွေကို ထိုင်းက ပစ်တာတဲ့။ တိုက်ခိုက်မှု နှစ်ကြိမ်စလုံးအတွင်းမှာ ကမ္ဘောဒီးယားဘက်က လုံးဝလက်တုံ့ မပြန်ခဲ့ပါဘူး။ အခြေအနေတွေကို နိုးနိုးကြားကြားနဲ့ ဆက်စောင့်ကြည့်ပြီးတော့ အစွမ်း ကုန် သတိထားပြီး ဆောင်ရွက်မှာပါလို့လည်း ပြောပါတယ်။ ဝန်ကြီးဌာနကတော့ ထိုင်း ဘက်က လူမဆန်တဲ့၊ ရက်စက်တဲ့လုပ်ရပ် စတဲ့ ပြင်းထန်တဲ့အသုံးအနှုန်းတွေနဲ့ ရှုတ်ချခဲ့ ပေမယ့် ထိုင်းက အင်္ဂလိပ်-၁၆ တွေကို သုံးတယ်လို့တော့ မပြောပါဘူး။

အောက်တိုဘာ ၂၆ ရက်နေ့မှာ ငြိမ်းချမ်းရေးစာချုပ်ကို လက်မှတ်ထိုးပြီးကတည်းက နှစ်နိုင်ငံအကြားမှာ ဖြစ်ပွားခဲ့တဲ့ တိုက်ခိုက်မှုဖြစ်စဉ်တွေက အငြင်းပွားစရာဖြစ်နေပါတယ်။ တကယ်က ဒီငြိမ်းချမ်းရေးစာချုပ်က ဇူလိုင်လမှာဖြစ်ခဲ့တဲ့ ငါးရက်ကြာ တိုက်ပွဲတွေမှာ လူ ၄၃ ယောက်ထက်မနည်း သေဆုံးခဲ့ပြီး နယ်စပ်ရဲ့တစ်ဖက်တစ်ချက်က အရပ်သားပြည်သူ ၃၀၀၀၀ ကျော် နေရာမဲ့ ဖြစ်ခဲ့ရတဲ့တိုက်ပွဲတွေကို အဆုံးသတ်ဖို့ ရည်ရွယ်တာပါ။

ငြိမ်းချမ်းရေးစာချုပ်ကို မလေးရှားက အန်ဝါနဲ့ အမေရိကန်သမ္မတ ဒေါ်နယ်ထရမ်ပုံ

“တစ်ခါ ကမ္ဘောဒီးယား
ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာနက
ထိုင်းကိုပြန်ပြီး
တုံ့ပြန်စွပ်စွဲလိုက်တာက
သူတို့ဘက်ကစပြီး
ရန်စတာမဟုတ်ဘဲနဲ့
သူတို့ရဲ့စစ်သားတွေကို
ထိုင်းက ပစ်တာတဲ့။”

တို့ရဲ့ ကြီးကြပ်မှုနဲ့ မလေးရှားနိုင်ငံ ကွာလာလမ်ပူမြို့
မှာ လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့တာပါ။ ဒီစာချုပ်အရ နှစ်ဖက်
သဘောတူကြတာကတော့ နယ်စပ်ဒေသကနေ လက်
နက်ကြီးတွေကို ပြန်ရုပ်သိမ်းဖို့၊ မြေမြှုပ်မိုင်းတွေကို
နှစ်နိုင်ငံ ပူးတွဲရှင်းလင်းဖို့နဲ့ အွန်လိုင်းလိမ်လည်မှုလုပ်ငန်း
တွေကို နှိပ်ကွပ်နှိမ်နင်းရာမှာ အခုထက်ပိုပြီး နီးနီး
ကပ်ကပ် ပူးပေါင်းဖို့ပါ။

ဒါပေမဲ့ထိုင်းနိုင်ငံဟာပရေယာဇီပီးယားဘုရား
ကျောင်းအနီးက အငြင်းပွားနေတဲ့ နယ်စပ်ဒေသမှာ
ကင်းလှည့်နေတဲ့ စစ်သားလေးယောက်က နိုဝင်ဘာ
၁၁ ရက်နေ့က မြေမြှုပ်မိုင်းပေါက်ကွဲပြီး ဒဏ်ရာရသွား
ပြီးတဲ့နောက်မှာ ဒီသဘောတူစာချုပ်ကို အကောင်
အထည်ဖော်နေတာကို ဆိုင်းငံ့ထားခဲ့ပါတယ်။

ဒီမိုင်းက ကမ္ဘောဒီးယားစစ်သားတွေက အခုမှ
ထောင်ထားတဲ့မိုင်းဆိုပြီး ထိုင်းစစ်တပ်က စွပ်စွဲခဲ့ပါ
တယ်။ ဒါက ဒီစာချုပ်ကို ချိုးဖောက်ပြီး ဒီလိုမျိုးလုပ်နေ
တာဟာဆိုရင် ဇူလိုင်လကတည်းကနေ စတုဂံရင် (၇)
ကြိမ်မြောက်လို့ ကမ္ဘောဒီးယားဘက်က ပြောပါတယ်။
ဖန္ဒမ်းပင်ဘက်ကတော့ ဒီစွပ်စွဲချက်ကို ငြင်းဆန်ထား
ပါတယ်။ အဲဒီလိုဖြစ်ပြီး နောက်နှစ်ရက်ကြာတော့
ကမ္ဘောဒီးယားအရပ်သားတစ်ယောက်က အသတ်ခံရ
တယ်လို့ ဆိုတယ်။ လေး၊ ငါး၊ ခြောက်ယောက်လောက်
လည်း ဒဏ်ရာရသွားတယ်လို့ ပြောပါတယ်။ ဒါက
ဘယ်မှာဖြစ်ခဲ့တာလဲဆိုတော့ ထိုင်းနိုင်ငံရဲ့ ဆာကေအို
ပြည်နယ်နဲ့ ကမ္ဘောဒီးယားရဲ့ ဆန်တေးမန်ချေးပြည်နယ်
နှစ်ခုအကြား အငြင်းပွားနေတဲ့ နယ်စပ်မှာ ထိုင်းဘက်က
ကမ္ဘော ဒီးယားစစ်သားတွေကို ပစ်ခတ်ရာကနေ ဖြစ်ရ
တာပါ။ ကမ္ဘောဒီးယားဘက်က အခိုင်အမာ ပြောတာ
ကတော့ ထိုင်း စစ်သားတွေက နေ ကမ္ဘော ဒီး ယား
အရပ်သားတွေကို အသားလွတ်ပစ်တာလို့ ဆိုပါတယ်။
ဒါပေမဲ့လည်း ထိုင်းဘက်က အရာရှိတွေကတော့ ထိုင်း
ပိုင်နက်နယ်မြေထဲကိုပစ်တဲ့ကမ္ဘောဒီးယားတပ်ဖွဲ့တွေကို
တုံ့ပြန်တာပဲရှိတယ်လို့ ပြောမြဲပြောနေခဲ့ ပါတယ်။

တိုက်ခိုက်မှုအသစ်တွေကြောင့်ထင်ထင်ပေါ်ပေါ်
တိုက်တဲ့စစ်ပွဲ ဖြစ်သွားနိုင်တယ်။ ဒီလိုမျိုးတိုက်ပွဲတွေက

တစ်ဖက်နဲ့တစ်ဖက် အယုံအကြည်ကင်းမဲ့တာရယ်၊ အမျိုးသားရေးစိတ်ဓာတ် ပြင်းထန်နေကြ တာရယ်ကို ပြနေတာပဲလို့ ဆိုပါတယ်။ တကယ်တမ်းကျတော့လည်း အောက်တိုဘာလက ဖြစ်ရပ်ကိုပြန်ကြည့်မယ်ဆိုရင် ပြင်ပက ဖိအားတွေက ဘယ်လောက်ပဲ ပေးပေး ဆက်ဆံရေးက ပြန်ကောင်းလာဖို့ တိုးတက်လာဖို့ရှိပုံမရပါဘူး။ ပြီးတော့လည်း ကွာလာလမ်ပူမှာ ငြိမ်းချမ်းရေး စာချုပ်ကို လက်မှတ်ရေးထိုး သဘောတူကြတယ်ဆိုတာက ငြိမ်းချမ်းချင်တဲ့ စစ်မှန်တဲ့ သန္နိဋ္ဌာန်ထက် ထရမြို့ကျေနပ်အောင် သဘောတူကြတဲ့ သဘောပါပဲ။

မလေးရှားနဲ့ အမေရိကန် အစိုးရတွေဟာ ထိုင်းရော ကမ္ဘောဒီးယားကိုပါ ချောက် ကမ်းပါးအစွန်းကနေ ပြန်ဆုတ်ကြဖို့ တွန်းအားပေးကြမယ်ဆိုတာက သံသယဖြစ်စရာမရှိ ပေမယ့် သူတို့ နှစ်နိုင်ငံစလုံးကတော့ သဘောထားတင်းမာတဲ့လမ်းစဉ်ကိုပဲ လိုက်ကြဖို့ သူတို့ ပြည်သူတွေရဲ့ အမျိုးသားရေးစိတ်ဓာတ်တွေရဲ့ ဖိအားပေးတာကို ခံနေရတာပါ။ ထိုင်း ဝန်ကြီးချုပ် အနုဝင်ချန်ဗိရာကူးလ်ရဲ့ အစိုးရက ထိုင်းနိုင်ငံရဲ့ တောင်ပိုင်းမှာ ရေကြီးနေတာကို ကယ်ဆယ်ရေးနဲ့ပတ်သက်လို့ ပြည်သူတွေရဲ့ ဝေဖန်တိုက်ခိုက်မှုကို ခံနေရပြီး မတ်လ အစော ပိုင်းမှာ ရွေးကောက်ပွဲလုပ်ရဖို့ ရှိနေလို့ ကမ္ဘောဒီးယားနဲ့ ကျေအေးဖို့က အခက်တွေ့နေပါ တယ်။

တစ်ခါ ဖန္ဒမ်းပင်အစိုးရကလည်း ကမ္ဘောဒီးယားမှာ အခြေစိုက်နေတဲ့ လိမ်လည်မှု ဂိုဏ်းတွေကို နှိပ်ကွပ်ဖို့ ကိစ္စကို ထိုင်းနဲ့အမေရိကန် အစိုးရက အာရုံမကျဘဲ နယ်စပ်ကိစ္စ ဘက်ကို အာရုံရောက်သွားမယ်ဆိုရင် သူက သဘောကျမှာပါ။ ဘာပဲပြောပြော အာဏာရ ဟွန်မိသားစုနဲ့ နီးကပ်တဲ့ အာဏာရှိတဲ့ ပုဂ္ဂိုလ်တွေကို စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုကို အာရုံမကျဘူး ဆိုရင်တော့ ဖန္ဒမ်းပင်က အကြိုက်ပါပဲလို့။

၂၀၁၆ ခုနှစ်

၂၀၁၆ ခုနှစ်

“စနိုက်ပါဆိုသော ဝေါဟာရသည်
ခက်ခက်ခဲခဲ ခြေသံလုံလုံ ချောင်းမြောင်းပစ်ခတ်ရသော
စနိုက်ငှက်(snipe)ကို ပစ်ခတ်သူ ဆိုသော (sniper)ဝေါဟာရမှ
၁၇၇၀ ပြည့်လွန်နှစ်များတွင် ပေါ်ပေါက်လာသည်ဟု သိရသည်။”

ဓာတ်ပုံ-အင်တာနက်

တစ်ချိန်တစ်ခါ က စနိုက်ပါသည် တိုက်ပွဲများတွင် အရေးမပါလှသော်လည်း စနိုက်ပါ သေနတ်စွမ်းရည် တိုးတက်ကောင်းမွန်လာခြင်း၊ ယခင်က လက်လှမ်းမမီသော ပစ်မှတ်များကို ချေမှုန်းနိုင်လာခြင်းတို့ကြောင့် စနိုက်ပါသည် စစ်ပွဲတွင် အရေးပါသောကဏ္ဍမှ ပါဝင်လာရ သည်။ ရန်သူနှင့် အနီးကပ်လှုပ်ရှားနေရသော စနိုက်ပါသမားများသည် ကွပ်ကဲမှုဌာနချုပ် အတွက် တန်ဖိုးရှိသော ကင်းထောက်များဖြစ်လာကြသည်။

လက်ဖြောင့်တပ်သားကို Sniper၊ sharp shooter၊ mark man စသဖြင့် အမျိုးမျိုး အမည်ပေးထားကြသည်။ တိုက်ခိုက်ရေးတပ်ရင်းများတွင် သူတို့သည် လူနည်းစုသာဖြစ်သည်။ သူတို့သည် အခြားတပ်ဖွဲ့ဝင်များနှင့်မတူ ကွဲပြားခြားနားကြသည်။ တိုက်ခိုက်ရေး တပ်ဖွဲ့ဝင် တိုင်းသည် သေနတ်ပစ်ခတ်ရန် လေ့ကျင့်သင်ယူကြရသော်လည်း ပစ်မှတ်ကို တိတိကျကျ ထိမှန်စေရန် ပစ်ခတ်နိုင်သူ နည်းပါးကြသည်။ အချို့ဆိုလျှင် ရန်သူတစ်ယောက်ကိုမျှ ထိမှန် အောင် မပစ်ခတ်ဖူးကြ။ အမြောက်၊ ဒုံးလက်နက်နှင့် ပုံးကြဲတိုက်ခိုက်မှုတွင် ပါဝင်ကြသော တပ်သားများ တိုက်ခိုက်မှုကြောင့် သေဆုံးကုန်ကြသူများ၊ ပစ်ခတ်သူများက မမြင်လိုက်ကြရ။ စနိုက်ပါသမားကမူ သူတို့၏ပစ်ခတ်မှုကို ခံကြရသူများ မရှုမလှသေဆုံးသွားသည်ကို စနိုက်ပါ မှန်ပြောင်းမှတစ်ဆင့် မြင်ကြရသည်။ မျက်စိစုံမှိတ်ကာ ရမ်းသမ်း အတွဲလိုက် မောင်းဆွဲပြီး မျက်စိစုံမှိတ်ထားနိုင်သည့် ခြေလျင်စစ်သားများနှင့်ခြားနားသည်။ သေနတ်မောင်းခလုတ်မဆွဲမီ ရန်သူကို အသေးစိတ်မြင်နေရသည်။ ရန်သူ့မျက်လုံးပတ်ဝန်းကျင်မှအရေးအကြောင်းလေး များကိုပင် အသေးစိတ်မြင်နေရသည်။ ယင်းသို့အခြေအနေတွင် လူသားခံစားမှုကိုဘေးဖယ်ပြီး မောင်းခလုတ်ကို ဖြုတ်နိုင်ရန် အေးစက်မာကျောသော စိတ်ဓာတ်ရှိဖို့လိုအပ်သည်။ သူတို့သည် ပုန်းအောင်းနေသောနေရာတွင် တစ်နေ့လုံး ဆက်လက်ပုန်းခိုနေရသဖြင့် သေဆုံးသူ၏ ဇနီး၊

သားသမီးတို့ ပဋာမြေလူး အော်ဟစ်ငိုကြွေးနေသည်ကို မြင်ရ၏။ ထို့ကြောင့် သူတို့ကို သွေးအေးသော၊ ရက်စက်ကြမ်းကြုတ်သော လူသတ်သမားအဖြစ် ယူဆကြသူများလည်း ရှိသည်။ ၁၉၈၀ ပြည့်လွန်နှစ်များက ဗြိတိသျှ ကြည်းတပ်ရင်းတစ်ရင်းတွင် စနိုက်ပါအုပ်စုကို အနူအုပ်စု (The Leper Colony) အမည်ပေးထားပြီး အကြပ်တပ်သားများက အဆက်အဆံ မလုပ်ကြသည်အထိ ဖြစ်ခဲ့ဖူးသည်။

မရင်း စနိုက်ပါ အငြိမ်းစားတစ်ဦးဖြစ်သူ Jack Coughlin က ဗီယက်နမ်စစ်ပွဲတုန်းက ကျွန်တော်တို့ကို သားသတ်သမားလို နာမည်ပေးကြတယ်။ ကျွန်တော်တို့ကို စိတ္တဇလူသတ် သမားလို့ထင်ကြတယ်။ တကယ်တော့ ကိုယ့်လူတွေ အကျအဆုံးနည်းအောင် ကျွန်တော်တို့က အလုပ်လုပ်ပေးခဲ့ရတာပါ။

စနိုက်ပါဆိုသော ဝေါဟာရသည် ခက်ခက်ခဲခဲ ခြေသံလုံလုံ ချောင်းမြောင်းပစ်ခတ် ရသော စနိုက်ငှက် (snipe)ကိုပစ်ခတ်သူ ဆိုသော(sniper) ဝေါဟာရမှ ၁၇၇၀ ပြည့်လွန် နှစ်များတွင် ပေါ်ပေါက်လာသည်ဟု သိရသည်။

ပထမ ကမ္ဘာစစ်မှသည်ဒုတိယကမ္ဘာစစ် ကာလအတွင်း စနိုက်ပါ ရိုင်ဖယ်များ အစွမ်း ထက်သည် ထက်လာရန် တီထွင်လာကြသည်။ စနိုက်ပါသမားကို စနစ်တကျလေ့ကျင့်ပေး လာသည်။ တိကျသော စနိုက်ပါမှန်ပြောင်း၊ ပစ်မှတ်ကို အတိအကျထိမှန်မှုတို့သည် စနိုက်ပါ ရိုင်ဖယ်အတွက် အရေးအပါဆုံး စွမ်းဆောင်ရည် ဖြစ်လာသည်။ အင်္ဂလိပ်လုပ် အင်ဖီးလ်နှင့် ဂျာမန်မော်ဇာ စနိုက်ပါရိုင်ဖယ်များ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကာလ၌ အသုံးတွင်လာသည်။

အမေရိကန်စနိုက်ပါများသည် အမှန်တကယ် ထူးချွန်ကြသူများ ဖြစ်ကြသည်။ ဗီယက်နမ်စစ်ပွဲကာလတွင် ဗီယက်ကောင်း ရန်သူတစ်ယောက် သေဆုံးရန် ခြေလျင်တပ်များ သည် ကျည်ဆန်ပျမ်းမျှ နှစ်သောင်းငါးထောင်အသုံးပြုခဲ့ရသည်။ အီရတ်စစ်ပွဲတွင် ရန်သူ စစ်သားတစ်ယောက်ကျဆုံးရန် အမေရိကန်က ကျည်ဆန်ငါးသောင်း အသုံးပြုခဲ့ရသည်။ စနိုက်ပါသမားကမူ ကျည်ဆန် ၁ ဒသမ ၃ တောင့်အသုံးပြုတိုင်း ရန်သူတစ်ယောက်ကို ချေမှုန်းနိုင်ခဲ့သည်။ သို့စဉ်တိုင် စနိုက်ပါများကို ခြေလျင်တပ်ရင်းများက ဆယ်ပြားတန် လူသတ်သမား (Ten cent killers)ဟု အမည်ပေးထားသည်။ ကျည်ဆန်တစ်တောင့်လျှင် ဆယ်ပြားသာ ကုန်ကျသဖြင့် ကျည်ဆန်တစ်တောင့်ဖြင့် ဇီဝိန်ခြွေသူ လက်ဖြောင့်တပ်သား ကျော်များကို ယင်းသို့ ချိုးချိုးနှိမ်နှိမ်အမည်ပေးခြင်း ဖြစ်သည်။ အာဖဂန်တွင် အမေရိကန် အထူးတပ်ဖွဲ့ဝင်နှစ်ယောက်သည် ကျည်ဆန် ၇၇ တောင့်ကို အသုံးပြုလျက် တာလီဘန် ၇၅ ယောက်ကို သုတ်သင်နိုင်ခဲ့သည်။

ထိပ်တန်းစနိုက်ပါများသည် ရန်သူ လေးငါးရာမျှကို သေနတ်တစ်လက်တည်းဖြင့် သုတ်သင်ရှင်းလင်းခဲ့သော မှတ်တမ်းမှတ်ရာ ရှိသည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကာလက ဖင်လန် စနိုက်ပါ Simo Hayha သည် ရန်သူငါးရာကို သုတ်သင်နိုင်ခဲ့သည်ဟု မှတ်တမ်းများတွင် တွေ့ရသည်။

လက်ဖြောင့်စစ်သည်များကို အသုံးပြုခဲ့သည်မှာ ၁၈ ရာစုနှစ် စစ်ပွဲများတွင် စတင် ခဲ့သည်ဟု သမိုင်းမှတ်တမ်းများက ဆိုသည်။ ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကာလတွင် စနိုက်ပါကို ဖမ်းမိပါ က သုံးပန်းအဖြစ် မဖမ်းဆီးဘဲ ချက်ချင်းကွပ်မျက်ပစ်လေ့ရှိသည်။

ဒုတိယကမ္ဘာစစ်တွင် ရုရှားနှင့် ဂျာမနီတို့က စနိုက်ပါများကို အလုံးအရင်းဖြင့် အသုံးပြုခဲ့သဖြင့် အမေရိကန်သည် စနိုက်ပါစစ်ဆင်ရေးတွင် နောက်ကျန်နေခဲ့သည်။

ဗီယက်နမ်စစ်ပွဲကာလတွင် အမေရိကန်သည် စနိုက်ပါသမားများကို တွင်ကျယ်စွာ အသုံးပြုလာသည်။ လိုအပ်ချက်ကို ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်ရန် ၁၉၆၆ ခုနှစ်တွင် ဗီယက်နမ်နိုင်ငံ ဒါနန်းတွင် စနိုက်ပါသင်တန်းကျောင်းကို ဖွင့်လှစ်သည်။ ၁၉၆၉ ခုနှစ် နှောင်းပိုင်းတွင် ကာလီဖိုးနီးယား Camp Pendleton ၌ စနိုက်ပါ ကင်းထောက်ကျောင်းကို ဖွင့်လှစ်သည်။

၂၀ ရာစု ကုန်ခါနီးမှ စတင်လျက် စနိုက်ပါသမားများအပေါ် အမြင်သည် အကောင်း ဘက်သို့ ပြောင်းလဲလာသည်။ လက်နက်ကိုင်တိုက်ခိုက်မှုများသည် တောကြိုအုံကြား၊ ကန္တာရလွင်ပြင်တို့တွင် မဟုတ်ဘဲ မြို့ပြများအတွင်း သို့ရောက်ရှိလာသည့်အတွက် စနိုက်ပါ သမားများ အရေးပါလာသည်။ အရည်အသွေးမြင့် စနိုက်ပါ မှန်ပြောင်းကို ရဲဘော်တိုင်းတွင် တပ်ဆင်ပေးနိုင်လာသည့်အတွက် အဝေးရှိ ပစ်မှတ်ကို အတော်အတန် တိကျစွာ ပစ်ခတ်နိုင် လာသည်။ ရဲဘော်တိုင်းသည် တာတိုစနိုက်ပါသမားများ ဖြစ်လာသည်။ သို့ရာတွင် ကိုက် လေးငါးရာနှင့် အထက်ရှိ ပစ်မှတ်အတွက်မူ လေ့ကျင့်ထားသောစနိုက်ပါသမားများ လိုအပ် နေဆဲ ဖြစ်သည်။

စစ်ပွဲများတွင် သေနတ်သည် အရေးပါသည် မှန်သော်လည်း သေနတ်ကို ကိုင်ဆောင် ထားသူက အရေးအကြီးဆုံးဖြစ်သည်။ လူသားစွမ်းရည်သည် အခြားသောနယ်ပယ်များ ထက် စစ်ရေးတွင် ပိုမို အရေးပါသည်။ ထို့ကြောင့် ကျွမ်းကျင်သော၊ စိတ်ဓာတ်ပြင်းထန်သော စစ်သည်တော်များ ဖြစ်လာစေရန် လေ့ကျင့်ပျိုးထောင်ပေးရန် အထူးလိုအပ်သည်။ စနိုက်ပါ များ၏ အားသာချက်မှာ ပစ်မှတ်ကို ထိမှန်ပြီးအချိန်နှင့် မထိမှန်မီအချိန်တို့တွင် ၎င်းတို့ကို ဖော်ထုတ် မသိရှိနိုင်ခြင်းဖြစ်သည်။ သူတို့သည် ပစ်မှတ်ကိုလျှို့ဝှက်စွာ လှုပ်ရှားချဉ်းကပ်ပြီး နာရီပေါင်းများစွာ မလှုပ်မယှက် နိုးကြားစွာနေနိုင်ကြသည်။

စနိုက်ပါသမားများကို ခေတ်မီနည်းလမ်းများဖြင့် လေ့ကျင့်သင်တန်းပေးနေသည်။ သင်တန်းသည် လပေါင်းများစွာကြာမြင့်သည်။ ကျည်ဆန်မီသော အကွာအဝေးရောက်ရှိရန် ပစ်မှတ်ကို ချဉ်းကပ်ခြင်း၊ ကိုယ်ယောင်ဖျောက်ခြင်း၊ ခြေခံလုံလုံဖြင့် လှုပ်ရှားသွားလာခြင်း၊ စနိုက်ပါသေနတ်ကို စနစ်တကျ ကိုင်တွယ်ပစ်ခတ်ခြင်း၊ ရက်အတန်ကြာလုံခြုံစွာ ပုန်းအောင်း ခြင်း စသည်တို့ကို လေ့ကျင့်သင်ကြားပေးသည်။ ကိုယ်ကာယလေ့ကျင့်ခန်းများ အပြင်းအထန် လေ့ကျင့်ရသည်။ အထူးသဖြင့် လက်ချောင်း၊ လက်ဖျံနှင့် လက်မောင်းတို့သန်မာရန် လေ့ကျင့် ပေးထားသည်။ ရန်သူ့နောက်ကျောတွင် တိတ်ဆိတ်စွာလှုပ်ရှားခြင်း၊ လွတ်လမ်းရှာခြင်းတို့ သည်လည်း မသင်မနေရဘာသာရပ်များ ဖြစ်သည်။ ထူးချွန်သော စနိုက်ပါသမားအချို့သည် ယခင်က သေနတ်ကို မကိုင်တွယ်ဖူးသော အစိမ်းသက်သက်များဖြစ်သည်ကို တွေ့ရသည်။ သူတို့တွင် သေနတ်နှင့်ပတ်သက်သော မှားယွင်းသောအကျင့် မရှိပေ။ စရိုက်ကို ပြင်ရန်မလိုခြင်း အတွက် သင်ကြားပေးရာတွင် လွယ်ကူသည်ဟု ဆိုသည်။ စနိုက်ပါသေနတ်နှင့် စနိုက်ပါ မှန်ပြောင်းတို့ အရည်အသွေးတိုးတက်လာသည့်အတွက် စနိုက်ပါသမား ရွေးချယ်ရာတွင် တော်သင့်ရုံ အရည်အချင်းပြည့်မီသူများကို ရွေးချယ်လာနိုင်သည်။ အမြင်အာရုံ ထက်မြက်မှု မရှိသူများပင် မှန်ပြောင်းအားကောင်းလာခြင်းကြောင့် ထည့်သွင်းရွေးချယ်လာနိုင်သည်။

ကျည်ဆန်အမျိုးမျိုးတို့၏ကျည်သွားလမ်းအပေါ်တွင် ရာသီဥတု၊ အပူအအေး၊ စိုထိုင်းဆနှင့် ကမ္ဘာမြေ၏ ခုံးမှု အချင်းဝက်တို့ သက်ရောက်မှုကို လေ့လာရသည်။ ရေ၊ မှန်သားပြင်၊ နံရံတို့ကို ထွင်းဖောက်ပစ်ခတ်ရာတွင် သက်ရောက်မှုနှင့် ကျည်ဆန်က လူ့ခန္ဓာကိုယ်ကို မည်သို့ ထိခိုက်ပျက်စီးစေသည်တို့ကို လေ့လာရသည်။ စနိုက်ပါမှန်ပြောင်းအမျိုးမျိုး၏ အမြင်သွေလွဲနိုင်မှုတို့ကိုလည်း ထောင့်စုံမှ လေ့လာရသည်။

“အရပ်ဘက်
လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များ
ဖြစ်သော
အက်ဖ်ဘီအိုင်နှင့်
ရဲတပ်ဖွဲ့ကဲ့သို့သော
ပြည်တွင်းလုံခြုံရေး
တာဝန်ယူရသော
အဖွဲ့အစည်းတို့တွင်
စနိုက်ပါသမားများကို
ထည့်သွင်းဖွဲ့စည်း
လာရသည်။”

စစ်မြေပြင်တွင် လက်တွေ့ပစ်ခတ်ရသည့်အခါ ကမ္ဘာ၏ ခုံးမှုအချင်းဝက်၊ စိုထိုင်းဆ၊ အကွာအဝေး စသည်တို့ကို တွက်ချက်လျက် တွဲဖက်နှင့် တိုင်ပင်ကာ ကျည်ဆန်အမျိုးအစားကို ရွေးချယ်လေ့ရှိသည်။

လေကြောင်းအကူအညီတောင်းခြင်း၊ အမြောက်ပစ်မှတ်ညွှန်ပြပေးခြင်းနည်းလမ်းတို့ကိုလည်း သင်ကြားပေးသည်။ ရန်သူနောက်တန်းတွင် ရောက်ရှိနေသည့်အခါ မိခင်တပ်ရင်းသို့ သိုသိပ်စွာ ဆက်သွယ်ရန် ခက်ခဲသည်။ ထိုအခြေအနေအောက်မှ မည်သို့ဆက်သွယ်နိုင်သည်ကို လေ့လာရသည်။ သင်တန်းကာလ၏ ၈၀ ရာနှုန်းတွင် နေ့စဉ် ကျည်ဆန် အတောင့်တစ်ရာ ပစ်ခတ်လေ့ကျင့်ရသည်။ ရွေ့လျားပစ်မှတ်များလည်း ပါဝင်သည်။ တိုက်ပွဲဝင် ပစ်ခတ်ရမည့် အနေအထားမျိုးဖန်တီးထားသည့် စက်ပစ်ကွင်းတွင် လေ့ကျင့်ရသည်။ အနိမ့်အမြင့် အမျိုးမျိုးမှ ပစ်ခတ်ရသည်။ မှန်ပြောင်းတပ်မထားသည့် အပြင် ပစ်မှတ်ထိန်းညှိမထားသော (non-zeroing) စနိုက်ပါသေနတ်ဖြင့် ပစ်ခတ်ရသည်။ သေနတ်ကို မိမိဘာသာပစ်မှတ်ထိန်းညှိရသည်။ စနိုက်ပါကျွမ်းကျင်မှုသည် မွေးရာပါ မဟုတ်လေ့ကျင့်ယူရသည်။

ပုံစံပြောင်းလာသော လက်နက်ကိုင်ပဋိပက္ခများသည် စစ်မြေတွင်သာမက မြို့တွင်းအနေအထားသို့ ရောက်လာသဖြင့် စနိုက်ပါသမားများသည် ပိုမိုအရေးပါလာသည်။ အရပ်ဘက်လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များဖြစ်သော အက်ဖ်ဘီအိုင်နှင့် ရဲတပ်ဖွဲ့ကဲ့သို့သော ပြည်တွင်းလုံခြုံရေး တာဝန်ယူရသော အဖွဲ့အစည်းတို့တွင် စနိုက်ပါသမားများကို ထည့်သွင်းဖွဲ့စည်းလာရသည်။ သမ္မတအပါအဝင် အရေးပါသောပုဂ္ဂိုလ်တို့၏ ခရီးစဉ်တွင်

လက်ဖြောင့်စစ်သည်များ ချထားသည်။ တိုက်ခိုက်မှုများ ဖြစ်ပျက်လာပါက အရပ်သားများကို မထိခိုက်စေဘဲ ကျူးလွန်သူကိုသာ ရွေးချယ်ချေမှုန်းနိုင်ရန်ဖြစ်သည်။

စနိုက်ပါသမားများ အရည်အသွေးမြင့်တက်စေရန် ကွန်ပျူတာဆော့ဝဲ အကူအညီဖြင့် လေ့ကျင့်ပေးသလို တစ်ဖက်တွင်လည်း စနိုက်ပါသေနတ်များ အစွမ်းပိုမိုထက်လာစေရန် တီထွင်ထုတ်လုပ်ကြသည်။ ပေါက်ကွဲအားပြင်းထန်သော၊ ကိုက်တစ်ရာအကွာအဝေးတွင် လက်မဝက်အောက်နည်းသော လွဲသွေမှုသာရှိသည့် စနိုက်ပါသေနတ်များ ပေါ်ထွက်လာသည်။

စနိုက်ပါ သေနတ်သည် စွမ်းရည်မြင့် မှန်ပြောင်းတပ်ဆင်ထားသည့် ဆီမီးအော်တိုမက်တစ် သို့မဟုတ် မောင်းတင်ပစ်ခတ်ရသော သေနတ်အမျိုးအစားဖြစ်သည်။ တပ်ဆင်ထားသော မှန်ပြောင်း၏ မြင်ကွင်းသည် တစ် ဒီဂရီ၏ အပုံ ခြောက်ဆယ်ပုံတစ်ပုံအထိ တိကျမှုရှိသည်။

တိုးတက်လာသောခေတ်နှင့်အညီ စနိုက်ပါသေနတ်များသည် ဒုတိယကမ္ဘာစစ်ကာလနောက်ပိုင်း ပိုမိုပေါ့ပါးပြီး ပစ်မှတ်ကိုတိကျစွာ ပစ်ခတ်နိုင်လာသည်။ ကျည်လမ်းကြောင်းကို တွက်ချက်ပေးသည့် ကိရိယာ၊ လေတိုက်နှုန်းမီတာ၊ လေဆာပစ်မှတ်ရှာကိရိယာတို့ကို အသုံးပြုလာသည်။ မြေခွဲအား၊ စိုထိုင်းဆ၊ တံလျှပ်၊ လေတိုက်နှုန်း၊ အပူချိန်၊ အနိမ့်အမြင့်၊ လေဖိအားတို့သည် သဘာဝအလျောက်ဖြစ်ပျက်နေသည့်ဖြစ်ရာ လူသားအနေဖြင့် မထိန်းချုပ်နိုင်။ ထို့ကြောင့် ကိရိယာများ၏ တွက်ချက်မှုရလဒ်ကို အားကိုး၍ဆောင်ရွက်ရသည်။

လေတိုက်နှုန်းနှင့် လားရာကို ကိရိယာမပါဘဲ သိရှိနိုင်အောင် စနိုက်ပါသမားကို လေ့ကျင့်ပေးထားသည်။ ၃ မိုင်မှ ၅ မိုင်ဆိုလျှင် မျက်နှာပေါ်တွင် ညင်သာစွာလေတိုးမှုကို ခံစားရသည်။ ၅ မိုင်မှ ၈ မိုင်ဆိုလျှင် သစ်ရွက်များလှုပ်ခတ်နေသည်။ ၈ မိုင်မှ ၁၂ မိုင်ဆိုလျှင် စာရွက်အတိုအစနှင့် ဖုန်မှုန့်များလေထဲတွင် ပျံဝဲနေတတ်သည်။ ၁၂ မိုင်မှ ၁၅ မိုင်ဆိုလျှင် သစ်ပင်ငယ်လေးများ ယိမ်းထိုးနေသည်။ သစ်ပင်နှင့် အမှိုက်သရိုက်များမရှိသော လွင်တီးခေါင်ကန္တာရတွင် တံလျှပ်များယိမ်းနွဲ့မှုကို ကြည့်လျက် လေတိုက်နှုန်းကို တွက်ချက်ရသည်။

McMillan TAC-50 သေနတ်အမျိုးအစားကို တူကီယို၊ ဂျော်ဂျီယာ၊ တောင်အာဖရိက၊ ဂျော်ဒန်၊ အစ္စရေးနှင့် ဖိလစ်ပိုင် အထူးတပ်ဖွဲ့များ အသုံးပြုလျက်ရှိသည်။ အမေရိကန်ရေတပ် အထူးတပ်ဖွဲ့ (Navy Seal)သည် မီတာ နှစ်ထောင်အကွာဝေးကို ပစ်ခတ်နိုင်သော Barrett M107.50 ကို အသုံးပြုသည်။ မီတာ ၁၈၀၀ အကွာအဝေးကို ပစ်ခတ်နိုင်သော MK 15 ကိုလည်း အသုံးပြုသည်။

စနိုက်ပါသည် ကင်းထောက်ပေးသူ (spotter) တစ်ဦးနှင့် အတူတွဲဖက်လှုပ်ရှားရသည်။ ပစ်မှတ်ကို ရှာဖွေဖော်ထုတ်ပေးရသည့်အပြင် စနိုက်ပါအတွက် လိုအပ်သော သတင်းအချက်အလက်များကို စုဆောင်းပေးရသည်။ ပစ်မှတ်ကို လွဲချော်သွားပါက နောက်တစ်ကြိမ်ပစ်မည် သို့မဟုတ် နေရာရွှေ့ပြောင်းရမည်ကို တွဲဖက်သူက အကြံပေးရသည်။

လေတိုက်နှုန်းနှင့် ရာသီဥတုအခြေအနေတို့သည် ပစ်မှတ်ကို အတိအကျထိမှန်ရန် အဆုံးအဖြတ်ပေးသော အချက်များ ဖြစ်သည်။ တွဲဖက်ထားသူ ကင်းထောက်က ထိုအချက်များကို တွက်ချက်ပေးရသည်။ အချို့သော တွဲဖက်ထားသူများသည် ဝါရင့် စနိုက်ပါသမား

များဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့သည် ကျန်းမာရေး၊ မျက်လုံး၊ ကြွက်သားအခြေအနေတို့ကြောင့် စနိုက်ပါအဖြစ် တာဝန်မထမ်းဆောင်နိုင်တော့သည်အခါတွင် ကင်းထောက်အဖြစ် တာဝန် ထမ်းဆောင်လေ့ရှိသည်။

စနိုက်ပါတို့သည် မတူခြားနားသော သေနတ်များကို အသုံးပြုကြရသည်။ တာဝေး အတွက် တစ်လက်၊ တာတိုအတွက် တစ်လက်၊ သက်ဆိုင်ရာကျည်ကပ်များနှင့် အပိုပစ္စည်းတို့ ကို သယ်ဆောင်ရသည့်အတွက် ခရီးမတွင်သည့်အပြင် လူကိုလည်း မောပန်းနွမ်းနယ်စေသည်။ ထိုအခက်အခဲကို ဖြေရှင်းရန် အမေရိကန်အထူးတပ်ဖွဲ့ဌာနချုပ်က ကြိုးစားနေသည်။ သေနတ် တစ်လက်တည်းဖြင့် ကျည်ဆန်သုံးမျိုးကို သင့်လျော်သကဲ့သို့ ရွေးချယ်ပစ်ခတ်နိုင်သော သေနတ်ကို သုတေသနပြုလျက်ရှိသည်။ ထိုကဲ့သို့ သေနတ်များ တီထွင်နိုင်လျှင် စနိုက်ပါ အဖို့ များစွာ ဝန်ပေါ့သွားမည်ဖြစ်သည်။

၇ ဒသမ ၆၂ အရွယ်အစားရှိ ကျည်ဆန်ကို တာတိုပစ်ခတ်မှုအတွက် သုံးပြီး မက်ဂနမ် ကျည်ဆန်ကမူ ပေါက်ကွဲအားပြင်းထန်ပြီး တာဝေးအတွက် အသုံးပြုကြသည်။ သေနတ် ပြောင်းသည် သေနတ်၏ အလေးဆုံးအပိုင်းဖြစ်သည်။ သေနတ်တစ်လက်တွင် ပြောင်းသုံးခု တပ်ဆင်ထားနိုင်ပါက သို့မဟုတ် ပြောင်းသုံးခုကို လဲလှယ်တပ်ဆင်နိုင်ပါက သေနတ်သမား အတွက် ပိုမိုလွယ်ကူမည်ဖြစ်သည်။

သေနတ်ပြောင်းသည် အစဉ်သန့်ရှင်းနေရန်လိုအပ်ပြီး တပ်ဆင်ထားသော မှန်ပြောင်း ကို ပုံမှန်မပျက်မကွက်ချိန်၌ နေရန် (zeroing) လိုအပ်သည်။ အသုံးပြုသော ကျည်ဆန်သည် အရည်အသွေးကောင်းမွန်ပြီး ပစ်ခတ်မည့်သေနတ်အတွက် ထုတ်လုပ်ထားသော ကျည်ဆန် ဖြစ်ရမည်။ တိုက်ပွဲအခြေအနေတွင် ရရာကျည်ဆန်ကို အသုံးပြုလျှင် ပစ်မှတ်ကိုလွဲချော်ရုံမက စနိုက်ပါသမားကိုပင် အန္တရာယ်ဖြစ်စေနိုင်သည်။ ညကြည့် စနိုက်ပါမှန်ပြောင်းများသည် လွန်ခဲ့သော အနှစ်နှစ်ဆယ်အတွင်း အရည်အသွေးတိုးတက်ကောင်းမွန်လာသလို ဈေးနှုန်း လည်း ချိုလာသဖြင့် ရောင်းတန်းဈေးကွက်များတွင်ပင် ရနိုင်လာသည်။

စစ်သုံးစနိုက်ပါ ရိုင်ဖယ်များတွင် အသံတိတ်ကိရိယာတပ်ဆင်ထားသည်။ ရုရှားလုပ် VSK-94 & VSS Vintorez တွင် အသံတိတ်ကိရိယာကို သေနတ်ပြောင်းအတွင်း တပ်ဆင်ထား သည်။ ထိုကိရိယာသည် အသံတိတ်ရုံမျှမက ခြေရာဖျောက်နည်းစနစ် ထည့်သွင်းထားသဖြင့် စနိုက်ပါသမား၏နေရာကို ခြေရာခံမရစေရန် စီမံထားသည်။ အသံတိတ်ကိရိယာ တပ်ဆင် ခြင်းသည် သေနတ်မိနိုင်သော အကွာအဝေးကို လျော့ကျစေသည်။ သို့သော် မီတာသုံးရာ အတွင်းတွင်မူ များစွာအသုံးတည့်သည်။

စံချိန်တင် အဝေးဆုံး မှတ်တမ်းတင် စနိုက်ပါပစ်ခတ်မှုမှာ ၁၉၆၇ ခုနှစ်တွင် မရင်း ကင်းထောက် ကာလိုဟက်ကွတ် (Carlos Hathcock) က Barrett M107 .50 caliberဖြင့် ဗီယက်နမ်၌ ကိုက် ၂၅၀၀ အကွာအဝေးကို ထိမှန်အောင်ပစ်ခတ်နိုင်ခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုစံချိန် ကို ၂၀၀၂ ခုနှစ်အထိ မည်သူမျှ မချိုးနိုင်ခဲ့ပေ။

၂၀၀၂ ခုနှစ် အာဖဂန်စစ်ပွဲ တွင် ကနေဒါ လက်ဖြောင့်တပ်သား တပ်ကြပ် အာရွန်ပယ်ရီ (Arron Perry)က ကိုက် ၂၅၂၆ အကွာအဝေးရှိ ပစ်မှတ်ကို ချေမှုန်းနိုင်ခဲ့သဖြင့် စံချိန်သစ် တင်လိုက်သည်။ ရက်အနည်းငယ်အကြာ ကနေဒါတပ်ကြပ် ရော့ဖာလွန် (Rob Furlong)

သည် ကိုက်ညီ၅၇ အကွာရှိ အယ်ကိုင်ဒါပစ်မှတ်ကို C15 စနိုက်ပါသေနတ်ဖြင့်ပင် ထိမှန် အောင်ပစ်ခတ်နိုင်သဖြင့်စံချိန်သစ်တင်လိုက်ပြန်သည်။

လက်ရှိစံချိန်တင်ထားသူမှာ ယူကရိန်း လက်ဖြောင့်စစ်သည် ယက်စလပ်ကိုဗာစကီ (Vyacheslav Kovalsky) ဖြစ်သည်။ ကိုက် ၄၁၅၆ ရှိ ပစ်မှတ်ကို ထိမှန်အောင်ပစ်ခတ်ခြင်းဖြင့် စံချိန်သစ်တင်ထားသည်။

အမေရိကန်အထူးလုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့အတွက် ဘက်စုံသုံး စနိုက်ပါ Barrett Multi-Role Adaptive Design ကို စမ်းသပ်တီထွင်လျက်ရှိသည်။ အသစ်ပေါ်ထွက်လာမည့် စနိုက်ပါ သေနတ်ပြောင်းသည် ၅၆ လက်မထက် ပိုမရှည်စေရန်၊ ၂၂ ပေါင်ထက်ပိုမလေးစေရရန် ရည်ရွယ် တီထွင်လျက်ရှိသည်။ သို့မှသာ သေနတ်သမားအဖို့ သယ်ယူရာတွင် ပေါ့ပါးလွယ်ကူ စေမည် ဖြစ်သည်။ အမေရိကန်အထူးလုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့တွင် ရေတပ်အထူးတပ်ဖွဲ့ (Navy SEALs)၊ ကြည်းတပ်အထူးတပ်ဖွဲ့ (Army Special Forces (Green Berets)၊ ကြည်းတပ် အထူးခြေမြန်တပ်ဖွဲ့ (Rangers)၊ ကမ်းတက်အထူးတပ်ဖွဲ့ (Marine Raiders)၊ လေတပ် နည်းဗျူဟာ ပူးပေါင်းစစ်ဆင်ရေးတပ်ဖွဲ့ (Air Force Special Tactics Teams)တို့ ပါဝင်ဖွဲ့စည်း ထားသည်။

စနိုက်ပါသေနတ် မသန့်ရှင်းမှုသည် တိကျမှန်ကန်မှုကို ထိခိုက်စေသဖြင့် လက်နက် ကို မည်သို့ သန့်စင်စွာ ထိန်းသိမ်းရမည်ကို သင်ကြားပေးသည်။ စနိုက်ပါ သေနတ်များသည် တန်ဖိုးကြီးသဖြင့် နဂိုအခြေအနေမပျက်ယွင်းစေရန် များစွာအရေးကြီး၏။ သေနတ်ကို အစဉ်အမြဲ သန့်ရှင်းနေစေရန် တိုက်ချွတ်နေရမည်မှာ သေနတ်သမားတို့ မပျက်မကွက်ပြုရမည့် ဝတ္တရား ဖြစ်သည်။ အသက်တမျှအရေးကြီးသောတာဝန်ဖြစ်သည်။ သန့်စင်တိုက်ချွတ်ရာတွင် သတ်မှတ်ပေးထားသော ဆေးရည်များကိုသာ အသုံးပြုရသည်။ သို့မှသာ သေနတ်အတွင်း ကြွင်းကျန်ရစ်သော ကာဗွန်မှုန့်များရှင်းလင်းသွားသည့်အပြင် ဆေးရည်သည် ဖုန်နှင့် သံများ မဝင်ရောက်စေရန်လည်း အကာအကွယ်ပေးသည်။

စနိုက်ပါသမားများကို အန္တရာယ်ဖြစ်စေသည်မှာ စစ်မြေပြင်သာမဟုတ် နေ့စဉ် ခဲအမှုန်များနှင့် ထိစပ်နေရသည်မှာလည်း ကျန်းမာရေးအတွက် စိုးရိမ်စရာဖြစ်သည်။ ကျည်ထိုးကျည်ထုတ်၊ သေနတ်တိုက်ချွတ်နေရသည့်အခိုက်အတံ့တို့တွင် ခဲအမှုန်အမွှား လေးများ ခန္ဓာကိုယ်အတွင်းဝင်ရောက်နိုင်သည့် အန္တရာယ်ရှိနေသည်။ စည်းကမ်းအရဆိုလျှင် သေနတ်ကို ကိုင်တွယ်နေရသည့်အချိန်တွင် လက်အိတ်ဝတ်ထားရမည် ဖြစ်သော်လည်း လိုက်နာသည့် သေနတ်သမား မရှိသလောက်ရှားပါးသည်။ သုတေသနပြုချက်အရ သေနတ် သမားများ ကိုယ်တွင်း၌ သာမန်ပျမ်းမျှလူများထက် ခဲဆိပ်အနည်းငယ်ပိုနေသည်ကို တွေ့ရ သည့်အတွက် စည်းကမ်းကြပ်မတ်မှုများလုပ်သော်လည်း တိုးတက်မှု ရှိမလာသည်ကို တွေ့ရသည်။

ခဲဆိပ်သင့်ခြင်းကို သာမန်အမြင်တွင် သုတ်ဆေးကွာကျသောအဖတ်နှင့် ခဲရေပိုက် များကြောင့် ခဲဆိပ်သင့်ကြသည်ဟု ထင်ကြသည်။ အစာနှင့်အတူ ရောနှောပါဝင်သွားသော အစာအများစုကို ၂၄ နာရီအတွင်း အသည်းနှင့် ကျောက်ကပ်မှတစ်ဆင့် စွန့်ထုတ်ပစ် လိုက်သည်။ ခဲအမှုန် ၃ ရာခိုင်နှုန်းမှ ၁၀ ရာခိုင်နှုန်းသည် အရွယ်ရောက်ပြီးသူ၏ သွေးကြော

အတွင်း ကျန်ရစ်သည်။ ကလေးနှင့် လူငယ်များ ကိုယ်တွင်းတွင် ၅၀ ရာနှုန်းခန့်အထိ ကျန်ရစ် နေတတ်သည်။

ခဲဆိပ်သင့်လျှင် အစာအိမ်နှင့် အူလမ်းကြောင်းလက္ခဏာများဖြစ်သည့် ဝမ်းဗိုက် နာကျင်ခြင်း၊ အော့အန်ခြင်း၊ အစားမစားချင်ခြင်းနှင့် မအီမသာဖြစ်ခြင်းတို့ခံစားရသည်။ ထိုရောဂါလက္ခဏာများသည် ပေါ်လိုက်ပျောက်လိုက်ဖြစ်နေတတ်သဖြင့် အာဂန္တုလက္ခဏာ အဖြစ် ပေါ့ပေါ့လျော့လျော့နေတတ်ကြသည်။

အေးထွန်းမင်း

Ref : - The evolution of sniping traces its journey

- US Military Searching for New Long-Range Sniper Rifle in Bid to Keep Edge over Russia and China
- Countering snipers Part 1
- A Marine Sniper and the Hidden Violence of Modern Warfare

တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးနှင့်
တရားစီရင်စနစ်
အကျိုးသက်ရောက်မှုများ

“အရှေ့အလယ်ပိုင်းဒေသရှိ ဒေသတွင်းမတည်ငြိမ်မှု (Regional Stability) နှင့်
ပထဝီနိုင်ငံရေးလှုပ်ရှားပြောင်းလဲမှုများ (Geopolitical Dynamics) အတွက်
အကျိုးသက်ရောက်မှုများ (Implications) ကို ဖြစ်ပေါ်စေသည်။”

ဓာတ်ပုံ-အင်တာနက်

အစ္စရေး-ပါလက်စတိုင်း ပဋိပက္ခ

အစ္စရေးနှင့် ပါလက်စတိုင်းအကြား စစ်ပွဲသည် ခေတ်ပြိုင်ကာလ၏ အရှည်ကြာဆုံးနှင့် အရှုပ်ထွေးဆုံးသော ပထဝီနိုင်ငံရေးပဋိပက္ခများထဲမှ တစ်ခုဖြစ်သည်။ အဆိုပါအငြင်းပွားမှုသည် မြေယာနှင့် အမျိုးသားရေးဝါဒအတွက် အငြင်းပွားမှုများ၏ သမိုင်းကြောင်းတွင် အမြစ်တွယ်နေပြီး ဆယ်စုနှစ်များစွာကြာ အကြမ်းဖက်မှုများ၊ မောင်းထုတ်မှုများနှင့် နိုင်ငံရေးအကျပ်အတည်းများ ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သည်။ ယခုလေ့လာမှုက အစ္စရေး-ပါလက်စတိုင်း ပဋိပက္ခကို သမိုင်းဝင်အရေးပါသော ဖြစ်ရပ်များ၊ အရင်းခံအချက်များနှင့် ပဋိပက္ခကိုလွှမ်းမိုးနေသော လက်ရှိလှုပ်ရှားပြောင်းလဲမှုများ၊ နောက်ဆုံးဖြစ်ပေါ် တိုးတက်မှုများနှင့် အနာဂတ်အလားအလာတို့ကို လေ့လာထားခြင်းဖြစ်သည်။ ယခုသုတေသနသည် အစောပိုင်းဇီယွန်ဝါဒလှုပ်ရှားမှု (Zionist movement) နှင့် ဗြိတိသျှအုပ်ချုပ်ခံနယ်မြေ (British Mandate) ခေတ်တို့မှ စတင်ပြီး ပြိုင်ဆိုင်နေသည့် အမျိုးသားရေးဝါဒများ ပေါ်ပေါက်လာခြင်းနှင့် ၁၉၄၈ ခုနှစ်တွင် အစ္စရေးနိုင်ငံထူထောင်ခြင်းတို့ကို ခြေရာခံထားသည်။ ၎င်းသည် အာရပ်ပါလက်စတိုင်းများ အိုးမဲ့အိမ်မဲ့ဖြစ်ခဲ့ခြင်း၊ နောက်ဆက်တွဲ အာရပ်-အစ္စရေးစစ်ပွဲများနှင့် အနောက်ဘက်ကမ်းမြေ (West Bank) နှင့် ဂါဇာကမ်းမြောင် (Gaza Strip) ကဲ့သို့သော ပါလက်စတိုင်းပိုင်နယ်မြေများ သိမ်းပိုက်ခံရခြင်းတို့ကို ဆန်းစစ်ထားသည်။ ထို့ပြင် အစ္စရေးနှင့်ပါလက်စတိုင်းအကြား ရန်လိုအမုန်းထားမှုများကို ပိုမိုပြင်းထန်စေသည့် ဘာသာရေး၊ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် ပထဝီနိုင်ငံရေးဆိုင်ရာရှုပ်ထွေးမှုများကိုလည်း စူးစမ်းထားသည်။ နောက်ခံသမိုင်းကြောင်းအခြေအနေများနှင့် လက်ရှိဖြစ်ပေါ် တိုးတက်မှုများအပေါ်အခြေခံ၍ ရှုထောင့်ပေါင်းစုံမှချဉ်းကပ်ပြီး အစ္စရေး-ပါလက်စတိုင်း ပဋိပက္ခအား နားလည်နိုင်ရန် ရည်ရွယ်ပါသည်။

နိဒါန်း

တစ်ချိန်က ပါလက်စတိုင်းဟုသိကြသည့်နယ်မြေကို အစွဲအစွဲတို့ သိမ်းပိုက်ထားခြင်း သည် ပါလက်စတိုင်းလူမျိုးများကို အတင်းအကျပ်နေရာရွှေ့ပြောင်းစေခဲ့ခြင်း၏ တရားဝင်မှုနှင့် ပါလက်စတိုင်းဒုက္ခသည်များအတွက် ပြန်လာခွင့် (Right of return) ကို အသိအမှတ်ပြုခြင်း ရှိမရှိစသည် တို့နှင့်ပတ်သက်၍ ပြင်းထန်သော ဆွေးနွေးငြင်းခုံမှုများ၏ အကြောင်းအရာတစ်ခု အဖြစ် ဆက်လက်တည်ရှိနေသည်။ ထို့ပြင် ကမ္ဘာပေါ်ရှိ အခြားနိုင်ငံများနှင့်မတူဘဲ အစွဲအစွဲ တို့သည် ပါလက်စတိုင်းများအား သီးခြားနယ်မြေတစ်ခုအပေါ် တရားဝင်အုပ်ချုပ်ရေးစနစ် ထူထောင်ခွင့်ပေးရန် ငြင်းဆန်နေကြသည်။ အခြေအနေ အလွန်ရှုပ်ထွေးနေခြင်းမှာ အစွဲအစွဲနှင့် ပါလက်စတိုင်း လူမျိုးစုများကြားတွင်ပင် အစွန်းရောက်ကွဲပြားမှုများ ရှိနေခြင်းကြောင့် ဆုံးဖြတ်ချက်များချမှတ်ရန်နှင့် ၎င်းတို့ကို လက်တွေ့ အကောင်အထည်ဖော်ရန် ခက်ခဲစေသည်။ ရလဒ်အနေဖြင့် အဆိုပါဒေသ၏ အတွင်းရော အပြင်ဘက်တွင်ပါ အငြင်းပွားမှုများ ဆက်လက် ဖြစ်ပွားနေသည်။

အစွဲအစွဲ-ပါလက်စတိုင်း ပဋိပက္ခ၏ နောက်ခံနှင့် သမိုင်းကြောင်း

ပါလက်စတိုင်းအာရပ်များနှင့် ဂျူးလူမျိုးများအကြား ပဋိပက္ခသည် ခေတ်သစ်ဖြစ်စဉ် တစ်ခုဖြစ်ပြီး ၎င်းသည် ၂၀ ရာစုအစောပိုင်း ပတ်ဝန်းကျင်မှ စတင်ခဲ့သည်။ ထိုပဋိပက္ခသည် ၁၉၄၇ ခုနှစ်၊ မေလတွင်ပေါ်ပေါက်ခဲ့ပြီး ထိုအချိန်တွင် အစွဲအစွဲနှင့် ပါလက်စတိုင်းအကြား ခွဲခြားသတ်မှတ်မှုများရှိခဲ့သည်။

၁၈၈၀ ပြည့်လွန်နှစ်များအတွင်းတွင် ပါလက်စတိုင်းရော၊ အစွဲအစွဲပါ နိုင်ငံအဖြစ် မတည်ရှိသေးပါ။ အာရပ်-အစွဲအစွဲပဋိပက္ခကို ဖြစ်ပွားစေခဲ့သော နယ်မြေသည် နိုင်ငံရေး အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုအဖြစ် ပေါ်ထွက်လာခြင်းမရှိသေးဘဲ ၎င်းသည် အေဒ်တိုမန် (တူကီယံ) အင်ပါယာ၏ အုပ်ချုပ်ရေးနယ်မြေနှစ်ခုဖြစ်သော ဂျေရုဆလင်မြို့၏ ဆန်ဂျက် (Sanjak of Jerusalem) နှင့် ဘေရုတ်မြို့၏ ဝီလာယက် (Vilayet of Beirut) တို့၏ အစိတ်အပိုင်းများ ဖြစ်ခဲ့သည်။ တူကီယံများသည် စစ်တမ်းများ တိတိပပမကောက်ယူခဲ့သောကြောင့် ထိုဒေသ၏ လူဦးရေအတိအကျကို ခန့်မှန်းခြေအားဖြင့် ခြောက်သိန်းကျော်သာရှိသည်ဟု ယူဆနိုင်ပြီး အများစုမှာ အာရပ်လူမျိုးများ၊ အများအားဖြင့် ဆွန်နီမူစလင်ဘာသာဝင်များဖြစ်ကြကာ ခရစ်ယာန်ဘာသာဝင် လူနည်းစုအချို့လည်း ပါဝင်သည်။

ပဋိပက္ခ၏ အဓိကအကြောင်းအရင်း

အစွဲအစွဲနှင့်ပါလက်စတိုင်းအကြား ပဋိပက္ခဖြစ်ပွားရခြင်း၏ အဓိကအကြောင်းအရင်းမှာ ဘာသာရေးမဟုတ်ကြောင်း သုံးသပ်သူများက သဘောတူကြသည်။ ပါလက်စတိုင်းအာရပ် များနှင့် အစွဲအစွဲတို့သည် မတူညီသော ဘာသာတရားများရှိကြသည်။ (ပါလက်စတိုင်းများတွင် မူစလင်၊ ခရစ်ယာန်နှင့် ဒရူဇ် (Druze) ဘာသာဝင်များပါဝင်သည်) ပဋိပက္ခအကြောင်း ရေးသားခဲ့သော လေ့လာသုံးသပ်သူ အများစုသည် ပဋိပက္ခ၏ အဓိကကျသော အချက်မှာ မြေယာအတွက် ရုန်းကန်တိုက်ခိုက်မှုဖြစ်သည်ဟု တူညီသော အမြင်ရှိကြသည်။ ဂျူးလူမျိုး

များ၏ တောင်းဆိုမှုများသည် အေဗရာဟမ်နှင့် ၎င်း၏ မျိုးဆက်များအား ကျမ်းစာတွင် ကတိပြုထားခြင်း၊ ယင်းမြေသည် (ရောမအင်ပါယာက ဖျက်ဆီးခဲ့သော) ဂျူးအစွရေးနိုင်ငံ တော်၏ သမိုင်းဝင်နေရာဖြစ်ခြင်းနှင့် ဥရောပရှိ ဂျူးဆန့်ကျင်ရေးဝါဒ (European anti-Semitism) မှ ခိုလှုံရန် ဂျူးတို့၏လိုအပ်ချက်တို့အပေါ် အခြေခံထားသည်။ ပါလက်စတိုင်း အာရပ်များ၏ တောင်းဆိုမှုများမှာမူ ထိုမြေတွင် စဉ်ဆက်မပြတ်နေထိုင်လာခဲ့ခြင်းအပေါ် အခြေခံသည်။ ပါလက်စတိုင်းနှင့် အစွရေးနှစ်ဖက်စလုံးက ဂျေရုဆလင်သည် ရှေးပဝေသဏီ ကတည်းက ၎င်းတို့၏ စစ်မှန်သော မြို့တော်ဖြစ်ကြောင်း ပြောဆိုကြသည်။ ထို့ကြောင့် အဆိုပါနယ်မြေသည် ရာစုနှစ်များစွာကြာအောင် ပဋိပက္ခ၏ဗဟိုချက်ဖြစ်နေသည်မှာ အံ့သြစရာမဟုတ်ပါ။

ပဋိပက္ခ၏ အကျိုးဆက်များ

အစွရေး-ပါလက်စတိုင်း ပဋိပက္ခသည် ကျယ်ပြန့်သော နေရာရွှေ့ပြောင်းခံရမှု၊ ပိုင်ဆိုင်မှု ဆုံးရှုံးမှုနှင့် ဒုက္ခသည်များ၏ အခြေအနေတို့ဖြင့် ထူးခြားသည့် ရေရှည်တည်တံ့သော လူသားချင်း စာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ အကျပ်အတည်း (Protracted Humanitarian Crisis) ကို ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သည်။ ၁၉၄၈ ခုနှစ်တွင် အစွရေးနိုင်ငံ ထူထောင်ခဲ့ချိန်မှစ၍ ပါလက်စတိုင်း ရာပေါင်းများစွာကို ၎င်းတို့၏ နေအိမ်များမှ အတင်းအကျပ်ရွှေ့ပြောင်းခဲ့ရာ ကမ္ဘာပေါ်ရှိ အကြီးမားဆုံးသော ဒုက္ခသည်ဦးရေ (Refugee Populations) များထဲမှ တစ်ခုကို ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့သည်။ အရှေ့အလယ်ပိုင်းနှင့် အခြားဒေသများတစ်လျှောက် ပြည်ပရောက် ပြန်ကျနေသော ပါလက်စတိုင်းဒုက္ခသည်များ (Palestinian Refugee Diaspora) သည် ဆက်လက်၍ မလုံခြုံသောနေထိုင်မှုအခြေအနေများ၊ အခြေခံဝန်ဆောင်မှုများရရှိရန် ကန့်သတ်ချက်များနှင့် ပညာရေးနှင့်အလုပ်အကိုင်အတွက် အခွင့်အလမ်းနည်းပါးမှုတို့ကို ခံစားနေကြရသည်။

ပါလက်စတိုင်းဒုက္ခသည်များအတွက် ကုလသမဂ္ဂကယ်ဆယ်ရေးနှင့်လုပ်ငန်းများ အေဂျင်စီ (United Nations Relief and Works Agency for Palestine Refugees - UNRWA) သည် ပါလက်စတိုင်းဒုက္ခသည်များအား လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုဆိုင်ရာ အကူအညီနှင့် မရှိမဖြစ် လိုအပ်သောဝန်ဆောင်မှုများကိုပေးရာတွင် အရေးပါသောအခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်နေသော်လည်း ရေရှည်ရန်ပုံငွေပြတ်လပ်မှု (Chronic Funding Shortages) နှင့် နိုင်ငံရေးဖိအားများက ဤထိုခိုက်လွယ်သော လူဦးရေ၏ လိုအပ်ချက်များကို ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်ရန် ၎င်း၏စွမ်းဆောင်ရည်ကို တင်းမာစေခဲ့သည်။ အလားတူပင် ပဋိပက္ခဇုန်များ အနီးတွင်နေထိုင်သော အစွရေးလူမှုအသိုင်းအဝိုင်းများ အထူးသဖြင့် ဂါဇာကမ်းမြောင်အနီးရှိ တောင်ပိုင်းအစွရေးတွင် နေထိုင်သူများသည် ဒုံးကျည်တိုက်ခိုက်မှုများ၊ ဂျူးကျော်ဝင်ရောက်မှုများ (Incursions) နှင့် လုံခြုံရေးဆိုင်ရာ စိုးရိမ်ပူပန်မှုများမှ စဉ်ဆက်မပြတ် ခြိမ်းခြောက်မှုများ (Constant Threats) ကို ရင်ဆိုင်နေကြရသည်။ အကြမ်းဖက်မှုနှင့် မလုံခြုံမှု (Insecurity) အရိပ်အောက်တွင် နေထိုင်ခြင်း၏ စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာထိခိုက်မှုသည် စိတ်ဒဏ်ရာနှင့် စိတ်ဖိစီးမှုတို့ကို ပိုမိုဆိုးရွားစေပြီး အထူးသဖြင့် ကလေးများနှင့် ထိုခိုက်လွယ်သော လူဦးရေများ အကြားတွင် ဖြစ်သည်။

ပါလက်စတိုင်းနှင့် အစ္စရေးလူ့အဖွဲ့အစည်းများအပေါ် လူမှု-စီးပွားရေးသက်ရောက်မှုများ

အစ္စရေး-ပါလက်စတိုင်း ပဋိပက္ခသည် ပါလက်စတိုင်းနှင့် အစ္စရေးလူ့အဖွဲ့အစည်းနှစ်ခုလုံးအပေါ်တွင် ပြင်းထန်သောလူမှု-စီးပွားရေးသက်ရောက်မှုများ(Profound socio-economic impacts) ကို ဖြစ်ပေါ်စေခဲ့ပြီး ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှု၊ မညီမျှမှုနှင့် လူမှု-စီးပွားရေးကွာဟမှုများကို ပိုမိုဆိုးရွားစေခဲ့သည်။ ပါလက်စတိုင်းနယ်မြေများကို ရေရှည်စစ်ရေးအရ သိမ်းပိုက်ထားခြင်းသည် လှုပ်ရှားမှု၊ ကုန်သွယ်မှုနှင့် သယံဇာတများရရှိမှုအပေါ် ကန့်သတ်ချက်များ(Restrictions)နှင့်အတူ ပေါင်းစပ်၍ စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို အတားအဆီးဖြစ်စေခဲ့ပြီး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုကို အဟန့်အတားဖြစ်စေကာ နိုင်ငံတကာအကူအညီ(International Aid)အပေါ် မှီခိုနေခြင်းကို ဆက်လက်တည်မြဲစေခဲ့သည်။ အနောက်ဘက်ကမ်းခြေနှင့် ဂါဇာကမ်းခြေတို့ရှိ ပါလက်စတိုင်းလူမှုအသိုက်အဝန်းသည် ဂါဇာကို ပိတ်ဆို့ထားခြင်းနှင့် နယ်စပ်ဖြတ်ကျော်မှုများ ပိတ်ထားခြင်းတို့ကြောင့် ပိုမိုဆိုးရွားလာသည့် အလုပ်လက်မဲ့နှုန်းမြင့်မားမှု၊ ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှုနှင့် စားနပ်ရိက္ခာမလုံလောက်မှု(Food Insecurity) တို့ကို ရင်ဆိုင်နေရသည်။ အခြေခံအဆောက်အအုံ(Infrastructure)၊ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု(Investment)နှင့် စီးပွားရေးအခွင့်အလမ်းများမရှိခြင်းသည် ရေရှည်တည်တံ့သော ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအလားအလာများကို ဟန့်တားကာ လူမှုရေးတင်းမာမှုများ(Social Tensions) နှင့် မတည်ငြိမ်မှု(Instability)တို့ကို ပိုမိုဆိုးရွားစေသည်။

ဒေသတွင်း မတည်ငြိမ်မှုနှင့် ပထဝီနိုင်ငံရေး လှုပ်ရှားပြောင်းလဲမှုများ

အစ္စရေး-ပါလက်စတိုင်း ပဋိပက္ခသည် အရှေ့အလယ်ပိုင်းဒေသရှိ ဒေသတွင်းမတည်ငြိမ်မှု (Regional Stability)နှင့် ပထဝီနိုင်ငံရေးလှုပ်ရှားပြောင်းလဲမှုများ (Geopolitical Dynamics)အတွက် အကျိုးသက်ရောက်မှုများ(Implications)ကို ဖြစ်ပေါ်စေသည်။ ယင်းပဋိပက္ခကို မဖြေရှင်းနိုင်သေးသည့် သဘာဝသည် ဒေသတွင်းတင်းမာမှုများကိုဖြစ်ပေါ်စေခြင်း၊ အစွန်းရောက်ဝါဒ(Radicalization) နှင့် အစွန်းရောက်မှု (Extremism) တို့ကို မြှင့်တင်ပေးခြင်း၊ နိုင်ငံအချင်းချင်းပြိုင်ဆိုင်မှုများ (Inter-state rivalries)နှင့် ကိုယ်စားလှယ်စစ်ပွဲများ(Proxy conflicts)တို့ကို အားဖြည့်ပေးခြင်းတို့တွင် ပါဝင်သည်။ အိမ်နီးချင်း အာရပ်နိုင်ငံများ၊ အထူးသဖြင့် ဂျော်ဒန်နှင့် လက်ဘနွန်ကဲ့သို့သော ပါလက်စတိုင်း လူဦးရေအများအပြားရှိသည့် နိုင်ငံများသည် လုံခြုံရေးခြိမ်းခြောက်မှုများ၊ ဒုက္ခသည်များစီးဝင်လာမှု (Refugee Influxes)နှင့် လူမှုရေးမငြိမ်မသက်မှုများ(Social Unrest) အပါအဝင် ပဋိပက္ခ၏ ဘေးထွက်ဆိုးကျိုးများ(Spillover Effects)နှင့် ရင်ဆိုင်နေရသည်။ ထို့ပြင် အစ္စရေး-ပါလက်စတိုင်း ပဋိပက္ခသည် အစ္စရေး-အာရပ်ပဋိပက္ခ၊ အီရန်-အစ္စရေး ပြိုင်ဆိုင်မှုနှင့် ဆွန်နီ-ရှီအာကွဲပြားမှု(Sunni-Shia Divide) အပါအဝင် ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော ဒေသတွင်းပြဿနာများနှင့် ဆက်စပ်နေသည်။ အီရန်၊ ဆော်ဒီအာရေဗျနှင့် တူကီယိုကဲ့သို့သော ဒေသတွင်း အင်အားကြီးနိုင်ငံများ အကြား ပထဝီနိုင်ငံရေးဆိုင်ရာပြိုင်ဆိုင်မှုများ(Geopolitical rivalries)သည် ပဋိပက္ခကို ဖြေရှင်းရန်၊ ဒေသတွင်း ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးတည်ဆောက်မှု အစီအစဉ်များ (Peacebuilding initiatives) ကို မြှင့်တင်ရန် ကြိုးပမ်းမှုများကို ပိုမိုရှုပ်ထွေးစေခဲ့သည်။

“အစွရေးနှင့်
ပါလက်စတိုင်းအပေါ်
ထရမ်၏ မူဝါဒများထဲတွင်
အငြင်းပွားဖွယ်ရာအရှိဆုံးမှာ
အမေရိကန်သံရုံးကို
တဲလ်အဗစ်(Tel Aviv)မှ
ဂျေရုဆလင်သို့
ပြောင်းရွှေ့ခြင်းဖြစ်သည်။”

**ဒေါ်နယ်ထရမ်၏ အစွရေး-ပါလက်စတိုင်း ငြိမ်းချမ်းရေး
မူဝါဒကို သုံးသပ်ခြင်း**

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၏ မူဝါဒပန်းတိုင်မှာ အစွရေး-ပါလက်စတိုင်းပဋိပက္ခအား နိုင်ငံနှစ်ခုအဖြေ (Two-State solution) ဖြင့် ဖြေရှင်းနိုင်ရေး တွန်းအားပေးရန် ဖြစ်သည်။ အမေရိကန်သည် ၁၉၄၈ ခုနှစ်မှစ၍ ဤပဋိပက္ခတွင် အကျိုးဆောင်ညှိနှိုင်းသူ (Mediator) အဖြစ် ပါဝင်ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် နှစ်ဖက်စလုံးက မြေယာပိုင်ဆိုင်မှုအတွက် ရုန်းကန်နေကြခြင်းနှင့် အမေရိကန်၏ ကြားဝင်ညှိနှိုင်းမှုမဟာဗျူဟာများသည် တစ်နည်းမဟုတ် တစ်နည်းအားဖြင့် ဘက်လိုက်မှု မရှိခြင်းတို့ကြောင့် ပဋိပက္ခမှာ ပိုမိုရှုပ်ထွေးနေပါသည်။ ဇီယွန်ဝါဒီလှုပ်ရှားမှု စတင်ခဲ့ချိန်မှစ၍ နှစ်ဖက်စလုံးက သန့်ရှင်းသောမြေဟု ယုံကြည်ကြသည့် ဤနေရာ၌ အကြမ်းဖက်မှုများနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးဖော်ဆောင်မှု အခမ်းအနားများစွာ ဖြစ်ပွားခဲ့ပြီးဖြစ်သည်။ ယနေ့အထိ အမေရိကန်သမ္မတများသည် ၎င်းတို့၏ ချဉ်းကပ်မှုများကို ပြုလုပ်ခဲ့သော်လည်း ပဋိပက္ခသည် မပြေလည်သေးပါ။

ဒေါ်နယ်ထရမ်သည် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံရေးတွင် ဖြစ်ရပ်သစ် (New Phenomenon) တစ်ခုဖြစ်သည်။ ၎င်းသည် ဒွိုက်ဒ်အိုင်စင်ဟောင်းဝါ (Dwight D. Eisenhower) နောက်ပိုင်းတွင် နိုင်ငံရေးအတွေ့အကြုံမရှိဘဲ သမ္မတရာထူးကို ရရှိလာသူဖြစ်ပြီး အရှေ့အလယ်ပိုင်းရေးရာ ကျွမ်းကျင်သူ မဟုတ်ပါ။ ၎င်းအနေဖြင့် အစွရေး-ပါလက်စတိုင်း ပဋိပက္ခ၏ ရှုပ်ထွေးမှုအချို့ကို သိရှိသော်လည်း အားလုံးကို အသေးစိတ်နားလည်သည်ဟု မဆိုနိုင်ပါ။

**ဒေါ်နယ်ထရမ်၏ အစွရေး-ပါလက်စတိုင်း ပဋိပက္ခ
ဆိုင်ရာ မူဝါဒ**

အစွရေးနှင့်ပါလက်စတိုင်းအပေါ် ထရမ်၏ မူဝါဒများထဲတွင် အငြင်းပွားဖွယ်ရာ အရှိဆုံးမှာ အမေရိကန်သံရုံးကို တဲလ်အဗစ်(Tel Aviv)မှ ဂျေရုဆလင်သို့ ပြောင်းရွှေ့ခြင်းဖြစ်သည်။ သို့သော် ထရမ်သည် အမေရိကန်သံရုံးကို ၎င်း၏ မူလနေရာသို့ပြောင်းရွှေ့ရန် အကြံပြုခဲ့

သော ပထမဆုံး သမ္မတမဟုတ်ပေ။ ယခင်သမ္မတများဖြစ်သည့် ကလင်တန် (Clinton)၊ အိတ်ချ် ဒဗလျူဘုရှ် (H.W. Bush)၊ ဂျော့ဂျီဒဗလျူဘုရှ် (George W. Bush) နှင့် အိုဘားမား (Obama) တို့သည်လည်း ၎င်းတို့၏ မဲဆွယ်စည်းရုံးရေးမိန့်ခွန်းများနှင့် နိုင်ငံရေးစကားပိုင်း များတွင် ထိုသို့လုပ်ဆောင်ရန် ကတိပြုလေ့ရှိသည်။ ရွေးကောက်ပွဲကတိများသည် အမေရိကန် ပြည်သူများထံမှ ဂျူးမဲများကို ရရှိရန်အတွက်သာ ဖြစ်နိုင်ပြီး သို့မဟုတ်ပါက ယခင်သမ္မတ များသည် ဂျေရုဆလင်သို့ အမေရိကန်သံရုံးပြောင်းရွှေ့ခြင်းအပေါ် နိုင်ငံတကာ၏ ကန့်ကွက်မှု ကို စိုးရိမ်၍ နောက်ဆုတ်ခဲ့ကြသည်။ ထို့အပြင် သမ္မတထရမ်သည် ဂျေရုဆလင်ကို အစွဲအမူ၏မြို့တော်အဖြစ် တရားဝင်အသိအမှတ်ပြုခဲ့ပြီး နှစ် ၇၀ နီးပါးကြာခဲ့သည့် အမေရိကန် ပြည်ပရေးရာမူဝါဒကို ပြောင်းလဲခဲ့ကာ အမေရိကန်ကို ဆန့်ကျင်ဘက် အမြင်ဘက်သို့ ရောက်ရှိစေခဲ့သည်။

ပဋိပက္ခနှင့်ပတ်သက်၍ ပါလက်စတိုင်းများ၊ အာရပ်နိုင်ငံများနှင့် နိုင်ငံတကာ အသိုင်း အဝိုင်းအကြား ရှုပ်ထွေးမှုနှင့် ရပ်တန့်နေသော အခြေအနေကို ဖန်တီးပေးခဲ့သည့် ၎င်း၏ မရေမရာ ကြေညာချက် ရှိသော်လည်း ထရမ်သည် ဂျေရုဆလင်ကို အစွဲအမူ၏မြို့တော်အဖြစ် အသိအမှတ်ပြုရန် အမေရိကန်၏ ဆုံးဖြတ်ချက်ကို ပြန်လည်ရုပ်သိမ်းရန်အတွက် ကုလသမဂ္ဂ ၏ ဆုံးဖြတ်ချက်မူကြမ်းအား မဲပေးမည့်သူအားလုံးကို ငွေကြေးအကူအညီများ ဖြတ်တောက် မည်ဟု ခြိမ်းခြောက်ခဲ့သည်။ အများအပြားက အစွဲအမူ-ပါလက်စတိုင်း ပဋိပက္ခအတွက် အမေရိကန်၏ နိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒသည် ရှုပ်ထွေးနေပြီး ပြဿနာကိုဖြေရှင်းရန် အထောက်အကူ မပြုကြောင်း ယုံကြည်ကြသည်။ ထို့ကြောင့် ကုလသမဂ္ဂနှင့် ဥရောပသမဂ္ဂ (EU) တို့အား ပဋိပက္ခဖြေရှင်းရေးတွင် အဓိကအခန်းကဏ္ဍမှပါဝင်ရန် အခွင့်အရေးပေးသင့်သည်။ ရည်မှန်း ချက်ကြီးသော နိုင်ငံရေးသမားတစ်ဦးအနေဖြင့် မဆင်မခြင်ကြေညာချက်များစွာကို ပြုလုပ်နိုင် သည်။ သမ္မတတစ်ဦးအနေဖြင့်မူ ထရမ်သည် ပိုမိုသတိထားရန် လိုအပ်သည်။

ရှုထောင့်အသီးသီးမှ သုံးသပ်ချက်

လက်ရှိ အစွဲအမူ-ဟားမားစ် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး (Ceasefire) သဘောတူညီချက်၏ အနာဂတ်အလားအလာသည် အလွန်ရှုပ်ထွေးပြီး ရှုထောင့်အမျိုးမျိုးအပေါ် မူတည်နေပါသည်။ ယင်းသဘောတူညီချက်သည် ရေရှည်ငြိမ်းချမ်းရေးအတွက် လမ်းစတစ်ခုဖြစ်လာနိုင်သကဲ့သို့ ယခင်နည်းတူ ခဏတာစစ်ပွဲနားချိန်လေးသာ ဖြစ်သွားနိုင်ပါသည်။ လက်ရှိ အစွဲအမူ- ဟားမားစ် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး (Ceasefire) သဘောတူညီချက်အား နိုင်ငံရေးနှင့်စစ်ရေး ရှုထောင့်၊ ဂါဇာ၏အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် ပြန်လည်တည်ဆောက်ရေးရှုထောင့်၊ လူသားချင်းစာနာ ထောက်ထားမှုရှုထောင့်နှင့် နိုင်ငံတကာသံတမန်ရေးရှုထောင့် စသည့်ရှုထောင့်များမှ အောက်ပါအတိုင်း သုံးသပ်ရပါသည် -

(က) နိုင်ငံရေးနှင့် စစ်ရေးရှုထောင့် (Political and Military Prospects)

- (၁) လက်ရှိအပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးကို ဦးဆောင်နေသည့် အမေရိကန်၏ အချက် ၂၀ ပါ အစီအစဉ် (Trump's 20-Point Plan) သည် အနာဂတ်ကို ဆုံးဖြတ်ပေးနိုင်ပါသည်။ အမေရိကန်၏ အစီအစဉ်တွင် ဟားမားစ်ကို

လက်နက်ဖြတ်သိမ်းရန်နှင့် အာဏာစွန့်လွှတ်ရန် တောင်းဆိုထားပါသည်။ ဟားမားစ်ခေါင်းဆောင်ပိုင်းက ဓားစာခံလဲလှယ်ရေးနှင့် စစ်ပွဲရပ်စဲရေးကို လက်ခံသော်လည်း လုံးဝ အာဏာစွန့်လွှတ်ရန် အပြီးသတ်သဘော တူညီခြင်း မရှိသေးပါ။ ဟားမားစ်က အကြွင်းမဲ့လက်နက်ချရန် ငြင်းဆန် ပါက အစွဲရေးသည် စစ်ရေးလှုပ်ရှားမှုများ ပြန်စနိုင်းပါသည်။

- (၂) ဝန်ကြီးချုပ် နေတန်ရာဟု (Netanyahu)က ဟားမားစ်က လုံးဝ လက်နက် မချမချင်း ဂါဇာမှအပြီးအပိုင် ဆုတ်ခွာမည်မဟုတ်ဟု အခိုင်အမာပြောကြား ထားပါသည်။ အစွဲရေးတပ်ဖွဲ့များ ဆက်လက်တည်ရှိနေခြင်းသည် အပစ် အခတ်ရပ်စဲရေး၏ ရေရှည်တည်တံ့မှုကို ခြိမ်းခြောက်နေပါသည်။
- (၃) အစွဲရေးဘက်တွင် ဓားစာခံများပြန်လည်ရရှိရေးကို ဦးစားပေးသော မိသားစုများ၏ ဖိအားနှင့် ၎င်း၏အစိုးရညွန့်ပေါင်းအဖွဲ့အတွင်းမှ အစွန်း ရောက်များက စစ်ပွဲဆက်တိုက်ရန် ဖိအားပေးနေခြင်းတို့ကြောင့် သဘော တူညီချက်မှာ တစ်ဖက်စောင်းနင်းဖြစ်နိုင်ပါသည်။

(ခ) ဂါဇာ၏ အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် ပြန်လည်တည်ဆောက်ရေးရှုထောင့်

စစ်ပွဲရပ်ပြီးနောက် ဂါဇာကမ်းမြောက်ကို မည်သူက အုပ်ချုပ်မည်ဆိုသည့် မေးခွန်းသည် အနာဂတ်ငြိမ်းချမ်းရေးအတွက် အဓိကသော့ချက်ဖြစ်ပါသည်။ အမေရိကန်အစီအစဉ်သည် နိုင်ငံတကာအသွင်ကူးပြောင်းရေးအုပ်ချုပ်မှု အဖွဲ့က ဂါဇာကိုဦးဆောင်ရန် ရည်ရွယ်ထားသော်လည်း လက်တွေ့တွင် အကောင်အထည်ဖော်ရန် ခက်ခဲပါသည်။ ပါလက်စတိုင်းအာဏာပိုင်အဖွဲ့ (PA) သည် အနောက်ဘက်ကမ်းတွင် အုပ်ချုပ်နေသော်လည်း ဂါဇာ၌ ၎င်း၏ ဩဇာ အာဏာနှင့်လက်ခံမှုအား နည်းပါးနေပြီး အစွဲရေးကလည်း ပါလက်စတိုင်း အာဏာပိုင်အဖွဲ့ (PA) အား ဂါဇာသို့ ပြန်လာခြင်းကိုလက်မခံလိုပါ။ ဟားမားစ် သာ အာဏာစွန့်လွှတ်ခဲ့ပါက ဂါဇာတွင် အုပ်ချုပ်မှုလေဟာနယ် (Governance Vacuum) ဖြစ်ပေါ်လာကာ ပိုမိုဆိုးရွားသော ပရမ်းပတာအခြေအနေများ သို့မဟုတ် အခြားအစွန်းရောက် အုပ်စုများပေါ်ထွက်လာနိုင်ပါသည်။ ဂါဇာ၏ အခြေခံအဆောက်အအုံများ ဆိုးရွားစွာ ပျက်စီးနေပြီး ပြန်လည်တည်ဆောက် ရေးအတွက် ဘီလီယံနှင့် ချီသော ဒေါ်လာများနှင့် နိုင်ငံတကာပူးပေါင်းဆောင် ရွက်မှု လိုအပ်ပါသည်။ ငွေကြေးထောက်ပံ့မှုနှင့် ပတ်သက်၍ နိုင်ငံတကာ သဘောတူညီမှု ရရှိရန်မှာ ခက်ခဲသောစိန်ခေါ်မှုကြီးတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။

(ဂ) လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုရှုထောင့်

- (၁) လက်ရှိအပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး၏ အကောင်းဆုံးအလားအလာမှာ လူသား ချင်း စာနာထောက်ထားမှုအကူအညီများ ပိုမိုဝင်ရောက်လာနိုင်ရေးပင် ဖြစ်သည်။ အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး အောင်မြင်ပါက အစားအစာ၊ ဆေးဝါးနှင့်

- စက်သုံးဆီအများအပြား ဂါဇာသို့ဝင်ရောက်နိုင်ပြီး ငတ်မွတ်ခေါင်းပါးမှုနှင့် ကျန်းမာရေးအကျပ်အတည်းများကို ဖြေလျှော့ပေးနိုင်မည်ဖြစ်သည်။
- (၂) စစ်ပွဲကြောင့် မြောက်ပိုင်းမှတောင်ပိုင်းသို့ ထွက်ပြေးခဲ့ရသော အရပ်သားများသည် ၎င်းတို့၏နေအိမ်များဆီသို့ အဆင့်လိုက် ပြန်လာခွင့်ရရှိနိုင်ပါသည်။ သို့သော်မြောက်ပိုင်းဒေသအများစုသည် လုံးဝပျက်စီးနေခြင်းကြောင့် အိမ်ရာမဲ့ပြဿနာမှာ ကြီးမားနေဆဲဖြစ်ပါသည်။ အစွဲရေးတပ်များ နယ်မြေအတွင်း ရှိနေဆဲဖြစ်ပါက လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှုအကူအညီ ဖြန့်ဖြူးရေးယာဉ်များအား စစ်ဆေးခြင်း၊ ပိတ်ပင်တားဆီးခြင်းနှင့် လုံခြုံရေးပြဿနာများကြောင့် ထိထိရောက်ရောက် ဖြန့်ဖြူးနိုင်ရန် စိန်ခေါ်မှုများရှိနေဦးမည် ဖြစ်သည်။

(ဃ) နိုင်ငံတကာ သံတမန်ရေးရှုထောင့်

- (၁) အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးက ဒေသတွင်းသံတမန်ရေးကိုအပြောင်းအလဲဖြစ်စေနိုင်ပါသည်။ သမ္မတထရမ်၏ ပါဝင်ပတ်သက်မှုနှင့် ၎င်း၏အစီအစဉ်သည် စေ့စပ်ညှိနှိုင်းမှုများကို တွန်းအားပေးခဲ့ပြီး အမေရိကန်၏ နောက်ဆုံးဆုံးဖြတ်ချက်များအပေါ် အနာဂတ်တည်ငြိမ်မှုအပေါ် အများဆုံးမူတည်နေပါသည်။ အီဂျစ်နှင့်ကာတာတို့သည် ဟားမားစ်နှင့် အစွဲရေးတို့အကြား ကြားခံလူအဖြစ် ဆက်လက်တည်ရှိနေပါသည်။ ဒေသတွင်းနိုင်ငံများဖြစ်သည့် ဆော်ဒီအာရေဗျနှင့် အာရပ်စော်ဘွားများပြည်ထောင်စု (UAE) တို့က ဂါဇာပြန်လည်တည်ဆောက်ရေးအတွက် ကူညီပေးနိုင်သော်လည်း ဟားမားစ်က အာဏာဆက်လက်ထိန်းချုပ်ထားပါက ထိုအကူအညီများ ပေးအပ်ရန် ခက်ခဲနိုင်ပါသည်။
- (၂) လက်ရှိသဘောတူညီချက်သည် စစ်ပွဲကိုအဆုံးသတ်ရန် ပိုမိုအာရုံစိုက်ထားပြီး နိုင်ငံနှစ်နိုင်ငံအဖြေ (Two-State Solution) ကဲ့သို့ ပဋိပက္ခ၏ မူလ ဇာစ်မြစ်ကို ဖြေရှင်းမည့် ရေရှည်နိုင်ငံရေးလမ်းကြောင်းကို ရှင်းလင်းစွာ ချမှတ်နိုင်ခြင်းမရှိသေးပါ။ နေတန်ရာဟုသည် ပါလက်စတိုင်းနိုင်ငံတည်ထောင်ရေးကို ပြတ်ပြတ်သားသား ဆန့်ကျင်နေဆဲဖြစ်ရာ စစ်ပွဲနားချိန်အတွင်း နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ ထိုးဖောက်မှုများဖြစ်ပေါ်လာရန် ခက်ခဲနိုင်ပါသည်။

နိဂုံး

လက်ရှိအပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးသည် ဓားစာခံများနှင့် လူသားချင်းစာနာမှု အကူအညီ ပေးရေးအတွက် တိုတောင်းသောအခွင့်အရေးတစ်ခုသာ ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ရေရှည်တည်တံ့သော ငြိမ်းချမ်းရေးကိုရရှိရန်အတွက် အဓိကအတားအဆီးများဖြစ်သည့် ဟားမားစ်၏ လက်နက်ဖြုတ်သိမ်းရေး၊ ဂါဇာ၏ အုပ်ချုပ်ရေးပုံစံနှင့် အစွဲရေးတပ်ဖွဲ့များ ဆုတ်ခွာရေးတို့အပေါ်

နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များက အပြီးသတ် ဆုံးဖြတ်ချက်ချနိုင်မှသာ ပဋိပက္ခသံသရာမှ လွတ်မြောက်နိုင်မည်ဖြစ်ကြောင်း သုံးသပ်တင်ပြလိုက်ရပါသည်။

မောင်သုတ(အညာမြေ)

Ref : - Trump's 'Peace Policy' towards Palestine and Israel Conflict, Siti Rabi'atun Mat Adri.

- Causes and Consequences of Israel Palestine War, Anurag Yadav1, Jyotika Tekchandani2.

ယုံကြည်စိတ်ချရသော ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးသမားတစ်ဦးက ပါလက်စတိုင်းလူထု၏ ခံယူချက်၊ ထင်မြင်ချက်များ ပြောင်းလဲလာစေရန် ကူညီပေးနိုင်မည်ဖြစ်ပြီး၊ လက်နက်ကိုင်တိုက်ခိုက်ရေးကိုဖယ်ခွာကာ တွေ့ဆုံညှိနှိုင်း ဆွေးနွေးရေးဆီသို့ ပို့ဆောင်ပေးနိုင်မည် ဖြစ်သည်။”

ပါရဂူချစ်သူ

“ယုံကြည်စိတ်ချရသော ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးသမားတစ်ဦးက
ပါလက်စတိုင်းလူထု၏ ခံယူချက်၊ ထင်မြင်ချက်များ ပြောင်းလဲလာစေရန်
ကူညီပေးနိုင်မည်ဖြစ်ပြီး၊ လက်နက်ကိုင်တိုက်ခိုက်ရေးကိုဖယ်ခွာကာ
တွေ့ဆုံညှိနှိုင်း ဆွေးနွေးရေးဆီသို့ ပို့ဆောင်ပေးနိုင်မည် ဖြစ်သည်။”

ဓာတ်ပုံ-အင်တာနက်

အစ္စရေးနှင့်ဟားမားစ်တို့အကြားအတိမ်းအစောင်းမခံသောအပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးသည် ဂါဇာ၌ နှစ်နှစ်ကြာ ဖြစ်ပွားနေသည့် စစ်ပွဲကို အဆုံးသတ်စေရန် ပထမဆုံးသော စစ်မှန်သည့် လမ်းကို ဖွင့်ပေးစွမ်းနိုင်ခဲ့ပြီဖြစ်သည်။ ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်တစ်ခု၏ အကြမ်းဖျင်း အစီအစဉ်ကို ရရှိခဲ့ပြီဖြစ်သည်။ ယင်းမှာ ကုလသမဂ္ဂလုံခြုံရေးကောင်စီ၏ သဘောတူ ထောက်ခံမှုနှင့်အတူ အမေရိကန်သမ္မတ ဒေါ်နယ်ထရမ်၏ နိုဝင်ဘာ ၁၇ ရက်နေ့က အဆိုပြုထားသည့် အစီအစဉ်ဖြစ်သည်။ သို့သော်နိုင်ငံရေးပြဿနာများစွာတို့မှာ ဆုံးဖြတ်ရန်ကျန်ရှိနေသေးသည်။ ထိုအစီအစဉ်များအနက် ဂါဇာဒေသကို မည်သူကအုပ်ချုပ်မည်နည်း။ ဟားမားစ်တို့ကို လက်နက်ဖြတ်သိမ်းစေမည်လား။ လက်နက်ဖြတ်သိမ်းပြီးနောက် နိုင်ငံရေးတွင် ၎င်းတို့ မည်ကဲ့သို့ ပါဝင်မည်နည်း။ အစ္စရေးတို့ ဆက်လက်ဆောင်ရွက်နေဆဲဖြစ်သည့် တိုက်ခိုက်သိမ်းပိုက် နေခြင်းများကို မည်သို့လုပ်ဆောင်ရမည်နည်းဟူသည့် အခက်အခဲဆုံးသော ကိစ္စရပ်များမှာ နိုင်ငံတကာအမိန့် ဒီကရီဖြင့် ဖြေဆိုနိုင်မည် မဟုတ်ချေ။ သေးငယ်သော အပိုင်းများမဟုတ်သည့် အခန်းကဏ္ဍများတွင် ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်၏ မည်သည့်အကျိုးရလဒ်ကိုမဆို ပါလက်စတိုင်းတို့ကိုယ်တိုင် ပုံဖော်ကြရမည်ဖြစ်သည်။

၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာ ၇ ရက် တိုက်ခိုက်မှုများ၏ နောက်တွင် ချက်ချင်းပင် ပါလက်စတိုင်းတို့သည် အစ္စရေး၏ တိုက်ခိုက်သိမ်းပိုက်မှုများကို အဆုံးသတ်နိုင်မည့် နည်းလမ်းတစ်ခုအနေဖြင့် ဟားမားစ်တို့၏ ခုခံတိုက်ခိုက်မှုများကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် ထောက်ခံအားပေး ဝန်းရံလာခဲ့ကြသည်။ ထိုအချိန်နောက်ပိုင်းမှစ၍ ပါလက်စတိုင်း ထောင်ပေါင်းများစွာတို့ အသတ်ခံခဲ့ကြရသည်။ ဂါဇာဒေသတွင် ရှိနေသည့် လူနေအိမ်ခြေ အဆောက်အအုံများ၏ ၉၀ ရာခိုင်နှုန်းကျော်တို့မှာ တိုက်ခိုက်ဖျက်ဆီးခံခဲ့ရသည်။ အစ္စရေးတို့၏ ကျူးကျော်တိုက်ခိုက်မှုတစ်လျှောက် တုန်လှုပ်ကြောက်ရွံ့ခြင်း၊ လူဦးရေ အရေအတွက် ဆုတ်ယုတ်

လျော့ကျလာမှုတို့ကြောင့် ပါလက်စတိုင်းတို့၏ အတွေးအမြင်များ ပြောင်းလဲလာခဲ့သည်။ ပါလက်စတိုင်းများစွာတို့မှာ အခြားသောနည်းလမ်းများအပေါ် စိတ်နှစ်ခွမတင်မကျရှိနေကြသော်လည်း ဟားမားစ်တို့အပေါ် အားပေးနေခြင်းနှင့် အစွရေးတို့အား လက်နက်ကိုင် တုံ့ပြန်တိုက်ခိုက်နေသည့် သဘောထားများကို စိတ်ကုန်စပြုလာကြပြီဖြစ်သည်။ သို့သော် စစ်ပွဲ၏ နောက်ပိုင်းအခြေအနေများတွင် အစွရေးနှင့် စေ့စပ်ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းမှုကို ပိုမို၍ သဘောကျသည့် ပါလက်စတိုင်းအချိုးအစားမှာ တဖြည်းဖြည်းများပြားလာခဲ့သည်။ သူတို့အနေဖြင့် ဟားမားစ်တို့မဟုတ်သော အုပ်ချုပ်မှုမျိုးကို ပိုမိုလိုလားမှုမှာ တိုး၍ တိုး၍ ပွင့်လင်းလာပုံရခဲ့ပေသည်။ ထို့အတူ စစ်ပွဲပြီးဆုံးသွားပါက ဂါဇာတွင် ပါလက်စတိုင်းတို့ဦးဆောင်သည့် အုပ်ချုပ်မှု အဖွဲ့မျိုးကို ပို၍လိုလားလာခဲ့ကြသည်။

ထိုလိုလားမှုလမ်းကြောင်းဆက်လက်ရှိနေခဲ့ပါလျှင် ပါလက်စတိုင်းပြည်သူအများစုသည် ဟားမားစ်တို့အပေါ် အမှီအခိုကင်း၍ နိုင်ငံတကာပါတနာများ၏ ထောက်ခံမှုရရှိထားသော ပါလက်စတိုင်းအာဏာပိုင်အဖွဲ့တစ်ခုဖြစ်သည့် ပါလက်စတိုင်းပညာရှင်များ၊ ကျွမ်းကျင်သူများ ပါဝင်မည့် အုပ်ချုပ်ရေးကော်မတီသစ်တစ်ခု နောက်သို့ ရောက်ရှိသွားနိုင်ကြမည်ဖြစ်သည်။ သို့သော် ထိုသို့ သေချာပေါက်ဖြစ်လာစေမည့် အာမခံချက်ရရှိရေးမှာ အလှမ်းဝေးနေသေးပေသည်။ ထိုသို့ ဖြစ်လာရန် လက်ရှိအချိန်တွင် အစွရေးနှင့် အမေရိကန်တို့အပေါ်၌ တည်မှီနေသည်။ ထို့ပြင် ပါလက်စတိုင်း နိုင်ငံရေးဦးဆောင်မှု အခြေအနေအတွက် ဟားမားစ်တို့က အစွရေးနှင့် စေ့စပ်ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းရေးပြုလုပ်နိုင်မည့် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးအောင်မြင်အောင် အကောင်အထည်ဖော်ကြရမည်ဖြစ်သည်။ လွန်ခဲ့သောသီတင်းပတ်များအတွင်းတွင်မူ ကုလသမဂ္ဂက ချိတ်ဆက်ညှိနှိုင်း ဆောင်ရွက်ပေးသည့် ထောက်ပံ့ရေးလမ်းကြောင်းများမှာ ဖွင့်လိုက်ပိတ်လိုက်ဖြစ်ခဲ့သည်။ ဓားစာခံလဲလှယ်ရေးမှာလည်း ပြတ်တောင်းပြတ်တောင်း ဖြစ်ခဲ့သည်။ တည်ငြိမ်အေးချမ်းရေးအတွက် နိုင်ငံတကာဆိုင်ရာ အင်အားစုများလည်း မထူထောင်ခဲ့ပေ။ ထို့ပြင် ပါလက်စတိုင်းများကို သေဆုံးစေသည့် အစွရေးတို့၏ တိုက်ခိုက်မှုများလည်း ပြန်လည်ရှိနေခဲ့သည်။ ထိုအခြေအနေများအားလုံးကို ပြောင်းလဲပစ်ရန် လိုအပ်နေသည်။ အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးမတိုင်မီတွင် ဂါဇာ၏ နေ့စဉ် အုပ်ချုပ်မှုဆောင်ရွက်နေသူများက ပါလက်စတိုင်းများစွာတို့ကို ဟားမားစ်တို့နှင့် ဝေးကွာနေစေရန် ကူညီခဲ့ကြသည်။ ထိုသို့သော အခြေအနေအရှိန်အဟုန်ကို ထိန်းသိမ်းဆောင်ရွက်ရန် ပါလက်စတိုင်းများကို ထိရောက်သော လုံခြုံရေးပေးခြင်း၊ ကူညီထောက်ပံ့ရေးပစ္စည်းများပေးခြင်း၊ ပြန်လည်တည်ဆောက်ရေးလုပ်ငန်းများဆောင်ရွက်ပေးခြင်း၊ နိုင်ငံတကာ ပါတနာများ၏ ထောက်ခံမှုဖြင့် ယုံကြည်စိတ်ချရသော အရပ်သားအုပ်ချုပ်မှုအဖွဲ့အစည်းတစ်ခု ထူထောင်နိုင်ကြောင်း ပြသပေးရမည် ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ဆောင်ရွက်ပေးခြင်းသည်သာ ပါလက်စတိုင်းတို့၏ ထောက်ခံမှုကို ရရှိနိုင်မည်ဖြစ်သည်။

နေရာတိုင်း၊ နေရာအနှံ့

ပါလက်စတိုင်း ပြည်သူတို့၏ အကောင်းဆုံးသော ခံယူချက်ထင်မြင်ယူဆချက်များမှာ ၁၉၉၁ ခုနှစ်က တည်ထောင်ခဲ့သည့် လွတ်လပ်သော လူထုသဘောထားကောက်ယူမှု

အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုဖြစ်သည့် ပါလက်စတိုင်းမူဝါဒနှင့် ဆန်းစစ်လေ့လာရေး သုတေသန စင်တာမှ ဆောင်ရွက်ထားခြင်းဖြစ်သည်။ ထိုစင်တာသည် ၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ မတ်လမှ ၂၀၂၅ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလအတွင်း ဂါဇာဒေသနှင့် အနောက်ဘက်ကမ်းဒေသရှိ ပါလက်စတိုင်းများကို ကိုးကြိမ်တိုင်တိုင် မျက်နှာချင်းဆိုင် တွေ့ဆုံမေးမြန်းဆန်းစစ်ခဲ့ရာ ဂါဇာစစ်ပွဲမတိုင်မီ၊ စစ်ပွဲ ကာလနှင့် စစ်ပွဲအပြီး စသည့်အချိန်များအလိုက် ပါလက်စတိုင်းတို့၏ ခံယူချက်ထင်မြင် ယူဆချက်များမှာ အပြောင်းအလဲ အဝေအပိုက်များရှိနေသည်ကို သိရှိခဲ့ရသည်။

မေးခွန်းပုံစံပေး၍ ဖြေဆိုသူက ဖြည့်စွက်ရေးသားဖြေဆိုရသည့် ဆန္ဒတောင်းခံခြင်း တစ်ခုတွင် “ပါလက်စတိုင်းပြည်သူများကို ဦးဆောင်ကိုယ်စားပြုရန် အထိုက်တန်ဆုံးမှာ ဟားမားစ်၊ ဖာတာ(အနောက်ကမ်းခြေ နိုင်ငံရေးလောက၌ စိုးမိုးခြယ်လှယ်နေသည့်ပါတီ) သို့မဟုတ် အခြားမည်သူများဖြစ်သနည်း”ဟု မေးခဲ့သည်။ ထိုမေးခွန်းကို အောက်တိုဘာ ၇ ရက်နေ့ တိုက်ပွဲများ မဖြစ်ပွားမီက မတိုးသာမဆုတ်သာ ဖြစ်နေပုံရကြသည့် ပါလက်စတိုင်း များက ဟားမားစ်များကို ၂၇ ရာခိုင်နှုန်း၊ ဖာတာများကို ၂၄ ရာခိုင်နှုန်း ဆန္ဒပြုခဲ့ကြသည်။ အကြိုက်အများဆုံး ဆန္ဒပေးဖြေဆိုခဲ့ကြသည်မှာ “ဟားမားစ်ရော ဖာတာများပါ မဟုတ်သည့် အခြားသော အုပ်စုများက ဦးဆောင်သင့်သည်”ဟူ၍ ဖြစ်သည်။ ဂါဇာစစ်ပွဲက ထိုသို့ ပြောဆိုဆန္ဒပေးမှုကို ပြောင်းပြန်လှန်ပြောင်းလဲသွားစေခဲ့သည်။ အောက်တိုဘာလ ၇ ရက် စစ်ပွဲဖြစ်ပွားပြီး ပထမဆုံးအကြိမ်အဖြစ် ၂၀၂၃ ခုနှစ်၊ ဒီဇင်ဘာလအတွင်း ကောက်ခံခဲ့သည့် ဆန္ဒမဲတွင် ဟားမားစ်တို့သည် သူတို့အတွက်အထိုက်တန်ဆုံး ဦးဆောင်သူများဖြစ်သည်ဟု ပါလက်စတိုင်းလူမျိုးတို့၏ ထက်ဝက်ကျော်က ဖြေဆိုခဲ့ကြသည်။ အခြားသောအုပ်စုများနှင့် ဖာတာတို့ကို ဆန္ဒပြုဖြေဆိုခဲ့ကြသူအရေအတွက်မှာ သိသိသာသာ ကျဆင်းသွားခဲ့သည်။

ဟားမားစ်တို့အပေါ် အမြင့်ဆုံးဆန္ဒပြုခဲ့ခြင်းနှင့် ပတ်သက်၍ ရှင်းလင်းဖြေကြားရန် နည်းလမ်းအနည်းငယ်ရှိနေသည်။ အောက်တိုဘာ ၇ ရက်တိုက်ခိုက်မှုသည် အစွဲအမူတို့၏ ထပ်တလဲလဲရန်စမှုနှင့် တိုက်ခိုက်သိမ်းပိုက်မှုများကို ကျိုးကြောင်းညီညွတ်စွာ တရားဝင် တုံ့ပြန်မှုအဖြစ် ပါလက်စတိုင်းအများစုတို့က ရှုမြင်ထားကြသည်။ ထို့အတူ ပါလက်စတိုင်း အကျဉ်းသားများ လွတ်မြောက်ရန် အလားအလာရှိသောနည်းလမ်းဟုလည်း ရှုမြင်ခဲ့ကြ သည်။ ထိုသို့ရှုမြင်ခဲ့ခြင်းက ဟားမားစ်တို့အား လူ့ကျင့်ဝတ်နှင့်ညီသော မဟာဗျူဟာမြောက် တရားဝင်ဆောင်ရွက်ကြသူများအဖြစ် ပါလက်စတိုင်းတို့က အားပေးချီးမြှင့်ခဲ့ကြခြင်း ဖြစ်သည်။ ဟားမားစ်တို့ဦးဆောင်မှုပေးရန် ယခင်က မဆုံးဖြတ်မိခဲ့ကြသူများကိုပင် ဟားမားစ် တို့အား ဦးဆောင်မှုပေးနိုင်သူများအဖြစ် ရှုမြင်ရန် ဆွဲဆောင်မှုခံခဲ့ကြရသည်။

၂၀၂၄ ခုနှစ် ဇွန်ဦးရာသီနှင့် ဇွန်ရာသီတစ်လျှောက်လုံးတွင် ပါလက်စတိုင်းအများစု သည် ဟားမားစ်တို့အပေါ် တွင်သာ ဆက်လက်ကူညီအားပေးရိုင်းပင်းခဲ့ကြသည်။ သို့သော် ဂါဇာဒေသတွင် ပါလက်စတိုင်းထိခိုက်ကျဆုံးမှု များပြားခြင်း၊ ပျက်စီးဆုံးရှုံးမှုများခြင်း၊ အိုးအိမ်ပစ်၍ ထွက်ပြေးကြရသူများ များပြားလာသောအခါ အစွဲအမူတို့အား ဟားမားစ်တို့၏ တိုက်ခိုက်မှုကို အားပေးထောက်ခံမှု လျော့ကျလာခဲ့သည်။ ထိုတိုက်ခိုက်မှုသည် မှန်ကန်ခြင်း မရှိ၊ မှားယွင်းသည်ဟု ယုံကြည်ဆုံးဖြတ်လာသူဦးရေတိုးပွားလာသည်။ ထို့ကြောင့် ဟားမားစ် တို့သည်သာ ပါလက်စတိုင်းတို့အတွက် အထိုက်တန်ဆုံး ဦးဆောင်သူဖြစ်သည်ဟု စဉ်းစားခဲ့

ကြသူ အရေအတွက်မှာ ၂၀၂၅ ခုနှစ်၌ ၄၁ ရာခိုင်နှုန်းအထိ လျော့ကျလာသည်။ စစ်ပွဲစတင် မဖြစ်ပွားမီကထက် ဟားမားစ်တို့အပေါ် ပါလက်စတိုင်းတို့၏ ထောက်ပံ့မှုက ပိုမိုမြင့်နေသေး သော်လည်း စစ်ပွဲအတွက် ကုန်ကျစရိတ်များမှ ရှိရန်မထွက်နိုင်ခြင်း၊ စစ်ပွဲပြီးသွားလျှင်လက်တွေ့ ဦးဆောင်လုပ်ကိုင်နိုင်သော အုပ်ချုပ်မှုတစ်ရပ်လိုအပ်ကြောင်း သိရှိနားလည်လာသူအရေ အတွက် တိုးပွားလာခြင်းတို့က ကျစ်လျစ်ခိုင်မာ တောင့်တင်းတည်ငြိမ်သော လူများစုအုပ်စု တစ်ခုအဖြစ် ရပ်တည်သွားလိုသူများ တိုးပွားလာစေခဲ့သည်။

အနာဂတ်တွင် ရွေးကောက်ပွဲများ ကျင်းပလာခြင်းမျိုးများ ရှိလာခဲ့လျှင် မည်သည့်ပါတီ၊ မည်သည့် သမ္မတလောင်းမျိုးကို ရွေးချယ်ပါမည်နည်းဟု မေးခွန်းထုတ်လာသောအခါ အထက်ပါကဲ့သို့သော ပါလက်စတိုင်းတို့၏ ခံယူချက် ထင်မြင်ချက် အပြောင်းအလဲအစေ့ အပိုက်များပေါ်ထွက်လာခဲ့သည်။ အောက်တိုဘာလ ၇ ရက်နေ့ကပိုင်း၌ ပြုလုပ်သည့် ဆန္ဒတောင်းခံမှုတွင် ဟားမားစ်ကိုယ်စားလှယ်လောင်းများကို ထောက်ခံမှုများမှာ မြင့်တက် လာခဲ့သော်လည်း ထိုနေ့ကပိုင်းတွင် တဖြည်းဖြည်းလျော့ကျလာခဲ့သည်။ ဟားမားစ်များနှင့် ၎င်းတို့၏ ခေါင်းဆောင်များသည် ၎င်းတို့၏ ဦးဆောင်မှုကို မျက်နှာချင်းဆိုင် တွေ့ဆုံချိန်များ အထိ ထိန်းထားနိုင်ခဲ့ကြသည်။ သို့သော် အချိန်ကြာလာသည့်အခါ ၎င်းတို့၏ အားသာမှုမှာ တဖြည်းဖြည်းလျော့နည်းလာတော့သည်။ ဖာတာတို့၏ ဦးဆောင်မှုအပေါ် လက်ရှိ ပါလက် စတိုင်း အာဏာပိုင်အဖွဲ့ ဥက္ကဋ္ဌဖြစ်သော “မာမွတ်အဘတ်စ်” ထောက်ခံမှုမှာလည်း အောက် တိုဘာလ ၇ ရက် တိုက်ခိုက်မှုနေ့ကပိုင်းတွင် မေးမြန်လာခဲ့ပြီး ယခုထက်တိုင် ထောက်ခံမှု နိမ့်ကျနေခဲ့သည်။ သို့သော် မာမွတ်အဘတ်စ် နေရာတွင် အစားထိုးရန် အခြားသော ပါလက် စတိုင်းအာဏာပိုင်ရှေ့ဆောင်လမ်းပြအဖွဲ့မှာလည်း ယခင်အဖွဲ့နှင့် တန်းတူခန့်သာ ရှိခဲ့သည်။ ပုံစံပေးမေးခွန်းဖြေဆိုကြသူ ပါလက်စတိုင်းများမှာ ယခုအခါ အစွဲအစွဲတွင် ဖမ်းဆီးခံထားရသူ ထင်ရှားသော ဖာတာခေါင်းဆောင်တစ်ဦးဖြစ်သည့် “မာဝန်ဘာဂ်ဟောက်တီ”ကို အစွဲအစွဲအား ဒုတိယအကြိမ် အုံကြွတော်လှန်မှု (ပထမအကြိမ် အုံကြွ တော်လှန်မှုမှာ ၁၉၈၇ မှ ၁၉၉၃ ခုနှစ်ထိ ကြာခဲ့ပြီး ဒုတိယအကြိမ်အုံကြွတော်လှန်ရေးမှာ ၂၀၀၀ ပြည့်နှစ်၌ စတင်ခဲ့သည်။) တွင် ပါဝင်ခဲ့သော သူ၏ အခန်းကဏ္ဍကြောင့် သဘောကျ နှစ်ခြိုက်ခဲ့ကြသည်။ ပို၍နှစ်သက် ထောက်ခံကြသည်။

စစ်ပွဲဖြစ်ပြီးနောက်ပိုင်းနေ့ရက်များတွင် ဂါဇာဒေသအုပ်ချုပ်ရေးနှင့် ပတ်သက်၍ မေးမြန်းကြသောအခါ ပါလက်စတိုင်းတို့၏ သဘောထားမှာ အချိန်နှင့်အတူ ပို၍ပြောင်းလွယ် ပြင်လွယ်ရှိလာသည်။ ၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာလတွင် ၂၇ ရာခိုင်နှုန်းမျှသော ပါလက်စတိုင်း ပြည်သူများက မာမွတ်အဘတ်စ် ဦးဆောင်သည့် ပါလက်စတိုင်းအာဏာပိုင်အဖွဲ့က ဂါဇာ ဒေသကို ပြန်လည်အုပ်ချုပ်ရန် ထောက်ခံမည်ဟုဆိုကြသည်။ ၇၀ ရာခိုင်နှုန်းသော ပါလက် စတိုင်းတို့ကမူ ဆန့်ကျင်ကြသည်။ သို့သော် ၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ မေလသို့ ရောက်သောအခါ ပါလက် စတိုင်းအာဏာပိုင်အဖွဲ့၏ အုပ်ချုပ်မှုကို ပါလက်စတိုင်း ၄၀ ရာခိုင်နှုန်းတို့က ထောက်ခံကြပြီး ၅၆ ရာခိုင်နှုန်းက ဆန့်ကျင်ကြသည်။ ၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလသို့ ရောက်သောအခါ “ပါလက်စတိုင်း အာဏာပိုင်အဖွဲ့ကို ဂါဇာဒေသ စီမံခန့်ခွဲရေး ချိတ်ဆက်ညှိနှိုင်းရေးလုပ်ငန်း ကော်မတီအဖြစ် ဆောင်ရွက်စေမည်ဆိုပါလျှင် မည်သို့သဘောရပါသနည်း”ဟု မေးမြန်းသည့်

အခါ ဂါဇာဒေသနေ ပါလက်စတိုင်း ၅၄ ရာခိုင်နှုန်းနှင့် အနောက်ဘက်ကမ်းဒေသနေ ပါလက်စတိုင်း ၄၀ ရာခိုင်နှုန်းတို့က ထိုအစီအစဉ်ကို ထောက်ခံဖြေကြားခဲ့ကြသည်။ အလားတူစွာပင် “အရပ်သားအုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့နှင့် ယှဉ်တွဲလျက် အာရပ်အဖွဲ့အစည်းတစ်ခု သို့မဟုတ် နိုင်ငံတကာလုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့တစ်ခုခုရှိနေမည်” ဟုဆိုလျှင် မည်သို့သဘောထားရှိမည်နည်းဟု ၂၀၂၄ ခုနှစ်၊ ဇူလိုင်လအတွင်းက မေးမြန်းရာ ပါလက်စတိုင်း ၂၃ ရာခိုင်နှုန်းကသာ ထောက်ခံပြီး ၇၅ ရာခိုင်နှုန်းက ဆန့်ကျင်ခဲ့ကြသည်။ သို့သော် ၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ မေလသို့ရောက်သောအခါ ထိုသဘောထားနှင့်ပတ်သက်၍ ထောက်ခံသူမှာ ၃၁ ရာခိုင်နှုန်းအထိ တိုးတက်လာပြီး ဆန့်ကျင်သည့် ရာခိုင်နှုန်းမှာ ၆၅ ရာခိုင်နှုန်းသို့ ကျဆင်းသွားခဲ့သည်။ ၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလသို့ ရောက်သောအခါ ထောက်ခံသူရာခိုင်နှုန်းမှာ ပိုမိုမြင့်တက်လာခဲ့ရာ ဂါဇာရှိ ပါလက်စတိုင်း ထောက်ခံသူများမှာ ၅၃ ရာခိုင်နှုန်းအထိ ရှိလာပြီး အနောက်ဘက်ကမ်းဒေသ၌ ၄၃ ရာခိုင်နှုန်းအထိ ရှိလာခဲ့သည်။

ပါလက်စတိုင်းတို့သည် အစွဲအမူနှင့် စေ့စပ်ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးရန်လည်း ပိုမိုပွင့်လင်းလာခဲ့ကြသည်။ စစ်ပွဲမစတင်မီ အချိန်ကတည်းက ပါလက်စတိုင်းအများစုတို့က ပြည်နယ်နှစ်ခု ခွဲခြားရေးဆုံးဖြတ်ချက်(Two - State Solution)ကို မဖြစ်နိုင်၊ လက်မခံနိုင်ဟု ဆုံးဖြတ်ထားကြသည်။ ထိုသို့ ဆုံးဖြတ်ကြသည်မှာလည်း မဆန်းလှပေ။ ထို့နောက် အစွဲအမူ၏ ကျူးကျော်သိမ်းပိုက်မှု အဆုံးသတ်သွားစေရန် လက်နက်ကိုင်တိုက်ခိုက်ရေး၊ အကြမ်းမဖက် ခုခံတော်လှန်ရေးနှင့် တွေ့ဆုံညှိနှိုင်း ဆွေးနွေးနည်းလမ်းများအနက် မည်သည့်နည်းလမ်းကို ရွေးချယ်မည်နည်းဟု ပါလက်စတိုင်းတို့ကို မေးမြန်းခဲ့ရာ ပါလက်စတိုင်းလူမျိုးအများစုနှစ်သက်သော တုံ့ပြန်မှုမှာ လက်နက်ကိုင်တိုက်ခိုက်ရေးနည်းလမ်း ဖြစ်နေသည်။ သို့သော် ထိုနည်းလမ်းကို ထောက်ခံမှုမှာ အောက်တိုဘာ ၇ ရက် အလွန်တွင် အမြင့်ဆုံးအဖြစ် ၆၃ ရာခိုင်နှုန်းအထိ ရှိခဲ့ပြီးနောက် တဖြည်းဖြည်း ကျဆင်းလာခဲ့သည်။ ၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင် ပါလက်စတိုင်း ၄၀ ရာခိုင်နှုန်းကသာ ထိုရွေးချယ်မှုကို အကောင်းဆုံးနည်းလမ်းအဖြစ် ရွေးချယ်ခဲ့ကြသည်။ ထိုအချက်မှာ ယခုအခါ ပါလက်စတိုင်းအများစုတို့သည် အကြမ်းမဖက်သော ဖြေရှင်းနည်းကို ပိုမိုလိုလားလာနေကြောင်း ဖော်ပြနေခြင်းဖြစ်သည်။ တွေ့ဆုံညှိနှိုင်းဆွေးနွေးခြင်းကို အကောင်းဆုံးနည်းလမ်းအဖြစ် မှတ်ယူခဲ့ကြသော ရာခိုင်နှုန်းမှာ စစ်ပွဲမဖြစ်ပွားမီက ၂၀ ရာခိုင်နှုန်းသာရှိခဲ့ရာမှ အောက်တိုဘာလတွင် ၃၆ ရာခိုင်နှုန်းအထိ မြင့်တက်လာခဲ့သည်။ ယခုအခါ အကြမ်းမဖက် ခုခံတော်လှန်ရေးနည်းလမ်းကို ၁၉ ရာခိုင်နှုန်းက ရွေးချယ်လာခဲ့သည်။ Two-state Solution ကို အလုပ် ဖြစ်နိုင်သည်ဟု စဉ်းစားခဲ့ကြသည့် ပါလက်စတိုင်းများသည်ပင်လျှင် မေလက ၃၃ ရာခိုင်နှုန်းသာရှိခဲ့ရာမှ အောက်တိုဘာလတွင် ၄၁ ရာခိုင်နှုန်းအထိ ရှိလာသည်။ ဤသို့အားဖြင့် Two - State မူဘောင်သည် ပေးအပ်၊ လွှဲအပ်နိုင်သည်ကို ပါလက်စတိုင်းများစွာတို့က ယခုထက်တိုင် သံသယများ ရှိနေကြပြီးမည်ဖြစ်သော်လည်း တွေ့ဆုံညှိနှိုင်းဆွေးနွေးခြင်းနည်းလမ်းသည် တရားဝင်ဖြစ်မှုကို ထိန်းထားနိုင်ကြောင်း သိမြင်လာကြသည့် ပါလက်စတိုင်းအရေအတွက်မှာ တိုးပွားလာနေပြီး ထိုနည်းလမ်းကို လက်တွေ့ကျသော ရွေးချယ်စရာအဖြစ် ရှုမြင်လာနေကြသည်။

အထူးသဖြင့် ဆန်းစစ်လေ့လာမှုများအပြီးတွင် ဂါဇာနှင့် အနောက်ဘက်ကမ်းဒေသရှိ

ပါလက်စတိုင်းလူမျိုးတို့၏ သဘောထားခံယူချက်များမှာ ယခင်နှစ်ကနှင့် မတူဘဲ ခွဲခြား
 ဖြာထွက်လာသည်။ အောက်တိုဘာ ၇ ရက်အလွန်တွင် အနောက်ဘက်ကမ်းဒေသ၌
 ဟားမားစ်တို့အား ဝိုင်းဝန်းရိုင်းပင်းကူညီမှုသည် ပို၍ သိသာပေါ်လွင်လာခဲ့သည်။ ထိုဒေသ
 တွင် စစ်ပွဲနှင့် နဖူးတွေ့ဒူးတွေ့ ကြုံကြိုက်နေရသည်။ နယ်မြေသိမ်းပိုက်ပြီး အသစ်ဝင်ရောက်
 လာသူများ၏ အကြမ်းဖက်မှုများမှာလည်း ဖြစ်ရိုးဖြစ်စဉ် ရှိနေကာ စစ်ပွဲကြောင့် တင်းမာ
 ခက်ထန်လာနေခဲ့သည်။ ဂါဇာတွင်မူ သူတို့နှင့် မတူသော လမ်းကြောင်းနှင့် ရွေ့လျားနေသည်။
 စစ်ပွဲကြောင့် ထိခိုက်ဒဏ်ရာရသေဆုံးသူများပြားနေခြင်း၊ လူအများစုမှာ မိမိတို့ နေထိုင်ရာ
 အိုးအိမ်နေရာများမှ ဖယ်ရှားခံရခြင်း၊ ကိုယ်လက်အင်္ဂါထိခိုက်ပျက်စီးခြင်း စသည်တို့ကြောင့်
 ဂါဇာဒေသတွင် နေထိုင်ကြသူများအနေဖြင့် တွေ့ဆုံညှိနှိုင်းဆွေးနွေးရေးကို ပို၍ဆောလျင်စွာ
 ဆောင်ရွက်ရေးကို လိုလားလာခဲ့ကြသည်။ ထို့ပြင် စစ်ပွဲပြီးဆုံးချိန်နောက်ပိုင်းအုပ်ချုပ်ရေး
 ကိစ္စများတွင် ဟားမားစ်များမပါဝင်သော ပူးတွဲအုပ်ချုပ်ရေးအစီအစဉ်များကို ပိုမိုပွင့်လင်းစွာ
 ပြောဆိုလာကြသည်။ ထိုသို့ပြောဆိုသဖြင့် ဂါဇာဒေသနေပြည်သူများသည် ဟားမားစ်များကို
 ဘက်ပြန် ဆန့်ကျင်သည်ဟု ပြောခြင်းမဟုတ်ပေ။ သို့သော် ဂါဇာနေ ပြည်သူများသည်
 မိမိတို့ဒေသအတွက် အေးချမ်းသက်သာရာရမှုနှင့် ပြန်လည်တည်ဆောက်ရေး ဆောင်ရွက်
 ပေးကြမည့်ဟားမားစ်မဟုတ်သည့် အခြားသောသူများကို ပို၍စိတ်ရှည် သည်းခံနိုင်ကြသော
 ကြောင့်ဖြစ်သည်။ ဥပမာအနေဖြင့် တင်ပြရလျှင် ဂါဇာကမ်းမြောင်ဒေသကို စီမံခန့်ခွဲရန်
 ပါလက်စတိုင်းအာဏာပိုင်အဖွဲ့ သို့မဟုတ် ဟားမားစ်တို့နှင့်အတူ ပေါင်းစည်းခြင်းမရှိသော
 ပါလက်စတိုင်းအာဏာပိုင်အဖွဲ့တစ်ခု ထူထောင်ရေးကို ၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာလတွင်
 အနောက်ဘက်ကမ်းနေ ပါလက်စတိုင်း ၄၁ ရာခိုင်နှုန်းကသာ ထောက်ခံခဲ့သော်လည်း
 ဂါဇာဒေသနေ ပါလက်စတိုင်း ၅၁ ရာခိုင်နှုန်းက ထောက်ခံခဲ့ခြင်းဖြင့် သိနိုင်ပေသည်။

ရွေးချယ်မှုကြီး

နှစ်နှစ်တာ ကာလအတွင်း ပါလက်စတိုင်းတို့၏ ဆန္ဒပြုရွေးချယ်ခဲ့ကြပုံများက
 ရှင်းလင်းသော ဇာတ်လမ်းတစ်ခုကို ပြောပြနေသည်။ ကနဦးပိုင်းတွင် စစ်တွင်းကာလ၏
 ကြီးမားပြင်းထန်သော ဖိအားများကိုရင်ဆိုင်နေကြရသဖြင့် ပါလက်စတိုင်းအများစုမှာ
 ဟားမားစ်တို့သည် ပြဿနာ(စစ်ပွဲ)ကို ကိုင်တွယ်ဆောင်ရွက်နိုင်စွမ်းရှိသူများအဖြစ် မရှုမြင်
 နိုင်ခဲ့ကြချေ။ သို့သော် ထိုအမြင်သည် စစ်ပြီးကာလ ဟားမားစ်တို့၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာကို
 မဆိုလိုပေ။ စစ်ပွဲကြာညောင်းလာပြီး ဂါဇာဒေသ ခေါင်းဆောင်မှုနှင့် အုပ်ချုပ်ရေးကိစ္စများ
 အတွက် ပြောဆိုဆွေးနွေးခြင်းများတွင် အစွဲရေးတို့၏ တိုက်ခိုက်သိမ်းပိုက်အုပ်ချုပ်ခြင်းကို
 ဆန့်ကျင် တော်လှန်မှုသဘောမျိုးမှ လျော့ကျလာခဲ့ပြီး ပါလက်စတိုင်း၌ လက်ရှိအုပ်ချုပ်ရေး
 ကိစ္စရပ်များနှင့် ပို၍ သက်ဆိုင်လာနေသည်။ အထူးသဖြင့် ဂါဇာအုပ်ချုပ်ရေးနှင့် ပတ်သက်၍
 နှစ်သက်လိုလားမှုအတွက် ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော အခင်းအကျင်းများ ပြန်လည် ပေါ်ထွက်လာ
 ခဲ့သည်။ ယခုအခါ ဂါဇာဒေသရှိ လူအများစုတို့က လူသားချင်းစာနာထောက်ထားမှု အကူအညီ၊
 အရပ်သားပြည်သူတို့၏ လုံခြုံရေးနှင့် ထင်သာမြင်သာရှိသော ပြန်လည်တည်ဆောက်ရေး
 ကိစ္စများကိုသာ မြင်တွေ့လိုနေကြသည်။ ပါလက်စတိုင်းပြည်သူတို့သည် နိုင်ငံခြားသား

တပ်ဖွဲ့များ လက်နက်ဖြုတ်သိမ်းခြင်းမရှိသေးသမျှ ကာလပတ်လုံး ပါလက်စတိုင်းခေါင်းဆောင်မှုကို ဗဟိုပြုပြီး အာရပ်နှင့် နိုင်ငံတကာအထောက်အပံ့တို့ကို လက်ခံရယူလိုနေကြသည်။

ဆန်းစစ်သုတေသနပြုတွေ့ရှိချက်များအရ မူဝါဒချမှတ်သူများအဖို့ အဓိကသင်ခန်းစာများ သိသာထင်ရှားစွာ ပေါ်ထွက်လာနေသည်။ ပထမဦးစွာ သိသာမြင်သာသော တိုးတက်မှုအဖြစ် အေးဆေးငြိမ်သက်သောလမ်းများ၊ ကုလသမဂ္ဂကည့်နှိုင်းဆောင်ရွက်သော အစောင့်အရှောက်ပါ ထောက်ပံ့ရေးပစ္စည်းသယ်ယာဉ်တန်းများ ပါလက်စတိုင်း အကျဉ်းသားများနှင့် အလဲအလှယ်အဖြစ် ကျန်ရှိနေသေးသော အစ္စရေးဓားစာခံများ၏ ရုပ်အလောင်းများ ပြန်လည်ပေးပို့ခြင်းတို့ကို ဆောလျင်စွာ ဆောင်ရွက်ပေးခြင်း၊ ထို့ပြင် အစ္စရေး၏ လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုနှင့် ထိုးစစ်ဆင်တိုက်ခိုက်မှုများ အားလုံးရပ်စဲခြင်းပါဝင်သည့် ပြန်လည်တည်ဆောက်ရေး အသေးစိတ်စီမံကိန်းတို့သည် လက်ရှိအလားအလာများကို တွန်းအားပေးနိုင်ပေသည်။ ထို့အတူ တွေ့ဆုံညှိနှိုင်းဆွေးနွေးရေးကို အသားပေးသည့် သဘောထားတို့ကို တိုက်တွန်းအားပေးပြီး ဟားမားစ်တို့အား နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ အခြားသောရွေးချယ်စရာနည်းလမ်းများကို လမ်းပွင့်လာစေမည်ဖြစ်သည်။ ယင်းသို့သော အကျိုးရလဒ်များကို ဖော်ဆောင်ရန် ပျက်ကွက်ခဲ့ပြီး လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးကို အားပေးထောက်ခံခဲ့ပါလျှင် အကြမ်းဖက်တိုက်ခိုက်မှုများနှင့် ပြန်လည်ကြုံတွေ့လာရမည်ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် ကြားကာလအုပ်ချုပ်ရေးတွင်လည်း ပါလက်စတိုင်းဦးဆောင်သော တရားဝင်အုပ်ချုပ်မှုအဖွဲ့ ဖြစ်ရပေမည်။ အောက်တိုဘာ ၇ ရက်နေ့ကပိုင်း ဟားမားစ်တို့၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာသည် ကျဉ်းမြောင်းလာသည်။ ထို့အတူ မာမုတ်အဘတ်စ် ဦးဆောင်သည့် ဖာတာအဖွဲ့သည်လည်း သူတို့၏ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာကိုပြန်လည်တောင်းဆိုနိုင်မည်မဟုတ်ပေ။ သို့သော် အကန့်အသတ်ရှိသည့် ဒေသတွင်းအင်အားစုတစ်ခု သို့မဟုတ် နိုင်ငံတကာ တပ်ဖွဲ့တစ်ခု၏ ကျောထောက်နေကံခံပြုထားသော ဖြူပြင်ပြောင်းလဲထားသည့် ပါလက်စတိုင်းအာဏာပိုင်အဖွဲ့တစ်ခုသည် လူထု၏ ထောက်ခံမှုများ တိုးပွားလာမည့်အခြေအနေ အထောက်အထားများရှိနေသည်။ နောက်ဆုံးတွင် ဂါဇာနှင့် အနောက်ဘက်ကမ်းဒေသတို့၌ မတူညီသော နိုင်ငံရေးအခြေအနေများ ရှိလာနေသည်။ အန္တရာယ်ကင်းစန့် ပြန်လည်တည်ဆောက်ရေးနှင့် အရပ်ဘက်ဆိုင်ရာ လုံခြုံစွာ စောင့်ရှောက်ရေးလုပ်ငန်းများအပါအဝင် ဂါဇာဒေသတွင်း အုပ်ချုပ်ရေး အာဏာပိုင်အဖွဲ့သစ်တစ်ခု တရားဝင်ထူထောင်ရေး လုပ်ဆောင်ချက်များသည် အနောက်ဘက်ကမ်းဒေသရှိ ပါလက်စတိုင်းများ၏ စိတ်ဆန္ဒကို အလိုအလျောက် သိမ်းကျုံးဆွဲငင်ခြင်း မပြုနိုင်ပေ။ အနောက်ဘက်ကမ်းဒေသမှ ပါလက်စတိုင်းတို့မှာ နေ့စဉ်နှင့်အမျှ အစ္စရေးတို့၏ စီးနင်းတိုက်ခိုက်ခံရခြင်း၊ ကျူးကျော်ဝင်ရောက်လာသည့် ပြင်ပမှလာရောက်အခြေချနေထိုင်သူများ၏ အကြမ်းဖက်မှုနှင့် စီးပွားရေးကန့်သတ် ချုပ်ချယ်မှုများကို ဂါဇာဒေသထက် ပိုမိုရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့နေရသည်။ အောင်မြင်သောစီမံကိန်းဆိုသည်မှာ ဂါဇာရော အနောက်ဘက်ကမ်းဒေသပါ နှစ်နေရာစလုံးတွင် နေထိုင်ကြသည့် ပြည်သူများ၏ လိုအပ်ချက်များကို ဖြည့်ဆည်းပေးနိုင်သည့် စီမံကိန်းမျိုးသာဖြစ်သည်။

အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးကာလအတွင်း ဖြစ်ပျက်မှုများသည် ပါလက်စတိုင်းသားတို့၏ ကျစ်လျစ်ခိုင်မာသော ထောက်ခံမှုသည် အရပ်သားအစိုးရတစ်ခု သို့မဟုတ် မူလအခြေအနေကို

ပြန်ရောက်စေမည့် ပိုမိုအစွန်းရောက်သော အခြားအဖွဲ့များ၏ နောက်သို့ ရောက်ရှိသွားနိုင်သည့် အဆုံးအဖြတ်ကို ပေးမည်ဖြစ်သည်။ ဖြစ်လာနိုင်သော အကောင်းဆုံးအခြေအနေမှာ ကုလသမဂ္ဂလုံခြုံရေးကောင်စီက ထောက်ခံသော အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးကပါလက်စတိုင်း နိုင်ငံရေးအခြေအနေကို ပုံမှန်ပြောင်းလဲလာစေနိုင်ပေသည်။ အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးကာလ၏ ကနဦးပိုင်းအခြေအနေတွင် အကြမ်းဖက်တိုက်ခိုက်မှုများ တုံ့ဆိုင်းသွားမည်။ အကူအညီအထောက်အပံ့ပစ္စည်းများ ပုံမှန် ရောက်လာမည်။ ပြန်လည်တည်ဆောက်ရေးနှင့် လျော်ကြေးပေးရေးကိစ္စများ ဆောင်ရွက်ရန် စတင်လာမည်။ စစ်အကျဉ်းသားများနှင့် ဖမ်းဆီးခံ ဓားစာခံ လဲလှယ်ရေးလုပ်ငန်း အဆုံးသတ်သွားမည်။ ထို့နောက် အကောင်းဆုံးမှာ အချိန်သတ်မှတ်ထားသော လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာရှိပြီး အထောက်အပံ့အကူအညီကိစ္စကို အခြားသောအဖွဲ့အစည်းတစ်ခုက စောင့်ကြည့်စေသည့် ရှင်းလင်းသော ဘတ်ဂျက် သတ်မှတ်ထားရှိသည့် နိုင်ငံရေး စက်မှုလုပ်ငန်းကဏ္ဍတို့၌ အရှိန်အပါကြီးသော အစိုးရအဖွဲ့ထားရှိစေခြင်း ဖြစ်သည်။ လွတ်လပ်စွာ လှုပ်ရှားသွားလာခွင့်၊ စာနယ်ဇင်းအခွင့်အရေးနှင့် အာမခံပစ္စည်းများကို လုံခြုံစွာ စောင့်ရှောက်ရေးတို့အပါအဝင် အနိမ့်ဆုံးသော အခြေအနေများ တည်ဆောက်ပြီးမှ ရွေးကောက်ပွဲကိစ္စကို ဆောင်ရွက်မည်ဖြစ်သည်။ ယင်းသို့သော ပြောင်းလဲရေးဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းများဆက်လက်ဆောင်ရွက်နေသမျှ ကာလပတ်လုံး၌ အချက်အလက်များ အဆိုပြုခြင်းပဋိပက္ခကို ညှိနှိုင်းဆွေးနွေးခြင်းဖြင့် စစ်ပွဲပြီးဆုံးရေးကို ထောက်ခံခြင်းတို့ တဖြည်းဖြည်းဆက်လက်တိုးမြှင့်ဆောင်ရွက်သွားမည်ဖြစ်သည်။

သို့ရာတွင် ပြောင်းလဲရေး ကြားကာလစီမံကိန်းသည် အကြောင်းအမျိုးမျိုးကြောင့် အကယ်၍ ရပ်တန့်နေခဲ့ပါလျှင် ထိုစီမံကိန်းကို ထောက်ခံကြသော ပါလက်စတိုင်းပြည်သူလူထုမှာ အန္တရာယ်ရှိလာနိုင်သည်။ ထိုသို့ ရပ်တန့်နေသော အခြေအနေတွင် အစွဲရေးတို့၏ လေကြောင်းမှ ပြန်လည်တိုက်ခိုက်ခြင်း၊ ကျူးကျော်

“သို့ရာတွင် ပြောင်းလဲရေး ကြားကာလစီမံကိန်းသည် အကြောင်းအမျိုးမျိုးကြောင့် အကယ်၍ ရပ်တန့်နေခဲ့ပါလျှင် ထိုစီမံကိန်းကို ထောက်ခံကြသော ပါလက်စတိုင်း ပြည်သူလူထုမှာ အန္တရာယ်ရှိလာနိုင်သည်။”

ဝင်ရောက်လာသည့် ပြင်ပမှ အခြေချနေထိုင်သူများ၏ အကြမ်းဖက်တိုက်ခိုက်မှု အရှိန်မြင့်လာခြင်း၊ အထောက်အပံ့အကူအညီပစ္စည်းဖြန့်ဝေမှု မညီမမျှဖြစ်လာနိုင်ခြင်း၊ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာနှင့် ပြန်လည်သင့်မြတ်ရေး ကိစ္စများ၌ ကုလသမဂ္ဂက ထောက်ခံ အတည်ပြုပေးထားသည့် ဒေသတည်ငြိမ်အေးချမ်းရေး တပ်ဖွဲ့သည်လည်း အဆုံးအဖြတ်မပြုနိုင်၊ မဖြေရှင်းနိုင်ခြင်းများ အများဆုံးဖြစ်လာနိုင်ဖွယ် ရှိပေသည်။ အကူအညီအထောက်အပံ့ပစ္စည်းများမှာ နည်းနည်းချင်းနှင့်တဖြည်းဖြည်းသာရောက်လာမည်။ ပြန်လည်တည်ဆောက်ရေးလုပ်ငန်းများ တိုးတက်မှုလျော့နည်းလာမည်။ အနောက်ဘက်ကမ်းဒေသ၌ အစွဲအမူးအိတ်တိုက်ခိုက်မှုများ ဆက်လက်ဖြစ်ပေါ်လာမည်။ အကျဉ်းသားနှင့် ဓားစာခံလဲလှယ်ရေး အစီအစဉ်မှာ မြန်မြန်ဆန်ဆန် ရပ်စဲသွားမည်။ ထိုအခြေအနေများအားလုံးက တွေ့ဆုံညှိနှိုင်း ဆွေးနွေးရေးအတွက် ပါလက်စတိုင်းတို့၏ ထောက်ခံမှုတန့်သွားစေပြီး လက်နက်ကိုင်တော်လှန်ရေးနှင့် ဟားမားစ်တို့၏ ဦးဆောင်မှုကို နှစ်သက်သဘောကျမှုများ တိုးလာမည်ဖြစ်သည်။ ထိုပြောင်းလဲလာသော သဘောထားသည် ဂါဇာဒေသနေ ပါလက်စတိုင်းတို့၏ အခြေအနေနှင့် ခြားနားနေပေလိမ့်မည်။ ဂါဇာဒေသနေသူများမှာ အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာအတွက် ပိုမိုစိတ်ရှည်သည်းမခံနိုင်စွမ်းမှာ အနောက်ဘက်ကမ်းနေသူများထက် ပို၍ များကြသည်။ အနောက်ဘက်ကမ်းနေ ပြည်သူများ၏ ခံယူချက်၊ ထင်မြင်ချက်မှာ နိုင်ငံရေးဆုံးဖြတ်ချက်များထက် ပို၍ ခက်ထန်နေကြသည်။ ဤကဲ့သို့ မတည်ငြိမ်သော ပတ်ဝန်းကျင်အနေအထားကြောင့် အသွင်ကူးပြောင်းချိန် အာဏာပိုင်များ (ကြားဖြတ်အုပ်ချုပ်ရေးအဖွဲ့) မှာ ပြည်သူများနှင့် အဝင်ခွင့်ကျဖြစ်မနေဘဲ အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာလွှဲပြောင်းရေး အရှိန်အဟုန်ကို ဟန့်တားလိုသူများအနေဖြင့် ပြည်သူတို့၏ ထောက်ခံမှုကိုဖွဲ့ထုတ်ယူရန် အခွင့်အရေးရသွားကြသည်။

အကယ်၍ အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး လုံးဝကျိုးပေါက်သွားခြင်း သို့မဟုတ် အနောက်ဘက်ကမ်းဒေသတွင် အကြမ်းဖက်တိုက်ခိုက်မှုများ သိသိသာသာ ပေါ်ပေါက်လာပါလျှင် ၂၀၂၃ ခုနှစ်က ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သော လူစုလူဝေးနှင့် စည်းရုံးလှုံ့ဆော်ဆူပူမှုများ ပြန်လည်ဖြစ်ပွားလာနိုင်ပေသည်။ ဟားမားစ်တို့၏ ထောက်ခံမှု ရုတ်တရက် ပြန်လည်ကျိုးပြတ်သွားပြီး ဖာတာတို့၏ အကန့်အသတ်ဖြင့် ပြန်လည်ခေါင်းထောင်လာမှုမှာလည်း ပြုလဲသွားမည်ဖြစ်ကြသည်။ ပါလက်စတိုင်းတို့၏ နိုင်ငံရေးတွင်ပါဝင်ဆောင်ရွက်မှုမှ နုတ်ထွက်ရေးအကြံအစည်မှာ အားကောင်းလာပေသည်။ ထိုထင်မြင်ချက်၊ ခံယူချက်ဆိုင်ရာ အလှည့်အပြောင်းသည် အုပ်ချုပ်ရေးဆိုင်ရာ အာဏာပိုင်အဖွဲ့အသစ်တစ်ခု ထူထောင်ရန်ဖြစ်ရာ အမြော်အမြင်မရှိ အလွန်အလွန် မိုက်မဲမှုပင်ဖြစ်သည်။

ပြောင်းလဲနေသော နိုင်ငံရေးမြင်ကွင်းတွင် ပါလက်စတိုင်းတို့၏ ထင်မြင်ချက် ခံယူချက်ကို ပြောင်းလဲပေးနိုင်မည့် ဖြစ်နိုင်ခြေတစ်ခုရှိသည်။ ယင်းမှာ ဘာဂ်ဟောက်တီက သော်လည်းကောင်း၊ အခြားသော ဖာတာခေါင်းဆောင်တစ်ဦးက သော်လည်းကောင်း ယုံကြည်စိတ်ချရသော ခေါင်းဆောင်ကိုယ်စားလှယ်လောင်းအဖြစ် အမှန်တကယ် ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးကို လုပ်ပါမည်ဟု ကတိပေးပြီးဆောင်ရွက်ခြင်းပင်ဖြစ်သည်။ ထိုသို့သော ကိုယ်စားလှယ်လောင်းတစ်ယောက်ကသာ ဟားမားစ်တို့ကို အင်ပြည့်အားပြည့်ယှဉ်ပြိုင်နိုင်မည်ဖြစ်သည်။ ပါလက်စတိုင်းလူမျိုးများစွာတို့က ယခုထက်တိုင် ဟားမားစ်တို့ကို

ထောက်ခံ၊ လက်ခံမှုရှိနေကြသေးသော်လည်း အကယ်၍ ယနေ့အချိန်တွင် တရားဝင် ရွေးကောက်ပွဲ ကျင်းပခဲ့လျှင် ဟားမားစ်တို့သည် ပါလက်စတိုင်းတို့၏ ထောက်ခံခံ ၄၀ ရာခိုင်နှုန်းကျော်ကိုသာ ရရှိကြပေမည်။ အခြားသော စစ်မှန်သည့် ကိုယ်စားလှယ်တစ်ဦးက တိုးချဲ့ပါဝင်လာနိုင်ပြီး အကြိတ်အနယ် ယှဉ်ပြိုင်ရမည့် ပြိုင်ပွဲဝင်တစ်ဦးအဖြစ် ဟားမားစ်တို့၏ ဦးဆောင်မှုကို လျော့ကျလာစေမည်ဖြစ်သည်။ ယုံကြည်စိတ်ချရသော ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေး သမားတစ်ဦးက ပါလက်စတိုင်းလူထု၏ခံယူချက်၊ ထင်မြင်ချက်များ ပြောင်းလဲလာစေရန် ကူညီပေးနိုင်မည်ဖြစ်ပြီး လက်နက်ကိုင်တိုက်ခိုက်ရေးကိုဖယ်ခွာကာ တွေ့ဆုံညှိနှိုင်း ဆွေးနွေး ရေးဆီသို့ ပို့ဆောင်ပေးနိုင်မည် ဖြစ်သည်။

ပါလက်စတိုင်းတို့ကို ကူးပြောင်းရေးစီမံကိန်းပေါ်သို့ ရောက်ရှိသွားစေရန် မူဝါဒ ချမှတ်သူများနှင့် ဖျန်ဖြေရေးသမားများက ရှင်းလင်းလုပ်ဆောင်ချက်အချို့ကို ဆောင်ရွက် ပေးသင့်သည်။ အကူအညီပေးရေး ပစ္စည်းများသယ်ဆောင်လာသည့် ယာဉ်တန်းများရောက်ရှိ လာခြင်းကို လူသိရှင်ကြားကြော်ငြာပေးသကဲ့သို့ ငြိမ်းချမ်းရေးညီလာခံတစ်ခု ကျင်းပမည့် အကြောင်းကိုလည်း ကြော်ငြာပေးရပေမည်။ လုပ်ကိုင်နိုင်သောစွမ်းရည်နှင့် ဆောင်ရွက်ခဲ့မှု တို့၏ တိုးတက်မှုများကို သရုပ်ဖော်ပြပေးပါရန် ပါလက်စတိုင်းတို့၏ အုပ်ချုပ်ရေးစွမ်းရည်ကို တစ်ကြိမ်တစ်ခါ ထင်ထင်ပေါ်ပေါ် ထူထောင် ပြသနိုင်ခဲ့ပါလျှင် ယင်းကို နိုင်ငံတကာလေ့လာသူ များက ဆန်းစစ်နိုင်အောင် ပြည်သူများသို့ ထုတ်ဖော်ပြသသင့်ပေသည်။ ထင်သာမြင်သာရှိသော ပြန်လည်တည်ဆောက်ရေးတွင် တိုးတက်မှုသည် နယ်ခြားဒေသငြိမ်းချမ်းရေးအစီအစဉ်ကို ထောက်ခံမှုဖြင့် တက်လာစေနိုင်သည်။

အာရပ်နှင့်အခြားသော နိုင်ငံတကာ ပါတနာများက ထိန်းသိမ်းကြပ်မတ်ခြင်း၊ အငြင်း ပွားဖွယ်ဆုံးဖြတ်ချက်များနှင့်ပတ်သက်၍ အကူအညီပေးရန် ရောက်လာကြသောအခါ အုပ်ချုပ်မှုသည် ပါလက်စတိုင်းတို့၏ ဦးဆောင်မှုအောက်တွင် သေချာစေရန် ထိုကဏ္ဍများကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်း အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုပြီး အချိန်ကိုလည်း ကန့်သတ်ပေးထားရပေမည်။ အနောက်ဘက်ကမ်းဒေသတွင်မူ အစွဲရေး၏ စီးနင်းတိုက်ခိုက်မှုများ လျော့ကျစေရမည်။ ကျူးကျော်၍ ပြင်ပမှ ဝင်ရောက်အခြေချနေထိုင်သူများ၏ အကြမ်းဖက်မှုများကို ကန့်သတ်ရ မည်။ ပါလက်စတိုင်းလူမျိုးများ၏ မကျေနပ်ချက်၊ တိုင်ကြားချက်များကို လမ်းကြောင်း ဖော်ထုတ်ပေးရမည်။ နိုင်ငံရေးဦးဆောင်မှုအသစ်ဆီသို့ စုစည်းပေးမည့် မည်သည့်လုပ်ဆောင် ချက်မျိုးကိုမဆို အသိပေးရန် လိုအပ်သည်။ နောက်ဆုံးတွင် မည်သည့်အုပ်ချုပ်မှုအဖွဲ့သစ်သည် မဆို ရွေးကောက်ပွဲများကို စိတ်လိုက်မာန်ပါ အမြန်ဆုံးကျင်းပရန် ဆောင်ရွက်မှုကို ဟန့်တား တားဆီးရမည်။ လက်တွေ့မြေပြင်တွင် အခြေအနေများ ကောင်းမွန်လာခြင်းမရှိသေးသမျှ ပါလက်စတိုင်းလူမျိုးများစွာတို့ ပါဝင်လာခြင်းရှိမည် မဟုတ်သည်ကို ဆန္ဒမဲများက ထုတ်ဖော် ပြသနေပေသည်။ ထိုကြောင့်ဖြစ်သင့်သည်အချိန်ထက်စော၍ ကျင်းပသည့်ရွေးကောက်ပွဲများ၌ ပေးလာသော ဆန္ဒမဲများသည် အစွန်းရောက်ကိုယ်စားလှယ်များ ထံသို့သာ တိမ်းချော် ရောက်ရှိသွားပေမည်။ ဤသို့ဆိုလျှင် အမှန်တကယ် လုပ်ပိုင်ခွင့်အာဏာမရှိသူများက အနိုင်ရရှိသွားပေမည်။ ဂါဇာနှင့် အနောက်ဘက်ကမ်းဒေသတို့၏ သဘောထားကွဲမှု လည်းပိုမိုနက်ရှိုင်းလာစေပေမည်။

ဂါဇာတွင် စစ်ပွဲဖြစ်ပွားပြီးနောက် ပါလက်စတိုင်းတို့၏ ခံယူချက်၊ ထင်မြင်ချက် အပြောင်းအလဲအကွေ့ အပိုက်များမှာ ထင်ထင်ရှားရှားရှိလာသည်။ ကနဦးတွင် ဟားမားစ် တို့မှာ ထောက်ပံ့မှုရရှိခဲ့ကြသော်လည်း ပါလက်စတိုင်းပဋိပက္ခကြောင့် ဆုံးရှုံးရမှုများ မြင့်တက်လာခြင်း၊ အနာဂတ်အုပ်ချုပ်ရေးတွင် မည်သည့်အရာများ အမှန်တကယ် လိုအပ်မည်ကိုရှင်းရှင်းလင်းလင်းပိုမိုသိမြင်လာကြသောအခါဟားမားစ်တို့အပေါ်ထောက်ခံမှု လျော့နည်း ဆုတ်ယုတ်လာသည်။ ထို့အတူ ပါလက်စတိုင်းတို့ ဦးဆောင်ပြီး နိုင်ငံတကာ ထောက်ခံမှု ရရှိသော အုပ်ချုပ်မှုအဖွဲ့နှင့် အစွဲအစွဲတို့၏ တွေ့ဆုံညှိနှိုင်း ဆွေးနွေးစေလိုမှု တည်းဟူသော ပြည်သူတို့၏ဆန္ဒမှာ ပိုမိုကြီးထွားလာသည်။ မိမိတို့၏ ကတိကဝတ်ကို စောင့်ထိန်းသော အစွဲအစွဲ၏အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး၊ အစွဲအစွဲတို့နှင့်အတူ ပါလက်စတိုင်း ပြည်သူတို့က လိုလားလက်ခံသော Two-State Solution ၏ ရည်မှန်းချက်နှင့် ဒေသတွင်း အခြေချနေထိုင်မှုနှင့် ကျူးကျော်ဝင်ရောက် အခြေချနေထိုင်သူများ၏ အကြမ်းဖက်မှု ထိန်းချုပ်ဟန့်တားရေးတို့က ပါလက်စတိုင်းပြည်သူတို့၏ ထင်မြင်ချက်၊ ခံယူချက်များကို အစွန်းမရောက်သော နိုင်ငံရေးအဖွဲ့အစည်းတစ်ခုဆီသို့ တွန်းပို့ပေးနိုင်သည်။ ထိုနိုင်ငံရေး အဖွဲ့အစည်းသည် တွေ့ဆုံညှိနှိုင်းဆွေးနွေးရေးနှင့် အထူးသဖြင့်ဂါဇာတွင် Two-State Solution ကိုထောက်ခံသည်။ အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးဟူသည် များသောအားဖြင့် စာရွက် ပေါ်တွင်သာရှိသည်ဆိုသော်လည်း ယင်းသည် ပြည်သူတို့၏ ထင်မြင်ချက်၊ ခံယူချက်များကို အခြားနည်းလမ်းတစ်ခုဆီသို့လည်း ပြန်လည်တွန်းပို့ ပေးမည်ဖြစ်သည်။ ယင်းနည်းလမ်းမှာ “မည်သည့်နည်းနှင့်မျှ စစ်ပွဲဖြစ်မလာနိုင်သည့်အနာဂတ်တစ်ခုကို စဉ်းစားရန် ပါလက်စတိုင်း တွေကို စစ်မှန်သည့် အခွင့်အရေးတစ်ခုပေးလိုက်ပြီလား”ဟူသော လူကြိုက်များသည့် သဘောထားဆီသို့ သွားရောက်ရေးပင်ဖြစ်သည်။

စိုးစိုး (ပန်းတောင်း)

Ref : <https://www.foreignaffairs.com/middle-east/are-palestinians-ready-shed-hamas>

ပြည်ထောင်စု အစိုးရများ နှင့် နိုင်ငံခြား ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု

၀၆၂၇၈

“အထည်ချုပ်လုပ်ငန်းသည်
နိုင်ငံခြားတိုက်ရိုက်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု (Foreign Direct Investment- FDI) ကို
သိသိသာသာ ဆွဲဆောင်သည့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းကဏ္ဍဖြစ်သောကြောင့်
နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုကို တိုးတက်စေပါသည်။”

ဓာတ်ပုံ-အင်တာနက်

အထည်ချုပ်လုပ်ငန်း (Garment Industry) သည် မြန်မာ၊ ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်၊ ဗီယက်နမ်၊ ကမ္ဘောဒီးယားနှင့် အခြားဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများစွာတွင် အကြီးဆုံးနှင့် လုပ်သားအင်အားအများဆုံး စက်မှုလုပ်ငန်းတစ်ခုဖြစ်သည်။ အထည်ချုပ်လုပ်ငန်းတွင် အထည်အလိပ်လုပ်ငန်းနှင့် အဝတ်အထည်လုပ်ငန်းများ (Textile & Apparel) အကျုံးဝင်သည်။ အထည်ချုပ်လုပ်ငန်းသည် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ လူမှုရေးနှင့် စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက် အရေးကြီးသော အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်ပါသည်။ ဤဆောင်းပါး၌ စီးပွားရေးနှင့် လူမှုရေးကောင်းကျိုးများ၊ လူမှုရေးစိန်ခေါ်မှုများ၊ နိုင်ငံဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် အရေးပါပုံ၊ အထည်ချုပ်လုပ်ငန်းကို ပြဋ္ဌာန်းသော အချက်များ၊ မြန်မာ့အထည်ချုပ်ဈေးကွက် အခြေအနေ၊ မြန်မာ့အထည်ချုပ်လုပ်ငန်းအတွက် စိန်ခေါ်မှုများ၊ အထည်ချုပ်လုပ်ငန်း တိုးတက်ရေးအတွက် အကြံပြုချက်နှင့် အလားအလာများကို ဖော်ပြထားပါသည်။

စီးပွားရေးကောင်းကျိုးများ

အထည်ချုပ်လုပ်ငန်း၏ စီးပွားရေးကောင်းကျိုးများအဖြစ် အလုပ်အကိုင် ဖန်တီးပေးခြင်း (Employment Generation)၊ ပို့ကုန်ဝင်ငွေရရှိခြင်း (Export Earnings)၊ စက်မှုလုပ်ငန်းဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ခြင်း (Industrial Development) နှင့် အစိုးရ၏ အခွန်ရငွေ တိုးပွားစေခြင်း (Government Revenue) တို့ကို တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။ အထည်ချုပ်လုပ်ငန်းကဏ္ဍသည် အထူးသဖြင့် အမျိုးသမီးငယ်များအတွက် အဓိက အလုပ်အကိုင် ပံ့ပိုးပေးသည့် လုပ်ငန်းဖြစ်သည်။ နိုင်ငံအများအပြားတွင် စက်မှုလုပ်ငန်းသည် ရာနှင့်ချီသော လုပ်သား သန်းပေါင်း

များစွာကို အလုပ်ခန့်ထားသည်။ အထည်ချုပ်လုပ်ငန်းက အလုပ်လက်မဲ့ (Unemployment) လျော့ကျစေသကဲ့သို့ စွမ်းအားပြည့် သို့မဟုတ် အချိန်ပြည့် အလုပ်လုပ်ခွင့်မရခြင်း (Underemployment) ကို လည်း လျော့ချရန် ကူညီပေးပါသည်။

အထည်ချုပ်ထုတ်ကုန်များသည် ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများအတွက် ထိပ်တန်းပို့ကုန်များ ဖြစ်လေ့ရှိသည်။ နိုင်ငံတော်၏ စီးပွားရေးတိုးတက်မှုကို အထောက်အပံ့ဖြစ်စေသော နိုင်ငံခြား ဝင်ငွေ အများအပြား ရရှိစေသည်။ ထို့ပြင် ဆက်စပ် စက်မှုလုပ်ငန်းများ၏ တိုးတက်မှုကို တွန်းအားပေးခြင်းအားဖြင့် စက်မှုဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးကို များစွာ အထောက်အကူပြုပါသည်။ အထူးသဖြင့် အထည်အလိပ်၊ ထောက်ပံ့ပို့ဆောင်ရေးနှင့် သယ်ယူပို့ဆောင်ရေး၊ ထုပ်ပိုးမှု (Packaging)၊ ဆက်စပ်ပစ္စည်းများ (Accessories and Trims)၊ စက်ယန္တရားနှင့် ပြုပြင် ထိန်းသိမ်းမှု (Machinery and Maintenance) စသည့် ဆက်စပ် စက်မှုလုပ်ငန်းများကို သိသိသာသာ တိုးတက်စေပါသည်။

အထည်ချုပ်လုပ်ငန်းက အစိုးရ၏ အခွန်ရငွေကို နည်းလမ်းနှစ်မျိုးဖြင့် ရရှိစေနိုင်သည်။ ပထမနည်းလမ်းမှာ စက်ရုံနှင့်အလုပ်သမားများထံမှ အခွန်ကောက်ခံခြင်းအားဖြင့် အစိုးရ ဝင်ငွေ (Public Revenue) တိုးတက်ရရှိစေခြင်း ဖြစ်သည်။ ဒုတိယနည်းလမ်းမှာ အခြေခံ အဆောက်အအုံ၊ ပညာရေးနှင့် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုအတွက် နိုင်ငံတော်ဘတ်ဂျက်ကို ပံ့ပိုးပေးခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

လူမှုရေးကောင်းကျိုးနှင့် စိန်ခေါ်မှုများ

အထည်ချုပ်လုပ်ငန်း၏ လူမှုရေးကောင်းကျိုးများမှာ အမျိုးသမီးများ၏ လုပ်ပိုင်ခွင့် တိုးပွားခြင်း သို့မဟုတ် စွမ်းဆောင်ရည် တိုးတက်ခြင်း (Women Empowerment)၊ လုပ်ငန်း ကျွမ်းကျင်မှု တိုးတက်ခြင်း (Skill Development) နှင့် မြို့ပြဖြစ်ထွန်းလာခြင်း (Urbanization) တို့ ဖြစ်ပါသည်။

အထည်ချုပ်လုပ်ငန်းသည် အမျိုးသမီးများအတွက် အလုပ်အကိုင် အခွင့်အလမ်းများ (Job Opportunities) ဖန်တီးပေးပါသည်။ ထို့ပြင် အမျိုးသမီးများအတွက် ဘဏ္ဍာရေး လွတ်လပ်မှု (Financial Independence) ဖြစ်စေခြင်း၊ လူမှုအဆင့်အတန်း တိုးတက်စေခြင်းနှင့် မိသားစုအတွင်း ပိုမိုကြီးလေးသော ဆုံးဖြတ်ချက် ချမှတ်နိုင်ခြင်း စသည့်ကောင်းကျိုးများ ဖြစ်ထွန်းစေနိုင်ပါသည်။ လုပ်ငန်းကျွမ်းကျင်မှု ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးပိုင်းတွင်လည်း အထည်ချုပ် လုပ်သားများသည် အပ်ချုပ်နှင့် ထုတ်လုပ်ရေး (Sewing and Production)၊ အရည်အသွေး ထိန်းချုပ်ခြင်း (Quality control)၊ ကြီးကြပ်ခြင်းနှင့် စီမံခန့်ခွဲမှု ကျွမ်းကျင်ခြင်း (Supervisory and Management Skills) ကဲ့သို့သော ကျွမ်းကျင်မှုများကို ရရှိနိုင်သည်။ အဆိုပါ ကျွမ်းကျင်မှု များကို အနာဂတ်ကာလတွင် အခြားစက်မှုလုပ်ငန်းများသို့ လွှဲပြောင်းပေးနိုင်သည်။

အထည်ချုပ်လုပ်သားများသည် ကျေးလက်မှ မြို့ပြများသို့ ပြောင်းရွှေ့နေထိုင်ကြ ပါသည်။ အကျိုးဆက်အနေဖြင့် မြို့ကြီးများ၏ စီးပွားရေးတိုးတက်ခြင်း၊ မြို့ပြ၏ အိမ်ရာ၊ ပညာရေးနှင့် လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေး လိုအပ်ချက် တိုးတက်လာခြင်းကြောင့် မြို့ပြဖြစ်ထွန်း လာပါမည်။

ဖော်ပြပါအတိုင်း အထည်ချုပ်လုပ်ငန်း၏ အားသာချက် သို့မဟုတ် ကောင်းကျိုးများ တည်ရှိနေသော်လည်း စိန်ခေါ်မှုများလည်း ရှိနေပါသည်။ အထည်ချုပ်လုပ်ငန်း၏ လူမှုရေး စိန်ခေါ်မှုများ (Social Challenges) မှာ လုပ်ခနည်းပါးခြင်း၊ အလုပ်ချိန်ကြာမြင့်ခြင်း၊ လုပ်သားများအတွက် အကာအကွယ်ပေးမှု အားနည်းခြင်း၊ လုပ်ငန်းခွင်ဘေးကင်းရေးကိစ္စရပ်နှင့် အချို့ဒေသများ၌ ကလေးလုပ်သားပြဿနာ တွေ့ရှိရခြင်း စသည်တို့ဖြစ်သည်။

ပြဋ္ဌာန်းသောအချက်များ

အထည်ချုပ်လုပ်ငန်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သော နိုင်ငံဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး ကောင်းကျိုးများအဖြစ် ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှုလျော့ချရေး၊ လူနေမှုအဆင့်အတန်း မြင့်မားခြင်းနှင့် နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြုပ်နှံမှု တိုးတက်ခြင်းတို့ကို တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။ အထည်ချုပ်လုပ်ငန်းက လုပ်သားများအတွက် တည်ငြိမ်သော ပုံမှန်ဝင်ငွေ ရရှိစေသောကြောင့် မိသားစုများကို ဆင်းရဲတွင်းမှ လွတ်မြောက်စေရန် ကူညီပေးသည်။ မြို့ပြရှိ အထည်ချုပ်စက်ရုံများ၌ အလုပ်လုပ်နေသော လုပ်သားများက ကျေးလက်ဒေသရှိ အိမ်ထောင်စုများထံသို့ ငွေလွှဲခြင်းအားဖြင့် ကျေးလက်အိမ်ထောင်စုများကို ပံ့ပိုးပေးပါသည်။ ထို့ပြင် ပိုမိုကောင်းမွန်သော စားနပ်ရိက္ခာ၊ အိမ်ရာ၊ ပညာရေးနှင့် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုများ ရရှိစေသောကြောင့် အိမ်ထောင်စုများ၏ လူနေမှုအဆင့်အတန်းကို မြင့်မားစေနိုင်ပါသည်။ အထည်ချုပ်လုပ်ငန်းသည် နိုင်ငံခြားတိုက်ရိုက်ရင်းနှီးမြုပ်နှံမှု (Foreign Direct Investment- FDI) ကို သိသိသာသာ ဆွဲဆောင်သည့် စီးပွားရေး လုပ်ငန်းကဏ္ဍ ဖြစ်သောကြောင့် နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြုပ်နှံမှုကို တိုးတက်စေပါသည်။ ထိုမျှသာမက ဤလုပ်ငန်းကဏ္ဍက နိုင်ငံတကာဈေးကွက်များနှင့် ပိုမိုခိုင်မာအားကောင်းသော ကုန်သွယ်မှုဆက်ဆံရေး (Stronger Trade Relationships) ကို ဖန်တီးပေးပါသည်။

အထည်ချုပ်လုပ်ငန်းသည် နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ လူမှုရေးနှင့် စီးပွားရေးအခင်းအကျင်းကို ပုံဖော်ရာတွင် အရေးပါသော အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်သည်။ နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံ၏ အထည်ချုပ်လုပ်ငန်းကဏ္ဍကို ပြဋ္ဌာန်းသည့် အရေးကြီးသောအချက်များမှာ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ထုတ်လုပ်မှုကွင်းဆက် သို့မဟုတ် ကမ္ဘာ့ထောက်ပံ့ပို့ဆောင်ရေးကွင်းဆက် (Global Supply Chain) နှင့် ချိတ်ဆက်ပြီး ယှဉ်ပြိုင်နိုင်စွမ်း မြင့်မားရေး ဖြစ်ပါသည်။ အထူးသဖြင့် လုပ်သားစရိတ်၊ လျှပ်စစ်၊ ဆိပ်ကမ်းနှင့် သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးကဲ့သို့သော အခြေခံအဆောက်အအုံ၊ ကုန်သွယ်မှုမူဝါဒများ၊ နိုင်ငံတကာ လုပ်သားစံနှုန်းများနှင့် ကိုက်ညီမှုရှိခြင်း (Compliance with international labor standards)၊ ကုန်ထုတ်လုပ်မှုစွမ်းအားနှင့် ခေတ်မီနည်းပညာသစ် ကျင့်သုံးခြင်း (Technology Adoption) တို့သည် အထည်ချုပ်လုပ်ငန်း ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးအတွက် အရေးကြီးသော ပြဋ္ဌာန်းချက်များ ဖြစ်ပါသည်။

မြန်မာ့အထည်ချုပ်ဈေးကွက် အခြေအနေ

မြန်မာနိုင်ငံ၏ ချုပ်ပြီးအထည် နှစ်အလိုက် တင်ပို့နိုင်မှုသည် ၂၀၂၂-၂၀၂၃ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၅ ဒသမ ၂၈ ဘီလီယံထိ တိုးတက်ခဲ့ပါသည်။ ၂၀၂၃-၂၀၂၄ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် ချုပ်ပြီးအထည် အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၄ ဒသမ ၁၃ ဘီလီယံဖိုး တင်ပို့နိုင်ခဲ့သည်။ ၂၀၂၄-

၂၀၂၅ ဘဏ္ဍာနှစ်တွင် ချုပ်ငြိမ်းအထည်တင်ပို့မှု အမေရိကန်ဒေါ်လာ ၃ ဒသမ ၇၆ ဘီလီယံသို့ လျော့ကျခဲ့ပါသည်။ အဆိုပါကာလအတွင်း တင်ပို့နိုင်မှု လျော့နည်းသွားသည့် အဓိကဈေးကွက် များမှာ စပိန်၊ ဂျပန်၊ ဗြိတိန်၊ ပြင်သစ်၊ ဘယ်လ်ဂျီယံ၊ နယ်သာလန်နှင့် ပိုလန်နိုင်ငံတို့ ဖြစ်ပါသည်။ တိုးတက်တင်ပို့နိုင်ခဲ့သည့် ဈေးကွက်များမှာ ဂျာမနီ၊ တောင်ကိုရီးယား၊ အီတလီ၊ အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၊ တူကီယဲနှင့် ဆွီဒင်နိုင်ငံတို့ဖြစ်ကြောင်း စိစစ်တွေ့ရှိရပါသည်။

တင်ပို့မှုလျော့နည်းသွားသည့် ဈေးကွက်နိုင်ငံများနှင့် လျော့နည်းသွားသည့် ပစ္စည်း အမျိုးအစားများအတွက် အမှာစာ ပြန်လည်ရရှိရေးကိုလည်းကောင်း၊ ပိုမိုထုတ်လုပ်တင်ပို့ နိုင်ရေးကိုလည်းကောင်း အထည်ချုပ်လုပ်ငန်းရှင်အချင်းချင်း ချိတ်ဆက်ဆောင်ရွက်လျက် ရှိပါသည်။ ထို့ပြင် လုပ်ငန်းရပ်ဆိုင်းထားသည့် စက်ရုံများမှထုတ်လုပ်သည့် အထည်ချုပ် ထုတ်ကုန်များကို အခြားလည်ပတ်နိုင်သည့်စက်ရုံများနှင့် ချိတ်ဆက်ထုတ်လုပ်တင်ပို့နိုင်ရေး ကြိုးပမ်းလုပ်ဆောင်လျက်ရှိကြောင်း သိရှိရပါသည်။ လုပ်ငန်းရပ်ဆိုင်းထားသည့် စက်ရုံ များမှ ထုတ်လုပ်သည့် ကုန်စည်များအဖြစ် ဥပမာအားဖြင့် လေထိုးမွေ့ရာ သို့မဟုတ် စောင် များကို တွေ့မြင်နိုင်ပါသည်။ အဆိုပါကုန်စည်များကို အမေရိကန်ဈေးကွက်သို့ တင်ပို့နိုင်မှု မရှိတော့ခြင်းမျိုး ဖြစ်ပါသည်။ ကုန်စည်ပြပွဲများ (Trade Fairs) ၌ အထည်ချုပ်ထုတ်ကုန်များ ခင်းကျင်းပြသခြင်းအားဖြင့် ကုန်အမှာစာသစ်များ လက်ခံရရှိနိုင်သောကြောင့် သက်ဆိုင်ရာ ဌာနနှင့် မြန်မာနိုင်ငံ အထည်ချုပ်လုပ်ငန်းရှင်များအသင်းတို့က ကြိုးပမ်းဆောင်ရွက်လျက် ရှိကြောင်း သိရှိရပါသည်။

မြန်မာ့အထည်ချုပ်လုပ်ငန်းအတွက် စိန်ခေါ်မှုများ

မြန်မာနိုင်ငံအထည်ချုပ်လုပ်ငန်း၏ ပထမဆုံးစိန်ခေါ်မှုမှာ ရပ်ရွာတည်ငြိမ်အေးချမ်း ရေးပင် ဖြစ်သည်။ တည်ငြိမ်မှုမရှိပါက ပြည်တွင်းပြည်ပ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ ကျဆင်းနိုင်သည်။ နိုင်ငံတကာမှ ပိတ်ဆို့အရေးယူမှုများ သို့မဟုတ် ဂုဏ်သိက္ခာပိုင်းဆိုင်ရာ ထိခိုက်မှုများ ဖြစ်ပေါ်စေသည်။

ဒုတိယစိန်ခေါ်မှုမှာ လုပ်သားရှားပါးမှုနှင့် နစ်နာမှု (Labor Shortage and Worker Attrition) ဖြစ်သည်။ အထည်ချုပ်လုပ်ငန်းသည် ကျွမ်းကျင်လုပ်သားများ ထွက်ခွာသွားသော ကြောင့် လုပ်သားရှားပါးမှု ပြဿနာနှင့် ရင်ဆိုင်နေရသည်။ ထို့ပြင် အထည်ချုပ်စက်ရုံများက လေ့ကျင့်သင်တန်းပေး၍ရင်းနှီးမြှုပ်နှံသော်လည်း အဆိုပါလုပ်သားများသည် အခြားစက်ရုံများ သို့ ပြောင်းရွှေ့သွားလေ့ရှိသောကြောင့် လုပ်သားအဝင်အထွက်နှုန်း မြင့်မားခြင်း (High Turnover) ကို ရင်ဆိုင်နေရပါသည်။ လုပ်သားများသည် လယ်ယာလုပ်ငန်းခွင် သို့မဟုတ် အခြားသော အခွင့်အလမ်း ပိုမိုများပြားသည့် နေရာဒေသသို့ ပြောင်းရွှေ့နေထိုင်ခြင်းမျိုးကို လည်း တွေ့ရှိရပါသည်။

အခြေခံအဆောက်အအုံနှင့် လျှပ်စစ်မီးရရှိမှု (Poor Infrastructure & Power Supply) အားနည်းခြင်းသည် တတိယစိန်ခေါ်မှု ဖြစ်ပါသည်။ လျှပ်စစ်ဓာတ်အား လုံလုံလောက် လောက် မရရှိသောကြောင့် စက်ရုံနှင့်ကုမ္ပဏီများသည် ကိုယ်ပိုင်ပုဂ္ဂလိက မီးစက်များပေါ်တွင် အဓိက မှီခိုအားထားနေရပါသည်။

“မြန်မာနိုင်ငံရှိ
 အထည်ချုပ်
 လုပ်ငန်းအတွက်
 အခွင့်အလမ်းများအနက်
 ပထမအခွင့်အလမ်းမှာ
 လုပ်သားစရိတ်
 သက်သာခြင်းဖြစ်သည်။”

နိုင်ငံခြားငွေနှင့်ငွေရေးကြေးရေးကိစ္စရပ်များမှာ စတုတ္ထစိန်ခေါ်မှု ဖြစ်သည်။ သွင်းအားစုများ ပြည်ပမှ တင်သွင်းရန်အတွက် နိုင်ငံခြားငွေရရှိရန် ခက်ခဲခြင်း၊ နိုင်ငံခြားဝင်ငွေကို ကျပ်ငွေသို့ ပြောင်းလဲရာတွင် ကန့်သတ်ချက်များပြားခြင်း၊ ငွေကြေးဖောင်းပွမှုနှင့် ငွေကြေးမတည်ငြိမ်မှုကြောင့် လုပ်ငန်းလည်ပတ်မှု ကုန်ကျစရိတ် ပိုမိုမြင့်တက်စေခြင်း စသည်ဖြင့် တွေ့ရှိရသည်။ တန်ဖိုးမြှင့်ထုတ်လုပ်မှု (Value-Added Production) အားနည်းခြင်းသည် နောက်ထပ်စိန်ခေါ်မှုတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။ အထည်ချုပ်စက်ရုံအများအပြားသည် ဒီဇိုင်းကောင်းကောင်း ထုတ်လုပ်ခြင်းကဲ့သို့သော တန်ဖိုးမြှင့်မားသည့် လုပ်ငန်းစဉ်များ (High-value Processes) ကို မပြုလုပ်ဘဲ ဖြတ်တောက်-ချုပ်လုပ်-ထုပ်ပိုးသည့်ပုံစံ (Cut-Make-Pack Model or CMP Model) ဖြင့် လည်ပတ်နေဆဲဖြစ်သည်။ အထည်ချုပ်ကုမ္ပဏီများ၏ အနည်းစုဖြစ်သော ၁၈ ရာခိုင်နှုန်းသာလျှင် မကြာမီကာလအတွင်း ပိုမိုတန်ဖိုးမြှင့် ထုတ်လုပ်ရန် အဆင့်မြှင့်တင်စီစဉ်လျက်ရှိကြောင်း သိရှိရပါသည်။

မြန်မာ့အထည်ချုပ်ဈေးကွက်အတွက် ဆဋ္ဌမစိန်ခေါ်မှုမှာ အကောက်ခွန် သက်သာခွင့်ဖြစ်သော ကုန်သွယ်မှုဦးစားပေးအစီအစဉ်များ (Trade Preferences) အပေါ် အလွန်အမင်း မှီခိုအားထားခြင်းဖြစ်သည်။

မြန်မာ့အထည်ချုပ်လုပ်ငန်းအတွက် အခွင့်အလမ်းများ

မြန်မာနိုင်ငံရှိ အထည်ချုပ်လုပ်ငန်းအတွက် အခွင့်အလမ်းများအနက် ပထမအခွင့်အလမ်းမှာ လုပ်သားစရိတ်သက်သာခြင်းဖြစ်သည်။ နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံသူများကို ဆွဲဆောင်နိုင်သည့် အခြားအထည်ချုပ်ထုတ်လုပ်သည့် နိုင်ငံများနှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက မြန်မာနိုင်ငံတွင် လုပ်သားကုန်ကျစရိတ် နည်းပါးနေပါသည်။ ဤကုန်ကျစရိတ်အားသာချက်သည် မြန်မာနိုင်ငံအား အခြားသော အရင်းအမြစ်များနှင့် ယှဉ်ပြိုင်ရာတွင် အထောက်အကူဖြစ်စေပါသည်။ ဒုတိယအခွင့်အလမ်းမှာ ပထဝီဝင်အားသာချက် (Geographic Advantage) ဖြစ်သည်။ အဓိက သင်္ဘောလမ်းကြောင်းများနှင့် နီးစပ်မှု

ကိုဆိုလိုပါသည်။ရန်ကုန်မြို့သည်အဓိကကျသောဈေးကွက်နိုင်ငံများသို့ပင်လယ်ရေကြောင်း သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးအတွက် ကောင်းမွန်သောနေရာတွင် တည်ရှိပါသည်။ အချို့သော ဈေးကွက်များသို့အချိန်မီအမြန်ပို့ဆောင်နိုင်ခြင်းသည် ပြိုင်ဆိုင်မှုအားသာချက် (Competitive Edge) ဖြစ်စေနိုင်ပါသည်။

အထည်ချုပ်လုပ်ငန်းအတွက် တတိယအခွင့်အလမ်းမှာ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု မက်လုံးများ (Investment Incentives) ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် ယခင်က နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု ဥပဒေများ ရှိခဲ့သောကြောင့် ထုတ်လုပ်သူများကို ဆွဲဆောင်နိုင်ခဲ့သည်။ အခွန်ကင်းလွတ်ခွင့် များ၊ တန်ဖိုးလျှော့စရိတ်များနှင့် စက်ယန္တရားများအတွက် အကောက်ခွန်လျှော့ချခြင်း (မူဝါဒများပေါ် မူတည်၍) စသည်ဖြင့် မက်လုံးများ စီစဉ်ထားရှိပါသည်။ နောက်ထပ် အခွင့် အလမ်းမှာ အထူးအကောက်ခွန်သက်သာခွင့် ရရှိခြင်း (Preferential Trade Access) ဖြစ်သည်။ ဖွံ့ဖြိုးမှုအနည်းဆုံးနိုင်ငံ (LDC) အနေဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံသည် အချို့သောဈေးကွက် များသို့ အကောက်ခွန်လွတ် ဝင်ရောက်ခြင်းကဲ့သို့သော အကောက်ခွန်သက်သာခွင့်မှတစ်ဆင့် အကျိုးအမြတ်ရရှိနိုင်ပါသည်။ ကောင်းမွန်စွာ စီမံခန့်ခွဲပါလျှင် အဆိုပါ ကုန်သွယ်ရေးသဘော တူညီချက်များက ပို့ကုန်ဝင်ငွေကို တိုးမြှင့်လာစေနိုင်ပါသည်။

ပစ္စမအခွင့်အလမ်းမှာ အမျိုးသမီးများ အလုပ်အကိုင်နှင့် လူမှုရေး ကောင်းကျိုးရရှိ ခြင်း ဖြစ်သည်။ အထည်ချုပ်ကဏ္ဍသည် အမျိုးသမီးငယ်များ၏ အဓိကအလုပ်ရင်ဖြစ်သည်။ ယင်းသည် အမျိုးသမီးများအား စီးပွားရေးအရ စွမ်းဆောင်ပေးခြင်းဖြင့် သိသာသော လူမှုရေး ဆိုင်ရာ ကောင်းကျိုးသက်ရောက်မှုကို ဖန်တီးပေးပါသည်။ သင့်လျော်သော ပံ့ပိုးကူညီမှုနှင့် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုတို့ဖြင့် စက်ရုံများသည် လုပ်ငန်းခွင်အခြေအနေ တိုးတက်စေပြီး ကုန်ထုတ် စွမ်းအားနှင့် လုပ်သားတည်မြဲမှုကို တိုးမြှင့်ပေးနိုင်ပါသည်။ နောက်ထပ်အခွင့်အလမ်းမှာ လုပ်ငန်းအဆင့်မြှင့်တင်နိုင်သည့် အလားအလာ (Upgrading Potential) ကောင်းမွန်ခြင်း ဖြစ်ပါသည်။ အချို့သော ကုမ္ပဏီများသည် အထည်ချုပ်လုပ်ငန်း (CMP) မှ အမြတ်အစွန်း ပိုမိုရရှိစေမည့် ဒီဇိုင်း၊ အချောသပ်ခြင်းနှင့် တံဆိပ်ရိုက်ခြင်းကဲ့သို့သော တန်ဖိုးမြှင့်လုပ်ငန်းများ (Value-added Services) သို့ ကူးပြောင်းသွားနိုင်ပါသည်။ မှန်ကန်သောသင်တန်းနှင့် နည်းပညာဆိုင်ရာ ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုဖြင့် မြန်မာနိုင်ငံသည် ထုတ်လုပ်မှုဖြစ်စဉ်အစမှအဆုံးထိ ဆောင်ရွက်နိုင်သော အထည်ချုပ်လုပ်ငန်း (Full-package Garment Manufacturing) ကို ပိုမိုဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာစေနိုင်ပါသည်။

အထည်ချုပ်လုပ်ငန်း၏ သတ္တမမြောက် အခွင့်အလမ်းမှာ ရေရှည်တည်တံ့မှုနှင့် လိုက်နာမှု (Sustainability and Compliance) ဖြစ်သည်။ ကျင့်ဝတ်နှင့်ကိုက်ညီစွာ ထုတ် လုပ်ထားသော အထည်များအတွက် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ ဝယ်လိုအား ကြီးထွားလျက် ရှိပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် လုပ်သားစံချိန်စံညွှန်း (Labor Standard) နှင့် စက်ရုံ အလေ့အကျင့်များ (Factory Practice) ပိုမိုကောင်းမွန်လာပါက ရေရှည်တည်တံ့သော ဈေးကွက်များကို အသုံးချနိုင်မည်ဖြစ်သည်။ မြန်မာ့အထည်ချုပ်လုပ်ငန်းအတွက် နောက်ဆုံးအခွင့်အလမ်းမှာ အလုပ်အကိုင်ဖန်တီးရေးနှင့် စီးပွားရေးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု (Job Creation & Economic Development) ဖြစ်သည်။ အထည်ချုပ်လုပ်ငန်းကို ချဲ့ထွင်ခြင်းအားဖြင့် အလုပ်အကိုင်များ

ဖန်တီးပေးနိုင်ပြီး ဆင်းရဲနွမ်းပါးမှုကို လျော့ချပေးနိုင်သည်။ နိုင်ငံခြားရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှု တိုးမြှင့်လာခြင်းက အထည်အလိပ်၊ ထောက်ပံ့ပို့ဆောင်ရေးနှင့် အခြေခံအဆောက်အအုံကဲ့သို့သော သက်ဆိုင်ရာကဏ္ဍများကို ဆက်လက်တိုးတက်စေနိုင်ပါသည်။

အထည်ချုပ်လုပ်ငန်းတိုးတက်ရေးအတွက် အကြံပြုချက်များ

အခွင့်အလမ်းများကို သိရှိပြီးနောက် စိန်ခေါ်မှုများကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန် အကြံပြုချက်အချို့ကို ဖော်ပြလိုပါသည်။ ပထမအချက်မှာ အခြေခံအဆောက်အအုံ မြှင့်တင်ရန် ဖြစ်သည်။ ကိုယ်ပိုင်မီးစက်များအပေါ် မှီခိုမှုကို လျော့ချရန် ပိုမိုယုံကြည်စိတ်ချရသော ဓာတ်အားလိုင်းများနှင့် ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုးမြဲစွမ်းအင်များတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံရန် ဖြစ်ပါသည်။ အရောင်းအဝယ်ပြုလုပ်သည့် ကုန်ကျစရိတ် (Transaction Costs) သက်သာရန်အတွက် ဆိပ်ကမ်းထောက်ပံ့ပို့ဆောင်ရေးနှင့် အကောက်ခွန်လုပ်ငန်းစဉ်များကို အဆင့်မြှင့်တင်သင့်ပါသည်။

ဒုတိယအချက်မှာ လုပ်သားမူဝါဒနှင့် အကာအကွယ်များ အားကောင်းစေရန် ဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။ အမျိုးသမီးများအတွက် နှောင့်ယှက်မှု (Harassment) မှ ကာကွယ်ပေးခြင်း အပါအဝင် ပိုမိုခိုင်မာသော အလုပ်သမားဥပဒေများ ကျင့်သုံးသင့်ပါသည်။ လုပ်သားများ၏ အသံထွက် ရှိစေရန် အလုပ်သမားကော်မတီများကို ပံ့ပိုးပေးရန် လိုအပ်နိုင်ပါသည်။ ကျွမ်းကျင်လုပ်သားအင်အား တိုးမြှင့်လာစေရန်နှင့် လုပ်သားမတည်မြဲမှု လျော့ချရန်အတွက် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းသင်တန်းများ ပို့ချပေးသင့်ပါသည်။ တတိယ အကြံပြုလိုသော အချက်မှာ ဘဏ္ဍာရေးနှင့် စည်းမျဉ်းဆိုင်ရာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ (Financial and Regulatory Reforms) ဖြစ်သည်။ ကုမ္ပဏီများအတွက် နိုင်ငံခြားငွေကို ပိုမိုလွယ်ကူစွာ ဝင်ရောက်နိုင်စေရန်နှင့် ငွေကြေးလဲလှယ်နှုန်း မူဝါဒများ ဖြေလျှော့ရန် လုပ်ဆောင်သင့်ပါသည်။ ရေရှည် နိုင်ငံခြား ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုကို ဆွဲဆောင်ရန် ပိုမိုရှင်းလင်းပြတ်သားသော မူဝါဒများ ချမှတ်သင့်ပါသည်။

နောက်ထပ်အကြံပြုချက်မှာလုပ်ငန်းအဆင့်မြှင့်တင်ခြင်းနှင့်တန်ဖိုးမြှင့်လုပ်ငန်းများကို ပံ့ပိုးခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ပြည်တွင်းလုပ်ငန်းများကို လက်ခစား အထည်ချုပ်လုပ်ငန်း (CMP) အပြင် ဒီဇိုင်း၊ အချောထည်ထုတ်လုပ်ခြင်းနှင့် တံဆိပ်ရိုက်ခြင်း စသည့်လုပ်ငန်းများတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံရန် တိုက်တွန်းသင့်ပါသည်။ အစိုးရ-ပုဂ္ဂလိက ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု အစီအစဉ်များ (Public-Private Partnerships) သို့မဟုတ် နိုင်ငံတကာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး အေဂျင်စီများမှ တစ်ဆင့် နည်းပညာအကူအညီ ပေးနိုင်ပါသည်။ ပဉ္စမမြောက်အကြံပြုချက်မှာ ကျင့်ဝတ်ကောင်းမွန်ပြီး ရေရှည်ခံသော အလေ့အကျင့်များ (Ethical and Sustainable Practices) မြှင့်တင်ရန် ဖြစ်ပါသည်။ စက်ရုံများတွင် လူမှုရေးဆိုင်ရာတာဝန်ယူမှု (Corporate Social Responsibility - CSR) မူဘောင်များ ခိုင်မာစေရန် ဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။ ပိုမိုကောင်းမွန်သော အလုပ်သမားစံချိန်စံညွှန်းနှင့် ရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲမှုဆိုင်ရာ အလေ့အကျင့်များကို အကောင်အထည်ဖော်ရန် ထုတ်ကုန်အမှတ်တံဆိပ်များနှင့် လက်တွဲဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။

နောက်ဆုံးအကြံပြုလိုသော အချက်မှာ နိုင်ငံရေးအရ ဆုံးရှုံးနိုင်ခြေ (Political Risk) ကို လျော့ချရန် ဖြစ်ပါသည်။ ယုံကြည်မှုကို ထိန်းသိမ်းထားနိုင်ရန်အတွက် နိုင်ငံတကာ ဝယ်လက်များနှင့် ပိုမိုထိရောက်စွာ ဆွေးနွေးသင့်ပါသည်။ လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှုများတွင် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုကို မြှင့်တင်ရန်နှင့် ဂုဏ်သိက္ခာပိုင်းဆိုင်ရာ ထိခိုက်နိုင်ခြေများကို လျော့ချရန် အတွက် နိုင်ငံတကာ အလုပ်သမားစံနှုန်းများ၊ လူ့အခွင့်အရေး စံနှုန်းများနှင့်လိုက်လျောညီထွေဖြစ်စေရန် ဆောင်ရွက်သင့်ပါသည်။

မြန်မာ့အထည်ချုပ်လုပ်ငန်းသည် အလားအလာကောင်းသော၊ အလားအလာရှိနေဆဲ လုပ်ငန်းကဏ္ဍ ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကုန်ကျစရိတ် အားသာချက်များ၊ လူငယ် လုပ်သားအင်အားပေါများခြင်းနှင့် မဟာဗျူဟာကျသော တည်နေရာ ရှိပါသည်။ သို့သော် ဒေသတွင်းတည်ငြိမ်အေးချမ်းမှု၊ ငွေကြေးကိစ္စရပ်နှင့် အခြေခံအဆောက်အအုံဆိုင်ရာ ပြဿနာများကို ဖြေရှင်းရန် လိုအပ်ပါသည်။ အဆိုပါအားနည်းချက်များကို မှန်ကန်စွာ ဖြေရှင်းလုပ်ဆောင်ပါက အထည်ချုပ်လုပ်ငန်းသည် မြန်မာ့စီးပွားရေး ပြန်လည်ဦးမော့လာစေရန်အတွက်လည်းကောင်း၊ လူမှုစီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာစေရန်အတွက်လည်းကောင်း သေချာကျသည့် မဏ္ဍိုင်ဖြစ်လာနိုင်ပြီး အလုပ်အကိုင်ရရှိရေး (အထူးသဖြင့် အမျိုးသမီးများ အလုပ်အကိုင်ရရှိရေး)အတွက် သိသိသာသာ အထောက်အကူဖြစ်စေနိုင်ပါသည်။

သိန်းမြင့်ဝေ

၂၀၁၆ ခုနှစ် ဝန်ထမ်းများ၏ အကျိုးစီးပွား
 ကျန်းမာရေးနှင့် အသက်မွေးဝမ်းကျောင်း
 အခြေအနေအထား (၂၀၁၆ ခုနှစ်)

“ခွဲခွဲအားနည်းသောရောဂါ (Immunodeficiency Disease) ဆိုသည်မှာ
 ခန္ဓာကိုယ်၏ ကိုယ်ခံစွမ်းအားစနစ်သည်
 လုံလောက်စွာ မလုပ်ဆောင်နိုင်ခြင်းကြောင့်
 ကူးစက်ရောဂါများကို တိုက်ထုတ်ကာကွယ်နိုင်စွမ်း
 လျော့နည်းသွားသော အခြေအနေကို ဆိုလိုသည်။”

ဓာတ်ပုံ-အင်တာနက်

ခုခံအားနည်းသောရောဂါများသည် ကမ္ဘာတစ်ဝန်းရှိ နိုင်ငံများတွင် ဖြစ်ပွားလျက်ရှိပါသည်။ ခုခံစွမ်းအားနည်းမှုသည် ကိုယ်ခံစွမ်းအားစနစ်(Immune System) အားနည်းခြင်း သို့မဟုတ် အလုပ်မလုပ်နိုင်ခြင်းကြောင့်ဖြစ်ပြီး ရောဂါပိုးများ၊ ဘက်တီးရီးယားများ၊ ဗိုင်းရပ်စ်များနှင့် အခြားအန္တရာယ်များကို တုံ့ပြန်နိုင်စွမ်း လျော့နည်းစေသည်။ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများတွင် လူဦးရေသန်းပေါင်းများစွာ ထိခိုက်ပြီး သေဆုံးမှုနှုန်း မြင့်စေသည့်အတွက် အရေးကြီးသော ကျန်းမာရေးပြဿနာတစ်ခုလည်း ဖြစ်သည်။ အထူးသဖြင့် ဆေးကုသမှု၊ အာဟာရနှင့် ကာကွယ်ဆေးဝန်ဆောင်မှု မလုံလောက်သည့် နိုင်ငံများတွင် ပိုမိုထိခိုက်မှုရှိပါသည်။ ကာကွယ်ရေး၊ အခြေခံကုသမှုနှင့် နိုင်ငံတကာ ကျန်းမာရေးအစီအစဉ်များမှတစ်ဆင့်လည်း သေဆုံးမှုနှုန်းကို လျော့နည်းစေရန် ကြိုးစားနေကြပါသည်။ လူနာများအတွက် သင့်တော်သောကုသမှုများကို သက်သာမှုအပြည့်အဝဖြင့် ရရှိစေရန်မှာ အရေးကြီးပါသည်။ ထို့ကြောင့် ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများတွင် ဖြစ်ပွားနေသော ခုခံအားနည်းသည့်ရောဂါများကို သိရှိစေချင်ပါသည်။

(၁) ခုခံအားနည်းသောရောဂါ (Immunodeficiency Disease)

ခုခံအားနည်းသောရောဂါ (Immunodeficiency Disease) ဆိုသည်မှာ ခန္ဓာကိုယ်၏ ကိုယ်ခံစွမ်းအားစနစ်သည် လုံလောက်စွာ မလုပ်ဆောင်နိုင်ခြင်းကြောင့် ကူးစက်ရောဂါများကို တိုက်ထုတ် ကာကွယ်နိုင်စွမ်း လျော့နည်းသွားသော အခြေအနေကို ဆိုလိုပါသည်။ ကိုယ်ခံစွမ်းအားစနစ် (Immune System) သည် ပုံမှန်အားဖြင့် ခန္ဓာကိုယ်ကို ဘက်တီးရီးယားပိုးမွှားအမျိုးမျိုးမှ ကာကွယ်ပေးရန် တာဝန် ရှိပါသည်။ ထိုကိုယ်ခံစွမ်းအားစနစ်၏ လုပ်ဆောင်နိုင်စွမ်း

လျော့နည်းခြင်း၊ တုံ့ပြန်မှုမပြည့်စုံခြင်း သို့မဟုတ် ထိခိုက်နေခြင်းကြောင့် ခန္ဓာကိုယ်သည် ကူးစက်ရောဂါများကို အပြင်းအထန် လွယ်ကူစွာ ခံစားရသော အခြေအနေကို ခုခံအားနည်းသောရောဂါ ဟုခေါ်သည်။

(၂) ခုခံအားနည်းသော ရောဂါအမျိုးအစားများ

ခုခံအားနည်းသောရောဂါတွင် အဓိကအားဖြင့် အမျိုးအစား နှစ်မျိုး ရှိပါသည်။ ပထမ အမျိုးအစားမှာ Primary Immunodeficiency (PID) ဖြစ်ပြီး ဗီဇပြောင်းလဲမှုများကြောင့် မွေးရာပါ ကိုယ်ခံစွမ်းအားနည်းသော အခြေအနေကို ဆိုလိုသည်။ ဒုတိယအမျိုးအစားမှာ Secondary Immunodeficiency (SID) ဖြစ်ပြီး အခြားရောဂါများကြောင့် သို့မဟုတ် ဆေးဝါး သုံးစွဲမှုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသည့် ခုခံအားလျော့နည်းခြင်းကို ဆိုလိုသည်။

(၃) မွေးရာပါ ကိုယ်ခံစွမ်းအားနည်းခြင်း (Primary Immunodeficiency – PID)

PID သည် ရောဂါပိုးများကို တိုက်ဖျက်ရန် ခန္ဓာကိုယ်အတွက် ခက်ခဲစေသော အခြေအနေ အုပ်စု ဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့ကို တစ်ခါတစ်ရံတွင် မူလကိုယ်ခံအား ချို့ယွင်းမှု သို့မဟုတ် မူလကိုယ်ခံအားနည်းခြင်းဟု ခေါ်သည်။ PID များကို ရှားပါးရောဂါများအဖြစ် အမျိုးအစား ခွဲခြားထားပြီး ဘက်တီးရီးယား၊ ဗိုင်းရပ်စ်၊ မှိုနှင့် ပရိုတိုဇိုးဝါး ကဲ့သို့သော ပိုးမွှားများကို ကူးစက်ခံရလွယ်စေပါသည်။ ရောဂါပိုးများသည် နာတာရှည်ဖြစ်လာနိုင်ပြီး ရေရှည်ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှုပြဿနာများကို ဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သည်။ အချိန်မီနှင့် လုံလောက်စွာ ကုသမှု မခံယူပါက အသက်အန္တရာယ်ရှိနိုင်ပါသည်။ PID များသည် ကင်ဆာနှင့် ဓာတ်မတည့်မှု၊ ရောင်ရမ်းမှု အပါအဝင် ကိုယ်ခံအားစနစ်ဆိုင်ရာ ရောဂါများကိုလည်း ဖြစ်စေနိုင်သည်။ ကမ္ဘာတစ်ဝန်းရှိ လူ ၁၀၀၀၀ တွင် တစ်ဦးခန့်သည် PID များခံစားနေရသည်။ ရောဂါများ၏ ပျံ့နှံ့မှုသည် တစ်နိုင်ငံနှင့် တစ်နိုင်ငံ အလွန်ကွဲပြားပြီး နိုင်ငံအတော်များတွင် ဤပျမ်းမျှ နှုန်းထက် ပိုမိုမြင့်မား နိုင်သည်။

PID များတွင် ကိုယ်ခန္ဓာက ရောဂါကာကွယ်ပေးသည့် ဆဲလ်များ (T-cells, B-cells, Antibodies) သို့မဟုတ် ကိုယ်ခံစွမ်းအားစနစ်၏ အခြားအစိတ်အပိုင်းများ ပုံမှန်အတိုင်း အလုပ်မလုပ်နိုင်ခြင်းတို့ကြောင့် ကလေးအရွယ်ကတည်းက ကူးစက်ရောဂါများ မကြာခဏ ဖြစ်တတ်သည်။ ပုံမှန်လူများထက် အဆုတ်ရောင်ခြင်း၊ အနာမပျောက်ခြင်း၊ နားပိုးဝင်ခြင်း၊ ထိပ်ကပ်နာဖြစ်ခြင်းများကို ထပ်ခါထပ်ခါခံရနိုင်ပြီး တစ်ခါရောဂါ ဖြစ်သွားလျှင် အလွယ်တကူ မပျောက်သွားဘဲ ပြင်းထန်နိုင်ကြသည်။ PID သည် မွေးရာပါဖြစ်သော်လည်း တိုက်ရိုက် စောင့်ရှောက်ပေးမှု၊ ကာကွယ်မှုတို့အား ထိထိရောက်ရောက် လိုက်နာပေးပါက အသက်ရှည်၊ ကျန်းမာအောင် နေထိုင်နိုင်သော ရောဂါအမျိုးအစားတစ်မျိုးလည်း ဖြစ်သည်။

(၄) အဖြစ်အများဆုံး PID အမျိုးအစားများ

PID သည် မွေးကတည်းက ကိုယ်ခံစွမ်းအားစနစ် အလုပ်မလုပ်သည့်ရောဂါအမျိုးအစား များ ဖြစ်သည်။ အဖြစ်အများဆုံး အမျိုးအစား သုံးမျိုးမှာ B-cell Deficiency ၊ Combined

Immunodeficiency နှင့် T-cell Deficiency တို့ဖြစ်ပြီး အမျိုးအစားအလိုက် လက္ခဏာများ၊ အန္တရာယ် အဆင့်နှင့် ကုသမှုနည်းလမ်းများ ကွာခြားကြသည်။ လူနာများတွင် အများဆုံး ဖြစ်ပေါ်သော ပထမအမျိုးအစားမှာ ဘီ-ဆဲလ်ချို့တဲ့ခြင်း (B-cell Deficiency) သို့မဟုတ် ပဋိပစ္စည်းချို့တဲ့ခြင်း (Antibody Deficiency) ဖြစ်သည်။ ထိုရောဂါတွင် ကိုယ်ခံစွမ်းအား ထုတ်ပေးသော ပဋိပစ္စည်း မလုံလောက်ခြင်းကြောင့် မိမိကိုယ်ကို ထိန်းသိမ်းရန် လိုအပ်သော ကာကွယ်မှုများ မရရှိနိုင်ပါ။ ထိုအခြေအနေကြောင့် ကူးစက်ရောဂါများ မကြာခဏဖြစ်တတ်ပြီး အနာများသည် လျင်မြန်စွာ ပြင်းထန်လာနိုင်သည်။ B-cell Deficiency အမျိုးအစားတွင် (Common Variable Immunodeficiency - CVID) နှင့် (X-linked Agammaglobulinemia-XLA) တို့သည် အများဆုံးတွေ့ရသော ဥပမာများဖြစ်သည်။

CVID သည် PID အမျိုးအစား B-cell Deficiency အတွင်း အများဆုံးတွေ့ရသည့် ရောဂါ တစ်ခုဖြစ်သည်။ CVID သည် လူနာအရွယ်အလတ်၊ ကလေးအရွယ်၊ ဆယ်ကျော်သက် အရွယ်၊ လူကြီးအရွယ် အရွယ်မရွေး ဖြစ်နိုင်ပြီး တစ်ချိန်တည်းတွင် ကိုယ်ခံအားစနစ်ဆိုင်ရာ ရောဂါများ၊ အစာအိမ်နှင့် အူလမ်းကြောင်းပြဿနာများ စသည့် အခြားအကျိုး သက်ရောက်မှု များလည်း တွေ့ရနိုင်သည်။ ကုသမှုအနေဖြင့် ခုခံအားစနစ်အစားထိုးကုထုံး (Immunoglobulin Replacement Therapy) ကို ပုံမှန်ထိုးပေးကာ ကိုယ်ခံစွမ်းအားကို ထိန်းသိမ်းပေးရပြီး ကူးစက်ရောဂါများမှ ကာကွယ်နိုင်သည်။ CVID သည် ရောဂါလက္ခဏာပေါ်လွင်ပြီး ကုသမှု မထိရောက်ပါက ရာသီဥတုအလိုက် ပြင်းထန်သော ကူးစက်ရောဂါများ ဖြစ်နိုင်သည့် B-cell Deficiency အမျိုးအစား ဖြစ်သည်။

XLA သည် ကိုယ်ခံအားစနစ်ကို ထိခိုက်စေသော အခြေအနေတစ်ခုဖြစ်သည်။ အများအားဖြင့် အမျိုးသားများတွင်သာ ဖြစ်ပွားလေ့ရှိပြီး အသက်ငယ်ကတည်းက ရောဂါ လက္ခဏာများကို တွေ့ရတတ်သည်။ XLA ရှိသူများသည် ခန္ဓာကိုယ်ကို ရောဂါပိုးဝင်ခြင်းမှ ကာကွယ်ပေးသည့် အထူးပြု သွေးဖြူဥများဖြစ်သည့် B-cells အလွန်နည်းပါးသည်။ ထို့ပြင် ၎င်းတို့၏ ခန္ဓာကိုယ်တွင် ပဋိဇီဝပစ္စည်းများ အလွန်နည်းပါးသောကြောင့် ရောဂါပိုးကူးစက် နိုင်ခြေ ပိုများပြီး အဆုတ်ရောင်ခြင်း (နမိုးနီးယားနှင့် လည်ချောင်းနာခြင်း)၊ နားပိုးဝင်ခြင်းနှင့် နာတာရှည်ဝမ်းလျှော ဖြစ်စေသော ရောဂါပိုးများလည်း အဖြစ်များပါသည်။ ထပ်တလဲလဲ ပိုးဝင်ခြင်းသည် ကိုယ်တွင်းအင်္ဂါများကို ပျက်စီးစေနိုင်သည်။ ကုသမှုအနေဖြင့် ခုခံအားစနစ် အစားထိုးကုထုံး (Immunoglobulin Replacement Therapy) ကို အသုံးပြုကာ ကိုယ်ခံ စွမ်းအားကို ပြန်လည်ကောင်းမွန်စေပြီး ကူးစက်ရောဂါများမှ ကာကွယ်နိုင်သည်။ XLA သည် မွေးရာပါ B-cell Deficiency အမျိုးအစားတစ်ခုဖြစ်ပြီး အန္တရာယ်အရှိဆုံး PID တွင်လည်း ပါဝင်သည်။

ဒုတိယအဖြစ်များဆုံး အမျိုးအစားမှာ ပေါင်းစပ်ကိုယ်ခံအားချို့တဲ့ခြင်း (Combined Immunodeficiency) ဖြစ်ပြီး PID အမျိုးအစားတစ်ခုလည်း ဖြစ်သည်။ T-cells နှင့် B-cells နှစ်မျိုး စလုံး အလုပ်မလုပ်နိုင်ခြင်းကြောင့် ကိုယ်ခံစွမ်းအား အလွန်နည်းသွားသော အခြေအနေကို ဆိုလို သည်။ ထိုအခြေအနေကြောင့် အလွန်ပြင်းထန်သော ကူးစက်ရောဂါများ ဖြစ်တတ်ပြီး အနာများ သက်သာရန် အချိန်ကြာမြင့်နိုင်သည်။ Combined Immunodeficiency

သည် အသက်ငယ်သော ကလေးများတွင် အများဆုံးတွေ့ရသည်။ ပြင်းထန်သော ပေါင်းစပ် ကိုယ်ခံအားချို့တဲ့ခြင်း (Severe Combined Immunodeficiency - SCID) သည် အများဆုံးတွေ့ရသောဥပမာ ဖြစ်သည်။

SCID ရှိသူများသည် မွေးကတည်းက ဗိုင်းရပ်စ်(Virus)၊ ဘက်တီးရီးယား(Bacteria)၊ မှို (Fungi) ကဲ့သို့သော အန္တရာယ်အမြင့်ဆုံး ကူးစက်ရောဂါများကို လွယ်ကူစွာခံစားရပြီး မကုသပါက အသက်အန္တရာယ်အလွန်ကြီးနိုင်သည်။ ကုသမှုအနေဖြင့် ပင်မ ဆဲလ်/ ရိုးတွင်း ခြင်ဆီ အစားထိုးကုသမှု (Stem Cell/Bone Marrow Transplantation)၊ ခုခံအားစနစ် အစားထိုးကုထုံး (Immunoglobulin Replacement Therapy) ကူးစက်ရောဂါထိန်းချုပ်ရေး (Infection control) စသည့် နည်းလမ်းများကို အသုံးပြုပြီး ကိုယ်ခံစွမ်းအားကို ပြန်လည် ကောင်းမွန်စေရန် ကြိုးပမ်းရသည်။ Combined Immunodeficiency သည် T-cell နှင့် B-cell နှစ်မျိုးစလုံး အလုပ်မလုပ်သည့် အတွက် PID အမျိုးအစားအတွင်း အန္တရာယ်အမြင့်ဆုံး အမျိုးအစားတစ်ခုလည်း ဖြစ်သည်။

တတိယအမျိုးအစားမှာ T-cell ချို့တဲ့ခြင်း (T-cell Deficiency)ဖြစ်ပြီး PID အမျိုး အစားတစ်ခုဖြစ်သည်။ ကိုယ်ခံစွမ်းအားစနစ်အတွက် အရေးကြီးသော T-lymphocytes (T-cells) မလုံလောက်ခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်သည်။ T-cells သည် ဗိုင်းရပ်စ်၊ မှို၊ ကိုယ်ခံအား နည်းနေချိန်တွင်သာ လူနာကိုရောဂါဖြစ်စေသည့်ပိုးများ (Opportunistic pathogens) ကို တိုက်ပေးသည့် အဓိကဆဲလ်များ ဖြစ်သောကြောင့် T-cell ချို့တဲ့သူများတွင် အနာများ၊ အဆုတ်ရောင်ခြင်း၊ နာတာရှည်ဝမ်းလျှောခြင်း၊ အရေပြားပိုးဝင်ခြင်းစသည့်ကူးစက်ရောဂါများ မကြာခဏ ဖြစ်တတ်သည်။ ထိုရောဂါများသည် လူနာအနည်းငယ်တွင်သာတွေ့ရပြီး အချို့တွင် အခြားကိုယ်ခံအား ချို့ယွင်းမှုများနှင့်တွဲပြီး ဖြစ်နိုင်သည်။ ဒိုင်ဂျော့ဆင်ဒရမ်း (DiGeorge Syndrome) သည် T-cell ချို့တဲ့ခြင်းအတွက် အဖြစ်များသော ဥပမာတစ်ခုဖြစ်ပြီး ကလေးများတွင် မွေးရာပါ နှလုံးချို့ယွင်းမှုများ၊ မျက်နှာပုံမမှန်မှုများ၊ ကယ်လ်စီယမ်နည်းခြင်း စသည့် လက္ခဏာများနှင့်တွဲလျက် ဖြစ်တတ်သည်။ ကုသမှုအနေဖြင့် ကူးစက်ရောဂါ ထိန်းချုပ် ရေး (Infection Control)၊ အထောက်အပံ့ပေးသောကုထုံး (Supportive Therapy) တို့ကို အသုံးပြုကာ ကိုယ်ခံစွမ်းအားကို ထိန်းသိမ်းနိုင်သည်။ T-cell Deficiency သည် ကိုယ်ခံအား နည်းနေချိန်တွင်သာလူနာကိုရောဂါဖြစ်စေတတ်သည့်ပိုးများဖြစ်၍အန္တရာယ်အလွန်များသည့် PID အမျိုးအစား တစ်ခုဖြစ်သည်။

(၅) ဆေးဝါးသုံးစွဲမှုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသည့် ခုခံအားလျော့နည်းခြင်း (Secondary Immunodeficiency -SID)

SID သည် မွေးရာပါမဟုတ်ဘဲ အခြားအကြောင်းအရင်းများကြောင့် ဖြစ်ပေါ်သည့် ကိုယ်ခံစွမ်းအားနည်းခြင်းဖြစ်ပြီး ကမ္ဘာတစ်ဝန်းလုံးတွင် အမျိုးမျိုးသော အကြောင်းရင်း များကြောင့် တွေ့ရှိရသည်။ PID ကဲ့သို့ ဗီဇပြောင်းလဲမှုကြောင့်မဖြစ်ဘဲ အခြားရောဂါများ၊ ဆေးဝါးသုံးစွဲမှုများ သို့မဟုတ် ဘဝအခြေအနေများကြောင့် ကိုယ်ခံစွမ်းအား လျော့နည်းခြင်း ဖြစ်ပေါ်သည်။ SID သည် မူလ (မျိုးရိုးဗီဇ) ခုခံအားကျဆင်းမှုထက် သိသိသာသာ ပိုအဖြစ်

များပြီး ကူးစက်ရောဂါများကို ပုံမှန်ထက် မကြာခဏဖြစ်ပေါ်စေနိုင်သည်။ ရောဂါပြင်းထန်မှု သည် အခြေအနေနှင့် အကြောင်းရင်းအပေါ် မူတည်၍ ကွာခြားတတ်သည်။ SID ဖြစ်ပေါ်စေ သည့် အကြောင်းရင်းကို ထိရောက်စွာ ထိန်းချုပ်နိုင်ပါက လူနာများ၏ ရောဂါပြင်းထန်မှုကို လျော့နည်းစေနိုင်ပြီး ကူးစက်ရောဂါများကို ထိန်းချုပ်နိုင်၍ သက်ကြီးရွယ်အိုအထိ အသက် ရှည်နေနိုင်သည်။

(၆) အဖြစ်များဆုံး SID အမျိုးအစားများ

SID သည် PID ကဲ့သို့ ဗီဇပေါ်မူတည်၍ မဖြစ်သော်လည်း အခြေအနေများကြောင့် အမျိုးမျိုးသောနည်းလမ်းများဖြင့်ဖြစ်ပေါ်နိုင်သည်။ အများဆုံးတွေ့ရသည့် အမျိုးအစားများမှာ HIV/AIDS related, Malnutrition-associated, Cancer/ chemotherapy induced Immunodeficiency ဖြစ်ပြီး လိုအပ်သလို ကုသမှုနှင့် စောင့်ရှောက်မှုများဖြင့် ကိုယ်ခံ စွမ်းအားကို ပြန်လည်တိုးမြှင့်နိုင်သည်။ လူနာများတွင် အများဆုံးဖြစ်ပေါ်သော ပထမအမျိုး အစားမှာ HIV/AIDS ဆက်စပ်ကိုယ်ခံအားကျဆင်းမှု (HIV/AIDS Related Immunodeficiency) ဖြစ်သည်။ SID အမျိုးအစားများအနက် အများဆုံးဖြစ်ပေါ်သော ရောဂါဖြစ်ပြီး HIV ဗိုင်းရပ်စ်ကြောင့် ကိုယ်ခံစွမ်းအားအတွက် အရေးကြီးသော T-cells များ လျော့နည်း သွားခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်သည်။ T-cells လျော့နည်း သွားသည့်အတွက် ကိုယ်ခံစွမ်းအား စနစ်သည် ဗိုင်းရပ်စ်၊ မှို၊ ကိုယ်ခံအားနည်းနေချိန်တွင်သာ လူနာကိုရောဂါဖြစ်စေသည့်ပိုးများ (Opportunistic pathogens) များကို ထိရောက်စွာ တိုက်နိုင်မှု လျော့နည်းသွားပြီး ကူးစက်ရောဂါများနှင့် ကင်ဆာများ (Kaposi's sarcoma၊ Lymphoma) ဖြစ်ပေါ်နိုင်သည်။ HIV/AIDS ဆက်စပ်ကိုယ်ခံအားကျဆင်းမှုရှိသူများတွင် အဆုတ်ရောင်ရောဂါ (Pneumonia)၊ တီဘီရောဂါ (Tuberculosis)၊ နာတာရှည်ဝမ်းလျှောခြင်း (Chronic Diarrhea)၊ အရေပြား ပိုးဝင်ခြင်း (Skin Infections) စသည့် ကူးစက်ရောဂါများ မကြာခဏဖြစ်တတ်ပြီး အသက် အန္တရာယ်ရှိသည်သာမက ကိုယ်ခံစွမ်းအားနည်းခြင်းကြောင့် အခြားရောဂါများနှင့် ပေါင်းပြီး လွန်စွာ ဆိုးရွားနိုင်သည်။ ကုသမှုအနေဖြင့် ဗိုင်းရပ်စ်ပိုးတိုက်ဖျက်ရေးကုထုံး (Antiretroviral Therapy-ART) ကို စနစ်တကျ အသုံးပြုခြင်းဖြင့် T-cells ကို ပြန်လည်ကောင်းမွန်စေနိုင်ပြီး ရောဂါများကိုလည်း ကာကွယ်နိုင်ကာ လူနာ၏ အသက်ရှည်မှုကို တိုးမြှင့်နိုင်သည်။ HIV/AIDS Related Immuno-deficiency သည် SID အတွင်း အကြီးဆုံးအမျိုးအစားဖြစ်ပြီး ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများအတွင်း အများဆုံး တွေ့ရသည်။

ဒုတိယအမျိုးအစားမှာ အာဟာရချို့တဲ့မှုနှင့် ဆက်စပ်သော ကိုယ်ခံအားကျဆင်းမှု (Malnutrition-Associated Immunodeficiency)ဖြစ်ပြီး အစားအစာမလုံလောက်ခြင်း (ပရိုတင်း၊ ဗီတာမင်)ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်သည်။ အစာအဟာရချို့တဲ့ခြင်းကြောင့် ကိုယ်ခံအားစနစ် နည်းသွားပြီး B-cells ၊ T-cells နှင့် Antibodies များ လုံလောက်စွာ ထုတ်လုပ်နိုင်မှု လျော့နည်းသွားသည်။ ထိုအခြေအနေကြောင့် လူနာများတွင် အဆုတ်ရောင်ခြင်း၊ အရေပြား ပိုးဝင်ခြင်း၊ အစာအိမ်နှင့် အူလမ်းကြောင်းပိုးဝင်ခြင်း၊ နာတာရှည် ဝမ်းလျှောခြင်း စသည့် ကူးစက်ရောဂါများ မကြာခဏ ဖြစ်တတ်သည်။ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများအနေဖြင့် အစာအဟာရ

မလုံလောက်သော တိုင်းဒေသများတွင် အာဟာရချို့တဲ့မှုနှင့် ဆက်စပ်သော ကိုယ်ခံအား ကျဆင်းမှုများ ထူးခြားစွာ မြင့်တက်လျက်ရှိသည်။ ကုသမှုအနေဖြင့် အစာအဟာရပြည့်စုံစွာ ထည့်သွင်းခြင်း၊ ပရိုတင်း၊ ဗီတာမင်၊ သတ္တုဓာတ် ဖြည့်စွက်ခြင်း၊ ရောဂါပိုး ထိန်းချုပ်ခြင်း စသည့် နည်းလမ်းများကို အသုံးပြုကာ ကိုယ်ခံစွမ်းအားကို ပြန်လည်ကောင်းမွန်စေနိုင်သည်။ Malnutrition-Associated Immunodeficiency သည် လူနာ အရွယ်မရွေးဖြစ်နိုင်ပြီး အစာအဟာရ ပြန်လည်ထည့်သွင်းခြင်းဖြင့် အခြေအနေတိုးတက်နိုင်သည့် SID အမျိုးအစား တစ်ခုဖြစ်သည်။

တတိယအမျိုးအစားမှာ ကင်ဆာနှင့် ဓာတုဆေးဝါးကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ကိုယ်ခံ အား ကျဆင်းမှု (Cancer and Chemotherapy-Induced Immunodeficiency) ဖြစ်ပြီး ကင်ဆာနှင့် ကင်ဆာကုသမှုတွင် အသုံးပြုသည့် ဓာတုကုထုံး Chemotherapy၊ ဓာတ်ရောင် ခြည်ကုထုံး Radiation therapy ကြောင့် ဖြစ်ပေါ်သည်။ ဓာတုကုထုံးသည် အရိုးတွင်းခြင်ဆီ ချို့တဲ့ခြင်း (Bone marrow suppression) ဖြစ်စေပြီး B-cells၊ T-cells နှင့် antibodies များ လျော့နည်းသွားစေသည်။ ထို့ကြောင့် ကိုယ်ခံစွမ်းအားနည်းပြီး ကူးစက်ရောဂါများကို မကြာခဏ ခံစားရသည်။ ထိုအခြေအနေကြောင့် လူနာများတွင် အဆုတ်ရောင်ခြင်း၊ အရေပြား ပိုးဝင်ခြင်း၊ သွေးဆိပ်တက်ခြင်း စသည့် ကူးစက်ရောဂါများဖြစ်တတ်ပြီး အခြေအနေ မထိန်း နိုင်ပါက အသက်အန္တရာယ်ကို များစွာထိခိုက်နိုင်သည်။ ကုသမှုအနေဖြင့် ရောဂါပိုးကူးစက် မှုထိန်းချုပ်ခြင်း (Infection control)၊ ကြိုတင်ကာကွယ်သည့် ပဋိဇီဝဆေး များ (Prophylactic antibiotics)၊ ကြီးထွားမှုအချက်များ (Growth Factors (G-CSF))၊ ခုခံအားစနစ်အစားထိုးကုထုံး (Immuno-globulin replacement therapy) စသည့် နည်းလမ်းများကို အသုံးပြုကာ ကိုယ်ခံစွမ်းအားကို ထိန်းသိမ်းနိုင်သည်။ Cancer and Chemotherapy-Induced Immunodeficiency သည် SID အတွင်း အန္တရာယ်အလွန်များပြီး ကူးစက်ရောဂါနှင့် ပေါင်းစပ်၍ လူနာများ၏ ကျန်းမာရေးကို လွန်စွာထိခိုက်စေနိုင်သည့် အမျိုးအစား ဖြစ်သည်။

(၇) ခုခံအားနည်းသောရောဂါ (Immunodeficiency Disease) လက္ခဏာများ

Immunodeficiency Diseases တွင် PID ဖြစ်စေ SID ဖြစ်စေ ရောဂါလက္ခဏာများသည် ပုံစံအားဖြင့်တူပြီး ကိုယ်ခံစွမ်းအားလျော့နည်းခြင်းသည် အဓိက အကြောင်းရင်းဖြစ်သည်။ လူနာများသည် အကြိမ်ကြိမ်ပြန်လည်ဖြစ်တတ်သော ကူးစက်ရောဂါများကို ခံစားရလေ့ရှိပြီး လည်ချောင်းနာ၊ တုပ်ကွေး၊ အဆုတ်ရောင် စသည့်ရောဂါများ မကြာခဏဖြစ်တတ်သည်။ ရောဂါ တစ်ခုဖြစ်သွားပါက မြန်မြန်ပြန်ကောင်းရန် အချိန်ကြာမြင့်တတ်ပြီး ပဋိဇီဝဆေးများ သောက်ပြီးသော်လည်း ပြန်မကောင်းခြင်း၊ နာတာရှည် ရောဂါပိုးဝင်ခြင်းတို့လည်း ကျယ်ကျယ် ပြန့်ပြန့် တွေ့ရတတ်သည်။ ထို့ပြင် အခြားလူတွင် မဖြစ်နိုင်သည့် ရှားပါးသော ကူးစက်မှုများ (Rare Infections) လည်း ဖြစ်တတ်သည်။ ကလေးများတွင် အရွယ်အစား မတိုးတက်ခြင်း၊ ကိုယ် အလေးချိန် မတက်ခြင်း၊ နာတာရှည်ဝမ်းလျှောခြင်း စသောလက္ခဏာများကို တွေ့နိုင်ပြီး လူကြီးများတွင် အားနည်း၍ ပင်ပန်းနွမ်းနယ်ခြင်း၊ အရေပြားအနာဖြစ်ခြင်း၊ မှိုပိုးဝင်ခြင်း၊ အနာကျက်နေေးကွေးခြင်းများကို တွေ့နိုင်တတ်သည်။

(၈) ခုခံအားနည်းသောရောဂါ (Immunodeficiency Disease) ကာကွယ်နည်း

ခုခံအားနည်းသောရောဂါကို ကာကွယ်ရန် အတွက် ကျန်းမာရေးကို စနစ်တကျ ထိန်းသိမ်းခြင်း၊ အစာအာဟာရပြည့်စုံစွာစားခြင်း၊ ကူးစက်ရောဂါများကို ကြိုတင်ကာကွယ်ခြင်း စသည့်နည်းလမ်းများသည် အလွန်အရေးပါသည်။ လူ့ကျန်းမာနေစဉ်အတွင်း မျှတသော အစားအစာ၊ ဗီတာမင်များ၊ ပရိုတင်းများကို ပြည့်စုံစွာ စားသုံးခြင်းသည် ကိုယ်ခံစွမ်းအားကို အားကောင်းစေပြီး အာဟာရချို့တဲ့မှုနှင့် ဆက်စပ်သော ကိုယ်ခံအားကျဆင်းမှုကို တင်းကျပ်စွာ ကာကွယ်နိုင်သည်။ ထို့ပြင် HIV/AIDS ကဲ့သို့ ကူးစက်ရောဂါများမှ ရှောင်ရှားရန် ကွန်ဒုံးသုံးစွဲခြင်း၊ အန္တရာယ်ရှိသော ဆေးထိုးအပ်ကိရိယာများတို့သည် အရေးကြီးသည်။ Steroid ဆေးဝါးများကို မလိုအပ်ပါက အသုံးမပြုခြင်း သည်ခုခံအားနည်းသောရောဂါဖြစ်ပွားမှုကို လျော့ချပေးနိုင်ပြီး သောက်သုံးရမည့် ဆေးဝါးအတွက် ဆရာဝန်ညွှန်ကြားချက်အတိုင်းသာ သုံးစွဲသင့်သည်။ ကင်ဆာရောဂါ၊ ဆီးချို၊ သွေးချိုရောဂါ စသော နာတာရှည်ရောဂါများကို စနစ်တကျ ထိန်းသိမ်းကုသခြင်းသည် ကိုယ်ခံအား စနစ်ကို ထိန်းသိမ်းပေးနိုင်ပြီး ကိုယ်ခံအားနည်းနေချိန်တွင်သာ လူနာကို ရောဂါဖြစ်စေသည့်ပိုးများ မဖြစ်အောင် ကာကွယ်နိုင်သည်။ နေထိုင်မှုပုံစံပြောင်းလဲခြင်း၊ အမြဲလက်ဆေးခြင်း၊ သန့်ကောင်ကာကွယ်ခြင်း၊ ကူးစက်ရောဂါများအတွက် ကာကွယ်ဆေးထိုးခြင်း၊ အိပ်ရေးဝအောင် အိပ်ခြင်း၊ စိတ်ဖိစီးမှုလျော့နည်းအောင် ကြိုးစားခြင်းတို့သည်လည်း ကိုယ်ခံစွမ်းအားနည်းခြင်းကို တားဆီးရာတွင် အထောက်အကူပြုသည်။ ယေဘုယျအားဖြင့်အစားအစာမှစပြီးအနေအထားကောင်းကောင်းနှင့် ကူးစက်ရောဂါကာကွယ်ခြင်းတို့ကို ပေါင်းစပ်ကျင့်သုံးခြင်းက ခုခံအားနည်းသောရောဂါ မဖြစ်အောင် အဓိက ကာကွယ်ပေးနိုင်သည်။

“ကူးစက်
ရောဂါများအတွက်
ကာကွယ်ဆေးထိုးခြင်း၊
အိပ်ရေးဝအောင် အိပ်ခြင်း၊
စိတ်ဖိစီးမှုလျော့နည်းအောင်
ကြိုးစားခြင်းတို့သည်လည်း
ကိုယ်ခံစွမ်းအားနည်းခြင်းကို
တားဆီးရာတွင်
အထောက်အကူပြုသည်။”

(၉) အကြံပြုချက်

ခုခံအားနည်းခြင်းကို မဖြစ်ပေါ်စေရန် ပထမဆုံး အနေဖြင့် ဗိုင်းရပ်စ်၊ ဘက်တီးရီးယား၊ မှိုများကဲ့သို့သော ရောဂါပိုးများကို ရောဂါကာကွယ်ဆေးထိုးခြင်းဖြင့် မှန်မှန်ကန်ကန် ကာကွယ်ထားရပါမည်။ စနစ်တကျ အသုံးအဆောင်များကို သန့်ရှင်းခြင်း၊ လက်ဆေးနည်း မှန်ကန်ခြင်း၊ အစားအသောက်သန့်ရှင်းခြင်းတို့သည်လည်း ခန္ဓာကိုယ်ကာကွယ်ရေးစနစ်ကို ထိန်းသိမ်းပေးနိုင်သည်။ ထို့ပြင် အာဟာရပြည့်စုံသော အစားအသောက်၊ သင့်တင့်သော အားကစားကို ပြုလုပ်ခြင်း၊ အိပ်ရေးပျက်စေသော အလုပ်များကိုလျှော့ချပြီး စနစ်တကျ အနားယူပေးရပါမည်။ သန့်ရှင်းလတ်ဆတ်သော ဗီတာမင်၊ သတ္တုဓာတ်များ ပါဝင်သည့် အစားအသောက်များ စားခြင်းသည် ခုခံအားကို ပိုမိုပြည့်စုံစေသည်။ ခုခံအားလျော့နည်း သောရောဂါ တစ်ခုခုခံစားရပါက စိတ်ဓာတ်မကျဘဲ တတ်ကျွမ်း နားလည်သော ဆရာဝန် များနှင့် ပြသတိုင်ပင်ရပါမည်။ ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းများ၏ ညွှန်ကြားချက် မရှိဘဲ ပဋိဇီဝ ဆေးများ၊ ကင်ဆာဆေးဝါးများကို မိမိသဘောဖြင့် သောက်သုံးခြင်းကို ရှောင်ကြဉ်ရပါမည်။ စိတ်ဖိစီးမှုများလျှော့ချပြီး အပန်းဖြေခြင်းသည် ကျန်းမာရေးအတွက် အရေးကြီးရုံသာမက ကိုယ်ခံအားစနစ်နှင့် အခြားရောဂါများကိုလည်း မဖြစ်အောင်ကာကွယ်နိုင်ကြောင်း အကြံပြုအပ်ပါသည်။

ဒေါက်တာမြင့်သန်းထွန်း(ပြည်သူ့ကျန်းမာရေး)

Ref : - WHO — Global Immunodeficiency & HIV Statistics
- CDC — Immunodeficiency Overview
- Jeffrey Modell Foundation — PID Types
- Up To Date — Clinical Features of SID & PID
- Lancet / JCI / Nature Immunology — Scientific Reviews

၊ ယူကရိန်း၏ ငြိမ်းချမ်းရေးမှာ အဓိကအားဖြင့် ရုရှား၏ ဆုံးဖြတ်ချက်၊ အမေရိကန်၏ ညှိနှိုင်းမှုပုံစံနှင့် ဥရောပ၏ ထောက်ပံ့မှုတို့အပေါ် မူတည်နေကြောင်း ယူဆရသည်။”

ပီပီအို

ဓာတ်ပုံ-အင်တာနက်

ရုရှားသည် နယ်မြေပိုင်ဆိုင်မှု၊ နေတိုး (NATO) အဖွဲ့ဝင်ရေးနှင့် ဒေသတွင်း လုံခြုံရေး ဆိုင်ရာ ပြဿနာများနှင့် စပ်လျဉ်းပြီး ၂၀၂၂ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ယူကရိန်းနိုင်ငံအား အထူးစစ်ဆင်ရေး ဆောင်ရွက်ခဲ့သည်။ ပဋိပက္ခစတင်ချိန်မှ ယခုအချိန်အထိ အမေရိကန်သည် ယူကရိန်းအား စစ်ရေး၊ ဘဏ္ဍာရေးနှင့် ထောက်လှမ်းရေးဆိုင်ရာ အကူအညီများ ဦးဆောင်ပံ့ပိုး ပေးခဲ့သည်။ သို့သော်လည်း နှစ်ပေါင်းများစွာ ကြာမြင့်လာသည့် စစ်ပွဲနှင့်အတူ အမေရိကန်၏ ရပ်တည်ချက်သည် စစ်ပွဲအဆုံးသတ်ရေးနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေး ဆွေးနွေးရေးဘက်သို့ ဦးတည် ပြောင်းလဲလာခဲ့သည်။

အမေရိကန်နှင့် အနောက်နိုင်ငံများသည် ရုရှားအပေါ် စီးပွားရေး ပိတ်ဆို့အရေးယူမှုများ (Sanctions) အကြီးအကျယ် ချမှတ်ခဲ့ကြပြီး ယူကရိန်းအား စစ်လက်နက်ပစ္စည်းများနှင့် ဘဏ္ဍာငွေများစွာ ထောက်ပံ့ခဲ့သည်။ အမေရိကန်၏ ပံ့ပိုးမှုသည် ယူကရိန်းအား စစ်ပွဲတွင် ရပ်တည်နိုင်ရန် အဓိက အထောက်အကူပြုခဲ့သော်လည်း ပဋိပက္ခကို အဆုံးသတ်ရန် သံတမန် ရေးထက် စစ်ရေးနည်းလမ်းကို ပိုမို ဦးစားပေးသည့်သဘော ဖြစ်ခဲ့သည်။

နှစ်နှစ်ကျော်ကြာသည့်တိုင် စစ်ပွဲသည် တင်းမာနေဆဲဖြစ်ပြီး ယူကရိန်း၏ တန်ပြန် ထိုးစစ်များ ထင်သလောက် အောင်မြင်မှုမရရှိခြင်း၊ ရုရှား၏ စစ်ရေးအရ ဖိအားပေးမှုများ ပြင်းထန်လာခြင်းနှင့်အတူ အမေရိကန်နိုင်ငံရေးတွင် စစ်ပွဲဆက်လက် ထောက်ပံ့ရေးအပေါ် မေးခွန်းထုတ်မှုများ ပေါ်ပေါက်လာခဲ့သည်။ ထရမ်အစိုးရလက်ထက်တွင် အမေရိကန်၏ ဦးစားပေးမှုပေါ်သည် “ယူကရိန်း အနိုင်ရရေး” မှ “စစ်ပွဲ အမြန်ဆုံး အဆုံးသတ်ရေး” သို့ သိသိသာသာ ပြောင်းလဲလာသည်ဟု သုံးသပ်ရသည်။

သမ္မတ ထရမ်သည် ယူကရိန်းသမ္မတ ဇေလန်းစကီးအပေါ် အမေရိကန်၏ ငြိမ်းချမ်းရေး အစီအစဉ်ကို လက်ခံရန် ပြင်းထန်သော ဖိအားပေးမှုများ ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ထို့အပြင် ဇေလန်းစကီး

အား ငြိမ်းချမ်းရေး မူကြမ်းကို ဖတ်ပင်မဖတ်ရသေးဟု စွပ်စွဲခြင်းနှင့် ယူကရိန်း၏ လက်ရှိအစိုးရ တရားဝင်မှု (Legitimacy) ကို မေးခွန်းထုတ်ကာ ရွေးကောက်ပွဲကျင်းပသင့်ကြောင်း အကြံပြုခြင်းများပင် ပြုလုပ်ခဲ့သည်ဟူသော ပြောဆိုမှုများ ထွက်ပေါ်လာသည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ် နိုဝင်ဘာလ ၁၉ ရက်နေ့တွင် လျှို့ဝှက်ထွက်ပေါ်လာခဲ့သည့် ရုရှား- အမေရိကန် “ငြိမ်းချမ်းရေးအစီအစဉ်” သည် ယူကရိန်းတို့အဖို့ လက်နက်ချအညံ့ခံရန် တောင်းဆိုချက်တစ်ခုနှင့် တူနေခဲ့သည်။ ဥရောပ၊ ယူကရိန်းနှင့် အမေရိကန်အရာရှိများသည် ယင်းတောင်းဆိုချက်ကို ပြန်လည်ပြင်ဆင်ရန်အတွက် အရေးပေါ်ထိပ်သီးအစည်းအဝေး တစ်ရပ်ကို ဂျနီဗာမြို့တွင် ပြုလုပ်ခဲ့ကြသည်။ ဥရောပနှင့် ယူကရိန်းတို့၏ ကန့်ကွက်မှုများအပြီး တွင် အဆိုပါအစီအစဉ်ကို ၁၉ ချက်ပါ ဗားရှင်းအသစ်အဖြစ် ပြန်လည်ပြင်ဆင်ခဲ့သည်။ ပြန်လည်ပြင်ဆင်ထားသော ဗားရှင်းတွင် စစ်ရာဇဝတ်မှု လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်နှင့် ရုရှား ပိုင်ဆိုင်မှုအချို့ကို အမေရိကန်က ရယူခြင်းဆိုင်ရာ အချက်များကို ဖယ်ရှားပေးခဲ့သည်။ သို့သော်လည်း အဓိကအငြင်းပွားဖွယ် အချက်များဖြစ်သော ရုရှား၏ နယ်မြေပိုင်ဆိုင်မှု တောင်းဆိုချက်များ၊ ယူကရိန်း၏ နေတိုးအဖွဲ့ဝင်ခြင်း ပယ်ချရေး၊ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံ ဥပဒေ ပြင်ဆင်ရေး၊ အမေရိကန်လိုခြံရေးအာမခံချက်၏ တိကျသော သဘောသဘာဝ စသည့် ကိစ္စရပ်များကိုမူ သမ္မတ ထရမ်နှင့် ဇဲလ်စ်စကီးတို့ ဆွေးနွေးရန် ချန်လှပ်ထားဆဲ ဖြစ်သည်။ နိုဝင်ဘာ ၂၆ ရက်နေ့တွင် အမေရိကန်နှင့် ရုရှားညှိနှိုင်းရေးမှူးများသည် ပြင်ဆင်ထားသော မူကြမ်းအသစ်နှင့်စပ်လျဉ်း၍ တိုင်ပင်ဆွေးနွေးမှုများကို အဘူဒါဘီမြို့တွင် ပြုလုပ်ခဲ့ကြသည်။ နောက်ဆုံးအဆင့် ဆွေးနွေးပွဲရလဒ်များအရ စာရွက်စာတမ်းများ ပြောင်းလဲနိုင်ခြေရှိသည်ဟု သုံးသပ်သူများက ယူဆထားသည်။ ထို့အတူ ယူကရိန်းဘက်မှ မူကြမ်းအသစ်ကို ပို၍ သဘော တူနိုင်သော်လည်း ရုရှားသမ္မတ ပူတင်ကမူ လက်ခံနိုင်မည် မဟုတ်ကြောင်း ယူဆကြပြန်သည်။ ဆွေးနွေးပွဲများ၏ ရည်ရွယ်ချက်မှာ ရုရှား၏ တောင်းဆိုချက်များနှင့် ယူကရိန်း၏ လျှော့ပေါ့ ပေးမှုများကို ညှိနှိုင်းရန်သာဖြစ်ပြီး နောက်ဆုံး ဆုံးဖြတ်ချက်ကို ရုရှားကသာ ချမှတ်မည် ဖြစ်သည်။

ဂျနီဗာဆွေးနွေးပွဲရလဒ်များအရ မူလငြိမ်းချမ်းရေး အစီအစဉ်၏ အဆိုးဝါးဆုံးအချက် ၂၈ ချက်ကို ပယ်ဖျက်နိုင်ခဲ့ရာ ယူကရိန်းတွင် ပျံ့နှံ့နေသော ဝေဖန်မှုများသည် စိတ်သက်သာရာ ရရှိရေးဘက်ကို ကူးပြောင်းလာခဲ့သည်ဟု ယူဆရသည်။ အမေရိကန်၏ အထူးကိုယ်စားလှယ် Steve Witkoff က ယင်းမူကြမ်းကို ရုရှားအတွက် အလေးအနက် ထည့်သွင်းစဉ်းစားသည့် ပုံစံမျိုးဖြင့် ရေးသားထားသည်မှာ ထင်ရှားသည်။ အသစ်ပြင်ဆင်ထားသော မူကြမ်း၌ ပါရှိ သည့် အချက် ၁၉ ချက်တွင် ယူကရိန်းတပ်ဖွဲ့၏ အင်အားကန့်သတ်ချက်ကို ခြောက်သိန်းအစား ရှစ်သိန်းအထိ လျှော့ပေါ့ပေးထားကြောင်း ဖော်ပြထားသည်။

ထို့ကြောင့် ငြိမ်းချမ်းရေးလုပ်ငန်းစဉ်အပေါ် အောင်မြင်မှု ရှိ မရှိကို ဆုံးဖြတ်ရန် ခက်ခဲလှသည်။ သို့သော် ယူကရိန်းအပေါ် အမေရိကန်၏ နောက်ဆုံးအဆင့် ညှိနှိုင်းဖိအားပေးမှု များသည် ယခုတွေ့မြင်ရသည်ထက် အပြင်းထန်ဆုံးဖြစ်နိုင်သည်မှာ မလွဲဧကန်ပင် ဖြစ်သည်။ ယခုအကြိမ်ညှိနှိုင်းမှုသည် အရင်က လုပ်ဆောင်ခဲ့သလိုမျိုး ထပ်ခါထပ်ခါ လုပ်နေခြင်းမဟုတ် ကြောင်း ကိုယ်ကျိုးရှိ သံတမန်တစ်ဦးက ပြောကြားသည်။ ဆွေးနွေးပွဲနှင့် နီးစပ်သူများကမူ

ယူကရိန်းနှင့် ရုရှား၏ သဘောထားအချိုးနှင့် နီးစပ်လာကြောင်းနှင့် စစ်မှန်သော တိုးတက်မှု ဖြစ်ကြောင်း ဖော်ပြကြသည်။ အလားတူ ဆွေးနွေးပွဲနှင့်စပ်လျဉ်း၍ တိကျသေချာသည့် အဆင့်၊ လုပ်မယ်၊ မလုပ်ဘူး သဲသဲကွဲကွဲပြောရမည့် အဆင့်ကို ရောက်နေပြီဖြစ်ကြောင်း သတင်းရင်းမြစ်တစ်ခုက ဆိုသည်။ ယင်းသတင်းရင်းမြစ်ကပင် ရုရှားသည် လုပ်ငန်းစဉ်၏ နောက်ဆုံးအဆင့်မှသာ ပျော့ပျောင်းလာနိုင်ကြောင်း ခန့်မှန်းထားသည်။

ထရမ်အနေဖြင့် ဒီဇင်ဘာလမတိုင်မီက ယူကရိန်းဘက်မှ လက်မှတ်ရေးထိုးရန် တောင်းဆိုချက်ကို ရပ်ဆိုင်းလိုက်သည်ဟု ယူဆရသည်။ ယူကရိန်းလေ့လာသူများက ရုရှားခေါင်းဆောင်များသည် ဆောင်းရာသီနှောင်းပိုင်းအထိ ညှိနှိုင်းရန် အဆင်သင့်မဖြစ်သေးဟု ယူဆကြသည်။ ယင်းအချိန်သည် ပူတင်အနေဖြင့် ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော စစ်မှုထမ်းဆောင်ရေး အစီအစဉ်ကို စတင်ရန် ဆုံးဖြတ်ရမည့်အချိန်ဖြစ်သကဲ့သို့ ရုရှားစီးပွားရေးသည်လည်း ကျဆင်းလာသော ရေနံအမြတ်ငွေများနှင့် ပိတ်ဆို့ဒဏ်ခတ်မှုများ၏ အမှန်တကယ်ဖိအားကို စတင်ခံစားရမည့် အချိန်လည်းဖြစ်သည်။

အကယ်၍ အမေရိကန်၏ သံတမန်ရေးရာလုပ်ငန်းစဉ်များသည် ညီညွတ်မှုမရှိပါက ယင်းမှာ တစ်စိတ်တစ်ဒေသအားဖြင့် နိုင်ငံရေးအင်အားပြိုင်ဆိုင်မှုများကြောင့် ဖြစ်နိုင်သည်။ တစ်ဖက်တွင် မစ္စတာ ဝစ်ကော့ဖ်နှင့် ဒုတိယသမ္မတ ဂျေဒီဗန့်စ်တို့သည် ရုရှားဘက် အလေးပေးကာ အမေရိကန်၏ စီးပွားရေးအကျိုးစီးပွားများကို ဦးစားပေးသည့် သဘောတူညီချက် တစ်ရပ်ကို တွန်းအားပေးနေသူများ ဖြစ်သည်။ အခြားတစ်ဖက်တွင်မူ ထောက်လှမ်းရေး အသိုင်းအဝိုင်းနှင့် နိုင်ငံခြားရေးဌာနတို့၏ သံတမန်ရေးရာ ပါဝင်ပတ်သက်မှုများ ရှိနေသည်။ နိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး မာကို ရူဘီယိုသည် ယင်းကိစ္စရပ်များနှင့် စပ်လျဉ်း၍ မူလလမ်းကြောင်း ပေါ်သို့ ပြန်လည်ရောက်ရှိရန် ဥရောပမဟာမိတ်များနှင့် ပူးပေါင်းကြိုးပမ်းအားထုတ်လျက် ရှိသည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ ၂၅ ရက်နေ့တွင် Bloomberg သတင်းဌာနက မှတ်တမ်းတင် ထားသော အသံဖိုင်နှစ်ခုကို ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။ ပထမအသံဖိုင်မှာ အထူးကိုယ်စားလှယ် Witkoff နှင့် နိုင်ငံခြားရေးမူဝါဒ အကြံပေးပုဂ္ဂိုလ် Yuri Ushakov တို့၏ ဖုန်းစကားပြောဆိုမှု ဖြစ်ပြီး ဒုတိယအသံဖိုင်မှာ Yuri Ushakov နှင့် ပူတင်၏ အထူးကိုယ်စားလှယ် Kirill Dmitriev တို့၏ စကားပိုင်းဖြစ်သည်။ အဆိုပါအသံဖိုင်တွင် Witkoff သည် ပူတင်အနေဖြင့် ထရမ်ကို မည်သို့ချဉ်းကပ်သင့်သည်ကို Ushakov အား လမ်းညွှန်နေသည်ဟု ယူဆရသည်။ ထို့အပြင် ယူကရိန်းလက်အောက်တွင် ရှိသေးသည့် Donetsk ပြည်နယ်ကို ရုရှားအား ပေးအပ်ရန် တောင်းဆိုမှုကို ထရမ်က ထောက်ခံလိမ့်မည်ဟုလည်း အကြံပြုထားသည်။ ၎င်းမှာ ဖြစ်နိုင်ခြေ ရှိသော သဘောတူညီချက်တစ်ခု၏ အခက်ခဲဆုံးအချက်တစ်ချက် ဖြစ်ကောင်းဖြစ်နိုင်သည်။

Dmitriev က ဖုန်းပြောဆိုမှုမရှိဟု ငြင်းဆိုသော်လည်း Ushakov ကမူ ထိုသို့ အပြည့် အဝဖော်ပြခဲ့ခြင်း မရှိပေ။ အမေရိကန်အုပ်ချုပ်ရေးစနစ်တစ်ခုတွင် ထိုသို့ အချက်အလက် လုံခြုံရေးပေါက်ကြားမှုသည် Witkoff အတွက် ရာထူးကျခြင်းကို ဖြစ်စေနိုင်သော်လည်း ထရမ်ကမူ ၎င်း၏အထူးကိုယ်စားလှယ်နှင့် ပူတင်တို့ တွေ့ဆုံမည်ဖြစ်ကြောင်း အတည်ပြုခဲ့ သည်။ ယူကရိန်းနှင့် ဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်မည့် အမေရိကန်ကိုယ်စားလှယ်မှာ ကာကွယ်ရေး

ဝန်ကြီးဌာန အတွင်းဝန် Dan Driscoll ဖြစ်ပြီး ၎င်းသည် ဒုတိယသမ္မတ Vance ၏ ရင်းနှီးသော မိတ်ဆွေတစ်ဦးလည်း ဖြစ်သည်။

ယင်းကိစ္စရပ်အားလုံးမှာ ယူကရိန်းနိုင်ငံရေးအတွင်း နက်ရှိုင်းသောပြင်းထန်သည့် ဆက်ဆံရေးအခြေအနေ ကာလတွင် ဖြစ်ပေါ်နေခြင်းဖြစ်သည်။ နိုင်ငံပိုင် နျူကလီးယား စွမ်းအင်ကုမ္ပဏီ Energoatom ၏ အကျင့်ပျက်ခြစားမှု ဖြစ်စဉ်တွင် သမ္မတဇေလန်းစကီး၏ အနားကပ်ဆုံး အသိုင်းအဝိုင်းမှ အဖွဲ့ဝင်များ ပါဝင်နေသည်။ သမ္မတ၏ ယခင်က စီးပွားရေးမိတ်ဖက်ဖြစ်သူ Timur Mindich သည် စာချုပ်များမှ လာဘ်ပေးလာဘ် ယူမှုများဖြင့် ကုမ္ပဏီ၏ အနည်းဆုံး ဒေါ်လာသန်း ၁၀၀ ခန့်ကို လိမ်လည်ရယူသည့် စီမံကိန်းတွင် ပူးပေါင်းပါဝင်ခဲ့သည်ဟု စွပ်စွဲခံရပြီးနောက် အစွဲရေးသို့ ထွက်ပြေးတိမ်းရှောင်ခဲ့သည်။ ထို့အတူ ဝန်ကြီးနှစ်ဦး ရာထူးမှ ထုတ်ပယ်ခံခဲ့ရသည်။ သမ္မတ၏ အရင်းနှီးဆုံး မိတ်ဆွေတစ်ဦးဖြစ်သည့် ယခင် ဒုတိယဝန်ကြီးချုပ်တစ်ဦးမှာလည်း လိမ်လည်မှုစွဲချက်များနှင့် ရင်ဆိုင်နေရသည်။ သမ္မတ ဇေလန်းစကီး၏ အနီးကပ်အသိုင်းအဝိုင်းတွင် အကျင့်ပျက်ခြစားမှုများ ထွက်ပေါ်လာခြင်းနှင့် ဝန်ကြီးများ နုတ်ထွက်မှုများ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့သော်လည်း ဇေလန်းစကီးသည် ၎င်း၏အစိုးရအဖွဲ့ကို ပြုပြင်ပြောင်းလဲရန် သို့မဟုတ် ၎င်း၏အကြံပေး Andriy Yermak ကို ရာထူးမှ ထုတ်ပယ်ရန် တောင်းဆိုမှုများကို ငြင်းဆိုခဲ့သည်။ အကြောင်းမှာ Yermak သည် ငြိမ်းချမ်းရေးညှိနှိုင်းမှုများတွင် ယူကရိန်းဘက်မှ ဦးဆောင်ခဲ့ခြင်းဖြင့် ၎င်းအတွက် အချိန်ပိုရယူခဲ့ခြင်းကြောင့် ဖြစ်သည်။

လက်ရှိတွင် ယူကရိန်းသည် စစ်သည်အင်အား လျော့နည်းလာခြင်း၊ ရုရှား၏ တိုက်ခိုက်ရေးဒရုန်းများကြောင့် ထောက်ပံ့ရေး လမ်းကြောင်းများ ထိခိုက်နေခြင်းနှင့် ပြည်တွင်းခြစားမှု အရှုပ်တော်ပုံများကြောင့် ပြည်တွင်း/ပြည်ပ စိန်ခေါ်မှုများကို တစ်ပြိုင်နက်တည်း ရင်ဆိုင်နေရသည်။ ပြည်တွင်းရေးမတည်ငြိမ်မှုနှင့် နှိုင်းယှဉ်လျှင် မြေပြင်တိုက်ပွဲသည် ဒုတိယအဆင့် စိုးရိမ်စရာအဖြစ် ရှိနေသည်ဟု ယူဆရသည်။ စစ်ဗျူဟာပိုင်း

“လက်ရှိတွင် ယူကရိန်းသည် စစ်သည်အင်အား လျော့နည်းလာခြင်း၊ ရုရှား၏ တိုက်ခိုက်ရေး ဒရုန်းများကြောင့် ထောက်ပံ့ရေး လမ်းကြောင်းများ ထိခိုက်နေခြင်းနှင့် ပြည်တွင်းခြစားမှု အရှုပ်တော်ပုံများကြောင့် ပြည်တွင်း/ပြည်ပ စိန်ခေါ်မှုများကို တစ်ပြိုင်နက်တည်း ရင်ဆိုင်နေရသည်။”

ဆိုင်ရာသုံးသပ်သူများက ယူကရိန်း၏အနေအထားသည် ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းနိုင်သော အခြေအနေတွင် ရှိနေသည်ဟု ယူဆကြသည်။ ရုရှားဘက်မှ တိုးတက်မှုများကို အဓိက အောင်မြင်မှုကြီးအဖြစ် ပြောင်းလဲနိုင်စွမ်းကို ယခုထိ မပြသနိုင်သေးပေ။ ယင်းနှုန်းထား ကုန်ကျစရိတ်ဖြင့် ရုရှားသည် ဗျူဟာမြောက် အနိုင်ရရှိရန် လမ်းကြောင်းမရှိနိုင်ကြောင်း ယခင်ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီး Andriy Zagorodnyuk က သုံးသပ်သည်။

သို့သော် အညွှန်းကိန်းများကိုကြည့်ပါက ယူကရိန်းဘက်မှ အခြေအနေများ ပိုမိုဆိုးရွား လာနေသည်ကို တွေ့ရသည်။ စစ်သားအင်အား ကုန်ခန်းလာနေပြီဖြစ်သည်။ ရုရှား၏ အစုလိုက်အပြုံလိုက် ဒရုန်းလေယာဉ်များ ထုတ်လုပ်ရေး ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုသည် အကျိုးအမြတ် ရှိနေပြီး ရှေ့တန်းနောက်ခံ ထောက်ပံ့ရေးလမ်းကြောင်းများကို ပိတ်ဆို့နိုင်ခဲ့သည်။ ထုတ်လုပ် ရန် အသင့်ရှိနေသော လေယာဉ်တပ်ဆင်ဒရုန်းများနှင့် ချော်ပစ်ဗုံးသစ်များကဲ့သို့သော လက်နက်အသစ်များသည် Kharkiv နှင့် Dnipro မြို့ကြီးများကဲ့သို့သော အရှေ့ပိုင်းမြို့ကြီးများရှိ ပြည်သူများအတွက် ခြိမ်းခြောက်မှုတစ်ရပ် ဖြစ်နေသည်။

ယင်းကို ကြည့်ခြင်းအားဖြင့် ပူတင်သည် ယူကရိန်းပြည်သူများစွာကို ရှင်သန်ရပ်တည် ခွင့်ပြုသည့် သဘောတူညီချက်ကို လက်ခံလိမ့်မည်ဟု မျှော်လင့်၍မရနိုင်သည်မှာ သေချာ သလောက်ပင် ဖြစ်သည်။ ပူတင်အား ထိုသို့ လက်ခံစေရန် ဖိအားပေးရမည်ဆိုပါက အမေရိကန်၏ စစ်မှန်သောဖိအား လိုအပ်မည်ဖြစ်သော်လည်း ထိုသို့သောဖိအားမျိုး ယခုထိ မတွေ့ရှိရသေးကြောင်း သုံးသပ်ရသည်။ ယူကရိန်း၏ အကောင်းဆုံးအခွင့်အရေးမှာ ၎င်း၏ မဟာမိတ်များကို မဆုံးရှုံးဘဲ တိုက်ပွဲကို ဆက်လက် ဆင်နွှဲခြင်းပင်ဖြစ်သည်ဟု ယူကရိန်း၏ သံတမန်ဟောင်းတစ်ဦးက သုံးသပ်ထားသည်။

ထိုသို့ဖြစ်ရန် နိုင်ငံခြားငွေကြေးရန်ပုံငွေ ပြန်လည်စီးဆင်းမှု လိုအပ်ပြီး ယခုအဆင့်တွင် ထိုရန်ပုံငွေသည် ဥရောပမှသာ လုံးလုံးလျားလျား စီးဆင်းရန် လိုအပ်သည်။ ရုရှား၏ အဓိက ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများကို ဆုံးဖြတ်နိုင်မည့် ဒီဇင်ဘာလအလယ်ပိုင်းတွင် ကျင်းပရန်စီစဉ်ထားသော ဥရောပသမဂ္ဂ ထိပ်သီးအစည်းအဝေးသည် ယခင်ထက် ပို၍အရေးပါလာနိုင်ကြောင်း သုံးသပ်ရ သည်။

ထို့အပြင် အမေရိကန်၏ ပံ့ပိုးမှုမရေရာသည်နှင့်အမျှ ယူကရိန်းအတွက် ငွေကြေးနှင့် လက်နက် ထောက်ပံ့ရန် ဥရောပသည် ပိုမိုအရေးပါလာသည်။ ယူကရိန်း၏ ငြိမ်းချမ်းရေးမှာ အဓိကအားဖြင့် ရုရှား၏ ဆုံးဖြတ်ချက်၊ အမေရိကန်၏ ညှိနှိုင်းမှုပုံစံနှင့် ဥရောပ၏ ထောက်ပံ့မှု တို့အပေါ် မူတည်နေကြောင်း ယူဆရသည်။

အမေရိကန်၏ ငြိမ်းချမ်းရေး အစီအစဉ်သည် စစ်ပွဲအဆုံးသတ်ရေးအတွက် ပထမဆုံး သော တိကျသည့် မူဘောင်ကို တင်ပြနိုင်ခဲ့သော်လည်း ရုရှားကို အသာပေးသည့် သဘော သဘာဝနှင့် အမေရိကန်ပြည်တွင်း နိုင်ငံရေးပြိုင်ဆိုင်မှုများ (Witkoff နှင့် Vance တို့၏ အခန်းကဏ္ဍ) ကြောင့် ၎င်း၏ အောင်မြင်မှုသည် မရေမရာ ဖြစ်နေဆဲပင်ဖြစ်သည်။ ယူကရိန်း၏ တစ်ခုတည်းသော မျှော်လင့်ချက်မှာ ဥရောပ၏ ရန်ပုံငွေများ ဆက်လက်ရရှိအောင် ကြိုးပမ်း ခြင်းနှင့် ရုရှားက စစ်ပွဲအား ရေရှည်မထိန်းထားနိုင်တော့ဟု ယူဆသည့်အချိန်ကို စောင့်ဆိုင်း ခြင်းသာ ဖြစ်ကြောင်း သုံးသပ်ရသည်။

သို့သော် လက်ရှိအခြေအနေတွင် ယူကရိန်းသည် ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် ပျက်စီးခြင်း နှစ်ခုကြားတွင် ရှိနေသည်ဟု ဆိုနိုင်သည်။ ရုရှားသည် ညှိနှိုင်းမှုတွင် အားသာချက်ရရှိထားပြီး နောက်ဆုံးအဆင့်တွင် သဘောတူညီချက်ကို လက်မှတ်ရေးထိုးရန် စိတ်မဝင်စားဟန်ရှိသည်။ သို့သော် စစ်ပွဲ၏ ဆက်လက် ရှည်ကြာမှုသည် နှစ်ဖက်စလုံးအတွက် ကြီးမားသော စီးပွားရေး နှင့် လူမှုရေး ကုန်ကျစရိတ်များကို သက်ရောက်နေစေသည်။

လက်ရှိ အမေရိကန်အစီအစဉ်သည် စတင်မှတ်တစ်ခုသာ ဖြစ်နိုင်ပြီး ရုရှား၏ ပြင်းထန်သော တောင်းဆိုချက်များကို ယူကရိန်းက မည်သို့တုံ့ပြန်မည်၊ နိုင်ငံတကာအသိုင်း အဝိုင်းက မည်သို့ ထောက်ခံမည်ဆိုသည်မှာ စဉ်းစားရမည့်အချက်ပင်ဖြစ်သည်။ အကယ်၍ ငြိမ်းချမ်းရေးဆွေးနွေးပွဲ မအောင်မြင်ပါက စစ်ပွဲသည် ပိုမိုပြင်းထန်လာနိုင်ပြီး နှစ်ဖက်စလုံး၏ လူ့စွမ်းအားအရင်းအမြစ်နှင့် စီးပွားရေးအပေါ် ပိုမိုကြီးမားသော ဖိအားပေးမှုဖြင့် ဆက်လက် ဖြစ်ပွားနိုင်သည်။

ရုရှား-ယူကရိန်း ပဋိပက္ခ၏ ခရီးလမ်းသည် အစပြုချိန်ကတည်းက ကမ္ဘာ့အခင်းအကျင်း ကို ပြောင်းလဲစေခဲ့ပြီး လက်ရှိအချိန်တွင်လည်း အရေးပါသော အဆုံးအဖြတ်ကို ရင်ဆိုင်နေရ သည်။ ထို့အတူ ယူကရိန်းအတွက် ငြိမ်းချမ်းရေးနှင့် ပျက်စီးခြင်းနှစ်ခုကြား ရွေးချယ်ရမည့် အချိန်ကာလလည်း ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်း၏ စုစည်းညီညွတ်မှု၊ စစ်မှန်ခိုင်မာ သော နိုင်ငံရေးရှုမြင်မှု နှင့် ပဋိပက္ခ၏အရှိန်ကို ရပ်တန့်စေလိုသည့် စစ်မှန်သောဆန္ဒတို့ကသာ ယူကရိန်း၏အနာဂတ်ကို အဆုံးအဖြတ်ပေးနိုင်မည်ဖြစ်ကြောင်း သုံးသပ်ရပါသည်။

စုစုပေါင်း

Ref : The Economic တွင် ဖော်ပြပါရှိသည့် Ukraine may be a step closer to peace, or to destruction ဆောင်းပါးအား ဆီလျော်အောင် ဘာသာပြန်ဆိုသည်။

၂၀၁၆ ခုနှစ် ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုး၊ ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုး ဆိုင်ခွန်

ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုး

“သုံးဖက်မြင် ဝန်ထုပ်ဝန်ပိုးဖြန့်ဖြူးမှု လူသိများသော
ဝန်ထုပ်ပွားခြင်းနည်းပညာသည်
သုံးဖက်မြင် တစ်ရှူးများနှင့် ကိုယ်တွင်းအင်္ဂါများဖန်တီးရန်အတွက်
သက်ရှိဆဲလ်များနှင့် ဝန်ထုပ်ပွားမှုကို အသုံးပြုလာနိုင်ပါသည်။”

ဓာတ်ပုံ-အင်တာနက်

မကြာမီ ၂၀၂၆ ခုနှစ်သို့ ရောက်ရှိလာတော့မည် ဖြစ်သည်။ လာမည့်နှစ်အတွက် နည်းပညာဆိုင်ရာ အခင်းအကျင်းသည် ယခုနှစ်၏ ဆင့်ကဲဖြစ်စဉ်ကို ဆက်လက်လုပ်ဆောင် နေပါသည်။ နည်းပညာခေတ်ရေစီးကြောင်းအရ နောင်လာမည့် ဆယ်နှစ်တွင် နည်းပညာ သစ်များ လျင်မြန်စွာဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်လာပြီး သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးကဏ္ဍမှသည် ဆေးပညာ ကဏ္ဍအထိ အရာအားလုံး ပြောင်းလဲသွားမည်ဟု ပညာရှင်များက ခန့်မှန်းထားသည်။ ဉာဏ်ရည်တူနယ်ပယ်မှ အင်တာနက်ဖြင့် အပြန်အလှန်ချိတ်ဆက်မှု (Internet of Things - IoT) နယ်ပယ်အထိ လုပ်ငန်းအမျိုးမျိုး၏ အရည်အသွေးကို မြှင့်တင်ရန် အလားအလာ ကောင်းများကို တွေ့မြင်ရပေသည်။ ၂၀၂၆ ခုနှစ်တွင် ထိပ်တန်း၌ လွှမ်းမိုးလာနိုင်မည့် တီထွင် ဆန်းသစ်မှုနည်းပညာ (၁၀)ခု ရှိပြီး အဆိုပါ ထိပ်တန်းနည်းပညာ (၁၀) ခုထက် ကျော်လွန်၍ လည်း နည်းပညာရပ်များကို ရှာဖွေဖော်ထုတ် သုံးစွဲနေသည့် လူသားတို့၏ စွမ်းပကားဖြင့် အခြားသော နည်းပညာအသစ်များလည်း ပေါ်ထွက်လာနိုင်ပါသည်။

ဉာဏ်ရည်တူနည်းပညာ (Artificial Intelligence-AI)

ဉာဏ်ရည်တူနည်းပညာ (Artificial Intelligence - AI) ကို အထောက်အကူပြုသည့် အဆင့်မှ အဆင့်မြင့်သည့်အဆင့်သို့ တက်လှမ်းလာနိုင်ပါသည်။ သိပ္ပံနည်းပညာဆိုင်ရာ စိတ်ကူးယဉ်သည့် အဆင့်မှ နေရာအနှံ့တွင် လက်တွေ့အသုံးပြုဆောင်ရွက်နိုင်သည့်အဆင့်သို့ ကူးပြောင်းသွားပြီ ဖြစ်သည်။ ဉာဏ်ရည်တူနည်းပညာသည် ကျင့်ဝတ်၊ အကောင်အထည် ဖော်မှုနှင့် လူမှုရေးဆိုင်ရာ အကျိုးသက်ရောက်မှုများတွင် လေးနက်သော စိန်ခေါ်မှုများဖြင့် ရင်ဆိုင်နေရစဉ် တစ်ကမ္ဘာလုံး၏ အာရုံစိုက်မှုကိုရရှိနိုင်သော အနာဂတ်နည်းပညာ ခေတ်ရေစီး ကြောင်းများကြားတွင် အထင်ရှားဆုံးနှင့် အသွင်ကူးပြောင်းလာမှုအဖြစ် ထင်ရှားနေပေသည်။

အလိုအလျောက် ဆောင်ရွက်နိုင်သည့် အခြေခံစနစ်ထက် ကျော်လွန်သွားပါက ၂၀၂၆ ခုနှစ် သည် မိမိတို့၏ နေ့စဉ်ဘဝ သမားရိုးကျ လုပ်ရိုးလုပ်စဉ် ဆောင်ရွက်မှုများနေရာတွင် AI ၏ ကျယ်ပြန့်စွာ ပေါင်းစပ်မှုကို သက်သေပြနိုင်မည် ဖြစ်သည်။

AI သည် လူသားများသာ လုပ်ဆောင်နိုင်သည်ဟု ထင်မှတ်ထားသည့် ကိစ္စများကို လုပ်ဆောင်နိုင်သည့် ကွန်ပျူတာစနစ်များကို ဖန်တီးခြင်းနှင့် ဆက်စပ်နေသည်။ လုပ်ငန်း အလိုက် လိုအပ်ချက်များစွာကို မျှော်မှန်းပြီး လုပ်ဆောင်ချက်များကို ချောမွေ့စေမည့် ကူညီ ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်သော AI များ ပေါ်ပေါက်လာမည်ဟု မျှော်လင့်နိုင်ပါသည်။ အသုံးပြုသူများ အတွက် ဝန်ဆောင်မှုပေးသည့် ဉာဏ်ရည်တုနည်းပညာနှင့် ဆောင်ရွက်နေသော စကားပြော စက်ရုပ်များ (AI-powered chatbots) သည် ပကတိလူသားများနှင့် ခွဲခြား၍မရဘဲ ပုဂ္ဂိုလ်ရေး ဆန်လာပြီး ထိရောက်သော ပံ့ပိုးမှုများကိုပေးခြင်းဖြင့် အသုံးပြုသူများအတွက် သိသာထင်ရှား သော ပြောင်းလဲမှုများနှင့်အတူ ဝန်ဆောင်မှုပေးနိုင်လာမည်ဖြစ်သည်။ ဉာဏ်ရည်တုနည်း ပညာ (Artificial Intelligence - AI) ကြောင့် -

- (၁) စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများတွင် အလိုအလျောက်လုပ်ဆောင်ပေးခြင်း၊
- (၂) အကောင်းဆုံးဖြစ်အောင် ဆုံးဖြတ်ချက်ချပေးခြင်း၊
- (၃) စားသုံးသူများ၏ အတွေ့အကြုံများအရ စိတ်ကြိုက်သတ်မှတ်နိုင်ခြင်း၊
- (၄) ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုဆိုင်ရာ အောင်မြင်မှုများ၊
- (၅) အချက်အလက်များခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာခြင်း တို့တွင် အကျိုးပြုနိုင်ပါမည်။

ခေတ်မီမြို့တော်များတည်ဆောက်ခြင်း (Smart Cities)

ခေတ်မီမြို့တော် (Smart Cities) များသည် အနာဂတ်ကို ချိတ်ဆက်နိုင်သည့်အဆင့်သို့ ဆက်လက်၍ဖော်ဆောင်လာနိုင်ပြီး မြို့ပြများတွင်နေထိုင်သည့်ပြည်သူများ၏တောင်းဆိုချက် များကို ချက်ချင်း တုံ့ပြန်ဆောင်ရွက်နိုင်သော မြို့ကြီးများကို တွေ့မြင်ရနိုင်ပါသည်။ ယာဉ် ကြောပိတ်ဆို့မှုများကို အချိန်နှင့်တစ်ပြေးညီ သိရှိပြီး ပြန်လည်ဖြေရှင်းဆောင်ရွက်နိုင်သည့် ဉာဏ်ရည်တုကိုအခြေခံသည့် အချက်ပြစနစ်များ၊ အမှိုက်များကို စနစ်တကျစွန့်ပစ်နိုင်မည့် နည်းလမ်းများနှင့် အဆင့်မြင့်အမှိုက်သိမ်းသည့်စနစ်များ၊ ဂေဟစနစ်နှင့် သဘာဝတရား ဖြစ်စေရန် ဦးစားပေးအလေးထားဆောင်ရွက်ပေးသည့် မြို့ပြများ ပေါ်ပေါက်လာနိုင်ပါသည်။

အဆိုပါ မြို့ကြီးများတွင် အာရုံခံကိရိယာများ၊ အပြန်အလှန် ချိတ်ဆက်ထားသော ကိရိယာများနှင့် သတင်းအချက်အလက်များကို ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာခြင်း စသည့် လက်ရှိနည်းပညာ များ၏ ခေတ်ရေစီးကြောင်းများအဖြစ် ရှေ့တန်းမှရပ်တည်လာပြီး မြို့ပြ၏ လူနေမှုဘဝကို ထူးခြားစွာ ပြောင်းလဲသွားစေနိုင်မည့် နည်းပညာရပ်များ ပေါ်ပေါက်လာမည် ဖြစ်ပါသည်။ ခေတ်မီမြို့တော်များ (Smart Cities) များ ဖော်ဆောင်လာနိုင်ခြင်းကြောင့် -

- (၁) အဆင့်မြင့် မြို့ပြများထူထောင်ခြင်း အစီအစဉ်များ၊
- (၂) အပြန်အလှန် ချိတ်ဆက်ထားသော ကွန်ရက်များ၊
- (၃) စွမ်းဆောင်ရည်များမြှင့်တင်ပေးခြင်း၊
- (၄) သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ထိခိုက်နိုင်မှုကို လျော့ချလာနိုင်ခြင်း။

(၅) လူနေမှုဘဝမြင့်မားလာခြင်းတို့ကို အကျိုးပြုနိုင်ပါမည်။

လက်တွေ့ဘဝ၏ ကျယ်ပြန့်လာမှု (Extended Reality-XR)

လက်တွေ့ဘဝ၏ ကျယ်ပြန့်လာမှု (Extended Reality-XR) သည် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် ဒစ်ဂျစ်တယ်ကမ္ဘာများကြား အတားအဆီးနှင့် ကွာဟချက်များကို ဖျက်သိမ်းပေးသည့် နောက်ဆုံးပေါ် ဆန်းသစ်တီထွင်မှုများကို ကိုယ်စားပြုလာနိုင်ပါသည်။ မြင့်တင်ထားသော လက်တွေ့ဘဝ (Augmented Reality-AR) သည် လက်တွေ့ဒစ်ဂျစ်တယ် အဆင့်မြင့်တင်မှု များကို ဦးစားပေးဆောင်ရွက်နေသော်လည်း အတုအယောင်ဘဝ (Virtual Reality-VR) သည် နှစ်မြှုပ်ထားသော သရုပ်ဖော်မှုနေရာများကို ဖန်တီးနေပါသည်။ စဉ်ဆက်မပြတ် တိုးတက် ပြောင်းလဲနေသော နည်းပညာခေတ်ရေစီးကြောင်းကို သုတေသနပြုခြင်းဖြင့် ထွန်းလင်း တောက်ပလာနိုင်သကဲ့သို့ XR သည် အထူးအသုံးပြုမှုများမှ ၂၀၂၆ ခုနှစ်တွင် နေရာအနှံ့ ပေါင်းစည်းခြင်းအဆင့်သို့ ပြောင်းလဲတိုးတက်လာပါမည်။ မိမိတို့ဧည့်ခန်းသည် VR မှတစ်ဆင့် တိုက်ရိုက်ဖျော်ဖြေပွဲတစ်ခုတွင် စိတ်ရောကိုယ်ပါ ကိုယ်တိုင်ကိုယ်ကျပါဝင်လုပ်ကိုင်ခြင်း သို့မဟုတ် စက်ရုံအပြင်အဆင်များတွင် တက်ကြွသော AR လမ်းညွှန်မှုဆိုင်ရာ လေ့ကျင့်မှုများကို ထပ်ဆင့်ရယူခြင်း၊ ပိုမိုကောင်းမွန်သော ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများကို ထိရောက်မှုနှင့် အတွေ့အကြုံဆိုင်ရာ သင်ယူမှုတို့ဖြင့် လုပ်ငန်းခွင်ပတ်ဝန်းကျင်တွင် နည်းပညာကို အခြေခံကျစွာ ပြန်လည်ပုံဖော်ခြင်းများ ဆောင်ရွက်လာနိုင်ပါသည်။ လက်တွေ့ဘဝ၏ ကျယ်ပြန့်လာမှုကို ပေါင်းကူးပေးလာနိုင်ခြင်းဖြင့် -

- (၁) လက်တွေ့ဘဝ၏ ကျယ်ပြန့်လာမှုကိုမွေးစားခြင်း (XR Adoption) သို့မဟုတ် တိုးတက်လာသောလူမှုဘဝ၊
- (၂) လွှမ်းခြုံထားသော အတွေ့အကြုံများ၊
- (၃) လက်လီအကျိုးခံစားခွင့်များ၊
- (၄) ပိုမိုကောင်းမွန်သော ဆုံးဖြတ်ချက်များ ချမှတ်ခြင်း၊
- (၅) ပိုမိုကောင်းမွန်သော လက်လီရောင်းချမှုအတွေ့အကြုံများ ရရှိလာခြင်းတို့ကို အကျိုးပြုနိုင်ပါမည်။

အရာဝတ္ထုပစ္စည်းများ၏ ဆက်သွယ်ထားသည့်အင်တာနက် (Internet of Things-IoT)

အရာဝတ္ထုပစ္စည်းများ၏ ဆက်သွယ်ထားသည့်အင်တာနက်သည် စက်ပစ္စည်းများနှင့် ဝက်ဘ်ဆိုက်များကို ချိတ်ဆက်၍ အသုံးပြုလာနိုင်ပါသည်။ အာရုံခံကိရိယာများနှင့် ဆော့ဖ်ဝဲလ် များဖြင့် ထည့်သွင်းထားသော ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ စက်ကိရိယာများ၏ အစဉ်အမြဲတိုးချဲ့ ဆောင် ရွက်နေသည့် အင်တာနက်နှင့် ချိတ်ဆက်ထားသည့် အဆင့်မြင့်ပစ္စည်းများနှင့် ဝတ်ဆင်နိုင် သော ကျန်းမာရေးခြေရာခံကိရိယာများ၊ အင်တာနက်နှင့် ချိတ်ဆက်ထားသော မော်တော်ကား များနှင့် စက်မှုလုပ်ငန်းသုံး စက်ကိရိယာများအထိ IoT စက်ပစ္စည်းများ (ရိုဘော့စက်ရုပ်များ) ၏ အရေအတွက်သည် ၂၀၂၆ ခုနှစ်တွင် များစွာပေါ်ပေါက်လာဖွယ်ရှိပါသည်။ အရာဝတ္ထု ပစ္စည်းများသည် ဆက်သွယ်ထားသည့် အင်တာနက်များကြောင့် -

- (၁) အချက်အလက်များထိုးထွင်းသိမြင်ခြင်း၊
- (၂) ဉာဏ်ရည်ထက်မြက်သောစနစ်များအသုံးပြုခြင်း၊
- (၃) ကုန်ထုတ်လုပ်မှုစွမ်းဆောင်ရည်မြှင့်တင်ခြင်း၊
- (၄) ကဏ္ဍစုံ သက်ရောက်မှုရှိခြင်း၊
- (၅) ဒေတာများကိုအခြေခံ၍ ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ခြင်းတို့ကို စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများနှင့် အစိုးရဌာနဆိုင်ရာများတွင် အချက်အလက်များကို အခြေခံသော ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ခြင်းနည်းပညာများကို အသုံးပြု၍ ဆုံးဖြတ်ချက်များချမှတ်ခြင်းကို ဆောင်ရွက်လာနိုင်ပါသည်။

အဆင့်မြင့်မားစွာ ဆက်သွယ်ချိတ်ဆက်ထားသည့်ကမ္ဘာနှင့် ဆိုက်ဘာလုံခြုံရေး (Cyber-security in a Hyperconnected World)

နည်းပညာအပေါ် မှီခိုအားထားမှုများ တိုးပွားလာကာ ကမ္ဘာကြီးသည် အပြန်အလှန် ဆက်သွယ် ချိတ်ဆက်မှုများ ရှိလာသည်နှင့်အမျှ ခိုင်မာသော ဆိုက်ဘာလုံခြုံရေး ဖြေရှင်းချက်များအတွက် လိုအပ်လာသည်မှာ အရေးအကြီးဆုံးအချက် ဖြစ်လာသည်။ ၂၀၂၆ ခုနှစ်တွင် အရေးကြီးသော အခြေခံအဆောက်အအုံများ၊ စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများနှင့် လူတစ်ဦးချင်းစီကို ပစ်မှတ်ထား၍ ခေတ်မီဆန်းပြားသော ဆိုက်ဘာတိုက်ခိုက်မှုများ တိုးပွားလာမည်ဟု မျှော်လင့်နိုင်ပါသည်။ အဆင့်မြင့်မားစွာ ချိတ်ဆက်ထားသည့် ကမ္ဘာနှင့် ဆိုက်ဘာလုံခြုံရေးကို ခြိမ်းခြောက်နေမှုများအား ဖြေရှင်းပေးလာနိုင်ခြင်းအားဖြင့် -

- (၁) ဆိုက်ဘာလုံခြုံရေးကဏ္ဍတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများတိုးလာခြင်း၊
- (၂) AI ၏ စွမ်းဆောင်မှုဖြင့် ခြိမ်းခြောက်မှုများကို ထောက်လှမ်းလာနိုင်ခြင်း၊
- (၃) Zero-Trust လုံခြုံရေးသရုပ်ပြမှုများ၊
- (၄) တစ်ဦးချင်းနီးကြားမှု၊
- (၅) ဘေးကင်းလုံခြုံစိတ်ချရသော ဒစ်ဂျစ်တယ်များအဖြစ် ဘေးကင်းလုံခြုံသော ဒစ်ဂျစ်တယ်ဆိုင်ရာ အမှုအကျင့်များကို လိုက်ပါဆောင်ရွက်နိုင်သည့် အကျိုးကျေးဇူးများ ရရှိနိုင်ပါသည်။

ကွမ်တမ်ကွန်ပျူတာတွက်ချက်မှုစနစ်(Quantum Computing)

ရိုးရိုးကွန်ပျူတာများသည် Bits (0s သို့မဟုတ် 1s) ကို မှီခိုနေသော်လည်း ကွမ်တမ်ကွန်ပျူတာများသည် နိုင်ငံများစွာတွင် တစ်ပြိုင်နက်တည်းရှိနိုင်သည့် Qubits ၏ ပါဝါကို စုစည်းထားသည်။ ၎င်းသည် ရိုးရိုးကွန်ပျူတာများထက် ရှုပ်ထွေးသောတွက်ချက်မှုများကို ပိုမိုလျင်မြန်စွာ လုပ်ဆောင်နိုင်စေပါသည်။ ၂၀၂၆ ခုနှစ်တွင် ကွမ်တမ်ကွန်ပျူတာတွင် သိသာထင်ရှားစွာ ပြောင်းလဲမှုတစ်ခု အသုံးပြုလာနိုင်ပါသည်။ ကွမ်တမ်ကွန်ပျူတာ အသုံးပြုရေးနှင့် ဘဏ္ဍာရေးတို့တွင် အသုံးပြုလာနိုင်ပါသည်။ ကွမ်တမ်ကွန်ပျူတာ တွက်ချက်မှုဆိုင်ရာ အတားအဆီးများကို ကျော်လွှားလာနိုင်ခြင်းဖြင့် -

- (၁) ရိုးရိုးဒစ်ဂျစ်တယ်အီလက်ထရောနစ်ဘာသာရပ်များထက် ကွမ်တမ်ကွန်ပျူတာ

ဘာသာရပ် လေ့လာသင်ကြားမှု၊

- (၂) မော်လီကျူးများကို ပုံဖော်ခြင်း သို့မဟုတ် အဓိကအချက်ကို ရှာဖွေခြင်း ကဲ့သို့ သော အထူးပြုလုပ်ငန်းများကို အရှိန်မြှင့်တင်နိုင်ရန်အတွက် အက်တမ်ဆိုင်ရာ ဂုဏ်သတ္တိများကို စုစည်းလာနိုင်ခြင်း၊
- (၃) သိပ္ပံဆိုင်ရာပစ္စည်းများကို သရုပ်ဖော်မှုတွင် တိကျစွာ ပုံပိုးပေးလာနိုင်ခြင်းနှင့်
- (၄) ဉာဏ်တု(AI)များ၊ ဝှက်စာများ၊ ဆေးဝါးနှင့် ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုးမြဲစွမ်းအင် ကဏ္ဍ များတွင် အကျိုးသက်ရောက်မှု ရှိလာနိုင်ပါသည်။

ဇီဝပုံတူပွားခြင်းနည်းပညာများ တိုးတက်ထွန်းကားလာခြင်း (The Rise of Bioprinting)

သုံးဖက်မြင်ဇီဝပုံတူထုတ်ခြင်းဟု လူသိများသော ဇီဝပုံတူပွားခြင်းနည်းပညာသည် သုံးဖက်မြင် တစ်ရှူးများနှင့် ကိုယ်တွင်းအင်္ဂါများဖန်တီးရန်အတွက် သက်ရှိဆဲလ်များနှင့် ဇီဝပစ္စည်းများကို အသုံးပြုလာနိုင်ပါသည်။ ၂၀၂၆ ခုနှစ်တွင် ဤနည်းပညာသည် ကိုယ်ပိုင်ဆေး ပညာနယ်ပယ်နှင့် ပိုမိုနီးကပ်စေမည့် သိသာထင်ရှားသော တိုးတက်မှုများရရှိလာမည်ဟု မျှော်လင့်ရပါသည်။ အစားထိုးတစ်ရှူးများ သို့မဟုတ် အစားထိုးကုသမှုများအတွက် ကိုယ်တွင်း အင်္ဂါတစ်ခုလုံးကို ပုံတူကူးယူနိုင်ပြီး ကိုယ်တွင်းအင်္ဂါအစိတ်အပိုင်း အလှူရှင်များကို စောင့်ဆိုင်း နေရခြင်းကို လျော့ချနိုင်ပါမည်။ ဇီဝပုံတူပွားခြင်းကို ဆေးပညာနှင့် ဆေးဝါးထုတ်လုပ်မှုကဏ္ဍ တွင် တိုးတက်ပြောင်းလဲလာခြင်းဖြင့် -

- (၁) ဇီဝပုံတူပွားခြင်းသည် ပုဂ္ဂိုလ်ရေးသီးသန့် ဆေးပညာနှင့် ပြန်လည်ရှင်သန် နိုင်သော ကုထုံးများ အားကောင်းလာခြင်း၊
- (၂) ဇီဝပုံတူပွားခြင်းနည်းပညာကို အသုံးပြု၍ ရှုပ်ထွေးသောတစ်ရှူးများနှင့် ကိုယ်တွင်း အင်္ဂါအစိတ်အပိုင်းများကို ဖန်တီးလာနိုင်ခြင်း၊
- (၃) ဆေးဝါးရှာဖွေတွေ့ရှိမှု အရှိန်မြှင့်တင်ခြင်း၊
- (၄) ရောဂါ ပုံသဏ္ဍာန်တူများကိုလည်း ဖန်တီးလာနိုင်ခြင်းနှင့်
- (၅) ဇီဝပုံတူပွားခြင်းသည် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုအတွက် သိသာထင်ရှားသော သက်ရောက်မှုများ ရှိလာနိုင်ပါသည်။

အဆင့်မြင့်မားစွာ အလိုအလျောက် လုပ်ဆောင်ခြင်း (Hyper Automation)

အဆင့်မြင့်မားစွာ အလိုအလျောက်လုပ်ဆောင်ခြင်းသည် ပြီးပြည့်စုံသောလုပ်ငန်းစဉ် များ၏ ချောမွေ့မှုမရှိသော အလိုအလျောက်စနစ်များကိုစုစည်းကာ စက်ရုပ်လုပ်ငန်းစဉ် အလိုအလျောက်စနစ် (RPA)၊ ဉာဏ်ရည်တူနည်းပညာနည်းပညာ (AI)နှင့် လုပ်ငန်းဆောင်ရွက်မှု များတွင် မကြုံဖူးသည့် ခေတ်မီဆန်းသစ်မှုများ ဆောင်ရွက်ပေးခြင်းဖြင့် သမားရိုးကျစွမ်းဆောင် ရည်ထက် ကျော်လွန်၍ လုပ်ငန်းများ ပိုမိုဆောင်ရွက် လာနိုင်ပါသည်။ နည်းပညာခေတ်ရေစီး ကြောင်းများတွင် AI ပေါင်းစပ်မှု၊ အင်ဂျင်နီယာလုပ်ငန်းစဉ်နှင့် ကျင့်ဝတ်များကို အလို အလျောက်လိုက်နာတတ်သည့် အုပ်ချုပ်မှုဆိုင်ရာ ကျွမ်းကျင်သူများအတွက် နည်းပညာ ဆိုင်ရာအလုပ်အကိုင်များစွာ ဖြစ်ထွန်းလာနိုင်ပါသည်။ အဆင့်မြင့်မားစွာ အလိုအလျောက်

လုပ်ဆောင်ခြင်းကို ကျော်လွန်၍ ရိုဘော့စက်ရုပ်များက အကြိမ်ဖန်များစွာ ဆောင်ရွက်လာနိုင်ခြင်းကြောင့် -

- (၁) လူ့အာရုံစိုက်မှုကောင်းလာခြင်း၊
- (၂) စက်မှုလုပ်ငန်းများတွင် စွမ်းဆောင်ရည်နှင့် ကုန်ထုတ်စွမ်းအားကို တိုးမြှင့်လာစေခြင်း၊
- (၃) ကုန်ကျစရိတ်ကို သက်သာလာစေခြင်း၊
- (၄) အလုပ်အကိုင်လမ်းကြောင်းအသစ်သည် လုပ်ငန်းဆုံးရှုံးခြင်းများအတွက် စိုးရိမ်မှုများ တိုးပွားလာစေနိုင်ခြင်း၊
- (၅) လုပ်ငန်းခွင် အလိုအလျောက်စနစ်များကြောင့် လုပ်သားအင်အား ပြန်လည်ဖြည့်တင်းနိုင်ရေးအတွက် ခေတ်မီနည်းစနစ်များဖြင့် လေ့ကျင့်ရေး အစီအစဉ်များ လိုအပ်လာနိုင်ပါသည်။

Blockchain စနစ်များက Cryptocurrency ထက်သာလွန်၍ ဆောင်ရွက်လာနိုင်ခြင်း

Blockchain နည်းပညာဖြင့် ဖြန့်ဝေထားသော စာရင်းလယ်ဂျာစနစ်သည် cryptocurrencies ကို ဦးစားပေးသည့် ဒေတာကို သိမ်းဆည်းပုံနှင့် မျှဝေပုံကို ပြောင်းလဲရန် အလားအလာရှိပါသည်။ ၂၀၂၆ ခုနှစ်တွင် Blockchain App များသည် ထောက်ပံ့ရေးလုပ်ငန်းနှင့် ဆက်စပ်သည့်စီမံခန့်ခွဲမှုများ၊ ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက်မှုများနှင့် မဲပေးခြင်းစနစ်များကဲ့သို့ ကဏ္ဍများကို အကျိုးသက်ရောက်မှုရှိသည့် ငွေကြေးလွှဲပြောင်းခြင်းထက်သာလွန်၍ ဆောင်ရွက်လာသည်ကို မြင်တွေ့နိုင်မည်ဖြစ်သည် -

- (၁) လုပ်သားအတွက် ပြန်လည်လေ့ကျင့်ရေး၊
- (၂) ထောက်ပံ့ရေးအစီအစဉ်များ ထိရောက်မှုနှင့် ပွင့်လင်းမြင်သာမှုကို တိုးမြှင့်ပေးလာနိုင်ခြင်း၊
- (၄) ထုတ်ကုန်များ၏ စစ်မှန်မှုကို ခိုင်မာစေခြင်း၊
- (၅) ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု မှတ်တမ်းထိန်းသိမ်းခြင်း၊
- (၆) မဲပေးခြင်းစနစ်လုံခြုံရေးနည်းပညာသည် မဲပေးသည့်စနစ်လုံခြုံရေးကို တိုးမြှင့်ပေးနိုင်ခြင်း၊
- (၇) ဒီမိုကရေစီလုပ်ငန်းစဉ်များတွင် ယုံကြည်မှုကို ပိုမိုတိုးပွားစေခြင်းတို့ကို အကျိုးသက်ရောက်စေပါမည်။

လုပ်ငန်းများ၏ အနာဂတ် (The Future of Work) တွင် လိုက်လျောညီထွေစွာ အတူတကွ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုကို လက်ခံလာနိုင်ခြင်း

ကိုဗစ်-၁၉ ကပ်ရောဂါသည် မိမိတို့၏ လုပ်ဆောင်မှုပုံစံကို သိသိသာသာ ပြောင်းလဲစေခဲ့သည်။ ၂၀၂၆ ခုနှစ်တွင် အဝေးထိန်းစနစ်နှင့် ပေါင်းစပ်လုပ်ကိုင်သည့်ပုံစံများသည် စံနှုန်းဖြစ်လာဖွယ်ရှိပါသည်။ ပထဝီဝင်အနေအထားအရ ကွဲကွာနေသော အဖွဲ့ဝင်များသည် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုနှင့်အတူ ဆက်သွယ်ရေး လွယ်ကူချောမွေ့စေရန် နည်းပညာသည်

အရေးပါသော အခန်းကဏ္ဍမှ ပါဝင်လာမည်ဖြစ်သည်။ ထို့အပြင် အလိုအလျောက်စနစ်သည် အလုပ်အကိုင် ဈေးကွက်ကိုပြောင်းလဲစေပြီး ကျွမ်းကျင်မှုအသစ်များ လိုအပ်လာ၍ စဉ်ဆက် မပြတ်သင်ယူမှုဖြင့် လိုအပ်မှုကို ဖြည့်တင်း မြှင့်တင်ပေးနိုင်မည်ဖြစ်သည်။

အဝေးထိန်းစနစ်နှင့် ပေါင်းစပ်ပြီး အလုပ်လုပ်သည့်ပုံစံများသည် ပြောင်းလဲရန် ပိုမိုလွယ်ကူစေနိုင်ပါသည်။ ကုမ္ပဏီများသည် ပူးပေါင်းလုပ်ဆောင်သည့် ကိရိယာများနှင့် ပလက်ဖောင်းများတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံလာနိုင်ပါသည်။ ခိုင်မာသောကုမ္ပဏီကြီးများ၏ ယဉ်ကျေးမှုအမှုအကျင့်ကောင်းများကို ကြာရှည်စွာထိန်းသိမ်းထားနိုင်ရန် အရေးကြီးပါသည်။ အလုပ်ရှင်များနှင့် အလုပ်သမားများသည် တိုးတက်ပြောင်းလဲနေသော လုပ်ငန်းခွင်အခင်း အကျင်းနှင့် လိုက်လျောညီထွေရှိနိုင်ရပါမည်။ ကျွမ်းကျင်ပညာရှင်ဆန်စွာ တိုးတက်မှုများ အတွက် ကျွမ်းကျင်မှုအခွင့်အလမ်းများကို ဆုပ်ကိုင်ထားနိုင်ပါသည်။

ဤထိပ်တန်းနည်းပညာခေတ်ရေစီးကြောင်း (၁၀)ခုသည် နည်းပညာ၏ အမြဲတစေ ပြောင်းလဲနေသော အခင်းအကျင်းကို ကိုယ်စားပြုပါသည်။ ၂၀၂၆ ခုနှစ်သို့ ရွေ့လျားလာသည်နှင့် အမျှ မိမိတို့ပတ်ဝန်းကျင် ကမ္ဘာကြီးကို ဆက်လက်ပုံဖော်မည့် တိုးတက်မှုများကို နောက်ထပ် မျှော်လင့်နိုင်ပါသည်။ စိတ်လှုပ်ရှားဖွယ် အချိန်တစ်ခုဖြစ်ပြီး နည်းပညာကူးပြောင်းရေးကို လိုက်လျောညီထွေဖြစ်စေရန်၊ စူးစမ်းလေ့လာရန်နှင့် အနာဂတ်တွင်ရရှိမည့် ဖြစ်နိုင်ခြေများကို ပွင့်လင်းမြင်သာမှုရှိစေရန် အဓိကဖြစ်နေပါသည်။

Horizon Website တွင် ထွက်ပေါ်နေသော ထိပ်တန်းနည်းပညာသစ်များ

အထက်ပါ ထိပ်တန်းနည်းပညာအသစ်များသည် ၂၀၂၆ ခုနှစ်တွင် နည်းပညာ အခင်းအကျင်းကို မြင်သာအောင် ပုံဖော်ထားသော်လည်း ဆန်းသစ်တီထွင်မှု၏ သဘော သဘာဝကို အသိအမှတ်ပြုရန် အရေးကြီးပါသည်။ အခြားသော ပေါ်ပေါက်လာမည့် နည်းပညာ များစွာသည် စက်မှုလုပ်ငန်းများကို အနှောက်အယှက်ဖြစ်စေပြီး အနာဂတ်ကို ကြိုမြင်နိုင် သော နည်းလမ်းများဖြင့် ပုံဖော်လာနိုင်၍ စောင့်ကြည့်ရမည့်အခြေအနေ ဖြစ်နေပါသည်။

ဦးနှောက်-ကွန်ပျူတာ အင်တာဖေ့စ်များ (Brain-Computer Interfaces-BCIs)

BCIs စက်ပစ္စည်းများသည် ကီးဘုတ်များ သို့မဟုတ် Mouse များကဲ့သို့ သမားရိုးကျ ထည့်သွင်းမှု နည်းလမ်းများကို ကျော်လွှားကာ လူ့ဦးနှောက်နှင့် ကွန်ပျူတာများကြား တိုက်ရိုက်ဆက်သွယ်မှုကို ခွင့်ပြုခဲ့သည်။ ၂၀၂၆ ခုနှစ်တွင် ခြေတုလက်တုထိန်းချုပ်ရေး၊ ပြန်လည်ထူထောင်ရေးနှင့် ပိုမိုကောင်းမွန်သော လက်တွေ့ဘဝအတွေ့အကြုံများအား ပေါင်းစပ်အသုံးချရေးကဲ့သို့သော နယ်ပယ်များတွင် BCIs ၏ အစောပိုင်းအသုံးချမှုများကို မြင်တွေ့လာနိုင်မည် ဖြစ်ပါသည်။ ဤနည်းပညာ၏ ကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာ သက်ရောက်မှုများကို ပိုမိုတိုးတက်ကောင်းမွန်လာသည်နှင့်အမျှ ဂရုတစိုက် ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန် လိုအပ်မည် ဖြစ်ပါသည်။

“၂၀၂၆ ခုနှစ်တွင်
ဒစ်ဂျစ်တယ်အမြွှာ
နည်းပညာသည်
ကြိုတင်ခန့်မှန်းထိန်းသိမ်းမှု၊
ပိုမိုကောင်းမွန်သော
အရင်းအမြစ်များခွဲဝေမှုနှင့်
ထုတ်ကုန်ဖွံ့ဖြိုး
တိုးတက်မှုဆိုင်ရာ
လုပ်ငန်းစဉ်များကို
ပိုမိုကောင်းမွန်အောင်
လုပ်ဆောင်နိုင်စေမည်
ဖြစ်သည်။”

ဒစ်ဂျစ်တယ်အမြွှာများ (Digital Twins)

ဒစ်ဂျစ်တယ်အမြွှာတစ်ခုသည် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အရာဝတ္ထု သို့မဟုတ် လုပ်ငန်းစဉ်တစ်ခု၏ မြင်ကွင်း (Virtual)ကို ကိုယ်စားပြုခြင်းတစ်ခု ဖြစ်သည်။ အချိန်နှင့်တစ်ပြေးညီ စောင့်ကြည့်ပြီး ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာ နိုင်သည့် စက်ရုံ သို့မဟုတ် လေယာဉ်အင်ဂျင်၏ ဒစ်ဂျစ်တယ် ပုံတူပွားကို ဖန်တီးရန် စိတ်ကူးကြည့်နိုင်ပါသည်။ ၂၀၂၆ ခုနှစ်တွင် ဒစ်ဂျစ်တယ်အမြွှာ နည်းပညာသည် ကြိုတင်ခန့်မှန်းထိန်းသိမ်းမှု၊ ပိုမိုကောင်းမွန်သော အရင်းအမြစ်များခွဲဝေမှုနှင့် ထုတ်ကုန်ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်မှုဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းစဉ်များကို ပိုမိုကောင်းမွန်အောင် လုပ်ဆောင်နိုင်စေမည်ဖြစ်သည်။

မျိုးဆက်သစ် ဘက်ထရီများ (Next-Generation Batteries)

ပိုမိုထိရောက်ပြီး အားကောင်းသည့်ဘက်ထရီ နည်းပညာများဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုသည် လျှပ်စစ်မော်တော်ကားများနှင့် ပြန်လည်ပြည့်ဖြိုးမြဲစွမ်းအင်ရင်းမြစ်များကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် လက်ခံသုံးစွဲလာရန် အရေးကြီးပါသည်။ ၂၀၂၆ ခုနှစ်တွင် လစ်သီယမ် ဆာလဖာ သို့မဟုတ် အစိုင်အခဲဘက်ထရီအိုးများ ထိုးဖောက်ဝင်ရောက်မှုများသည် လျှပ်စစ်မော်တော်ကားများ၏ အကွာအဝေးနှင့် စွမ်းဆောင်ရည်ကို သိသိသာသာ တိုးတက်လာစေပြီး ပိုမိုကောင်းမွန်၍ ရေရှည်တည်တံ့သော သယ်ယူပို့ဆောင်ရေးစနစ်ဆီသို့ အသွင်ကူးပြောင်းမှုကို အရှိန်မြှင့်တင်ပေးနိုင်ပါသည်။

မျိုးရိုးဗီဇတည်းဖြတ်ခြင်း (Gene Editing)

CRISPR ကဲ့သို့သော နောက်ဆုံးပေါ်နည်းပညာများသည် DNA ၏ တိကျသော တည်းဖြတ်မှုကို ခွင့်ပြုပေးသည့်မျိုးရိုးဗီဇနယ်ပယ်သို့ ကူးပြောင်းလျက်ရှိပါသည်။ မျိုးရိုးဗီဇပြုပြင်ခြင်းဆိုင်ရာ ကျင့်ဝတ်များကို ထည့်သွင်းစဉ်းစားမှုများသည် ရှုပ်ထွေးနေသော်လည်း ၂၀၂၆ ခုနှစ်တွင် ကျယ်ပြန့်နက်နဲသော ရောဂါများအတွက် မျိုးရိုးဗီဇကုထုံးများတွင် တိုးတက်မှုများကို မြင်တွေ့

လာနိုင်ပြီး သန်းပေါင်းများစွာသော လူနာများအတွက် မျှော်လင့်ချက်များ ပေးထားနိုင်ပါသည်။

နည်းပညာကမ္ဘာနှင့် လူသားတို့ထိတွေ့မှု (The Human Touch in a Tech-Driven World)

နည်းပညာတိုးတက်မှုအရှိန်အဟုန်သည် တစ်ခါတစ်ရံတွင် လွှမ်းမိုးမှုကိုခံစားရနိုင်သည်။ ဖောင်းပွမှုတွင် စွဲလမ်းလမ်း ဖမ်းစားထားနိုင်ရန် လွယ်ကူပြီး အလယ်ဗဟိုတွင် လူသား ခြပ်စင်ကို မျက်ခြည်ပြတ်ရန် မလွယ်ကူပေ။ ဤသည်မှာ ၂၀၂၆ ခုနှစ်၏ နည်းပညာ ကူးပြောင်းရေးတွင် သတိဖြင့် လက်ခံထားရှိနိုင်ရန် အရေးကြီးသောအချက်ဖြစ်သည်။

စဉ်းစားတွေးခေါ်ဝေဖန်ပိုင်းခြားနိုင်ခြင်း၏ အရေးပါမှု (The Importance of Critical Thinking)

နည်းပညာသည် အစွမ်းထက်သော ကိရိယာတစ်ခုဖြစ်သော်လည်း လူသားတို့၏ အကဲဖြတ်ခြင်းအတွက် အစားထိုးနိုင်မည်မဟုတ်ပါ။ သတင်းအချက်အလက်များနှင့် ပြည့်ကျပ်နေသည့် ကမ္ဘာကြီးတွင် ဝေဖန်ပိုင်းခြားနိုင်သော တွေးခေါ်မှုစွမ်းရည် ဖွံ့ဖြိုးလာစေရန် မရှိမဖြစ်လိုအပ်ပါသည်။ စိတ်ကူးယဉ် ဇာတ်လမ်းမှ အမှန်တရားကို ပိုင်းခြားသိမြင်နိုင်ခြင်း၊ ဘက်လိုက်မှုများကို ခွဲခြားသိမြင်နိုင်ပြီး နည်းပညာအသစ်များ၏ ဖြစ်နိုင်ခြေရှိသော အကျိုး သက်ရောက်မှုများကို အကဲဖြတ်နိုင်စွမ်းသည် အရေးကြီးဆုံး ဖြစ်သည်။

လူသားများ၏ ဆက်သွယ်မှုစွမ်းအား (The Power of Human Connection)

နည်းပညာသည် ဆက်သွယ်ရေးနှင့် ချိတ်ဆက်မှုကို လွယ်ကူချောမွေ့လာစေသော်လည်း မျက်နှာချင်းဆိုင် အပြန်အလှန်ဆက်သွယ်မှုများ၏ အကျိုးဖြစ်ထွန်းမှုကိုမူ အစားထိုး၍ မရနိုင်ပါ။ မိမိတို့သည် ဒစ်ဂျစ်တယ်ကိရိယာများပေါ်တွင် ပိုမိုမှီခိုအားထားလာသည်နှင့် အမျှ လက်တွေ့ကမ္ဘာနှင့် ဆက်သွယ် ချိတ်ဆက်မှုများကို ဦးစားပေးလုပ်ဆောင်ရန်နှင့် ခိုင်မာသော လူမှုရေးနှောင်ကြီးများကို ပြုစုပျိုးထောင်ရန် အရေးကြီးပါသည်။

တီထွင်ဖန်တီးနိုင်စွမ်းနှင့် ဆန်းသစ်တီထွင်မှုကိုမြှင့်တင်ခြင်း (Fostering Creativity and Innovation)

နည်းပညာသည် တီထွင်ဖန်တီးမှုနှင့် ဆန်းသစ်တီထွင်မှုအတွက် အစွမ်းထက်သော ကိရိယာတစ်ခု ဖြစ်နိုင်သည်။ သို့သော် မိမိတို့၏ ကိုယ်ပိုင်ဉာဏ်ပညာကို ချုပ်ကိုင်ထားမိရန် အရေးကြီးသည်။ ၂၀၂၆ ခုနှစ်တွင် မိမိတို့သည် မူရင်းအယူအဆများ၊ ဝေဖန်ပိုင်းခြားနိုင်သော ပြဿနာဖြေရှင်းခြင်း နည်းလမ်းများနှင့် အနုပညာထုတ်ဖော်မှုများကို အားပေးသည့် ပတ်ဝန်းကျင်များကို ဆက်လက် မွေးမြူသွားရန် လိုအပ်ပါသည်။

ကျင့်ဝတ်အခင်းအကျင်းကို ဖြေရှင်းခြင်း (Addressing the Ethical Landscape)

နည်းပညာအသစ်များ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုနှင့် အကောင်အထည်ဖော်မှုသည် သိသာ

ထင်ရှားသော ကျင့်ဝတ်ဆိုင်ရာမေးခွန်းများကို ပေါ်ပေါက်လာစေပါသည်။ ကိုယ်ရေးကိုယ်တာ၊ ဒေတာလုံခြုံရေးနှင့် လုပ်သား အင်အားအပေါ် အလိုအလျောက်စနစ်၏ အကျိုးသက်ရောက်မှု များကဲ့သို့သော ကိစ္စရပ်များကို ဂရုတစိုက် ထည့်သွင်းစဉ်းစားရန် လိုအပ်ပါသည်။ နည်းပညာ၏ တာဝန်သိပြီး ကျင့်ဝတ်များ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာစေရန် နယ်ပယ်အသီးသီးမှ သက်ဆိုင်သူများ အကြား ပွင့်လင်းစွာ ဆွေးနွေးခြင်းနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်းသည် မရှိမဖြစ်လိုအပ်ပါသည်။

ကောင်းမွန်သောနည်းပညာများ (Technology for Good)

ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုနှင့် အရင်းအမြစ်ရှားပါးမှုမှ ဆင်းရဲမွဲတေမှုနှင့် ရောဂါများအထိ လူသားမျိုးနွယ်၏ အပြင်းထန်ဆုံးသော စိန်ခေါ်မှုအချို့ကို ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန် အလားအလာ ရှိနေပါသည်။ ၂၀၂၆ ခုနှစ်တွင် အားလုံးအတွက် ပိုမိုရေရှည်တည်တံ့ခိုင်မြဲမှုရှိရန်၊ သာတူညီမျှမှု ရှိရန်နှင့် သာယာဝပြောသော အနာဂတ်ကို ဖန်တီးရန် နည်းပညာ၏ စွမ်းအားကို အသုံးပြုရေး အာရုံစိုက်ကြရန် လိုပါသည်။

နိဂုံး

အနာဂတ်တွင် အပြောင်းအလဲကို လက်ခံနိုင်သူ၊ လက်တွေ့သစ်များနှင့် လိုက်လျော ညီထွေဖြစ်အောင် အပြုသဘောဆောင်သော အပြောင်းအလဲအတွက် နည်းပညာ၏ အလား အလာကို လူသားများအနေဖြင့် အသုံးပြုနိုင်သူများ ဖြစ်လာနိုင်ပေသည်။ စူးစမ်းလိုစိတ်၊ စဉ်ဆက်မပြတ် လေ့လာသင်ယူလိုစိတ်နှင့် လူ့တန်ဖိုးများကို ဦးစားပေးခြင်းဖြင့် ၂၀၂၆ ခုနှစ် ၏ နည်းပညာကူးပြောင်းရေးသည် မိမိတို့ ကိုယ်တိုင်နှင့် နောင်လာမည့် မျိုးဆက်သစ်များ အတွက် ပိုမိုကောင်းမွန်သော အနာဂတ်ကို တည်ဆောက်ရန် ခွန်အားတစ်ရပ် ဖြစ်စေနိုင်ပါ သည်။

မျိုးမင်းပိုင်

Ref : <https://cambridgeopenacademy.com/top-10-technology-trends-in-2026>

ကမ္ဘာ့ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရေးအဖွဲ့ဝင်များအစည်းအဝေး (COP 30)

အစည်းအဝေး

“ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများက ကမ္ဘာကြီးပူဇွန်လှူဒါန်းမှုနှင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုဆိုင်ရာ ပြဿနာများကို ကမ္ဘာ့နိုင်ငံအားလုံး ပူးပေါင်းဖြေရှင်းရန်အတွက် COP (Conference of the Parties) အစည်းအဝေးများကို ကျင်းပရခြင်းဖြစ်သည်။”

ဓာတ်ပုံ-အင်တာနက်

ယနေ့အချိန်အခါတွင် ကမ္ဘာကြီးတွင် အဓိကကြုံတွေ့နေရသည့် ကြီးမားသည့် အန္တရာယ်တစ်ခုမှာ သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်ပြောင်းလဲမှု (Climate Change) ဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာ့အပူချိန် တဖြည်းဖြည်းတက်လာခြင်း၊ ရာသီဥတုဖောက်ပြန်ပြောင်းလဲမှု၊ အချိန်အခါ မဟုတ်မှန်တိုင်းဖြစ်ပေါ်ခြင်း၊ ရေကြီးခြင်းစသည်တို့ဖြစ်လာခြင်းကြောင့် လူသားတို့နေထိုင်ရာ ကမ္ဘာမြေကြီးတွင် သဘာဝသယံဇာတများနှင့် ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ စနစ်များတွင် အလွန် ပြင်းထန်သည့် သက်ရောက်မှုများ ဖြစ်ပေါ်လာလျက်ရှိသည်။

ထို့ကြောင့်လည်း ကမ္ဘာနိုင်ငံများက ကမ္ဘာကြီးပူဇွန်းလာမှုနှင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှု ဆိုင်ရာ ပြဿနာများကို ကမ္ဘာနိုင်ငံအားလုံး ပူးပေါင်းဖြေရှင်းရန်အတွက် COP (Conference of the Parties) အစည်းအဝေးများကို ကျင်းပခြင်းဖြစ်သည်။ COP သည် ကုလသမဂ္ဂ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုဆိုင်ရာ မူဘောင်သဘောတူညီချက် United Nations Framework Convention on Climate Change (UNFCCC) ၏ အမြင့်ဆုံး ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်ရာ နေရာဖြစ်သည်။ အဆိုပါ ဆွေးနွေးပွဲသို့ နိုင်ငံတကာမှ ခေါင်းဆောင်များ၊ သိပ္ပံပညာရှင်များနှင့် ကိုယ်စားလှယ်များတွေ့ဆုံပြီး ဖန်လုံအိမ်ဓာတ်ငွေ့လျှော့ချရေးအတွက် စည်းမျဉ်းစည်းကမ်း များ သတ်မှတ်လေ့ရှိကြသည်။ ပဲရစ်သဘောတူညီချက်ကဲ့သို့သော သမိုင်းဝင် သဘော တူညီချက်များကိုလည်း COP အစည်းအဝေးများမှ ရရှိခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။

COP တွင် နိုင်ငံအသီးသီးက ယခင်နှစ်များတွင် ကတိပြုထားသော ရာသီဥတုဆိုင်ရာ ကတိကဝတ်များကို မည့်သည့်အတိုင်းအတာထိ လုပ်ဆောင်ပြီးကြောင်း ပြန်လည်ဆွေးနွေး မေးမြန်းလေ့ရှိသည်။ ကာဗွန်ထုတ်လွှတ်မှုလျှော့ချရေး အစီအစဉ်များကို သတ်မှတ်ထားသည့် အချိန်၊ အတိုင်းအတာများအတိုင်း ဆောင်ရွက်နိုင်မှုရှိ မရှိ ပြန်လည်သုံးသပ်ကြသည်။

သိပ္ပံပညာရှင်များ၏ သတိပေးချက်အရ ကမ္ဘာ့အပူချိန် မြင့်တက်လာမှုကို စက်မှုခေတ်မတိုင်မီ အခြေအနေထက် ၁ ဒသမ ၅ ဒီဂရီဆဲလ်စီးယပ်စ် (1.5°C) ထက် မကျော်လွန်စေရန် ထိန်းသိမ်းရေးသည် အဓိကပန်းတိုင်ဖြစ်သည်။ အဆိုပါပန်းတိုင် ရောက်ရှိရန် မည်သို့ဆက်လက်လုပ်ဆောင်ရမည်ကို ဆွေးနွေးကြခြင်းဖြစ်သည်။

COP ဆိုသည်မှာ ကမ္ဘာကြီး ပျက်စီးမသွားအောင် ကာကွယ်ရန် လူသားအားလုံး ပူးပေါင်းပြီး “ကတိပေးခြင်း၊ စစ်ဆေးခြင်း နှင့် ငွေကြေးထောက်ပံ့ခြင်း” တို့ကို လုပ်ဆောင်သည့် နေရာဟု ဆိုရမည်ဖြစ်သည်။ ဖွံ့ဖြိုးပြီးနိုင်ငံများ (Developed Countries) သည် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုကို ဖြစ်စေသော ဓာတ်ငွေ့များကို အများဆုံး ထုတ်လွှတ်ခဲ့ကြသဖြင့် ကမ္ဘာ့ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုဖြစ်စဉ်တွင် အဓိက တာဝန်ရှိသဖြင့် နည်းပညာနှင့်ငွေကြေးများထောက်ပံ့မှုများဖြင့် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုဖြစ်စဉ်များ လျော့နည်း/ပပျောက်/ထိန်းချုပ်ခြင်း လုပ်ငန်းများကို အဓိကဆောင်ရွက် ပေးရန်တာဝန် ပေးအပ်လေ့ရှိသည်။ တစ်ချိန်တည်းမှာပင် ကမ္ဘာ့ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုဖြစ်စဉ်ကို ဆိုးရွားစွာ ခံစားနေရသော ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများ (Developing Countries) အတွက်လည်း ငွေကြေး ထောက်ပံ့မှု နှင့် နည်းပညာအကူအညီများ ပေးအပ်ရန် ညှိနှိုင်းကြခြင်း ဖြစ်ပါသည်။

COP များကို နှစ်စဉ်ကျင်းပခဲ့ရာ အကြိမ် ၃၀ မြောက် ကုလသမဂ္ဂ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုဆိုင်ရာညီလာခံ (COP30) သည်လည်း ၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလတွင် ပြီးဆုံးသွားခဲ့ပြီ ဖြစ်သည်။ အဆိုပါညီလာခံကို ၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ နိုဝင်ဘာလ ၁၀ ရက်မှ ၂၁ ရက်နေ့အထိ ကျင်းပခဲ့သည်။ ယခုနှစ် ညီလာခံသည် ကမ္ဘာကျော် အမေဇုန်မိုးသစ်တောကြီး (Amazon rainforest) ၏ တံခါးပေါက်ဟု တင်စားခေါ်ဝေါ်ကြသော ဘရာဇီးနိုင်ငံ ဘီလမ်မြို့တွင် ကျင်းပခဲ့ခြင်းကြောင့် အလွန်ထူးခြားသည်ဟုဆိုနိုင်သည်။ ထိုကဲ့သို့ကျင်းပရခြင်းသည် “သဘာဝတရားကို ကာကွယ် ထိန်းသိမ်းခြင်းမပြုဘဲ ရာသီဥတုပြဿနာကို ဖြေရှင်းနိုင်မည်မဟုတ်” ဆိုသည့် ခိုင်မာအားကောင်းသည့် သတင်းစကားကို ကမ္ဘာကြီးထံ ပေးပို့လိုက်ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။

ထို့အတူ ညီလာခံတွင် ယခင် ကျင်းပခဲ့သော ရာသီဥတုဆိုင်ရာ ထိပ်သီးအစည်းအဝေးများနှင့် မတူကွဲပြားခြားနားသည်။ ဘရာဇီးသမ္မတ Luiz Inacio Lula da Silva က “COP30” ကို “လက်တွေ့ အကောင်အထည်ဖော်မည့် COP” ဖြစ်စေလိုကြောင်း ပြောကြားခဲ့ပြီး ညီလာခံ၏ရည်ရွယ်ချက်မှာ “ယခင်ကတိပေးချက်များကို လက်တွေ့ လုပ်ဆောင်ချက်များအဖြစ် ပြောင်းလဲရန်” ဟူ၍ ဖြစ်သည်။ ယခင် COP များသည် ကတိကဝတ်များ ပြုလုပ်ခြင်းကိုသာ အဓိကထားလေ့ရှိကြသော်လည်း ယခု “COP30” မှာ “လက်တွေ့ အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း” ကို ဦးတည်ခဲ့ကြသည်မှာ ယခင် COP နှင့်မတူ ကွဲပြားလှသည်။

“COP30” ညီလာခံ၏ ဆောင်ပုဒ်မှာ “Global Mutirao” (meaning "collective efforts") ဖြစ်သည်။ အဆိုပါစကားလုံးသည် ဘရာဇီးစကားလုံးဖြစ်ပြီး ပြဿနာကြီးတစ်ခုကို ဖြေရှင်းရန် လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုလုံး ဝိုင်းဝန်းကြိုးပမ်းခြင်း (စုပေါင်းလုပ်အားပေးခြင်း/ စုပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း) ဟု အဓိပ္ပာယ်ရသည်။ ကမ္ဘာ့ခေါင်းဆောင်များသည် ကမ္ဘာ့အကြီးဆုံး မိုးသစ်တောကြီးအတွင်းရပ်လျက် ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုအကြောင်းကို ပထမဆုံးအကြိမ် ဆွေးနွေးခဲ့ကြခြင်း ဖြစ်သည်။ အမေဇုန်သစ်တောကို “ကမ္ဘာမြေ၏ အဆုတ်” ဟု တင်စားကြပြီး

ကာဗွန်ဒိုင်အောက်ဆိုက် ပမာဏ အမြောက်အမြားကို စုပ်ယူပေးထားသည့်နေရာလည်း ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် သစ်တောများကို ကယ်တင်ခြင်းနှင့် ရာသီဥတုကို ကယ်တင်ခြင်းသည် ခွဲခြား၍မရအောင် ဆက်စပ်နေကြောင်း ခေါင်းဆောင်များကိုယ်တိုင် မျက်ဝါးထင်ထင် တွေ့မြင်ခဲ့ကြရသည်။

COP30 ညီလာခံတွင် အတည်ပြုခဲ့သည့် သဘောတူညီချက် စုစုပေါင်း ၂၉ ခု ရှိခဲ့သည်။ (အဆိုပါအချက်များကို “Belem Package” ဟု ခေါ်သည်) အဆိုပါအချက်များမှ အရေး အပါဆုံးနှင့် အဓိကသဘောတူညီချက် (၅) ချက်မှာ -

(၁) ရာသီဥတုဆိုင်ရာ ဘဏ္ဍာရေး ရည်မှန်းချက်သစ် (New Collective Quantified Goal - NCQG)

COP30 ၏ အကြီးမားဆုံး သဘောတူညီချက်ဖြစ်ပြီး ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများကို ကူညီနိုင်ရန်အတွက် ၂၀၃၅ ခုနှစ်တွင် တစ်နှစ်လျှင် ဒေါ်လာ ၁ ဒသမ ၃ ထရီလီယံ ရှာဖွေပေးနိုင်ရေးကို သဘောတူခဲ့ကြခြင်းဖြစ်သည်။ ယခင်က ဒေါ်လာ ၁၀၀ ဘီလီယံထက် ပိုမိုရရှိရန်ဆုံးဖြတ်ခဲ့ကြခြင်းဖြစ်သည်။

(၂) သစ်တောထိန်းသိမ်းရေး ရန်ပုံငွေ (Tropical Forests Forever Facility - TFFF)

သစ်တောများကို မခုတ်ဘဲ ထိန်းသိမ်းထားနိုင်သည့် နိုင်ငံများကို ဆုကြေးငွေ ပြန်ပေးမည့် အစီအစဉ်ဖြစ်သည့်အတွက် ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများအတွက် ကောင်းမွန် သည့် အခွင့်အရေးတစ်ရပ်ဟု ဆိုနိုင်သည်။ ရန်ပုံငွေ ဒေါ်လာ ၁၂၅ ဘီလီယံ မတည်ပြီး သစ်တောပိုင်ဆိုင်သည့်နိုင်ငံများကို ငွေကြေးထောက်ပံ့သွားမည့် ဆုံးဖြတ်ချက်ဖြစ်သည်။

(၃) ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ လုပ်ငန်းစဉ် (Belem Health Action Plan)

ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာမည့်ကျန်းမာရေးပြဿနာများ (ဥပမာ- အပူရုပ်ခြင်း၊ ကူးစက်ရောဂါများ) ကို ကာကွယ်နိုင်ရန်အတွက် နိုင်ငံ တကာက ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မည့် ပထမဆုံးသော ကျန်းမာရေးသဘော တူညီချက်ဖြစ်သည်။

(၄) လိုက်လျောညီထွေနေထိုင်ရေး ရန်ပုံငွေ တိုးမြှင့်ခြင်း (Tripling Adaptation Finance)

ရေကြီးခြင်း၊ မိုးခေါင်ခြင်းစသည့် သဘာဝဘေးအန္တရာယ်များကို ကြိုတင် ကာကွယ်ခြင်းဖြင့် ထိခိုက်၊ သေဆုံး၊ ပျက်စီးမှု လျော့နည်းစေရန်အတွက် ကြို တင်ကာကွယ်ခြင်းနည်းလမ်းများကို ပြင်ဆင်ဆောင်ရွက်မည့် ငွေကြေး ပမာဏကို သုံးဆအထိတိုးမြှင့်ရန် သဘောတူညီခဲ့ကြသည်။ (၂၀၃၅ ခုနှစ် တွင် ဒေါ်လာ ဘီလီယံ ၁၂၀ ခန့်အထိ တိုးမြှင့်ရန် ရည်မှန်းထားသည်။)

(၅) တရားမျှတသောကူးပြောင်းရေးယန္တရား (Just Transition Mechanism)

ကျောက်ဖြစ်ရုပ်ကြွင်းလောင်စာ (ရေနံ၊ ကျောက်မီးသွေး) လုပ်ငန်းများကို ရပ်ဆိုင်းလိုက်ပြီး သန့်ရှင်းသော စွမ်းအင်ဘက်သို့ ကူးပြောင်းလုပ်ဆောင်ခြင်းကြောင့် အလုပ်လက်မဲ့ဖြစ်သွားမည့် ဝန်ထမ်းများနှင့် ထိခိုက်နစ်နာမည့် လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းများကို ကူညီပေးမည့် အစီအစဉ်တစ်ခုကို စတင်မည့် သဘောတူညီချက်ဖြစ်သည်။

COP30 ညီလာခံတွင် ရေနံနှင့် သဘာဝဓာတ်ငွေ့သုံးစွဲမှုကို “အပြီးတိုင် ဖျက်သိမ်းမည် (Phase out)” ဆိုသည့်အချက်ကို တက်ရောက်သည့်နိုင်ငံများ အားလုံး၏ သဘောတူညီမှုကို မရခဲ့သည့်အတွက် တရားဝင်သဘောတူညီချက်ထဲတွင် ပါဝင်မှုမရှိဘဲ “လမ်းပြမြေပုံ (Roadmap)” အဖြစ် သီးခြားကြေညာခဲ့သည်။ COP30 ညီလာခံပြီးဆုံးသွားသော်လည်း လုပ်ငန်းစဉ်များမှာ ဆက်လက်အသက်ဝင်နေမည် ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံအလိုက် လုပ်ငန်းစဉ်အသစ်များ (NDCs) ကို လာမည့်နှစ် အစောပိုင်းတွင် စတင်အကောင်အထည်ဖော်မည်ဖြစ်ရာ နိုင်ငံတိုင်းသည် မိမိတို့၏ ရာသီဥတုဆိုင်ရာ အစီအစဉ်သစ် (NDCs) များကို တင်ပြရမည်ဖြစ်သည်။ အဆိုပါ အစီအစဉ်များတွင် COP30 ညီလာခံမှ ချမှတ်လိုက်သော ရည်မှန်းချက်များကို မည်သို့ပြည့်မီအောင် ဆောင်ရွက်မည်ဆိုသည်ကို ဖော်ပြရမည်ဖြစ်သည်။ ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာလုပ်ငန်းစဉ်အတွက် အားလုံးသော NDCs များ၏ ပြည်တွင်းအကောင်အထည်ဖော်မှုအပြင် NDC ကို မတင်သွင်းရသေးသော နိုင်ငံများကိုလည်း လေ့လာစောင့်ကြည့်ပြီး ပူးပေါင်းပါဝင်လာအောင် ဆောင်ရွက်ရမည်ဖြစ်သည်။ ၂၀၂၆ ခုနှစ်တွင် ကျင်းပမည့် COP31 ကို တူကီယိုနိုင်ငံက အိမ်ရှင်အဖြစ် လက်ခံကျင်းပရန် လျာထားပြီး ၂၀၂၇ ခုနှစ် COP32 ကိုမူ အီသီယိုးပီးယားနိုင်ငံတွင် ကျင်းပမည်ဟု အတည်ပြုခဲ့ကြသည်။

“COP ဆိုသည်မှာ ကမ္ဘာကြီး ပျက်စီးမသွားအောင် ကာကွယ်ရန် လူသားအားလုံး ပူးပေါင်းပြီး “ကတိပေးခြင်း၊ စစ်ဆေးခြင်း နှင့် ငွေကြေးထောက်ပံ့ခြင်း” တို့ကို လုပ်ဆောင်သည့် နေရာဟု ဆိုရမည်ဖြစ်သည်။”

အမေရိကန်ပြည်ထောင်စု၏ခေါင်းဆောင်မှုအခန်းကဏ္ဍမှ နုတ်ထွက်ရန် ဆုံးဖြတ်ချက်ကို ရင်ဆိုင်ရာတွင် အခြားသောနိုင်ငံခေါင်းဆောင်များအနေဖြင့် ဆောင်ရွက်ရမည့် အခန်းကဏ္ဍများသည် ပို၍ပင်အရေးကြီးလာမည်ဖြစ်သည်။ COP 31 ခေါင်းဆောင်မှုအတွက် ဆန်းသစ်သောအစီအစဉ်သည် ဖွံ့ဖြိုးဆဲနှင့် ဖွံ့ဖြိုးပြီး နိုင်ငံအကြား စည်းလုံးညီညွတ်မှုကို မြှင့်တင်ရန်နှင့် ပစ်ဖိတ်ကျွန်းနိုင်ငံများအပေါ် အာရုံစိုက်မှုရရှိစေရန် ကတိပြုထားခြင်းဖြစ်သည်။ COP 32 ကို အီသီယိုးပီးယားနိုင်ငံတွင် ကျင်းပပါက ဖွံ့ဖြိုးမှုအနည်းဆုံးနိုင်ငံတစ်ခု၏ ဦးဆောင်မှုအောက်တွင် ပထမဆုံးကျင်းပသည့် COP (Conference of the Parties) ဖြစ်လာမည်ဖြစ်သည်။

သို့ဖြစ်ရာ ဘရာဇီးနိုင်ငံ၊ ဘီလမ်မြို့တွင် ကျင်းပခဲ့သော COP30 သည် သမိုင်းဝင် အရေးပါသော ညီလာခံတစ်ခုအဖြစ် မှတ်တမ်းဝင်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ အဆိုပါညီလာခံသည် သဘာဝတရား၏ အရေးပါမှုကို ကမ္ဘာ့အလယ်တွင် ချပြနိုင်ခဲ့ပြီး ရာသီဥတုဆိုင်ရာ ကတိကဝတ်များ ပြုလုပ်ခြင်းမှသည် “လက်တွေ့ အကောင်အထည်ဖော်ခြင်း” ဆီသို့ ဦးတည်သွားသော အပြောင်းအလဲကို ဖော်ဆောင်နိုင်ခဲ့သည်။ အပူပိုင်းသစ်တောများ ထာဝစဉ်တည်တံ့ရေး ရန်ပုံငွေ (TFFF) ကဲ့သို့သော တီထွင်ဖန်တီးမှုအသစ်များ၊ ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများအတွက် ဒေါ်လာ ၁ ဒသမ ၃ ထရီလီယံ ပံ့ပိုးရန် ရည်မှန်းချက်အသစ်များသည် ကြီးမားသော ခြေလှမ်းသစ်များအဖြစ်တွေ့မြင်ခဲ့ရသည်။

COP30 ညီလာခံမှ ပေးအပ်လိုက်သော “Global Mutirao” (စုပေါင်း လုပ်အားပေးခြင်း/ စုပေါင်းဆောင်ရွက်ခြင်း) စိတ်ဓာတ်သည် ရာသီဥတုပြဿနာကို နိုင်ငံတစ်နိုင်ငံတည်းဖြင့် ဖြေရှင်း၍မရဘဲ နိုင်ငံတိုင်းပါဝင်ပြီး ကမ္ဘာသူကမ္ဘာသားအားလုံး ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရမည်ကို ရှင်းရှင်းလင်းလင်း ပြသလိုက်ခြင်းပင် ဖြစ်သည်။

သို့သော်လည်း ဘီလမ်သဘောတူညီချက်တွင် ကျောက်ဖြစ်ရုပ်ကြွင်းလောင်စာများကို အပြီးတိုင် ဖျက်သိမ်းရေးနှင့်ပတ်သက်၍ မျှော်လင့်ထားသကဲ့သို့ ပြတ်သားသော စာချုပ်မချုပ်ဆိုနိုင်ခြင်းမှာ အားနည်းချက်ဖြစ်ခဲ့ရသည်။ ဤအချက်သည် ရှေ့လာမည့် နှစ်များအတွက် အဓိက စိန်ခေါ်မှုအဖြစ် ဆက်လက်တည်ရှိနေဦးမည် ဖြစ်သည်။ COP30 ၏ ရလဒ်များ အမှန်တကယ် အောင်မြင်မှု ရှိ မရှိကို ဆုံးဖြတ်ပေးမည့် အချိန်သည် ယခုကာလမှ စတင်တော့မည် ဖြစ်သည်။ COP30 သည် အားလုံးကို ကတိကဝတ်များပေးရုံသာမကဘဲ ကမ္ဘာမြေကို ကယ်တင်ရန်အတွက် လက်တွေ့ကျကျ ဆောင်ရွက်ရမည့် အချိန်ကျရောက်ပြီ ဆိုသည့် သတိပေးချက်ကို ပေးအပ်လိုက်ပြီ ဖြစ်သည်။

ထို့ကြောင့် COP30 သည် အပြောင်းအလဲတစ်ခုကို စတင်နိုင်ခဲ့သော ညီလာခံတစ်ခုဟု ဆိုနိုင် သည်။ ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုကို ရပ်တန့်ရန်အတွက် သဘာဝတရားနှင့် သစ်တောများသည် အဓိကကျကြောင်း သက်သေပြနိုင်ခဲ့သည်။ ကျောက်ဖြစ်ရုပ်ကြွင်းလောင်စာများကို ချက်ချင်း မရပ်တန့်နိုင်ခဲ့သော်လည်း သစ်တောများကို ကာကွယ်ရန်နှင့် ထိခိုက်လွယ်သော ပြည်သူများကို ကူညီရန် လမ်းကြောင်းသစ်များ ဖောက်လုပ်ပေးနိုင်ခဲ့သည်။ အပူပိုင်းဒေသ သစ်တောများ ထာဝစဉ်တည်တံ့ရေးရန်ပုံငွေ (The Tropical Forests Forever Facility - TFFF) သည် ဖွံ့ဖြိုးဆဲနိုင်ငံများနှင့် ဆင်းရဲသောနိုင်ငံများအတွက် ဆုလာဘ်သဖွယ် ဖြစ်စေခဲ့

သည်။ အပူပိုင်းသစ်တောများကို မခတ်ဘဲ ထိန်းသိမ်းထားသော နိုင်ငံများသည် ငွေကြေး ထောက်ပံ့မှု ရရှိမည်ဖြစ်သည်။ အဆိုပါသဘောတူ ညီချက်သည် သဘာဝပတ်ဝန်းကျင် ထိန်းသိမ်းရေးအတွက် ကြီးမားသော အောင်မြင်မှုတစ်ခုအဖြစ် COP 30 မှရရှိခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။

ရွှေနန်းမေ

- Ref: - <https://unfccc.int/cop30/belem-political-package>
- <https://hub.climate-governance.org/article/precop30-briefing>
 - <https://www.nature.org/en-us/what-we-do/our-priorities/tackle-climate-change/climate-change-stories/cop-climate-change-conference/>
 - <https://www.iisd.org/articles/insight/cop-30-outcome-what-it-means-and-whats-next>
 - <https://cop30.br/en/news-about-cop30/cop30-climate-champions-accelerate-implementation-in-belem-unveil-five-year-vision-for-next-era-of-climate-action>

၂၀၂၅ - ပြည်ထောင်စုဝန်ထမ်း

အောင်မြင်မှုများ

“ရုရှား-ယူကရိန်း စစ်ပွဲနှင့်ပတ်သက်၍
 ၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာ ၁ ရက်နေ့မှ
 အောက်တိုဘာ ၃၁ ရက်နေ့အတွင်း
 ဖြစ်ပျက်ခဲ့သည့် အကြောင်းအရာများကို
 ရက်စဉ်အလိုက် ဖော်ပြထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။”

စက်ရုံတစ်ရုံအား မောင်းသူမဲ့ဒရုန်းယာဉ်များဖြင့် တိုက်ခိုက်ခဲ့ကြောင်း ယူကရိန်း ကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာန ပြောခွင့်ရပုဂ္ဂိုလ်က အတည်ပြုပြောဆိုခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာ ၆

ယူကရိန်း လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့သည် ယူကရိန်းလွှတ်တော်အမတ်ဟောင်း Fedir Khrystenko အား ရုရှားနှင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်သည်ဆိုသည့်သံသယဖြင့် နိုင်ငံတော် သစ္စာဖောက်မှုဖြင့် စွဲချက်တင်ကာ ဖမ်းဆီးခဲ့ကြောင်း သတင်းများတွင် ဖော်ပြထား သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာ ၇

ရုရှားတပ်ဖွဲ့များသည် ယူကရိန်းနိုင်ငံအား ဦးတည်ပြီး မစ်ဆိုင်းဒုံးကျည် ၁၃ စင်းနှင့် မောင်းသူမဲ့ ဒရုန်းယာဉ် ၈၁၀ စင်းဖြင့် တိုက်ခိုက်ခဲ့ရာ မစ်ဆိုင်းဒုံးကျည် လေးစင်းနှင့် မောင်းသူမဲ့ ဒရုန်းယာဉ် ၇၄၇ စင်းအား ကြားဖြတ်ပစ်ချနိုင်ခဲ့ကြောင်း ယူကရိန်း လေတပ်က သတင်းထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာ ၈

ယူကရိန်းတပ်ဖွဲ့များသည် ရုရှားတို့ သိမ်းပိုက်ထားသည့် Donetsk ဒေသရှိ ရုရှားတို့၏ အမိန့်ပေး ဌာနချုပ်သုံးခုအား ယူကရိန်းလုပ် ခရုမစ်ဆိုင်းဒုံးကျည်များဖြင့် တိုက်ခိုက်ခဲ့ သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာ ၉

ရုရှားတပ်ဖွဲ့များသည် ယူကရိန်းနိုင်ငံ အနောက်မြောက်ပိုင်း Pokrovsk မြို့အနီးရှိ Novoekonomichne ဒေသအား ပြန်လည်းသိမ်းယူနိုင်ခဲ့ကြောင်း အတည်ပြု ပြောဆိုခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာ ၁၀

ယူကရိန်းနိုင်ငံအား တိုက်ခိုက်စဉ်အတွင်း ၎င်းတို့၏ လေပိုင်နက်ကို ချိုးဖောက်ဝင်ရောက် လာသည့် ရုရှားမောင်းသူမဲ့ဒရုန်းယာဉ်များအား ပစ်ချခဲ့ကြောင်း ပိုလန်အစိုးရ ပြောရေး ဆိုခွင့်ရှိသူက ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာ ၁၁

ယူကရိန်းရေတပ်သည် ရုရှားပင်လယ်နက်ရေတပ်အုပ်စုရှိ ဆက်သွယ်ရေးဌာနတစ်ခုအား တိုက်ခိုက်ခဲ့ကြောင်း အတည်ပြုပြောဆိုခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာ ၁၂

ရုရှားနိုင်ငံ Belgorod မြို့အား ယူကရိန်းတပ်ဖွဲ့များက မောင်းသူမဲ့ဒရုန်းဖြင့် တိုက်ခိုက် ခဲ့ရာ တစ်ဦးသေဆုံးခဲ့ကြောင်း Belgorod မြို့ အုပ်ချုပ်ရေးမှူးက အတည်ပြု ပြောဆိုခဲ့ သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာ ၁၃

ရုရှားဖက်ဒရေးရှင်းနိုင်ငံ Bashkortostan ဒေသရှိ Novo-Ufimsky ရေနံချက်စက်ရုံအား မောင်းသူမဲ့ဒရုန်းယာဉ်ဖြင့် တိုက်ခိုက်ခံခဲ့ရကြောင်း၊ သို့သော် မောင်းသူမဲ့ဒရုန်းယာဉ်အား လက်နက်ငယ်များဖြင့် ပစ်ချနိုင်ခဲ့ပြီး ကျလာသည့်အပိုင်းအစများ မီးလောင်ကျွမ်းခဲ့

သည်ဟု Bashkortostan အကြီးအကဲက အတည်ပြုပြောဆိုကြောင်း ရုရှားမီဒီယာ များတွင် ဖော်ပြထားသည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာ ၁၄

Zaporizhzhia ဒေသတွင် ရုရှားတပ်ဖွဲ့ဝင်များ၏ မြေပြင်မှဝေဟင်ပစ် Buk-M3 တာလတ်ပစ် မစ်ဆိုင်ဇ် ဒုံးကျည်တစ်စင်းကို ယူကရိန်းထောက်လှမ်းရေး မောင်းသူမဲ့ ဒရုန်းယာဉ်များဖြင့် ဖျက်ဆီးနိုင်ခဲ့ကြောင်း သတင်းများထွက်ပေါ်ခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာ ၁၅

ဒိန်းမတ်နိုင်ငံသည် Flamingo မစ်ဆိုင်ဇ်ဒုံးကျည်များအတွက် ရော့ကက်လောင်စာ စက်ရုံတစ်ရုံ ဖွင့်လှစ်ခဲ့ပြီး အဆိုပါ လုပ်ငန်းစဉ်အတွင်း ဥပဒေနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်း ၂၀ ကိုလည်း ယာယီဆိုင်းငံ့ခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာ ၁၆

အမေရိကန်သမ္မတ ဒေါ်နယ်ထရမ်သည် နေတိုးအဖွဲ့က ပေးချေရမည့် ပထမဆုံးသော အမေရိကန် စစ်ရေးအကူအညီ လုပ်ငန်းစဉ်နှစ်ခုအား ခွင့်ပြုပေးခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာ ၁၇

ယူကရိန်းတပ်ဖွဲ့များသည် ယူကရိန်းနိုင်ငံ အရှေ့မြောက်ပိုင်း Vovchansk မြို့အနီးရှိ ရုရှားတပ်ဖွဲ့ထဲတွင် ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်နေသည့် ကင်ညာနိုင်ငံသားတစ်ဦးအား ဖမ်းဆီးရမိခဲ့ကြောင်း အတည်ပြုပြောဆိုခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာ ၁၈

အိုင်ယာလန်နိုင်ငံသည် ယူကရိန်းနိုင်ငံအတွက် စစ်ရေးအကူအညီအဖြစ် မိုင်းရှင်းလင်းရေး စက်ရုပ်သုံးရပ်နှင့် အသုံးပြုပြီး စစ်သုံးယာဉ် ၃၄ တို့အား ပေးအပ်သွားမည် ဖြစ်ကြောင်း ကြေညာခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာ ၁၉

ရုရှားတပ်ဖွဲ့များသည် ယူကရိန်းနိုင်ငံအရှေ့ပိုင်း Donets မြစ်ကမ်းတစ်လျှောက်ရှိ Serebryansky သစ်တောနယ်မြေအား အပြည့်အဝ ထိန်းချုပ်နိုင်ခဲ့ပြီးဖြစ်ကြောင်း ရုရှားကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာနက အတည်ပြုပြောဆိုခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာ ၂၀

ရုရှားတပ်ဖွဲ့များသည် ယူကရိန်းနိုင်ငံတစ်ဝန်းရှိ မြို့ကြီးများရှိ စစ်ရေးပစ်မှတ်များအား လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှု အပြင်းအထန်ပြုလုပ်ခဲ့ရာ သေဆုံးမှု အချို့ရှိခဲ့ကြောင်း သတင်းများတွင် ဖော်ပြထားသည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာ ၂၁

ယူကရိန်းတပ်ဖွဲ့ဝင်များ၏ မောင်းသူမဲ့ဒရုန်းယာဉ်များဖြင့် တိုက်ခိုက်မှုကြောင့် ခရိုင်မီးယားဒေသရှိ ကမ်းခြေမြို့တွင် သုံးဦးသေဆုံးခဲ့ပြီး ၁၆ ဦး ဒဏ်ရာ ရရှိခဲ့ကြောင်း ခရိုင်မီးယားဒေသ အုပ်ချုပ်ရေးမှူး Sergey Aksyonov က အတည်ပြုပြောဆိုခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာ ၂၂

ရုရှားတပ်ဖွဲ့ဝင်များသည် ယူကရိန်းနိုင်ငံ အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ Kalynivske မြို့အား

သိမ်းပိုက်နိုင်ခဲ့ကြောင်း ရုရှားကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာနက အတည်ပြုပြောဆိုခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာ ၂၃

ရုရှားလေကြောင်းရန်ကာကွယ်ရေးစနစ်သည် မြို့တော်မော်စကိုအနီးရောက်ရှိလာသည့် မောင်းသူမဲ့ ဒရုန်းယာဉ် ၃၆ စင်းကို ကြားဖြတ်ပစ်ချနိုင်ခဲ့ကြောင်း မော်စကိုမြို့တော်ဝန် Sergey Sobyanin က အတည်ပြုပြောဆိုခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာ ၂၄

ယူကရိန်းနိုင်ငံ မြောက်ပိုင်း Chernihiv ပြည်နယ် Honcharivske ဒေသရှိ ယူကရိန်းလေ့ကျင့်ရေးကွင်းတစ်ခုအား ရုရှားတပ်ဖွဲ့များက မစ်ဆိုင်ဒုံးကျည်နှစ်စင်းဖြင့် ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်ခဲ့ရာ သေဆုံးပျက်စီးမှုများရှိခဲ့ကြောင်း သတင်းများထွက်ပေါ်ခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာ ၂၅

ယူကရိန်းလေတပ်သည် ယူကရိန်းနိုင်ငံ အရှေ့တောင်ပိုင်းရှိ Zaporizhzhia ဒေသပေါ်တွင် ပျံသန်းလာသည့် ရုရှား Su-34 ဂျက်တိုက်လေယာဉ်တစ်စင်းကို ပစ်ချခဲ့ကြောင်း အတည်ပြုပြောဆိုခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာ ၂၆

သံသယဖြစ်ဖွယ်ရာ ဟန်ဂေရီ မောင်းသူမဲ့ဒရုန်းယာဉ်များသည် နယ်စပ်တစ်လျှောက်ရှိ ယူကရိန်းလေပိုင်နက်အတွင်းသို့ ဝင်ရောက်လာခဲ့ကြောင်း သမ္မတဇေလန်းစကီးက ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာ ၂၇

ယူကရိန်းတပ်ဖွဲ့ဝင်များသည် အစွဲရေးထံမှ လွန်ခဲ့သည့်တစ်လကပင် ပက်ထရီရော့လေကြောင်းရန် ကာကွယ်ရေးစနစ်ကို လက်ခံရရှိခဲ့သည်ဟု သမ္မတဇေလန်းစကီးက ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာ ၂၈

ရုရှားတပ်ဖွဲ့များသည် ယူကရိန်းနိုင်ငံတစ်ဝန်းရှိ မြို့ကြီးများအား လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုများ ပြုလုပ်ခဲ့ရာ လူသေဆုံးမှုနှင့် ဒဏ်ရာရရှိမှုများရှိခဲ့ကြောင်း၊ ပိုလန်သံရုံးမှာလည်း အနည်းငယ်ပျက်စီးခဲ့ပြီး ခေါင်မိုးပေါ်တွင် မစ်ဆိုင်ဒုံးအစိတ်အပိုင်းအချို့ကျရောက်ခဲ့ကြောင်း သတင်းများထွက်ပေါ်ခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာ ၂၉

ရုရှားတပ်ဖွဲ့များသည် ယူကရိန်းနိုင်ငံ အရှေ့ပိုင်း ၊ Donetsk ဒေသရှိ Shandryholove ကျေးရွာအား သိမ်းပိုက်နိုင်ခဲ့ကြောင်း ရုရှားကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာနက အတည်ပြုပြောဆိုခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာ ၃၀

ယူကရိန်းအထူးတပ်ဖွဲ့ဝင်များသည် မောင်းသူမဲ့ဒရုန်းယာဉ်များ အသုံးပြုပြီး ရုရှား S-400 မစ်ဆိုင်ဒုံး ခုံးကျည်စနစ်၏ ရေဒါအား ဖျက်ဆီးနိုင်ခဲ့ကြောင်း အတည်ပြုပြောဆိုခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာ ၁

အမေရိကန်သမ္မတဒေါ်နယ်ထရမ်သည် အမေရိကန်ထောက်လှမ်းရေးအဖွဲ့များအား ရုရှားနိုင်ငံအတွင်းပိုင်းအထိ တိုက်ခိုက်နိုင်သည့် သတင်းအချက်အလက်များအား ယူကရိန်းနိုင်ငံအား ထောက်ပံ့ပေးရန် ခွင့်ပြုခဲ့ကြောင်း သတင်းများ ထွက်ပေါ်ခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာ ၂

နီဂါရာဂြိုဟ်နိုင်ငံသည် ရုရှားတပ်ဖွဲ့များ သိမ်းပိုက်ထားသည့် ခရိုင်းမီးယားနှင့် အခြား နယ်မြေလေးခုကို ရုရှားပိုင်အဖြစ် အသိအမှတ်ပြုပြီးနောက် ယူကရိန်းနိုင်ငံနှင့် သံတမန်ဆက်ဆံရေး တင်းမာလာခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာ ၃

ပြင်သစ်ဓာတ်ပုံသတင်းထောက်တစ်ဦးဖြစ်သည့် Antoni Laliccan သည် ယူကရိန်း အရှေ့ပိုင်း Donetsk ဒေသ၊ Druzhkivka မြို့အနီးတွင် ၎င်း၏ ကားအတွင်း ရှိနေစဉ် ရုရှားမောင်းသူမဲ့ ဒရုန်းယာဉ်တစ်စီး၏ တိုက်ခိုက်မှုအတွင်း သေဆုံးသွားခဲ့ပြီး Kyiv Independent ၏ ယူကရိန်းဓာတ်ပုံသတင်းထောက်တစ်ဦးဖြစ်သူ Heorhii Ivanchenko မှာလည်း ဒဏ်ရာရရှိခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာ ၄

ရုရှားတပ်ဖွဲ့ဝင်များ၏ စွမ်းအင်အခြေခံအဆောက်အအုံများအား တိုက်ခိုက်မှုကြောင့် ယူကရိန်း နိုင်ငံသား ၅၀၀၀၀ မှာ စွမ်းအင်မရှိဘဲ နေထိုင်နေကြရကြောင်း သတင်းများ တွင် ဖော်ပြထားသည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာ ၅

ရုရှားနိုင်ငံ ဒေသအများအပြားတွင် ရောက်ရှိလာသည့် ယူကရိန်းတို့၏ မောင်းသူမဲ့ ဒရုန်းယာဉ်များအနက် သုံးပုံနှစ်ပုံကို ပစ်ချနိုင်ခဲ့ကြောင်း ရုရှားကာကွယ်ရေးဝန်ကြီး ဌာနက သတင်းထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာ ၆

ရုရှားတပ်ဖွဲ့ဝင်များသည် စွမ်းအင်အခြေခံအဆောက်အအုံများကို တိုက်ခိုက်ခဲ့ရာ ယူကရိန်းထိန်းချုပ်ထားသည့် Donetsk ဒေသဘက်ပိုင်းတွင် လျှပ်စစ်ဓာတ်အား ရရှိခြင်းမရှိကြောင်း သတင်းများတွင် ဖော်ပြထားသည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာ ၇

ယူကရိန်း စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ ထောက်လှမ်းရေးအဖွဲ့သည် ရုရှားအတွက် သူလျှို ပြုလုပ်ပေးနေသည်ဆိုသည့် သံသယဖြင့် ယူကရိန်းနိုင်ငံအနောက်ပိုင်း Lviv မြို့ရှိ ယူကရိန်းတပ်ဖွဲ့တွင် အလုပ်လုပ်နေသည့် ရုရှားစေတနာ့ဝန်ထမ်းတစ်ဦးအား ဖမ်းဆီး ခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာ ၈

ရုရှားနိုင်ငံ Belgorod ဒေသ Shebekinsky ခရိုင်ရှိ အားကစားကွင်းတစ်ခုအား ယူကရိန်းမစ်ဆိုင်ဒုံးကျည်တစ်စင်း ထိမှန်ခဲ့ရာ သုံးဦးသေဆုံးပြီး တစ်ဦးဒဏ်ရာရရှိခဲ့ ကြောင်း Belgorod မြို့တော်ဝန်က အတည်ပြု ပြောဆိုခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာ ၉

ရုရှားတပ်ဖွဲ့ဝင်များ၏ အရှိန်မြှင့်တိုက်ခိုက်မှုကြောင့် ယူကရိန်းနိုင်ငံအရှေ့ပိုင်း Donetsk ဒေသ Kramatorsk မြို့ရှိ ကလေးငယ်များနှင့် ၎င်းတို့၏ အုပ်စုဝင်များအား အမြန်ဆုံးထွက်ခွာကြရန် ယူကရိန်းတာဝန်ရှိသူများက အမိန့်တစ်ရပ် ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာ ၁၀

ယူကရိန်းထုတ် မြေပြင်မှ ဝေဟင်ပစ် Flamingo မစ်ဆိုင်ဒုံးကျည် နှစ်စင်းကို ပထမဆုံး ပစ်ချနိုင်ခဲ့ကြောင်း ရုရှားစစ်ဘက်က အတည်ပြုပြောဆိုခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာ ၁၁

ယူကရိန်းတပ်ဖွဲ့ဝင်များ၏ မောင်းသူမဲ့ဒရုန်းယာဉ်ဖြင့် တိုက်ခိုက်မှုကြောင့် Volgograd မြို့တွင် ပေါက်ကွဲမှု (၅)ကြိမ်မှ (၇)ကြိမ်အထိ ဖြစ်ပွားခဲ့ရာ Volgograd လေဆိပ်ရှိ လေကြောင်းခရီးစဉ်များအား ဆိုင်းငံ့ခဲ့ကြောင်း၊ လူနေတိုက်ခန်း၏ ပြတင်းပေါက်များ ပျက်စီးသွားခဲ့ပြီး သူငယ်တန်း စာသင်ကျောင်းတစ်ကျောင်းလည်း ပျက်စီးသွားခဲ့ကြောင်း Volgograd မြို့ အုပ်ချုပ်ရေးမှူး Andrey Bocharov က ပြောဆိုခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာ ၁၂

ရုရှားတပ်ဖွဲ့ဝင်များသည် ယူကရိန်းနိုင်ငံတစ်ဝန်းသို့ မစ်ဆိုင်ဒုံးကျည် အများအပြားဖြင့် ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်ခဲ့ရာ ယူကရိန်းအား ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်ခဲ့သည့် အချိန်မှစ၍ အများဆုံးတိုက်ခိုက်ခဲ့သော လတစ်လဖြစ်သည်ဟု သတင်းများတွင် ဖော်ပြထားသည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာ ၁၃

ပင်လယ်နက် ခရိုင်းမီးယားကမ်းခြေ Feodosia မြို့ရှိ ရေနံချက်စက်ရုံတစ်ရုံမှာ မောင်းသူမဲ့ဒရုန်းယာဉ်ဖြင့် တိုက်ခိုက်ခံရပြီးနောက် မီးလောင်ကျွမ်းခဲ့ကြောင်း ခရိုင်းမီးယားဒေသ အကြီးအကဲက အတည်ပြု ပြောဆိုခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာ ၁၄

ယူကရိန်းသမ္မတ ဇဲလန်စကီးသည် နာမည်ကျော် လူပုဂ္ဂိုလ်အချို့အား နိုင်ငံသားအဖြစ် ရပ်ဆိုင်းကြောင်း ထုတ်ပြန်သည့် အမိန့်တစ်ရပ်ကို လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာ ၁၅

ရုရှားအနေဖြင့် ယူကရိန်းအား ဆက်လက်တိုက်ခိုက်နေမှု ရပ်တန့်ခြင်းမရှိပါက နောက်ဆက်တွဲ အကျိုးဆက်များ ခံစားရမည်ဖြစ်ကြောင်း အမေရိကန်ကာကွယ်ရေး ဝန်ကြီး Pete Hegseth က သတိပေးပြောဆိုခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာ ၁၆

ရုရှားတပ်ဖွဲ့ဝင်များသည် ယူကရိန်းနိုင်ငံတောင်ပိုင်းရှိ စစ်ဘက်ဆိုင်ရာ လေ့ကျင့်ရေး စခန်းနှစ်ခုအား တာဝေးပစ်မစ်ဆိုင်ဒုံးကျည်နှစ်စင်းဖြင့် ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်ခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာ ၁၇

ရုရှားစစ်ဘက်ဆိုင်ရာ တရားရုံးတစ်ရုံးက ယူကရိန်းအကျဉ်းသား ၁၅ ဦးအား အကြမ်းဖက်မှု စွပ်စွဲချက်များဖြင့် ထောင်ဒဏ် ၂၁ နှစ်စီ ကျခံစေရန် အမိန့်ချမှတ်ခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာ ၁၈

ရုရှားနှင့် ယူကရိန်းတို့သည် Zaporizhzhia နျူကလီးယား ဓာတ်အားပေးစက်ရုံသို့ သွယ်တန်းထားသည့် ဓာတ်အားလိုင်းများ ပြုပြင်ရန်အတွက် Zaporizhzhia အနောက်ပိုင်း ဒေသတွင် ဒေသအဆင့် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရန် သဘောတူညီခဲ့ကြသည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာ ၁၉

Dnipropetrovsk ဒေသတွင် ရုရှားတပ်ဖွဲ့ဝင်များ၏ မောင်းသွဲ့ဒရုန်းယာဉ်ဖြင့် တိုက်ခိုက်မှုကြောင့် ကျောက်မီးသွေးတွင်းများတွင် ပိတ်မိနေသည့် ကျောက်မီးသွေးတွင်း လုပ်သား ၁၉၂ဦး ကယ်ထုတ်ရန်လိုအပ်နေကြောင်း သတင်းများတွင် ဖော်ပြထားသည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာ ၂၀

အကယ်၍ ဖိတ်ကြားခဲ့မည်ဆိုပါက အမေရိကန်သမ္မတဒေါ်နယ်ထရမ်၊ ရုရှားသမ္မတ ဗလာဒီမာ ပူတင်တို့နှင့် တွေ့ဆုံရန် ဟန်ဂေရီနိုင်ငံ ဘူဒါဘက်မြို့သို့ သွားရောက်မည် ဖြစ်ကြောင်း ယူကရိန်း သမ္မတဇဲလန်စကီးက ပြောဆိုခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာ ၂၁

ဂြိုဟ်တုဓာတ်ပုံမှတ်တမ်းများအရ ရုရှားတပ်ဖွဲ့ဝင်များသည် Mala Tokmachka မြို့ထဲသို့ ပြန်လည်ဝင်ရောက်လာပြီး မြို့လယ်တွင် နေရာယူထားကြောင်း သတင်းများတွင် ဖော်ပြထားသည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာ ၂၂

အမေရိကန်သမ္မတ ဒေါ်နယ်ထရမ်သည် ရုရှားနိုင်ငံ၏ အကြီးဆုံး ရေနံကုမ္ပဏီကြီးနှစ်ခု ဖြစ်သည့် Rosneft နှင့် Lukoil တို့အား ဒဏ်ခတ်ပိတ်ဆို့မှုများ ချမှတ်ရန် သဘောတူညီခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာ ၂၃

တိုက်ပွဲအတွင်း သေဆုံးသွားသည့် ယူကရိန်းစစ်သည်တို့၏ ရုပ်အလောင်း ၁၀၀၀ အား ရုရှားတပ်ဖွဲ့များက ပြန်လည်လွှဲပြောင်းပေးခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာ ၂၄

ရုရှားနိုင်ငံ တစ်ဝန်းရှိ ဒေသ ၁၃ ခုပေါ်တွင် ယှဉ်သန်းလာသည့် ယူကရိန်းမောင်းသွဲ့ဒရုန်း ယာဉ် ၁၁၁ စင်းအား ကြားဖြတ်ပစ်ချနိုင်ခဲ့ကြောင်း ရုရှားကာကွယ်ရေးဝန်ကြီးဌာနက အတည်ပြု ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာ ၂၅

အမေရိကန်၊ ရုရှားနှင့် ယူကရိန်းတို့သည် ယူကရိန်းတွင် ဖြစ်ပွားနေသည့် စစ်ပွဲအား သံတမန်ရေး နည်းလမ်းအရ ဖြေရှင်းရန် နီးစပ်လာပြီ ဖြစ်ကြောင်း ရုရှားသံတမန် တစ်ဦးက ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာ ၂၆

ယူကရိန်းနိုင်ငံတောင်ပိုင်း Zaporizhzhia ဒေသ၊ Berdiansk Raion ခရိုင်တွင် ပေါက်ကွဲစေတတ်သည့်ပစ္စည်းများ အသုံးပြုတိုက်ခိုက်ခဲ့သည့်အတွက် ရုရှားရထား တစ်စင်း လမ်းချော်သွားခဲ့ကြောင်း သတင်းများတွင် ဖော်ပြထားသည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာ ၂၇

ယူကရိန်းတပ်ဖွဲ့ဝင်များသည် မောင်းသုမဲ့ဒရုန်းယာဉ်များဖြင့် မြို့တော်မော်စကိုအား ဦးတည် တိုက်ခိုက်ခဲ့ရာ ၃၄ စင်းကို ပစ်ချနိုင်ခဲ့ကြောင်း မြို့တော်ဝန် Sergey Sobyanin က ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာ ၂၈

ယူကရိန်းတွင် ဖြစ်ပွားနေသည့် စစ်ပွဲတွင် ယူကရိန်းဘက်မှ ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်နေ သည့် နိုင်ငံခြားသား တိုက်ခိုက်ရေးသမားများကို ရှင်းလင်းနိုင်ခဲ့ကြောင်း ရုရှားအစိုးရ ပြောခွင့်ရပုဂ္ဂိုလ်က ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာ ၂၉

ယူကရိန်းလုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များသည် ခရိုင်းမီးယားဒေသရှိ Pantsir မစ်ဆိုင်းဒုံးကျည် စနစ်နှင့် ရေဒါ စခန်းများကို မောင်းသုမဲ့ဒရုန်းယာဉ်များ အသုံးပြုတိုက်ခိုက်ခဲ့ကြောင်း ယူကရိန်းစစ်ဘက်က အတည်ပြုပြောဆိုခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာ ၃၀

အရပ်သား လူအုပ်စုတစ်စုသည် Odesa ဒေသရှိ ယူကရိန်းစစ်သား စုဆောင်းရေးဌာန အား မျက်ရည်ယိုဗုံးများ အသုံးပြု တိုက်ခိုက်ခဲ့ရာ စစ်သည်အများအပြား ဒဏ်ရာ ရရှိခဲ့သည်။ အဆိုပါ တိုက်ခိုက်မှုသည် တရားဝင်စစ်သား စုဆောင်းရေးလုပ်ငန်းကို ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိနှင့် တိုက်ရိုက် တိုက်ခိုက်ခြင်းဖြစ်ကြောင်း ယူကရိန်းအစိုးရ တာဝန် ရှိသူများက ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာ ၃၁

ယူကရိန်းတပ်ဖွဲ့ဝင်များသည် ယနေ့အချိန်အထိ ရုရှားတို့၏ ရေနံနှင့် စွမ်းအင်အခြေခံ အဆောက်အအုံ ၁၆၀ ကို တိုက်ခိုက်ဖျက်ဆီးနိုင်ခဲ့ကြောင်း ယူကရိန်းလုံခြုံရေးအဖွဲ့က အတည်ပြုပြောဆိုခဲ့သည်။

မြန်မာရေးရာလေ့လာရေးအဖွဲ့

Ref: - [https://en.wikipedia.org/wiki/Timeline_of_the_Russo-Ukrainian_war_\(1_September_2025_%E2%80%93_present\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Timeline_of_the_Russo-Ukrainian_war_(1_September_2025_%E2%80%93_present))

အစွဲအမူများ - မြန်မာနိုင်ငံတော်

အစွဲအမူများ - မြန်မာနိုင်ငံတော်

“အစွဲအမူများ - မြန်မာနိုင်ငံတော်
၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာ ၁ ရက်နေ့မှ
အောက်တိုဘာ ၃၁ ရက်နေ့အတွင်း
ဖြစ်ပျက်ခဲ့သည့် အကြောင်းအရာများကို
ရက်စဉ်အလိုက် ဖော်ပြထားခြင်း ဖြစ်ပါသည်။”

ဓာတ်ပုံ-အင်တာနက်

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာ ၁

ဂါဇာကမ်းမြောင်ဒေသရှိ ပါလက်စတိုင်း သေဆုံးသူအရေအတွက်မှာ ၂၄ နာရီအတွင်း ၆၃၅၅၇ ဦးအထိ တိုးမြင့်လာခဲ့ပြီး အစွရေးတို့၏ တိုက်ခိုက်မှုများတွင် သေဆုံးသူ ၉၈ ဦးကျော် ရှိလာကြောင်း ဂါဇာကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာနက ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာ ၂

အစွရေး-ပါလက်စတိုင်းတို့၏ ပဋိပက္ခကို နှစ်နိုင်ငံဖြေရှင်းခြင်း တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းအဖြစ် စက်တင်ဘာလတွင် ကျင်းပမည့် ကုလသမဂ္ဂအထွေထွေညီလာခံ၌ ပါလက်စတိုင်းနိုင်ငံ အဖြစ် အသိအမှတ်ပြုမည်ဖြစ်ကြောင်း ဘယ်လ်ဂျီယမ်က ထုတ်ဖော်ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာ ၃

အာဟာရချို့တဲ့မှုကြောင့် ကလေးငယ်တစ်ဦးအပါအဝင် လူခြောက်ဦးသေဆုံးခဲ့ပြီး စစ်ပွဲစတင်ချိန်မှစ၍ အာဟာရချို့တဲ့မှုကြောင့် သေဆုံးသူဦးရေ ၃၆၇ ဦးအထိ ရှိလာကြောင်း ဂါဇာကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာနက ထုတ်ဖော်ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာ ၄

ယီမင်မှ ပစ်လွှတ်ခဲ့သော ဒရုန်းနှစ်စင်းကို ပစ်ချနိုင်ခဲ့ကြောင်းနှင့် ဒုံးကျည်တစ်စင်းမှာ အစွရေးနယ်နိမိတ်၏ အပြင်ဘက်သို့ ကျရောက်ခဲ့ကြောင်း အစွရေးစစ်တပ်(IDF)က ထုတ်ဖော်ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာ ၅

အထပ်မြင့် အဆောက်အအုံများကို ပစ်မှတ်ထားမည်ဟု ကြေညာပြီးနောက် ဂါဇာ စီးတီး၏ Rimal တွင်ရှိသော ဟားမားစ်များ အသုံးပြုခဲ့သည့် Mushtaha မျှော်စင်ကို အစွရေးက ဒုံးကျည်ဖြင့် တိုက်ခိုက်ခဲ့ကြောင်း အစွရေးစစ်တပ်(IDF)က ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာ ၆

၂၄ နာရီအတွင်း ဂါဇာကမ်းမြောင်ဒေသရှိ ပါလက်စတိုင်း အနည်းဆုံး ၆၈ ဦး သေဆုံးခဲ့ကြောင်းနှင့် ပါလက်စတိုင်းသေဆုံးသူအရေအတွက်မှာ ၆၄၃၆၈ ဦးအထိ တိုးမြှင့်လာခဲ့ကြောင်း ဂါဇာကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာနက ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာ ၇

ဂါဇာကမ်းမြောင်ဒေသမှ အစ္စရေးနိုင်ငံ Netivot မြို့သို့ ခိုးကျည်နှစ်စင်း ပစ်လွှတ်ခဲ့ရာ တစ်စင်းကို ကြားဖြတ်ဟန့်တားခဲ့ပြီး ကျန်တစ်စင်းမှာ ကျရောက်ခဲ့ကြောင်း အစ္စရေးစစ်တပ် (IDF) က ထုတ်ဖော်ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာ ၈

ဂျေရုဆလင်တွင် အကြမ်းဖက်များ၏ ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်မှုကြောင့် လူငါးဦးသေဆုံးခဲ့ပြီး အခြား ၁၂ ဦး ဒဏ်ရာရရှိခဲ့ကြောင်း အစ္စရေးရဲတပ်ဖွဲ့နှင့် အရေးပေါ်ကယ်ဆယ်ရေးအဖွဲ့များက ထုတ်ဖော် ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာ ၉

ဓားစာခံသဘောတူညီချက်နှင့် ဂါဇာတွင် အမေရိကန်၏ အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးဆိုင်ရာ စိတ်ကူးများကို ဒိုဟာတွင် တရားဝင်တွေ့ဆုံခဲ့သည့် ဟားမတ်စ်နိုင်ငံရေးခေါင်းဆောင်များအား အစ္စရေးလေတပ် (IAF) မှ လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုပြုလုပ်ခဲ့ရာ အဖွဲ့ဝင်များ အသက်ရှင် ကျန်ရစ်သော်လည်း အခြားခြောက်ဦး သေဆုံးခဲ့ကြောင်း ဟားမားစ်အဖွဲ့က ထုတ်ဖော် ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာ ၁၀

စစ်သွေးကြွအဖွဲ့များရောက်ရှိနေသည့် စစ်စခန်းများ၊ လောင်စာဆီသိုလှောင်ရုံနှင့် Sanaa ရှိ Al Jawf အုပ်ချုပ်ရေးမှူးရုံး အပါအဝင် ဟူသီပစ်မှတ်များကို တိုက်ခိုက်ခဲ့ကြောင်း အစ္စရေးစစ်တပ် (IDF)က ထုတ်ဖော်ပြောကြားခဲ့သည်။ အဆိုပါတိုက်ခိုက်မှုတွင် အနည်းဆုံး လူ ၃၅ ဦး သေဆုံးပြီး ၁၃၁ ဦး ဒဏ်ရာရရှိခဲ့ကြောင်း ဟူသီကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာနက ထုတ်ဖော်ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာ ၁၁

အာဟာရချို့တဲ့မှုကြောင့် ကလေးငယ်တစ်ဦးအပါအဝင် လူခုနစ်ဦး သေဆုံးခဲ့ပြီး စစ်ပွဲစတင်ချိန်မှစ၍ အာဟာရချို့တဲ့မှုကြောင့် သေဆုံးသူဦးရေမှာ ၄၁၁ ဦးအထိ တိုးမြှင့်လာခဲ့ကြောင်း ဂါဇာကမ်းမြောင်ဒေသ ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာနက ထုတ်ဖော်ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာ ၁၂

ဂါဇာမြို့အနောက်မြောက်ပိုင်းကို အစ္စရေးက ဝင်ရောက်တိုက်ခိုက်ခဲ့ရာ အမျိုးသားတစ်ဦး၊ အမျိုးသမီးနှင့်ကလေးငယ်များအပါအဝင် လူ ၁၄ ဦး သေဆုံးခဲ့ကြောင်း ဂါဇာကမ်းမြောင်ဒေသ၏အရပ်ဘက်ကာကွယ်ရေးအေဂျင်စီက ထုတ်ဖော်ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာ ၁၃

အစ္စရေးတို့၏ ၂၄ နာရီအတွင်း တိုက်ခိုက်မှုများကြောင့် သေဆုံးသူ အနည်းဆုံး ၄၇

ဦး ရှိခဲ့ပြီး ဂါဇာကမ်းမြောင်ဒေသရှိ ပါလက်စတိုင်းသေဆုံးသူဦးရေမှာ ၆၄,၈၀၃ ဦးအထိ တိုးမြင့်လာခဲ့ကြောင်း ဂါဇာကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာနက ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာ ၁၄

ဂါဇာကမ်းမြောင်ဒေသတွင် အာဟာရချို့တဲ့မှုကြောင့် သေဆုံးသူ နှစ်ဦးရှိပြီး စစ်ပွဲစတင် ကတည်းက အာဟာရချို့တဲ့မှုကြောင့် သေဆုံးသူဦးရေမှာ ၄၂၂ ဦးအထိ တိုးမြင့်လာ ကြောင်း ဂါဇာကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာနက ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာ ၁၅

ဂါဇာကမ်းမြောင်ဒေသတွင် အာဟာရချို့တဲ့မှုကြောင့် လူ ၃ ဦးသေဆုံးခဲ့ပြီး စစ်ပွဲစတင် ချိန်မှစ၍ အာဟာရချို့တဲ့မှုကြောင့် သေဆုံးသူဦးရေမှာ ၄၂၅ ဦးအထိ တိုးလာကြောင်း ဂါဇာကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာနက ထုတ်ဖော်ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာ ၁၆

အစ္စရေးတပ်ဖွဲ့ဝင်များသည် ၎င်းတို့၏ ဂါဇာစီးတီးရှိ မြေပြင်ထိုးစစ်၏ အဓိကအဆင့်ကို စတင်ခဲ့ကြောင်း ထုတ်ပြန်ကြေညာခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာ ၁၇

၂၄ နာရီအတွင်း အစ္စရေး၏ တိုက်ခိုက်မှုကြောင့် သေဆုံးသူ အနည်းဆုံး ၉၈ ဦးခန့် ဂါဇာကမ်းမြောင်ဒေသရှိ ဆေးရုံများသို့ ရောက်ရှိလာကြောင်းနှင့် ဂါဇာကမ်းမြောင် ဒေသရှိ ပါလက်စတိုင်းသေဆုံးသူဦးရေ ၆၅၀၆၂ ဦးရှိကြောင်း ဂါဇာကျန်းမာရေးဝန်ကြီး ဌာနက သတင်းထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာ ၁၈

၂၄ နာရီအတွင်း ဂါဇာကမ်းမြောင်ဒေသတွင် အစ္စရေးတို့၏ တိုက်ခိုက်မှုများကြောင့် အနည်းဆုံး လူ ၇၉ ဦး သေဆုံးခဲ့ပြီး ဂါဇာတွင် ပါလက်စတိုင်းသေဆုံးသူစုစုပေါင်းဦး ရေ ၆၅၁၄၁ ဦးအထိ တိုးလာကြောင်း ဂါဇာကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာနက သတင်းထုတ် ပြန်ခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာ ၁၉

အစ္စရေး၏ လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုကြောင့် အန်ဆာမြို့ (Ansar) ရှိ တီနင် (Tibnin) ပြည်သူ့ဆေးရုံအပြင်ဘက်၌ ယာဉ်တစ်စီးကို တိုက်ခိုက်စဉ် လူတစ်ဦးသေဆုံးကာ ၁၁ ဦး ဒဏ်ရာရရှိခဲ့ကြောင်း လက်ဘနွန် ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာနက သတင်းထုတ်ပြန် ခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာ ၂၀

ဂါဇာစီးတီးရှိ ပါလက်စတိုင်းတို့ ခိုလှုံနေသည့် စာသင်ကျောင်းတစ်ကျောင်းကို အစ္စရေး၏ တိုက်ခိုက်မှုကြောင့် အနည်းဆုံး ကလေးငယ်လေးဦး သေဆုံးခဲ့ကြောင်း Al Jazeera က ဖော်ပြခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာ ၂၁

အစ္စရေး၏ တိုက်ခိုက်မှုတစ်ခုအတွင်း Bint Jbeil တွင် မော်တော်ဆိုင်ကယ်တစ်စီးနှင့် မော်တော်ယာဉ်တစ်စီးတို့ တိုက်မိခဲ့ရာ ကလေးငယ်သုံးဦးအပါအဝင် လူငါးဦး

သေဆုံးခဲ့ပြီး အခြားနှစ်ဦး ဒဏ်ရာရရှိခဲ့ကြောင်း လက်ဘနွန်ကျွန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာနက ထုတ်ဖော်ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာ ၂၂

ဂါဇာမြို့၌ ဟားမားစ်စစ်သွေးကြွများက ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်ခဲ့ရာ အမှတ်(၇)သံချပ်ကာ တပ်မှ အစ္စရေးစစ်သားတစ်ဦး သေဆုံးခဲ့ကြောင်း အစ္စရေးစစ်တပ် (IDF) က ထုတ်ဖော် ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာ ၂၃

ဂါဇာမြို့တော်တွင် အစ္စရေးနှင့်ပူးပေါင်း ဆောင်ရွက်နေသော ပါလက်စတိုင်းသုံးဦးကို ဟားမားစ်စစ်သွေးကြွများက ကွပ်မျက်ခဲ့ကြောင်း အစ္စရေးမီဒီယာ Channel-12 က ဖော်ပြခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာ ၂၄

Eilat ကို ဝင်တိုက်ခဲ့သည့် ဟူသီ၏ဒရုန်းတစ်စီးကြောင့် အစ္စရေးလူမျိုးနှစ်ဦးအပါအဝင် အနည်းဆုံး ၂၄ ဦးခန့် ဒဏ်ရာရခဲ့ကြောင်း Magen David Adom (အစ္စရေးနိုင်ငံ၏ အမျိုးသားရေးအကူအညီပေးရေးအဖွဲ့) က ထုတ်ဖော်ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာ ၂၅

အစ္စရေးစစ်တပ် (IDF) မှ Sanaa ရှိ ဟူသီပစ်မှတ်များကို လေကြောင်းမှ တိုက်ခိုက်မှုများ အတွင်း အနည်းဆုံးလူကိုးဦး သေဆုံးခဲ့ကြောင်း ဟူသီကျွန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာနက ထုတ်ဖော်ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာ ၂၆

ဂါဇာကမ်းမြောင်ဒေသတွင် ၂၄ နာရီအတွင်း အစ္စရေး၏တိုက်ခိုက်မှုကြောင့် အနည်းဆုံး လူ ၄၇ ဦး သေဆုံးခဲ့ပြီး ဂါဇာတွင် ပါလက်စတိုင်းသေဆုံးသူဦးရေ ၆၅၅၄၉ ဦးအထိ ရှိလာကြောင်း ဂါဇာကျွန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာနက ထုတ်ဖော်ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာ ၂၇

ဂါဇာကမ်းမြောင်ဒေသတွင် လွန်ခဲ့သည့် ၂၄ နာရီအတွင်း အစ္စရေး၏တိုက်ခိုက်မှု များတွင် အနည်းဆုံး လူ ၇၇ ဦး သေဆုံးခဲ့ပြီး ဂါဇာတွင် ပါလက်စတိုင်းသေဆုံးသူ ဦးရေ ၆၅၉၂၆ ဦးအထိ ရှိလာကြောင်း ဂါဇာကျွန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာနက ပြောကြား ခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာ ၂၈

အနောက်ဘက်ကမ်းရှိ Kedumim အနီးလမ်းဆုံတစ်ခု၌ စစ်သွေးကြွများက ချောင်း မြောင်း ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်ခဲ့ရာ စစ်သားတစ်ဦး သေဆုံးခဲ့ကြောင်း အစ္စရေးစစ်တပ် (IDF) က ထုတ်ဖော်ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာ ၂၉

ဂါဇာစီးတီးရှိ လုံခြုံရေးစောင့်ကြပ်နေသည့် နယ်မြေတစ်ခုကို တိုက်ခိုက်ပြီးနောက် စစ်သွေးကြွ နှစ်ဦး အသေဖမ်းဆီးရမိခဲ့ကြောင်း အစ္စရေးစစ်တပ် (IDF) က ထုတ်ဖော် ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ စက်တင်ဘာ ၃၀

ဂါဇာမြို့တော်ရှိ ဇီတန် ဆင်ခြေဖုံးရပ်ကွက် (Zeytun suburb) တွင် အစွရေးတပ်ဖွဲ့ဝင်များကို တိုက်ခိုက်ရန်ရည်ရွယ်၍ သိုဝှက်ထားသော ဖောက်ခွဲရေးပစ္စည်းများရှိသည့် နေရာအား ဖျက်ဆီးနိုင်ခဲ့ကြောင်း အစွရေးစစ်တပ် (IDF) က ထုတ်ဖော်ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာ ၁

မြောက်ဂါဇာကမ်းမြောင်ဘက်မှ အစွရေးဘက်သို့ ပစ်လွှတ်သော ခုံးကျည်နှစ်စင်းကို အစွရေးလေတပ် (IAF) က ပစ်ချနိုင်ခဲ့ကြောင်း အစွရေးစစ်တပ် (IDF) က ထုတ်ဖော်ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာ ၂

ဂါဇာအလယ်ပိုင်းရှိ အစွရေးစစ်စခန်းတစ်ခုသို့ စစ်သွေးကြွတစ်ဦးဝင်ရောက်ပစ်ခတ်တိုက်ခိုက်ခဲ့ရာ နယ်ခြားစောင့်တပ်မှအရာရှိတစ်ဦး ပြင်းထန်စွာဒဏ်ရာရရှိခဲ့ပြီး အခြားစစ်သားနှစ်ဦး ဒဏ်ရာအနည်းငယ်ရရှိခဲ့ကြောင်း အစွရေးစစ်တပ် (IDF) က ထုတ်ဖော်ပြောကြားသည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာ ၃

ဂါဇာတွင် ကျန်ရှိနေသော ဓားစာခံများအားလုံးကို ပြန်လွှတ်ပေးရေး နောင်ဖြစ်လာမည့် အခြေအနေများကို ဆိုင်းငံ့ထားပြီး စစ်ပွဲကိုအဆုံးသတ်ရန် ထရပ်ဖိုအစိုးရ၏ အစီအစဉ်ကို ဟားမားစ်က လက်ခံခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာ ၄

ဂါဇာမြို့ကို သိမ်းပိုက်ရန်အတွက် ၎င်းတို့၏ မြေပြင်ထိုးစစ်ကို ရပ်တန့်ရန် အမိန့်ပေးခဲ့ကြောင်း အစွရေးစစ်တပ် (IDF) က ထုတ်ဖော်ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာ ၅

အာဟာရချို့တဲ့မှုကြောင့် လူတစ်ဦး ထပ်မံသေဆုံးခဲ့ပြီး စစ်ပွဲစတင်ချိန်မှစ၍ အာဟာရချို့တဲ့မှုကြောင့် သေဆုံးသူဦးရေမှာ ၄၆၀ ဦးအထိ ရှိလာကြောင်း ဂါဇာကမ်းမြောင်ဒေသ ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာနက ထုတ်ပြန်ခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာ ၆

လက်ဘနွန် တောင်ပိုင်းတွင် အစွရေးက အရုန်းဖြင့်တိုက်ခိုက်မှုကြောင့် အမျိုးသမီးတစ်ဦး အပါအဝင် လူနှစ်ဦး သေဆုံးခဲ့ကြောင်း လက်ဘနွန်မီဒီယာက ဖော်ပြခဲ့ပြီး အသတ်ခံရသူများထဲ၌ ဟစ်ဇ်ဘိုလာ စစ်သွေးကြွတစ်ဦးပါဝင်ကြောင်း အစွရေးစစ်တပ် (IDF) က ထုတ်ဖော်ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာ ၇

ဂါဇာတွင် သေဆုံးသူ ၆၇၁၇၃ ဦးအထိ တိုးလာကြောင်း ဂါဇာကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာနက ထုတ်ဖော်ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာ ၈

ကာတာ၊ တူရကီနှင့် အီဂျစ်တို့၏ ကြားဝင်စေ့စပ်မှုမှတစ်ဆင့် အမေရိကန်၏ အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးအစီအစဉ် ပထမအဆင့်ကို အစွရေးနှင့် ဟားမားစ်တို့က သဘောတူညီ

ခဲ့ကြသည်။ နှစ်နှစ်ကြာ စစ်ပွဲအား အဆုံးသတ်ရေး မျှော်လင့်ချက်ကို ဖြစ်စေခဲ့သည့် ငြိမ်းချမ်းရေး အစီအစဉ် သဘောတူညီမှုကို ကြေညာခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာ ၉

ဂါဇာကမ်းမြောင်ဒေသ အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး သဘောတူညီချက်ကို အစွဲအစားအစိုးရ အဖွဲ့က အတည်ပြုခဲ့သည်။ အစွဲအစားနဲ့ ဟားမတ်စ်တို့အကြား အပစ်ရပ်ရေးနှင့် ငြိမ်းချမ်းရေးအစီအစဉ် ပထမအဆင့်ကို သဘောတူညီခဲ့၍ ဂါဇာဒေသရှိ လူအများ အပြား ဝမ်းမြောက်ပျော်ရွှင်စွာ အောင်ပွဲခံခဲ့ကြသည်။ သဘောတူညီချက်တွင် အစွဲအစား ဓားစာခံများလွှတ်ပေးရေး၊ ပါလက်စတိုင်းအကျဉ်းသားများ ပြန်လွှတ်ပေးရေးနှင့် ဂါဇာမှ အစွဲအစားတပ်များ ပြန်လည်ဆုတ်ခွာရေး စသည့်အချက်များ ပါဝင်သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာ ၁၀

အစွဲအစားနှင့် ဟားမတ်စ်တို့အကြား အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး သဘောတူညီချက်သည် ဒေသစံတော်ချိန် နေ့လယ်တွင် အသက်ဝင်ခဲ့သည်။ အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးစတင်ပြီ ဖြစ်ကြောင်းနှင့် ဂါဇာကမ်းမြောင်ဒေသမှ တပ်ဖွဲ့ဝင်များ ပြန်လည်ဆုတ်ခွာပြီဖြစ်ကြောင်း အစွဲအစားစစ်တပ် (IDF) က ထုတ်ဖော်ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာ ၁၁

Msayleh တွင် အစွဲအစား၏ လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုများကြောင့် မော်တော်ယာဉ်အများ အပြား ပျက်စီးခဲ့ပြီး ဆီးရီးယားအမျိုးသားတစ်ဦး သေဆုံးကာ အမျိုးသမီးနှစ်ဦး အပါ အဝင် အခြားခြောက်ဦး ဒဏ်ရာရရှိခဲ့ကြောင်း လက်ဘနွန်ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာနက ထုတ်ဖော်ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာ ၁၂

အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးသဘောတူညီချက်ကို ချိုးဖောက်ခဲ့သည်ဟု ယူဆရသည့် စစ်သွေးကြွတစ်ဦးကို အသေဖမ်းဆီးရမိခဲ့ပြီး လက်ဘနွန်တောင်ပိုင်းရှိ ဟစ်ဇ်ဘိုလာ စစ်သွေးကြွများ၏ အခြေခံအဆောက်အအုံများ ပြန်လည်ထူထောင်ရေးလုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်နေကြောင်း (IDF) က ထုတ်ဖော်ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာ ၁၃

ဂါဇာငြိမ်းချမ်းရေးထိပ်သီးအစည်းအဝေး(၂၀၂၅ခုနှစ်)ကို အီဂျစ်နိုင်ငံ Sharm El Sheikh တွင် ကျင်းပခဲ့ရာ နိုင်ငံပေါင်း ၃၀ ခန့်မှ ခေါင်းဆောင်များနှင့် နိုင်ငံတကာအဖွဲ့အစည်းများ တက်ရောက်ခဲ့သည်။ သဘောတူညီချက်အရ လွှတ်ပေးရန် ကျန်ရှိသည့် အစွဲအစားဓားစာခံ ၂၀ ဦးအား ဟားမတ်စ်မှ လွှတ်ပေးခဲ့ပြီး ရာနှင့်ချီသော ပါလက်စတိုင်း အကျဉ်းသားများ ကို ဂါဇာငြိမ်းချမ်းရေးအစီအစဉ်၏ ပထမအဆင့်အဖြစ် အစွဲအစားက လွှတ်ပေးခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာ ၁၄

အစွဲအစားစစ်တပ် (IDF) ၏ ပစ်ခတ်မှုကြောင့် ဂါဇာမြို့တော်မြောက်ပိုင်းနှင့် တောင်ပိုင်း Khan Yunis တို့တွင် နေအိမ်များကို ဝင်ရောက်ရန် ကြိုးပမ်းနေသည့် ပါလက်စတိုင်းသား ကိုးဦးခန့် သေဆုံးခဲ့ကြောင်း ဂါဇာကျန်းမာရေးအရာရှိများက ထုတ်ဖော်ပြောကြား ခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာ ၁၅

အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးသဘောတူညီချက်အရ ဂါဇာကမ်းမြောင်ဒေသသို့ ပြန်လည် ရောက်ရှိလာသည့် ရုပ်အလောင်းစုစုပေါင်း ၉၀ ကို အစွရေးထံမှ လက်ခံရယူခဲ့ကြောင်း ဂါဇာကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာနက ထုတ်ဖော်ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာ ၁၆

ဩဂုတ်လအတွင်း ယီမင်တွင် လေကြောင်းတိုက်ခိုက်မှုတစ်ခု၌ ဟူသီစစ်ဦးစီးချုပ် Muhammad al-Ghamari သေဆုံးခဲ့မှုကို အတည်ပြုကြောင်း အစွရေးစစ်တပ် (IDF) က ထုတ်ဖော်ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာ ၁၇

Yaroun တွင် ဟစ်ဇ်ဘိုလာများ အသုံးပြုသည့် အဆောက်အအုံကို ဖြိုချခဲ့ကြောင်း အစွရေးစစ်တပ် (IDF) က ထုတ်ဖော်ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာ ၁၈

နောက်ထပ်စားစာခံနှစ်ဦး၏ ရုပ်အလောင်းများကို ဟားမတ်စ်တို့က အစွရေးသို့ လွှဲပြောင်းပေးခဲ့ပြီး ပါလက်စတိုင်း ၁၅ ဦး၏ ရုပ်အလောင်းများကို အစွရေးက ဂါဇာသို့ လွှဲပြောင်းပေးခဲ့ကြောင်း ဂါဇာကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာနက ထုတ်ဖော်ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာ ၁၉

ဂါဇာတွင် ပါလက်စတိုင်း သေဆုံးသူဦးရေ စုစုပေါင်း ၆၈၁၅၉ ဦးအထိ ရှိလာခဲ့ပြီဖြစ်ကြောင်း ဂါဇာကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာနက ထုတ်ဖော်ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာ ၂၀

ဂါဇာကမ်းမြောင်သို့ အကူအညီများ ပြန်လည်ရောက်ရှိစေရန် ပိတ်ထားသော Kerem Shalom နယ်စပ်ဖြတ်ကျော်မှုကို အစွရေးအစိုးရက ပြန်လည်ဖွင့်လှစ်ပေးခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာ ၂၁

ဟားမားစ်အဖွဲ့က နောက်ထပ်စားစာခံတစ်ဦး၏ရုပ်အလောင်းကို အစွရေးသို့ လွှဲပြောင်းပေးအပ်ခဲ့ကြောင်း ဂါဇာကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာနက ထုတ်ဖော်ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာ ၂၂

အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးသဘောတူစာချုပ်အရ ပါလက်စတိုင်း ရုပ်အလောင်း သုံးဆယ်ကို အစွရေးက ဂါဇာသို့ လွှဲပြောင်းပေးအပ်ခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာ ၂၃

လက်ဘနွန်အရှေ့ပိုင်းနှင့် Bekaa တောင်ကြားတို့တွင် အစွရေး၏ တိုက်ခိုက်မှုများကြောင့် သက်ကြီးရွယ်အိုအမျိုးသမီးတစ်ဦးအပါအဝင် လူလေးဦးသေဆုံးခဲ့ကြောင်း လက်ဘနွန် ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာနနှင့် NNA တို့က ထုတ်ဖော်ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာ ၂၄

လက်ဘနွန်ရှိ Toul တွင် အစွရေး၏ တိုက်ခိုက်မှုကြောင့် အမျိုးသမီးတစ်ဦးအပါအဝင် လူနှစ်ဦး သေဆုံးကာ အခြားနှစ်ဦးဒဏ်ရာရရှိခဲ့ကြောင်း လက်ဘနွန်ကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာနက ထုတ်ဖော်ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာ ၂၅

ဂါဇာမြို့တော်တွင် ဗုံးတစ်လုံး မတော်တဆပေါက်ကွဲမှုကြောင့် အသက် ခြောက်နှစ် အရွယ် အမြွှာမိန်းကလေးနှစ်ဦး ထိခိုက်ဒဏ်ရာရရှိခဲ့ကြောင်းနှင့် ပြီးခဲ့သည့် သီတင်းပတ် အတွင်း မပေါက်ကွဲသေးသော လက်နက်များမတော်တဆဖြစ်မှုကြောင့် ကလေးငယ် ငါးဦး ဒဏ်ရာရရှိခဲ့ကြောင်း ဂါဇာကျန်းမာရေးဝန်ကြီးဌာနက ထုတ်ဖော်ပြောကြားခဲ့ သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာ ၂၆

ဂါဇာဒေသရှိ အရပ်သားများကို ပစ်မှတ်ထားတိုက်ခိုက်ခြင်းမရှိကြောင်းနှင့် ဒေသခံ ပြည်သူများ ဘေးလွတ်ရာသို့ရွှေ့ပြောင်းရန် တိုက်တွန်းသည့် စာရွက်စာတမ်းများကို ကြိုချခဲ့ကြောင်း ကုလသမဂ္ဂ၌ ပြောကြားသည့်မိန့်ခွန်းတွင် အစ္စရေးဝန်ကြီးချုပ် နေတန်ယာဟုက ထည့်သွင်းပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာ ၂၇

အမေရိကန်သမ္မတ ထရမ်က ကြားဝင်စေ့စပ်သည့် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေး သဘော တူညီချက်ပါ မျှော်မှန်းထားသည့်အတိုင်း ဂါဇာကမ်းမြောင်ဒေသ၏ အုပ်ချုပ်ရေးကို နည်းပညာရှင်ကော်မတီထံ လွှဲပြောင်းပေးရန် အဆင်သင့်ဖြစ်နေကြောင်း ဟားမားစ်က ထုတ်ဖော်ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာ ၂၈

ရာဇာမြို့တွင် စစ်သွေးကြွများက ၎င်း၏တပ်ဖွဲ့ဝင်များကို ပစ်ခတ်ခဲ့၍ အရန်တပ်သား တစ်ဦး ကျဆုံးခဲ့ကြောင်းနှင့် ပြန်လည်ပစ်ခတ်ခဲ့ရကြောင်း အစ္စရေးစစ်တပ် (IDF) က ထုတ်ဖော်ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာ ၂၉

ဂါဇာကမ်းမြောင်ဒေသတွင် အစ္စရေး၏ တိုက်ခိုက်မှုများကြောင့် ကလေးငယ်များနှင့် အမျိုးသမီးများအပါအဝင် အနည်းဆုံး လူ ၁၀၄ ဦး သေဆုံးခဲ့ကြောင်း ဒေသတွင်း ကျန်းမာရေး တာဝန်ရှိသူများက ထုတ်ဖော်ပြောကြားခဲ့သည်။

၂၀၂၅ ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာ ၃၀

အစ္စရေးတပ်ဖွဲ့ဝင်များသည် ဟစ်ဇ်ဘိုလာများ၏ အခြေခံအဆောက်အအုံဖြစ်သည့် ဘလင်ဒါ (Blida) မြို့တော်ခန်းမကို ဝင်ရောက်ရှင်းလင်းခဲ့ရာ ဝန်ထမ်းတစ်ဦး သေဆုံးခဲ့ကြောင်း IDF က ထုတ်ဖော်ပြောကြားခဲ့သည်။

မြန်မာရေးရာလေ့လာရေးအဖွဲ့

စာမူများ ဖိတ်ခေါ်ခြင်း

ကမ္ဘာ့ရေးရာစာစောင်အတွက် ပြင်ပပညာရှင်များ၊ စာရေးဆရာများ၊ သုတေသီများနှင့် ဘာသာပြန်စာရေးဆရာများ၏ စာမူများကို လေးစားစွာ ဖိတ်ခေါ်အပ်ပါသည်။ စာစောင်၏မူဝါဒနှင့်ကိုက်ညီပါက ရွေးချယ်၍ ထည့်သွင်းဖော်ပြပေးမည် ဖြစ်ပါသည်။

ကမ္ဘာ့ရေးရာစာစောင်အတွက် စာမူများ ရေးသားပေးပို့လိုပါက စိတ်ပါဝင်စားသူ မည်သူမဆို A4 စာမျက်နှာ ၅ မျက်နှာထက်မနည်း၊ ၁၀ မျက်နှာထက် မပိုသော စာမူများကို မြန်မာရေးရာလေ့လာရေးအဖွဲ့၊ အမှတ်- ၂၂/၂၄(ပထမထပ်)၊ ပန်းဆိုးတန်းလမ်း၊ ကျောက်တံတားမြို့နယ်၊ ရန်ကုန်မြို့၊ ဖုန်းနံပါတ် (၀၁ - ၈၃၈၇၅၆၈) သို့ လူကိုယ်တိုင်လာရောက်၍ဖြစ်စေ၊ Email: myanmaaffairs@gmail.com သို့ဖြစ်စေ ရေးသားပေးပို့နိုင်ပါရန် ဖိတ်ခေါ်အပ်ပါသည်။

အယ်ဒီတာအဖွဲ့

အယ်ဒီတာ့စကား

- ဝင်ရိုးစုံကမ္ဘာနှင့် အာဆီယံ-တရုတ် မိတ်ဖက်ဆက်ဆံရေး

မျက်နှာပုံးဆောင်းပါး

- ၁။ အာဆီယံ-တရုတ် ဆက်ဆံရေးအပေါ် မဟာဗျူဟာမြောက် ခွဲခြမ်းစိတ်ဖြာသုံးသပ်ချက် (၂၁ ရာစု၏ ဝင်ရိုးစုံကမ္ဘာတွင် ရှင်သန်ရပ်တည်ရေး)
- ၂။ အာဆီယံ-တရုတ် စီးပွားရေးပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု (ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုနှင့် ကုန်သွယ်ရေး)
- ၃။ အာဆီယံ-တရုတ် မိတ်ဖက်စီးပွားဆက်ဆံရေး
- ၄။ အာဆီယံ-တရုတ် မိတ်ဖက်ဆက်ဆံရေးများကို လေ့လာကြည့်ခြင်း
- ၅။ အာဆီယံ-တရုတ် မိတ်ဖက်ဆက်ဆံရေးရှုထောင့်

အထူးဆောင်းပါး

- ၆။ မင့်စံလမ်းမှသည် ပိုမိုခိုင်မာသည့် မဟာဗျူဟာ မိတ်ဖက်ဆက်ဆံရေးဆီသို့

နိုင်ငံရေး

- ၇။ နောက်ဆုံးအင်ပါယာနှင့် မဟာပေါက်ကွဲမှု (The Last Empire and Big Bang)
- ၈။ တာကာအိချီနှင့် ထရမ့် (ဂျပန်-အမေရိကန် မဟာမိတ်အဖွဲ့၏ စီမံခန့်ခွဲမှုအသစ်)
- ၉။ ရှေးရိုးစွဲပါဒ သို့မဟုတ် တစ်ကျော့ပြန် ပေလီယိုကွန်ဆာဗေးတစ်ပါဒ
- ၁၀။ ယူကရိန်းနိုင်ငံတော်သစ်ကိုဖန်တီးမည့် အမေရိကန်၏ငြိမ်းချမ်းရေးမူဘောင်

စီးပွားရေး

- ၁၁။ ဦးစားပေးရန်လိုအပ်လာသည့် စွမ်းအင်ရင်းနှီးမြှုပ်နှံမှုများ
- ၁၂။ APEC ၏ နက်နဲသိမ်မွေ့သော အလှည့်အပြောင်း
- ၁၃။ စက်မှုပေါ်လစီကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သည့် ဆုံးရှုံးမှုနှင့် အကျိုးဖြစ်ထွန်းမှု
- ၁၄။ တရုတ်နိုင်ငံ၏ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးစီမံကိန်းများ

စစ်ရေး

- ၁၅။ အငြင်းပွားနယ်စပ်မှာ တိုက်ပွဲများပြန်ဖြစ်နေသော ထိုင်းနှင့်ကမ္ဘောဒီးယားတပ်ဖွဲ့များ
- ၁၆။ လက်ဖြောင့်တပ်သား သို့မဟုတ် စနိုက်ပါ
- ၁၇။ အစ္စရေး-ပါလက်စတိုင်းစစ်ပွဲနှင့် ဂါဇာကမ်းမြောင်ဒေသ၏ အခြေအနေများကို လေ့လာသုံးသပ်ခြင်း
- ၁၈။ ပါလက်စတိုင်းများက ဟားမားစ်တို့ကို စွန့်ခွာရန် အသင့်ဖြစ်နေကြပြီလား

လူမှုစီးပွား

- ၁၉။ လူမှုစီးပွားဖွံ့ဖြိုးမှုအတွက် အရေးပါသော အထည်ချုပ်လုပ်ငန်း

ကျန်းမာရေး

- ၂၀။ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံများတွင် ဖြစ်ပွားနေသည့် ခုခံအားနည်းသောရောဂါများကို ဆန်းစစ်လေ့လာခြင်း

နိုင်ငံတကာဆက်ဆံရေး

- ၂၁။ ယူကရိန်း၏ ငြိမ်းချမ်းရေးခြေတစ်လှမ်း သို့မဟုတ် ပျက်သုဉ်းခြင်းဆီသို့

နည်းပညာ

- ၂၂။ ၂၀၂၆ ခုနှစ်နောက်ပိုင်း ဆယ်စုနှစ်ကိုပုံဖော်မည့် ထိပ်တန်းနည်းပညာများ

သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်

- ၂၃။ ကမ္ဘာ့ရာသီဥတုပြောင်းလဲမှုနှင့် COP 30

ကမ္ဘာ့ဖြစ်ရပ် ရက်စဉ်မှတ်တမ်းများ

- ၂၄။ ရုရှား-ယူကရိန်းစစ်ပွဲ ရက်စဉ်မှတ်တမ်းများ
- ၂၅။ အစ္စရေး-ဟားမားစ်ပဋိပက္ခ ရက်စဉ်မှတ်တမ်းများ